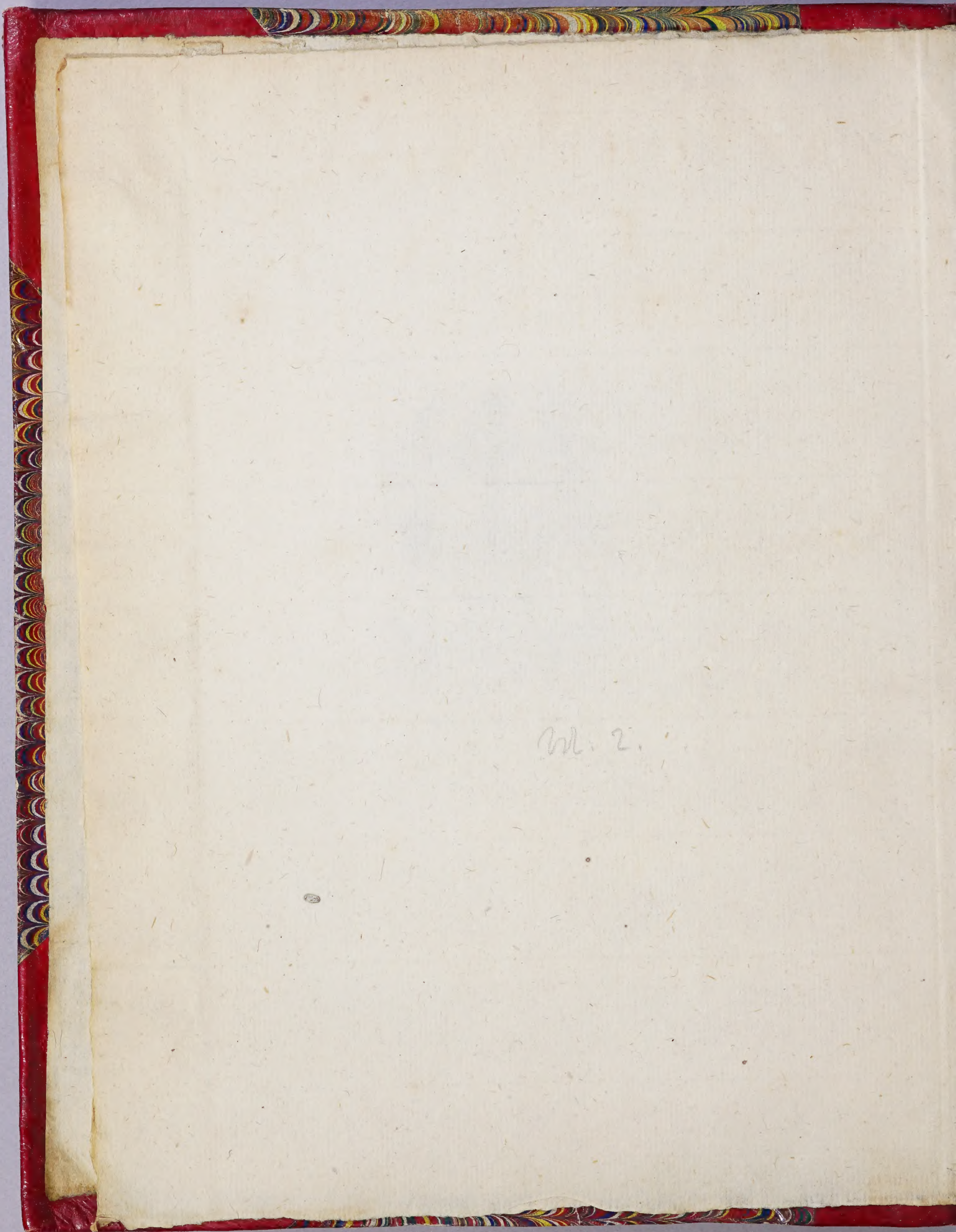

GAUDEO.

M. 2.

BESCHRYVING
VAN
GUIANA,
OF DE
WILDE KUST,
IN
ZUID-AMERICA,

Betreffende de Aardrykskunde en Historie des Lands, de Zeeden en Gewoontes der Inwooners, de Dieren, Vogels, Visschen, Boomen en Gewassen, als mede de eerste Ontdekking dier Kust, de Bezittingen der Spanjaarden, Franschen en Portugeezen en voornaamelyk de Volkplantingen der Nederlanderen, als

ESSEQUEBO; DEMERARY, BERBICE, SURINAME,

En derzelver Rivieren, met de noodige Kaarten en Afbeeldingen der Forten. Waarby komt eene

Verhandeling over den Aart en de Gewoontes der Neger-Slaaven.

Alles uit echte Stukken opgesteld door

MR. JAN JACOB HARTSINCK,

Charter- en Request-Meester van het Edel Mogende Collegie ter Admiraliteit tot Amsterdam, Midsgaders Lid van het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen te Vlissingen.

TWEEDE DEEL.

Te AMSTERDAM,
By GERRIT TIELENBURG,
MDCCLXX. *Met Privilegie.*

1770

DE GROOTEN OCEAAN

Wiawia
Paracotes Cr.
Coermoetibo Creek
Cottica Riv.
Pirios
Marawini
Potameca Creek
Tocka Cree
Cottica Rivier
Soramine
Peninika Creek
Pinneburg
Pirica Creek
Vrye Indiaanen
Brand Wagt
Mot Creek
De Kerk
Caswinika Creek
Onobo Creek
Carameca Creek
Mapani
Saruwa Creek
Comewine R.
Cottica Riv.
De Forttresse Sommelsdyk
Matappica Creek
Cometawane Creek
Casseapori Creek
Joodse Savane
Orelana Cr.
Comewine Rivier
Surnou Creek
Suriname Rivier
Irakoeka Creek
Cat Creek
Nieuw Amsterdam
Zand Punt
Soparipaba Creek
Redt. Leyden
Brams Punt
Suriname Stroom
Zeelandia
PARAMARIBO
Para Cree
De Buurt Couwel
Pararac Creek
Het Pad van Wanika
Corropine Creek
Tawaricoeroe Creek

6 50 40 30 20 10

J. v. Schley, direx.

CAART

VAN SURINAME.

BESCHRYVING VAN GUIANA, OF DE WILDE KUST, IN ZUID-AMERICA.

VIER EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Beſchryving van Suriname.

De Colonie van Suriname wordt van die van Berbice, door een Grenspaal, omtrend halver wegen tuſſchen de Rivieren Berbice en Corentin aan het breede Water, afgeſcheiden; welke bepaling door den Heer Cornelis van Aarſſen van Sommelsdyk en den Heer van Peere gemaakt is: omtrend het Grondgebied van het Nederlandſch en Franſch Guiana (waar over wy te vooren gezegd hebben, dat verſchil tuſſchen de Franſchen en Nederlanders ontſtaan was) zal hier de plaats zyn, wat naaukeuriger te verhandelen. De Franſchen bepaalen hun gebied door de Marowine, beweerende, dat die Rivier hen nog toebehoort zo wel aan de Ooſter als Weſterboorden. Dit gevoelen veſtigen zy op zekere Acte van Octroy en Overgifte van de Colonie van Suriname aan den Lord Willoughby, door Carel den Tweeden, Koning van Groot Brittannien, op den 2den Juny des Jaars 1662, in het vyftiende Jaar zyner Regeeringe verleend; welke ik, om deszelfs echtheid en om dat zy mynes weetens, nergens by eenigen Schryvers voorkomt, hier woordelyk in de Engelſche en Nederduitſche Taalen invoege, zynde het echte Engelſche Afſchrift onder my beruſtende.

DECIMA PARS PATEN: DE ANNO REGNI REGIS CAROLI SECUNDI QUINTO DECIMO.

D CON DNO WILLOUGHBY & HIDE AR. 4. „ CHARLES THE „ SECOND by the „ Grace of God &c: „ To all to whome „ thefe prefents shall come GREE- „ TEINGE WHEREAS Francis „ Lord Willoughby of Parham, in the „ Yeare of our Lord One thoufand „ fix hundred and fifty and in the „ third Yeare of our Reigne Did at „ his owne pper Cofts and Charges „ provid equipp rigg and furnish „ one Shipp or Veffel with Men and „ Merchandize and alfo with Warlike „ Furniture and Amunicon to goe „ and fayle unto the mayne Land of „ America or fome part thereof as „ well for the further Difcovery of „ the fame as for the introducinge and „ begettinge a free Comerce betwee- „ ne England and other Dominions „ of this our Kingdome and the parts „ of America.

„ AND WHEREAS by the bles- „ finge of God uppon that firft Vo- „ yage and Undertakeinge the pfons „ therein imployed and intrufted did „ afterwards Sayle and come into a „ pte of the mayne Land of America „ com-

CAREL DE TWEEDE, door Gods genade enz. Alle den geenen die deeze zullen zien SALUT. ALZO Francis Lord Willoughby van Parham, in het Jaar onzes Heeren duizend zeshonderd en vyftig, en in het derde Jaar onzer Regeering, ten zynen koften en laften, een Schip of Vaartuig heeft geproviandeerd, geequipeerd, met want voorzien en verzorgd van Manfchap en Koopmanfchappen; als mede met Oorlogs behoeftes en Ammunitie, omme te gaan en te zeilen naar het Vafte Land van America of eenig gedeelte van dien, zo wel tot verdere ontdekking van het zelve, als tot invoering en verkryging van eenen vryen Handel tuffchen Engeland en andere Domeynen van dit ons Koningryk en de Deelen van America.

EN DEWYL door Gods zegen by die eerfte reize en onderneeming de Perfoonen daar toe gebruikt en betrouwd, naderhand gezeild en gekomen zyn in een gedeelte van het Vafte Land van America gemeenlyk ge-

„ comonly called or knowne by the „ name of the mayne Land of Gui- „ ana and by Treaty and Agreement „ with the Natives and Inhabitants „ then beinge neare and about certey- „ ne Waters or Rivers of the Mayne „ Land aforefaid comonly called Ser- „ renam alfo Surrenam and inhabitin- „ ge betweene certeyne other Waters „ or Rivers there comonly called Ma- „ rawyn and Seramica were recieved „ and admitted to enter upon and pos- „ feffe parte of the fayd mayne Land „ and did thereupon then actually „ begin to fettle an English Colony „ and Plantacon upon the fame.

„ AND WHEREAS afterward „ the faid Francis Lord Willoughby „ Did at his owne pper Coft and Char- „ ges fitt rigg equipp and furnish „ out an other Ship or Veffel of „ twenty Gunnes and two other fmal- „ ler Shipps or Veffells as wel with „ Men and Armes and Warlike „ Amunicon as with Merchandize and „ other Goods and Comodities ne- „ ceffary for the fupport of the faid „ new begun or intended Plantacon „ And for the further Affureinge and „ carryeinge on thereof and alfoe for „ the better Incouragement of fuch „ others as by and with the confent „ of

genaamd, of bekend by de naam, van het Vafte Land van Guiana, en door Verbond en Verdrag met de Inboorlingen en Inwooners, toen zynde digte by, en omtrent, zekere Wateren of Rivieren van het voornoemde Vafte Land, doorgaands genaamd Serrenam ook Surrenam, en woonende tuffchen zekere andere Wateren en Rivieren aldaar, gemeenlyk genaamd Marawyn en Seramica, ontvangen en toegelaaten zyn om een gedeelte van het gezegde Vafte Land te bezitten, en als toen met 'er daad aldaar een Engelfche Colonie en Volkplanting hebben begonnen op te richten.

EN ALZO de gezegde Francis Lord Willoughby naderhand ten zynen eigen koften en laften uitgeruft, met want voorzien, geëquipeerd en bezorgd heeft een ander Schip of Vaartuig van twintig Stukken Kanon, en twee kleiner Schepen of Vaartuigen, zo met Manfchap, Wapenen en Ammunitie van Oorlog, als met Koopmanfchappen en andere Goederen en Benoodigdheden voorzien, noodzaaklyk tot onderhouding van de gemelde nieuw begonne of voorgenomene Volkplantinge: en tot verder verzekering en bevordering daar van, als ook tot meerder aanmoediging van

„ of the ſaid Lord Willoughby ſhould
„ be willing to repaire thither and
„ and plant there which ſecond Ex-
„ pedicon by the bleſſinge of God
„ takeinge good Effect ſeverall other
„ Shipps and Veſſells Men pvicons
„ Armes and Amunicon were after-
„ wards at ſeverall tymes by the only
„ Care and at the Coſts and Charges
„ of him the ſaid Lord Willoughby
„ ſent and came to the ſaid Colony
„ and Plantacon and afterwards in
„ the Yeare of our Lord God One
„ thouſand ſix hundred fifty two and
„ in the fifth Yeare of our Reigne
„ for the better ſettleinge of the ſaid
„ Colonie and Affaires there of and
„ of the lawfull poſſeſſion and Tytle
„ of him the ſaid Lord Willoughby
„ and his Heires of in and to the
„ aforeſaid pte of the maine Land
„ within the Rivers and Lymitts
„ aforeſaid ſoe acquired by agreement
„ and contracted for with the Natives
„ and Inhabitants thereof by the ſer-
„ veral pſon and pſons thentofore im-
„ ployed by and on the behalfe of him
„ the ſaid Lord Willouhyby as afore-
„ ſaid HE the ſaid Lord Willough-
„ by did in his owne pſon with divers
„ other his Servants end Attendance
„ ſayle and goe into the ſaid Planta-
„ con and Colony and at hisgreat Ha-
„ zard

van alle anderen welke met toeſtemming van den gemelden Lord Willoughby zich derwaarts zouden willen begeeven en nederzetten; welke tweede Onderneeming door Gods zegen van een goeden uitſlag bevonden zynde, verſcheidene andere Schepen en Vaartuigen, Manſchap, Leeftocht, Wapenen en Ammunitie, op byzondere tyden, alleen door de zorge en ten koſten en laſten van de gemelde Lord Willoughby zyn gezonden en aangeland in de gemelde Colonie en Volkplanting; en naderhand in het Jaar onzes Heeren een duizend zes honderd twee vyftig en in het vyfde Jaar onzer Regeering; HY de voornoemde Lord Willoughby in perſoon met verſcheidene andere zyne Dienaaren en Gevolg, tot beter vaſtſtelling van de gemelde Colonie, derzelver belangen wettige bezitting en Regt van hem en zyne Erven, van, in, en tot het gemelde gedeelte van het vaſte Land binnen de Rivieren en Grenzen voornoemd, aldus by verdrag verkreegen en gecontracteerd met de Inboorlingen en Inwooners daarvan, door de byzondere Perſoonen daartoe bevoorens door en ten behoeven van hem gebruikt is, gezeild en gegaan naar de gemelde Volkplanting en Colonie, en ten zynen groot gevaar

„ zard Charges and Expences forti-
„ fied and furnished the same with
„ Cannon Armes Amunicon and all
„ other pvicons requisit and neces-
„ sary as well for the Defence there-
„ of as for the Introducinge and be-
„ gettinge a Trade betweene this our
„ Kingdome and the Dominions
„ thereof and the ptes aforesaid.

„ AND WHEREAS since his
„ Returne from thence into England
„ he the said Lord Willoughby hath
„ at his owne proper Cost and Char-
„ ges further supplyed and supported
„ the said Colony and hath from
„ tyme to tyme provided and sent se-
„ verall other Men and Planters
„ Shipps and Vessels Armes Amuni-
„ tion Goods and Merchandizes and
„ all Necessaries thither for the De-
„ fence and Mayntenance thereof
„ soe as if the said Colony beinge
„ now become numerous be alsoe
„ en couraged and pvided of good
„ and necessary Lawes and Constitu-
„ cons for the orderly Governement
„ thereof not only the Trade but
„ alsoe the Dominions of this our
„ Kingdome may bee thereby much
„ augmented and increased.

„ ALL which we haveinge taken
„ in-

vaar lasten en kosten dezelve heeft gefortificeerd en voorzien met Kanon, Wapenen, Ammunitie en alle andere Noodwendigheden, noodig en noodzaaklyk zo wel tot derzelver bescherming als tot invoering en verkryging van eenen Handel tusschen dit ons Koningryk, de Domeynen daarvan, en de gedeeltens hier voor gemeld.

EN ALZO sedert zyne wederkomst van daar in Engeland, de gemelde Lord Willoughby ten zynen eigen kosten en lasten de gemelde Colonie verder voorzien en onderhouden, van tyd tot tyd verzorgd en derwaards overgezonden heeft verscheidene andere Persoonen en Planters, Schepen en Vaartuigen, Wapens, Ammunitie, Goederen en Koopmanschappen, en alle andere Noodwendigheden tot derzelver bescherming en onderhouding; zo dat de gemelde Colonie thans Volkryk zynde geworden, mede aangemoedigd en voorzien moet werden van goede en Noodige Wetten en Constitutien tot behoorlyke bestieringe van dezelve, en dus niet alleen de Handel maar ook de Domeynen van ons Koningryk daar door veel geaugmenteerd en vermeerderd kunnen werden.

ALLE het welke wy in overweeging

„ into our Confideracon with the Ho-
„ nor and proffitt of the Defigne and
„ the good Affeccons and faithfull
„ Services pformed to us by the faid
„ Lord Willoughby and beinge wil-
„ ling to promote the fame in all
„ things that are juft and alfo to ra-
„ tifie and confirme as much as in
„ us lyes the juft and lawfull Tytle
„ and Right of him the faid Lord
„ Willoughby and his Heires and
„ Affignes of and into the fame.

„ AND ALSOE takeinge into
„ our Princely Confideracon the
„ good Affeccons and faithfull Ser-
„ vice pformed to us by Lawrence
„ Hide Esqr. Second Sonne of our
„ right Trufty and well beloved Co-
„ zen and Councellor Edward Earle
„ of Clarendon our High Chancel-
„ lor of England and the humble De-
„ fire of the faid Lord Willoughby
„ to us that the faid Lawrence Hide
„ may bejoined with and have an
„ equall share and benefitt of our
„ Royall Intencons of favoure to
„ him.

„ KNOW YE that Wee repofing
„ especiall Truft and Confidence
„ in the Care Fidelity Wisdome
„ and Circumfpeccon of the faid
„ Lord Willoughby and Lawrence
Hide

ging genomen hebbende, als ook de Eere en 't Profyt van deeze onderneming, en de goede affectien en getrouwe Dienften aan ons beweezen door de gemelde Lord Willoughby, en genegen zynde hetzelve te bevorderen in alles dat rechtmatig is, als ook zo veel in ons vermogen is, den rechtmatigen en wettigen tytel en recht van den gezegden Lord Willoughby, zyne Rechtverkrygende en Lafthebbende van, en tot dezelve te ratificeeren en confirmeeren.

EN MEEDE in onfe Princelyke confideratie neemende de goede affectien en getrouwe Dienft ons beweezen door Lawrence Hide Schildknaap, tweeden Zoon van onzen zeer getrouwe en wel beminden Neef en Raadsheer Edward, Grave van Clarendon, onzen Opper-Kancelier van Engeland, en het ootmoedig verzoek van den gemelden Lord Willoughby aan ons, dat de gemelde Lawrence Hide meede mogte deelen in een gelyk gedeelte en vrucht hebben van onze voorgenome Koninglyke gunft tot hem.

U ZY KOND dat Wy byzonder vertrouwen en geloof ftellende in de Zorge, Getrouwheid, Wysheid, en Voorzigtigheid, van den gezegden Lord Willoughby en Lawrence

„ Hide and their humble Peticon.
„ HAVE willed graunted constitu-
„ ted and ordeyned and by these
„ presents doe will graunt constitute
„ and ordeyne That all the mayne
„ Tract of Land Region and con-
„ tinent of Land and Territorie and
„ the Soyle and Grounde and the
„ Coasts thereof beinge part of the
„ continent of Guiana in America
„ called Serrinam als Surrinam lying
„ in breadth East and West one En-
„ glish Mile next beyond the Wester-
„ ly Banks of the River of Copenam
„ and Easterly one Mile from or
„ beyond the River Marawyne con-
„ teyninge from East to West Forty
„ Leagues or thereabouts and ex-
„ tendinge from the maine Ocean or
„ Sea called the North Sea southward
„ up into the Land to the Heads
„ or Springs of the said River and
„ from thence by direct Lynes un-
„ to the mayne Ocean called the
„ South Sea and the said Waters
„ Rivers and Streams commonly cal-
„ led the Rivers of Seramica Surri-
„ nam Copenam Marawyn and all
„ others Rivers Waters Islands Ports
„ Cittyes Forts Castles Townes Vil-
„ lages Bayes Havens Creeks Strea-
„ mes and Coasts Lakes Moores
„ Woods and the Land Groundes
„ and

ce Hide, op hun ootmoedig verzoek, HEBBEN gewild vergunt, geconstitueerd en geordineerd, en door deeze tegenswoordige willen, vergunnen, constitueeren en ordineeren, dat de Kust, Landschap, Vast Land, Landstreek, Landsdouw, Gronden en Boorden vandien, zynde een gedeelte van het Vaste Land van Guiana in America, genaamd Serrinam ook Surrinam, leggende in breedte Oost en West een Engelsche myl voor by de westelyke Boorden van de Rivier van Copenam, en Oostelyk eene Myl van of voorby de Rivier Marawyne, zynde van het Oosten tot het Westen veertig uuren gaans of daar omtrent, en strekkende van den grooten Oceaan of Zee genaamd de Noord Zee Zuidwaards op in het Land tot aan de Hoofden of Watervallen van de gezegde Rivier, en van daar in een rechte lyn tot in den grooten Oceaan genaamd de Zuid Zee, en de Wateren, Rivieren en Stroomen gemeenlyk genaamd de Rivieren van Seramica, Surinam, Copenam, Marawyn, en alle andere Rivieren Wateren, Eylanden, Rheden, Steden, Forten, Kasteelen, Vlekken, Dorpen, Baayen, Havens, Kreeken, Stroomen, Kusten, Meiren, Moerassen, Bosschen, en de Grond en Landsdouw

„ and Soyle thereof within the Boun-
„ des Lymits pcynctes and Territo-
„ ries laſt above menconed shall for
„ ever hereafter be one pvince and
„ shall be called by the Name of
„ Willoughby Land and the afore-
„ ſaid Mayne Land Region Conty-
„ nent of Land and Territorie within
„ the ſame Lymitts and Bounds
„ aforeſaid and every parte thereof
„ together with the ſaid Rivers
„ reſpectively into one pvince called
„ Willoughby Land WEE do erect
„ make ordeyne conſtitute found and
„ eſtablish for ever by theſe pſents.

„ AND FURTHER WEE have
„ given graunted and confirmed And
„ doe by theſe pſents give graunt
„ and confirme to the ſaid Francis
„ Lord Willoughby and Lawrence
„ Hide theire Heires and Aſſignes
„ ALL the aforeſaid Mayne Land
„ Region and Continent of Land and
„ Territory called Willoughby Land
„ and the Ground and Soyle thereof
„ And all and every the Iſlands Ports
„ Cittyes Forts Caſtles Townes Vil-
„ lages Howſes Bayes Havens Cree-
„ kes Waters Streames Rivers and
„ Coaſts thereof Moores Woods
„ Tymber Trees Underwoods and
„ all the Land Grounde and ſoyle
thereof

douw van dien, binnen de Paalen, Limiten, Grenzen en Streeken hier vooren genoemd, zal hier na ten eeuwigen dage eene Provincie zyn en genoemd werden by de naam van Willoughby Land; gelyk WY by deezen, de voorgemelde Kuſt, Landſchap, Vaſt Land, en Landſtreek binnen dezelve Limiten en Paalen hier voorengemeld, en ieder gedeelte daarvan, gezamenlyk met de gezegde Rivieren reſpectivelyk, verheffen, maaken, conſtitueeren, ſtichten en beveſtigen Wy ten eeuwigen dagen tot eene Provintie genaamd Willoughby Land.

VERDERS hebben Wy gegeeven vergund en beveſtigd, zo als wy by deezen geeven, vergunnen en beveſtigen aan den gezegden Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens DE Gantſche voorgemelde Kuſt, Landſchap, Vaſt Land en Landſtreek, genaamd Willoughby Land, en de Grond en Landsdouw vandien, en alle een ieder de Eylanden, Rheden, Steden, Forten, Kaſteelen, Vlekken, Dorpen, Huizen, Baayen, Havens, Kreeken, Wateren, Stroomen, Rivieren en Kuſten in dezelve, Moeraſſen, Boſſchen, Timmerhout, Hakboſſchen en al het Land, Grond

„ thereof lyinge and beinge within
„ the Lymitts and Boundes aforesaid
„ together with the said Rivers of
„ Saramica Copenam Marawyne and
„ Surrinam and every of them And
„ also all and all Manner of Mynes
„ and Quarries as well Royall Mynes
„ of Gold and Silver as well not ope-
„ ned as opened as of all other Mine-
„ ralls Pearles and precious Stones
„ and all ffishings at Sea and at Land
„ and all Rights of Patronage and
„ Advowsons of all Churches and
„ Chappells to be made built or foun-
„ ded and alsoe all Jurisdiccons of Ad-
„ miralty within the said province and
„ the Lymitts and Boundes thereof
„ as Vice Admirall or Vice Admiralls
„ under our deare and only Brot-
„ her James Duke of York dureinge
„ his beinge Lord High Admirall of
„ England and afterwards to them
„ the said Lord Willoughby and
„ Lawrence Hide theire Heires and
„ Assignes for ever And alsoe all
„ other Royalties Priviledges ffran-
„ chises Jurisdiccons and pheminen-
„ ces within the said Province and
„ all and every the pcynts and Ly-
„ mitts thereof.

Grond en Landsdouw van dien, leggende binnen de Limiten en Paalen voornoemd, gezamenlyk met de voornoemde Rivieren van Saramica, Copenam, Marawyne, en Surrinam en een ieder van dien; als ook alle en alle soorten van Mynen en Groeven, zo wel Koninglyke Mynen van Goud, Zilver, het zy ongeopend het zy geopend als alle andere Mineraalen Paarlen en edele Gesteentes, ook alle Visscheryen ter Zee en te Lande; als mede volkomen Recht van Patronaatschap en Begeeving van alle Kerken en Kapellen welke gemaakt, gebouwd of gesticht zullen werden; gelyk ook volkomen Rechtsgebied in Zee zaaken binnen de gezegde Provincie en de Limiten en Paalen van dien, als Vice Admiraal of Vice Admiraals, onder onze lieve en eenigste Broeder James Hertog van York geduurende den tyd dat hy Admiraal Generaal van Engeland zal zyn, en naderhand alleen aan hen de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide, hunne Rechtverkrygende en Gemagtigdens ten eeuwigen dage; benevens alle andere Koninglyke Voorrechten, Privilegien, Vrydommen, Jurisdictien en Preëminentien binnen de gezegde Provincie en de Grenzen en Limiten van dien.

„ AND Xxx ALS

,, AND ALSOE the whole and
,, Sole Lordspp propriety Jurisdic-
,, con and Command of all the ſaid
,, Tract of Land and other the
,, pmiſes above graunted and every
,, parte and parcell thereof with theire
,, and every of theire Rights Men-
,, bers and appurtenances whatſoever
,, to be taken had exercíſed found
,, uſed and enjoyed And which wee
,, by our Letters Pattents may or
,, can graunt in as ample manner and
,, Sort as hath at any tyme hereto-
,, fore bin graunted to any other
,, perſon or perſons Owner or Ow-
,, ners Proprietor or Proprietors Lord
,, or Lords of any other Colony
,, Plantacion or pvince in any the
,, Parts of America aforeſaid as if
,, the ſame were therein particularly
,, menconed or expreſſed and all
,, other Fruits and pſitts of what kind
,, ſoever that shall or may any wayes
,, iſſue or ariſe out of the ſaid pmiſes
,, or any part of them.

ALS OOK de geheele en eenige Heerſchappy, Eigendom, Jurisdictie en Gebied over het gantſche gemelde Landſchap, alle gedeeltens van dien en 't geen verder voorſchreven ſtaat en hier vooren vergund is, met alle zodanige voorrechten, hoe ook genaamd, daar toe behoorende welke verkreegen, gehouden, geoefſent, gevonden, gebruikt en bezeeten zullen werden: En welke wy by onze Brieven van Octroy mogen of kunnen geeven, in zodanige een ampele wyze als ooit te vooren aan eenig ander Perſoon of Perſoonen, Eigenaar of Eigenaars, Bezitter of Bezitters, Heer of Heeren van eenige andere Colonie, Volkplanting, of Provincie in eenig gedeelte van America voornoemd, is vergund; als of dezelve daarin byzonlyk waren genoemd of uitgedrukt; mitsgaders alle andere vruchten en voordeelen van wat natuur ook, welke op enigerhande wyze zullen kunnen of moogen ſpruiten of voorkoomen uit het voorengemelde of eenig gedeelte van dien.

,, AND LIKEWISE Wee doe
,, by theſe pſents create ordeyne
,, and conſtitute the ſaid Lord Wil-
,, loughby and Lawrence Hide their
,, Heires and Aſſignes the true and
,, abſo-

OOK ſtellen wy door deeze tegenwoordige aan, Beveſtigen en Conſtitueeren, de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Rechtverkrygende en Gemagtig-

„ abſolute Lords Proprietors and
„ Governours of the ſaid Province
„ and every part thereof EXCEPT
„ and out of theſe Preſents alwayes
„ reſerved unto us our Heires and
„ Succeſſors Thirty thouſand Acres
„ of Land pcell of the above men-
„ coned Province for our Demeasne
„ together with all Trees Woods
„ and Underwoods Mynes & Royal-
„ ties thereof or thereunto belonging
„ to be ſett out in ſuch part and ptes
„ place and places of the ſaid pvince
„ as may be moſt fitt and convenient
„ for us our Heires and Succeſſors
„ And that in ſuch manner and
„ by ſuch wayes and Meanes as
„ wee our Heires and Succeſſors
„ shall at any time hereafter Order
„ or direct AND ALSO EXCEPT
„ one full fifth parte of all Oare of
„ Gold and Silver and other the Prof-
„ fitts of the Royal Mynes aforeſaid
„ to be rendered and delivered as
„ hereafter is menconed TO HAVE
„ HOLD and injoy the aforeſaid
„ Province and all and ſingular other
„ the pmiſes above graunted or men-
„ coned or intended to bee graunted
„ as aforeſaid unto the ſaid Francis
„ Lord Willoughby and Lawrence
„ Hide theire Heires and Aſſignes
„ for

tigdens tot Wettige en abſolute Heeren, Eigenaars en Gouverneurs van de gezegde Provincie en elk gedeelte van dien. UITGEZONDERT dat buiten deeze tegenwoordige, altoos zullen gereſerveerd zyn tot een Domein voor Ons, onze Erven en Opvolgers, dertig duizend Akkers Land een gedeelte van de voorgemelde Provincie, met alle de Boomen, Boſſchen, Hakboſſchen, Mynen en Koninglyke Voorrechten daar aan of daar toe behoorende, welke afgezonderd zullen werden in zodanig gedeelte en gedeeltens, plaats en plaatſen van de gezegde provincie, als het bekwaamſte en gelegenſte voor Ons, onze Erven en Opvolgers zal zyn: En dat op zulk eene wyze, en door zulke weegen en middelen als Wy onze Erven en Opvolgers ter eeniger tyd hiernamaals zullen ordonneeren of ſchikken. ALS MEEDE UITGEZONDERT een volkomen vyfde part van alle Goud en Zilver Erts en andere voordeelen van de Koninglyke Mynen voornoemd; welke aan ons gegeven en ter hand geſtelt zal werden in maniere als hier na is uitgedrukt. Om de voorgemelde Provincie, en het geene hier vooren vergund, genoemd, of gemeend is vergunt te werden

„ for Ever TO BEE HOLDEN „ of us our Heires and Succeſſors „ as of our Mannor of Eaſt Greenwich in Free and Comon Soccage „ and not in Capite or by Knights „ Service RENDERINGE YEILDINGE AND PAYINGE therefore unto us our Heires and Succeſſors two thouſand Poundes of „ Tobacco made of the Growth „ of the ſaid Country to be payd „ and delivered into our Cuſtom „ Howſe at London Yearly and every „ Yeare at the Feaſt of St. Michaell „ the Archangell The firſt payment „ to be made at the Feaſt of St. „ Michaell the Archangell which „ shall bee in the Yeare of our „ Lord One thouſand ſix hundred „ ſixty fower AND ALSOE YEILDINGE PAYINGE AND DELIVERINGE unto us our Heires „ and Succeſſors Yearely and from „ tyme to tyme as the ſame shall ariſe „ the ſaid fifth parte of all Gold and „ Silver Oare as shall or may at any „ tyme hereafter bee had taken or „ found in or out of ſuch Royall „ Mynes as from tyme to tyme or „ at any tyme hereafter may be „ found gotten had or obteyned „ in or about the pmiſes hereby „ graun-

werden aan den gezegden Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemachtigdens, ten eeuwigen dage te BEZITTEN EN TE HOUDEN van Ons, onze Erven en Opvolgers in dier voegen als onze Heerlykheid van Ooſt Greenwich als een vry afhanklyk Leen (*) en niet in Capite of uit hoofde van Ridderlyke dienſt, GEEVENDE OVERGEEVENDE EN BETAALENDE daar voor aan Ons, onze Erven en Opvolgers twee duizend Ponden Tabak van de Producten van het gemelde Land; te betaalen en overtegeeven aan ons Tolhuis in London, Jaarlyks op het Feeſt van St. Michael den Aarts-Engel, zullende de eerſte betaaling geſchieden op het Feeſt van St. Michael den Aarts-Engel, welke zyn zal in het Jaar onzes Heeren een duizend zes honderd vier en zeſtig ALS MEEDE GEEVENDE BETAALENDE EN LEVERENDE aan Ons, onze Erven en Opvolgers, Jaarlyks en van tyd tot tyd, als hetzelve plaats zal hebben, de gemelde vyfde part van alle Goud en Zilver Erts, welke ten eenigen tyde hier na zal of mogt verkreegen bekoomen of gevonden werden, in of buiten zulke Koninglyke Mynen, als van

(*) *Soccage*, een Leen waar voor men den Leen-Heer met Ploeg en Kar ten dienſte moet ſtaan.

„ graunted or any part or pcell „ thereof.

„ AND KNOWE YEE further „ that Wee doe by these psents give „ and graunt and confirme unto the „ said Francis Lord Willoughby and „ Lawrence Hide theire Heires and „ Assignes full power and Authority „ at theire owne proper Cost and „ Charges to take and lead recieve „ and enterteyne into the said Pro- „ vince or any parte thereof for the „ the better Plantation thereof All „ such and soe many Person and „ Psons that shall be thereunto lycen- „ ced by the said Lord Willoughby „ and Lawrence Hide theire Heires „ or Assignes and which shall be free „ and not prohibited or under Re- „ straint or Imprisonment being De- „ nizons or Natives of this Kingdom „ or any of the Dominions thereof „ or any other strangers that will be- „ come our Subjects and will live un- „ der our Allegiance as shall willingly „ transport themselves or be trans- „ ported thither And that such our „ Subjects and Strangers together „ with their psons may carry or con- „ vey or cause to be carried or con- „ veyed

van tyd tot tyd of hier namaals mogten gevonden, verkreegen, bekomen of ontdekt werden, in en omtrent het vooren vergunde of eenig gedeelte van dien.

VERDER ZY U KENNELYK dat Wy door deezen, geeven, vergunnen en beveſtigen aan de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, volkomen Magt en Authoriteit omme ten hunnen koſten en laſten, tot het beter beplanten van de gemelde Provincie, overtevoeren te ontvangen en te onderhouden in dezelve of eenig gedeelte van dien, alle zulke en zodanige Perſoon of Perſoonen welke daar toe vryheid verkreegen hebben van de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, mids dat dezelve Vry en niet Gebannen of onder bedwang van Gevangenis zyn, maar de zodanige welke hun Burgerrecht gekocht hebben, of Inboorlingen zyn van dit Koningryk of eenige Domeynen van dien, of eenige Vreemdelingen welke onze Onderdaanen willen werden en onder onze gehoorzaamheid woonen, als zig vrywillig derwaards zullen transporteeren of doen transporteeren. En dat zodanige onze Onderdaanen en Vreemdelingen

„ veyed thither Armor Weapons Pow-
„ der Shott Habiliments of Warr Or-
„ dinance Amunicon of all ſorts or
„ other neceſſary pviſions of Victualls
„ Cloathinge and other Howſehold
„ Goods usually transported and not
„ prohibited payinge the Cuſtoms and
„ Dutyes for ſuch of the ſaid Goodes
„ and pmiſes as are uſually payable
„ and accuſtomed for the ſame And
„ that the ſaid pſons may there plant
„ inhabit and inherit Lands to them
„ and theire Heires And that ſuch
„ amonge them as Shall not be English
„ shall nevertheleſſe have like Liber-
„ ty of Trade onely payinge ſuch
„ Dutyes and Cuſtoms as the Eng-
„ lish doe AND WEE doe fur-
„ ther Declare and graunt that noe
„ Inhabitans of the ſaid Country and
„ Province shall at any time be com-
„ pelled to appeare and answere any
„ Suite Plainte Matter or Cauſe out
„ of the ſame AND becauſe it may
„ happen that ſome of the people
„ and Inhabitants of the ſame pro-
„ vince cannot in their private opi-
„ nions conforme to the publique
„ Exerciſe of Religion accordinge
„ to the Litturgie Formes and Cere-
„ monies of the Church of England
„ or take or ſubſcribe the Oathes
„ and Articles made and eſtablished
„ in

delingen gezamenlyk met zich derwaards zullen mogen meedeneemen of overvoeren, of doen medeneemen en overvoeren Wapentuig, Wapenen, Buskruid, Kogels, Krygstoeruſtingen, Kanon, alle ſoort van Ammunitie, of andere noodzaaklyke Proviſien van Eetwaaren, Kleederen, en Meubilaire goederen, welke gemeenlyk uitgevoerd werden en niet verboden zyn, mids betaalende 's Lands geregtigheid van alle zulke Goederen als daar gemeenlyk voor betaald werdt. En dat de gezegde Perſoonen aldaar zullen moogen Planten, Bewoonen en Erven, Landeryen voor hun en hunne Erſgenaamen. Ook dat de zodanige onder hen welke geen Engelſchen zyn, nogtans dezelfde vryheid van Handel zullen hebben, alleenig betaalende zodanige Rechten en Geregtigheden als de Engelſchen doen, Wy verklaaren en vergunnen verders, dat geen Inwooner van het gemelde Land of Provincie t'eenigertyd buiten dezelve zal mogen gedagvaard werden om over eenig Rechtsgeding, Aanklagte, Zaak of Proces te recht te ſtaan. EN alzo het zoude kunnen gebeuren dat eenige der Inwooners van dezelve Provincie om hunne byzondere Gevoelen zich niet zouden kunnen

" in that behalfe And for the fame " by reafon of the remoate diftances " of thofe places will as we hope " bee noe Breach of the Unity and " Uniformity eftablished in this Na- " tion Our will and pleafure therefore " is AND WEE doe by thefe pfents " for us our Heires and Succeffors " give and Graunt unto the faid " Francis Lord Willoughby and " Lawrence Hide theire Heires and " Affignes full and free Lycence " Lyberty and Authority by fuch " legall Wayes and Meanes as they " shall think fitt to give and graunt un- " to fuch pfon and pfons inhabitinge " and beinge within the faid Provin- " ce or any parte thereof whoe real- " ly in theire Judgments and for " Confcience fake cannot or shall " not conforme to the faid Litturgie " and Ceremonies and take and " fubfcribe the oathes and Articles " aforefaid or any of them fuch In- " dulgencyes and Difpenfations in " that behalfe for and dureigne fuch " tyme and tymes and with fuch " Limitations and Reftriccons as they " the faid Francis Lord Willoughby " and Lawrence Hide theire Heires " and Affignes shall in theire Difcre- " tions thinke fitt and reafonable " And with this expreffe pvifo and " Ly-

nen conformeeren met de Openbaare Exercitie van den Godsdienft, volgens de Wyze, Formulier en Ceremonien van de Kerk van Engeland, en dienvolgens den Eed te prefteeren of de Articulen te onderteekenen, in hoope dat zulks, in aanmerking van de verafgelegenheid dier plaatfen niet zal ftrekken tot verbreeking van de Eenheid en Eenpaarigheid in dit Ryk vaftgefteld; daarom is onze Wille en begeerte en Wy geeven en vergunnen by deezen voor Ons, onze Erven en Opvolgers, aan de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Rechtverkrygende en Gemagtigdens volkomen Verlof, Vryheid en Magt om door zodanige wettige weegen en middelen, als zy oorbaar zullen vinden, aan zodanig perfoon of perfoonen woonende binnen de gezegde Provincie ofte een gedeelte van dien, welke weezendlyk volgens hun oordeel en in Gemoede zich niet zullen kunnen conformeeren met de gemelde Kerkendienft en Ceremonien, en de voorgemelde Eeden prefteeren en Articulen of eenigen daar van te ondertekenen, te verleenen zodanige Indulgentien en Difpenfatien ten dien reguarde, voor en geduurende zulke tyd en tyden, en met al zulke Limitatien

„ Lymittacon alſo that ſuch pſon and
„ pſons to whom ſuch Indulgences
„ and Diſpenſacons shall be granted
„ as aforeſaid doe and shall from
„ tyme to tyme declare and con-
„ tinue all Fidelity Loyalty and Obe-
„ dience to us our Heires and Suc-
„ ceſſors AND FURTHER Wee
„ doe by theſe pſents give graunt
„ and confirme unto the ſaid Francis
„ Lord Willoughby and Lawrence
„ Hide theire Heires and Aſſignes
„ full Power and Authority to hold
„ and poſſeſſe the Province aforeſaid
„ and every parte thereof with the
„ Lymitts and Boundes aforeſaid and
„ at his and theire owne proper Coſt
„ and Charges to erect plant and ſet-
„ tle ſuch and ſo many Collonies or
„ ffactories And alſoe to keepe intire
„ or devide the ſaid Country and
„ Province into ſeverall partes Coun-
„ tyes Sheires Hundreds Towne-
„ shipps and Tyethings and to build
„ erect and conſtitute ſuch and ſoe
„ manie Citty or Cittyes Lordſpp
„ or Lordſpps Mannor or Mannors
„ Towne or Townes Boroughs
„ Faires and Marketts or any Incor-
„ poracons Colledges or Schooles of
„ good Litturature and them to for-
„ tifie and inveſt with ſuch Jurisdic-
„ diccons Libertyes and Priviledges
„ as

tien en Reſtrictien, als de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens naar diſcretie nodig en noodzaaklyk zullen vinden: met dit uitdruklyk voorbeding en Limitatie, dat alzulke Perſoon of Perſoonen aan wien dergelyke Indulgentien en Dispenſatien in maniere voorſchreven zullen vergund werden, van tyd tot tyd gehouden zullen zyn te verklaaren en te bewyzen alle Getrouwheid, Onderwerping en Onderdaanigheid aan Ons, onze Erven en Opvolgers. VERDERS geeven, vergunnen en beveſtigen Wy door dezen aan den gezegden Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, Volkomen Magt en Authoriteit, omme de voorgemelde Provincie en ieder gedeelte van dien met de Limiten en Grenzen voornoemd te houden en te bezitten; en ten zynen en haare koſten en laſten zo veele Colonien of Factoryen te ſtichten en op te regten als zullen goedvinden; als mede om het gezegde Land en Provincie in 't geheel te houden, of te verdeelen in Graafſchappen, Provincien, Wyken, Vlekken en Tiendens, als mede omme te bouwen, opterechten en te conſtitueeren zulke en zo veele

Stad

„ as the ſaid Lord Willoughby and „ Lawrence Hide and their Heires „ and Aſſignes shall ſee cauſe and „ by theire Writinge or Writinges „ under their Hands and Seales to „ convey aſſigne and ſet over ſuch „ pticular porcon and porcons of „ any the Lands Tenements or Heri- „ ditaments there Reſerveinge the „ ſaid Thirty thouſand Acres to us „ our Heires and Succeſſors for De- „ measnes as aforeſaid unto any Pſon „ or Pſons Planter or Planters there „ and his and theire Heires and Aſſig- „ nes for ever or for any other Eſtate „ or Terme whatſoever TOO BEE „ HOLDEN of the ſaid Lord Wil- „ loughby and Lawrence Hide and „ theire Heires and Aſſignes under „ ſuch reaſonable Services and Rents „ as shall bee thought meete by „ them or to bee holden of the ſaid „ Mannor or Mannors Lordſpp or „ Lordſpps ſoe to be erected as „ aforeſaid or otherwiſe as they shall „ from Tyme to Tyme thinke fitt „ and agree of.

AND

Stad of Steeden, Heerlykheid of Heerlykheeden, Ambachtsheerlykheid of Ambachtsheerlykheeden, Vlek of Vlekken, Burgt en Burgten, Kermiſſen en Markten, of eenige Incorporatien, Collegien, of Schoolen van goede Letteren, dezelve te beveſtigen en te voorzien met zodanig Rechtsgebied, Vryheeden en Privilegien als de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens zullen noodig oordeelen: als mede onder hunne Handtekeningen en Zegels, over te leggen toe te eygenen en afteſtaan zulke byzonder gedeelte en gedeeltes van eenige der Landeryen, Wooningen en Erven, daar uit voor Ons onze Erven en Opvolgers tot een Domeyn reſerveerende de gemelde dertig duizend Akkers, om door eenig Perſoon of Perſoonen, Planter of Planters aldaar en zyne of haare Erven en Gemagtigdens, ten eeuwigen dage of voor eenige andere reeks van Jaaren hoe ook genaamd, GEHOUDEN TE WERDEN van hen de gezegde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens op zulke redelyke Dienſten en Huurpenningen als door hen goedgevonden zal werden; of om gehouden te werden van de Ambachtsheerlykheid of Ambacht-

„ AND ALSOE that it shall and „ may be lawfull to and for the ſaid „ Francis Lord Willoughby and Law- „ rence Hide theire Heires and Aſſig- „ nes from Tyme to Tyme to no- „ minate conſtitute and appoynt un- „ der theire Hands and Seals all and „ every the Governor and Gover- „ nors Deputy Governors Ma- „ giſtrates Sherriffs and all Officers „ and Miniſters both ſuperior „ and Inferior Civill and Military „ as shall be thought requiſit and „ neceſſary to be appoynted un- „ der them in the province aforeſaid „ or any parte thereof or of any Bor- „ roughes Townes Cittyes Caſtles „ Forts Fortificacons or other places „ made or to be made within the „ ſame AND FURTHER WEE „ doe by theſe pſents give and con- „ firme unto the ſaid Francis Lord „ Willoughby and Lawrence Hide „ theire Heires and Aſſignes full „ Power and Authority from tyme „ to tyme to eſtablishe and Ordeyne „ a Forme or Frame of Governement „ within the ſaid Province and by „ and

bachtheerlykheeden, Heerlykheid of Heerlykheeden als voorengemeld, of anderszints opterechten, als zy van tyd tot tyd zullen goedvinden en contracteeren.

ALS OOK dat de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens bevoegt en geregtigd zullen zyn, om van tyd tot tyd onder hen te nomineeren te conſtitueeren en aanteſtellen, onder hunne Handtekeningen en Zegels, zodanige Gouverneur en Gouverneurs, Onder-Gouverneurs, Magiſtraaten, Opper-Schouten en alle andere Hooge en Laage Officieren en Miniſters, Civiele en Militaire, als noodig en noodzaaklyk zullen bevonden werden, in de gemelde provincie of eenig gedeelte daarvan, aangeſteld te moeten werden; of van eenige Burgten, Vlekken, Steeden, Kaſteelen, Forten, Fortificatien, of andere plaatſen binnen dezelve, reeds gemaakt of nog te maaken. EN VERDERS geeven en confirmeeren Wy door dezen aan de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens volkomene magt en authoriteit, om van tyd tot tyd opterechten en te verordineeren een forme van Regeering binnen de gezegde Provincie, en

„ and with the Consent of the greater „ part of the Freeholders that are „ or shall be of and within the same „ in pson or by theire Representa- „ tives by them to be Elected to „ make Ordaine and publish good „ and wholesome Lawes Statuts and „ Constitucons as often as shall be „ thought fitt and as need shall requi- „ re for the publique good better „ Rule and orderly Governement of „ the aforesaid Province and of the „ Inhabitants of and within the same „ AND TO THAT END it shall „ and may be lawful to and for the „ said Lord Willoughby an Lawren- „ ce Hide theire Heires and Assignes „ under theire Hands and Seales or „ otherwise to summon and call to- „ gether as often as need shall requi- „ re the Planters and Inhabitants of „ and within the said Province or „ the greater Number of them for „ the tyme beinge or theire Repre- „ sentatives to bee by them elected „ and by and with the Comon Con- „ sent and approbacon of them or „ the greater number of them soe „ assembled or to be assembled or „ mett together to make frame con- „ stitute ordeyne and publish under „ the Handes and Seales of them the „ said Lord Willoughby and Lawren- „ ce

en door en met de toestemming van het meerder gedeelte der Ingelanden, welke binnen dezelve zyn of zullen zyn, in Persoon of door hunne Gemagtigdens, door hen zelven te verkiezen, te maken, willekeuren en te publiceeren goede en gezonde Wetten, Statuten en Constitutien, ten algemeenen Nutte, betere Reegel en betamelyke Bestiering van de gemelde Provincie en de Inwooners van dien; zo dikwyls als ooirbaar gevonden zal werden en de noodzaaklykheid vereischt. TEN WELKEN EINDE de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens wettiglyk bevoegd zullen zyn, zo dikwyls als de nood zal vereisschen, omme onder hunne Handtekeningen en Zegels, of anderszints, de Planters en Inwooners van en binnen de gemelde Provincie, of het grootste gedeelte van dezelve in dertyd, of hunne Gemagtigdens door hen te verkiezen, te dagvaarden en te samen te roepen, en door en met de toestemming en goedkeuring van hen of het grootste gedeelte van dezelve, alzo vergaderd of vergaderd te werden of te samen gekoomen, te maaken, ontwerpen, constitueeren, verordineeren en publiceeren, onder de Handtekeningen en Zegels van hen de

„ ce Hide theire Heires and Aſſignes „ Ordinances Statuts Conſtitucons „ and Lawes as well for and concer„ ninge the publique Governement „ of the aforeſaid Province and every „ parte thereof as for the Comon „ Benefitt Quiet Peace and Safety „ of the ſame and of all and every „ the Inhabitants and Planters there „ And alſoe to chaſetize and puniſh „ all Offenders and Delinquents there„ by with and under ſuch penalltyes „ Mulcts ffines Impriſonements and „ other Correccons ſuitable to theire „ reſpective Offences as in the ſame „ Ordinances Conſtitucons and La„ wes shall be conteyned and „ to extend alſoe if neede require to „ the Impriſonement of the Body or „ to the loſſe of Life or Member of „ the Offender or Offenders againſt „ the ſame Ordinances Lawes and „ Conſtitutions and to revoke and „ repeale the ſame and to make „ others as the caſe shall or may re„ quire Which ſaid Lawes Ordinan„ ces and Conſtitutions shall and „ may be put in Execution and exer„ ciſed uppon all and every the per„ ſon and perſons inhabitinge within „ the ſaid Province and the Lymitts „ and Boundes thereof aforeſaid „ AND that it shall and may be law„ full

de gezegde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, Ordonnantien, Statuten, Conſtitutien en Wetten, zo wel ten aanzien van de Publieke Regeering van de gezegde Provincie en alle de deelen van dien, als ten Gemeenen Nutte, Ruſt, Vreede en Veiligheid van dezelve, en van alle en een iegelyk der Inwooners en Planters aldaar; als meede omme ingevolge van dien alle Overtreeders en Delinquanten met en onder zodanige Poenaliteiten, Mulcten, Boeten, Gevangeniſſe en andere Correctien, overeenkomſtig met hunne reſpective misdaaden, te Kaſtyden en Straffen, als in dezelve Ordonnantien, Conſtitutien en Wetten zullen begreepen zyn: en zulks mede te extendeeren, indien de nood vereiſcht, tot Gevangeniſſe en verlies van het Leeven of Lidt van den Overtreeder of Overtreeders van dezelve Ordonnantien, Wetten en Conſtitutien, dezelve te revoceeren en herroepen, anderen te maken, als de omſtandigheeden zullen kunnen of mogen vereiſſchen; welke voornoemde Wetten, Ordonnantien en Conſtitutien zullen en mogen ter uitvoer gebragt en geexecuteert werden tegen alle en een iegelyk Perſoon of Perſoonen woonende binnen de gemelde Provincie en de Limiten en Gren-

„ full to and for the ſaid Francis Lord
„ Willoughby and Lawrence Hide
„ theire Heires and Aſſignes or theire
„ Deputies from tyme to tyme to
„ nominate ſubſtitute authorize and
„ appoynt under theire Hands and
„ Seales all manner of Judges Juſtices
„ Mageſtrates Governors and De-
„ puty Governors and other Officers
„ and Miniſters with ſuch Powers as
„ they shall ſee Cauſe to heare and
„ determine whatſoever Cauſes Of-
„ fences Criminall Military and Ci-
„ vill as well by Land as by Sea
„ committed or donne or to be com-
„ mitted or donne againſt the Tenor
„ Forme and Effect of the aforeſaid
„ Ordinances Statuts Conſtitucons
„ or Lawes or any of them to be
„ framed made conſented to and
„ published as aforeſaid and the Exe-
„ cution thereof and either before
„ Judgment or Sentence or after-
„ wards to releaſe pardon and acquitt
„ the Offender or Offenders Offen-
„ ce or Offences Penalty Mulct Im-
„ priſonement and every other For-
„ feiture in the ſame Ordinances
„ Statuts Conſtitucons and Lawes
„ to be conteyned as well before as
„ after Judgment [EXCEPT in Ca-
„ ſes of High Treaſon and Rebel-
„ lyon] And to erect and Conſtitute
„ Courts

Grenzen vandien, hier voren gemeld. EN dat de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens of hunne Gedeputeerdens bevoegd zullen zyn, van tyd tot tyd te nomineeren, ſubſtitueeren, authoriſeeren, en aan te ſtellen, onder hunne Handtekeningen en Zegels, allerley Rechters, Vrede-Rechters, Magiſtraaten, Gouverneurs, Onder-Gouverneurs, en andere Officieren en Miniſters, met zodanige magt als zy nodig zullen oordeelen, omme te hooren en te termineeren allerley Overtreedingen, Crimineele, Militaire en Civiele Zaaken, zo te Lande als op Zee gebeurd en geſchied, of welke gebeuren of geſchieden zullen, tegens den inhoud forme en effect van de gemelde Ordonnantien, Statuten, Conſtitutien, Wetten of eenige van dezelve, welke opgeſteld, gemaakt, geconſenteerd en gepubliceerd zullen werden; dezelve uittevoeren, en zo wel voor als na de Veroordeeling of Sententie, de Overtreeder of Overtreeders, Overtreeding of Overtreedingen, Poenaliteit, Mulcte, Gevangeniſſe, en alle andere Verbeurtens in dezelve Ordonnantien, Statuten, Conſtitutien en Wetten begreepen, [UITGEZONDERT in Zaaken van Hoog Verraadt en Oproer], te Pardonneeren

„ Courts of Juſtice and to doe and „ Execute all and every other Thinge and Thinges that to the doeinge „ and fullfillinge of Juſtice doth or „ shall or may in any wiſe appertey- „ ne although the forme and formes „ Proceeding an Proceedings in all „ or any of the ſaid Courts to be „ from tyme to tyme obſerved and „ kept be not expreſſely menco- „ ned or ſet downe in theſe pſents „ All and every which ſaid Ordi- „ nances Statuts Conſtitucons and „ Lawes to be ſoe framed made „ agreed or conſented and published „ as aforeſaid Wee doe by theſe „ pſents ratifie and confirme in all „ things AND doe hereby ſtreightly „ charge and Comand all and every „ perſon and perſons therein concer- „ ned from tyme to tyme inviolably „ to obſerve performe fullfill and „ keepe the ſame and every of them „ att and under the paynes and pe- „ naltyes in the ſaid Ordinances Sta- „ tuts Conſtitucons and Lawes and „ every of them reſpectively to be „ ſett downe lymitted and conteyned „ with due regard alwayes to be „ had to the nature & conſtitution of „ the place and people there and „ eſpecially of the Natives of that „ Country to be conduceinge to „ theire

ren en Acquitteeren: Gerechtshoven op te regten en te conſtitueeren, en verders alles te doen en te verrigten dat eenigzints tot de volvoering van Juſtitie zal of mag behooren, ſchoon de forme en maniere van Procedeeren en Proceduures welke van tyd tot tyd in alle of eenige van de gemelde Hoven, zullen gehouden en geobſerveert werden, niet uitdruklyk in deze gementioneerd of ter neder geſteld zyn. Alle en een ieder van de gemelde Ordonnnantien, Statuten, Conſtitutien en Wetten, welke alzo beraamd, gemaakt, geaggreëerd, geconſenteerd en gepubliceerd zullen werden, Ratificeeren en Confirmeeren Wy by dezen in allen opzigten, en door dezen Laſten en Beveelen Wy allen en een iegelyk dien het zoude mogen aangaan, dezelve van tyd tot tyd onſchendbaar te obſerveeren, natekomen, te volbrengen en te onderhouden, op de Poenen, Straffen en Poenaliteiten in de gemelde Ordonnantien, Statuten, Conſtitutien en Wetten, en in een ieder van dezelve reſpectivelyk ter nedergeſteld, bepaald, en begreepen, en dat behoorlyk reguard, op de Natuur en gelegendheid van de plaats en volk aldaar, en byzonderlyk van de Inboorlingen van dat Land, altyd genomen zal werden,

„ theire Good and Convercon and
„ that thereby and by all other good
„ wayes and meanes they may not
„ only be wonn to a good and civill
„ Convſation but in due tyme may
„ be drawne to an Acknowledgment
„ of the true God and only Savior
„ of the World Jeſus Chriſt.

„ AND WEE doe by theſe pſents
„ further give graunt and confirme
„ unto the ſaid Francis Lord Wil-
„ loughby and Lawrence Hide and
„ theire Heires and Aſſignes full
„ Power and Authority from tyme
„ to tyme to nominate elect and ap-
„ poynt a ſtanding Councell within
„ the ſaid Province to be aydinge
„ helpinge and aſſiſtinge in the car-
„ ryeinge on and manageinge the
„ Affaires and ſettlement of the ſaid
„ Province And the ſaid Councell
„ or any of them from tyme to tyme
„ to amove and diſplace at pleaſure
„ and to nominate and appoynt
„ others in theire Roome or Steed
„ when and as often as need shall
„ require AND for that in the ſaid
„ Governement ſome ſudden Caſe or
„ Matter may ſoe chance or fall out
„ for or againſt which it may not
„ bee

den, op dat dezelve mogten ſtrekken tot hun nut en bekeering, en daar door en door alle andere goede weegen en middelen dezelve niet alleen mogten gebragt werden tot een goede en betaamlyke ommegang, maar ten behoorlyke tyd tot de Erkenteniſſe van den waarachtigen God en eenigſten Zaligmaker der Wareld Jeſus Chriſtus.

En door deze tegenwoordige geeven, vergunnen, en confirmeeren Wy verder aan de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens volkomen Magt en Authoriteit, om van tyd tot tyd te nomineeren, eligeeren en aanteſtellen een vaſten Raad binnen de gemelde Provincie, omme behulpzaam te zyn en te adſiſteeren in de uitvoering, en beſtiering der zaaken van de gemelde Provincie. En denzelve Raad ofte eenig Lid van dien van tyd tot tyd naar goedvinden te amoveeren en te verplaatſen, anderen in hunne plaats te nomineeren en aanteſtellen, wanneer en zo menigmaal als de nood zal vereiſſchen. En alzo in de gemelde Regeering eenig ſchielyk Geval of Zaak zoude kunnen gebeuren of opkomen, tegens welke door geene van de gemelde Or-

„ bee by any of the Ordinances Sta-
„ tuts Conſtitucons and Lawes
„ agreed on and in force ſoe fully
„ provided as is or may be neceſſary
„ and by reaſon thereof the aforeſaid
„ Province or the Plantacons or Af-
„ faires thereof may be hazarded
„ before ſuch Meetinge and Agree-
„ ment and Conſent unto the Lawes
„ and Ordinances to bee eſtablished
„ and excercifed within the ſame
„ cann be fully framed and conclu-
„ ded And to the end alſoe that not
„ only in Caſes of Neceſſity but in all
„ other Caſes untill ſuch Lawes and
„ Ordinances Statuts and Conſtitu-
„ cons uppon the Meeteinge and by
„ the Conſent and Agreement of the
„ ſaid Inhabitants as aforeſaid may be
„ framed and agreed on a fit Courſe
„ and Provicon may be made to
„ obviate any Dangers that may ariſe
„ for want of the conveneinge and
„ aſſemblinge of the greater number
„ of the Inhabitants of the ſaid Pro-
„ vince or theire Repreſentatives to
„ agree and conſent to ſuch Lawes
„ Statuts and Conſtitucons as afore-
„ ſaid And that untill the ſame can
„ be effected there may be noe Mis-
„ carryage for want of good and
„ wholeſome Lawes and Ordinances
„ to bee obſerved and keept within
„ the

Ordonnantien, Statuten, Conſtitutien en Wetten, reeds toegeſtemd en in kracht zynde, niet zo volkomen was voorzien als noodig zoude zyn, en uit dien oorzaake de gemelde Provincie, Plantagien of de Zaaken daar toe ſpecteerende, in gevaar zouden geſteld werden, voor en aleer zulk een Byeenkomſt, Overeenkomſt en Conſent tot de Wetten en Ordonnantien, welke binnen dezelve ingeſteld en geexerceerd zullen werden, volkomen ontworpen en vaſtgeſteld zouden kunnen zyn; en ten einde, dat niet alleen in gevallen van noodzaaklykheid, maar in alle andere voorvallen eer dat zulke Wetten en Ordonnantien, Statuten en Conſtitutien by de Vergaderingen met Conſent en Overeenkomſt van de gezegde Inwooners, als hier vooren gemeld is, kunnen ontworpen en vaſtgeſteld werden, behoorlyke voorzieninge geſchiede tot verhoeding van eenige Gevaaren die veroorzaakt zouden mogen werden by gebrek van toeſtemming en vergadering van het meerder gedeelte van de Inwooners van de gemelde Provincie of hunne Gemagtigdens, omme hunne toeſtemming en conſent te geeven tot zulke Wetten en Conſtitutien als vooren gemeld. En op dat 'er, voor dat dezelve tot volkomen

„ the ſaid Province And that apt and „ fitt Remedyes for Adminiſtracon „ of Juſtice and doeinge of Right to „ all pſons as the Caſe shall require „ may from tyme to tyme be applyed „ WEE doe by theſe pſents for the „ better Governement of the ſaid „ Province further give and graunt „ unto the ſaid Francis Lord Wil- „ loughby and Lawrence Hide theire „ Heires and Aſſignes full Power and „ Authority within the ſaid Province „ from tyme to tyme with the Ad- „ viſe and Conſent of the ſaid „ Councell or any five of them in „ Caſes of Emergency to make and „ publish good and wholeſome La- „ wes Orders and Ordinances not „ contrary but as neare as may be „ conſideringe the Conſtitution of „ the Place and the Nature of the „ People agreeable to the Lawes and „ Statuts of this our Realme to be „ kept and obſerved within the ſaid „ Province and Lymitts and Bounds „ thereof as well for the keepinge the „ publick Peace as for the better „ Governement of the People livein- „ ge and to live and inhabit within „ the ſame under the paynes and „ penaltyes in them and every of „ them to be conteyned and expres- „ ſed ſoe as the ſame or any of them „ doe

men beſlag gebragt zyn, geene misſla- gen mogen gebeuren, by gebrek van goede en gezonde Wetten en Ordon- dantien welke binnen de gezegde Pro- vincie geobſerveerd zullen werden. En op dat goede en heilzaame mid- delen mogen werden geappliceert tot Adminiſtratie van Juſtitie, en aan al- len en eenen ieder Recht werde ge- daan naar omſtandigheid van zaaken. HEBBEN Wy by deze tegenwoor- dige tot beeter beſtiering van de gemel- de Provincie, verders aan den gemelden Francis Lord Willoughby en Lawren- ce Hide hunne Erven en Gemagtig- dens, Gegeven en Vergund volkomen Magt en Authoriteit binnen de gemel- de Provincie, om van tyd tot tyd met Raad en goedvinden van de gemelde Raad, of Vyf uit dezelve, in dringende voorvallen, te maken en publiceeren goede en gezonde Wetten, Orders en Ordonnantien, niet ſtrydig, maar (zo veel mooglyk in aanmerking neemende de Conſtitutie van de Plaats en Na- tuur der Inwooners) overeenkom- ſtig met de Wetten en Statuten van dit ons Koningryk, welk gehouden en naargekoomen zullen werden binnen de gezegde Provintie Limiten en Grenzen van dien, zo wel tot bewaa- ring van de publique Ruſt, als tot beeter beſtiering van het Volk, woo- nende

„ doe not extend to the bindinge char-
„ ginge alteringe or takinge away of
„ the Right Tytle or Intereſt of any
„ Pſon or Pſons whatſoever in his
„ or their freehold Eſtate or goods
„ or chattle whatſoever.

„ AND MOREOVER to the
„ End the ſaid Pvince and new Col-
„ lony and Plantacon may be the
„ better defended fortified and
„ ſtrengthned againſt any barbarous
„ Attempts of the Natives and againſt
„ all Incurſions of other Enemies
„ Pirates and Thieves WEE will
„ and by theſe doe give and graunt
„ full and free Lycence Power and
„ Authority unto the ſaid Francis
„ Lord Willoughby and Lawrence
„ Hide their Heires and Aſſignes at
„ their Coſt and Charges to erect
„ build and make in and upon the
„ ſaid Province or any pte thereof
„ and within any the Lymitts and
„ Bounds thereof aforeſaid ſuch and
„ ſoe many Caſtles Fortifications
„ Citadelles places of Defence Cittyes
„ Townes Ports and Harbours for
„ Shipps

nende en zullende woonen binnen dezelve, op de poenen en poenaliteiten in dezelve en in een ieder van dien begreepen en uitgedrukt, mits dat dezelve ofte eenige van dien niet zullen ſtrekken tot verbinding, bezwaar, verandering, of wegneeming van het Recht, Tytel of Intereſt van eenig Perſoon of Perſoonen in zyne of haare vrye Bezittingen, Goederen, of Have, hoe ook genaamd.

EN DAARENBOVEN ten einde de gezegde Provincie nieuwe Colonie en Volkplanting des te beeter beſchermd, gefortificeerd en verſterkt mag werden tegens de Barbaarſe Onderneemingen van de Inboorlingen, en alle Invallen van andere Vyanden, Zeerovers en Rovers, Geeven en Vergunnen Wy door dezen tegenwoordige volkomen Vryheid, Magt en Authoriteit aan de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens omme ten hunnen koſten en laſten binnen de gezegde Provincie of eenig gedeelte van dien en binnen de Limiten en Grenzen voornoemd, opterechten, te bouwen, en te maaken, alzulke en zoo veele Kaſteelen, Fortificatien, Citadellen, Plaatſen van Defenſie, Steeden, Vlekken

„ Shipps and Veſſels and to wall in-
„ cloſe fortifie and furniſh the ſame
„ and every of them and all other
„ Cittyes Townes and Places within
„ the ſaid Province with Ordenance
„ of all ſorts Armes and Amunicon
„ Victualls and other neceſſaryes as
„ they shall think fitt for theire own
„ publique Defence and Safety and
„ to conſtitute place and appoynt in
„ and over them or any of them Go-
„ vernors Deputy Governors Magi-
„ ſtrats and all Officers and Miniſters
„ both Superior and Inferior Civill
„ and Military and to diſplace and
„ remove them or any of them and
„ to Appoint new Ones in their Pla-
„ ce and Steed as to them shall ſeeme
„ meete and to nominate and ap-
„ poynt from tyme to tyme under
„ their Hands and Seales Captaine
„ Generall or Commander in Chief
„ of the fforces within the ſaid Pro-
„ vince and to forme the ſame into
„ Bands or Companyes and into
„ Regiments and an Army and them
„ and all and every the Planters and
„ Inhabitants of and within the ſaid
„ Province or any the Lymitts or
„ Boundes thereof in Caſe of Evacon
„ or Hoſtility by the Natives or by
„ any the Enemies of this our
„ Kingdom to joyne trayne muſter
lead

ken en Havens voor Schepen en Vaartuigen, dezelve te bemuuren en te fortificeeren; dezelve en alle andere Steeden, Vlekken en Plaatſen binnen de gemelde Provincie te voorzien van allerley Geſchût, Wapenen en Ammunitie, Mondbehoeftes en verdere Nootwendigheden, als zy zullen oordeelen tot hunne eigene openbaare defenſie en veiligheid nodig te zyn, en over dezelve of eenigen van dien te conſtitueeren, plaatſen en aan te ſtellen Gouverneurs, Onder-Gouverneurs, Magiſtraten en alle andere hooge en laage Officieren en Miniſters, zo Civiele als Militaire, dezelve of eenigen van dien te verplaatſen en te veranderen, nieuwe in hunne plaatſen aan te ſtellen naar goed vinden: en van tyd tot tyd onder hunne Handtekeningen en Zegels, te nomineeren en aanteſtellen, een Capitein Generaal of Opper-Bevelhebber van de Krygsmacht, binnen de gezegde Provincie, en dezelve, als mede alle en een iegelyk der Planters en Inwooners, van en binnen de gemelde Provincie of Limiten en Grenzen van dien, in cas van Inval of Hoſtiliteit van de Inboorlingen of van eenige Vyanden van dit ons Koningryk, te verdeelen in Compagnien of Regimenten, om daar uit een
Armee

„ lead and conduct under Banners
„ or Ensignes and under such Captain
„ Generall or Commander in Chief
„ for the Tyme beinge to be nomi-
„ nated as aforesaid And such other
„ Collonells Captaines and Military
„ Officieres as by the said Lord Wil-
„ loughby and Lawrence Hide theire
„ Heires and Assignes or by the Cap-
„ taine Generall or Commander in
„ Chief by them to be nominated
„ and appoynted as aforesaid shall
„ be thereunto Comissionated and
„ authorized and give Battle unto
„ wage Warr and fight with any Per-
„ son or Persons whatsoever Ene-
„ mies unto or not beinge in Amity
„ with us our Heires and Successors
„ as well by Sea as by Land and to
„ follow them or any of them out
„ of and beyond any the Lymitts or
„ Bounds of the aforesaid Province
„ and if God shall soe please to
„ subdue take kill and destroy them
„ and every or any of them or to
„ take or keepe them or any of them
„ Captives and to doe all and singu-
„ lar such other things as to the
„ Office of a Comander in Chief
„ or Captaine General doth belonge
„ or hath accostomed to belonge
„ and that as fully and as amply as
„ any Comander in Chief or Captai-
„ ne

Armee te formeeren, dezelve te vereenigen, te verzamelen, te monsteren, aan te voeren en te bestieren, onder Banieren of Vaandels, onder zodanigen Capitein Generaal of Opper-Bevelhebber in der tyd, in maniere voorsz. te benoemen, en zodanige andere Colonellen, Capiteinen en Militaire Officieren, als door de gezegde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, of door den Capitein Generaal of Commandeur en Chef door hen in maniere voorsz. te nomineeren en aanteftellen, met last en Authorisatie om Slag te leveren, Oorlog te voeren en te Vegten met eenig Persoon of Persoonen hoe ook genaamd Vyanden, of niet in Vriendschap zynde met Ons onze Erven en Opvolgers zo ter Zee als te Land, dezelve ofte eenige van dien te vervolgen buiten en voorby eenige der Limiten en Grenzen van de voorgemelde Provincie: en indien het God alzo zal behagen dezelve of eenige van dien te onder te brengen, gevangen te neemen, dood te schieten en te verdelgen, dezelve of eenige van dien Krygsgevangen te neemenen en te houden, en verders alles te verrigten wat tot het Ampt van een Commandeur en Chef of Capitein Generaal

„ ne Generall within England ever
„ had or exercised AND WEE
„ DOE alsoe by these psents give
„ and graunt unto the said Francis
„ Lord Willoughby and Lawrence
„ Hide theire Heires and Assignes
„ and to such Commanders Gover-
„ nors and Officers by Land and
„ Sea as they shall authorize and
„ impower under theire Hands and
„ Seales full Power and Authority
„ respectively to use and exercise
„ Martiall Lawe or the Law Martiall
„ and to punish and correct all &
„ every Offender and Offenders un-
„ der any Millitary Comaund as afo-
„ resaid against the Lawes and Disci-
„ pline of Warr according to the
„ Lawes and Articles of Warr prac-
„ tized and used in and amongst any
„ the Army and Armies of us by
„ Land and our Navy and Sea For
„ ces at Sea respectively and there-
„ by and all other good and lawfull
„ wayes and Meanes whatsoever and
„ to suppresse and quiet all Tumults
„ Rebellyons Insurreccons Sedicons
„ and Mutinyes (if any) which
„ shall happen to arise either uppon
„ the Land within the said Province
„ or any the Lymitts or Boundes
„ thereof aforesaid or uppon the
„ Seas by or amongst any Pson or
„ Per-

raal behoord of gewoon is te behooren, en dat op zodanig een volkomen en ampele wyze als eenig Commandeur en Chef of Capitein Generaal binnen Engeland ooit gehad of geexerceerd heeft. Wy geeven en vergunnen mede door deze tegenwoordige aan de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, en aan alzulke Commandeurs Gouverneurs en Officieren, zo te Land als ter Zee, welke zy onder hunne Handtekeningen en Zegels zullen authoriseeren en magtigen, volkomen magt en Authoriteit respectivelyk om de Krygswetten te gebruiken en te exerceeren, als mede, alle en een ieder Overtreeder of Overtreeders der Wetten en Discipline van Oorlog (onder eenig Militair Commandement staande, als voren gezegd) in gevolge de Wetten en Krygs-Articulen, gepractiseerd en gebruikt in en onder eenige Armee of Armeën van ons te Land, en in de Navale en Zeemacht ter Zee, respectivelyk te straffen en te corrigeeren, en door deze en alle andere goede en wettige weegen en middelen, hoe ook genaamd, te supprimeeren en te stillen alle Tumulten, Rebellien, Oproeren, Seditien en Muyteryen [indien plaats hebben] welke zullen koo-

„ Perſons beinge there or in his or „ theire goeinge thither or returnin- „ ge from thence.

koomen te gebeuren op het Land, binnen de gezegde Provincie of eenige der Limiten of Grenzen van dien, hier voren gemeld; of op de Zeeën door of onder eenig Perſoon of Perſoonen daar zynde of in zyne of haare Reyze derwaarts of van daar te rugkoomende.

„ AND for the better Encourage- „ ment of all ſuch pſon and pſons „ Natives or Denizons of England as „ shall by and with the conſent of the „ ſaid Francis Lord Willoughby and „ Lawrence Hide theire Heires and „ Aſſignes ſayle and goe unto and „ inhabite within the aforeſaid Pro- „ vince or any parte thereof WEE „ doe by the pſence will declare give „ and graunt that theire and every „ of theire Children and Poſterity „ which shall be borne within the „ ſaid Province or any the Lymitts „ or Bounds thereof above menco- „ ned or in theire goeinge thither „ or returne from thence shall have „ and enjoy all and every the Lyber- „ ties Franchiſes and Immunities of „ ffree Denizons of England as fully „ and amply as if they or any of „ them had beene abideinge and „ borne within any other the Do- „ minions of England or any of „ the Territories thereunto belonging.

„ AND

EN tot beeter aanmoediging van alzulke Perſoon of Perſoonen, Inboorlingen of Inwooners van Engeland, als met Conſent van de gezegde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens derwaarts zullen gaan zeylen en zich nederzetten binnen de gezegde Provincie of eenig gedeelte van dien, willen verklaaren geeven en vergunnen Wy door dezen dat hunne en een ieder van hunne Kinderen en Nakomelingen, welke binnen de gemelde Provincie of eenige der Limiten en Grenzen van dien hier voren gemeld geboren zullen werden of in hunne reyze derwaarts of in hunne te rugreyze van daar, zullen hebben en bezitten alle en een ieder der Voorrechten, Vryheden en Immuniteiten van vrye Burgers van Engeland, zo volkomen en ampel als of zy, of eenige hunner gewoont hadden, en gebooren waren binnen het Koningryk van Engeland, of onderhoorige Landſchappen.

VER-

„ AND FURTHER WEE doe „ by these psents inhibit and forbid „ all and every the subject and sub- „ jects and all and every the Person „ and Psons of or belonginge to any „ Prince or State by him or themsel- „ ves or his or their Factor or Factors „ or by any other wayes or meanes „ directly or indirectly to go sayle „ or traffique unto visit frequent or „ haunt the aforesaid Province or „ any the Plantations Factories Bayes „ Ports or Havens thereof without „ the Lycence and Agreement of the „ said Francis Lord Willoughby and „ Lawrence Hide theire Heires and „ Assignes under their Hands and „ Seales in that behalfe especially „ first had and Obteyned upon payne „ to forfeite and loose every such „ Shipp or Shipps Vessel and Vessels „ Goods Marchandizes and things „ whatsoever carried or brought or „ comeinge into the said Province „ or any the Colonies ffactories or „ Plantacons Ports Havens or Cree- „ kes of or belonging thereunto And „ that it shall and may be lawfull to „ and for the said Francis Lord „ Willoughby and Lawrence Hide „ theire Heires and Assignes from „ tyme to tyme to take seize and „ dispose of all such forfeited and to „ be forfeited Shipps Vessels and „ Goods

VERDERS interdiceeren en verbieden Wy door dezen aan alle en een ieder Onderdaan of Onderdaanen en aan alle en een iegelyk Persoon of Persoonen van of behoorende tot eenig Vorst of Staat, door zich zelve of henlieden of zyn of hunnen Faktoor of Faktoors of door eenige andere wegen of middelen directelyk of indirectelyk derwaards te gaan, zeylen, of traffiqueeren, de gemelde Provincie of eenige van de Plantagien Faktoryen, Bayen of Havens van dezelve te visiteeren, frequenteeren of daar te verkeeren, zonder Verlof en Toestemming van den gezegden Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens onder hunne Handtekeningen en Zegels ten dien reguarde specialyk eerst verkreegen en geobtineerd, op poene van Verbeurte en Verlies van al zulk Schip of Schepen, Vaartuig en Vaartuigen, Goederen, Koopmanschappen en zaaken hoe ook genaamd, gevoert, gebragt of ingevoert in de gemelde Provincie of eenige van de Colonien, Factoryen of Plantagien, Havens of Kreeken, van dien of daar toe behoorende. En dat de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, wettig gerechtigd zullen zyn van tyd tot tyd te

„ Goods to theire owne Use and „ Uses without any Accompt or „ other thinge to be rendered made „ or donne unto us our Heires and „ Successors of or for the same „ AND that for the hearenige and „ determineinge all Marine Causes „ Contracts and Affaires and for the „ Adjudicacon and Condempnacon „ of all Prizes Shipps Vessells Goods „ Wares and Merchandizes taken or „ to be taken at Sea as Vice Admi- „ rall or Vice Admiralls under our „ deare and only Brother James Du- „ ke of Yorke dureinge his being „ Lord High Admirall of England „ and afterwards to them the said „ Lord Willoughby and Lawrence „ Hide theire Heires and Assignes „ for ever The said Francis Lord „ Willoughby and Lawrence Hide „ theire Heires and Assignes shall and „ may from tyme to tyme in writing „ under their Seales nominate and „ appoynt such fitt and able pson „ and psons as thy shall thinke fitt „ to be Judges and alsoe all other „ Officers and Ministers to hold and „ keep Admirall or Admiralty Courts „ within the province aforesaid or „ any the Lymitts or Bounds the- „ reof aforesaid in every of which „ said Admirall Court and Courts

„ such

te neemen, Saiseerenen Verkoopen, alle zulke verbeurde Schepen Vaartuigen en Goederen ten hunnen eigen gebruik en gebruiken, zonder dat daar van aan Ons onze Erven of Opvolgers uit hoofde van dien eenige Reekening of ietwes gedaan of over gegeeven zal werden. EN dat tot het hooren en determineeren van alle Zeezaken Contracten en Affairen, Adjudiceeren, en Condemneeren van alle Prinzen, Scheepen, Vaartuigen, Goederen, Waaren enKoopmanschappen, genomen of teneemen ter Zee, als Vice Admiraal of Vice Admiraals, onder onze Lieve en eenigste Broeder James Hertog van Yorke geduurende dat hy Admiraal Generaal van Engeland zal zyn, en naderhand aan hen de gezegde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens ten eeuwigen dage; de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens zullen en moogen van tyd tot tyd in geschrifte onder hun Zegel nomineeren en aanstellen alzulke bekwaame Persoon en Persoonen als zy dienstig zullen oordeelen Rechters te zyn, als mede alle andere Officieren en Ministers, omme te houden Admiraal of Admiraliteits Hoven binnen de voorgemelde Pro-

vincie

„ such Processe and Proceedings in all „ things shall from tyme to tyme be „ had exercised and used as now are „ or at any tyme heretofore hath and „ have beene lawfully had used and „ exercised in the Admirall and Ad- „ miralty Courts within England or „ as neare as conveniently may be „ agreeable thereunto AND that in all „ or any the Voyages Navigacons „ and Adventures of the said Lord „ Willoughby and Lawrence Hide „ theire Heires and Assignes to be „ hereafter made to the said Provin- „ ce and Plantacon such Comission „ and Comissions for Trade and Let- „ ters of Grace and Favour to foreig- „ ne Princes and States in Amity „ with England as by our Heires „ and Successors shall be thought „ meete and necessary shall be made- „ forth and awarded under the Greate „ Seale of England or under our „ Privie Seale to the said Lord Wil- „ loughby and Lawrence Hide theire „ Heires and Assignes for the better „ Advancement of the Comerce „ Affaires and Trade of the aforesaid „ Province and the Colonie and „ Colonies Plantacon and Plantacons „ there settled and to be from tyme to „ tyme soe settled as aforesaid AND „ WHEREAS our Service and Ro- „ yall

vincie of de Limiten of Grenzen van dien, in alle welke Admiraals Hof of Hoven zodanige Processen, Procedures in allerley zaken van tyd tot tyd zullen geexerceerd en gebruikt werden, als nu of hier namaals in de Admiraal of Admiraliteits Hoven binnen Engeland, wettiglyk geexerceerd en gebruikt zyn geworden of zo veel overeenkomstig met dezelve als mooglyk is. EN dat tot alle Reyzen, Navigatien en Togten, welke by de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, hier namaals naar de gemelde Provincie en Volkplanting ondernomen zullen werden, onder het groot Zegel van Engeland, of onder Ons geheim Zegel, zodanige Commissie en Commissien ten Handel, Brieven van voorschryving en recommandatie aan vreemde Vorsten en Staaten, in Vriendschap met Engeland levende, zullen gegeven en verleend werden, als door onze Erven en Opvolgers zullen nodig en noodzaaklyk geoordeeld werden, aan de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, tot beter bevordering van de Commercie, Zaaken en Handel van de gemelde Provincie, en de Colonie, Colonien, Plan-

,, yall Intencons in this Graunt ,, and the Governement Plantacon ,, and Trade in the ſaid Province of ,, Willoughby Land cannot be ,, carryed on nor poſſibly executed ,, pformed and brought to maturity ,, and good effect in caſe both of ,, them the ſaid Lord Willoughby ,, and Lawrence Hide be not pſo- ,, nally pſent upon the Place or in ,, America unleſs either of them ſe- ,, verally be impowered authorized ,, and enabled being perſonally pſent ,, upon the Place or in America ,, without the other and in his abſen- ,, ce to doe execute and pforme ,, all ſuch Powers Authorityes Juris- ,, diccons Royalties Priviledges and ,, all and every the Matters and things ,, herein formerly given graunted ,, and authorized to both of them ,, WEE doe therefore further will ,, and by theſe pſents for Us our ,, Heires and Succeſſors declare and ,, graunt conſtitute ordeyne and ,, appoynt That in caſe the ſaid Lord ,, Willoughby or the ſaid Lawrence ,, Hide or either of them theire or ,, either of theire Heires or Aſſignes ,, shall at any tyme be in perſon ,, upon the ſaid Place or Continent ,, in the ſaid Region Tract of Land ,, Country or Province aforeſaid or ,, in

Plantagie en Plantagien, in maniere voorſchreeven aldaar aangelegd, en die van tyd tot tyd aangelegd zullen werden, te verleenen. EN ALSO onze Dienſt en Koninglyke voorneemens in deeze Vergunning, en de Regeering, Beplanting en Handel binnen de gemelde Provincie van Willoughby Land niet voortgezet, noch met mooglykheid geexſecuteerd, volbragt en tot volkomen beſlag en goed effect gebragt kan werden, ingevalle de gemelde Lord Willoughby en Lawrence Hide, niet beide aldaar Perſoonelyk of in America preſent zyn, ten zy een van hen Perſoonelyk tegenwoordig op de plaats of in America zynde, alleen daar toe byzonderlyk gevolmagtigd geauthoriſeerd en in ſtaat geſteld werde, om zonder den andere en in zyne abſentie alle zulke Machten, Authoriteiten, Jurisdictien, Koninglyke Voorrechten, Privilegien en alle het geene bevoorens in deeze gegeven vergund en geauthoriſeerd aan beiden, te doen, te exſecuteeren en te verrichten: daarom Willekeuren, Verklaaren, Vergunnen, Conſtitueeren, Ordineeren en Appointeeren Wy by deezen voor Ons onze Erven en Opvolgers, dat ingevalle de gemelde Lord Willoughby

„ in any pte thereof or in any „ pte of America and the other shall „ not be there That then the said „ ptie or pties soe psent and upon „ the place or in any pte of Ame- „ rica shall and may have hold use „ exercise enjoy and put in Execu- „ con all and every the Graunts „ Powers and Authorityes Lybertyes „ Jurisdiccons Royaltyes Priviledges „ and other the matters and things „ whatsoever which are herein before „ given graunted and confirmed or „ menconed to be given graunted „ or confirmed and to act doe exer- „ cise execute and pforme the same „ or any of them accordinge to the „ Tenor true Intent and meaneinge „ thereof as fully amply and effectual- „ ly to all intents and purposes as „ they the said Francis Lord Wil- „ loughby and Lawrence Hide theire „ Heires and Assignes all or any of „ them may or might act or doe by „ virtue of these psents And that all „ and every Graunt and Graunts Act „ and Acts thinge and things what- „ soever that at any tyme hereafter „ shall bee made done exercised exe- „ cuted or pformed by the said Fran- „ cis Lord Willoughby and Lawren- „ ce Hide or either of them psent „ in the said Province and in the

„ Ab-

by of de gemelde Lawrence Hide, of een van hen, hunne of een van hunne Erven of Gemagtigdens t'eeniger tyd in persoon op de gezegde plaats of Vaste Kust, in het gezegde Landschap, Stuk Land of Provincie hier voren gemeld of in eenig gedeelte van dien of eenig gedeelte van America zal zyn, en de ander aldaar niet zynde, dat dan de Geinteresseerde of Geinteresseerdens, aldaar tegenwoordig of in eenig gedeelte van America, zullen en mogen hebben, houden, gebruiken, excerceeren, bezitten en ter executie leggen, alle en een ieder der Vergunningen, Machten en Authoriteiten, Vryheeden, Jurisdictien, Koninglyke Voorrechten, Privilegien en alle andere zaaken hoe ook genaamd, welke bevorens in deeze gegeven vergund en geconfirmeerd of genoemd zyn, gegeven vergund of geconfirmeerd te werden, en dezelve of eenige van dien, ingevolge den inhoud waare intentie en meeninge van dien, te doen, exer ceeren, executeeren, en verrigten zo volkomen en ampel tot alle eindens en oogmerken als Zy de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens of eenige van dezelve te samen uit kragte van deeze tegenwoordige,

zou-

„ Abſence of the other or by theire
„ or theire Heires pſent there or by
„ the Aſſignee or Aſſignes of them
„ the ſaid Francis Lord Willoughby
„ or Lawrence Hide or the Survivor
„ of them or by the Heires of them
„ or of the Survivor of them reſpecti-
„ vely pſent in the ſaid Province or
„ in any pte of America by virtue
„ of theſe pſents or of the Graunts
„ Powers or Authorities therein
„ menconed given or graunted or of
„ any of them shall ſtand and con-
„ tynue as good legall and effectuall
„ to all intents and purpoſes as if
„ the ſame had byn made done exer-
„ ciſed and executed or pformed
„ by the ſaid Francis Lord Willough-
„ by and Lawrence Hide theire Hei-
„ res and Aſſigns or any of them any
„ thinge in theſe pſents conteyned
„ to the contrary thereof in any wiſe
„ notwithſtandinge SAVINGE
„ and Reſervinge in ſuch Caſe of
„ Severall actinge the due share and
„ proportion of profitt and advan-
„ tage to the ptie which shall be ab-
„ ſent as if he had been pſent with
„ the other and as if both of them
„ the ſaid Lord Willoughby and
„ Lawrence Hide had been pſent and
„ acting joyntly upon the place
„ AND FURTHER WEE will and
by

zouden kunnen of mogen doen. En dat alle en een ieder der Vergunning of Vergunningen, Verrichting of Verrichtingen, zaak of zaaken hoe ook genaamd welke t'eeniget tyd hier namaals door de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide of een van hen beide preſent zynde in de gemelde Provincie, en in de abſentie van den ander, of door haar of door een van haare Erven aldaar tegenwoordig, of door de Gemagtigde of Gemagtigdens van hen de gemelde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide of de langſtlevende van hen of hunne Erven, of van de langſtlevende van hen beyden reſpectivelyk preſent in de gezegde Provincie, of in eenig gedeelte van America, uit kragte deezes, of uit hoofde van de Vergunningen, Machten of Authoriteiten daarin gemeld, gegeven en vergund of eenige van dien, zullen gemaakt gedaan geexerceerd geexſecuteerd of uitgevoerd werden, zullen zyn en blyven zo goed, wettig en efectueel, tot alle eindens en oogmerken, als of dezelve door de gezegde Francis Lord Willoughby en Lawrence Hide hunne Erven en Gemagtigdens, of eenige van hen te ſamen, gemaakt, gedaan, geexerceerd, geexſecuteerd en uitgevoerd waren, niettegenſtaande

„ by theſe pſents doe graunt unto
„ the ſaid Francis Lord Willoughby
„ and Lawrence Hide theire Heires
„ and Aſſignes That theſe our Let-
„ ters Pattents or the Inrollment
„ thereof shall bee in and by all things
„ and to all intents and purpoſes
„ firme good effectuall and ſufficient
„ in the Lawe againſt us our Heires
„ and Succeſſors as well in all our
„ Courts as elſewhere within Eng-
„ land or any the Dominions thereof
„ as in the ſaid Province or Planta-
„ tion or any of them without any
„ Confirmacons Lycences or Tolle-
„ racons in that behalfe hereafter to
„ be had or obteyned NOTWITH-
„ STANDING the ill nameinge or
„ not reciteinge or not nameinge or
„ not right nameinge the aforeſaid
„ Province Power Priviledges and
„ other the pmiſſes before by theſe
„ pſents given graunted and confir-
„ med or menconed or intended to
„ be given graunted and confir-
„ med or any pcell thereof or any
„ Lawe Statute Pvicon Reſtraint
„ or any other matter or thinge
„ whatſoever to the contrary there-
„ of in any wiſe notwithſtan-
„ dinge Although expreſſe mencon
„ &c. In Witnes &c. Witnes our
„ Self

de ietwes ter contrarie in deezen mog-
te gezegd zyn; mids BEWAAREN-
DE en Reſerveerende in zodanige
gevallen van byzondere Verrichtin-
gen het behoorlyk aandeel en portie
van winſt en voordeel voor de Ge-
interſſeerde welke abſent zyn zal, als
of hy met den andere tegenwoordig
had geweeſt, en als of zy de gemel-
de Lord Willoughby en Lawrence
Hide beyde daar tegenswoordig waren
geweeſt, en het gezamentlyk verricht
hadden. VERDERS Willekeuren
en Vergunnen Wy door deezen aan
de gemelde Francis Lord Willoughby
en Lawrence Hide hunne Erven en
Gemagtigdens, dat deeze onze Brie-
ven van Octroy, of de Regiſtratie van
dien tot alle eindens en oogmerken
in Rechten tegens Ons onze Erven en
Opvolgers, zo wel in alle onze Ge-
rechtshoven als elders binnen Enge-
land of eenige Domeinen van dien,
als mede in de gezegde Provincie of
Volkplanting, of eenige van dien, vaſt,
goed, van kracht en waarde zullen
zyn, zonder eenige verdere Confir-
matien, Goedkeuringen of Toelatin-
gen dienaangaande te verkrygen of te
obtineeren. NIETTEGENSTAAN-
DE de voorgemelde Provincie, Magt,
Privilegien en verdere voorſchrevene
te

„ Self at Weftminfter the fecond
„ day of June.

„ PRPM REGEM.

„ This is a true Copy from the
„ Original Record remaining in the
„ Chappel of the Rolls having been
„ examined.

HEN: ROOKE,

Clerk of the Rolls.

te vooren door deezen gegeven, vergund, geconfirmeerd, en genoemd, of voorgenomen gegeven, vergund of geconfirmeerd te werden, of eenig gedeelte daar van, verkeerd genaamd, herhaald, of niet hernoemd mogten zyn, of eenige Wet, Statut, Provifie, Reftrictie of ietwes anders, ter contrarie van dien in eenigerly wyze mogte dicteeren, Offchoon &c. Offchoon expreffe mentie &c. Des ten Oirkonde &c. Des ten Oirkonde onze Handtekening tot Weftmunfter den tweeden dag van Juny.

PRPM. REGEM.

Dit is een waare Copy, van de Origineele Minute beruftende in de Kapel van de Kancelary, en daar mede gecollationneerd.

HEN: ROOKE,

Clerk ter Kancelary.

Toen wy deeze Colonie in bezit hadden genoomen, fchynt de Commandeur Abraham Crynszoon, in 't eerft mede van die gedachten geweeft te zyn, wyl hy op den 5den April 1667, aan den Franfchen Gouverneur van Cajenne fchreef: „ *Dat de Volkplanting van Suriname zich „ uitftrekte van den Ooftkant der Rivier Marowine, tot aan den „ Weftkant der Rivier Copename*; blykende uit zeker Regifter van Suriname beruftende ten Comptoire van de Edele Mogende Heeren Staaten

Staaten van Zeeland (*a*). Uit welke ftukken echter klaarlyk blykt, dat de Franfchen in het geheel geen eigendom aan de Rivier de Marowine hebben, maar dat het Rechtsgebied der Nederlanderen zich ten minften nog beoöften de gemelde Rivier was uitftrekkende.

Daarentegen beweeren de Nederlanders, dat hun Grondgebied bepaald werd door de Rivier Sinamari; deeze ftelling niet zo zeer veftigende op hunne oude Bezittingen in Cajenne, en (*b*) op zeker Provifioneel Contract, tuffchen Bewindhebberen der Weftindifche Maatfchappye en de Steden Middelburg, Vliffingen en Veere, over de Volkplantingen in de Weftindiën, op den 24^ften December 1657, gemaakt, waar by de Maatfchappy, ingevolge van het Octroy, toen al oordeelde, recht te hebben *over de Vafte Wilden-Kuft, tuffchen één en tien Graaden:* als wel, met meerder grond, op de volgende reden, dat de Engelfchen getuigen dat, ten tyde hunner bezittingen, de uiterfte Eigendom en Poft der Franfchen was aan de Rivier Sinamari, daar zy een Sterkte bezet met vier en twintig Man, hadden liggen, welke zy, by gebrek van onderhoud, in den Jaare 1654, verlieten; waarop de Engelfchen dien Poft vervolgens bezetteden, en dus hun gebied uitbreidden.

Dat nu deeze Volkplanting van Suriname door de onzen bemagtigd, en by het III. Articul van het Vredes Tractaat te Breda op den 31^ften July 1667, geflooten, in volkomen eigendom overgegeeven is, zodaanig als dezelve by hen was bezeeten geweeft, doet klaarlyk zien dat de Rivier Sinamari tot een Grensfcheiding tuffchen de Franfchen en de onzen, moet verftrekken: op welke gronden ook den 18^den November 1668, zeker Verdrag is gemaakt door den Heer Antoine le Febur, Heere de la Barre, Raad van zyn' Koninglyke Majefteit van Vrankryk, en Lieutenant Generaal van deszelfs Wapenen in America, ter eenre, en den Heer Abraham Crynszoon, Commandeur over de Colonie van Suriname, ter andere zyde; (welke laatftgemelde nu beter van de uitgeftrektheid deezer Volkplantinge fchynt onderricht geweeft te zyn) waar by werd vaftgefteld, dat de Rivier van Sinamari zoude ftrekken tot fcheidinge van de Limieten, tuffchen

(*a*) Tegenwoordige Staat aller Volken, XI. Deel, pag. 545.
(*b*) Idem, XI. Deel, pag. 545.

tusschen de Franschen van Cajenne en de gemelde Colonie van Suriname, gelyk blykt by de volgende Verklaaring door Samuel Nassy, op den 3den December 1700, verleeden, ten overstaan van den Notaris Stephanus Pelgrom en zekere Getuigen te Amsterdam gepasseerd; welke ook voor Burgemeesteren dier Stad is beëdigd: luidende

„ Op huyden den derden December 1700. Compareerde voor my
„ Stephanus Pelgrom Notaris Public by den Hove van Holland ge-
„ admitteerd, binnen Amsterdam resideerende en de naargenoemde Ge-
„ tuygen, de Heer Samuel Nassy, Coopman, t'sedert eenige Jaaren her-
„ waards gewoond hebbende in de Colonie van Suriname, jegenwoordig
„ hier ter Steede, my Notaris bekent, ende heeft in zyn Conscientie ten
„ versoeke van de Edele Achtbaare Heeren Directeuren van de Geoct:
„ Societeyt van Suriname, geattesteerd, getuicht ende verklaart,
„ waar ende waarachtig te zyn, dat hy Attestant in of omtrent den Jaare
„ 1664 Persoonlyk is geweest in Cajana, als wanneer Monsieur Noël,
„ wegens de Fransen aan de Rivier van Sinamary een Fortresse heeft gaan
„ bouwen, in dewelke de Franschen onder deszelfs Commando aldaar
„ guarnisoen hebben doen houden, tot dat de gemelde Fortresse naderhand
„ in den Jaare 1665 of 1666 (zonder den precisen tyd onthouden te
„ hebben) door de Engelschen is genoomen geweest; alvoren dat de
„ Colonie van Suriname door de Provintie van Zeeland van d'Engelschen
„ was hernomen.

„ Voorts verklaarde hy Attestant, na zyn beste geheugenis, zeer wel
„ te weeten dat in de maand November des Jaars 1668 als wanneer de
„ Colonie van Suriname, by ofte van wegens d'Edele Mogende Heeren
„ Staaten van Zeeland is gepossideerd geweest, in Suriname voorsz: ge-
„ komen is den Heer Anthony le Febur, Heere de la Bare, Raad van
„ zyn Koninglyke Majesteit van Vrankryk in alle zyne Raaden, mitsga-
„ ders Lieutenant Generaal van zyne Wapenen in America, en dat hy
„ Attestant als doen terzelver tyd aldaar mede present is geweest, als wan-
„ neer den gemelden Lieutenant Generaal gehandeld en getracteerd heeft
„ met den Heer Abraham Crynssen, Commandeur over de gemelde Colo-
„ nie

„ nie van Suriname van wegens de Provintie van Zeeland, over het
„ Subject van de Limietscheydinge, tusschen Cajana en Suriname voorsz:
„ ende dat deselve doenmaals als noch waren overeengekoomen en ge-
„ accordeerd dat de voorsz: Rivier van Sinamary, soude strecken tot
„ scheydinge van de Limiten tusschen de Franschen van Cajana, ende
„ de gemelde Colonie van Suriname, ende dat sulcx wederzyds tot een
„ vast fundament soude werden gehouden.

„ Geevende voor redenen van Wetenschap en Waarheyt dat hy Attestant
„ als geduirende den tyd van over de seven-en-twintig Jaaren syn verblyf
„ in Suriname gehad hebbende, by het maken van het voorsz: Accoort
„ zelfs present is geweest, en doenmaals heeft sien sluyten: ende op de-
„ selve tyd syn Attestants Broeder Joseph Nassy in qualiteit als Comman-
„ deur, volgens Commissie van gemelde Heer Crynssen uyt crachte van
„ de voorsz: gemaakte Limietscheidinge, wegens welgemelde Ed:
„ Mog: Heeren Staaten van Zeeland ongemolesteerd is gebleeven, in
„ de possessie en het Commando van de Rivieren Eracubo en Cananama,
„ gehoorende onder het district van Suriname, als wesende de uiterste
„ Rivieren aan dees zyde van Sinamary, ende overzulcx 't geene voorsz:
„ seer wel weet, als hetzelve bygewoond, gesien en ondervonden heb-
„ bende resp: presenteerende derhalven desen des noot ende versocht
„ synde ten allen tyden nader te Sterken; Dat aldus passeerde binnen Am-
„ sterdam ter presentie van Pieter van Haps, en Coenraad van Esterwege
„ als getuigen hier toeversocht.

(Was getekend)

Samuel Nassy.
P. v. Haps.
K. v. Esterwegen.

„ De voorstaande Copy gecollationeerd zynde tegens 't origineel,
„ berustende ter Secretarye der Stad Amsterdam, onder de minuten
„ van wylen den Notaris Sephanus Pelgrom, is bevonden daar

„ mede te accordeeren den 5[den] July 1769, By my ondergeschree-
„ ven Secretaris der voornoemde Stad.

(Getekend)

A. J. de Huybert.

Volgens het Publieke Recht moeten alle laatere Tractaaten en Verdragen boven de voorgaanden stand grypen: dieshalve zyn de Grensscheidingen tusschen het Hollandsch en Fransch Guiana, door het meergenoemde Verdrag bepaald.

Niettegenstaande deeze verschillen was het te wenschen, dat in Vredestyd een vriendelyke schikking en vastgestelde Grensscheiding, tusschen de twee Mogendheden, werd gemaakt, tot weeringe van alle verbooden Handel, tot verhindering van het verloopen van wederzydsche Soldaaten en Slaaven, tot beveiliging en gerustheid der beide Coloniën en tot verhoeding van alle twisten welke, door de nabyheid deezer twee Natiën, zouden kunnen ontstaan.

Om nu over te gaan tot de beschryving der Rivieren deezer Colonie, zullen wy beginnen met de Rivier *Corentin*, of ook anders genoemd *Correntine*, *Corretini*, of *Corantyn*, alwaar, aan den eersten Krytberg, die van Suriname ter wederzyde van de Rivier een Post van tien of twaalf Man, onder een Sergeant hebben liggen; de een Aurearis en de andere Ephraim genaamd. Deeze Rivier werdt verkeerdelyk, by de Engelschen, de Devils- of Duivels-Kreek genaamd (*a*), welke Kreek drie Mylen van Rio de Berbice af ligt, en onder die Colonie behoort: daar de Rivier Corentin vier Mylen Zuid-Oostelyk boven de gemelde Kreek uitwatert op zes Graaden dertig Minuuten Noorder Breedte. Haar Mond is omtrent één Myl breed; maar het inkomen werdt zeer moeilyk gemaakt door Zandbanken, die zich wel drie Mylen uitstrekken. Op het einde van 't Jaar 1767, strandde aldaar het Schip 't Land Canaan gevoerd door Schipper

(*a*) Bellin, Discript. Geogr. de la Guiana, pag. 108 & 109.

CAART VAN DE RIVIEREN CORE

TYN, COPENAME EN SARAMECA.

per Cornelis Barends, zynde van Middelburg naar Demerary bestemd. By het inkomen deezer Rivier ontmoet men drie kleine Eilanden, liggende Noord- en Zuidelyk, langs welke men vyf of zes Vademen Water vindt. Het omgeleegen Land is laag en met Bosschen bezet: het beste Vaarwater is aan de Westzyde vlak tegen over het middelste Eiland. Deeze Rivier is niet bebouwd; maar werd alleenlyk door eenige Caraïbische Indiaanen, die met de Arowakken en Warouwen van Berbice in Oorlog plagten te zyn, bewoond. Zy werdt door de *Learica*-Kreek, die naauw is, en by de Corentin in Zee loopt, met de Rivier Copename aan malkander gevoegd.

Zeven Mylen Oostwaards op, vindt men de Rivieren van *Copename* en *Sarameca*, welke, in haaren uitloop in Zee, zich te samen vereenigen; Copename ten Westen, en Sarameca ten Oosten: deeze beide Rivieren, waarin verscheidene Kreeken uitwateren, hebben van twee tot vyf Vademen Water, en kunnen dierhalve om de ondiepte en Banken niet dan met kleine Vaartuigen bevaaren werden. Langs den wederzydschen Oever dier Stroomen liggen zeer schoone vruchtbaare Landeryen. Voor vyf en twintig Jaaren was reeds aan Directeuren van de Societeit een Ontwerp overgeleverd om de Rivier Sarameca te bebouwen, en ten dien einde een Kanaal te graaven ter langte van acht honderd vyf en vyftig Kettingen of $4702\frac{1}{2}$ Roeden, tusschen gemelde Rivier en de Rivier Suriname of de Kreek Wanika (welke maar gedeeltelyk bevaarbaar is), om dus de gemeenschap tusschen dezelve te houden, en den afvoer van de Voortbrengselen des Lands gemaklyk te maaken; het geen niet moeilyk was, wyl men, langs 't Pad van Wanika, van Paramaribo, in vier Uuren, tot aan de Sarameca kan komen: doch om de kosten van versterking en onoverkomelyke zwaarigheden om zodaanige Gragt door de Zandritsen te graaven, als mede om dat de Bedding der Rivier Sarameca veel hooger dan die van Suriname is liggende, werd zulks van de hand geweezen; schoon door verscheidene Planters reeds een intekening voor de kosten was gedaan, welke op ruim een millioen Guldens begroot werden. Nu (in den Jaare 1769) heeft de Heer Louis Nepveu, Secretaris van Commissarissen van Kleine Zaaken, weder een diergelyk voorstel aan de Heeren van de Socie-

teit gedaan, naamelyk met dat onderfcheid, dat hy een Ryweg wilde maaken van drie honderd Kettingen, van de Rivier Suriname, tot aan de Kreek van Wanika, of aan de groote Swamp *Duivelsbroek*, liggende tusfchen Suriname en Sarameca; en vervolgens een Gragt van drie honderd zeventien Kettingen lang van de gemelde Kreek, tot in de Rivier Sarameca: waar door, volgens zyn begrip, drie vierde van de Koften zouden uitgewonnen werden: voorts wilde hy tot verfterking der Colonie en befcherming der Rivieren van Sarameca en Copename, op de Landtong, die door genoemde Rivieren gemaakt werd, opwerpen twee Redouten, ieder van twaalf Stukken Kanon: waartoe hy een Ontwerp van intekening, begrooting der koften en het getal der toebenoodigde Blanken en Slaaven, benevens een nette Aftekening heeft overgegeeven; gelyk mede een bewys van de Voordeelen die de Societeit niet alleen maar het gantfche Vaderland hier door zoude genieten.

Sarameca loopt zeer verre landwaards in naar het zuiden, zynde haaren oorfprong nog onbekend. Hier onthouden zich het grootfte gedeelte van de weggeloopen Slaaven, waar mede in 't Jaar 1762, de vrede gemaakt is. Boven de Kreek Wanika ligt een aanzienlyke Militairen Poft, niet verre van een andere Kreek *Arwaticabo* genaamd, die zich in de Rivier Sarameca ontlaft. Van deeze Kreek tot de *Tawaricoeroe*, een fpruit van de Kreek Para, is de afftand niet zeer groot.

De oorfprong van Copename is ons mede onbekend, doch de Indiaanen zeggen, dat zy zeer diep landwaards in loopt. Wanneer men dezelve invaart vindt men, aan de Rechterhand, een groote Kreek, genoemd *Wayombe*, welke Slangswyze zich vereenigt met de groote Kreek *Nikeza*, die zich in Zee, genoegfaam op den hoek der *Corentin*, ontlaft, formeerende die twee Kreeken een Eiland.

Drie Mylen beooften Copename en Sarameca, ligt de Rivier van Suriname, ook genaamd (*a*) *Sewrano*, *Saername*, *Saraname* en *Sername*, welke haar naam aan de gantfche Volkplanting geeft, zo wel langs haaren Oever, als langs de Rivieren die zich in dezelve ontlaften, als *Com-*

(*a*) De Laat in deszelfs Befchryving, XV Boek, 14 Cap.

Commewine, *Cottica*, *Perica* en anderen. Zy is wel de voornaamſte, zo wegens haare breedte en uitgeſtrektheid, als om dat de Stad Paramaribo, de ſterkſte Forten, en de meeſte Plantagiën aan dezelve gelegen zyn. Haar loop is Zuidwaards op, met verſcheidene bogten, maar het inkomen is Zuid-Ooſtelyk, ſtroomende Noord-Weſtelyk in Zee, liggende op vyf Graaden negen en veertig Minuuten Noorder Breedte. Zy is aan den Mond vyftien, zeſtien, of zeventien Voeten diep met laag water, en omtrent een Myl breed, houdende die breedte tot daar zy, ongevaar drie Mylen van den mond af, de Rivier Commewine, by de Laat *Jcoteca* genaamd, ontmoet: aan beide de kanten heeft men Zand- en Slykbanken, die zich in de breedte meer dan twee Snaphaan-ſchooten uitbreiden, op welke weinig Water is, en by hoog Ty maar drie Vadem. In 't op en uitzeilen houden de Schepen hun koers langs de Ooſtzyde, zynde de Rivier aan de andere zyde zo diep niet, en wanneer zy door den Wind en Stroom daar vervallen, raaken zy dikwyls vaſt. De Gronden, aan den Zeekant, zyn laag en Moeraſſig, en met ontoegangkelyke Boſſchen van Mangrove Boomen (van de onze Duizendbeenen genaamd) bezet.

Aan het inkomen van de Rivier Suriname vindt men, ten Ooſten, het *Praams*-of ook *Brands*-punt, welke naam ſommigen willen afleyden van Mylord Willoughby van Parham, als zynde de plaats waar hy eerſt landde.

Omtrent drie Mylen de Rivier opvaarende verdeelt zy zich, aan den Ooſtkant, in twee Armen, waar van de geene die Ooſtelyk loopt, de *Commewine* genaamd werd, hebbende drie of vier Vademen Water; en de andere Arm, die zyn koers naar 't Zuid-Weſten vervolgt, behoudt denzelfden naam van Suriname, en kan meer dan dertig Mylen bevaaren werden. Even voor dat men aan de Commewine nadert, gaat men voorby twee Redouten, de een, in 't Weſten, genaamd *Purmerend*, onder 't Gouvernement van den Heer Mauritius geſticht: de andere, ten Ooſten, genaamd *Leiden*, ten tyde van den Heer Gouverneur van der Meer, beide in een laag en verdronken Land opgeworpen. Op den hoek, aan de Zuidzyde, daar de Rivieren Suriname en Commewine, haare Wateren ontlaſtende, zich vereenigen, is het Fort *Nieuw-Amſterdam* gebouwd

 (zynde

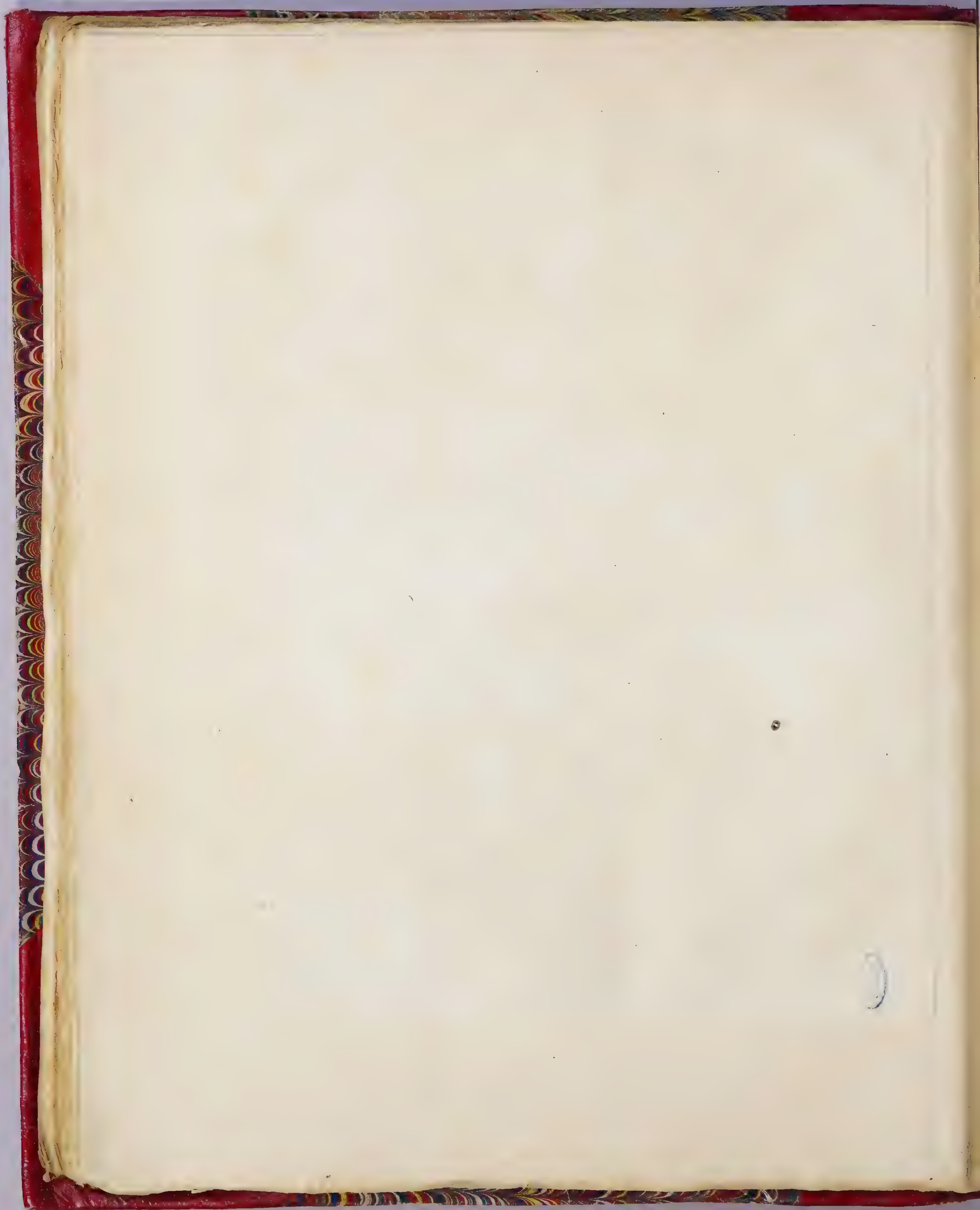
(zynde in den Jaare 1734 begonnen en in 1747 voltooid), wiens Vuur zich kruist met die van de gemelde twee Redouten. Dit Fort beschermt de Ingangen van beide de Rivieren, en voor het zelve ligt een wyd uitgestrekte Modderbank, die zelfs niet toelaat dat de werken met platboomde Vaartuigen den meesten tyd kunnen genaderd werden; gelyk ook de overliggende Redouten Purmerend en Leiden, tusschen welke beide, de Schepen door moeten, en by den minsten zwaay vast raaken, 't geen dikwyls gebeurt, voor al alsze de Commewine open krygen, waaruit altyd valwinden komen.

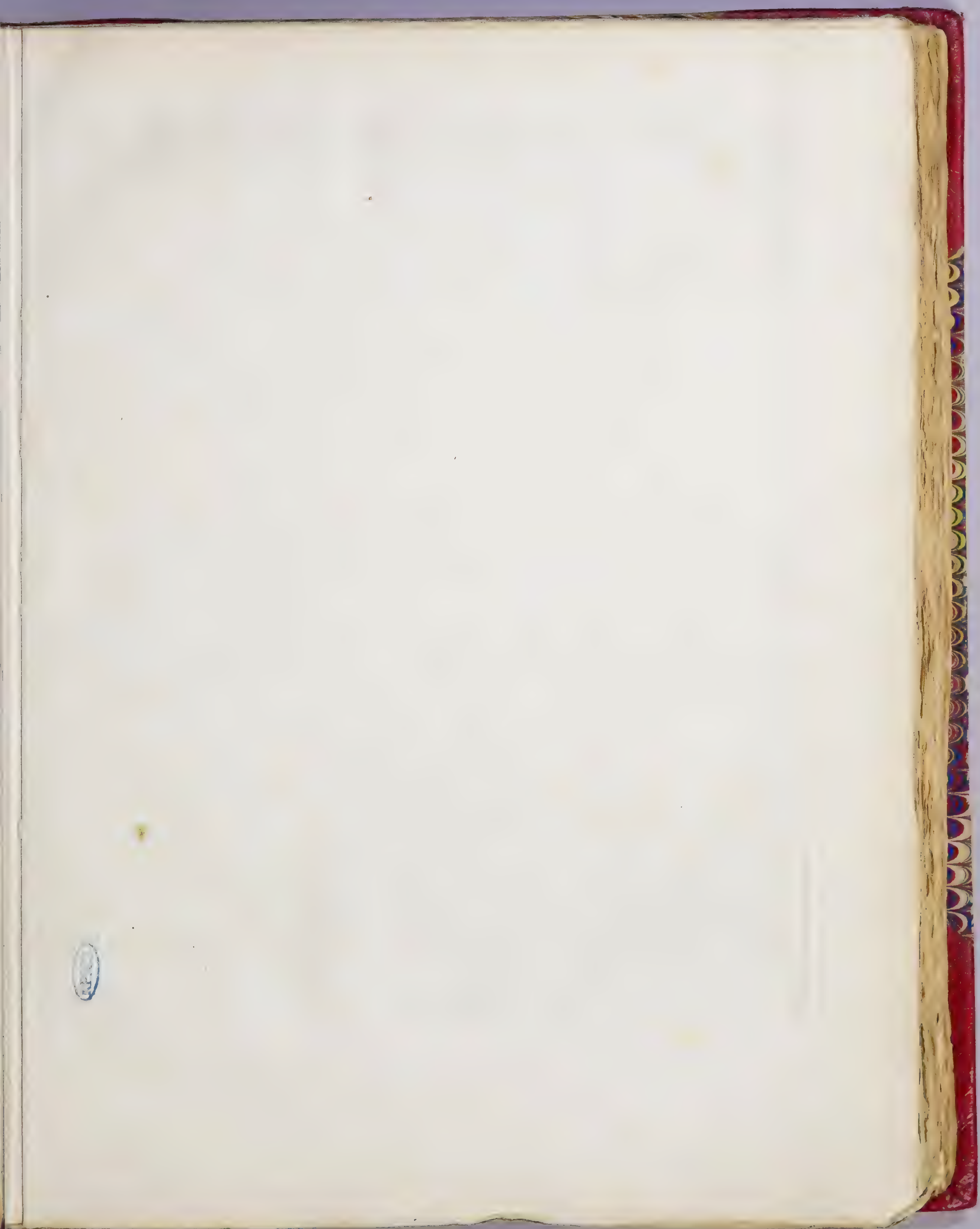
Deeze Fortres is een regelmaatige vyfhoek van Aardewerk, wel drie quartier uurs in den omtrek, bestaande uit vyf Bolwerken met genoegsaam metaal geschut van 24 en 18 ℔ bals voorzien; dezelve is omgeeven met extra breede Watergragten, en een bedekte weg en glacis in welke drie places d'Armes of Wapenplaatsen zyn, waar van twee de Rivier van Suriname en een de Commewine bestryken, met behoorlyke traversen of affnydingen versterkt, het glacis rust op een wal van Rotssteen, onder water, tegens het wegzakken. Regt voor de punt welke deeze Rivieren maaken, legt de gemelde Modderbank alwaar een Sluys in het glacis is gelegt, om het Water in de Gragten te ververfschen, en het omgelegen Land onder te zetten; van deze Sluis af tot aan de Wapenplaats langs Suriname, ligt een Battery met zwaar Geschut voorzien. Binnen deeze Fortresse zyn de Wooningen der Hoofd-Officieren en Casernen voor de Soldaaten, een Smeedery, Timmerloots, en genoegsaame Magazynen; als mede een Koorn-Wind-Moolen, Kruitmagazyn, en een Regenbak van meer dan duizend Tonnen water. Midden door het Fort loopt een Weg beplant met Oranjeboomen, langs welke men over een Brug, die over de Gragten legt naar de Societeits Kostgronden kan gaan, als mede na de Landingplaats over een gegraven Kanaal, dat met een Winkelhaak in de nabygelegene Kreek uitwatert, zo als in de nevensgaande Grondtekening werd aangewezen. De Standplaats van het gedachte Fort werd eertyds het *Tygershol* genaamd, zynde een zeer laage en Moerassige Grond.

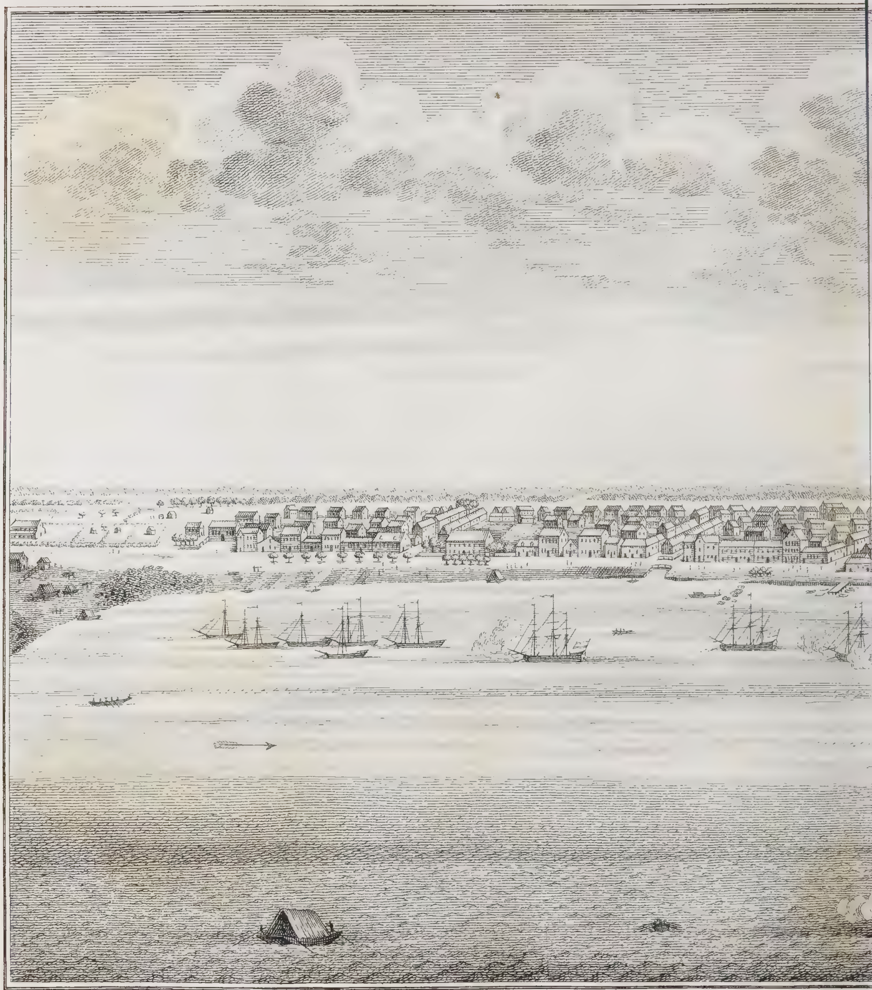
Wanneer men dit Fort gepasseerd is, verwydt zich de Rivier byna een derde, en is bezet met een Modderbank, die zich dwars door de Rivier strekt,

FORT NIEUW AMSTERDAM.

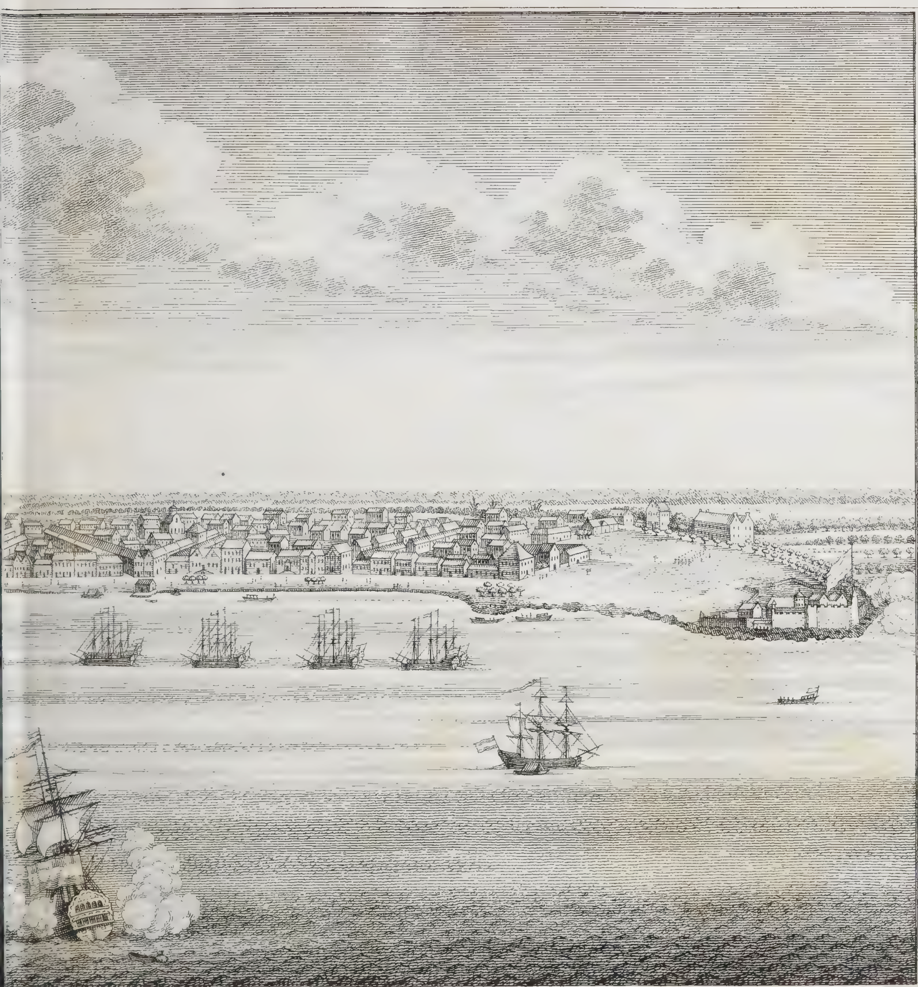

J. v. Schley, del. et sculps.

GEZICHT VAN DE STAD PARAMARIBO

EN HET FORT ZELANDIA IN SURINAME.

ſtrekt, daar de diepgaande Schepen niet over kunnen dan met den Vloed van het Springty.

Op een uitſteekenden hoek, aan de rechter zyde, in 't opvaaren, een Snaphaan-ſchoot beneeden de Stad Paramaribo; ligt de Fortres *Zeelandia*; een Vyfhoek met twee Batteryën, van Klip-of Schulpſteen gebouwd, met breede Gragten en Aarde Buitenwerken omſingeld, beſtrykende niet alleen de Rivier van Suriname maar ook de Hoofdſtad beſchermende. Men gaf 'er den naam van Zeelandia aan, na dat de Zeeuwen dit Fort, in 't Jaar 1667, den Engelſchen ontweldigd hadden; maar het werd in den Jaare 1683 reeds, door de Hollanders, volgens het Octroy der Heeren Staaten, bezet.

De Stad *Paramaribo*, weleer *Nieuw Middelburg* genaamd, waar van wy een naaukeurige aftekening hier nevens geeven; is gelegen drie Mylen van den Mond van de Rivier Suriname, ter plaatſe daar gemelde Stroom een groote bogt maakt, zich, van Zuid-Ooſt, Zuid-Weſtelyk omkrommende, en waar het Water een valling en ryzing heeft van tien, twaalf en meer Voeten. Voor de Stad, welker Wallen met Oranjeboomen beplant zyn, is de Rivier ruim een vierde Myls breed. Langs dezelve ſtrekt zich de Grondvlakte aan den Land- of Weſtkant, in een groote Savaane rondsom met dichte Boſſchen bezet, en, ſchoon met geen Muuren omvangen, met een groote Gragt omgraven. Daar loopt een breede Gragt byna door het midden van de Stad, bezet met ſchoone Huizen; dezelve krygt haare ververſching van Water door de gemeenſchap met de Rivier. Zy heeft haar' naam en oorſprong eigenlyk bekomen van een Dorp van Caraïbiſche Indiaanen, doch zo anderen willen van Mylord Willoughby van Parham, van wien het weleer een Plantagie zoude geweeſt zyn: de Grond, waar op zy ſtaat is Rots- en Schulpachtig, waar door de Wegen, hoewel niet beſtraat, vry zindelyk zyn; alzo niettegenſtaande de zwaare Stortregen, die aldaar in de Regen-tyden vallen, in minder dan een quartier Uurs, de Straaten weêr droog en gangbaar zyn; en zo 'er hier of daar eenige Kuilen en Modderige plaatſen gevonden werden, (dat echter niet veel is) zoude het met weinig meer onderhoud in 't geheel genoegſaam altyd net en droog kunnen gehouden werden.

Het

Het Stadhuis, gemeenlyk het Hof genaamd, is onder de Regeeringe van den Heer Carel Emilius Hendrik de Cheusses, vergroot, aan beide eindes, en thans een der aanzienlykste Gebouwen; deszelfs Zymuuren zyn van Klipsteen, en de Gevels van Mopsteen opgemetseld; het Dak bestaat uit Houten Schaalen als Leyën op elkander gevoegd, die men Singels noemt, waar mede de Huizen hier meestendeels bedekt zyn: het bovenste deel dient nog als voorheen tot een Publieke of Gereformeerde Kerk, en het onderste, is gedeeltelyk geschikt tot de Raadsvergaderingsplaats; en gedeeltelyk voor de Secretary en Weeskamer der Colonie; voorheen hadden Commissarissen van Kleine Zaaken tessens Opzichters der gemeene Wyde, daar ook een Kamertje; doch dat is nu de Archive Kamer, en de gemelde Heeren houden haar Vergadering in een Huis, dat even bezyden is gemaakt, op de tweede Verdieping; in 't onderste gedeelte van 't zelve werdt nu de Militaire Hoofdwagt gehouden, 't welk voormaals door de Burgerwagt (die sedert eenigen tyd afgeschaft is) bezet werd. Al voorlang is op 't Tapyt geweest 't Plan van een aparte Kerk te bouwen, en het eerstgemelde Kerkgebouw boven daar 't luchtig is, tot de byzondere Vergaderplaatsen voor de respective Collegien, en het onderste voor een Burger Gevangenhuis te bekwaamen; 't welk een en ander zeer nut zou zyn, alzo daar door veele ongevoeglykheden uit den weg zouden geruimd werden, onder anderen de verlegenheid, waar in men thans dikwyls zich bevind by de gewoonlyke Vergaderingen van 't Hof van Civiele Justitie, als geduurende dien tyd, de Vergaderingen van Politie en Crimineele Justitie buitengewoon moeten te famen komen, 't geene veeltyds en telkens by voorvallende gelegenheid waar in de Gouverneur het Advies van de Raaden, noodig heeft of moet inneemen, veel ongerief geeft; schoon de Vergaderplaats ook aan 't Gouvernement is, daar het mede veelal ongelegen komt; doch nog vry meer om de noodzaakelykheid van een Burger Gevangenhuis, wyl men thans de Militaire Gevangenplaatsen, op 't Fort Zeelandia, daar toe moet gebruiken, die zo weinig zyn (behalve veele andere ongelegenheden) dat men daar byna geen Burger Gevangene wel en zeker kan zetten; en als 'er Medepligtigen zyn, kan men ze niet afzonderlyk houden, dat een groot nadeel voor de Justitie verwekt.

wekt. De Gereformeerde Godsdienſt werdt in de gemelde Kerk geoefend, en alle Zondagen beurtelings Voor- en Namiddag in de Nederduitſche en Franſche Taal gepredikt. By het Plein is een ſchoon Boſch van Oranjeboomen. Hier zyn de Begraafplaatſen geweeſt van de Gouverneurs en van Luiden van aanzien en vermogen, honderd Schreeden verder, die der andere Ingezetenen; doch thans begraaft men op het nieuwe Oranje-Kerkhof buiten de Stad. Dit Kerkhof is ſedert 't Jaar 1758 gemaakt, waartoe een Stuk Lands is gekocht, dat met een dikke Lemisjes Hyning omtuint is; waar op een Huisje ſtaat tot Wooning van den Doodgraaver: en is, by Reſolutie van Gouverneur en Raaden, vyf honderd Guldens Hollandſch geſteld aan de Kerk van dien geenen die nog op de oude Begraafplaats, by de Kerk, zou willen begraaven zyn, om het dus, zo veel mogelyk, af te ſnyden; wyl die open Begraafplaats, midden in de Stad, onaangenaam en ondienſtig is, te meer vermids 'er groote Zarken en Paaltjes op de Graften werden gezet: vervolgens is ook die gantſche plaats effen en vlak gemaakt, en ten dien einde de Zarkſteenen, gelyk, met den Grond gezonken, dat vry beter is; ook zyn 'er thans zeer weinigen die daar begraaven werden, eenigen die by hun Familiën willen liggen, uitgezonderd; doch dat haaſt gedaan zal zyn.

Het Huis van den Gouverneur is, ten tyde van gemelden Heer de Cheuſſes, afgebrooken, en in plaats van dat, een veel grooter opgebouwd, met Engelſche Raamen, van vooren met een Bordes opgaande, waar van daan een Laan, met Oranjeboomen beplant, naar het Fort loopt: de onderſte Verdieping, en de Gevel zyn tot boven, van Steen opgetrokken, en de bovenſte Verdieping van Hout. Dat van den Bevelhebber der Bezetting is geheel van Steen. Dit Huis was weleer de Wooning van den eerſten Commies van de Weſtindiſche Compagnie. De overige Woonhuizen, die zeven - of achthonderd in getal zyn, zyn meeſt allen, om de luchtigheid, van Hout; twee Verdiepingen hoog. Alle de Huizen hebben de Keuken afzonderlyk achter de Wooning, daar in de noodige Vuurhaarten, Bakoven enz., en een Put voor de Keuken, die aan Paramaribo meeſtendeels in de Levendige Klip zyn uitgehouwen en goede Springen hebben, altoos zeer goed Water, zo in den Droogen- als in den Regen-

tyd, geevende; hoewel niettemin veele Huizen Regenbakken hebben; en anderen 't Regenwater in goede Vaaten en in koele Potten bewaaren, voor den Droogen tyd om dat de Putten eenigszints na de Klip smaaken, omtrent als Spâ water, 't geen de Slaven echter gaarne drinken. Veele voornaame Luiden planten Tamarinde-Boomen voor hunne Wooningen, om dat die zeer schoon en veel hooger en grooter opwassen, en meer Schaduw' geeven dan de Oranjeboomen, 't welk, in den Droogen tyd, voor de heete Zon, de Huizen meer bevrydt.

Behalve de Gereformeerde, vindt men in de Stad ook een Luthersche Kerk, die voor weinige Jaaren aldaar is gebouwd aan den Waterkant, aan 't beneeden einde, zynde een vierkant Gebouw van Steen, dat redelyk luchtig (schoon niet fraai) is; in dezelve Kerk is een fierlyk Orgel gelyk ook in de Gereformeerde doch het laatstgenoemde wat grooter. De Lutherschen, aan wie het stichten van deeze Kerk en openbaare oefening van Godsdienst te mogen hebben, niet zonder sterke Solicitatien, eindelyk vergund werd, moeten voor deeze Vergunning een Recognitie van zes honderd Guldens 's Jaarlyks, ten behoeve van 't Hospitaal, opbrengen. Hun Gemeente werdt door een' Predikant bediend, die alle Zondagen tweemaal moet prediken; en in de Week de Kinderen eens Catechiseeren, den verderen dienst op Hoogtyden waarneemen, de Zieken bezoeken enz.: Hy heeft vrye Wooning in een Huis naast de Kerk. Mede is 'er een Luthersche Diaconie, waar toe een Gebouw achter die Kerk op een Straat uitkomende, gesticht is; waar in alle haare Armen, zo Bejaarden als Kinderen, komen, doch 't een en 't ander veroorzaakt zo groote kosten, dat die naaulyks uit hun Gemeente (die wel groot maar niet zeer gegoed is) kan gevonden werden.

Men heeft te Paramaribo een Hoogduitsche als ook een Portugeesche Synagoog der Jooden, welke laatstgenoemde in den Jaare 1729, aldaar, met verlof van de Regeering, is gebouwd; waar van de Onkosten beloopen hebben een somme van acht duizend drie honderd acht en negentig Guldens en twee Stuivers. De Grondvlakte, daar dit Gebouw op staat, en honderd veertig Voeten breed is, is hen daar toe van het Gouvernement geschonken. De Hoogduitsche Jooden hadden hun Synagoog in voori-

voorigen tyd met de Portugeefchen gemeen, doch federt dat deeze de hunne gefticht hebben, zynze van elkander gefcheiden; echter doen zy nog den dienft op de wyze der Portugeefche Jooden, waar toe zy van laatftgemelde een Voorleezer bekomen. Bovendien heeft men 'er een Hospitaal, dat een fraai Gebouw is, ten dienfte zo voor Soldaaten als Matroozen en andere onvermogende Lieden. Voor de Stad kunnen wel vyftig en meerder groote Schepen, in drie ryen, achter elkander geplaatft, zonder het minfte gevaar, liggen, en met veel gemak ontladen en laden: de Ree, die de gedaante van een halve Maan vertoond, geeft een aangenaam en vrolyk gezicht: zelden gaat 'er een Week voorby dat 'er geen Schepen aankomen en vertrekken, alleenlyk gebeurt dit geduurende de Wintermaanden, dat is van September tot January, wanneer die Vaart wat traager gaat.

Een weinig voorby Paramaribo, vernaauwt zich de Rivier en wendt zich byna geheel Ooftwaards op, zynde zeer vermaakelyk, door de daar langs liggende Suiker- en Koffy-Plantagiën. In het opvaaren vindt men, aan de Rechterhand, de zogenaamde *Duivels*-Kreek, daar twee Suiker-Plantagiën zyn; en een Uur verder, aan dezelfde zyde, de *Para*-Kreek, op den hoek van welke, waar thans de Plantagie Houttuin ligt, voorheen een Redoutje, tegens de invallen der Indiaanen, geweeft is: het was een Steenen Huis van vyftig Voeten lang en twintig breed, met behoorlyke Schietgaten voor Gefchut en Handgeweer voorzien, ophebbende vier Stukjes Kanon: voor ruim dertig Jaaren is de Poft, van de Plantagie Houttuin verlaaten en veröp in Para op de Plantagie Overtoom als mede aan de Couropine-Kreek gefteld, ten getale van tachtig Man, gecommandeerd door een Capitein en een Lieutenant of Vaandrig; doch federt den Vrede van Sarameca, ligt in 't geheel in Para en in de gemelde Kreek veertig Man, onder een Lieutenant of Vaandrig, verdeeld op verfcheidene Plantagiën, by vyf, zes, acht of tien Man. De Kreek Para, welke, fchoon eertyds zeer bevaarbaar, hoe langer hoe ondieper werdt, loopt naar het Zuiden, en heeft ten Weften, in het opvaaren, eerft de Spruit *Pararak*, en voorts nog een aanzienlyke Tak, te weeten *Couropine*, die ook een Spruit aan dezelfde zyde, genaamd *Tawaricoeroe*, welke een groote bogt

maakt en daarna na het Zuiden ten einde loopt. Deeze drie Kreeken zyn allerwegen bebouwd: men heeft daar Suiker- en Koffy-Plantagiën, verſcheidene Houtzaageryën, en Kweek van Paarden en Hoornbeeſten. Aan het einde van de Para-Kreek werdt, ten Weſten, de *Buurt Couwel* gevonden.

Schuins over *Para*, heeft men, ten Ooſten de Rivier, de *Paulus*-Kreek: beide deeze Kreeken kronkelen zich en zyn bezet met ſchoone Plantagiën. Voorheen was de Paulus-Kreek vaarbaar tot dat zy de *Surnau*-Kreek ontmoete, die aan de Rivier Suriname, ten Ooſten, even voorby de Plantagie *Merveille* uitloopt: doch thans is dezelve boven de Plantagie *Belle-Soir* alreeds zo dicht toegegroeid, dat men niet dan met veel moeite op de Plantagie *la Paix* kan aankomen, welke de laatſte is, in die Kreek. Niet verre van Belle-Soir vaart men door een gedolven Sloot, naar de Suiker-Plantagie *Richelieu*.

De Rivier opvaarende heeft men, aan den Weſtkant, de *Baniſter*-Kreek, dus naar den Engelſchen Bevelhebber dieſtyds genaamd; welke het Eiland *Tuinhuizen* formeerde, doch nu is toegeſpoeld; waar door dit Eiland niet meerder overig is. Voorheen lag hier omtrent, ten Weſten de Rivier, het Steedje *Torarica* ook genaamd *Santo Bridges*, de Hoofdplaats der Engelſchen, daar ten tyde van de Landing van Caſſart zo wel als op 't Fort te Para, nog een Bezetting lag. Het beſtond in ongevaar honderd Huizen, en een Kapel: doch is thans vervallen.

Vervolgens maakt de Rivier een groote bogt, en keert zich naar het Noordooſten en voorts Zuidelyk, tot aan het Dorp, de *Zandpunt* geheeten, daar eenige Ingezetenen in 't begin der Colonie gewoond hebben, en ook een Kerk is geweeſt; doch waar van weinig of geen bewys meer te vinden is: ook gingen de Schepen aldaar toen gemeenlyk ten anker liggen: nu is daar een Plantagie, welke de Heer Gouverneur Mauritius bezeeten, en *la Simplicité* genoemd, doch naderhand verkocht heeft. Weinig boven deeze Punt ſtort zich, ten Weſten, de *Separipaba*-Kreek in de Rivier.

Nog drie Mylen Zuid-Zuid-Ooſtelyk opvaarende vindt men, Landwaards in, ten Ooſten de Rivier, een Joodſch Dorp, genaamd de *Savaane*,

vaane, voorzien met een Synagoog, onder het Gouvernement van den Heer van Sommelsdyk, in den Jaare 1685, gebouwd, daar de Jooden een Vlek, rondom die Kerk, met Huizen hebben, alwaar hunne Kweekschoolen zyn, en daar zy ook op haare groote Feesten te samen komen, en blyven tot die ge-eindigd zyn (*a*). Hier was eertyds de uiterste Woonplaats der Colonie: maar toen de Zuster des Heeren van Sommelsdyk in 't Jaar 1684 in Suriname kwam, bragt zy een aanmerkelyk getal Labadisten mede, die nog hooger op Plantagiën aanleiden, welken naar hen genoemd werden: daar nu de Plantagie la Providence ligt boven in de Rivier van Suriname. Langs de gemelde Savaane stroomt de *Cassapoure*-Kreek, die zich, Landwaards, in twee Takken verspreidt, loopende de eene Noordelyk, en de andere Tak Zuidelyk.

Een weinig verder stort zich, ten Westen, de *Iracouba*-Kreek in dezelve: hooger op vindt men, aan dezelfde zyde, de Joodsche Plantagie *Auka*, vermaard door den Vrede welke aldaar met de weggeloopene Negers van Tempati is geslooten. Naast dezelve is gelegen de Plantagie *Rama* daar het Oranje Pad begind, en op welke, door den Baron Spörke, een Hoofdpost is gesteld van zeventig of tachtig Man, onder een Capitein, die de Posten aan de Blaauwe Berg, Victoria, de zeven Provincien, de Woonplaats der Hernhutters, *Sarron* genaamd, en aan het Kruispad uitzet. Voorts ontvangt de Rivier nog eenige Kreeken, waar na men komt aan den kleinen Oranje-Weg, welke is aangelegt in 't Jaar 1750 en voltooid in den Jaare 1751, onder opzigt van den Ingenieur Bermont. Dit Pad, dat van de Rivier in een rechte linie naar het Westen loopt, en ruim negen Mylen lang is, maakende gemeenschap met de Rivier *Sarameca*, naar welke ook laager Voetpaden zyn, van de Westelykste Plantagiën aan de Para-Kreek, is toegegroeid geweest doch naderhand weder opgehakt. Op het zelve zyn eenige Dorpen gesticht, ten einde dat Pad te doen dienen tot een Schutswal voor alle de Plantagiën aan de Para gelegen. Men had ter zelver tyd een Ontwerp gemaakt, om wat hooger

(*a*) Tegenwoordige Staat XI. Deel, pag. 546. van Berkel, Beschryving van Suriname pag. 110.

hooger aan de Rivier Suriname, lynrecht Ooſtwaards, den grooten Oranje-Weg te baanen, die byna eens zo lang zoude zyn, en van de Plantagie la Providence tot aan de Rivier Commewine en de Tempati-Kreek, zoude ſtrekken, doch zulks is nooit ter uitvoer gebragt.

Wat hooger op heeft men, ten Weſten de *Maarſchalks*-Kreek; en twee en een halve Myl verder de *Klaas*-Kreek, voerende dien naam naar de Togten welke langs dezelve naar de Dorpen der Weglooperen, *Klaas-Dorpen* genaamd, geſchied zyn. Ruim een Myl hooger vindt men aan dezelfde zyde, de *Parnaſſus* of *Blaauwe-Berg*, by de Plantagie Berg en daal, alwaar een Poſt ligt, om te waaken tegens de Indiaanen en Weggeloopene Slaaven: en twee Mylen opwaards, ten Ooſten, de *Mawaſy*-Kreek, by welke een Rots is, *Bakoven* genaamd. Voorts een Myl verder heeft men, Ooſtwaards, de *Compagnies*-Kreek, daar wy onzen uiterſten Poſt hebben.

Verders is de Rivier onbebouwd, ontvangende in zich verſcheidene Kreeken, als de *Sidereri*- en *Sara*-Kreeken ten Ooſten, tegens over welke, aan de Weſtzyde der Rivier, een Eilandje ligt, door een kleine Kreek geformeerd, alwaar de Heer Louis Nepveu zyn Legerplaats had genoomen, en de Vrede met de Negers van Sarameca heeft geſlooten. Van daar is de Rivier niet zeer bekend, ſchoon eenige Kreeken, naamelyk de *Quaſi*-*Pieters*-*Willem* *Mauritz*-*Iſabella*-*Topa*-*Emily*-Kreeken beneevens meer andere zich in dezelve ontlaſten, welke Kreeken, op de Togten tegens de Boſchnegers, ontdekt zyn. Ook werdt het Land allengs hooger, omtrent veertig Mylen de Rivier op, tot dat men verder aan de Bergen komt; tuſſchen dewelke de Rivier haaren loop bevordert, ontmoetende in haaren Stroom verſcheide blaauwe Klippen en zwaare Tappen of Watervallen, welke laatſte van het Dorp van Samſam tot de Sara-Kreek acht en twintig ingetal zyn; die het opvaaren verder beletten, en de kennis der binnelanden, neffens den Oorſprong der Rivieren bedekt houden: de ontoegangkelyke Bergen, en dicht bewaſſene Boſſchen die dieper landwaards in liggen, verſtrekken tot Schuilplaatſen der weggeloopene Negers, *Marrons* genaamd, die reeds ten tyde der Engelſchen, zich daar gehuisveſt, en hunne Dorpen geſticht hebben.

Doch

Doch wy wenden ons nu weder naar het Fort Amſterdam, om de Rivier Commewine nader te beſchouwen. Zy is omtrent een halve Myl breed, zich langzaamerhand vernaauwende, doorgaands drie of vier Vademen diep, loopende van het Fort Amſterdam, Ooſtwaards, met weinig bogten tuſſchen verſcheide ſchoone Koffy Plantagiën, ruim vyf Mylen ver, daar zy, ten Zuiden, ontvangt de *Orelyne*-Kreek, by verbaſtering gemeenlyk de *Hoer Helena*-Kreek genaamd, thans mede met fraaie Koffy-Plantagiën bezet; ſchoon in 't begin de Landen aan deeze Kreek uitgegeeven waren met voorneemen, om alleen daar van Koſt-Plantagiën voor de Negers te maaken; waar toe geen grooter uitgiften aldaar geſchiedden dan voor ieder Plantagie tot honderd Akkers; waar van naderhand een misbruik werd gemaakt door de Planters, met te verzoeken, op andere naamen, ieder honderd Akkers, die dan te ſamen gevoegd dus Plantagiën van vyf honderd en meerder Akkers uitmaakten, bekwaam tot Koffy-Plantagiën, ſtrydig tegens het voorgeſtelde oogmerk: waar door men thans het gebrek aan Koſt voor de Slaaven ontdekt. Vervolgens ontvangt de Commewine, ten Noorden, de Kreek *Matapica*, in welk de *Warap*-*Tapourepa*-en *Cabes*-Kreeken uitwateren; alle welke Kreeken insgelyks met zeer ſchoone Plantagiën allerwegen bezet zyn, en met beneeden Commewine, wel één derde van de Voortbrengſelen, die de Colonie geeft, opleveren: waaromtrent dient aangemerkt, dat in 't begin van de Colonie niet dan de Bovenlanden bewerkt zyn, dat is de Landen boven aan de Rivieren en Kreeken gelegen, zynde hoog Land, daar 't Water met Springvloeden niet op kon komen en ook genoegſaam zonder bedelving of bepoldering beplant werden, wyl men, zo 't ſchynt, toenmaals niet begreepen, immers noch niet ondervonden had, dat de vette beneede Landen, (zynde Moeraſſig en onder water ſtaande, daar by onbegrypelyk dicht bewaſſen met Hout, en *Maca* of ſtekelachtige Planten en Geboomtes) zo nuttelyk, hoewel met veel moeite en onkoſten, konde bewerkt en bekwaam gemaakt werden; doch in laatere tyden is men algaande weg (vermids de hooge Bovenlanden uitgeput raakten) naar beneeden gezakt, en zyn die Landen eerſt bebouwd; welken om haare Vruchtbaarheid, zodaanig gewild zyn, dat aan 't einde van de Orelyne en verder genoemde Kreeken,

niet zonder groote arbeid en koſten, doorſnydingen of vervolgingen van de natuurlyke Kreeken zyn gedolven, even als de Vaarten in Holland.

Voorts buigt de Commewine haaren Stroom Zuid-Ooſtelyk, terwyl de Rivier *Cottica*, uit het Ooſten komende, zich met dezelve vereenigd. Op deezen Hoek, of wel op het Eiland door de ſamenvloeying der gemelde twee Rivieren geformeerd, ligt het Fort *Sommelsdyk*, gebouwd op een Moeraſſigen Grond, in den Jaare 1684, door den Heer Gouverneur van Sommelsdyk, en naar zyn Ed: genoemd. Dit Fort is een geregelde Vyfhoek, hebbende vyf Bolwerken, naamelyk dat geen daar de Vlag op ſtaat, genaamd *Nicolaas* (naar den Burgemeeſter Witſen); het Bolwerk *Willem*, het welk de Cottica en Commewine beſtrykt; *Naſſau*, *Marie* en *Oranje* behalve dat de Schouder van het eerſtgenoemde Bolwerk wat langer is dan de andere, om de Rivier te beter te beſtryken. Het is voorzien met redelyke hooge en breede Aardene Wallen en bekwaame Borſtweeringen, van een genoegſaame ruimte om het Vuur der Bomben te ontgaan. Het omliggend Land vloeit met alle Springtyden onder, zulks dat het meeſt altoos dras ſtaat. Een groote Kanon-ſchoot eer men het Fort nadert, loopt de Rivier met een grooten bogt, welke belet dat het zelve niet kan gezien werden; en de Schepen dien hoek omkomende, hebben geſtaadig in den Wind, zo dat zy niet dan dryvende met den Vloed en boegſeerende de Fortres kunnen naderen; wanneer zy al het Vuur moeten doorſtaan, zonder hetzelve eenige ſchade te kunnen toebrengen; en als zy dan al tot het Fort genaderd zyn, maakt de ſcheiding van Commewine en Cottica zodaanige wielingen of draayingen, dat alle Schepen die geen Anker uitbrengen noodwendig aan den eenen of anderen kant tegens het Boſch gedreeven werden, waar van daan zy zich, zonder byſtand der Fortres onmogelyk kunnen redden. Dus is dit Fort van een genoegſaame ſterkte, kunnende van achteren met geen Geſchut aangetaſt noch de Planters van het zelve afgeſneeden werden; ſchoon het door het aanliggen van het Fort Nieuw Amſterdam, thans van weinig dienſt is, dan om Sein te geeven van de aankomende Schepen, op het ſchieten van de Brandwagt. De gemelde Fortreſſe Sommelsdyk is opgebouwd volgens zekere Overeenkomſt tuſſchen de Societeit en de Inge-

Ingezetenen dier Colonie, waar by de eerstgenoemde één vierde en de laatste drie vierden, in de kosten van dien opbouw hebben gedraagen; en by een ander Verdrag is 't onderhoud daarvan tot lasten van de Societeit gebleeven, die Jaarlyks eenige Stukken Metaal Geschut derwaards plagt te zenden om de Yzeren te verwisselen.

De Commewine schiet nog drie Kreeken naar het Zuidwesten uit, als de *Crammeca*, de *Onobo* en de *Cassewineca*; en eenige Mylen verder, de *Perica*-of *Bottel*-Kreek ten Oosten, alwaar een Hoofdpost ligt op de Plantagie Rietwyk, bestaande in veertig of vyf en veertig Man, onder bevel van een Lieutenant of Vaandrig, hier en daar op de Plantagiën verdeeld. Hooger op komen nog eenige Kreeken in aanmerking, naamelyk, aan de Zuid-Westzyde, de *Currewassebo* en *Mapany*, uit welke wederom de *Saruwa* ontstaat; en, aan de Zuid-Oostzyde, de *Penineca* en de *Pariaca*, waar van de laatste zich in veele bogten slingert. Langs deeze Rivier, en omliggende Kreeken waar mede het Land doorsneeden is, liggen zeer veel Suiker- en Koffy-Plantagiën, om de gemaklykheid der vervoering van Goederen. Men heeft in de *Commewine* een Gereformeerde Kerk naast de Plantagie Curcabo; als mede een in de *Perica*-Kreek ter plaatse daar zy in de *Cottica* valt.

Na dat men de Rivier Commewine omtrent dertig Mylen heeft opgevaaren, geraakt men aan derzelver oorsprong, die weder loopt door de Gebergtes naar de Dorpen der Weglooperen; doch alvoorens ontmoet men de *Tempati*-Kreek, die redelyk wyd is, maar meest onbevaarbaar, door de Rotzen en Tappen. Aan dezelve is, op de Plantagie Oraniebo, een Post van dertig of veertig Man, onder een Lieutenant of Vaandrig, gesteld, meede verdeeld op de Plantagiën.

Maar laat ons nu wederkeeren naar de Rivier Cottica, welke zich by het Fort Sommelsdyk, als gezegd is, met de Commewine vereenigd: zy ontvangt ten Noorden, in 't opvaaren, voor aan de Plantagie de gekroonde Paauw, een Kreek de *Parmarica* genaamd, waar fraaie Koffy-Plantagiën liggen; en ruim een Uur gaans van het gedachte Fort, heeft men de *Kruis*-Kreek, die zich met de Commewine samenvoegt. Deeze Rivier, dus in driën verdeeld, geeft een bevallig Gezigt, zynde Cottica op-

 waards,

waards, Perica of Cottera ter linker, en de Kruis-Kreek ter rechter zyde. Alle deeze Rivieren zyn met fchoone en rykelyk voortbrengende Plantagiën voorzien. Aan het boven-einde van de Cottica zyn weinig Plantagiën, en men heeft daar, wel eer, eenige Wegloopers Dorpen, als *Pennenburg*, dus genaamd naar de Houten Pennen of Voetangels, vier andere, tusfchen Commewine en de Marowine, en zes, tusfchen Cottica en Perica, op verfcheidene Togten en door verfcheidene Commando's, ontdekt en verbrand. In Cottica, op de Plantagie Bokkeftein, of in de *Patameca*-Kreek, ligt naar tyds omftandigheden, insgelyks een Poft van zeftig of zeventig Man, gecommandeerd door een Lieutenant of Vaandrig.

Aan het Strand, boven 't gedachte Fort, vindt men de *Motkreek*, die door een zwaare en zeer weekachtige Modderbank heen loopt en, omtrent acht Mylen beooften de Rivier van Suriname, na ongevaar drie Mylen de Oevers van Moeraffig, en hier en daar vruchtbaar en bewerkt Land befpoeld, en de Rivier Cottica, een quartier Uurs vaarens boven de Kerk, ontmoet te hebben, zich ftort in den Oceaan by de Surinaamfche Bank. By het inkomen van dezelve is een Vuurbaak gefteld, die voor de Zeevaarende des te noodzaakelyker is, wyl de Kuft daar langs heen wel vyftien Mylen laag en effen is. Aan den Mond van deeze Kreek by de Zee, ligt een Schans of Battery dienende tot een Brandwagt, beftaande uit een Sergeant en twaalf Man, voorzien met drie Stukken Gefchut, om Seinfchooten te doen, wanneer 'er Schepen in Zee ontdekt werden, die koers zetten naar de Colonie: want dezelven, wegens den Ooft-Paffaad, altoos die Schans voorby moeten, en wel vier en twintig Uuren werk hebben alvoorens zy in de Rivier kunnen zyn; deeze Schooten werden dan door het Fort Sommelsdyk beantwoord, en dus kenniffe van de aannadering aan de overige Forten gegeeven. Ten tyde van den Gouverneur van der Veen had men, in de Motkreek, een Redout gemaakt van Bollatriehout tot een Brandwagt; werdende in dien tyd, by aannadering van Barken of Brigantyns, door drie Man in een Indiaanfche Cano, binnen door, daar van kondfchap gegeeven, doch zo het grooter Schepen waren, werden 'er zo veel Schooten gedaan als 'er Schepen pasfeerden, het welk door de Fortreffe Sommelsdyk met gelyke fchooten beantwoord, en dus aan Paramaribo kennis werd gegeeven.

Vier

Vier Mylen van de Motkreek ligt de *Soramine* by de Laat *Sorame* genaamd, welke, na een Myl of vyf door Zandbergen en Moeras geloopen te hebben, zonder eenige Kreeken te ontvangen, by de *Schildpadbaay* in Zee valt, kunnende daar niet dan kleine Vaartuigen inkomen.

Ruim twee Mylen verder volgt een klein Riviertje *Wiawia*, aan wiens Westelyke Mond een Indiaansch Dorp is, dat de *Paragotos*-of *Paracotos*-Buurt genaamd werdt, boven dewelke een Kreek van dien zelfden naam ontstaat, en daar tegens over een andere Kreek. De Boorden deezer Rivier zyn t'eenemaal woest en onbewoond; ook kan zy om de ondiepte niet bevaaren werden.

Vier Mylen hier van daan vindt men de *Marony* of *Marowine*, gelegen Oost-Zuid-Oost van Suriname. Het is een groote en schoone Rivier, omtrent twee Mylen wyd. Haar Mond werdt gesteld op de hoogte van vyf Graaden vyf en vyftig Minuuten. Schoon de opening der Rivier Suriname zich heel anders opdoet dan die der Marowine, gebeurt het niet zelden dat de Schepen en Barken, hier inloopen, daar men door de ondiepte en menigte van Modder-en Zandbanken daar dezelven zich inwerken, genoodzaakt werdt, te moeten ontladen, en somwylen de Schepen aldaar te verlaaten. De bovenstaande beschryving genoegsaam woordelyk gevonden by de Laat (*a*), werd bevestigd door allen die 't ongeluk hebben van aldaar hun Schepen te verliezen, maar ook door de Indiaanen waar van verscheidene Natiën zich aldaar ophouden, doch meest aan den Oostlyken Oever, en die dikwyls een keer naar Suriname komen doen: eenen Capitein Breeker verloor 'er, in Augustus des Jaars 1742, zyn Schip, doch het Volk werd geborgen (*b*). Tusschen de voorsz: Banken zyn Kanaalen; die by laag Ty maar drie Vademen diep zyn, maar meer binnenwaards krygt men een diepte van vier, vyf en zes Vademen. Er zyn ook verscheidene kleine Eilanden, die de Rivier op een' afstand van wel negen Mylen, zeer vernaauwen, hoewel zulks de Scheepvaart niet belemmert, wyl men met ligt Vaartuig kan oploopen tot aan de eerste Tap,

(*a*) Beschryving van de Westindiën, XV Boek, 14 Cap.
(*b*) Volgens particulier Bericht uit Suriname, 1742, van den Vaandrig Hendrik Smulders.

Tap, welke omtrent vyftien Mylen van haaren Mond afligt; doch boven deezen Val vindt men de Rivier wel dertig Mylen opwaards zeer ondiep en gelyk opgeſtopt met Rotzen, daar 't Water overſtort met groot geweld. Sommigen zeggen, dat men deeze Rivier wel veertig Dagen zoude moeten opvaaren, om tot haaren oorſprong te komen; anderen willen dat derzelver oorſprong nog onbekend is; dat zy van zeer verre ontſtaat, en dat men haar meer dan zeſtig Mylen is langs geweeſt, zonder den oorſprong te ontdekken (*a*).

Ruim acht en dertig Mylen van haaren Mond, ontvangt zy een ſchoone Rivier, de *Arouas* genaamd, welke van het Zuidooſten loopt. Deezen heeft men, in den Jaare 1731 en 1732, meer dan twintig Mylen opwaards gevaaren, en vervolgens van daar de Landſtreek, die het Zuidooſtelykſt ligt, dwars door getrokken; wanneer men, na een Togt van acht Dagen, geduurende welken tyd acht en twintig of dertig Mylen weegs was afgelegd, aan de Rivier de *Camopy* kwam, welke zich in de Oyapoko ontlaſt. Deeze Reis geſchiedde met oogmerk, om het Land te ontdekken, als mede een Boſch van Cacaoboomen, het welk, zo men voorgaf, was gelegen naby den oorſprong der Rivier Camopy (*b*).

De Marowine ontvangt nog verſcheidene andere Rivieren waar door zy merkelyk vergroot werdt, vooral in den Regen-tyd. Voorts zyn haare Oevers laag en Moeraſſig, bedekt met Boſſchen en Struvellen. Een Myl van haaren Mond aan den Weſtkant ligt een Poſt, beſtaande in een Battery van drie Stukken Kanon bezet met vier en twintig Man.

Verders heeft men de *Couroumouloubou*-of *Courmoutibo*-Kreek, en wat verder de *Potama*-Kreek, die beide hun oorſprong neemen uit de Cottica, en in de Marowine uitwateren, zynde zulks wel veertig Jaaren geleden ontdekt, door de Indiaanſche Ruilders, en nader beveſtigd door den Heere Louis Nepveu, die met twee Indiaanſche Ruilders, *Tonſel* en *Wapelaar* genaamd, in den Jaare 1747, enkel voor vermaak en om de Marowine te bezigtigen, door Courmoutibo derwaards is gegaan en weder

(*a*) Bellin, pag. 160.
(*b*) Bellin, pag. 161.

der te rug gekeerd. Gelyk ook, in den Jaare 1767, eene Carel Philip Spillenaar verzeld met twee Militairen, verscheidene Slaaven en sommige Vrye Indiaanen tot Gidsen, zullende met Coriaaren of Canoos eenige Mond- en Oorlogs-behoeften naar den Post in die Kreek brengen, van den Kerkgrond op den hoek van Cottica en Perica afvoer, zy namen hunne koers door Cottica tot aan de gemelde Post, van waar zy vervolgens door de Kreek Courmotibo in de Marowine kwamen en door dezelve tot aan de Zee, en van daar de Kust langs tot aan de Brandwagt, alwaar zy hunne Canoos moesten oversleepen om in de Motkreek te komen, van waar zy weder tot op dezelfde plaats daar ze waren afgevaaren te rug kwaamen. In den Droogen tyd is Courmoutibo onbevaarbaar, om dat 'er een groote Savaane of Biese Land tusschen deeze Kreek en de Rivier Marowine ligt, die t'eenemaal droog is, en maar vier of vyf Voeten Water in den Regentyd heeft, wanneer deeze Savaan zich als een Meir op doet, en dan gebeurd het dikwyls dat men in dezelve verdwaalt eer men de gezegde Kreek die na de Marowine gaat, vindt; zo dat men Indiaanen dient te hebben die den weg wel weeten om uit Cottica rechtstreeks in Marowine te vallen. Aan de Oost- of Zuidoostzyde van Courmoutibo heeft men Bergen die kraalswyze zich tot de Marowine uitstrekken. De Kreek Potama of Patamaca, schoon bekend is dat zy van Cottica in de Marowine uitloopt, is echter nog nooit bevaaren geweest.

Alle de Rivieren zyn, na omtrent acht of tien Uuren opvaarens, met zoet Water, schoon de Vloeden wel vier en twintig Uuren verre en met Springtyden nog meer oploopen, beide meêr of min na den Droogen- of Regentyd: het Water in de Rivier Suriname is het beste om dat het van zeer verre door Klippen en zwaare Vallen heen komt; en meer beneeden over een witten Zandgrond loopt: voor de Schepen tot de t'huisreize werdt aldaar het Water gehaald, by, of omtrent de Zandpunt: dat Water is zeer klaar en kostelyk, en blyft ook altoos goed, en zonder reuk, als 't in goede Vaten is.

Laat ons nu eens zien wie de eerste Bezitters van deeze Colonie geweest zyn; en derzelver Lotgevallen, zo kort mogelyk, na de geringe berichten die wy daar van hebben ophaalen.

Het is meer dan waarſchynelyk, dat in de eerſte tyden; naamelyk in het begin of midden der zeſtiende Eeuw', de Spanjaarden of Portugeezen, aan de Amazoone woonende, in dit Geweſt hunne Bezittingen en Handel hebben uitgebreid; dewyl de Nederlanders en Engelſche Kooplieden, op deeze Kuſt handel dryvende, niet alleen daar wel van die Natie hebben gevonden, maar ook de Indiaanen aan hunne magt hebben onderworpen; immers verſcheidene meenen dat het Fort Zeelandia op de Rivier van Suriname, door hen zoude aangelegd zyn; ſchoon de Franſchen zeggen, dat het door den Heer de Bretigny geſticht is (*a*): doch de Caraïben, door hunne wreedheden verbitterd en moede het Slaafſche Juk te draagen, hebben eindelyk deeze hoogmoedige Meeſters of meeſtendeels verdreeven, of vermoord; zo dat op het einde dier, en het begin der volgende Eeuw', zich hier geen Europeaanſche Inwooners bevonden.

Dat deeze Rivier voor den Jaare 1608, nog niet recht is bekend geweeſt blykt, uit de Kaarten, te dier tyd, van de Kuſt van Guiana gemaakt; vermids in dezelve de Rivier van Suriname niet ſtaat aangetekend; immers niet ter plaatſe van haare rechte gelegenheid, wyl in een Kaartje voor de Reizen van Harcourt, op de Kuſt van Guiana gedaan, (te vinden in de Zee-en Landreizen, by van der Aa te Leiden gedrukt) de Rivier van Suriname werdt geplaatſt op omtrent één Graad bezuiden de Linie, dus in Brazil bezuiden de Rivier de Amazoone. Ook ſchynt dezelve in laatere tyden, vooral aan ſommige Geſchiedenis-Schryvers van ons Vaderland, niet zeer bekend geweeſt te zyn: dewyl de Heer Basnage (*b*) deeze Volkplantinge noemt *l'Isle*, het Eiland, van Suriname; en de Heer Jean le Clercq (*c*) de Rivier ſtelt op vyftien Graaden.

Wy hebben gezien dat David Pieterſe de Vries (*d*), in den Jaare 1634, een Volkplanting aan Cajenne geſticht hebbende, aan de Rivier Suriname kwam en aldaar vond eenige Huizen, Fortreswyze met Paliſſaden omzet, daar een Engelſch Capitein, Marchal genaamd, met zeſtig Engelſchen zich

(*a*) Voyage de la France Equinoxiale, par Biet. pag. 261.
(*b*) Basnage, II. Deel, pag. 75. Sylvius, vervolg op Aitzema, I. Deel, II Boek pag. 90.
(*c*) J. le Clercq. Nederlandſche Hiſtorie, III. Deel, pag. 337.
(*d*) Reizen van D. P. de Vries, pag. 123 & ſeqq.

zich had nedergezet, om een Colonie te formeeren en Tabak te planten, daar zy ook reeds aan bezig waren. Maar deeze Bezitting moet van geen langen duur geweest zyn, schoon ik geen aantekening vinde wanneer, en op wat wyze dezelve is opgeligt. Alleen is my voorgekomen dat de Franschen, in den Jaare 1640, zich daar neêrgeslagen en bezit van die Colonie hebben genoomen; welke, om de ongezondheid der Lucht, veroorzaakt door de zwaare Bosschen en menigvuldige Moerassen: als mede om de geduurige invallen der Indiaanen, besiooten, deeze Volkplanting schielyk te verlaaten: van welke gelegenheid de Engelschen zich bedienden, om Suriname en de bygelegene Rivieren te bezetten (*a*): want Mylord Francis Willoughby zond, in den Jaare 1650, een Schip naar de Kust van Guiana, het welk aan de Rivier van Suriname aanlandde en van de Inboorlingen wel werd ontvangen. Zy maakten met dezelve Verbonden, en rechtten daar weder een Volkplanting op. Vervolgens zond gemelde Lord Willoughby, ter versterking deezer Colonie, nog een Schip van twintig Stukken, benevens twee anderen derwaards; het welk hy, van tyd tot tyd vervolgde. Eindelyk vertrok hy, in den Jaare 1652, zelve derwaards; wyl deeze Colonie, hem, benevens Laurens Hide; gelyk wy reeds gezien hebben, door Carel den Tweeden, Koning van Groot Brittanien, in volkomen eigendom werd overgegeeven. Dezelve was reeds tot stand gebragt wanneer in 't begin van den Jaare 1654, de Franschen, onder de Heeren Braglione en du Plessis, (die de Volkplanting van Cajenne, om de invallen der Galibische Indiaanen, verlaaten hadden) aan de Rivier van Suriname kwamen (*b*), welke zy opvoeren, en daar zy door de Engelschen wel ontvangen werden. Zy vonden, den Mond der Riviere twee Mylen opgevaaren zynde, de Woonplaatzen der Engelschen, en de Rivier rondom bezet met zwaare en hooge Boomen: een Myl de Rivier van Surinaame opwaards was het Fort der Engelschen gebouwd, dat hen toescheen het zelfde te zyn, dat door den Heer Ponçet de Bretigny,

(*a*) Le Clerq, in quarto, Amst. 1738, IV. Deel, XV Boek pag. 25. Bellin, pag. 16 & pag 112.
(*b*) Zie Voyage de la France Equinoct par Pere Biet, a Paris, chez Clouzier, 1664. pag. 260 & seqq.

tigny, ten tyde der Franſchen, geſticht was; doch het was zeer verbeterd en verſierd: aldaar gebood de Mayor Ruff, die, in plaatſe van den Colonel Oldiph, tot Gouverneur was aangeſteld: omtrent twee-of drie honderd Morgen was vlak gemaakt, op de plaats daar zy hun Fort hadden, by het welke een Gehucht van wel vyftig Hutten of Huizen, op de Indiaanſche wyze gebouwd, zonder eenige ſchikking of orde, of by wyze van Straaten, waren opgerecht; doch in het Fort was, een laag Huis geheel van Steen, ter beſcherming tegen den inval der Indiaanen: het getal der Engelſchen beſtond toen uit ongevaar drie honderd vyftig Hoofden, welken naderhand tot over de vier duizend aangroeiden, die hunne Bezittingen aan weêrszyden der Rivier, ſommigen wel vyf en twintig Mylen verre hadden geplaatſt, en meeſt hun beſtaan vonden in Tabak te planten en in het kappen van Letter en ander Hout: ook melden zy, dat op de Rivier *Commewine* (die zy *Comonique* noemden), omtrent vyf en twintig Mylen Landwaards in, een Bezettinge van Nederlanders (die zy *Flamands* doopten), zich had nedergezet, die met de Indiaanen in Vriendſchap omgingen, en met dezelven een grooten handel in Letterhout en andere zaaken dreeven. De Heer Bellin (*a*) meent echter, dat de Engelſchen zich eerſt in den Jaare 1665, op Suriname hebben nedergezet, en een Sterkte gebouwd, en dat zy zich langs de nabuurige Rivieren, ja tot op de Marowine uitgebreid hebben. Ten deezen tyde (*b*) was 'er een klein Dorp, het *Fort* genaamd, vyf Engelſche Mylen de Rivier op gelegen: omtrent twintig Mylen (Engelſche) opwaards, was de Hoofdſtad van de Colonie, die den naam voerde van *Teorarica* (gelyk hier vooren is aangetekend). De Suiker-Plantagiën waren veertig of vyftig in getal, wel dertig Engelſche Mylen langs de Rivier op (*c*). De Regeering beſtond toen uit den Gouverneur, den Raad, en de Gemeente, en werd beſtierd volgens de Engelſche Wetten en eenige byzondere Keuren (*d*).

De

(*a*) Bellin, Deſcription de la Guiana, pag. 14.
(*b*) George Warren, Beſchryving van Suriname, Cap. 1.
(*c*) Idem, Cap. 7.
(*d*) Idem, Cap. 2.

De Engelſchen deeze Colonie geformeerd hebbende, bleeven daar niet lang bezitters van, maar werden in den Jaare 1667, overweldigd door de Zeeuwen. Deeze, ten tyde des Oorlogs tuſſchen Carel den Tweeden, Koning van Engeland, en de Nederlanders in den Jaare 1666, ruſtten drie Oorlogſchepen uit, en eenige mindere Vaartuigen met drie honderd Land Soldaaten bemand, werdende dit Esquader gecommandeerd door den Capitein *Abraham Crynſen*, hebbende de Capiteinen *Julius Ligtenberg* en *Maurice de Rame* het Commando over de Land Militie op voorſz. Vloot ingeſcheept. Den 28ſten February 1667, kwamen zy aan de Rivier *Suriname*, lieten de Engelſche Vlag waayen, en zeilden die Rivier op, tot onder de Sterkte der Engelſchen, Doch alzo zy onkundig van de Seinen der Engelſchen waren, deed de Bevelhebber der Sterkte, William Biam (die, in afweezen van den Lord Willoughby, Gouverneur Generaal van Barbados en de Caraïbiſche Kuſten en Eilanden, het gebied voerde), terſtond op hen losbranden. Zy gaven hem de volle laag wederom, ſtapten aan Land, en maakten zich meeſter van de Serkte, die ſlecht voorzien was, en by verdrag overging (*a*). De onzen maakten vervolgens een Verdrag met de Ingezetenen en Suiker-Planters aan de Rivieren Commewine en Suriname, dat zy onverlet in hunne Bezittingen zouden blyven, mids Eed doende aan den Staat. Doch de Goederen van de weigerigen en afweezenden, en van den Engelſchen Bevelhebber William Biam zouden verbeurd verklaard, en de Soldaaten tot Krygsgevangenen gehouden zyn. Voorts moeſten de Ingezetenen terſtond honderd duizend Ponden Suiker tot een Brandſchatting opbrengen (*b*).

Waaröp des nademiddags de Prince Vlag op het Fort werd geplant; hebbende de onzen maar één Man in deeze Krygstogt verlooren.

Deeze ſchielyke overgaav werd te meer veroorzaakt wyl zes honderd Mannen, uit de Plantagiën en overige Volkplantingen opontboden, eenige Uuren te laat aankwamen.

Men

(*a*) Van dit Verdrag in dato 6 Maart 1667, vindt men eene aanhaaling in den *Tegenwoordigen Staat der Vereenigde Nederlanden*, tit: van de *Societeit van Suriname*, pag. 535. Zie ook een korte Beſchryving van Suriname in de Hollandſche Mercurius van 't Jaar 1670, bladzyde 55.

(*b*) Hollandſche Mercurius van 't Jaar 1667, bladzyde 41.

Men liet Capitein de Rame tot Bevelhebber van Paramaribo, en eene Bezetting van honderd twintig Man en vyftien Stukken Geſchut in de Sterkte, die toen den naam van *Zeelandia* kreeg. Doch de Vaandrig van Goch, weigerende om daar, als Onderbevelhebber, te blyven, werd van zynen dienſt verlaaten; en in deszelfs plaats aangeſteld de Vaandrig Colve. Men verzuimde niet om het Kaſteel weder in ſtaat van verweering te ſtellen, en nog met Stormpaalen en Gragten te verſterken, het zelve voor zes Maanden met Krygs- en Mondbehoeften voorziende (*a*). Zy zonden de gemaakte Buit met een Fluitſchip naar Zeeland. Waaröp de Commandeur Crynſen met zyne Schepen van daar zeilde, om weder bezit te neemen van Eſſequebo en Boumeron (welke Colonien, als gezegd is, in de magt der Engelſchen waren), als mede om het Eiland Tabago, dat de Franſchen heroverd doch weder verlaaten hadden, te bezetten; waarna hy, alvoorens de Engelſchen by Nives geſlaagen, en in de Virginien negentien Schepen, waar onder een Oorlogſchip van zes en veertig Stukken, geruineerd en elf Schepen opgebragt te hebben, naar het Vaderland keerde; daar hy, voor zyne beweezene dienſten en dapperheid, werd vereerd met een Gouden Ketting met een Medaille daar aan hangende, en voorts der Admiraliteit van Zeeland aanbevoolen om by de eerſte gelegenheid hem weder met een bekwaam Schip te voorzien. Ook kreegen de Capiteinen Ligtenberg en de Rame hunne bevorderingen, en de verdere Zee-Capiteinen gouden Medailles (*b*); werdende wyders Gecommitteerden Raaden in Zeeland gemagtigd om alle 't geen verder tot onderhoud en verder aankweek van het Land en de Colonie van Suriname, en de andere Colonien en kwartieren, aldaar in America gelegen, mogte dienſtig en noodig wezen, te bezorgen en in het werk te ſtellen (*c*).

Midderwyl werd de Vrede te Breda, op den 31ſten July 1667, geſlooten, en by het derde Punt beſtemd, dat *alle de Landen, Eilanden, Steden,*

(*a*) M. S. Journaal van Weſthuizen onder Commandeur Crynſen.
(*b*) Extract uit de Reſolutien van Staten van Zeeland, dato 22 Sept. 1667.
(*c*) Romyn de Hooghe, Spiegel van Staat, in quarto 1707, te Amſt. II. Deel. 5. Verd. 5. Tafereel pag 81. Vaderlandſche Hiſtorie, XIII. Deel, pag. 406 & ſeqq. Neerlandſche Jaarboeken van den Jaar 1750, pag. 1492 & ſeqq.

Steden, Forten, Plaatzen en Colonien, zo veel als ieder, geduurende deezen Oorlog, van zyne tegenpartye heeft afgenoomen, en zo by dezelven, op den 10^den May laatſtleeden, geoccupeerd had, met volkomen recht van hooge heerſchappy, eigendom en bezittinge zal behouden. Waar door deeze Colonie, als voor dien tyd veroverd, aan den Staat werd overgelaaten: en by het zesde Punt bepaald, dat *byaldien de een of andere party na den 10^den May oude ſtyl, of na de vaſtgeſtelde Vrede, of na de ondertekening der Tractaaten van deeze Confederatie, de andere party kwam af te neemen en te occupeeren eenige Landen, Eilanden, Steden, Forten, Colonien of andere Plaatzen, zo zullen dezelven alle ter goeder trouw in dezelve ſtaat werden herſteld, in dewelke zy ter dier tyd zouden mogen werden bevonden; zo wanneer de voltrekking der Vrede in dezelve Contryen zal zyn bekend gemaakt* (*a*). Doch geen kleine verlegenheid baarde de Tyding, dat de Engelſche Bevelhebber John Hermans, met een Esquader naar America was vertrokken, om de Franſche en Nederlandſche Bezittingen in dat Waereldsdeel te ontruſten. De vrees was, dat hy, alvoorens kenniſſe van de geſlootene Vrede te bekomen, deeze nieuwe Bezitting mogt inneemen; bovendien was men beducht, dat de gezondene Schepen met Krygs- en Mondbehoeften, in handen der Engelſchen waren vervallen: gelyk ook Capitein Mangelaar met zyn Convoy werd genoomen. (*b*) Deeze vreeze was niet ydel: dewyl gemelde John Hermans, met zeven Oorlogſchepen, twee Kitſen, eene lange Bark en twaalf honderd Man, afgezeild van Jamaica, zich vertoonde (na het inneemen van Cajenne) op den 18^den October des Jaars 1667, voor de Rivier van Suriname, welke hy, met eenige Schepen opvoer tot voor de Sterkte Zeelandia. Op den 17^den begon hy die te beſchieten, tot 's namiddags ten vier Uuren, hebbende daar in vier en vyftig Mannen doodgeſchooten of gekwetſt, negen Stukken Geſchuts te onbruik gemaakt, de Borſtweeringen en Stormpaalen omver geſchooten, en een bres gemaakt daar wel tien Man-

(*a*) Reſol. Staaten Generaal, 27 December 1667.
(*b*) Zie de Witt, Brieven IV. Deel, bladzyde 642. 677.

Mannen naast elkander zouden kunnen doorgaan: hier door werd de Bezetting genoodzaakt te Capituleeren. Doch terwyl men daar over Krygsraad hield waren de Engelschen over de Muuren geklommen, en bemagtigde de Sterkte. (*a*) Schoon eenige Fransche Vluchtelingen, daar onder Monsieur de Lezy (die uit Cajenne met omtrent twee honderd Man na de inneeming van dat Eiland, zich naar Suriname had begeeven, welke hunnen dienst den Gouverneur aanboden en zich dapper gedroegen), verhaalen, dat het Kasteel, na een' moedigen wederstand, werd ingenomen door Verraad van den Mayor die de Engelschen één der Poorten ontsloot. De Bezetting werd gevangen genoomen, en alles geplonderd. Vier- of vyf-honderd Inwooners (meest Engelschen of Jooden), die zich in 't Land, vier Mylen de Rivier opwaards, ophielden met Suiker te planten, zagen hunne Molens, wier getal twee- of drie en dertig was, geruineerd of weggevoerd; de Bezetting werd met den Commandeur Rame, neffens den Vaandrig Colve, na een verblyf van drie Weeken, naar de Barbados gevoerd, van waar de Generaal *William Willoughby*, die over deeze Volkplanting gebood, zynen Zoon *Henry*, met een Oorlogschip en drie Koopvaardyschepen, vier Dagen na de afkondiging der Vrede, naar Suriname zond, om de daar zynde Engelschen te overreeden die Colonie te verlaaten, zich naar Antigues en Montferrat te begeeven, en alle de Suiker-Molens benevens de Slaaven met zich te neemen; en de geenen die zulks weigerden, voor wederspannig te verklaaren (*b*): dewyl hy wist, dat dezelve by de geslootene Vrede weder aan de Nederlanders moest overgegeeven werden.

Nademaal nu niet getwyffeld kon werden, of de onzen waren, op dien tyd, in 't bezit van Suriname geweest, vorderden de Staaten, dat de Koning van Groot Brittanien hen deeze Volkplanting wederom inruimde zodaanig als by het derde Art. van de Bredasche Vrede was beraamd. Hy toonde 'er zich terstond bereid toe, tekenende ten dien einde, in Sprokkelmaand des Jaars 1668, een bevel aan Willoughby, welk den Staten

(*a*) Labat, Paris 1730, Tome 3. pag. 113. Voyages du Chevalier des Marchais.
(*b*) Zie de Witt, Brieven IV. Deel, bladzyde 642, 677.

Staten van Zeeland toegezonden werd (*a*). Dit bevel vorderde de ontruiming der Volkplanting, in zulk een ſtaat als die geweeſt was wanneer men aldaar kennis kreege van de geſlootene Vrede; het welk voor een geheele plondering van Suriname vreezen deed (*b*). Ook ſtak de Zoon van Willoughby, zelfs na dat de Vredespoincten en 's Konings bevel vertoond waren, een Suiker-Molen in den brand, zonder zich te bereiden, tot het ruimen der Veſtinge, welke hy ook dreigde te zullen ſlechten eer hy vertrok (*c*); Ja hy liet van daar honderd acht en zeſtig Slaaven, honderd zes en twintig ſtuks Vee, een en twintig duizend Ponden Suiker en acht Suiker-Molens, naar de Barbados vervoeren. Men liet niet na, hier over te klagen aan den Koning, en met een te verzoeken om nieuwen laſt aan Willoughby. Doch het Engelſche Hof verſtond nu, dat de Ingezetenen van Suriname, Engelſchen en anderen, vryheid hebben moeſten, om met hunne Goederen te vertrekken werwaards zy wilden, mids vergoedende de Schade, die zy, door plonderen en branden, den anderen Ingezetenen hadden aangedaaan (*d*). Ook werd dit, in een tweeden Brief des Konings, uitdrukkelyk aan Willoughby bevoolen, op den 8den July 1668, luidende gemelde Brief (*e*).

CHARLES R.

„ Zeer getrouwe en welgeliefde Wy groeten U zeer. Nadien wy
„ geinformeerd zyn, door Brieven van de Staaten Generaal der Ver-
„ eenigde Nederlanden, en by derzelver Extraordinaris Ambaſſadeurs aan
„ ons Hof reſideerende, dat in de Zaake van Suriname, gy en U Zoon
„ de Lieutenant Generaal Hendrik Willoughby, veele zaaken hebt ver-
„ richt, niet alleenlyk notoirlyk ſtrydig tegens het laatſte Tractaat tot
„ Breda geſlooten, maar ook in ongehoorzaamheid tot nakominge van
„ onze

(*a*) De Witt, Brieven IV. Deel, bladzyde 640. 663.
(*b*) Ibid. IV. Deel, bladzyde 673.
(*c*) Ibid. IV. Deel, bladzyde 709
(*d*) Aitzema, Zaaken van Staat en Oorlog VI. Deel, bladzyde 417. 425. 426.
(*e*) Ibid. VI. Deel, bladzyde 427.

„ onze opene Brieven, gegeeven achtervolgens en tot uitvoering deszelfs:
„ ZO hebben wy niet konnen onderlaaten onszelven daar van gevoelig
„ te betoonen, en verklaaren dieswegen, dat gy niets ter waereld meer
„ met de Colonie van Suriname te doen zult hebben, sedert dat U ken-
„ nisse is gegeeven van de geslooten Vrede, en deszelfs Articulen hebt
„ ontvangen benevens de gedrukte Copy van onze voorschreeve opene
„ Brieven, en byzonderlyk sedert de meergemelde Vrede in de Barbados
„ was bekend gemaakt en gepubliceerd. Wy willen U ook zeggen, dat
„ uw genoemde Zoon, en allen die met hem te Suriname waren, heb-
„ bende het Origineel van de meergemelde opene Brieven gezien, ver-
„ pligt waren te achtervolgen de orders daarinne uitgedrukt, welke het
„ zelve niet gedaan hebbende, zo zyn zy (volgens den inhoud van onze
„ gemelde opene Brieven) rechtvaardelyk vervallen in onze Koninglyke
„ indignatie; en eindelyk zo oordeelen wy, dat alle de Goederen die gy,
„ en uwen voornoemden Zoon in de Colonie van Suriname bezeeten
„ hebt, als dezelve werd ingenoomen, zyn achtervolgens de Articulen
„ van den Vrede, geconfisqueerd voor de Staaten van Zeeland, en
„ hoewel het sedert hernoomen is, moet werden gerestitueerd, uit krach-
„ te van het gemelde Tractaat van Breda.

„ En dieswegen zo doen wy U zeer striktelyk belasten en gebieden,
„ dat gy zult bezorgen dat alle de voorschreeve Goederen, welke U
„ voorschreeve Zoon daar van daan heeft vervoerd, aldaar weder
„ zullen werden hersteld; en indien hy daar van daan vervoerd of
„ geruineerd heeft zo veel als de inhoud is van zekere Lyste aan
„ ons gepresenteerd, namelyk honderd acht en zestig Slaaven, acht
„ Suiker-Molens, honderd zes en twintig stuks Vee, en een en twintig
„ duizend Ponden Suiker, dat hy aanstonds restitutie zal hebben te doen
„ van elk ende iegelyk der voorschreeve particulariteiten. Maar of het
„ mogte gebeurd weezen dat hy alzulken menigte der gezegde Goederen,
„ als de gemelde Lyste inhoud, niet mede daar van daan hadde genoomen,
„ zo zult gy gebieden, zo veele aan hen te restitueeren, als hy daar van
„ daan heeft vervoerd, op poene van onze allerhoogste indigniteit indien
„ hy schuldig zal bevonden werden in gebreeken deezenthalven te blyven.

Wy

„ Wy begeeren insgelyks, dat alle 't geen uwe genoemde Zoone, of „ eenige andere veroorzaakt hebben, dat gebrand of geruineerd mogte „ zyn (van hoedaanige natuure of conditie het zelve zoude mogen wee- „ zen) ofte genoomen hebben van die geene die genegen waren om al- „ daar te verblyven, en die niet genegen waren van wooninge te veran- „ deren uit haar eigene goede wille, dat gy zult order ſtellen, dat het „ zelve werde gerepareerd en herſteld, ofte volkomen ſatisfactie van het „ zelve zy gedaan, gelyk ook wegens alle ſchaden en intereſſen daar „ by geleeden.

„ Wy gebieden verders, dat gezamenlyk, met herſtelling van de voor- „ noemde Colonie van Suriname, gy het Fort, op dezelve gebouwd, „ zult over geeven aan zulke Perſoon of Perſoonen als aan U zullen ver- „ toonen deeze onze verzekerdheid tot dien einde gegeeven.

„ En wy doen ſtriktelyk gelaſten, dat alle de bovengemelde reparatie „ geſchiede op ons Eiland van Barbados, zonder eenige van de geinteres- „ ſeerde partyen te remitteeren, om haare voldoeninge te zoeken op ee- „ nige andere van onze Plantagiën: En op de wederomgeevinge van ge- „ melde Goederen zodaanig genoomen, en veroverd, als voorheen is ge- „ zeid, zult gy fourneeren zo veel Victualy, Vouragie, Hooy, en an- „ dere Proviſiën tot onderhoud van de Slaaven en het Vee, als noodig „ zal zyn tot hunne reize van Barbados tot Suriname.

„ En gy zult ook zulkerwys aldaar, voor hun vertrek voldoeninge „ doen van de Vracht tot hunne overvoeringe aldaar.

„ Nog verders, indien U voorzeide Zoon daar van daan heeft doen „ vervoeren zes maal twintig duizend Ponden Suiker, aan de Kerk van de „ gemelde Colonie toebehoorende (gelyk geſteld is in de Lyſte die my te „ vooren is gekomen), zo zult gy beſchikken, dat het zelve wederom „ gegeeven, en dat daar van behoorlyke ſatisfactie aan dezelve gedaan „ werde, ofte zo veel van het zelve als daar van is genoomen.

„ En gy zult ook rembourſeeren de vyf ten honderd welke gelegd is „ op de uit- en ingaande Koopmanſchappen, ſedert den tyd dat onze ge- „ melde opene Brieven aldaar zyn geëxhibeerd.

„ Ende ten laaſten verklaaren wy, dat het ons welbehaagen is, dat gy

zult

„ zult bestellen dat dit alles in alle onze Plantagiën zal werden gepubliceerd, „ dat het een iegelyk zal vry staan, inzonderheid aan die geenen die in „ Suriname hebben gewoond, en door vreeze van dreigementen van Uw „ genoemde Zoon, ofte eenige andere Officieren van daar zyn vertrok- „ ken, derwaards vryelyk te mogen zonder eenige hinder of molestie ver- „ trekken; en werd u belast voor hem ofte hen te doen draagen de kosten „ van hunne derwaards reize, ofte die zelfs te draagen.

„ Van alle ende iegelyk onzer geboden, en verklaaringe verwachten „ en begeeren wy uwe punctueele nakominge, en exacte observantie des- „ zelfs, gelyk gy onze hoogste indignatie moet vreezen: Gegeeven in ons „ Hof te Whitehal, den achtsten July zestien honderd acht en zestig, in „ het twintigste Jaar van onze Regeeringe enz.

(*Was getekend*)

CHARLES REX.

Zyne Majesteit gaf, op den 29sten July van dat zelve Jaar, ook dergelyk bevel aan den Gouverneur van het Fort van Suriname, van den volgenden inhoud:

CHARLES REX

„ Getrouwe en Welgeliefde. Wy groeten U zeer. Nadien wy onze „ Brieven van dato den achtsten van deeze Maand van July heb- „ ben gezonden aan den Lord Willoughby, begeerende van hem, dat „ hy aanstonds zal bestellen dat een geheele en volkomene restitutie gedaan „ werde aan de Staaten Generaal van de Vereenigde Nederlanden, ofte „ hunne Officieren van het Landschap van Suriname, van al het geene al- „ daar was beslagen, aangehouden, en daar van daan vervoerd, zo heb- „ ben wy verder gedacht noodig te weezen aan U ook ons wel behaagen „ bekend te maaken: hier mede striktelyk belastende en gebiedende, dat „ gy op zigt van deezen Brief aanstonds zult over geeven en herstellen,

of

„ of doen over geeven en herſtellen aan de Staaten Generaal, hunne „ Officieren, of andere, hunne Commiſſie hebbende, het Fort gebouwd „ in het gemelde Landſchap Suriname, met alle het Geſchut, Wapen- „ tuig, en andere Wapenen daarin en daar toe behoorende volkomen, „ geheelyk en zonder eenige vermindering, ofte ontfutſeling van dien; „ hier van zult gy niet hebben te manqueeren, voor zo veel als gy onze „ indignatie hebt te vreezen.

„ En op dat gy dit alzo zoud' nakomen, zal U deezen in genoegſaame „ verzekerdheid en decharge zyn. Gegeeven in ons Hof te Whitehal, „ den negen en twintigſten July zeſtien honderd acht en zeſtig, in het twin- „ tigſte Jaar van onze Regeeringe enz.

(*Was getekend*)

CHARLES REX.

Gelyk mede de Algemeene Staaten, op den 17den February, hadden afgezonden een Laſtbrief voor den Capitein en Commandeur Crynſſen, of, by deszelfs afweezen of aflyvigheid, voor den Capitein Keuvelaar of Capitein Jan de Bois, om de voorſz. Volkplanting over te neemen: van den volgenden inhoud.

Veneris den 17den February 1668.

„ Op 't gerepreſenteerde by de Heeren Gedeputeerden van de Provin- „ cie van Zeeland, ter Vergaderinge gedaan: Is naar deliberatie „ goed gevonden en verſtaan, dat gedepecheerd en met het groot Zegel „ van de Generaliteit uitgegeeven zal werden, de Acte van Commiſſie, „ hier na volgende van woorde te woorde geinſereerd.

„ De Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, allen den geene „ die deezen zullen zien ofte hooren leezen Salut. Doen te weeten, al- „ zo het Kaſteel en de Provincie van Suriname in de Maand van Octo- „ ber des voorleden Jaars by de Engelſchen is ingenoomen, en dat vol- „ gens de Teneur en inhoud van het Tractaat van Vrede tuſſchen den

„ Koning van Groot Brittanien en ons op den $\frac{21}{31}$ July 1667, gesflooten,
„ het voorschreeve Kasteel en de Provincie moeten werden gerestitueerd,
„ in zodaanige staat, als dezelve zyn geweest, in tyde als de vrede al-
„ daar eerst is bekend geworden, zonder daar van iets te verminderen
„ ofte te ruineeren; Zo is 't, dat wy den geene die bevonden zal werden
„ in het Kasteel en de Provincie van Suriname, in den naame van den
„ Koning van Groot Brittanien, ofte den Lord Willoughby te comman-
„ deeren, verzoeken zo haast hem de orders van restitutie van den hoogst-
„ gedachten Koning, door den Capitein en Commandeur Crynsen, ofte by
„ zyn aflyvigheid, ofte absentie, door den Capitein Boudewyn Keuve-
„ laar, ofte den Capitein Jan du Bois ofte eenig ander Officier zal wee-
„ zen vertoond het voorschreeve Kasteel en de Colonie, aan een van de-
„ zelve Capiteins, ofte Officieren aanstonds zonder eenig uitstel promp-
„ telyk wederom in te ruimen, indien het zelve niet alreeds mogt wee-
„ zen gedaan, in zodaanige staat als alles is geweest ten tyde dat de Vrede
„ aldaar eerst is bekend geworden, zonder iets te verminderen, weg te
„ voeren, ofte te ruineeren, op dat alzo het Tractaat van Vrede tusschen
„ de twee Natiën gesflooten, behoorlyk mag werden naargekomen en voldaan.
„ Aldus gedaan onder onzen grooten Zegel paraphure en signature van
„ onzen Griffier in 's Gravenhage op den zeventienden February 1668.

Ondertusschen hadden de Zeeuwen, die afgezonden waren, om bezit van de Volkplanting te neemen, zich meester gemaakt van den geweezenen Engelschen Bevelhebber *Jacob Bannister* (*a*), die naar Vlissingen gevoerd, doch, op het eerste verzoek van den Ridder Temple, op vrye voeten gesteld werd (*b*), schoon men hem verdagt hield, dat hy de Indiaanen van Suriname had opgehitst tegens de onzen. Insgelyks had men een Schip van Suriname komende, dat eenen *Roger Jonas* gevangelyk naar Zeeland bragt, te Portsmouth aangehouden; maar het werd ook weder ontslagen (*c*).

Wil-

(*a*) Algemeene Geschiedenissen door Suikers en Verbrug, in Folio, Amst. 1723, X Stuk, II. Deel, XXXV. Hoofdst. pag. 413. 415 en 416.
(*b*) Resol: Staaten Generaal, 10, 20 en 22 December 1668.
(*c*) Idem. 21 Augustus 1668.

Willoughby hield zich nog niet aan de herhaalde beveelen des Konings, maar dwong de Engelſchen, die liever blyven wilden, om de Volkplanting te verlaaten (*a*). Doch Temple beweerde, dat zy vrywillig moeſten vertrekken, en vorderde, dat het hen toegelaaten werd door de Staaten; ten welken einde ook zyne Majeſteit van Groot Brittanien twee onderſcheidene Brieven, op den 24ſten Juny en 16den July 1669, aan den Staat afzond: op welker eerſten, de Heeren Staaten den 6den Juny order ſtelden aan den Gouverneur van die Colonie, om de Publicatie te doen, dat alle Engelſchen die genegen mogten weezen van daar te vertrekken, zich binnen zes Maanden na den dag der Afkondiging, zouden moeten declareeren, en hen nog zes Maanden werden vergund tot het verkoopen van hunne Goederen, welken door Nederlandſche Schepen zouden moeten overgevoerd werden, en dat dezelven, uit hoofde van de bewuſte Acte van Navigatie, noch in Barbados noch in eenig ander Eiland van de Engelſchen, zouden mogen aangehaald, bekommerd of geconfisqueerd werden; dat indien zy hunne Slaaven, door de zamenſpanning van de andere Ingezetenen, niet ten redelyken pryze zouden kunnen verkoopen, als dan de Gouverneur dezelven zou moeten overneemen, op zodaanigen prys als die verkocht zyn geworden ſedert het laatſte inruimen van het Kaſteel; onder welke Slaaven geen andere mogten gerekend werden, dan de geenen welke zy voor de Reductie van Suriname wezenlyk hebben bezeeten, en en niet de geenen die naderhand door hen ingekocht zyn: dat zy bovendien geen meerder uitgaande Rechten en Recognitie zouden betaalen, dan zy onder het Gouvernement van den Lord Willoughby hebben betaald. En of hun Hoog Mogende zich in deezen inlieten in zaaken waartoe zy niet præcieſelyk waren gehouden, zo verklaarden Hoogſtdezelve, dat zulks geſchiedde op vaſte hoop en vertrouwen, dat de Koning in overeenkomſt van het Tractaat, en ingevolge zyne reeds gegeevene orders, met 'er daad zou doen repareeren de ſchadens die de Engelſchen in Suriname hebben toegebragt, toen de Vrede reeds in de Barbados was gepubliceerd, en in de voornoemde Colonie bekend gemaakt: behalve dit,

(*d*) Reſolutien van Holland 23 February 1669, bladzyde 25.

dit, dat de Lord Willoughby zoude geftraft werden, om dat hy in een Land, dat aan deezen Staat afgeftaan, en door de Vrede, van alle violentie en geweld met branden en rooven moeft bevryd zyn, zulken overlaft had gedaan: en daarenboven, om dat hy de Indignatie van zynen Koning had verdiend, door zyne ongehoorzaamheid te toonen aan de Patent van zyne Majefteit, onder het groot Zegel van Engeland aan hem geexhibeerd, tot ontruiming van het Kafteel en Colonie van Suriname; ja zelfs laft te geeven, 's Konings order niet op te volgen zonder zyn confent en toeftaan: ook dat hy voorts heeft gecontinueerd, de voorfz. Colonie in geduurige onrufte te houden, met het afzenden van zyne Creatuuren derwaards, en het fchryven van oproerige en violente Brieven, by welke hy de Engelfche Ingezetenen, die gezind zouden zyn aldaar in Suriname te blyven woonen, uitmaakte voor Wederfpannigen, en dat hy voorts gedreigd had, hen en hunne nakomelingen, ter oorzaake van hun Verblyf aldaar, uit te fluiten van de Voorrechten van hunne Natie, en met oneere te brandmerken: en alzo het blykbaar was, dat men, om dit gepleegde geweld, en de ongehoorzaamheid aan de voorfz. Koninglyke Patente getoond, genoodzaakt was geweeft den Commandeur Crynfen met een Esquader Schepen derwaards te zenden; zo had men den Koning van Engeland verzocht den Lord Willoughby als den voornaamften Autheur daar van, mitsgaders de geene die hem daar in hebben geadfifteerd, op te leggen en hen te obligeeren om de onkoften, ter oorzaake van dien gefupporteerd, te betaalen volgens de fpecificatie, welke ten dien einde aan zyne Majefteit, door den Ambaffadeur Boreel, was overgegeeven. Voorts dat deeze Refolutie aan den Commandeur van Suriname zou werden gezonden met laft, dezelve, voor zo verre hem aanging, ftiptelyk te achtervolgen. (*a*) Verders behelsde het antwoord, dat hun Hoog Mogenden op de Miffiven van zyne Majefteit, den 19[den] December van dat zelfde Jaar, lieten afgaan, hoofdzaakelyk: dat zyne Majefteit daarin vooraf met klaare redenen zou aangetoond werden, dat de Colonie van Suriname eerft; geduurende den jongften Oorlog, met de Wapenen van deezen Staat veroverd,

(*a*) Refol. van Staaten Generaal.

overd, en naderhand, by de Vrede van Breda, met volle recht van een absolute en ongelimiteerde Souvereiniteit afgeftaan zynde, zyne Majefteit jegenswoordig over die geenen van de Ingezetenen der voorfz. Colonie, die voor deezen zyne Subjecten geweeft waren, geen recht ter Waereld, 't zy van patrocinie, protectie, ofte anderszins, directelyk of indirectelyk meer overgebleeven was, en dat dienvolgens hun Hoog Mogende met goed fundament zich zouden kunnen dispençeeren van zyne Majefteit op de voorfz. zyne Miffiven eenig ander of verder antwoord toe te paffen; doch dat dien onverminderd, om te betoonen dat hun Hoog Mogende ook gaarne wilden defereeren aan de oude Vriendfchap en oprechte Confidentie tuffchen zyne Majefteit en deezen Staat intercedeerende, dezelven zich zo verre gechargeerd hadden, dat zy aan alle de Engelfche Ingezetenen in Suriname voornoemd, wel hadden willen toeftaan het tranfport van daar, met hunne Slaaven en andere Mobilia en dat indien zy dezelven aldaar niet wilden, of naar hun genoegen niet konden verkoopen, zy als dan de Slaaven aan den Gouverneur zouden mogen overdoen voor vyf en twintig of dertig Guldens meer dan die voorheen verkocht waren, uitgezonderd evenwel de geenen die zy na het veroveren van Suriname, van de Onderdaanen van den Staat mogten gekocht hebben; dat één of twee Schepen uit deeze Landen zouden gezonden werden, om de Engelfchen tot een redelyken pryze over te voeren ten hunnen koften; dat twee of drie Engelfchen, die niet geintereffeerd waren, op die Schepen zouden toegelaaten werden, om als Getuigen te zyn dat hun Hoog Mogende orders in Suriname ter uitvoer werden gebragt; als mede om te verneemen welke Engelfchen vrywilliglyk en uit eigene beweeging van daar wilden vertrekken; zonder dat het toegeftaan zou zyn daar toe eenige beloften van zyne Majefteit, of wien het ook zoude mogen weezen, veel min dreigementen te gebruiken directelyk of indirectelyk; des dat de naamen en qualiteiten van de voorfz. Perfoonen alhier eerft zoude moeten werden bekend gemaakt: dat voorts, om alle ongeneugten te voorkomen, de gemelde overtegaane Engelfchen altoos met eenige Perfoonen van deeze zyde, de Engelfche Taale verftaande, zouden werden geaccommodeerd: en dat, of wel hun Hoog Mogenden met goed recht bevoegd waren, om de vertrek-

trekkende Engelſchen te doen betaalen alle zodaanige Rechten van uitgaan en andere, als zy gewoon zyn geweeſt ten tyde dat de voorſz. Colonie onder Engeland nog gehoorde, aldaar aan den meergemelden Koning van Groot Brittanien ofte den Lord Willoughby te voldoen; dezelve hun Hoog Mogende nogthans, om te betoonen dat zy zyne Majeſteits Vriendſchap in de hoogſte Eſtime hadden en hielden, hen zulks remitteerden en kwytſcholden; doch dat alle Engelſchen, gelyk in redelykheid en billykheid beſtond, voor hun vertrek uit Suriname hunne Schulden zouden moeten betaalen, en in het opbreeken geen Molens of Gebouwen mogen afbreeken, veel min onder 't een of ander voorwendzel te ruineeren, maar moeten verkoopen. En dat Extract van deeze Reſolutie zou gezonden werden aan den Gouverneur van Suriname, om dezelve zo ver hem betrof præcieſelyk te achtervolgen, en onder anderen wel ſpeciaal een exact toezigt te neemen, dat de Engelſchen, als vooren verhaald op de voorſz. Tranſportſchepen te admitteeren, geen Brieven overbragten, om de Engelſche Inwooners in Suriname, door eenige beloften of dreigementen tot vertrek aan te zetten en te beweegen. Voorders, dat de Origineele Brief aan den Ambaſſadeur Boreel zou werden gezonden, om aan den Koning in Perſoon te behandigen; en duplicaat aan den Ambaſſadeur Temple (*a*).

Hier op vertrokken de Heeren *Cranfield*, *Dukenfield* en *Brent*, die gecommitteerd waren wegens de Kroon van Engeland, om de Colonie van Suriname te verplaatſen naar Jamaica, alwaar zy met twaalf honderd Zielen zo Blanken als Negers aankwamen, en door Mylord *Vaughan*, toen Gouverneur op 't gemelde Eiland, zeer vriendelyk werden ontvangen, werdende aan hen Land vergunde in de præcinct van St. Eliſabeth (*b*). Desniettegenſtaande werden naderhand, naamelyk in den Jaare 1677, klagten door den Engelſchen Ambaſſadeur gedaan; wyl men aan tien Jood-

(*a*) Reſol. Holl: 28 May, 28 September, 28 November, 4 December 1669, 22 Maart 1670. Temple Briev. No. 30. 36. 39. bladzyde 197. 242. 275.

(*b*) Harris's Voyages 2 vol. in fol. Lond. 1750.

Joodsche Familiën geweigerd had met hunne Slaaven, bestaande in drie honderd twee en twintig Koppen, van daar te vertrekken (*a*).

Eindelyk werd de Staat, ingevolge de Schikkingen (gevolgd op den tweeden Oorlog) tusschen den Koning van Engeland en de Staaten Generaal by het V. en VII Articul van het Tractaat van Westmunster in dato $\frac{9}{19}$ February 1674 (*b*), in het Eigendom van Suriname bevestigd.

Doch de Provincie van Zeeland maatigde zich het gezag, ten minsten het *Dominium Utile* over deeze Colonie aan; als zynde door den Zeeuwschen Commandeur Crynsen, schoon ten kosten van de Algemeene Staaten veroverd: en besloot den Capitein *Philip Julius Lichtenberg* als Bevelhebber derwaards te zenden. Maar de Algemeene Staaten oordeelende dat hy den Eed op zyn Last- en Bevelschrift voor hen moest afleggen, geboden hem tot nader ordre niet naar Suriname te vertrekken. Echter verleende hun Hoog Mogende hem, op den 26[sten] November 1668, een behoorlyken Lastbrief, als Commandeur van Suriname; als mede om den Eed van getrouwheid de Inwooners af te neemen, zonder nogthans hier door te benadeelen het gesustineerde van de Provincie van Zeeland, en de Westindische Compagnie; des de Lastbrief niet zoude uitgegeeven werden alvoorens de goedkeuring dier Provincie zoude ingekomen zyn (*c*). Niettegenstaande dit, hadden de Zeeuwen voornoemden Commandeur Lichtenberg, op den 4[den] December, zonder behoorlyken Eed op zyne Commissie te hebben gedaan, in Zee gezonden, voorgeevende uit vreeze dat de Capitein Crynsen van Suriname mogt zyn vertrokken, en dat de Capitein Du Bois, die als dan het bevel zou voeren, onbekwaam was om tegen te gaan de Onderneemingen der Engelschen, die door den Mayor Bredham of Netham en eenige Schepen uit de Barbados, tot nadeel der Colonie werden in het werk gesteld (d). Waarom de Algemeene Staaten den Capitein Abraham Crynsen, of by deszelfs afzyn den Capitein Cryn Mangelaar, of Alexander Cruipenning den 31[sten] January des volgenden

(*a*) Resol. Staaten Generaal.
(*b*) Groot Placaat Boek, 3 Deel, folio 342.
(*c*) Resol. Staaten Generaal, 26 November 1668.
(*d*) Idem, 15 December 1668.

genden Jaars, Volmagt gaven om hem (Lichtenberg) den vereischten Eed af te neemen (*a*).

De Staaten van Holland beweerden, dat deeze Volkplanting moest aangemerkt werden als een Overwinning der Generaliteit, en niet van Zeeland alleen; en dat het alle Ingezetenen van den Staat moest vrystaan zich aldaar neder te zetten, en 'er op te handelen; zich voornaamelyk hier op grondende, dat de Volkplanting veroverd was met Schepen, uit de buitengewoone Onderstand-gelden der Gewesten uitgerust, en bemand met Krygsvolk van den Staat, grootendeels zelfs niet staande ter betaaling van Zeeland (*b*). Weshalve ook de Admiraliteiten van Holland en West-Vriesland verzochten, dat de Vaart derwaards aan alle Ingezetenen van den Staat mogt werden open gesteld (*c*).

De Gecommitteerden van Zeeland, om allen Argwaan welken de andere Provincien zouden kunnen opvatten wegens de Verovering van Suriname te verbannen, droegen voor, die Colonie aan hun Hoog Mogende af te staan, mids dezelve nu, nogte namaals, niet te mogen over geeven aan de Westindische Compagnie; wyl die geen gegrond recht of eenige verdiensten ter waereld had om dezelve te kunnen eischen, en niet in staat was, om iets tot welstand van dezelve te kunnen bybrengen, Ja zelfs niet magtig noch geneegen te zyn om haare Bezittingen aldaar zodaanig te bevoordeelen als wel te wenschen waar. Voorts dat de Heeren hunne Principaalen zouden verwachten, dat op de voorschreeve Colonie een bekwaame Vestinge, tot bescherming van het zelve, zoude werden gemaakt (d). Vervolgens werd den 31sten January 1670, aan de Gedeputeerdens der Algemeene Staaten bericht (*e*) de genegenheid van de Provincie Zeeland, om vrydom van Vaart naar Suriname en van daar herwaards te vergunnen aan alle de Provincien, mids dat de kosten sedert het inneemen door den Commandeur Crynsen, gevallen, hen in Gelde met de Jnteressen van dien zouden werden

(*a*) Resol. Staaten Generaal, 30 Jannuary 1669.
(*b*) Vaderlandsche Historie, 13 Deel, pag. 406 & seqq.
(*c*) Resol. Staaten Generaal, 21 Augustus 1668 en 4 Augustus deszelven Jaars by Staaten van Holland.
(*d*) Resol. Staaten Generaal, 4 February 1669.
(*e*) Idem, 31 January 1670.

vergoed; dat indien het voorſz. in redelykheid kon gevonden werden, de voornoemde Colonie geregeerd zoude behooren te werden in naame van hun Hoog Mogenden: ook dat hun Hoog Mogende het Kaſteel en andere Poſten van de voorſz. Colonie, als Frontieren van deezen Staat, uit de gewoonlyke Militie zouden behooren te laaten bezetten, 't zy met twee Compagniën, of zo veel minder of meerder Manſchap als de gelegenheid van Zaaken zouden vereiſchen: dat mede aan den geenen die daar en Chef commandeert, of hier na zal commandeeren, zoude dienen te werden toegevoegd een behoorlyk Tractement, en het zelve, als mede de volgende geſteld op den Staat van Oorlog: insgelyks, een Tractement voor den Mayor Commandant, en den Commies van de Vivres en Ammunitie van Oorlog: dat de voorſz. Fortreſſe mede voorzien zoude moeten werden met vier Conſtabels: dat ook aldaar een of twee Predikanten, met zo veel Voorzangers, met behoorlyke Tractementen dienden te werden onderhouden: dat wyders alle andere onkoſten buiten laſt van de Generaliteit zouden werden gedraagen, als naamelyk het onderhouden van de gewoonlyke Sterktes (doch eenige groote verbeteringen, ofte nieuwe Werken gemaakt moetende werden, dat daar toe hun Hoog Mogenden Onderſtanden zouden werden verzocht); als mede het onderhouden van twee goede en bezeilde Vaartuigen, tot bevrydinge van de Rivieren en Kuſten: ook het verzorgen zo van de noodige Levensmiddelen voor de Soldaaten en Matroozen, als van alle Behoeftes en Oorlogs Voorraad; en voorts van al het geene dat tot voortzettinge en aankweeking van Plantagiën en Handel in Suriname noodwendig werd vereiſcht: byzonderlyk ook, den toevoer en verdeeling van Slaaven; tot welken einde hun Hoog Mogende verlof zouden verleenen, om jaarlyks vyf of zes honderd Slaaven te mogen haalen, daar die beſt te bekomen zyn, om van daar in Suriname, en nergens anders te werden vervoerd: dat alle de voorſchreevene Laſten en die 'er nog veel meer zyn te draagen, zouden werden gevonden uit het Laſtgeld van alle de Schepen, die naar Suriname zouden vaaren; als mede, uit Hoofdgelden en andere Impoſitien meer, die gewoonlyk zyn, in de Geweſten geheeven te werden, doch echter zo gematigd zouden dienen ingeſteld te werden, dat die by den anderen ge-

reekend minder zouden weezen, dan die Laſten die in de nabuurige Colonien van de Waaren, en de Ingezetenen aldaar, afgevorderd en genoten werden. Welk Bericht weder by de Geweſten werd overgenoomen.

Hier op volgde den 18den January 1672, een nader Voorſtel, om de Colonie Generaal te maaken, en open te zetten aan alle Inwooners van deeze Landen; ten welken einde aan de Heeren Staaten van Zeeland zou moeten gedaan werden vergoeding of betaaling van de Penningen, by de hooggemelde Provincie aan de voornoemde Colonie tot dato deezes te koſte gelegd, in maniere hier na breeder uitgedrukt. Dat tot beſcherming van de voorſz. Colonie, op den buitengewoonen Staat van Oorlog zou werden gebragt een getal van vier honderd en vyftig Mannen, onder een Capitein, drie Lieutenants en drie Vaandrigs.

Dat aan de hooggemelde Staaten van Zeeland, of by weigering van dezelven, aan het Collegie ter Admiraliteit aldaar, en by ontzegginge van het gemelde Collegie, aan het Collegie ter Admiraliteit te Amſterdam zouden werden voorgeſteld, en Zylieden by hun Hoog Mogende gemagtigd, op derzelver naam te heffen de Voordeelen, Domeinen en Baaten hier naar uitgedrukt, als eerſtelyk, het haalen van duizend Slaaven jaarlyks binnen de Limieten van de Weſtindiſche Compagnie, ter plaatze daar die allerbekwaamſt en gemakkelykſt kunnen werden bekomen, zo nogthans dat op de Schepen dewelke op den Handel van de voorſz. Slaaven zouden werden gezonden, geſteld zal werden by de gemelde Weſtindiſche Compagnie tot koſten en laſten van de Haalders, één Perſoon; om toe te zien, dat door die Schepen niet anders dan de voorſz. Slaaven directelyk noch indirectelyk gebragt zullen mogen werden dan in de voornoemde Colonie: voorts dat dezelve zullen trekken vyf ten honderd van alle Negro's, die door Particulieren, boven de bewuſte duizend Negro's in Suriname zouden gevoerd werden.

Vier en een half ten honderd van alle uitgaande Suikeren, zo aan de Waag als in 't uitvoeren te betaalen.

Den Impoſt op de Wynen, Brandewynen en Bieren; gerekend een half Oxhoofd tegen tien Guldens, en een Oxhoofd Bier tegen tien Guldens.

Twee en een half ten honderd van het Letterhout, dat Jaarlyks werd uitgevoerd.

Voor de uitgegeeven Landeryen, zo bebouwd als onbebouwd, op ieder Akker een Pond Caſſave, of een Pond Suiker in plaatze van het voorſz. Pond Caſſave.

Voor Laſtgeld tien Guldens per Laſt van alle Schepen in Suriname komende te betaalen.

Voor den Impoſt van 't Klein Zegel, zo en indiervoege als dezelve Impoſt hier te Lande geheeven werd; op de wyze aldaar beſt doenlyk.

Nog, na verloop van drie Jaaren, de Tiendens van alle Beeſtiaal.

Als mede, na verloop van zeven Jaaren, het Hoofdgeld op alle Blanken en Slaaven, tot honderd Ponden Suiker Jaarlyks voor ieder Hoofd.

Dat nu noch nimmermeer de Laſten, hier vooren uitgedrukt, vermeerderd, ofte dat eenige nieuwe andere Laſten aldaar geheeven zouden mogen werden, onder wat voorwendſel het zelve ook zoude mogen zyn, anders dan by eenpaarige overgifte en bewilliginge van alle de Bondgenooten. Waar tegens de welgemelde Heeren Staaten van Zeeland in zich zelven zouden reſcontreeren de Penningen en Onkoſten by hen uitgegeeven en verſchoten en aan de opgemelde Colonie te koſte gelegd: of ingeval Hoogſtdezelve niet gezind mogten zyn, de Colonie in maniere hier vooren en hier na verhaald aan te neemen, dat als dan het Collegie ter Admiraliteit in Zeeland, en by weigeringe van 't zelve, het Collegie ter Admiraliteit te Amſterdam, aan wel gedachte Heeren Staaten van Zeeland zouden uitkeeren of voldoen de helft 't gunt by de hooggemelde Provincie, aan dezelve Colonie, tot dato deezes te koſte was gelegd, gerekend op drie honderd tachtig duizend Guldens, en over zulks voor de voorſz. helfte de ſomme van honderd negentig duizend Guldens, en dat de Intereſſen van de wederhelfte van dien, tegens vier ten honderd in 't Jaar, mitsgaders het Capitaal van de voorſz. wederhelfte, voorts zouden moeten werden voldaan, by dat van de voornoemde twee Collegien ter Admiraliteit; dat de voorſz. Colonie in maniere vooren en hier na verhaald, zou komen aan te neemen, en dat het gemelde Collegie ter Admiraliteit de voorſz. Colonie alzo aanneemende, van nu af by hun Hoog Mogende tot het ligten van de voornoemde Somme van honderd negentig duizend Guldens zou moeten werden gemagtigd;

dat de welgemelde Heeren Staaten of de voorsz. twee Collegien ter Admiraliteit, de voorsz. Colonie in maniere vooren en hier na verhaald aanneemende, daar tegens zouden draagen alle verdere onkosten van Tractementen van Officieren, van Mondkosten, Vaartuigen, Vestingwerken, Oorlogsvoorraad, en dergelyke Lasten meer; die aldaar gedraagen zouden moeten werden.

Dat dezelve Heeren Staaten van Zeeland, of gemelde Collegien ter Admiraliteit wederzydsch voorts tot alle het bestier en beleid van zaaken, in de voornoemde Colonie, by de Algemeene Staaten zouden moeten werden gemagtigd; dat zy een Gouverneur verkiezende, deszelfs Persoon zouden moeten aanbieden en voordraagen aan hun Hoog Mogende en de Commissie voor hem verzoeken: doch byaldien de voornoemde Gouverneur zich ergens inne, uit wat oorzaake of onder wat voorwendsel het ook zoude mogen zyn, mogte komen te ontgaan of te misgrypen, zouden hun Hoog Mogende, in zulken onverhoopten geval, tegens den voornoemden Gouverneur by Cassatie, of anderszins zodaanig disponeeren, als dezelven zouden oordeelen te behooren.

En dat de welgemelde Heeren Staaten van Zeeland, of de gemelde Collegien ter Admiraliteit, daarentegen gerust zouden werden gesteld dat, het geene voorschreeven is, in alles volkomenlyk werde nagekomen.

Het welk, by Resolutie van den 29[sten] derzelver Maand, werd bevestigd, naamelyk,

Dat de Colonie van Suriname gehouden zou werden als een Colonie van den Staat, en beschermd werden; dat de Provincie van Zeeland in alles afstand zou doen, en dat het een ieder van de Ingezetenen en Onderdaanen der voorschreeven Nederlandsche Provincien, vry zou staan in de voornoemde Colonie, volgens de order by hun Hoog Mogende daar op te beraamen, bezit van Landen te neemen, dezelven tot aankweek te brengen, en zyn voordeel daar mede te doen naar zyn welgevallen; ook daarop Negotie te dryven, en van daar met zyne Ladinge weder te keeren, werwaards het hem gelieven zoude: alles zonder eenig onderscheid van Provincie, of van 't Ressort van de Generaliteit. Dat tot verweering van de voornoemde Colonie, voor deeze maal ten laste van den Lande,

zouden

zouden worden gebragt zo veele Soldaaten te Voet onder één Capitein, drie Lieutenants en drie Vaandrigs, als komen te beloopen de onkoften van twee honderd Paarden, die jegenswoordig minder in dienft aangenoomen worden in de twaalf Regimenten te Paard, maakende vyf duizend zeven honderd zeftig Paarden, als de Confenten van de Heeren Staaten van de wederzydfche Provinciën, gaande tot zes duizend Paarden, komen uit te brengen: en dat het voorfz. beloop van de voornoemde onkoften, in de eerfte verdeelinge die naar deezen by den Raad van Staaten zoude worden geformeeerd, van eenige buitengewoone Laften van de Unie zoude worden gerepartitieerd op de Provincie van Holland, en van Zeeland, tegens andere Laften; die by de andere Provinciën zouden worden gedraagen.

En dat op de verdere Ingredienten van het voorfz. Bericht nader zoude worden gerefolveerd, zo als hun Hoog Mogende zouden oordeelen te behooren.

Ingevolge van dien werd de Admiraliteit te Amfterdam, de beheering van dezelve Colonie voorgeflagen; doch welke met de Gecommitteerden van Zeeland, omtrent de Voorwaarden het niet kunnende eens worden, hetzelve van de hand wees (*a*).

De Zeeuwen Bezitters geworden van de Volkplanting van Suriname, gaven aan de Hoofdplaats derzelve den naam van ***Surinaamburg***, en ook wel van ***Nieuw-Middelburg***. Doch alzo de Indiaanen, natuurlyke Inwooners van dit Land, gemelde Plaats te vooren in hunne Taal ***Parimorbo*** of ***Paramorbo*** (betekenende Plaats of Plek der Bloemen) genoemd hadden, en dezelve by aanhouden tot heden toe niet anders hebben kunnen of willen noemen; is by verloop van tyd gemelde Plaats den naam blyven behouden van ***Paramaribo***, gelyk deeze Colonie ook den naam draagt van ***Provincie van Suriname***, als een Wingeweft op de Engelfchen.

Van het voorgevallene in deeze Colonie geduurende de bezittinge van Zeeland is my weinig gebleeken, dan alleen dat na de aanftelling van den Capitein P. J. Lichtenberg als Bevelhebber, door Hun Hoog Mogende en

(*a*) Zie Notulen van de Admiraliteit.

en den Heere Prince van Orange, volgens Resolutie van 9 September 1678 (*b*) tot Gouverneur van Suriname is aangesteld de Heer Johannes Heinsius; dewelke in 1653. Secretaris van den Raad van Justitie in Brazil is geweest.

Ondertusschen werd deeze Volkplanting door binnenlandsche Oorlogen zeer ontrust; want de Caraïbische Indiaanen konden met geen goede oogen aanzien dat de Europeaanen zich van hunne Landeryën meester maakten: en schoon zy al niet eenen geregelden Oorlog voerden met groote magt, vielen zy echter, van tyd tot tyd, in de Plantagiën, beroofden dezelve van alles, en sloegen de Blanken dood, het geen zy reeds ten tyde der Engelschen ondernoomen hadden; gelyk zy eenen Thomas Corgnart, Directeur op de Plantagie Acambo, met een vergifte Pyl doorschooten. Dit bragt te weege dat eenige Kooplieden en Geinteresseerden in deeze Colonie, den 17den May 1679, een Smeekschrift ter tafel van de Staaten Generaal deeden inleveren, met een bygevoegd Vertoog houdende den Opstand der nabuurige Indiaanen en Inboorlingen van het Land, verzoekende derhalve de bystand en hulpe van hunne Hoog Mogenden.

Vervolgens werd, op den 12den October 1679, door de Provincie van Holland, ter Vergadering der Algemeene Staaten voorgedraagen, om drie honderd Man tot bescherming dier Colonie, derwaards te zenden, en het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam te gelasten om die Militie over te voere ten koste der Ingezetenen van Suriname, of anderszins ten laste van den Lande; het welk by eenige Provinciën werd overgenoomen.

Doch eindelyk werden, op den 28sten December, drie Brieven van den meergenoemden Gouverneur van Suriname, Johannes Heinsius, in dato 21 Augustus, 18 September en 16 October 1679 ontvangen, waar by hy aan hun Hoog Mogenden kennisse gaf van den gemelden Opstand als mede van den slechten toestand dier Colonie, verzoekende eene daadelyke hulp, zonder welke het hem onmogelyk was de Volkplanting te behouden, en de Planters naar behooren te beschermen. Waaröp het hoogwys Advis van den Heere Prince van Orange ingenoomen zynde, den volgenden Dag, naamelyk, den 29sten derzelfde Maand, werd bericht, dat men noodig vondt

(*a*) Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden, XI Deel, pag. 535.

vondt de voorſz. verſterking derwaards te zenden, en ten dien einde daar over met de Provincie van Zeeland te ſpreeken; en teffens aan den Extraordinaris Ambaſſadeur van deezen Staat aan het Groot Brittaniſche Hof aanteſchryven, dat by aldien hem mogte voorkomen dat iemand zich aan den Gouverneur van Barbados zoude mogen hebben uitgelaaten, om de voorſz. Colonie te brengen onder den Koning van Groot Brittanie (gelyk bleek uit voorſz. Brieven, dat zeker Jood, Fonſeca genaamd, dezelve aangebooden had) zulks tegen te houden als buiten order van de Regeering aldaar, en buiten kenniſſe van hun Hoog Mogenden geſchied.

Verders werd den Gouverneur Heinſius aangeſchreeven, dat hun Hoog Mogende ten uiterſten waren ontſticht te verſtaan, dat in den Raad aldaar was voorgeſlagen om byſtand te verzoeken van de Engelſchen, of Franſchen: en dat hy zodaanigen Voorſtel niet had geſtuit, en zorge moeſt draagen dat diergelyke Zaaken niet weder geſchieden. Hem wyders gelaſtende te procedeeren tegens den gemelden Jood Fonſeca, welke zonder eenige de minſte order, zich aan den Gouverneur van Barbados dusdaanig had uitgelaaten, dat dezelve daar over aan den Koning van Groot Brittanie had geſchreeven. (De gemelde Gouverneur Heinſius zeker Koper Geld in Suriname hebbende laaten munten, geſtempeld met een Papegaaitje, en getekend 1. 2. en 4. welke gangbaar waren tegen één, twee en vier Duiten; werd zulks door haar Hoog Mogenden verboden (*a*).)

Naderhand, te weeten den 17[den] January 1680, heeft de Provincie en Admiraliteit van Zeeland op zich genoomen de koſten van het overvoeren der voornoemde Troepen naar Suriname; doch is in plaatſe van drie honderd Man, beſlooten, boven de vyftig die 'er toen waren, nog honderd twintig of honderd vyftig Man te zenden; welke eenigen tyd daar gelegen hebbende, by eene nadere Reſolutie van den 24[ſten] September 1682, wederom in dienſt van den Lande gebragt zyn.

Zeker Heer heeft ons, aangaande eene Verandering der Regeeringe in deeze Volkplanting, door de Inwooners na het Overlyden van den Gouverneur Heinſius, het volgende medegedeeld. Hy had uit een oud en

(*a*) Uit particuliere Aantekeningen.

en wat beschadigd Affchrift van zekere Memorie van eenige Ingezetenen van Suriname in dato 6 May 1680, in zyne handen gevallen, begreepen, dat gemelde Heer Gouverneur Heinsius, na zyne aankomst, zeven Raaden van Politie en Justitie had verkooren en aangesteld uit krachte van zyne Commissie van de Heeren Staaten Generaal, en van de Heeren Staaten van Zeeland. Gemelde Memorie, door Gedeputeerdens van de Inwooners van alle de Divisiën, aan de zeven Raaden, na het overlyden van gemelden Gouverneur, ingeleeverd, en het antwoord van voornoemde zeven Raaden daar op gevolgd verdienen, zo ik my vlye, hier woordelyk te worden ingevoegt. De Memorie luid:

„ Alzo, door het droevig toeval van de dood van den Heer Johannes „ Heinsius geweezene Gouverneur van deeze Provincie van Suriname, „ het daar toe is gebragt, dat wy Inwooners der voorsz. Provincie, „ ons moeten, en gaarne willen onderwerpen eene Regeering, in plaatse „ van die van den gemelden Heer Heinsius Zaliger tot nader ordre van „ haar Edele Mogende de Heeren Staaten van Zeeland:

„ Zo is 't, dat wy Ondergeschreeven Gedeputeerden van de Inwooners „ van de respective Divisien, uitgezonderd de Heeren Politique Raaden van „ wylen (*a*) . . . . . Heinsius, hebben gezamenlyk goed gedagt, ons „ te onderwerpen eene Regeering in maniere navolgende, oordeelende „ die de vreedzaamste, en gevoegelykste te weezen in deeze conjuncture „ van tyden.

„ Eerst, tot de voorsz. Regeering zyn wy, (in qualiteit voorsz.) verzoekende, dat de gemelde Reegering zal bestaan in twaalf Persoonen, „ by de respective Gedeputeerdens hier onder genomineerd.

„ *Bernard Pleyster*, *Nicolaas B. Wilderlandt*, *Jan Ringsoever*, „ *Jacob Vlam*, *Jan van Ruyven*, *Cornelis Snelleman*, *Bastiaan* „ *Tyssen*, *Gerrit Wobma*, *Abraham Schoor*, *Izack van Muldert*, „ *Batten Perduyn*, *Willem de Bruyn*.

„ Ten tweede, dat de voorsz. twaalf Persoonen zullen hebben de Re- „ geering

(*b*) De plaatsen in die stukken welke door de Ongedierten opgevreeten, of door den Ouderdom niet leesbaar zyn, zyn opengelaaten met. . . . . .

„ geering, zo in Politie als Justitie deezer Provincie, van dewelke Militaire
„ Officiers haare ordres zullen ontvangen; voorts dat ieder op zyn beurt
„ een Maand zal presideeren, en zeven van dezelve Heeren present zyn-
„ de Cessie zullen komen neemen, en alle voorvallende zaaken afdoen.

„ Ten dryden, zullen twee van de gemelde Heeren, een Maand, ne-
„ vens den Ontvanger, de Inkomsten van het Land ontvangen, en daar
„ van distribueeren na dat de zaaken zullen vereischen tot maintenue van
„ den Lande, en naar expiratie van de Maand zullen gehouden zyn Ree-
„ kening, aan het gantsche Collegie te doen, en dan naar rang twee an-
„ deren in haar plaatse treden.

„ Ten vierde, in cas van Justitie, of het teykenen van eenige Execu-
„ tien, die zullen moeten geteykent werden by de voorsz. zeven Persoo-
„ nen, uit het voorsz. Collegie, voorts dat alle zaaken van vyf honderd
„ Ponden Suiker, en daar onder, zullen mogen werden gesententieerd
„ by den President en twee Heeren Raaden.

„ Ten vyfden, zo eenige affeerens zouden komen voortevallen raaken-
„ de het gantsche Land, zullen de Heeren Raaden gehouden weezen een
„ generaale Vergadering te beleggen, en by zich te verzoeken de gequali-
„ ficeerdsten, en verstandigste Planters, om zo gezamenlyk te resolveeren
„ en besluiten, 't geene tot gemeene Beste van den Lande zal noodig ge-
„ oordeeld werden.

„ Ten zesden, dat vastgesteld zal werden, dat niemand met zyn staat
„ of een gedeelte van dien uit deeze Colonie en zal vermogen te ver-
„ trekken, ten zy alvoorens hebbende daar toe speciaal Consent van haar
„ Edele Mogende de Heeren Staaten van Zeeland.

„ Ten zevenden, dat. . . . . , . de Privilegien (d'Inwooners van
„ haar Edele Mogende vergund) niet zullen mogen werden veranderd.

„ Ten agsten, zo het mogte gebeuren, dat iemand van de Heeren
„ als Raaden en Regenten hier vooren verkooren geen Cessie en wilden
„ neemen, dat evenwel met de Cessie zal werden voortgegaan, en anderen
„ in haare plaatse verkooren werden.

„ Ten negenden, dat de voorsz. Heeren Regenten, voor haare te doene
„ diensten niets en zullen vermogen te pretendeeren, maar alles te doen

„ uit liefde, behalven die geenen, die van gemelde haar Edele Mogende
„ zyn gegageerd.

„ Doch alzo Bernard Pleyſter werd belaſt met diverſe ac . . . .
„ gepleegd te hebben, die tegens eere en ampt zouden weezen zo werd
„ door de reſpective Gedeputeerden verzocht, dat de voorſz. B. Pleyſter
„ niet zal werden geadmitteerd eenige C . . . . . te neemen in eenige Col-
„ legien voor en al eer hy zich behoorlyk zal hebben gepurgeerd van het
„ geene tot zynen laſte zal werden ingebragt.

„ Actum Surinaamburg den 6den May 1680. was geteykend, Batten
„ Perduyn, C. Bruynings Wilderlandt, Cha. Grienwood, N. Hording,
„ J. V. Muldert, Jan de Backer, Jan Rooms, G. Wobma, Pieter Hee-
„ rens, Abraham Kerſtens, Iſack Meza, Samuel Naſſy, Raphael . . . .

„ Naar gedaane Collatie is deeze bevon-
„ den met zyn origineel te accordeeren,
„ my t'oirkonde

„ C. A. Kerſtens.

Anno 1680.

Het Afſchrift van het Antwoord der zeven Heeren Raaden, is zeer door den tyd verſleeten en door Ongedierte hier en daar doorknabbeld; ook is het ongeteekend en werd niet anders aangezien dan als een Klad - Concept van Antwoord. Ik hoope dat het den Leezer echter niet onaangenaam zal zyn, dat ik dit Antwoord, of Opſtel van Antwoord hier op doe volgen zo als het my is opgegeeven.

„ Ant-

„ Antwoord van de Heeren Raa-
„ den van Politie ende Juſtitie deezer
„ Provincie verkooren en aangeſteld door
„ den Ed: Heer Johannes Heinſius,
„ Gouverneur enz. uit kracht van zyne
„ Commiſſie van haar Hoog Mogende
„ de Heeren Staaten Generaal, ende haar
„ Edele Mogende de Heeren Staaten
„ van Zeeland: op de ingegeevene
„ Articulen van de genoemde Gede-
„ puteerden van de Inwooners van de
„ reſpective Deviſien deezer Provincie
„ overgeleverd den 7den May 1680.

„ Aangaande het eerſte verzoek om de Regeering tot het getal van „ twaalf Perſoonen te vermeerderen, zeggen zulks wel kan geſchie- „ den, proviſioneel op approbatie van haar Edele Mogende; maar om „ haar Edele te gedraagen aan de gedaane nominatie by de Gedeputeer- „ den, daar kunnen haar Edele niet toe reſolveeren, alzo bevinden het „ zelve ſtrydig te weezen wegens het goedvinden van haar Edele Mogen- „ de, blykende by 't Appointement verleend op het tweede Articul van de „ Memorie door den Heer Johan van Scherpenhuyſen in den naam van „ de Ingezetenen deezer Colonie ingediend, ende dunken haar Edele uit „ kracht van haare opgemelde Commiſſie, dat by het overlyden van den Edele „ Heer Gouverneur Heinſius de verkiezing van 't Supplement in de Regee- „ ring tot het voorſz. getal van twaalf perſoonen haar Edele toekomt tot tyd „ en wylen haar Edele Mogende daarin anders zullen hebben voorzien. Der- „ halven werden de Gedeputeerden hier vooren gementioneerd, ende alle „ Ingezeten deezer Provincie verzocht, om de gemeene ruſt, haar aan deeze „ verkiezing te gedraagen, welke zyn deeze volgenden:

„ De Heeren *Nicolaas Bruynings Wilderlandt*,
„ *Izack van Muldert*,
„ *Gerrit Wobma*,
„ *Philip Bregt*,
„ *Adriaan Hoogenkamp*.

„ Welke vyf perſoonen tot ons zeven toegedaan het verzochte getal „ van twaalf uitmaaken.

„ Op het tweede Articul zeggen *Fiat*; Ende

„ Het derde Articul werd by de Heeren Raaden billyk geoordeeld, „ ende zeggen gezamenlyk behoorlyk zorge te zullen draagen, dat de „ Inkomſten van den Lande tot maintenue derzelven zullen werden „ gediſtribueerd.

„ Het vierde Articul werd van gelyken toegeſtaan, of uit derzelver „ naam op haare Ordonnantie door den Secretaris werde geteekent.

„ Het vyfde mede naar tyds geleegenheid *fiat*, in zaaken, die geen „ byzondere haaſt en requireeren, gelyk het menigmaalen zoude kunnen „ gebeuren, dat het gemeene beſt door de convocatie van den tyd die „ daar toe werd vereiſcht zoude kunnen werden verzuimd.

„ Op het zesde Articul zeggen de Heeren voornoemd daarin te zullen „ doen als aan haar Edele Mogende kunnen verantwoorden, ende ten „ beſte van de Colonie zullen vinden te behooren.

„ Het zevende Articul zal nooit tegengeſprooken werden.

„ Het agtſte Articul, zeggen *fiat*, op onze gedaane Verkiezing.

„ Op het negende Articul, zeggen zulks te ſtaan ter diſpoſitie van „ haar Edele Mogende om daar in na haare belieſte te doen.

„ De Heer Pleyſter zal zich van alle het geaccuſeerde aan de Heeren „ Raaden verantwoorden, ende te rechte ſtaan ".

Of nu voorſchreeve Antwoord, op die wyze, in order gebragt zynde, aan de gemelde Gedeputeerden overhandigd, en of daarop de Regeering zo geſchikt geworden is, als de zeven Raaden het begeerden, is my onbekend.

De Staaten van Zeeland bleeven eenige Jaaren in 't bezit van de Volkplanting van Suriname; doch lieten inmiddels, door hunne Gecommitteerden tot de Zaaken van Suriname, op den 14den November 1679, het volgende Advis inleveren, op welke voorwaarden zy van de gemelde Colonie aan de Geoctroyeerde Weſtindiſche Maatſchappy genegen waren afſtand te doen, luidende.

Dat

Art. I.

„ Dat de Staaten van Zeeland de Colonie van Suriname, met haar For-
„ tresse, Geschut en Ammunitie van Oorlog en wat des meer zy, met
„ alle de verdere ap- en dependentien van dien niets uitgezonderd zo als
„ de gemelde Heeren Staaten dezelve thans bezitten, aan de Geoctroyeer-
„ de Compagnie zouden cedeeren en overgeeven, zullende aan haar Hee-
„ ren Staaten betaald werden alle de kosten die tot de tyd der overnee-
„ ming zullen zyn gevallen.

Art. II.

„ Dat de Compagnie van dien tyd af de voorsz. Colonie tot haaren
„ kosten zal neemen en dezelve voorts na haar natuur zal onderhouden,
„ en rigoureuselyk maintineeren, mids tot allen tyden de last voor de Com-
„ pagnie te zwaar vallende de gemelde Colonie wederom zal mogen trans-
„ porteeren aan den geenen van wien zy dezelve zal hebben ontvangen.

Art. III.

„ Dat voor date van de voorsz. Transporte en overneeminge door
„ de Edele Mogende Staaten van Zeeland, of door de Compagnie by haar
„ Hoog Mogende zouden moeten werden uitgewerkt naamelyk het onder-
„ houden van drie honderd Man met derzelver Officieren voor de tyd van
„ tien achtereenvolgende Jaaren, welke gebragt zullen werden op den Staat
„ van Oorlog voor de tyd van tien Jaaren zeven en vyftig duizend negen
„ honderd Guldens, voor de tweede tien Jaaren twee honderd Man be-
„ draagende acht en dertig duizend zes honderd Guldens, en voor de der-
„ de tien Jaaren tot het dertigste Jaar honderd Man beloopende negentien
„ duizend drie honderd Guldens ter repartitie van de Provincie Holland.

Art. IV.

„ Dat dewyl het onmogelyk is, dat een Colonie met eenige hoope van
„ Succes kan werden aangevaard en gemaakt, zo den aanneemer en de maa-
„ ker zich niet en getroost van in den beginne groote en excessive kosten

„ te Suporteeren, alleen op verwachting van naar verloop van twintig, der-
„ tig en meer Jaaren de Vruchten te genieten van zyn uitgeſchoten geld en
„ arbeid, en dat een Colonie noodzaakelyk in zyn geboorte moet ſmoo-
„ ren indien men de Colonie, in plaats van door hulpe en aſſiſtentie met
„ exemptien en vryheden te onderſteunen en aantemoedigen in den begin-
„ ne zwaarer belaſt als zy bekwaam en magtig zy te konnen draagen,
„ waar door dan de alreeds aanwezende Coloniers ondergehouden, en
„ alle andere afgeſchrikt en gedetourneerd werden om tot voortzetting van
„ de Colonie en op hoope van voordeel en welvaaren zich mede derwaards
„ te begeeven, zo zoude de Compagnie in recompence en genoegſaame
„ voldoeningen van de voorſz. Ceſſie en Tranſport de gezegde Colonie
„ als vooren ten haaren koſten en laſten te onderhouden, aanneemen en
„ beloven alle Laſten, waar mede de Commercie en Traffique op Suriname
„ is bezwaard, ten eenemaale voor de tyd van zes achtereenvolgende Jaa-
„ ren af te ſchaffen, met verdere ſpeciaale verbinteniſſe, van, naar dat de
„ voorſz. zes Jaaren zullen weezen geecouleerd, mede geen meerder Laſten
„ ofte Impoſitien te mogen ſtellen en heffen, als de helft van 't geen waar
„ mede de Ingezetenen van den Staat en allen anderen aldaar negotieeren-
„ de, althans uit krachte van welgemelde haar Edele Mogende Reſolu-
„ tien bezwaard zyn, ten waare met liber en vrywillig Conſent van de Co-
„ loniers en de Opgezetenen gereleveerd, en verſcheide Ingezetenen van
„ deeze Landen mitsgaders Opgezetenen van de naby gelegene Franſche,
„ Engelſche en Spaanſche Colonien geanimeerd en aangemoedigd zullen
„ werden van zich met menigte derwaards te tranſporteeren, welke ver-
„ meerdering van Opgezetenen en Coloniers ook het eenigſte middel is,
„ om de gemelde Colonie ten voordeele van den Staat te doen opneemen
„ en wel te reuſſeeren.

Art. V.

„ Eindelyk, dat om alle de voordeelen, dewelke van deeze Colonie
„ by verhoopt Succes zullen komen af te vloeyen, te doen vallen in de
„ ſchoot van de Ingezetenen van deezen Staat, den Handel en Trafficq
„ uit deeze Landen op Suriname indiſtinctelyk liber ende open zouden
„ zyn

„ zyn aan alle Ingezetenen van den Staat, even, en met gelyk recht als „ aan de voorſz. Compagnie zelve; zullende het voordeel van de Ingezetenen, in geval van Succes als vooren: daarinne beſtaan, dat 'er menigte van hier Landſche Manufactuuren derwaards getrokken zullen werden als Lakenen, Zyde en Saaye Stoffe, Kouſſen, Schoenen enz., waar „ voor in deeze Landen niet gebragt werden als ruuwe Waaren, welke met „ groot voordeel door onze Ingezetenen kunnen werden gemanufactureerd. „ In verwachting van welke voordeelen Zy Heeren Commiſſariſſen meenden dat by den Staat, en ſpeciaalyk ook by Staaten van Zeeland in zodaanige Conſideratie behoorden te komen, en van zulken gewigt zyn, „ dat dezelve verre werde geprefereerd voor een Somme van vyf of meerder honderd duizend Guldens dewelke een Uitheemſch' Prins, doch zo „ vertrouwd werd een geinterpoſeerd Perſoon te zyn, daar voor zoude „ wille geeven, en dat 'er niets beter voor den Staat konde bedacht werden, „ dan dat 'er eenige Ingezetenen gevonden werden, gelyk de Compagnie „ in deezen, dewelke bereid zyn Colonien te etabliſſeeren, en de voordeelen daarvan aan de Ingezetenen uit te deelen, en indien zulks aan „ Vreemden geſchied dat dan onze Ingezetenen daar van verſtooken zouden zyn.

Waarop eindelyk, in den Jaare 1682, werd beſlooten de gemelde Colonie over te neemen en te ſtellen onder het Bewind van de Generaale Weſtindiſche Maatſchappy, die toen pas van haare drukkende Schulden ontlaſt was, voor eene Somme van twee honderd zeſtig duizend Guldens. Het volgende Accoord daar van aangegaan en gemaakt is in den Hage, op den 6^{den} Juny 1682, door de Contrahenten geteekend, doch by nader Accoord mede in den Hage, op den 6^{den} January 1683, geteekend, is den opdragt als toen eerſt geſchied. Ingevolge van welke aan de Maatſchappy getransporteerd werden alle de Ammunitie van Oorloge, en de Vivres, als mede alle de Vaartuigen, zo als by overgeleverde lyſte ter goeder trouwe zyn opgegeeven, en hier mede volgd.

Accoord

„ Accoord, aangegaan ende ge-
„ maakt tusſchen den Heere van Odyck,
„ als eerſte Edele ende Gemagtigde van
„ de Edele Mogende Heeren Staaten
„ van Zeeland ter eenre, ende de Ge-
„ committeerde Bewindhebberen van
„ de Generaale Geoctroyeerde Weſt-
„ Indiſche Compagnie, als daar toe
„ ſpecialyk van de reſpective Kameren
„ geauthoriſeerd, ter andere zyde.

Art. I.

„ *Dat aan de Edele Mogende Heeren* Staaten *van Zeeland* door
„ Bewindhebberen van de Geoctroyeerde Weſt-Indiſche Compagnie,
„ voornoemd, in voldoeninge van de Colonie van *Suriname*, met zyne
„ appendentien en dependentien, waar onder mede ſpecialyk werd ge-
„ comprehendeerd het Geſchut, de Ammunitie van Oorloge, en Vaar-
„ tuigen, op deeze geinſereerde Lyſte vervat, mitsgaders de Plantagiën
„ van Vivres en andere, dewelke haar Edele Mogende aldaar in eigen-
„ dom zouden mogen hebben, en eindelyk alles wat aldaar zouden mogen
„ poſſedeeren, hen van de gemelde haar Edele Mogende by koop over-
„ genoomen, zal werden betaald een Somme van twee honderd en zeſtig
„ duizend Guldens, te betaalen neſſens de overleveringe van de voorſz.
„ Colonie, dewelke uitterlyk zal moeten geſchieden binnen den tyd van
„ twee Maanden.

Art. II.

„ Dat de voornoemde Colonie ten laſte ende ten voordeele of profyte
„ van de gezeide Weſt-Indiſche Compagnie, zal komen, ende begonnen
„ zyn te loopen op ende van den zevenden der Maand van May, deezes
„ Jaars zeſtien honderd twee en tachtig, blyvende alle voorgaande laſten
„ ende gemaakte Schulden ter verantwoordinge ende laſte van de gemelde
„ haar

„ haar Edele Mogende, zonder dat ooit de voorſz Compagnie, ter zaake „ van dien aangeſprooken, ofte by eenig rechter als ſchuldig zal mogen „ werden aangezien, ende veel min geoordeeld: waaromme den inhou- „ de van dit Articul ook ſpecialyk in het Octroy, by de Hoog Mogen- „ de Heeren Staaten Generaal aan de voorſz. Compagnie, ten reguarde „ van de voorſz. Colonie te verleenen, zal werden geinſereerd, ende als „ een Wet vaſtgeſteld.

Art. III.

„ Dat, geconſidereerd Bewindhebberen van de voorſz. Compagnie, „ voor hebben, de gezeide Colonie op een andere maniere te Gouvernee- „ ren, als by Hooggemelde haar Edele Mogende is geſchied, ende na- „ mentlyk meerendeels in conformité van den Octroye ofte fondamen- „ teele Articulen by Hooggemelde haare Hoog Mogende te verleenen, „ ende reeds door Bewindhebberen geprojecteerd, ende dat daaromme „ mogelyk de voorſz. Compagnie, niet noodig zal hebben alle de beampten „ en bedienden, dewelke by gemelde haar Edele Mogende op de gezeide „ Colonie zoude mogen aangeſteld ende in dienſt zyn, dat daaromme de „ gementioneerde beampten en bedienden, geene uitgezonderd, mits dee- „ zen werden verſtaan bedankt, gelicentieerd, ende van haaren dienſt „ ontſlaagen te zyn, met een libere faculteit evenwel aan de voorſz. Com- „ pagnie, om eenige der zodaanige uit dezelven in haaren dienſt te mo- „ gen aanhouden, als het haar Edele zal gelieven, ende ten dienſte van „ de Colonie oordeelen te behooren.

Art. IV.

„ Dat, tot particuliere geruſtheid van de gemelde haar Edele Mogen- „ de mitsdeezen mede vaſtgeſteld werd, dat derzelver Ingezetenen in 't „ gaan en wederkeeren, ende aldaar te Lande, behouden zullen, tot al- „ len tyden, de vrye en onbelemmerde Navigatie, Commercie ende In- „ wooninge, zonder dat die ooit zal mogen geſlooten. ofte in eeniger- „ hande manieren in 't geheel ofte ten deele verhinderd, ofte dat de Inge- „ zetenen, Kooplieden, Schippers, ofte Paſſagiers van Zeeland in eeni-

„ ger manieren hooger, zwaarder ofte meerder zullen mogen werden be-
„ last, gelimiteerd, ofte in haare vryheid bepaald, als ten aanzien van
„ eenig Ingezeten van Holland, ofte van eenige andere Provincien zal
„ vermogen te geschieden, maar dat alles, op het fondament van het
„ hier vooren gementioneerde Octroy, aan de Ingezetenen van alle de
„ Provincien zal weezen egaal, te weeten zo wel de lasten als de voor-
„ rechten, zonder distinctie, ende onder gelyke verbintenisse.

Art V.

„ Dat dit accoort geen effect zal forteeren, indien aan de eene zyde
„ de voorsz. overleveringe van de gezeide Colonie in maniere voorsz. na
„ de voorsz. twee Maanden niet en kome te geschieden, ende ook aan
„ de andere zyde de belooofde Penningen door de gezeide Compagnie,
„ niet reëlyk ende metter daad zullen weezen voldaan en betaald.

Art. VI.

„ Eindelyk dat ook dit accoord geen effect ofte executie zal hebben;
„ indien het zelve door de difficulteerende Hoofdparticipanten in de respec-
„ tive Kameren van Zeeland, op het quohier van de Stad Middelburg;
„ Amsterdam en Maaze niet en werde geaggreëerd; gelyk ook niet,
„ indien Bewindhebberen de Penningen, tot deeze koop en overneemin-
„ ge gerequireerd, ende in het eerste Articul gemeld, niet en zullen
„ weeten te vinden by een Negotiatie alleen op de subsidie, dewelke den
„ Staat, ten respecte van de voorsz. Colonie, by Octroy zal concedeeren,
„ ende vorders op de voorsz. Colonie en het revenu of profyt van dien,
„ mitsgaders op zeker middel dat Bewindhebberen meenen aan de hand te
„ hebben, omme zonder belastinge van de voorsz. Compagnie, een goed
„ gedeelte van de gezeide Penningen te konnen magtig werden, en zon-
„ der dat Bewindhebberen voornoemd ten dien reguarde de Compagnie,
„ in het Generaal ofte eenig effect van dien zullen engageeren; mitsga-
„ ders al mede niet, indien het gementioneerde Octroy door den Staat
„ ten behoeve van de Compagnie, ende tot genoegen van Bewindhebbe-
„ ren, zo als het zelve by haar geprojecteerd ende aan den Staat overge-
„ leverd is niet en zoude mogen werden verleend.

„ Al-

„ Aldus overeengekomen ende geaccordeerd alhier in den Hage, op „ den zesden van de Maand Juny in den Jaare zeftien honderd en twee „ en tachtig, ende door de voornoemde Contrahenten hier van twee al „ eens luidende Inftrumenten ondertekend, ende ten wederzyden uitgewiffeld.

„ Lyfte van de Ammunitie van „ Oorloge Vaartuigen, enz. in *Suri-* „ *name*, haar Edele Mogende de „ Heeren Saaten van Zeeland toe- „ behoorende.

„ Vyftig Stukken Metaal en Yzer Kanon van de navolgende caliber,

14	a	24 ℔.
8	a	12 —
2	a	10 —
4	a	8 —
4	a	6 —
8	a	4 —
8	van	3 a 4 —
2	Metaale	
50	Stukken.	

Zes Steen-Stukken.
Twaalf duizend Pond Buspolver.
Twee honderd Pond Lont.
Vyf en twintig honderd Pond loode Kogels.
Vyftig duizend Pond Yzere Kogels.
Twee honderd en vyftig Houwers en Porteëpeen.
Twee honderd en zeventig Snaphaanen en Carbyns.
Voorts partye Bandeliers en Patroontaffen.
Vyf Vaartuigen, met haar toebehooren.

„ Ende nademaal den tyd van twee Maanden binnen dewelke de over-
„ leveringe ende betalinge van de meergemelde Colonie, ingevolge de
„ bovenſtaande eerſte ende vyfde Articulen door verſcheide noodzaake-
„ lyke beletzelen en hinderniſſen, zo ten opzigte van het verleenen van
„ 't Octroy, als het extradeeren van de Actens van Subſidie van de
„ reſpective Provincien, mitsgaders het furniſſement der gelden, aan de
„ gemelde zaak geaccrocheerd, voor dato zyn komen te expireeren ende
„ ten einde te loopen, ende dienvolgende den inhoude van het tweede
„ Articul, dicteerende dat de Colonie van *Suriname*, voornoemd ten
„ laſte en voordeele of profyt van de Weſt-Indiſche Compagnie, zoude
„ komen en beginnen te loopen op ende van den zevenden May des
„ Jaars 1682, niet en hebben konnen werden geaccompliſſeerd, en dat
„ ten dien opzigte by het Octroy van haar Hoog Mogende de Heeren Staa-
„ ten Generaal ten behoeve van de Compagnie op den 23^{ſten} September,
„ daar aan volgende verleend, de voorſz. tyd alwas veranderd geworden
„ tot op de voorſz. dag van het arreſteeren van 't zelve Octroy, doch
„ dat het werk toenmaals nog niet volkomen is geperfectioneerd geworden,
„ derhalven wederzydſch goedgevonden en verſtaan is, dat de laſten en
„ voordeelen van de voorſz. Colonie niet eerder voor reekeninge van de
„ Compagnie, zullen hebben beginnen te loopen als van primo January
„ deezes Jaars zeſtien honderd drie en tachtig, gelyk mede den inhoude
„ van het vierde Articul, ſpreekende van het beding tot particuliere ge-
„ ruſtheid van de Edele Mogende Heeren Staaten van Zeeland, ende de
„ ſecuriteit van derzelver Ingezetenen omtrent het navigeeren en dryven
„ van den handel van en op de meergemelde Colonie, mitsgaders derzel-
„ ver verblyf en inwooninge aldaar, by het meergemelde Octroy is
„ vervat; ende eindelyk de Conditien in het zesde of laatſte Articul
„ begreepen, raakende de aggreatie der Hoofdparticipanten, mitsgaders
„ het vinden van de Penningen voor den Koop ende overneeminge
„ van de voorſz. Colonie uitgeloofd, is geparificeerd.

„ Aldus nader geconvenieerd en overeengekomen in 's Graven-
„ hage deezen 6^{den} January 1683, en door de voornoemde Contra-
henten

„ henten hier van twee al eens luidende Inſtrumenten ondertekend, en „ ten wederzyde uitgewiſſeld.

(*Was getekend*)

W. de Naſſau.

Johan van de Poele.
Pere van Weſtſoub:
Izaac Jan Nys.
Pieter van Wickevoort.
François de Vicq.
Philippe d'Orville.
Hugo 's Graveſande.
Hillebrand van der Sluis.
G. Berge.

„ Daarop zo verklaard den welgemelte Heer van Odyck in den naame „ als boven, in de beſte en krachtigſte forme doenlyk aan ende ten be- „ hoeve van de Generaale Geoctroyeerde Weſt-Indiſche Compagnie, de- „ zer Landen te tranſporteeren, cedeeren en op te draagen mitsdeezen, „ de Vrye en Onbelaſte Colonie van *Suriname*, en met dezelve al het „ Recht en de Eigendom mitsgaders de Prerogativen en de heerlykheid, „ de Provincie van Zeeland tot dezelve Colonie en ieder gedeelte van dien „ gecompeteerd hebbende; van alle het zelve ten behoeve en profyte van de „ voorſz. Compagnie, zonder eenige de minſte reſerve, afſtand doende „ by deezen, met magt omme de Poſſeſſie van dien te aanvaarden, de „ Directie, Regeeringe en Beſtieringe te ordonneeren, na derzelver wel- „ gevallen, zo en als by haare Hoog Mogende de Heeren Staaten Gene- „ raal het vooren geallegeerde Octroy, tot beſtier van de gemelde Colo- „ nie is verleend en gegeeven. Specialyk mede tranſporteerd hy Heer „ van Odyck aan de meergemelde Compagnie alle de Plantagiën, van Vi- „ vres en andere, mitsgaders alle de Forten en Sterkten, en de verdere „ Gebouwen, dewelke Haar Edele Mogende de Heeren Staaten van Zee-

„ land aldaar in eigendom zouden mogen hebben en bezitten, niets uit-
„ gezonderd; daar benevens alle de Ammunitie van Oorloge en de Vivres,
„ als mede alle derzelver Vaartuigen, zo als by de voorenſtaande Lyſte
„ ter goeder trouwe zyn opgegeeven, in voegen en maniere als alle het zelve
„ ten tyde van het aanvaarden van de Poſſeſſie in opzigte van de deterio-
„ ratie en conſumptie door de tyd, by de Compagnie, zal bevonden wer-
„ den in wezen te zyn. Eindelyk nog alle het Kanon, zo en invoege als
„ het zelve op de gemelde geinſereerde Lyſte ſtaat geëxpreſſeerd en be-
„ greepen is, zonder eenige verminderinge.

„ Over en ter zaake van welken bovenſtaande Verkoop en Opdragt,
„ welgemelde Heer van Odyck verklaard uit handen van Bewindhebberen
„ voornoemd ontvangen te hebben eene Somme van twee honderd en
„ zeſtig duizend Guldens in Contanten gelde ten genoege aangeteld en
„ voldaan, waar van afgetrokken is de ſomme van tien duizend Guldens,
„ omme by de voorſz. Compagnie voor reekening van de welgemelde haar
„ Edele Mogende na Suriname voorſz. verzonden te werden, tot betaalin-
„ ge van de achterſtallige Gagien en Maandgelden van de gemeene Soldaa-
„ ten aldaar, in Conformité van de Acte Obligatoir en Cautie tot voldoe-
„ ninge van de achterſtallige Militie op huyden dato deezes, tot ſecuriteit
„ van de voorſz. Compagnie, verleend: renuncieerende dienvolgens van
„ de exceptien en alle verdere behulpmiddelen, dewelke deezen eenigs-
„ zins zouden mogen contrarieeren, en te baate komen; mitsgaders de
„ Compagnie voor alle op ende aanſpraake guarandeerende jegens een ieder
„ ten laſte van de Compagnie iets pretendeerende of eiſchende. Alles ter
„ goeder trouwe. Ten daage, Maand en Jaare als boven.

(*Was geteekend,*)

W. de Naſſau.

Gemelde Maatſchappy verkreeg van de Algemeene Staaten, op den 23ſten September 1682, voor de overgaave van de Colonie, het volgende Octroy, onder deeze twee Voorwaarden te vinden in het Voorbericht van voorſz.

voorſz. Octroy : 1°. *dat de voorſz. Colonie by de Compagnie zoude werden aanvaart met alzulken recht als de voorſz. Compagnie is hebbende op alle haare Conqueſten gelegen in de Limiten van den Octroye aan haar verleend* (*); Ten 2e. *dat de gemelde Compagnie ten eeuwigen dage niet bevoegd zal zyn, ofte vermogen eenige de minſte verandering te brengen in dat geene, het welk by de Articulen* van voorſz. Octroy van 1682, *bepaald en gelimiteerd ſtaat.*

„ Octroy ofte fondamenteele Con-
„ ditien, onder dewelke haar Hoog:
„ Mog: ten beſten ende voordeele
„ van de Ingeſetenen deſer Landen,
„ de Colonie van Suriname hebben
„ doen vallen in handen ende onder
„ directie van de Bewinthebberen
„ van de Generaale Nederlantſche Ge-
„ octroyeerde Weſt-Indiſche Com-
„ pagnie.

„ De Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden: Allen den ge-
„ nen die dezen ſien ofte horen leſen, Saluyt. *Doen te weten :*
„ Nademaal Wy in die perſuaſie zyn, dat de Colonie van Suriname van
„ ſodanige conſtitutie ende gelegentheit is, dat deſelve in niet veele
„ Jaren tot een conſiderabele Colonie van deſe Landen gemaekt ſoude
„ konnen werden, doch dat het ſelve met weynig hope van ſucces kan
„ werden ondernomen, by aldien den Ondernemer ſich niet getrooſt
„ van in den beginne groote koſten te ſupporteren, alleenlyk op ver-
„ wachtinge van na verloop van veele Jaren de Vrugten van ſyn uytge-
„ ſchoten geldt ende arbeid te genieten, ende dat een Colonie nootſa-
„ kelyk

(*) Zie de Prolongatie daar van in dato 30 November 1700, Groot Placaat Boek IV Deel, fol 1333, en nader Prolongatie 8 Auguſtus 1730, en het Reglement en Conditien op welke de vrye Vaart op Africa werd opengeſteld, daar in begreepen zynde. Placaat Boek VI. Deel, fol. 1401.

„ kelyk in ſyn geboorte moet ſmoren, indien men de Coloniers in den
„ aanbeginne ſwaarder belaſt als ſy bequaam ende magtig zyn te dragen,
„ in plaatſe van de ſelve door hulpe ende aſſiſtentie te onderſteunen, mits-
„ gaders door Privilegien ende fondamentele Wetten te verſekeren, datſe
„ in het toekomende in geene ondragelyke laſten ſullen werden geinvol-
„ veert; want door ſodanigen maniere van doen de albereyts aanweſende
„ Coloniers onder gehouden, en alle anderen afgeſchrikt werden, omme
„ tot voortſettinge van ſodanigen Colonie, ende op hope van het doen
„ van voordeel en van welvaren, ende van het paiſibel jouiſſeren van dien,
„ ſich mede derwaarts te begeven; ende dat ter contrarie, indien men
„ de Coloniers in den aenbeginne ſachtelyck, en ſelfs met hulpe ende as-
„ ſiſtentie handelt, mitsgaders dat men haer volkomen geruſtheydt geeft,
„ datſe voor het toekomende, als ſy in ſtaet van middelen ende welvaren
„ ſouden mogen weſen gekomen, niet en ſullen werden ge-exactioneert,
„ ofte met ſchattingen uytgeput, een Colonie op een wel-gelegen plaetſe
„ geſondeert weſende, van een kleyn begin in korten tydt door toevloeyin-
„ ge van alle kanten tot een byſonder en groot werck gemaeckt kan wer-
„ den; ende dat de generale Geoctroyeerde Weſt-Indiſche Compagnie de-
„ ſer Landen, ſich niet ongenegen en toont, om op ſoodanige gron-
„ den en andere fondamentele en onveranderlyke conditien de beſcher-
„ minge en den opbouw van de voorſz. Colonie van Suriname, door de
„ Heeren Staten van Zeelandt eenige Jaren geleden, ondernomen, ten
„ beſten van deſe Landen en van de gemelte Weſt-Indiſche Compagnie
„ verder voort te ſetten en ſoo mogelyck, onder de genadige toelatinge
„ en zegen van Godt Almachtig, tot het gewenſcht en beoogmerckt eyn-
„ de te brengen: SOO IST; dat Wy mede conſidererende, dat het voordeel
„ ende welvaren, dat ingevalle van verhoopt ſucces van deſelve Colonie ſal
„ profflueren, door accres van Commercie ende Navigatie, door het debit
„ van veelderhande Manufacturen ende Vruchten, door het Manufactureren
„ van de rouwe Waaren, de welcke van daer in Retouren herwaerts gebracht
„ ende gemanufactureert weſende, wederom in andere Landen gedebiteert
„ ende verhandelt werden, door den continuelen aenbouw ende reparatie van
„ Schepen derwaerts varende, en van de Worm aldaer opgegeten wer-
„ dende

„ dende, door het aenqueecken van Zee-varent Volck en bequame Matrosen, ende uyt andere Hoofden meer sal komen, aen alle de Ingezetenen gesamentlyck, ende sulcks vervolghens aen den Staet selve, goedt-ghevonden hebben, gelyck Wy goedt vinden by desen, de voorsz. Colonie van Suriname, met alle hare appendentien en dependentien onder de conditien en fondamentele onveranderlycke Articulen hier na volgende te cederen en over te geven aen de gemelte generale West-Indische Compagnie deser Landen, om by de selve gheaenvaert te werden, met alsulken recht als de voorsz. Compagnie is hebbende op alle hare Conquesten, gelegen in de Limiten van den Octroye aen haer verleent, met dat onderscheydt alleen, dat de meer-ghemelte Compagnie ten eeuwigen dage niet bevoeght sal zyn, ofte vermogen eenighe de minste veranderinge te brengen in dat gene, het welcke by de volgende Articulen bepaelt ende gelimiteert staet, dewyle Wy de voorsz. Articulen gunnen, consenteren en accorderen, gelyck wy doen by desen, als een Octroy ofte Privilegie gegeven ten voordeele en tot gerustheyt van alle die gene, de welcke sigh op de voorsz. Colonie albereyts ter neder hebben gesteldt of noch sullen komen te begeven, sonder dat daer van oyt ofte oyt selfs by de Machten van dese Landen, ten nadeel van de Opgezetenen aldaer sal mogen werden gerecedeert.

Art. I.

„ Dat de Ed. Mog. Heeren Staten van Zeelandt de voorsz. Colonie van Suriname met haer Geschut, Amunitie van Oorlogh, ende wat des meer zy, mitsgaders alle vordere appendentien ende dependentien van dien, en in dier voegen, als de gemelte haer Edele Mog. de selve Colonie althans besitten, sullen overleveren aen de gemelte generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie; met dien-verstande, dat alle lasten ende voordeelen ofte profyten van de voorsz. Colonie, sullen komen ende begonnen hebben te lopen voor reeckeninge van de gesey-de Compagnie, op den dagh dat het Octroy sal werden gearresteert, ende dat alle voorgaende lasten en gemaeckte schulden, het zy soldye van de Militie, Gagien ende Tractementen, ofte andere, uyt wat

„ hoofde die foude mogen voor komen, ende van wat natuyre die fou-
„ de mogen zyn, geen uytgefondert, ter verantwoordinge en laften ful-
„ len blyven van de gemelte haer Ed. Mog., fonder dat oyt of oyt de
„ voorfz. Compagnie ter fake van dien aengefproken en gemolefteert,
„ ofte by eenigh Rechter als fchuldigh fal mogen werden aengefien, en
„ veel min geoordeelt.

Art. II.

„ Dat de voorfz. Compagnie gehouden fal zyn voor den tydt van tien
„ achter een volgende Jaren, aen alle de Coloniers en Opgezetenen al-
„ daer, indiftinctelyck te verleenen exemptie en immuniteyt van alle las-
„ ten, waer mede althans befwaerdt zyn, uytghenomen alleen het Laft-
„ gelt van de Schepen, ende het Waegh-gelt, in voegen als het felve by
„ het vierde Articul fal gereguleert werden tot voorkominge van frauden
„ en disordres de welcke als nu ten merckelyken nadeele van de Colonie
„ felfs aldaer in fwang gaen.

Art. III.

„ Dat oock alle die genen de welcke hier na figh op de voorfz. Co-
„ lonie fullen komen ter neder te ftellen, voor gelycke thien Jaren ful-
„ len hebben gelycke vryheyt en exemptie.

Art. IV.

„ Dat de voorfz. eerfte thien Jaren ge-efcouleert wefende, de gemelte
„ Compagnie niet en fal vermogen oyt of oyt eenighe Laften of Impofi-
„ tien op te ftellen, ofte te heffen buyten die gene de welcke in dit Ar-
„ ticul fpecifiquelyck ftaen ter neder geftelt, ten ware uyt noot ende te
„ gelyckelyck met vry en liber confent van den Gouverneur ende den
„ Polityequen Raet aldaer, de welcke mede ten dien eynde door de Co-
„ loniers felve, ende uyt de befte onder haer geformeert fal werden; en
„ de namentlyck fal de voorfz. Compagnie noyt meer mogen trecken als
„ drie guldens voor yder laft dat een Schip groot is, voor uyt-gaen, en
„ gelycke drie guldens voor in-komen, wegens het Laft-geldt van de Sche-
„ pen,

„ pen, ende voor de binne-laſten niet anders als vyftigh pont Suycker
„ voor yder Opgezeten, ſoo Blancken als Negros, wegens Hooft-gelt
„ jaerlycks, en twee en een half per cento van de waerde van alle Goe-
„ deren, de welcke van daer na deſe Landen ſullen werden verſonden,
„ ofte aldaer verkocht wegens Waegh-gelt, ſullende ten dien eynde, ende
„ ſpecialyck mede tot voor kominge van veele frauden ende disordres al-
„ daer een of meer Wagen werden opgerecht, ende by yder Wage ge-
„ ſtelt een bequame Keurmeeſter die de Suyckeren ſullen moeten keuren,
„ of die bequaem zyn om gelevert te konnen werden, ende ſullen aldaer
„ alle Goederen by betalinge ofte afleveringe t'elckens ende ſoo meenigh-
„ mael als verkocht ofte van daer na deſe Landen verſonden werden, het
„ voorſz. Waegh-geldt van twee ende een half per cento ſubject zyn,
„ ende moeten werden gewogen en overgeſlagen.

Art. V.

„ Dat de voorſz. Compagnie nu door deſe overdracht Meeſter en Ey-
„ genaer werdende van de geſeyde Colonie, niet en ſal vermogen ten ri-
„ goureuſten te procederen tot inning van de ſchulden, de welke aldaer
„ wegens reets aengebrachte ende geleverde Slaven uytſtaende heeft; maer
„ dat tot geruſtheydt van ſoodanige Coloniers, de welcke tot prompte
„ betalinge onmachtigh zyn, de ſelve ſal gedaen werden in drie termy-
„ nen; yder van twaelf maenden, en waer van de eerſte ſal weſen ver-
„ ſchenen twaelf maenden na dat de Compagnie in de reëele poſſeſſie van
„ de gemelde Colonie ſal weſen gekomen.

Art. VI.

„ Dat dewyle de gemelte Colonie niet wel kan werden voort geſet,
„ dan door middel van ſwarte Slaven ofte Negros, ende dat niemandt
„ buyten de voorſz. Compagnie in deſe Landen bevoeght is eenige Sla-
„ ven te halen van de Kuſte van Africa, alwaer alleen ingehandelt wer-
„ den, ſoo ſal de voorſz. Compagnie geobligeert zyn aen de geſeyde Co-
„ lonie jaerlycx te leveren ſodanigen aental Slaven, als aldaer ſullen we-
„ ſen gerequireert.

Art. VII.

„ Ende op dat tot byſondere voortſettinge van alle Wercken en Plan-
„ tagien aldaer, een yegelyk Colonier of Planter, en ſoo wel de kleyne
„ of onmachtigen, als de groote ofte machtigen van haer nodige Negros
„ mogen werden voorſien, ſal de gemelte Compagnie gehouden zyn de
„ Negros, de welcke van tydt tot tyd ſullen werden aengebracht publyck
„ te verkopen, en by twee ſtuk t'effens op te veylen, wel-verſtaende, dat
„ de ſelve Compagnie om verſekert te zyn van de voldoeninge van de
„ prys die voor de voorſz. Negros ſal werden uytgelooft, by het verko-
„ pen van de voorſz. Negros ſal mogen bedingen ſodanige ſekerheyt als
„ de ſelve ſal oordelen tot haer geruſtheydt dien-aengaende te konnen
„ ſtrecken.

Art. VIII,

„ Dat de betalinge der alſoo publyck verkochte Negros ſal geſchieden
„ in drie termynen yder van ſes maenden, gereguleert na de tydt dat de
„ Suyckeren bequamelyckſt gelevert konnen werden; des ſal als dan de
„ voorſz. betalinge preciſe moeten werden gedaen, ende by nalatigheydt
„ van dien de gebrekige by wegen van parate executie, en ſonder eeni-
„ ge Rechts-pleginge tot een effective voldoeninge gecompelleert werden;
„ met dien-verſtande evenwel, dat het den Gouverneur vry ſal ſtaen, ter
„ requiſitie van de Coloniers en Planters te verleenen proviſionele ſur-
„ cheantie van de voornoemde executie, doch niet anders dan om merc-
„ kelycke redenen, de welcke hen daer toe ſoude mogen brengen, en
„ op ſpeciale approbatie van de Heeren Bewindthebberen van de voorſz.
„ Compagnie.

Art. IX.

„ Dat dewyle tot den aenbouw der voorſz. Colonie mede ten hoog-
„ ſten nootſakelyck is, dat het getal der blancke Menſchen aldaer, ſoo
„ veel en ſpoedigh mogelyck geaugmenteert werde; ſoo ſal de Compag-
„ nie beſorgen, dat derwaerts uyt deſe Landen ſoo veel Perſonen mo-
„ gen

„ gen werden getranſporteert, als de voorſz. Compagnie ſal konnen
„ en bequaem weſen uyt te wercken.

Art. X.

„ Dat ten dien eynde alle Schepen uyt deſe Landen derwaerts aenleg-
„ gende, gehouden ſullen zyn (indien de geſeyde Compagnie ſulks ſoude
„ mogen begeren) yder twaelf Perſonen over te voeren, voor een ſomme
„ van dertigh guldens voor yder Perſoon, wegens tranſport en koſt gelt
„ te genieten, te korten aen haer Laſt-geldt in het uytgaen en inkomen
„ half en half, twee Perſoonen voor een, indien beneden de twaelf Ja-
„ ren zyn.

XI.

„ Dat om de voorſz. Colonie krachtelyk en ſo veel mogelyk voort te
„ ſetten, en om alle voordeelen, de welcke by verhoopt ſucces van de
„ ſelve ſullen komen af te vloeijen, te doen vallen in de ſchoot van de
„ Coloniers en Planters aldaer, ende van de Ingezetenen van deſen
„ Staet, den Handel en Traffycque op Suriname, ende van daer indis-
„ tinctelick liber en open ſal zyn aen alle Ingezetenen van deſen Staet,
„ blyvende niet te min geobligeert in conformité van den Octroye
„ van de voornoemde Compagnie; de ſelve Compagnie te erken-
„ nen, en aen haer by forme van recognitie te betalen het Laſt-geldt
„ in het vierde van deſe fondamentele Articulen ge-expreſſeert, en
„ daer en boven te ſtellen cautie, van niet te ſullen komen op de
„ Kuſte van Africa, ofte alle de Plaetſen alwaer de voorſz.
„ Compagnie den Handel privative heeft, ende met uytſluytinge van de
„ Ingezetenen van deſen Staet, ende dat ſy met de voornoemde hare
„ Schepen en Ladinge wederomme in deſe Landen ſullen retourneren,
„ ſullen de voorſz. Schepen, het geſeyde Laſt-gelt betaelt, ende cautie
„ geſtelt hebbende, aenſtonts t'haerder requiſitie aen hare Paſporten en
„ Commiſſien, door de gemelte Compagnie geholpen ende ge-expedieert
„ moeten werden, ten eynde in haer voorgenomen reyſe niet mogen be-
„ let, ofte in faveur van andere Schepen opgehouden werden; daer en

„ boven tot particuliere geruftheyt van gemelte haer Edele Mogende de
„ Heeren Staten van Zeelandt, werdt mede vaft geftelt, dat der felver
„ Ingezetenen in 't gaen en weder-komen, en aldaer te Lande behouden
„ fullen ten allen tyden de vrye en onbekommerde Navigatie, Commer-
„ cie en inwoninge, fonder dat die oyt fal mogen werden gefloten, of
„ in eeniger manieren hoger, fwaerder, ofte meerder fullen mogen wer-
„ den belaft, gelimiteert, ofte in haer vryheyt bepaelt, als ten aenfien van
„ eenigh Ingezeten van Hollandt, ofte van eenige andere Provincie fal
„ vermogen te gefchieden, maar dat alles op het fondament van dit Octroy
„ aen de Ingezetenen van alle de Provincien egael fal zyn, foo wel de
„ laften als de voor-rechten, fonder diftinctie onder gelycke verbinteniffe.

Art. XII.

„ Dat den Handel ende Vaert op ende van de voorfz. Colonie alleen,
„ fal mogen gefchieden directelyck uyt en na defe Landen, ende dat
„ oock vervolgens alle de Vruchten, Waren, en Gewaffen nergens heen,
„ als directelick op defe Landen fullen mogen werden gefonden, mitsga-
„ ders ook alle Behoeften voor de voorfz. Colonie gerequireert, uyt de-
„ fen Landen, ende nergens anders van daen derwaerts werden gebracht.

Art. XIII.

„ Ende op dat de voorfz. Ingezetenen derwaerts traffiquerende, ge-
„ ruft mogen geftelt wefen, dat fy in de voorfz. liberteyt van derwaerdts
„ ende herwaerdts te navigeren, door de Schepen van de Compagnie niet
„ en fullen werden geprejudicieert door de avantagien die de felve Com-
„ pagnie aan haer eygen Schepen foude genegen mogen zyn te geven en-
„ de toe te brengen, foo fal de gemelte Compagnie by defen aennemen
„ van geen meerder Schepen derwaarts te fullen fenden als die gerequireert
„ fullen werden en machtigh zyn, om de noodige Negros daer na toe te
„ voeren, ende de Suyckeren ende andere Waren door den verkoop der
„ voorfz. Negros, ofte door de opgeftelde Impofitien eygen geworden
„ zynde aen de voorfz. Compagnie, van daer af te halen, fullende de
„ voorfz. Compagnie geen Goederen van Particulieren in hare Schepen
„ ver-

„ vermogen te doen laden en overvoeren, als alleen in die Schepen die „ Slaven daer hebben gebracht.

Art. XIV.

„ Dat de Koopluyden daer te Lande aengekomende wefende met hare „ Schepen en Goederen, fullen mogen gaen leggen op alle foodanige „ Plaetfen, als fy fullen oordeelen voor haer commodieuft ende proffyte-„ lyckft te wefen, mits daer inne aen de Compagnie felve, ofte aen „ andere Opgezetenen geen belemmering komen te geven, en dat daer „ door de gemelte Compagnie in haer Impofitien en Gerechtigheden niet „ en werde verkort, waer op den Gouverneur en Raeden feer exactelyck „ fullen hebben te reflecteren.

Art. XV.

„ Dat gelyck het yder een vry ftaet met fyn Perfoon, Familie, en „ Goederen in de voorfz. Colonie te komen, het oock alfoo fal wefen „ gepermitteert aen een yegelyck, de welcke alrede figh daer ter neder „ geftelt heeft, ofte fal komen te ftellen, ten allen tyden van daer te „ vertrecken met hare Slaven, Beeften, en verdere roerende Goederen, „ en dat naer foodanige andere Plaetfen ofte Eylanden als het haer fal be-„ lieven, konnende tot het voorfz. tranfport, huuren, of koopen al-„ fulcke Schepen of Vaartuygen, als fy tot haer voorfz. deffeyn hen ful-„ len oordeelen dienftigh te wefen.

Art. XVI.

„ Ende op dat de Coloniers ende Planters in Suriname, mitsgaders de „ Ingezetenen defer Landen met de felve commercierende, volkomen ge-„ ruft mogen zyn, dat de voorfz. exemptien en privilegien effective ful-„ len werden achtervolght en naergekomen; foo fal den Gouverneur ende „ den Politiquen Raedt, in voegen de zelve hier naer fullen werden aen-„ geftelt, gehouden zyn op haren Eedt te beforgen, dat daer jegens geen „ infractien komen gemaeckt te werden.

Art. XVII.

„ Sullende den Gouverneur die 't hooghſte geſagh ſal competeren by „ de voorſz. Compagnie abſolute aengeſtelt werden, mits de ſelve, ende „ ook ſyne Inſtructie by hoog-ghemelte haer Hoog Mogende werde ghe- „ approbeert, en dat hem by de ſelve haer Hoog Mogende, en ſyne „ Hoogheidt den Heere Prince van Orange, de nodige Commiſſie gege- „ ven ſal moeten werden.

Art. XVIII.

„ Dat den voorſz. Politiquen Raedt ſal beſtaen ende gecompoſeert we- „ ſen nu voor de eerſtemaal uyt thien Perſoonen, en by vervolgh van „ tyden naer het accrois van de Colonie, de inclinatie van de Ingezete- „ nen, ofte om andere redenen op het welghevallen en goet-vinden van „ de voornoemde Compagnie moghen werden verhooght tot veertigh Per- „ ſoonen incluys.

Art. XIX.

„ Sullende de voornoemde Raedts-perſonen uyt de aenſienlyckſte, ver- „ ſtandighſte, en moderaetſte onder de Coloniers, haer leven langh ge- „ geduurende, tot de voorſz. Raedtsplaets beroepen werden, te weten „ door pluraliteit van ſtemmen van alle de Coloniers een dubbelt getal „ genomineert weſende, ſal den Gouverneur daar uyt electie doen, waer „ inne by af-ſtervingh ofte vertreck tot ſuppletie gecontinueert ſal werden, „ ter tyde en wyle het getal der Coloniers ſoo groot ſal weſen, dat het „ ſelve niet wel als met een disordre ſoude konnen werden gepractiſeert, „ als wanneer de Compagnie op approbatie van haer Hoog Mogende ſal „ mogen ordonneeren, dat de nominatie tot de voorſz. ſuppletie jaerlycks „ op een vaſt-geſtelden dagh geſchiede door de overgebleven Raets-perſoo- „ nen alleen; ſullende echter de voorſz. veranderingh niet mogen werden „ gemaeckt, als naer dat het getal der Raedts-perſoonen, ten minſten „ tot dertigh Perſonen ſal weſen geaugmenteert.

Art. XX.

Art. XX.

„ Dat al-hoe-wel den gemelten Gouverneur in alle ſaecken ſoo Polityck „ als Militair het opperſte geſag ſal hebben, ſoo ſal hy evenwel daer om- „ trent in ſaken van eenigh aenbelangh gehouden zyn den gemelten Raedt „ te convoceren, de ſaecke aldaer voordragen, ende in deliberatie leg- „ gen, en het beſluyt formeren, ſoo en in dier-voegen als by pluraliteyt „ van ſtemmen oirbaer en dienſtigh geoordeelt ſal weſen, ſullende ſoda- „ nigh beſluit, ſoo als het ſoude mogen leggen, door den voornoem- „ den Gouverneur moeten opgevolgt ende getrouwelyck ter executie geleyt „ werden.

Art. XXI.

„ Behoudelyck nochtans, dat den gemelten Gouverneur, midtsgaders „ den Raed geſamentlyck, en yder in het byſonder in alle ſaken, in dee- „ ſe fondamentele Articulen niet ſpecialyck gelimiteert en bepaelt, gehou- „ den ſullen zyn te obtempereren, ende op te volghen het bevel ende „ de ordres de welcke haer van tydt tot tydt door de gemelte Compag- „ nie gegeven, ende gepreſcribeert ſullen werden, ende dat op den Eedt „ by hun reſpectivelyck ten ingangh van hunne Bedieningen gedaen, en „ ſulcks dat de voorſz. hare beſluyten alleen plaets ſullen hebben in alle „ ſaecken, de welcke in deſe Articulen als Privilegien bevat zyn, en „ verders in alle andere ſaecken, waer omtrent den gemelten Gouver- „ neur geen ſpeciale laſt en ordre ofte inſtructie ſal hebben bekomen.

Art. XXII.

„ Dat oock den voornoemden Gouverneur ende Raden ſullen moe- „ ten vaceren tot het adminiſtreren van alle Criminele Juſtitie.

Art. XXIII.

„ Dat in reguarde van de Civile Juſtitie, afgeſondert van het voorſz. „ Crimineel, de ſelve geadminiſtreert ende waer-genomen ſal werden „ door den gemelten Gouverneur, benevens ſes aenſienelycke en ver-

„ ſtandige Perſonen, om de twee Jaren daer toe op naervolgende wyſe,
„ het zy uyt het midden van den voorſz. Raedt, het zy uyt de Colo-
„ niers ofte Planters te verkieſen, ſullende in deſe, gelyck oock in de
„ deliberatie van den voorſz. Politiquen Raedt, met de meeſte ſtemmen
„ geconcludeert werden, ende den gemelten Gouverneur niet meer als
„ een ſtem hebben; dog in cas van egualiteyt van ſtemmen aen weder-
„ zyden, ſal met het advis van den Gouverneur geconcludeert werden.

Art. XXIV.

„ Dat de voornoemde ſes Perſoonen twee Jaren als Rechters en Ra-
„ den van Juſtitie gedient hebbende, de eene helft van de ſelve ſal moe-
„ ten afgaen, om plaetſe te maken aen anderen, dewelke haer in het
„ voornoemde employ volgen ſullen, om voor twee volgende Jaren be-
„ nevens den gemelten Gouverneur, ende de drie aengheblevene Raden
„ van Juſtitie de voorſz. Recht-banck te beſorgen, ſullende de voor-
„ noemde Raden van Juſtitie aengeſtelt werden als volght; namentlyck
„ door den Gouverneur ende den Politiquen Raedt, by pluraliteyt van
„ ſtemmen, voor de eerſtemael twaelf Perſonen, en vervolghens van
„ twee jaren, tot twee jaren, op den eerſten dagh van January ſes per-
„ ſoonen genomineert weſende, ſal den Gouverneur daer uyt voor de
„ voorſz. eerſtemaal ſes Perſonen verkieſen, en vervolgens voor de voorſz.
„ twee tot twee jaren drie Perſonen, en uyt de oude Raden van Juſtitie
„ mede drie Perſoonen, om benevens hem als vooren voor twee Jaren
„ Recht en Juſtitie te adminiſtreren.

Art. XXV.

„ Dat de voornoemde Raden van Politie van meerder rangh en res-
„ pect ſullen weſen als de voornoemde Raden van Juſtitie, doch dat in
„ de voorſz. reſpective Collegien die gene onder de ſelve de preſeance
„ ende voor-rang ſullen hebben voor de eerſtemael die oudtſt van jaren
„ ſullen zyn, ende vervolgens die eerſt tot de voorſz. Digniteyten en Be-
„ dieningen ſullen weſen beroepen, met die diſtinctie evenwel, dat in
„ het voorſz. Collegie van Juſtitie, de Raden van Politie de welcke daer
„ toe

„ souden mogen werden beroepen, altydt uyt respect de preseance ende
„ voor-rangh sullen hebben.

Art. XXVI.

„ Dat de voornoemde Raden van Politie en Justitie respective, de
„ voorsz. hare Bedieningen sullen moeten waer-nemen, sonder daer voor
„ eenige Weddens of vergeldingen te genieten, maer alleen uyt liefde ten
„ besten van 't gemeen.

Art. XXVII.

„ Dat het onderhout van de Fortresse aen de Riviere van Suriname,
„ midtsgaders het maken en onderhouden van alle vordere Fortificatien,
„ by aldien sulcks bevonden soude mogen werden te wesen gerequireert,
„ sal zyn ten laste van de voorsz. Compagnie, gelyck oock het Geschut,
„ de Amunitie van Oorlogh. de Soldyen en het onderhoudt van 't Guar-
„ nisoen, ende alles wat relatie heeft tot bescherminge ende defensie van
„ de voorsz. Colonie.

Art. XXVIII.

„ Dat de voornoemde Bewinthebberen sullen moeten besorgen dat de
„ Coloniers ten allen tyden zyn voorzien van een of meer Bedienaers
„ des Goddelyken Woordts, na dat de gelegentheydt van de Colonie
„ het soude moghen komen te vereysschen, ten eynde de Coloniers en-
„ de de verdere Opgezetenen aldaer in de vreese des Heeren, ende de
„ Leere ter zaligheyt geleydt ende onderwesen mogen werden, mitsgaders
„ tot het gebruyck der Heylighe Sacramenten bequame occasie hebben,
„ sullende de voornoemde Predicanten niet by de voorsz. Compagnie,
„ maer by de Coloniers en Opgezetenen selve onderhouden werden, uyt
„ een middel ofte fonds dat den gemelten Gouverneur ende Raden daer
„ toe op approbatie van Bewinthebberen sullen mogen ordonneren en
„ heffen.

Art. XXIX.

„ Dat oock den voornoemden Gouverneur ende Raedt, op appro-
„ batie van Bewinthebberen fullen mogen ftellen eenige kleyne en modicque
„ laften, tot verval van de noodige koften van de voorfz. refpective Col-
„ legien van Raden ende Rechters, mitsgaders tot onderhoudt van
„ Kercken-dienft, Schoolmeefters en diergelycke, voor foo veel het
„ felve foude mogen werden geoordeelt nootfakelyck of dienftigh te wefen.

Art. XXX.

„ Dat den voornoemden Gouverneur en Raden niet en fullen wefen
„ bevoeght eenighe Impofitien ofte Laften te mogen ftellen ofte heffen
„ anders als op fpeciale approbatie van haer Hoog Mogende, en van de
„ Heeren Bewinthebberen, ten eynde de gemelte Coloniers oock mo-
„ gen wefen geruft ten refpecte van de buyten-fporigheden, waer in de
„ voorfz. Raden felve foude mogen komen te vallen.

Art. XXXI.

„ Dat den voornoemden Gouverneur fal wefen ghehouden Eedt van ge-
„ trouwigheyt aen haer Hoogh Mogende, mitsgaders aen de Bewintheb-
„ beren van de voorfz. Compagnie te doen, en de voornoemde Raden
„ ende Rechters gelycken Eedt, na feker Formulier daer van te beramen,
„ in handen van den voornoemden Gouverneur; ende dat de de Solda-
„ ten Matrofen, ende verdere Bedienden, de welcke by de voorfz.
„ Compagnie fullen werden gefoldoyeert en betaelt, alle aenghenomen en
„ be-eedight fullen werden op en volgens de generale Articul-brief van de
„ Compagnie; fullende alle de Opgezetenen ende Coloniers mede Eedt
„ van getrouwigheydt aen den Staet en de Compagnie moeten doen op een
„ Particulier Formulier, daer van insgelycks te beramen, na het exem-
„ pel van de Eeden der Burgeren en Ingezetenen defer Landen.

Art. XXXII.

„ Laetftelyck, dat indien by experientie van eenighe Jaren foude mogen
„ wer-

„ werden ondervonden, dat de voorſz. Colonie te laſtigh ſoude vallen
„ voor de gheſeyde Weſt-Indiſche Compagnie, ſoodanigh dat de Be-
„ winthebberen ende de Hooft-participanten ſouden mogen oordeelen,
„ dat het verder aenhouden van de voornoemde Colonie voor de ſelve
„ Compagnie ſoude weſen ſeer nadeeligh en ruineus, in ſulcken gevalle
„ het de gemelte Bewinthebberen ſal weſen gepermitteert, van de voorſz.
„ Colonie by abandonnement af-ſtandt te mogen doen, met alſulcken
„ effect, dat den Staet omtrent de beſorginghe van de voorſz. Colonie,
„ als dan gehouden ſal zyn ordres te ſtellen buyten de geſeyde
„ Compagnie.

„ Weshalven Wy ontbieden ende verſoecken, oock laſten en beve-
„ len allen en eenen ygelycken die dit eenigſints aengaen magh, dat ſy
„ van dit ons Conſent en Octroy, en van allen den inhouden van dien,
„ oock de vryheden ende exemptien, in voegen en manieren boven ver-
„ haelt, ſoo wel de gemelte Weſt-Indiſche Compagnie deſer Landen,
„ als die gene die ſigh als boven albereydts op de voorſz. Colonie
„ hebben ter neder gheſtelt, ofte zich noch ſouden willen ter
„ neder ſtellen, doen, laten, en gedogen ruſtelyck, vredelyck, en vol-
„ komentlyck genieten ende gebruycken, ſonder aen de ſelve, of hier
„ tegens te doen ofte te laten geſchieden eenigh hinder, letſel, ofte
„ moeyeniſſe ter contrarie, want Onſe ernſtige meyninge ſulcks is. Ge-
„ geven in den Hage onder het groot Zegel van den Staet, de Paraphure
„ van den Heer preſiderende in Onſe Vergaderinge, ende de Signa-
„ ture van Onſen Griffier, op den drie en twintighſten September 1682.
„ Was geparapheert, *A. Gerlacius*, *vt.* Onderſtond, ter Ordonnantie
„ van de hoogh-gemelte Heeren Staten Generael. Was geteeckent, *H Fa-
„ gel.* Hebbende onder uyt hangen het Zegel van haer Hoogh Mogende
„ in rooden waſſche, aan een rooden Zyden Bandt.

De Weſtindiſche Maatſchappy, ziende welke zwaare koſten 'er tot het in ſtand houden deezer Volkplanting vereiſcht zouden werden, eer men 'er eenige merkelyke voordeelen van kon trekken, beſloot, in 't Jaar 1683, dus korte maanden na de Colonie overgenoomen te hebben, twee derde

 deel

deelen van dezelve afteſtaan, van welke het eene door de Stad Amſterdam, en het andere door den Heere Cornelis van Aarſſens, Heere van Sommelsdyk, tot denzelfden prys werd overgenoomen; behoudende echter de Algemeene Staaten de Oppermagt over de Volkplanting. De Stad Amſterdam, de Weſtindiſche Compagnie en het Huis van Sommelsdyk maaken dus gezamenlyk het Genootſchap of *de Societeit van Suriname* uit. De Conditien tuſſchen de drie reſpective Leden van dezelve zyn te Amſterdam den 21ſten May 1683 geteekend, luiden:

„ Conditien, onder de welcke de
„ *Weſt-Indiſche Compagnie*, de
„ *Stadt van Amſterdam*, ende den
„ Heer *van Sommelsdyck* in den
„ eygendom, &c. van de *Colonie van*
„ *Suriname* heeft geadmitteert en aan-
„ genomen.

„ *Eerſtelyck*, dat de Stadt van *Amſterdam* ende den Heer *van Sommelsdyck* in de Colonie van *Suriname* yder voor een derde part
„ ſullen werden ingelaten.

„ Ten *Tweeden*, dat de Stadt van *Amſterdam* ende den Heer *van*
„ *Sommelsdyck*, yder voor haar derde, de Compagnie met het tekenen
„ van dit Accoort ſullen ontheffen van de uytgeloofde ende reets betaalde
„ Koop-penningen, van die tydt af te rekenen, als de ſelve aen de Pro-
„ vintie van Zeelandt zyn betaalt geworden, zynde voor yders rekeninge
„ een derde van twee hondert en tſeſtigh duyſent guldens.

„ Ten *Derden*, dat de Stadt van *Amſterdam*, noch de *Weſt-Indiſche*
„ *Compagnie*, noch den Heer *van Sommelsdyck* niet en ſullen vermogen
„ ymandt, wie hy oock ſoude mogen weſen, voor een gedeelte of portie
„ in de voornoemde Colonie in te laten, veel min het geheel aan een an-
„ der over te geven, nemaar ſullen gehouden zyn yder hare portie voor
„ eygen

„ eygen rekeninge te blyven behouden; Ende by aldien ymandt der ge-
„ melte *Socii* evenwel niet langer in die Societeyt genegen ſoude mogen
„ zyn te blyven, dat als dan daar over met de twee andere *Socii* ſal ge-
„ houden zyn te concerteren ende handelen; Ende by aldien den ande-
„ ren daarinne niet ſouden konnen verſtaan, dat in ſulken gevalle het ſal
„ ſtaan ter arbitragie ende deciſie van den Staat.

„ Ten *Vierden*, ſoo ſal de Stadt van *Amſterdam*, ende de *Weſt-*
„ *Indiſche Compagnie*, en den Heer *van Sommelsdyck*, yder voor
„ haar derde, moeten contribueren in alle onkoſten en laſten, gene uyt-
„ geſondert, die van tydt tot tydt door de nieuwe *Societeyt* ſullen moe-
„ ten geſupporteert werden; Gelyck de Stadt van *Amſterdam*, de *Weſt-*
„ *Indiſche Compagnie*, ende den Heer *van Sommelsdyck* yder ſullen
„ profiteren, *pro rato* van haar derde, in de voordeelen by den Octroye
„ uytgedrukt.

„ Ten *Vyfden*, ſoo ſal den Heer *van Sommelsdyck* aanſtonts naar
„ het tekenen van dit Contract, aan de Stadt van *Amſterdam* ende de
„ *Weſt-Indiſche Compagnie* gehouden zyn te ſtellen cautie, ten genoe-
„ ge van de ſelve, dat ſyn Edele ſyn derde in de voorſz. laſten ende on-
„ koſten promptelyck ſal fourneren ende opbrengen, mitsgaders oock voor
„ des ſelfs getrouwe adminiſtratie.

„ Ten *Sesden*, dat den Heer *van Sommelsdyck* ſal aannemen, ſelfs
„ in Perſoon voor Gouverneur naar de Colonie van *Suriname* te gaan;
„ Ende gelyck ſyn Edele heeft gepræſenteert buyten eenige belaſtinge van
„ de gemelte Societeyt, ende uyt liefde, ſonder daar voor eenige vergel-
„ dinge te ontfangen; des dat ten laſte van de Societeyt aan ſyn Edele
„ Jaarlycks ſal werden toegeſonden ſodanige quantiteyt Rynſe en Franſe
„ Wynen, mitsgaders Speceryen, als de Societeyt *honeſtement* oordelen
„ ſal te behoren; Onder die expreſſe conditie nogtans, dat ſyn Edele,
„ gedurende deſſelfs gantſche adminiſtratie of Gouvernement redenen van
„ misnoegen hebbende gegeven, revocabel ſal zyn, gelyck oock, in cas

„ van

„ van satisfactie van syn Edele Gouvernement, by dessels aflyvigheyt op „ zyn Edele Descendenten (bequaam geoordeelt werdende) favorable „ reflexie, voor anderen, tot de successie, ende met preferentie sal wer- „ den genomen, in diervoegen, dat op die gene van Descendenten, de- „ welcke den Heer *van Sommelsdyck*, of by syn Edele leven sal nomi- „ neren, of by Testamente designeren, voor de andere sal werden ge- „ reflecteert, Edogh niet capabel geoordeelt zynde, reflexie werden ge- „ maakt op d'andere syn Edele Descendenten, dewelcke capabel soude „ mogen wesen; gelyck oock in cas van de minderjarige Descendenten, op „ de selve (meerderjarigh geworden, ende capabel bevonden werdende) „ insgelycks met præferentie voor anderen sal werden gereflecteert.

„ Ten *Sevenden*, sal dese nieuwe Societeyt bestaande in de Stadt van „ *Amsterdam*, de *West-Indische Compagnie*, ende den Heer *van* „ *Sommelsdyk* nimmermeer vermogen, eenige Schepen onder de limiten „ van de Compagnie om Slaven te senden, ook niet naar particuliere „ plaatsen, daar Slaven te bekomen zyn, omme die op *Suriname* te „ laten brengen, ende aldaar aan ymandt te verkopen, of vereeren, of „ wel voor sigh selven te houden, onder wat prætext het oock soude „ mogen wesen, maar sal ter contrarie den Gouverneur niet gedogen, dat „ ymandt, wat natie hy zy, ende onder wat prætext het zelve soude „ mogen wesen, aan de voornoemde Colonie eenig Slaaf of Slaven bren- „ ge, veel min die daar verkopen op pœene niet alleen van confiscatie „ van de voornoemde Slaaf of Slaven, ten profyte van de Com- „ pagnie maar selfs een boete ten lasten van den Gouverneur in „ der tydt, ter somme van vyftigh Stucken van Agten voor „ yder Slaaf, die bevonden sal werden met syn Edele kennisse en „ conniventie ofte oogluyckinge, buyten de Compagnie, na syn „ Ed. arrivement aldaar, aangebragt en verkogt te zyn, gelyck oock geen „ Colonier van ymandt, wie hy oock soude mogen wesen, eenige Slaaf „ sal mogen kopen, die volgens dit Contract, of anders, door de *West-* „ *Indische Compagnie* niet aldaar sal wesen aangebragt; op gelycke boete „ van vyftigh Stucken van Agten voor yder Slaaf: Dogh sullen die Sla-

„ ven

„ ven, dewelcke voor dato van ſyn Ed. aankomſte op *Suriname*, buyten „ de Compagnie, aangebragt ſouden mogen weſen, onder het bovenſtaan- „ de verbod niet verſtaan werden begrepen te zyn; Ende in cas het mogte „ gebeuren dat ymandt van buyten inkomende, als Colonier ſigh op *Su-* „ *riname* ſouden willen ter neder ſetten met ſyne Slaven, dewelcke hy „ derwaarts quam met ſigh te brengen, ſoo ſal die Colonier gehouden zyn „ ſigh te verbinden, dat hy in den tydt van een Jaar gene van die Slaven „ en ſal verkopen, ofte aan eenig Particulier over doen, op ſekere pœne „ daar tegens te ſtatuëren.

„ Ten *Achſten*, ende op dat de *Weſt-Indiſche Compagnie*, ten aan „ ſien van 't vorenſtaande Articul, moge weſen geruſt geſtelt, ſoo ſal „ den Fiſcaal, ende die gene die van wegens de gedagte Compagnie tot „ haren koſten daar toe ſal werden aangeſtelt, de agterhalinge ende calan- „ gie daar van moeten doen, op dewelcke den Gouverneur en Raden van „ Politie gehouden ſullen zyn op haren Eedt regt te doen; Ende indien „ de Compagnie, des te rade werdende, van ſodanige Sententien, als „ ter ſaacke voorſz. door den Gouverneur en Raden ſouden mogen ge- „ weſen werden, ten nadele van de ſelve niet tegenſtaande by haar als „ by het hoogſte Reſſort werdt gevonniſt, egter ſal vermogen te provo- „ ceren aan den Hogen Rade in Holland: ende ſal tot een præmie, ſoo „ voor den Aanbrenger, als den genen die de calange ſal doen, werden „ toegelegt van yder vyftigh Stucken van Agten, die uyt de gemelte con- „ fiſcatien effective ſullen komen te procederen, yder vyftien Stucken „ van Agten.

„ Ten *Negenden*, dat, alſoo de Compagnie, ingevolge het VI Ar- „ ticul van den Octroye, gehouden is de Colonie van *Suriname* te voor- „ ſien van ſoodanigen aantal Slaven Jaarlycks, als aldaar ſullen weſen ge- „ requireert, en dat die laſt, door de inlatinge van de Stadt van *Amſter-* „ *dam* ende den Heer *van Sommelsdyck*, komt over te gaan op de nieuwe „ *Societeyt*, ſoo ſal de ſelve nieuwe *Societeyt*, by proviſie voor den tydt „ van drie agter een volgende Jaren, ende na deſelve drie Jaren ſoo lange,

„ tot dat de meergemelte nieuwe Societeyt weder ſal weſen gedes-
„ domageert ende ontheft van de ſchade en verliezen, de welke in de
„ opgemelte drie Jaren ſullen komen te vallen, formeren een Caſſa, in
„ dewelke by de reſpective Leden van de gemelte Societeyt, yder voor
„ een derde part, ſal werden ingebraght ſekere ſomme van penningen,
„ uyt de welcke door Bewinthebberen van de *Weſt-Indiſche Compagnie*
„ in de reſpective Kameren op gereguleerde Tour-beurten ſal werden ge-
„ daan, ſoo den inkoop van het Cargaſoen, als de Equipagies van de
„ Schepen, dewelcke tot het inhandelen van de op *Suriname* gerequi-
„ reerde Slaven ſullen van noden weſen, in diervoegen, dat de Societeyt
„ gereſolveert hebbende wat Equipagies gedaan ſullen moeten werden, als
„ dan by de Compagnie de Tour-beurten onder de reſpective Kameren
„ ſullen werden gereguleert, welcke als dan equiperende Kamer een be-
„ quaam Schip ſal diſpiciëren ende huren, mitsgaders formeren een Lyſte
„ van de Cargaſoenen, ende van de Vivres en andere Equipagie-behoef-
„ ten, met pertinente aantekeningen van de ſommen, dewelcke daar toe
„ van noden ſullen weſen: waar na de Societeyt de ſelve ontfangen heb-
„ bende, ſal beſorgen, dat de gerequireerde Penningen uyt de opgemel-
„ te caſſa in handen van de equiperende Kamer werden gebragt, dewelke
„ wederom twee Maanden na 't vertreck van yder Schip de Rekeningen
„ van de gedanen inkoop en Equipagie aan de Societeyt ſal overſenden,
„ ende ter handen ſtellen; Ende ſal de opgemelte Societeyt de faculteyt
„ hebben (des te rade werdende) op yder van de voorgedagte Schepen
„ een Supercarga ten koſten van de ſelve Societeyt te mogen ſtellen;
„ Ende op dat gene Slaven op *Suriname* mogen werden gebragt, dewelke
„ aldaar niet wel ſouden konnen werden gedebiteert, ſoo ſal deswegen
„ tuſſchen de Compagnie ende de Societeyt by concert over een gekomen
„ werden, dewelcke vervolgens op *Suriname* aangebragt weſende, door
„ die gene die van wegens de Societeyt aldaar d'ordres ſal hebben, onder
„ het goetvinden van den Gouverneur, ſullen werden verkogt aan de In-
„ woonders en opgeſetenen van *Suriname* voornoemt: van dewelke al-
„ daar aangebragte Slaven de *Weſt-Indiſche Compagnie* van de *Societeyt*
„ ſal genieten en proffiteren voor yder Slaaf vyftien Guldens; Ende ſullen

„ de

„ de Retouren, ſoo van de Slaven, als van 't gunt uyt de Recognitien, „ aldaar te Lande vallende, ſal weſen geprovenieert, met de gemelte „ Slaaf-Schepen van daar werden getranſporteert naar deſe Landen, ende „ aan de nieuwe *Societeyt* geconſigneert komen, ter plaatſe van waar „ de gemelte Schepen uytgevaren zyn, omme door Bewinthebberen in „ de reſpective Kameren, alwaar de meergedagte Schepen komen in te „ vallen, voor reekeninge van de meer opgemelte nieuwe *Societeyt* ver- „ kogt, te gelde gemaackt, ende verantwoort te werden. Zullende van „ gelyke de verdere Retouren, ende dewelcke met de Slaaf-Schepen niet „ konnen werden overgevoert, met de eerſte en gereetſte Schepen her- „ waarts aengebragt moeten werden, in diervoegen, dat in cas van 't aan- „ leggen van Schepen aan *Suriname*, uyt verſcheyde Provintien en Steden, „ alwaar Kameren zyn, den Gouverneur ſoo veel voorſieninge ſal doen, „ dat de Suyckeren ende andere Waren van de Societeyt werden afgeſcheept „ naar de ſelve Provintien en Steden, met ſodanigen egualiteyt als eenig- „ ſints doendelyck ſal zyn; Verdagt weſende dat de Kamer *Amſterdam* „ in de adminiſtratie van de Compagnie komt voor vier negende parten, „ de Kamer van *Zeeland* voor twee negende parten, de Kamer op de „ *Maze* voor een negende part, de Kamer in 't *Noorder-quartier* voor „ een negende part, ende de Kamer van Stadt *Groningen* ende *Omme-* „ *landen* voor een negende part, ende ſulcks ſonder præferentie van de „ ſchepen van de een of d'andere Provintie of Stadt, alles met addres en- „ de ter directie als voren, ende ſonder daar voor eenige proviſie te „ genieten.

„ Ten *Thienden*, dat de Schepen, varende van en naar *Suriname*, „ haar Laſt-gelden ſullen moeten betalen ter plaatſe daar die uytvaren, „ ende invallen, wel verſtande in die Plaatſen die onder Kameren reſor- „ teren, ende dat de Societeyt daar toe de nodige ordres ſal ſtellen, waar „ toe de Bewinthebberen alvoren haar dienſt præſenteren ſonder proviſie „ daar voren te genieten, van welck Laſt-geldt de gemelte Schepen van „ de Compagnie, aan *Suriname* voornoemt Slaven gebragt hebbende, „ altoos vry ende exempt ſullen zyn.

„ Ten *Elfden*, dat de directie van de voorsz. Colonie hier in *Patria*
„ gehouden sal werden door Commissarissen van de drie respective Leden,
„ namentlyck van de Stadt van *Amsterdam*, van de *West-Indische*
„ *Compagnie*, ende van den Heer *van Sommelsdyck*, ten getale als
„ yder sal konnen goet vinden, dewelcke gesamentlyck drie Stemmen
„ uytbrengen, te weten voor yder Lith een Stem, ende met pleyn pou-
„ voir de Colonie dirigeren, met de præsente besoigneren en conclude-
„ ren, ende hare Vergaderinge houden binnen de Stadt van *Amsterdam*.

„ Ten *Twaalfden*, dat de voornoemde Gedeputeerden of Commissa-
„ rissen niet en sullen vermogen tot laste van de *Societeyt* yets te trec-
„ ken, 't zy over Tractementen of Declaratien: werdende aan yder van
„ de Leden van de *Societeyt* gelaten, omtrent hare Gedeputeerden of
„ Commissarissen daar omtrent te disponeren, als bevinden sullen te
„ behoren.

„ Ten *Dertienden*, soo sal den Gouverneur, nogh gene Bedienden
„ op *Suriname*, de Ingesetenen van de Provintie van *Zeeland* vermogen
„ in hare Negotie en Vaart, &c. te incommoderen, of met swaarder
„ lasten te belasten, ofte ergens nader te limiteren, ende hare vryheyt
„ bepalen, meerder of strickter als eenigh Ingeseten van *Hollandt*, con-
„ form het XI Articul van 't Octroy, maar sal het Octroy in alle poincten
„ naar gekomen werden, soo als het legt, waarinne geen overstemming
„ plaats hebben sal.

„ Ten *Veertienden*, dat de Boecken van de selve *Societeyt* alle Ja-
„ ren sullen werden gesloten en essen gestelt, ende dat het selve sal moe-
„ ten geschieden ten langsten binnen de eerste ses Maanden daar na, om-
„ me alle verwyderinge ende verloop daarinne voor te komen.

„ Zullende dit Contract syn effect sorteren, ten ware het selve by den
„ Staat wierde verhindert en beleth.

„ Op welcke vooren-ſtaande Conditien en Articulen de Heeren *Mr.* „ *Jacob Boreel*, Hooft-Officier en Raad, *Mr. François de Vicq*, „ Regerend Schepen en Raad, *Mr. Iſaack van Heuvel*, Regerend „ Schepen en Raad, en *Gilles Sautyn*, oudt Schepen en Raad, „ als Gedeputeerden van de Stadt van *Amſterdam*: mitsgaders de Hee- „ ren *Paulus Godin*, *Iſaack Jan Nys*, Commiſſaris deſer Stede, „ *Mr. Cornelis van der Merckt*, *Joan de Mey*, Schepen en Vroet- „ ſchap der Stad *Rotterdam*, ende *Mr. Cornelis Keyſer*, Præſident „ Schepen der Stad *Hoorn*, als Gedeputeerden van de generale Ge- „ octroyeerde *West-Indiſche Compagnie*, ende den Heere *Cornelis* „ *van Aerſſen*, Heere van Sommelsdyck, &c. Syn geaccordeert „ ende over een gekomen, op huyden den 21 May, 1683. Ende in „ kenniſſe der waarheydt hier van gemaackt drie eens luydende Inſtru- „ menten, ende by de voornoemde Heeren ondertekent binnen „ *Amſterdam*.

De zeven Provinciën omme gemelde Societeit te gemoet te komen beloofden, uitgezondert Vriesland, kort daar na de koſten te zullen draagen van één Man van ieder Compagnie, op den Staat van Oorlog gebragt, tot beſcherming der Volkplanting (*a*).

De voorſz. Colonie, in plaats dat die, volgens 't Octroy van 1682, onder het opzigt en beſtuur van de Weſtindiſche Maatſchappy werd geſteld is, ingevolge de Reſolutie van de Heeren Staaten Generaal in dato 5 October 1686, gebragt onder het opzigt en beſtuur van de opgemelde Societeit. De Provincie van Zeeland gaf daar toe haare toeſtemming niet anders dan met deeze mids, *dat geene perſoonen in den Vaderlande, ofte in* Suriname *zouden werden toegelaaten tot eenige directie ofte bewind van de voorſz Colonie, die profeſſie zouden doen van den Paapſchen Godsdienſt, ende dat vervolgens ook niemand van de Paapſche Religie part of deel in de voorſz, Societeit zoude mogen hebben ofte houden, nochte ook voor iemand anders in de voorſz. Socie-*

(*a*) Zie Acte van Subſidie van ieder Provincie in het byzonder.

Societeit occupeeren, ofte eenig bewind, gezag, directie ofte administratie hebben: En voorts op dat vast vertrouwen, dat aan de beleedigde Ingezetenen van de hooggemelde Provincie in Eere en Goed behoorlyk en promptelyk reparatie ende satisfactie zoude werden gegeeven.

De Heer van Sommelsdyk hebbende aangenoomen, ingevolge van het VI Articul van de Conditien tusschen de drie respective Leden der Societeit, zelfs in persoon voor Gouverneur naar gemelde Colonie te gaan, zo werd den 4[den] Juny 1683, aan zyn Edele toegestaan drie honderd Man, onder drie Capiteinen a acht honderd Guldens, twee Lieutenants a vier honderd Guldens, twee onder Lieutenants a drie honderd vyftien Guldens, één Vaandrig a drie honderd vyftien Guldens 's Jaarlyks, en twaalf Sergeanten a drie Guldens en drie Stuivers 's Weekelyks Tractement; ook werd aan hem de verkiezing van die Officieren, zonder gevolg, gesteld. Hy vertrok dan derwaards op den 3[den] September 1683, met het Schip de Jonge Pieter, en kwam den 24[sten] November daar aanvolgende aldaar aan; stelde in 't begin van 1684, tot groot genoegen van de Ingezetenen, een Raad van Politie en Justitie in: en maakte voorts verscheidene nutte Wetten, om deeze Volkplanting in een bloeijenden staat te brengen: Hy verbood de Huwelyken en gemeenschappen met de Zwarten: gelyk hy mede de Wreedheid die sommigen aan hunne Slaaven pleegden; bedwong door vast te stellen dat niemand voortaan zyne Slaaven zoude mogen verminken, of met den dood straffen, maar zodaanigen, des verdiend hebbende, aan den Raad van Justitie moeten overleveren. Zyne gerechtigheid was onkreukbaar; en zyne vonnissen zonder aanzien van persoonen: waarom hy zeker Indiaansch Opperhoofd, over het dooden van één zyner drie Vrouwen, liet onthalzen. Men getuigt met reden, dat hy de Colonie, eenige Jaaren tot genoegen der Opgezetenen bestierd heeft: en van een edelmoedigen inborst was, hebbende een zonderlinge liefde voor den Godsdienst, achting voor de Godvreezenden en ieverig zynde om hen te beschermen en te begunstigen; gemeenzaam en weldaadig jegens een iegelyk: in tegendeel een grooten afkeer hebbende van de ongebondenheid; waar door hy zich by de Soldaaten, aan de losbandig-

heid

heid en luiheid gewoon, gehaat maakte, te meer, wyl hy hen aan het werk ſtelde om Steen, en andere Materiaalen na de Werken te brengen.

Des niettegenſtaande werden by hun Hoog Mogende veele beſchuldigingen tegens hem ingebragt, (*a*) (mogelyk op aangeeven van ſommigen, die niet wel konden lyden dat de zaaken, die onder de Zeeuwen zeer waren verwilderd, door den Heer van Sommelsdyk, die ſtraf en ſtreng van aart was, wederom in den rechten plooi gebragt werden: want de losbandigheid onder de Planters was zo groot, dat zelfs de naamen van recht en gerechtigheid, zo gemelde Heer ſchryft: by hen onbekend waren) als onder anderen, *dat hy de Raaden van Juſtitie en Politie niet vroeg genoeg aangeſteld, noch behoorlyk gekend had:* het welk by gebrek van bekwaame ſtof geſchiedde; wyl hy bevond by 't aankomen het Vlek Paramaribo te beſtaan in zeven- of acht en twintig Huizen, meeſt Herbergen en Smokkelkroegen, uitgezonderd twee of drie, als dat van den Heer Commandeur Verboom, en die, daar eenige Officieren met hunne Vrouwen, en den Ontvanger huishielden: en dat de Plantagiën meeſtendeels door Directeurs, en wel veele Engelſchen, geregeerd werden.

Dat de Opgezetenen hooger bezwaard waren, dan volgens 't Octroy geſchieden mogt: is zonder grond: want volgens het IV Articul van het Octroy, vermogt hy twee en een half ten honderd eiſchen van alle Goederen, zo dikwyls als zy aldaar verkocht werden. Schoon naderhand, by Reſolutie van hun Hoog Mogende, is verſtaan, dat dit Recht maar zou betaald werden van de Goederen, die naar deeze Landen uitgevoerd werden.

Belangende *het zenden der twee Paapſche Geeſtelyken, tegen 't oogmerk der Staaten, naar die Volkplanting,* zullen wy, hoe de zaak zich heeft toegedraagen, in vol daglicht ſtellen (*b*). De Heer van Sommelsdyk had eenige Penningen, tot opbrenging van zyne *Quote* in de Societeit, noodig, tot het opſchieten derzelver bood zeker Koopman hier ter Stede, Philippo van Hulten, zich aan, een man van

(*a*) Reſol: St: Gener: 10 October 1684. Reſol: van Holland 3 Aug: 1686. Tegenw: Staat der Vereenigde Nederl: pag: 536 en 537.
(*b*) Zyne Verdediging uit echte Handſchriften.

van de Roomsche Religie: de Heer van Sommelsdyk aanvaardde deeze aanbieding, en ſtelde by zyn vertrek naar Suriname, deezen van Hulten tot zynen gemagtigden ter mede directie van de Societeit, voor zyn derde. Deeze Man ſchikt, uit een drift voor zyn Religie, twee Prieſters, in waereldlyk gewaad, naar Suriname, die korts na hunnen aankomſt ſtierven. Hier van maakte zyne Vyanden, en vooral de Zeeuwen, zo grooten ophef, als of de gantſche Colonie hier door in gevaar was. Waarop hun Hoog Mogende ordonneerden, dat die Prieſters te rug zouden gezonden werden. De Heer van Sommelsdyk liet de Lichaamen der overledenen Prieſters hier op weder opgraaven, en zond hun Gebeente naar Zeeland, met een Miſſive ingericht naar den barſſen aart des Schryvers. Na ſterke klagten hier over door de Staaten van Zeeland, werd door de Algemeene Staaten bevoolen, dat Gebeente naar Suriname over te voeren, en aldaar in haare voorgaande Begraafplaatzen weder by te zetten.

Dat hy den een boven den anderen zoude begunſtigd hebben, in het waardeeren der Suikeren: bewyſt te veel om iets te bewyzen, en kan om de algemeenheid niet klaar wederlegd werden.

Toen zyn Edele in de Colonie kwam vond hy, gelyk wy aangemerkt hebben, het Vlek Paramaribo te beſtaan in zeven- of achtentwintig Huizen, meeſt Herbergen en Kroegen. Waarom hy twee ſterktes deed ſtichten, naamelyk de Fortreſſe Sommelsdyk, zynde een reguliere Vesting, aangelegd, omtrent den Jaare 1685, volgens het Plan van den Heer Robbert Paauw, die veele Jaaren, als Ingenieur, in dienſt van hun Hoog Mogende was geweeſt: de Onkoſten tot de opbouwing van dit Fort zouden, ingevolge een Verdrag, tuſſchen den Heer van Sommelsdyk en de Politique Raaden gemaakt, by de Inwooners van Commewyne en Cottica gedragen werden, mids dat de Societeit op zich nam het maaken van een Steenen Poort, en verder het Garnizoen en Krygsbehoeften te bekoſtigen. Het andere beſtond in een verſterkt Huis met vier halve Bolwerken, aan de Para-Kreek, lang vyftig en breed byna twintig Voeten, twee Verdiepingen hoog, met behoorlyke Schietgaten zo voor Musquettery, als voor vier ſtukken Geſchut, tegens de Invallen der

Na-

Naturellen of Inboorlingen van 't Land welke meest bekend zyn onder de naamen van ***Bokken*** of ***Indiaanen***, met dewelken men in Oorlog was; die de Colonie zeer ontrustten en toen ter tyd zo magtig waren, dat zy de gantsche Westzyde van de Rivier van Suriname hadden afgeloopen. Om hen te beteugelen, heeft zyn Edele in 1684, verscheidene Togten gedaan, en in den eersten Togt vyf hunner Plantagiën of Dorpen aan de Oostzyde van Copename verwoest; doch geen Indiaanen kunnen gevangen krygen: gelyk hy mede vervolgens hen, die in Copename en Sarameca woonde, met hulp zyner Indiaanen, die met hem in bondgenootschap stonden, bestookte. Doch toen deeze zoo hier door, als door den aangroei der Colonie, verder landwaards in weeken, en niet in staat waren onze magt te wederstaan, heeft gemelde Heer Gouverneur een voordeelige Vrede en Vriendschap met gemelde Indiaanen gemaakt, waar by de drie Natiën van ***Caraïben***, ***Waroes*** en ***Arowakken*** voor Vrye Lieden werden verklaard, die nooit, dan om Misdaaden, in Slaverny zouden werden gebragt. Dus nu niet meer van hen te duchten zynde, is sedert dit Huis vervallen en thans byna niet meer bekend. Naderhand sloot hy ook een Vrede met de Boschnegers van Copename. Ook zyn, geduurende zyn Edele Gouvernement, by Gouverneur en Raaden verscheidene heilzaame Resolutien en Placaaten genoomen en gemaakt, behoorende tot het huyshoudelyke daar te Lande; gelyk mede vastgesteld werd, dat alle kleine Zaaken tusschen de Ingezetenen onder de vyf honderd Ponden Suiker, by een Raadsheer in zyne Divisie, zouden werden gedecideerd zonder Appél. Vervolgens werden ook opgerecht een Weeskamer, en een Desolate-boedelkamer door Weesmeesteren waar te neemen. De Heer van Sommelsdyk heeft dan met de Raaden van Politie de bestiering gehad over de Politie, en Crimineele en Civiele Justitie, zynde het Hof van Civiele Justitie eerst na zyn Edele dood, onder 't Gouvernement van den Heer van ***Scherpenhuyzen***, aangesteld gelyk wy vervolgens zullen melden.

Op verzoek van den bovengemelden Heer van Sommelsdyk werd, op den 20sten July 1684, by de Staaten van Holland besllooten, het Gerechte van Amsterdam en verdere Gerechten deezer Provincie te volmag-

tigen de Misdadigers in plaatſe van in de Tuchthuizen op te ſluiten te verzenden naar Suriname, om aldaar aan de gemeene Lands Werken als anderszins gebruikt te werden, mits alvoorens met Directeuren daar over te ſpreeken, en dat de koſten der overbrenging by den Gerechte zouden werden gedraagen (*a*). Deeze Woeſte Hoop, het lui leeven gewoon, beſlooten, zich hunner Slaverny te ontſlaan, en hadden ten dien einde zich weeten van hunne boeijens te verloſſen; hier toe aangemoedigd door de geringe Bezetting, hun beſtaan gelukte, en zy begaven zich met eenige Vaartuigen op de vlucht naar de Rivier de Oronoque, daar de Heer de Chatillon, Zoon van den Gouverneur, hen, met eenig gewapend Volk werd nagezonden, welke de meeſte wederom bragt. (by die gelegenheid heeft de Heer de Chatillon de eerſte Cacaoboom op Suriname gebragt). Doch naderhand heeft de Colonie zich van deeze verzending van Misdadigers, als ſlechte Ingezetenen, weeten te ontſlaan.

Eenige tyd daarna werd door zyn Edele een Plan geformeerd tot het maaken van Waterwerken, en daar toe de Grond gelegd; welke vervolgens in ſtand werden gebragt, zynde de eerſte geweeſt van *Scherpenhuyzen* en *Baſilier*; waar door de Landeryen, voorheen onbruikbaar, zyn aangekweekt en de beſte geworden.

Omtrent deezen tyd beſloot de Heer van Sommelsdyk de Binnelanden nader te onderzoeken, en, *was 't mogelyk, het Meir van Parima* te ontdekken. Hy zond een Officier met vyf Soldaaten ten dien einde landwaards in, doch te vergeeſſch: want eerſt na zynen dood te rug gekomen, berichtten zy, dat hunne Boot was omgeſlagen en het Dagregiſter verlooren; dat zy niets hadden vernoomen dan Wilderniſſen en wilde Menſchen: zy waren geweeſt in een Rivier, Parima genaamd, die zy meenden in het Meir van dezelfde naam uit te komen: de Indiaanen hadden gezegd, dat zy nog maar twee dagreizens af waren van de Rivier *Warari*, en nog zes of zeven Dagen van de Rivier *Akairica*; dat die Rivier hen zou gebragt hebben tot daar de Eb en Vloed begon, en daar de Portugeezen woonden; voorts, dat zy meenden dat deeze Rivier in de Zuid Zee

(*a*) Handveſten van Amſterdam 2. D: pag. 578 en 579. Gr. Placaatb: 4. D. pág. 503. en 504.

Zee uitſtortte. Doch by nadere ontdekkingen is gebleeken, dat deeze Rivier der Portugeezen, de Amazoone moet geweeſt zyn.

In den Jaare 1688, ontſtond 'er eene gevaarlyke muitery onder 't Krygsvolk, die den Heer van Sommelsdyk het Leven koſtte. By gebrek van toevoer uit het Vaderland, was men genoodzaakt geweeſt, het dagelyks deel der Soldaaten te verminderen. Dit had hen baloorig gemaakt, zo datze weigerden te werken indien zy geen meerder randzoen kreegen. doch de Commandeur Verboom ſtilde met goede woorden dit ongenoegen. Maar twee dagen daaraan, naamelyk op den 19den July van voorſz. Jaar 1688, wanneer de Heer van Sommelsdyk in een Laan van Oranjeboomen voor 't Gouvernement wandelde, hebbende by zich den Heer Commandeur Verboom, kwamen daar elf ſaamgezwoorene Rebellen half beſchonken op een ongeſchikte wyze, met hun geweer, en eiſchten meer en beter rantzoen van zyn Edele. Waarop de Gouverneur naar een Houwer taſtte, om deeze baldaadigen te rug te dryven, doch toen hy den Arm ophief, ſchooten zy gelykelyk op hem aan, waar door hy zevenen veertig Wonden ontving, aan welken terſtond overleed. De Commandeur Verboom, die anders wel by 't Krygsvolk gezien was, werd met eenen Kogel in den Buik getroffen, waar aan hy na negen dagen overleedt. Na dit moordaadig Bedryf, zyn de Rebellen gemarcheerd naar het Fort Zeelandia, het welk zy overmeeſterden, aldaar ſtelden zy goede wagt, laatende ondertuſſchen tyd aan den Lieutenant Kouper om het doode Lichaam van den Heer Gouverneur in huis te doen brengen, gelyk de Heer Commandeur doodelyk gekwetſt t'huis werd gebragt. Kort daar na zochten de Rebellen den Lieutenant Kouper te verraſſen, welke gaarne het Magazyn zoude bewaard hebben, indien hy maar vyf of zes onbeſchroomde Mans by hem had kunnen krygen, doch die niet kunnende vinden moeſt hy zich wel 'er van daan begeeven.

De Capitein Vredenburg het geval vernoomen hebbende begaf zich naar 't Fort om met de Rebellen te ſpreeken. Deeze ſchoten op hem en namen hem, neffens den Lieutenant F. A. de Rayneval, en den Secretaris de Graaf, op het Fort in arreſt.

De Rebellen maakten zich voorts meeſter van 't Magazyn, en voorzagen

gen zich van Kruid, Lood en Levensmiddelen, terwyl een party van hen alle de Burgers ging ontwapenen, en de verdere Soldaaten en Ambachtslieden ordonneerde mede op het Fort in de Wapenen te komen, 't welk in 't kort geſchiedde, alzo dat Volk daar van te vooren was onderricht. Dus vertoonden zich eerlang op de Fortreſſe honderd vyftig Man in de wapens, wanneer zy een ronde kring ſloegen en uit het midden van hen een Overſten verkoozen, zynde een Hoogduitſch Trompetter (die, eenige Maanden te vooren, wegens Deſertie gevonnisd was, om geharquebuſeerd te werden, maar op voorſpraak van den Commandeur en deszelfs Huisvrouw, vry raakte); voorts een Capitein, een Lieutenant, een Vaandrig, een Adjudant en vier Sergeanten; zy zwoeren vervolgens hun Opperhoofd te zullen gehoorzaamen, en malkander tot den laatſten droppel bloeds getrouw te blyven. De overige Militie daar mede niet te doen willende hebben, hieldt zich ſtil, dewyl ze niet magtig genoeg was, om de Rebellen te wederſtaan.

Na deeze Verrichtingen zonden de Rebellen een deel Volks naar de Kreek Para om de Soldaaten, die daar op de Poſt lagen, aan Paramaribo te brengen gelyk zulks ook is geſchied, niet zonder den Commandant van die Poſt te hebben misleyd. Met een bragten zy van daar twee Booten met Kruid.

Met denzelfden Vloed zonden zy eenigen af naar Surinau, alwaar omtrent twintig Soldaaten en verſcheide Timmerlieden in 't Boſch gecommandeerd waren, om die af te haalen; doch deeze zyn met den Korporaal de Rivier Suriname opwaards gevaaren tot by den Heer Baghman, wien zy hunnen dienſt aanboodden.

Des nademiddags omtrent vyf Uuren werd het Lyk van den Heer van Sommelsdyk met ſtaatſie op het Fort Zeelandia begraaven, onder 't losbranden van 't Kanon, en drie Salvo's uit het klein Geweer, die de Overſte der Rebellen nog ordonneerde *quaſi* ter Eere van zyn Edelheid te doen.

Van 't voorgevallene kreegen de Inwooners aan de Rivieren geen kennis, alzo de Rebellen alle de Vaartuigen die aan Paramaribo waren en nog daar na aankwamen, aanhielden; en de zaak zou nog langer onbekend

zyn

zyn gebleeven, zo de Rebellen de goedheid niet hadden gehad, (mag men het goedheid noemen?) toetelaaten, dat een Bootje met eenen Brief aan den Heer Raad-Fiſcaal naar de Rivier Commewine gezonden werd, om hem kennis te geeven van den droevigen toeſtand van zynen Schoonzoon den Heer Commandeur Verboom. Zy dwongen den Heer Secretaris de Graaf met dezelfde gelegenheid eenen Brief te ſchryven aan den Lieutenant Lohauſen, die op den hoek van Commewine en Cottica met omtrent vier en twintig Man lag. De Brief luidde:

MYN HEER,

„ De Militie van 't Fort alhier, (alwaar ik in arreſt zit) hebben my
„ geordonneerd UEd. te ſchryven, dat gy aanſtonds op 't ontvan-
„ gen deezes de Poſt van Cottica zult verlaaten, met al uw Volk alhier
„ aan Paramaribo komen, en hebben my nog gelaſt UEd. te zeggen, dat
„ in zo verre gy niet wilt komen, zy U Ed. *perſors* van daar zullen doen
„ afhaalen. Waar mede eindigende verblyve.

Uw Ed. D. W. Vriend.

(*Was getekend*,)

A. de Graaf.

De gemelde Lieutenant Lohauſen uit voorſz. Brief begrypende wat 'er voorgevallen was, liet terſtond zyne Soldaaten, in zyne Kamer hun Geweer brengen, en gaf hen kennis van 't geen aan Paramaribo was geſchied, welke Soldaaten hem gezamenlyk zwoeren getrouw te zullen zyn. De Korporaal op die Poſt liggende, ontving mede een Brief van zyne Makkers toegezonden, hem noodigende ten eerſten af te komen, terwyl 't werk naar wenſch was uitgevallen.

De Heeren Meunix en Abraham Pimper, zynde in de Kreek Commetuana, niet verre afgelegen van de gemelde Poſt Cottica, voorſz. tydingen vernoomen hebbende, is de Heer Muenix naar meergemelde Poſt ver-

vertrokken, en de Raadsheeren Gilles Muenix en Pimper de Rivier Commewine opgevaaren, geevende kondſchap aldaar aan de Raaden Snelleman, Govert de Bruyn, Thyſſen en Noording, en aan de verdere Planters tot boven aan de Rivier toe. Onderwyl had de Lieutenant Lohauſen mede daar van tyding gegeeven aan den Raad Wobma in de Rivier Perica.

De opgemelde Raaden, ieder in zyne Deviſie, de noodige orders gegeeven hebbende aan de Burger Officieren, zyn voort vertrokken, en op den 22ſten July op de Poſt Cottica aangekomen, zynde deeze plaats verkoozen, alwaar de volgende nacht meeſt al het Volk aankwam, dryvende by voorraad de Schepen van de Schippers Ryks en Plas, op order af; welke Schippers daar toe zeer vlytig arbeidden, gelyk mede 's Lands Barken.

Ondertuſſchen hadden de Officieren en andere Societeits Bedienden, die op Zeelandia in arreſt zaten, met de Rebellen genoeg te doen om hen geruſt te ſtellen, alzo zy, door de geduurige dronkenſchap, veel overlaſt van hen leeden. Doch de Officieren der Rebellen, ziende dat uit die dronkenſchap ligtelyk hun totaal ondergang zoude kunnen ſpruiten, hebben doen publiceeren dat in geval bevonden werd dat zich eenige der Soldaaten in den drank te buiten gingen, hy zonder genaade zoude werden opgehangen: waar door dit onweer wat bedaarde.

Vrydags den 23ſten July zyn de Heeren Raaden met de Militairen van Cottica, en met de Burgery van Commewine van gemelde Poſt voor den dag vertrokken, en nademiddags op de Plantagie Wiampibo, (toen den Heer Perduyn toebehoorende) liggende een Myl beneeden het Fort Zeelandia, aangekomen, dryvende mede af de gemelde Schepen en Barken. Dus bevonden zich op voorgemelde Plantagie zeven Raaden, mankeerende alleen de Raad J. F. Baghman, die aan de Rivier Suriname woonde, en aldaar met Sam: C. Naſſy, Capitein der Joodſche Burgery, de noodige orders ſtelde.

Onderwyl waren de Slaafhaalder de Salamander uit de Commewine, en 't Schip de Sara door Jan Dronker gevoerd, uit Holland voor Paramaribo gearriveerd, en door de Rebellen in bewaaring genoomen.

Den zelfden nademiddag reſolveerden de Heeren Raaden eenen Brief naar

naar Paramaribo aan den Commandeur Verboom op te zenden, verwachtende, dat de Rebellen denzelven zouden onderſcheppen en openen, en daar mede by den gemelden Commandeur gaan en dan Gezanten aan de Raaden zenden: ten welken einde, benevens den Brief, een Vry-geleide werd gezonden voor twee of meerder Perſoonen, die de Rebellen zouden willen committeeren, welke Brief luidde:

EDELE MANHAFTE,
LIEVE GETROUWE.

„ Uit het Raport van den Heer Baghman verſtaan hebbende het horribel feyt by eenige van de Militie ondernoomen aan den Perſoon van zyne Excellentie onzen Heer Gouverneur, als mede het ongeluk aan U Ed. overgekomen, zyn wy daar over zeer aangedaan, en zodaanig, dat wy aanſtonds met de Burgers in de wapenen zyn afgekomen tot redres van 't noodige om zulk enorme en ſchrikkelyke revolte te dempen. Met onze magt, aan Cottica komende, en de noodige ordres tot het aftrekken geſteld hebbende, kreegen wy zekere tyding, die ons eenigszins, na genoomene reflectie, tot moderatie moveerde, en by gevolg goed gedacht U Ed. deezen voor-af te zenden. 't Is ons onmogelyk te penetreeren de Acteurs van de begaane Crimineele actie by ontrouwe nog perſiſteeren, en haar meeſter maaken van de Fortreſſe, violeerende de Authoriteit van haar Hoog Mogende, aan wie zy, als aan ons, den Eed van getrouwigheid hebben afgelegd. Wy willen gaarne op voorſz. tyding de zachtſte kant kiezen, en antwoord op deeze onze Miſſive afwachten, waar inne wy ongevynsdelyk pretendeeren te verſtaan, wat de misnoegde party haar intentie is, het zy tot het perſiſteeren in haar begaane kwaad, of haar aan onze genaade over geeven. Uw Ed. weet, dat wy liefhebbers zyn van recht en gerechtigheid ende vouleeren by haar recht te maintineeren, en de verongelykte, naar de Goddelyke en Menſchelyke Wetten, (die ons aanbevoolen zyn,) onze autho-

riteit

„ riteit en hulpe te bewyzen, op dat wy dan de Justitie naar behooren „ mogen handhavenen: zo willen wy gaarne aanhooren de redenen van „ dit haar doen. Ten dien einde geeven wy hier nevens vrygeleiden „ aan haare te deputeerden, om na gehoord relaas ons antwoord te „ verleenen t'haaren Gouverno. Op morgen vroeg met de Ebbe zul- „ len wy hier op antwoord verwachten, en zo wy voor den Vloed „ de gerequireerde Gedeputeerden niet en bekomen, zullen doen 't „ geen ons te raden werden zal. Waar mede Edele Lieve, Getrouwe, „ wy UEd. beveelen in de protectie des Alderhoogsten, en blyven

(*Was geteekend*)

Gillles Muenix,
Corn: Snelleman,
Gerrit Wobma,
Bastiaan Thyssen,
Nicolaas Noording,
Govert de Bruyn,
Abraham Pimper.

Ter zyde stond

„ Plantagie Wiampibo den 23sten July 1688.

Met welken Brief en Vrygeleiden de Predikant Keetelaar naar Paramaribo werd gezonden, met verzoek aan zyn Eerw: zo de Brief door de Rebellen werd aangehaald, hy met den Heer Commandeur mondelings zoude spreeken, en verder verneemen hoedaanig de zaaken zich aldaar gedroegen, om op zyn te rugkomst, daar van de Raaden te informeeren. En alzo de Inwooners van de Rivier Suriname van die van Commewine afgescheiden waren, liggende Paramaribo tusschen beiden, en ook het voornoemde Schip de Salamander in 't midden van de Rivier Suriname wel bewaard werd met Rebelle Soldaaten, en het echter noodzaakelyk was, dat men met malkander gemeenzaam handelde, zo werd dien zelfden avond

avond door de Raaden een Brief, met een Corjaar met een Blanken en vyf Indiaanen, afgevaardigd aan de Heeren Baghman en Naſſy, informeerende dezelven van hunne verrichtingen en verder voorneemen.

In den nacht kwamen aan op Wiampibo de Heeren Keetelaar, Perduyn, en Swart, mede brengende drie Gezanten van de gerebelleerde Soldaaten die terſtond by de Heeren Raaden gebragt werden. Van deeze drie zou eene *Colbreeker* het woord voeren, maar zulks niet wel kunnende doen, en alle drie orders hebbende om by gemelde Heeren Perduyn en Swart te blyven, op dat zy in 't byzonder met niemand zouden ſpreeken, nam de Heer Perduyn 't woord op verhaalende het voorgevallene aan Paramaribo, en de redenen waaromme de Militie zich te buiten had gegaan, en vertoonde de Atteſtatien van de Inwooners van gemelde Hoofdplaats, de Randzoen-Reekeningen van tyd tot tyd door den Commies *Ciprianus Cipriani* geteekend, als mede het Accoord, 't welk die van Paramaribo met de Militie hadden gemaakt, naamelyk, dat haar beſchikt zouden werden *f* 3500. voor die vertrekken wilden, in plaats van *f* 23000. en naderhand *f*. 15000. die dezelve te vooren hadden geeiſcht. Hierop verzochten zy approbatie van de Heeren en ſloegen voor, of zy Commiſſariſſen of eenen Brief met hen naar 't Fort wilden zenden. Waarop hen beleefdelyk werd geantwoord, dat zulks niet noodig was, terwyl de Militie alreede met den Heer Verboom en verdere Officieren was geaccordeerd, en dat het de Heeren lief was, dat zy zo verre met den anderen waren verdragen, en wel gaarne zagen, dat zy zouden vertrekken hoe eerder hoe liever. Met welke en andere goede woorden en verder onthaal, (doch zonder eenige beloften,) zy Gedeputeerden zodaanig te vreden waren, dat zy zeer vergenoegd naar Paramaribo wederkeerden.

Toen werd de Heer Swart verzocht zich te begeeven naar de Heeren Baghman en Naſſy om hen mondeling de voorneemens bekend te maaken, werdende hem aanbevoolen dezelven aan niemand anders te openbaaren, gelyk hy ook getrouwelyk heeft gedaan. En, op dat de Rebellen geen kwaade gedachten zouden hebben, zeiden de Raaden aan de Gezanten met een, dat terwyl de Planters aan de Rivier Suriname van 't Accoord niet wiſten, het derhalve noodig was, dat de Heer Swart, be-

nevens eenige van de Heeren, naar de Heeren Baghman en Naſſy ging, om hen van de zaak kennis te geeven, op dat die Heeren met hun Volk aan 't Fort komende geene de minſte vyandelyke attaque zouden beginnen. Waar in gemelde Afgezanten groot genoegen ſchepten.

Gemelde Heeren Swart en Perduyn, met dezelven naar Paramaribo vertrokken zynde, heeft Dominus Keetelaar bericht gedaan aan de Raaden wegens zyne verrichtingen aldaar, tot groote blydſchap verhaalende onder anderen de groote verſlagenheid onder de Militie, en de vreugde der Burgeren veroorzaakt door de aannadering der Raaden, en der Inwooners van Commewine.

Het voorgemeld' Accoord gemaakt tuſſchen den Heer Commandeur Verboom neffens de verdere Officieren en Burgers aan de eene, en de Rebellen aan de andere zyde, is de ſtrik geweeſt waar door deeze laatſten gevangen zyn, zynde zy van gedachten, dat zy daar genoeg aan hadden, daar de Raaden in tegendeel aanmerkten, dat het een afgedwongen Accoord was, afgeperſt van gevangene Officieren en ontwapende Burgery, en ook maar van ééne plaats die alleenlyk de gantſche Colonie niet konde verbinden. Hadden de Rebellen de toeſtemming der Heeren Raaden noodig geoordeeld, zouden zy die mede hebben kunnen afperſſen, met de Vrouwen en Kinderen der Burgers ook in 't Fort, onder hun geweld gevangen te brengen, waar door de Raaden in verlegenheid zouden zyn geraakt.

Op den Brief door den Raad aan de Heeren Baghman en Naſſy geſchreeven, kreeg men denzelfden nacht, of even voor den dag tot antwoord: „ Dat zy bezig waren afte dryven met het Schip van Capitein „ Dronker, de Bark der Labadiſten met twee Stukken, een Pont met „ twee Stukken, en verders de Tentbooten met omtrent honderd dertig „ Man, buiten nog een goed getal Creoole Negers: Dat zy zich bevon„ den een Myl boven Surinou, en met de volgende Ebbe anker zouden „ ligten, en zien te dryven tot Paramaribo, of zo verre het Ty het toe„ laaten zou; en dan daar de Reſolutie der Heeren Raaden afwachten ".

'sMorgens vroeg zag men 't Schip van Capitein Dronker afgedreeven. 's Nachts had gemelde Capitein de vier Soldaaten die 't Schip bewaarden, vaſt-

vaſtgekreegen en ondergejaagd, en was toen voorby 't Fort afgezakt. Hy boodt zynen dienſt aan de Heeren Raaden, en leverde hen over de vier Soldaaten, die niet anders dachten of zy zouden aanſtonds opgehangen werden, en waren niet weinig verwonderd dat in tegendeel zy met beleefdheid werden bejeegend, en ook terſtond met een Tentboot, onder 't Commando van den Vaandrig Snelleman, naar Paramaribo te rug gezonden, met aanbeveeling, dat de Rebellen allen haaſt zouden hebben te maaken om het Fort te verlaaten en t' Scheep te gaan: het welk zy beloofden hen te zullen aanzeggen.

Omtrent een half Uur na dat zy opgezonden waren kwamen de Heeren Swart en Cipriani, nevens een Soldaat als Afgezant der Rebellen, die belaſt was de vier Soldaaten en hun Geweer op te eiſchen. Gemelde twee Heeren betuigden, dat het afdryven van Capitein Dronker byna iets kwaadts zou hebben veroorzaakt, Zy bragten mede een Brief van den Heer A. van Vredenburg, waar by hy, de gemelde vier Soldaaten en hun Geweer, op order van den Commandeur Verboom, opeiſchte, met laſt de Proviſie die gemelde Capitein beloofd had voor de weg te gaane Soldaaten, aan den Commies Cipriani te leveren. Welke Proviſien geleverd werden op Reſolutie der Raaden, die echter niet goedvonden het Geweer van die Soldaaten te rug te laaten geeven.

Ook ontvingen de Heeren Raaden een Brief van den Heer van Vredenburg uit naam van den Heer Commandeur geſchreeven, en gebragt door den Lieutenant De Rayneval: by welken brief bleek, dat de Heer Verboom en verdere Officieren verkeerdelyk in 't denkbeeld waren, als of de Raaden hun gedrag omtrent het maaken van het Accoord en in de verdere omſtandigheden, hadden afgekeurd. De Raaden overtuigden den Heer de Rayneval van 't tegendeel, en gaven hem kennis van hunne voorneemens, met aanbeveeling die aan niemand anders te openbaaren, dan aan de Heeren Vredenburg en Kouper.

's Nachts om tien Uuren is by de Raaden gekomen de Lieutenant Arn: Kouper, met bericht hoedaanig de zaaken aan Paramaribo ſtonden, en bragt eenen Brief van den Heer van Vredenburg mede, met een ingeſloo-

 ten

ten Pardon-briefje dat de Heer Verboom had laaten afkondigen. De Brief luid:

„ EDELE ACHTBARE HEEREN!

„ Het heeft den Heer Commandeur belieft, dat dit Biljet zou werden „ gepubliceerd, en wy hebben aanſtonds de goede vruchten ge- „ zien. Veele ſepareeren zich; en ik geloove dat het geen groot getal „ zal zyn, dat zich t'Scheep zal begeeven. Hier mede UEd. Achtb: „ in Godes gunſt beveelende blyve enz. "

(*Was geteekend*)

A. VAN VREDENBURG.

Nog ſtond 'er by: „ Verders is alles toebetrouwd aan den Heer Kouper.

De Pardon-brief was van de volgende inhoud:

„ Door order van den Heer Commandeur werd gepubliceerd eene ge- „ neraale amneſtie en vergiffenis, en vergeeving van alles wat tot „ dato is gepaſſeerd, en werd haar toegeſtaan te blyven of te repatrieeren „ naar haar welgevallen ".

Na dat de Raaden aan gemelde Lieutenant hunne meeninge bekend gemaakt hadden, is dezelve kort daarop weder vertrokken.

's Maandags den 26ſten July 1688. informeerden de Raaden den Raad Baghman wat by hen vaſtgeſteld was, onder anderen, dat zy den Heer W. de Bruyn naar Paramaribo zouden zenden, om de Fortreſſe op te eiſchen van de muitende Soldaaten: gelyk die Heer derwaards vertrok voorzien met den volgenden Brief:

„ Aan 't Garnizoen in de Fortreſſe Zeelandia,

„ Alzo ons door diverſen uwer Gedeputeerden is verzekerd, dat de „ Fortreſſe op giſteren of ten langſten deezen morgen zoude ver- laaten

„ laaten zyn geweest, en uwe persoonen geembarqueerd, naar welken „ tyd wy met groote impatientie hebben gewacht, 't welk tot deezer uuren „ niet geschied zynde, hebben wy geresolveerd den Heer *W. de Bruyn* „ expres te deputeeren, met ordre om U aan te zeggen, dat wy niet „ langer kunnen wachten, maar begeeren, dat U 't Fortres aanstonds „ zult hebben te abandonneeren, en verders uwe persoonen te embar- „ queeren, op dat wy deezen dag met den Vloed nog possessie daar van „ mogen neemen. Waar op ons verlaaten, niet twyfelende of zult zulks „ observeeren. Ook verwachten wy, dat aan onzen Heer Gedeputeer- „ de goed onthaal en korte depeches zullen gegeeven werden: doch de „ Fortresse overgeleverd zynde, zouden U nog wel langer in 't Schip, „ indien het nog niet gereed was, kunnen blyven, voor een of twee „ dagen ".

„ Actum in 't Campement op Wiampibo den 26sten July 1688.

„ Was geteekend door de daar zynde zeven Raaden.

Hierop volgde, dat de Schippers aan Land kwamen met bericht, dat hun Volk niet zou vechten, of aan den Vyand gaan, ten zy hen verzekering gegeeven werd van 't geen zy vorderden by hunne Requesten. De Heeren Raaden werden het eens met de Officieren en Matroosen op deeze wyze: „ Dat iemand gekwetst werdende genieten zou zodaanige Premie „ als by hun Hoog Mogende de Heeren Staaten was vastgesteld: doch zo „ men in gevecht raakte, en niemand gekwetst werd, zou men hen drie „ Maanden Gagie geeven: maar geen gevecht plaats hebbende, zouden „ zy te vreden moeten zyn met eene Vereeringe ter bescheidenheid van „ de Heeren ". Waarop de Officieren en Matroozen den Eed van getrouwigheid hebben gedaan, en toen wel gemoed waren.

De Heer Bourssen, Commies van de Westindische Compagnie, en twee Gedeputeerden der Rebellen kwamen bekend maaken, dat 'er groote oneenigheid was ontstaan in 't Schip *de Salamander* tusschen den Schipper en 't Volk, willende het Volk den Schipper niet op 't Schip hebben, noch met hem in Zee gaan; en dat de Heeren Broen en Bourssen met het Volk

overeen waren gekomen, dat de Schipper, op een ander Schip, als Passagier, zou overgaan, en de Opperstuurman voor Schipper, en de Onderstuurman voor Opperstuurman zouden ageeren, en dat men zoeken zou naar iemand tot Onderstuurman. Waarop gehoord de Schippers Ryks, Plas en Dronker, en hen verzekerd hebbende, dat zulks maar voor een of twee dagen zoude zyn, (verklaarende de Heer Bourssen, dat de muitende Militie nergens anders na wachtte om zich te embarqueeren) en voorstellende 't groot voordeel daar uit te verwachten, als hebbende zo een trouw Man in 't Schip: heeft Schipper Ryks een van zyne Stuurlieden overreed op dat Schip over te gaan, die met een goeden moed over ging zo ras hy met gemelden Heer Bourssen geaccordeerd, en van de Raaden in 't byzonder de noodige onderrichting omtrent 't geen hy op de Salamander doen moest, ontvangen had.

Gemelde Commies had mede overhandigd aan de Raaden eenen Brief van den Heer van Vredenburg in dato 26 July 1688, op Zeelandia geschreeven, verzoekende van den Raad te mogen weeten, wat hy zou moeten onderneemen ten besten der Colonie; en meldende, dat naar zyne gissing, maar omtrent negentig Rebellen wilden vertrekken, doch dat zy zulks niet zouden doen ten zy hen vier Ostagiers werden gegeeven; dat hy niet van voorneemen was zulks toeteſtaan, ten waare Heeren Commandeur en Raaden zulks mogten ordonneeren: besluitende, dat men zich op het Volk, dat nu van de Muiters gescheiden was, tot nog toe niet moest verlaaten.

De Gezanten, die met den Heer Bourssen waren gekomen, hadden ook eenen Brief van de Heeren Kouper en de Rayneval, te Paramaribo den 26sten dito geschreeven, aan de Heeren Raaden, luidende:

„ De Militie alhier, welke op haar vertrek naar den Vaderlande staat,
„ hebben ons alles geaccordeerd het geene, by 't bewuste Contract met
„ haar aangegaan, bedongen is, en alzo zy eenigszins voor de Schepen
„ en Volk beneeden liggende, bevreesd is van geattaqueerd te werden;
„ zo heeft zy ons verzocht, tot haar volkomen Securiteit, mede te nee-
„ men drie a vier Burgers van de voornaamsten alhier, die zy zo lang
„ verzoekt by haar te mogen houden, tot dat zy de Rivier Commewine
„ ge-

„ gepasseerd zoude zyn, als wanneer zy haar dan zonder eenige verhin-
„ dering van boord zoude laaten vertrekken. Van welke te doen wy zo
„ veel in ons is haar hebben willen diverteeren, doch zy persisteerd by
„ 't bovenstaande. Zulks wy hier op zullen afwachten het goed oordeel
„ van U Ed. Achtbaare enz.

Waarop de Raaden aan de Gezanten mondelings antwoordden: dat het zeer onordentlyk zou zyn zo zy Burgers mede wilden neemen, en een teken dat de Militie niet ter goeder trouwe wilde vertrekken; maar dat zy, de Burgers tot beneeden de Commewine in haar geweld hebbende, met dezelven zoude kunnen doen wat zy begeerde, 't welk zy Raaden als dan niet zouden kunnen beletten: derhalve, en om andere redenen meer, hun verzoek niet konde werden toegestaan; en zo zy zulks ondernamen, men het opneemen zou als een nieuw gepleegde hostiliteit. De Gedeputeerden, na nadere overlegging, namen met die Declaratie genoegen verzekerende, dat zo zy een Stuurman kreegen, de Militie voor den nacht zou embarqueeren. Na 't vertrek van den Commies Bourssen, en der Gedeputeerden, kreegen de Raaden, met den komst van den Heer de Bruyn, antwoord van de muitende Militie op den Brief der Raaden haar door gemelden Heer de Bruyn gebragt, met opeisch van de Fortresse: zynde voornoemde Antwoord op Zeelandia den 26sten July 1688, geteekend, en in 't Hoogduitsch geschreeven: luidende in 't Nederduitsch:

„ ANTWOORD, op den Brief geschreeven van de Heeren Raaden:

„ Waarom dat wy niet zyn vertrokken, de schuld en is aan ons niet,
„ dan het mankeerd aan den Commies Bourssen, en aan onze Pas-
„ poorten, dan zy hebben zo gaauw niet kunnen klaar komen, maar wy
„ verhoopen deezen avond aan boord te gaan, om morgen vroeg af te
„ dryven, en te vertrekken ".

Onder stond: „ De groetenis van de gantsche Militie die geneegen zyn te repatrieeren ".

De Burgery begon vry wat te murmureeren, om dat de Raaden de zaak

zaak of hunne voorneemens zodaanig ſecreteerden, en haar geene de minſte kennis daar van gaven. Derhalve, op dat alles zyn voortgang met eendragt en goedwilligheid zoude kunnen hebben, werd by de Raaden geresolveerd, dat de Capiteinen aan de mindere Officieren en verders aan de voornaamſte Planters kennis van zaaken zouden geeven, met aanbeveeling aan de Capiteinen omtrent alles goede toezigt te neemen.

Even voor den avond ordonneerden de Raaden, dat alle de Burgers zich zouden embarqueeren ieder op zyn beſcheiden Schip of Barken, terwyl de Heeren dachten, dat de muitende Militie, dien avond ingeſcheept zynde, mogelyk met den nacht nog zoude willen afdryven, en zo met de donkerheid zoeken te ontkomen, en zo niet, 's morgens voor den dag. Welke orders daadelyk werden opgevolgd, blyvende niemand aan Land dan de Heeren Raaden, Capitein van Hagen, T. R. van Hemert en de Lieutenant Lohauſen. Welke Heer van Hemert, geweezene Lieutenant, te vooren aan de Raaden gepreſenteerd had met veertig Vrywilligers die zich aan hem hadden aangebooden, aan boord van 't Schip van Capitein Ryks te gaan, en met hulpe van de twaalf daar zynde Soldaaten en Matroozen, het Schip de Salamander daar op de Rebellen waren, te attaqueeren: welke aanbieding, om zekere reden, niet aangenoomen, maar hy echter daar voor bedankt werd, nademaal het de Raaden alleen te doen was de Soldaaten die ſchuldig waren aan den dood van den Heer Gouverneur, en aan 't doodelyk kwetzen van den Heer Commandeur, in hun geweld te krygen, om dezelven naar verdienſten te ſtraffen; en gemerkt het getal der Rebellen, die zich op voorſz. Schip de Salamander hadden begeeven, zeer ſterk was, en zy wel gereſolveerd waren om te vechten; hebben de Raaden, om de Ingezetenen en Kooplieden, mitsgaders de Schepen en Goederen niet in de waagſchaal te ſtellen, goed gevonden Pardon te verleenen, aan alle die geenen die aan den dood van zyne Excellentie en aan 't doodelyk kwetzen van den Heer Commandeur niet ſchuldig waren. Ten welken einde de Heer van Hemert werd verzocht om aan de Rebellen zekeren Pardon-brief voor te willen leezen: 't welk gemelde Heer aannam nog dien nacht, zo als de Schepen en Barken afdryven zouden, te zullen doen. Derhalve gaven de Raaden aan hem

hem een Commissiebrief ten einde voorsz. aan de Rebellen te vertoonen. De Pardon - brief luidde als volgd:

„ Wy Raaden van Politie en Justitie deezer Provincie van Suriname, „ Rivieren en Districten van dien:

„ Na genoomene reflectie op den toestand der zaaken raakende de rebelleerende Militie die zyne Excellentie den Heer Gouverneur hebben doodgeschooten en den Heer Commandeur doodelyk gekwetst, zo zyn wy „ te raade geworden onze Resolutie, aan alle en een iegelyk, die 't zoude „ mogen aangaan, te declareeren by deezen: dat onze oprechte mening „ is te pardonneeren, gelyk wy pardonneeren by deezen alle die geene „ die niet bevonden zullen werden handdaadig te zyn aan het doodschieten van onzen Heer Gouverneur voormeld, noch aan 't kwetsen van „ den Heer Verboom, dat is te zeggen, die op geen van beide hebben „ geschooten, noch haar Geweer gelost: want onze intentie niet anders „ is, dan de Schuldigen te straffen, gelyk het ons by de Goddelyke Wetten is aanbevoolen. En, op dat de Onschuldigen geen de minste mistrouwe op dit ons Pardon zouden mogen hebben, zo belooven wy onder Eede, en in de presentie Godes alle 't bovengeschreeven heiliglyk „ en onverbreekelyk te zullen onderhouden en naar te komen, andermaal „ verklaarende geen anderen te zullen straffen, als die haar Geweer op „ den voornoemden Heer Gouverneur en den Heer Verboom hebben gelost: mids dat die geene die wy ons Pardon in deezen zyn geevende „ haar Geweer met onzen aankomste tegens ons en onze Burgery niet en „ zullen opneemen, maar haar gewilliglyk by ons begeeven, zullende „ ten allen tyde, wanneer zy uit deeze Colonie willen vertrekken, aan „ haar daar toe de noodige Paspoorten verleend werden om te repatrieeren. Zo iemand hier inne contrarie zal bevonden werden, zullen dezelve Straffe onderworpen zyn, die wy tegens de Schuldigen en daaders van de Crimineele Actien zullen executeeren, en hoe meer de „ Schuldigen haar jegens ons komen te opposeeren, hoe zwaarder de „ straffe zal zyn: waaromme dezelven aanmaanen haar gehoorzaamelyk „ aan onze genaade overtegeeven.

„ Aldus besloten en gearresteerd deezen 26ſten July 1688, aan de „ Rivier Suriname in 't Campement op Wiampibo.

(*Was getekend*,)

G. Muenix,
Corn: Snelleman,
G. Wobma,
B. Thyſſen,
N. Noording,
G. de Bruyn,
Abrah. Pimper.

Nog diep in den avond kwam Capitein van Vredenburg van Paramaribo by de Heeren Raaden op *Wiampibo* brengende bericht, dat de Rebellen het Fort hadden verlaaten, en alreeds vyftig Man in de *Salamander* waren geembarqueerd, en dat de laatſte, omtrent veertig in getal, in de Pont willende naar boord vaaren, het voorſz. Schip voorby waren gedreeven, en nu beneeden de Zaagmolen zich bevonden. Welke Tyding door den Heer Swart mede gebragt was aan de Heeren Baghman en Naſſy. Eer men de noodige ſchikkingen kon maaken, om deeze veertig, afgeſcheiden van de anderen, te overmeeſteren en dus hen gemakkelyker te kunnen dwingen, waren zy met een Voorvloed al aan boord gekomen.

Omtrent Middernacht zyn de Heeren Raaden vertrokken van *Wiampibo* naar de Schepen, zich plaatſende in dat van Capitein Dronker, om ieder een aantemoedigen; genaderd tot dichte by 't Schip der Rebellen lieten de opdryvende Schepen 't anker vallen, verwachtende het wedervaaren van den Heer van Hemert te verneemen, welke Heer, door de duiſterniſſe de Schepen gemiſt hebbende, omtrent een Uur voor den dag aan boord van Capitein Dronker eerſt te rug kwam, met bericht, dat de Rebellen hem toegeſtaan hadden zyne Commiſſie, en den Pardon-brief voorteleezen: dat zulks een groote neerſlagtigheid onder hen baarde, doch eindelyk, na veele woordenwiſſelingen, verzochten zy, dat de Burgery met

met de Schepen niet verder mogte naderen om hen aan te taſten, verzekerende de Rebellen, dat zy met den dag Gezanten aan de Heeren Raaden zouden zenden.

De Gezanten met het aanbreeken van den dag niet komende, is door de Raaden bevoolen, dat de Schepen hun ankers zouden ligten, en de Schippers van de Barken mede aanſtonds belaſt te gaan leggen dichte by 't Schip *De Salamander*, om, zo Capitein *Ryks* (tot Commandeur van deeze onderneeming benoemd,) voorſz. Schip begon te attaqueeren en aanteklampen mede aantevallen.

Inmiddels zyn de Heeren Wobma en Thyſſen gevaaren voorby het Fort Zeelandia en 't Schip de Salamander naar dat van Capitein Adr: Dronker om een Mondgeſprek te houden met de Heeren Baghman en Naſſy. Wanneer zy van daar zagen, dat een Sloep afſtak van voorſz. Salamander, roeiden zy naar gemelde Sloep, en bevonden dat daar in drie Gezanten der Rebellen waren, deeze namen zy in haare Boot over en voeren weder naar boord van 't Schip van Capitein Jan Dronker. De Heeren by elkander zynde, verſtonden van de Gezanten, „ dat de Pardon - brief der Raaden „ aan boord geleezen zynde, groote onſteltenis had verwekt, en dat de „ Onſchuldigen geen ſtraffe willende ondergaan; ook zich zelven niet in „ 't gevaar wilden ſtellen; en vervolgens zy gezamenlyk hadden gereſolveerd de Schuldigen overteleveren; maar verzochten, dat door de Heeren mogte opgegeeven werden, wie zy begeerden te hebben en dachten ſchuldig te zyn, alzo niemand in 't Schip der Rebellen de Schuldigen durfde noemen, uit vreeze van ongemak, maar dat, zo de Heeren maar twee Perſoonen noemden, die daadelyk zouden werden gezonden, welke de anderen dan wel zouden beklappen.

Daarop werd beſlooten den Heer van Hemert wederom naar 't Schip der Rebellen te zenden, met twee van de gemelde Gezanten, om twee of drie opgegeevene Perſoonen te gaan opeiſchen, en naar 't Schip van Dronker te zenden, en te bedingen, dat alle de Rebellen haar Geweer over gaven.

Midlerwyl zyn de Schepen van *Plas* en *Dronker*, met een doordringenden Wind tegen Stroom, zo dicht onder 't Schip de Salamander genaderd,

derd, dat men met de anderen konde fpreeken, liggende zo op zyde met de Ankers in den Grond; als mede de Barken daar dichte by gepofteerd. Dit gaf zodaanigen fchrik aan de Rebellen, dat zy den Heer van Hemert baden om te roepen, dat niet zoude gefchooten werden, alzo zy willig waren alles te doen wat men begeerde. De Heer van Hemert riep toe aan 't Schip van *Plas*, dat 'er een Boot gezonden moeft werden om 't Geweer aftehaalen, en Volk om bezit te neemen; brengende alle de Rebellen zo willig en haaftig hun Geweer, dat verfcheide Stuks daar van over boord zyn geraakt.

Toen bragt men op 't Schip van *Dronker* twee Schuldigen, waar onder de eene Generaal der Rebellen was geweeft, die, na onderzoek en bekendmaaking der andere fchuldige Perfoonen, in de Boeijen werden geflooten, en om de andere gezonden, die mede na onderzoek alle in de Boeijen geflooten werden, tot het getal van vyftien of zeftien Perfoonen. Welke Gevangenen getuigden, dat 'er nog zes of zeven aan Land waren, die mede by de Troep waren geweeft, en gefchooten hadden; welkers naamen zy opgaven. De Raaden zonden dan aanftonds een Expreffe aan den Heer van Vredenburg met verzoek van de Befchuldigden te doen vatten: maar gemelde Capitein fchreef aan de Raaden, dat de Militaire Difcipline niet toeliet zulks te doen zonder kennis van den Heer Commandeur. Waar over de Raaden zeer verwonderd en aangedaan waren. Zy voeren na Land, na gegeeven order, dat de Burger-Capiteinen met hun Volk (verdeelende onder hen de Gevangenen) zich mede naar den Wal zouden begeeven, gelyk zulks gefchied is. De Raaden gingen ten eerften den Heer Commandeur bezoeken, welke Heer als toen zeer ontftelt was door 't fchieten der Schepen, toen de Burgers van hunne Schepen vertrokken.

De Capiteinen hunne Burgers aan Land in orde gefteld hebbende trokken naar 't Fort met gedachten de Gevangenen aldaar te doen bewaaren; maar voor de Poort van 't Fort komende, werd hen, zulks uit order van den Heer van Vredenburg, niet toegelaaten, maar hen aangezegd, dat zo de Burger-Capiteinen de Gevangenen wilden overleveren, men dezelven in 't Fort zoude ontvangen. Gemelde Capiteinen zeer misnoegd over

deeze

deeze bejegeningen, te meer alzo dezelven weinig overeenkwamen met het geen de Heer Vredenburg, den dag te vooren, aan den Raad, geſchreeven had, naamelyk, dat men zich op de blyvende Soldaaten niet vertrouwen moeſt, ſcheelde het niet veel, of zy zouden in 't Fort met geweld ingetrokken zyn, daar toe zy magt genoeg hadden: doch door tuſſchenkomſt der Raaden, en om den Heer Verboom geen nieuwe onſteltenis te veroorzaaken werd de Burger-Capiteinen, door de Raaden, aangezegd wederom aftetrekken met de Gevangenen en met de Kiſt daar het Geld in was, en poſteerden zich in zekere Huizen hen aangeweezen voor een Corps-de-Guarde.

De Heer van Vredenburg naderhand te voorſchyn komende, gaf voor dat hy omtrent die zaaken gevolgd had de orders van den Heer Verboom. Dit kwam de Raaden vreemd voor; terwyl die Heer toen zy even te vooren by hem geweeſt waren, daar niets van gerept had. Zy antwoordden aan den Heer van Vredenburg, dat, onderſtellende dat de Heer Commandeur dergelyke orders mogte hebben uitgegeeven, hy dan den Raad in tyds daar van kennis had behooren te geeven, die dan voorgekomen zou hebben de Burgery naar 't Fort te laaten trekken, en dezelve niet zou hebben blootgeſteld om aldaar een Weigering te gaan haalen waar over de Burgers zeer gebelgd waren.

Dienzelfden Achtermiddag liet de Heer Commandeur alle de Raaden aan zyn Huis byeenroepen; deeze voor zyn Ziekbedde zittende, heeft hy aan hen een Verhaal gedaan van 't geen de Rebellen tegens den Heer Gouverneur en hem hadden ondernoomen, en gaf aan de Raaden in bedenking, of men de Rebellen Moordenaars zou kunnen ſtraffen, uit reden, dat hy Commandeur, neffens de andere verdere Officieren en Burgers aan Paramaribo, met de Rebellen een Verdrag had aangegaan van dezelven te laaten vertrekken, voorſlaande en geloovende, dat dezelven in Holland komende, gelyk zy gezwooren hadden derwaards te zullen gaan, haar verdiende ſtraf wel zouden ontvangen. De Raaden antwoordden daar op, dat, dat Verdrag niet beſtaan kon, als zynde gemaakt door hem en verdere Officieren, die in 't geweld der Rebellen waren, en door ontwapende Burgers, en dus gedwongen: dat zodaanig Accoord mede nul en van

geen waarde was, als zynde aangegaan buiten de concurrentie van den Raad, aan wien de Regeering van 't Land toevertrouwd en bevoolen was: dat zy Raaden in voorſz. Accoord niet konden bewilligen zonder te zondigen, en een groote ſtraf op den hals te haalen by God en haare Principaalen in geval zy de Moordenaars ongeſtraft lieten gaan: en dat die Moordenaars zich wel wachten zouden met het Schip in Holland te komen, en bereids gereſolveerd waren te Duinkerken in te loopen.

Waarop de Heer Commandeur te gemoet voerde, dat alles aan de Heeren ſtond, en verhoopte, dat God hen wilde bywoonen met den Geeſt der Wysheid, om niet alleen de zaak wel uittevoeren, maar 't beſten van het Land te betrachten, dat hy hen ernſtelyk aanbeveelde. En niettegenſtaande de Raaden wel wiſten, dat in dergelyk geval, het Oppergezag in de Colonie hen toekwam, vonden zy echter raadzaam het gevoelen van den Heer Verboom daar over te hooren, die dan in korte woorden te kennen gaf, dat het Zonneklaar was, dat niemand alhier boven de Raaden zich opwerpen kon, en alles aan hun Regeering toevertrouwd bleef; doch recommandeerde den naaſten Officier van rang in de Militie, (zo de Raaden hem bekwaam oordeelden,) in het Commando van de Militie te laaten. De Raaden betuigden dat zulks mede hun gevoelen was, en zy zulks zouden betrachten.

De Raaden tegens den avond vergaderd deputeerden eenige Leden uit den Raad om by den Commandeur te gaan, om hem te verzoeken in geſchrifte te willen declareeren het geen hy mondelings gezegd had wegens 't Hoofd der Militie, naamelyk dat die zoude moeten ſtaan onder den Raad. Welke voorziening de Raaden dienſtig oordeelden, om alle twiſten voortekomen, die na 't overlyden van den gemelde Commandeur mogten opreizen, in geval de Heer van Vredenburg als dan eenige pretentie daar jegens zoude willen formeeren, welke weggenoomen zou werden door vertoon van zodaanig een Schriftelyk Declaratoir van den Heer Verboom. Doch deeze Heer werd door die Gedeputeerden gevonden buiten ſtaat en kennis, gelyk hy ook 's anderen daags den 28ſten July 1688, geſtorven is.

Wanneer des Donderdags den 29ſten van gemelde Maand het Lyk van

van dien Heer begraaven zou werden, werd zeer in twyfel getrokken de wyze op welke de Lykſtaatſie gereguleerd zou werden, want de Militie, miſtrouwende de Burgers, zouden de Officieren gaarne gezien hebben, dat de Burgers achter het Lyk zonder Wapens in 't Fort zouden volgen, of wel, met hunne Wapens trekkende, voor de Poort van 't Fort blyven ſtaan. Doch om de zwaarigheid en alle misverſtand uit den weg te ruimen, werd by den Raad goedgevonden, dat de Burger-Compagniën het Lyk niet zouden volgen, maar voor haare Wagthuizen in orde gerangeerd ſtaan, en aldaar zo veel Decharges doen als in 't Fort zouden werden gedaan.

De Burgers vertrouwden aan hunnen kant de overblyvende Militie niet, noch minder terwyl onder dat Volk zich bevonden de beſchuldigde, en door den Heer van Vredenburg niet overgegeevene Moordenaars, die in dienſt bleeven. Om dan de Burgery geruſt te ſtellen recommandeerden de Raaden de Burger-Capiteinen in hunne Wagthuizen goede en ſterke wagt te houden, en niemand te vertrouwen.

Volgens Reſolutie en Publicatie van den Raad werd op den 30ſten July zynde Vrydag een Dank-Vaſt- en Bedendag gehouden, om God Almachtig te danken dat het Hem behaagd had de Ingezetenen te behoeden, en de Moordenaars en andere Rebellen in handen der Juſtitie te doen vallen zonder verdere Bloedſtorting, en zyne Goddelyke Majeſteit te ſmeeken 't Land van zulke en andere Bezoekingen te bevryden.

Op den eerſten Auguſty zynde Saturdag werd des avonds de dood aangezegd aan elf Rebellen, ten einde des Maandags daar aanvolgende te werden geëxecuteerd. Op dat niets de Executie mogte hinderen, hadden de Raaden aan de vyf Burger-Capiteinen de noodige orders gegeeven. 's Maandags ochtent werd aan de Misdaadigers hun Vonnis ter Gerechtsplaatſe voorgeleezen, en vervolgens ter uitvoer gebragt, te weeten drie werden geradbraakt en acht opgehangen, onder welke laatſten de geweezene Generaal was, die door veele goede getuigeniſſen in plaats van geradbraakt te werden (zo als hy eerſt verweezen was,) de Galg kreeg.

De Burger-Capiteinen aftrekkende van 't Gerecht, marcheerden met hun Volk, volgens order, naar de Vergaderplaats der Heeren Raaden, alwaar de

de Heer G. Muenix, als President uit den naam van den Raad, de Capiteinen, verdere Officieren en Burgery bedankte voor hunne zo goeden en willigen dienst in deeze omstandigheid betoond, niet twyfelende of zy zouden in alle gelegenheden, de nood vereischende, zich op dezelfde wyze gedraagen, werdende een ieder verlof gegeeven om naar hunne Plantagiën te vertrekken.

Hoe 't verder gegaan is met de Beschuldigden die ongestraft in dienst gebleeven zyn, en hoe de Heeren Raaden en de Heer van Vredenburg zich daaromtrent verder hebben gedraagen, is my niet voorgekomen. Alleen vind ik aangeteekend (*a*) dat de overige zestig Man niet langer in dienst werden gehouden, en voor en na by vyf of zes naar Holland zyn overgevoerd en daar volgens beloften vrygelaaten.

Zo ras de Societeit in Holland de tyding van den dood van den Heer van Sommelsdyk ontving, bood dezelve het Gouvernement aan den Zoon des Overledenen aan: deeze toenmaals Heer van *Chatillon*, werd naderhand van Sommelsdyk genoemd; een Man beroemd door zyne zachtzinnigheid, Godsvrucht, en kennisse in de Zeevaart; welke, by alle Officieren en Gemeente bemind, eerst als Lieutenant ter Zee voor het Collegie ter Admiraliteit te Amsterdam, en eindelyk als Vice-Admiraal, onder het zelfde Collegie heeft gediend. Doch deeze Heer noch Mevrouw zyne Moeder konde daar toe niet bewilligen aangezien de moordaadige wyze op welke de Overledene was omgebragt. Waarop dan den Heer *Joan van Scherpenhuizen* tot Gouverneur van Suriname werd verkooren, en met een versterking van Krygsvolk en voorraadt van Oorlogs- en Mondbehoeftes naar de Colonie vertrok, nevens gemelden Heer Chatillon, die derwaards overging om de zaken van zynen Heer Vader te redden.

Na dat de Heer van Scherpenhuizen zyne Commissie van hun Hoog Mogende verkreegen had, en de verdere Credentiaalen door de Directeuren van de Societeit van Suriname, in 't begin van de Maand January 1689, hem overhandigd, en de Oorlog tegen den Koning van Vrankryk reeds verklaard was, begaf hy zich zonder tyd verzuim aan boord van 't Schip

De

(*a*) Beschryving van Suriname, pag. 55. te Leeuwaarden, by M. Injema.

De Princesse Royaal in Texel gereed liggende, en het Ys beginnende te schieten, geraakten zy gelukkig met de Schotsen in Zee, met een goeden Wind, in gezelschap van nog dertien andere Schepen. Omtrent *Wight* raakten tien van gemelde Schepen van de Princes-Royaal af by nacht door den duister (*a*). 's Anderen daags ontmoeten zy twee Fransche Terraneufsvaarders waar van zy den eenen namen, terwyl de andere, door een zwaaren Mist, het ontkwam. Doch 't voorsz. Prysje te log in 't zeilen zynde, en een zwaar Weêr opkomende hadden zy geen' tyd om zich van deszelfs ingelaaden zouten Visch te bedienen, en lieten het zelve, na dat zy den Schipper en 't Volk daar uit genoomen hadden, achteruitdryven. Den zelfden Nacht vervielen zy onder drie of vier Fransche Kapers, en dreef, tot hun ongeluk, dien nacht, één van de drie by gebleevene Hollandsche Schepen hen voor den boeg, en lag hen in dat harde weêr omtrent twee Uuren op zyde, wegneemende hun Boegspriet, Fokke-mast, de Puttingen van den grooten Mast, halve Bak en Galdery van achteren. Waarop zy des anderen daags nog tusschen twee der voorgemelde Fransche Kapers zeer reddeloos lagen, zonder dat zy de een den anderen konden aandoen. De Princes-Royaal was byna onbekwaam om de Reis te vervolgen. Doch gemerkt den slechten staat, waar in de Colonie van Suriname ten dien tyde was, en dat zonder een spoedig redres dezelve verlooren ging, konde de Heer van Scherpenhuizen niet besluiten, eenige Haven, ter verachtering van zyne Reis, te kiezen, hoewel de Bootsgezellen begonnen te morren, zendende den Bootsman, Constapel, en nog een anderen Onder-Officier in de Kajuit, terwyl gemelde Gouverneur, met den Heer van Chatillon, neffens Capitein Lohuyzen, en des Gouverneurs Secretaris aan tafel zaten. De Gouverneur vroeg hen, wat zy begeerden en wie hen aldaar gezonden had? Zy antwoordden, dat zy die geenen waren, die voor 't Volk, in tyd van nood, moesten spree-

ken

(*a*) Deeze Omstandigheden en het verder Verhaal van den Aanval der Franschen, onder den Heer *du Casse*, tegen de Colonie vruchteloos gedaan, kan men vinden in zeker *Raport aan de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden door Jan van Scherpenhuizen*, *Oud Gouverneur der Colonie van Suriname*, *overgegeeven*, door gemelde Heer, geteekend *in den Haag den* 11*den May* 1697, en *gedrukt te Amsterdam by Pieter Sceperus.*

ken, en zeiden, dat niemand van de Bootsgezellen geneegen was, met zulk een ontramponeerd Schip in Zee te blyven, maar dat zy verzochten de eerste Haven de beste binnen te loopen. De Heer van Scherpenhuizen vroeg hen, of hy en zyn gezelschap, ook niet mede voeren, en zo wel als zy het leven te verliezen hadden; en voegde hen toe, dat zy onvoorzigtig waren, en de Galg, of de Nok van de Raa kwamen eischen; doch dat hy hunne onnozelheid inziende, hen deezen misslag vergeeven wilde, mids zy zich stil en gerust hielden, hun best deeden om 't Schip, zo veel mogelyk, weder in staat te brengen om te kunnen zeilen, enz. Waarop zy gehoorzaamende, in geschiktheid weggingen, en na gedaane verslag van hun wedervaaren aan 't Volk, hand aan 't werk sloegen, zodaanig dat het Schip, door den yver en bekwaamheid van den Capitein Dirk Willemsz. Kok, in omtrent veertien dagen tyds, met stompen en stengen zo verre in staat gebragt werd, dat men besloot de Reis, onder Gods zegen, naar Suriname voorttezetten, alwaar zy, zonder verderen tegenspoed op weg te bejegenen, omtrent den 8sten Maart 1689, voor de Rivier van Suriname aankwamen, en de Gouverneur aan Land op den 11den van voorsz. Maand ontvangen werd.

De Gouverneur van Scherpenhuizen vond, op zyne aankomst in Suriname, de zaaken aldaar zeer verward en in eene droevige omstandigheid. De Fortificatien in slechten staat; de Militie sedert den dood van den Heer van Sommelsdyk nog niet recht aan 't bedaaren; tusschen de Predikanten en Kerkendienaaren twisten en wanorde, waar door groote opschuddingen en morring onder de Ingezetenen veroorzaakt waren. Ook werd bevonden, dat Samuel Cohen Nassy, Capitein over de Joodsche Ingezetenen en Burgery, door een onvoorzigtig gedrag, met scherpe en ontydige Executien van boeten en breuken, tegens der Jooden Ceremonien en bekende Voorrechten, informeel op hunne Feestdagen te werk gelegd, zyne onderhoorige Joodsche Burgers en Geloofsgenooten zodaanig getergd en gaande gemaakt had, dat daar uit tusschen henlieden een groote ongeregeldheid en dusdaanige opstand gereezen was, dat 'er verscheide gekwetst werden en gevaarlyke moeilykheden zyn ontstaan. Welke Geschillen onder onze Geestelyken, met het invoeren van een ordentlyke Classicaale Ver-

Vergadering, en de Wanorde en driftige Oneenigheden onder de Jooden, door een gewenſcht Verdrag, t'eenemaal geſtild en bygelegd zyn.

Het getal der Raaden van Politie en Crimineele Juſtitie niet volkomen vindende, verſchoof de nieuwe Gouverneur de Raadsvergadering, en de Ingezetenen werden tegens den 5^den April byeengeroepen, om een dubbel getal Perſoonen te benoemen, tot vervulling van de opengevallene plaatſen.

De Raad van Politie, by wien, behalve de Crimineele Jurisdictie, tot dien tyd toe, ook de Beſtiering van de Civiele Juſtitie, waargenoomen was, op den 5^den April vergaderd zynde, werd door den Gouverneur en Raaden, na dat dezelven alle de toenmaals hangende Proceſſen en Geſchillen van Civiele Juſtitie beſliſt en afgedaan hadden, voor zo verre, wegens hunne genoomene moeite en goede dienſten bedankt, om alzo vervolgens, naar luid en oogmerk van den Octroye, een byzonder Collegie van Raaden van Civiele Juſtitie opterechten.

Op den 18^den van voorſz. April, koos de Gouverneur uit het dubbel getal Perſoonen by de Ingezeten benoemd, het enkel getal tot de noodige vervulling der ontbreekende Raaden, welke Verkoozenen den gewoonlyken Eed afleiden en Zitting namen, waarna de Gouverneur en Raaden, in gevolge het XXIII. en XXIV. Art. van 't Octroy, twaalf Perſoonen benoemden, om door den Gouverneur zes daar uit verkooren te worden, die benevens hem de Civiele Juſtitie zouden bedienen.

Verders heeft gemelde Gouverneur met de Raaden van Politie eenige Placaaten de algemeene Ruſt betreffende, gemaakt, en ter beſliſſing en bevrediging van kleine verſchillen tuſſchen de Ingezetenen, een Collegie van Commiſſariſſen van kleine Zaaken opgerecht, met een goed gevolg; als mede Opzichters der gemeene Weide aangeſteld.

't Welk gedaan zynde, hebben de Gouverneur en Raaden van Politie zeer ernſtig gebeſoigneerd, om te onderzoeken welke zaaken ter beveiliging en ten beſte der Colonie het meeſt drongen, en ten eerſte bevorderd dienden te worden.

De Beſluiten omtrent de Beſcherming genoomen, waren op verre na niet werkſtellig gemaakt, wanneer eenige dagen daar na, en dat wel op

den 6[den] May, een Vloot van negen Fransche Oorlogsschepen en een Bombardeer-Galioot zich aan de Zeekust op deed, dewelke onze Bark, genaamd de Stad Amsterdam, die in den Mond van de Rivier op brandwagt lag, overviel en wegnam, met voorneemen om de onzen alzo onvoorziens te overrompelen. Doch de Ingezetenen, door een nadere en bedekte Brandwagt, in tyds gewaarschouwd, en onderricht zynde, dat tien Fransche Schepen door het zelve vernoomen waren, werd aanstonds Krygsraad gehouden, en daar in een heilzaam besluit tot eenen dapperen tegenstand genoomen.

Men liet dan het voorgemelde Schip de Princes-Royaal, met nog vier Koopvaardyschepen en twee kleiner Vaartuigen op de Rede liggende, tegen den Wal even boven de Fortresse Zeelandia ordentlyk ter bescherming van de Stad Paramaribo en ter verhindering van verderen optocht der Vyanden, rangeeren; terwyl ondertusschen zeven andere Hollandsche Koopvaarders vooraan in de Rivier Commewine by malkander geposteerd lagen, om de Franschen het opzeilen van deezen Stroom insgelyks te beletten.

Vervolgens werd het Kanon van voorsz. Fortresse, het welk als toen nog op den Grond lag, op de Affuiten en Roopaarden, voor zo verre men dezelven naar de kortheid des tyds, kon vaardig krygen, behoorlyk gemonteerd, en wyders de Schippers en Matroozen, die men op de Schepen kon ontbeeren, neffens de Ambachtsgasten, tot den dienst en regeering van 't Geschut in 't werk gesteld, gelyk men dan ook de noodige Handspaaken, Aanzetters, Lontstokken en Palissaaden had laaten kappen en aanbrengen, de Vaten met Leeftogt, die buiten 't Fort lagen, binnen gerold, en dezelven met Planken overdekt zynde, hier en daar op de Wallen tot Banquetten geplaatst: voorts waren eenigen Planken van de Huizen afgebrooken, om tot Beddingen voor 't Kanon te dienen daar 't van nooden was. Gelyk mede acht en zeventig Man onder den Capitein Swart, negen en zeftig Man onder den Capitein Lucas Coudrie en vier en tachtig Jooden onder den Capitein Nassy, (welke laatste zich in den Opstand der Militie door zyne trouw en dapperheid bekend had gemaakt) op de noodige Posten werden verdeeld.

Onder-

Ondertusschen verscheen de Vyand met zyn Vloot in 't gezicht, sterk negen Oorlogsschepen, een Bombardeer-Galioot en verscheide kleine Vaartuigen, nessens de voorsz. Bark door hen van de onzen genoomen, en lieten het Anker vallen beneeden en buiten Schoots van de Fortresse Zeelandia, als wanneer een Brief van den Heer *Du Casse*, Admiraal der Vyandelyke Vloote, geschreeven aan den Heer van *Chatillon*, door een Indiaan besteld werd. In welken Brief gemelde Du Casse betuigde verblyd te zyn zulk een braaven *Cavelier* als den Heer van *Chatillon* in die gelegenheid te mogen ontmoetten, noemende denzelven *Heere van Suriname*, nevens eenige andere vlyende woorden en uitdrukkingen, en dat in meeninge om door zodaanige Eertitels en Beleefdheden den gedachten Heer van Chatillon, toenmaals nog jong zynde, op zyne zyde te winnen, en, zo 't mogelyk was geweest, daar door Tweespalt te verwekken. Doch welgemelde Heer van Chatillon, te edelmoedig en te getrouw aan de belangens van den Staat, als mede, hoewel jong van Jaaren, te kloek en te verstandig zynde, om aan zulke Vlyerye der Franschen het oor te leenen, zag in tegendeel het gezegde Schryven voor een vyandelyken List en snood Bedrog aan.

Du Casse dit bemerkende, alzo hy geen antwoord bekwam, besloot een Chaloup met een Witte Vlag naar de Fortresse te zenden, in voorneemen vermoedelyk, om het Fort te bespieden, en op te eisschen. Doch overdenkende in hoe slechten staat de Vesting was, en dat zy door de Vyanden niet zonder groot gevaar der Colonie konde bezigtigd werden, besloot men, om voor hen onze zwakheid verhoolen te houden, op voorsz. Chaloup te laaten kanonneeren. Welke Kanon Schooten hen zo na troffen, dat zy in verbaasdheid weder naar boord moesten keeren. Waarop zy des Zondags den 8sten May met hunne Vloot het Fort wat meerder genaderd zynde, begonnen hetzelve te bombardeeren, doch deeden voor dien dag geen schade. Des Maandags den 9^den^ dito, als men hun rangeeringe en orders bemerkte, voorzag men onze Posten ter deeg met Volk, en het Gebed gedaan zynde, werd wyders op alles goede order gesteld, meerder Schildwagten uitgezet, en Brandwagten met Cano's op de Rivier, en 't Volk tot slaan aangemoedigd, dus wachtte men den Vyand af, die

 by

by dag onder 't Geſchut der onzen niet durfde komen; maar 's avonds met donker en achtervloed wel gerangeerd dicht onder 't Fort ten Anker kwam, zonder dat de Ingezetenen, door de duiſterheid eenig beſcheid van hen konden verneemen, gelyk men dan ook daarom op hen niet kon kanonneeren: tot dat hunne Geſchutpoorten geopend en lichten gezien werden en zy Vuur gegeeven hadden, onder 't roepen van *Vive le Roi de France!* De Ingezetenen daarop niet ſchuldig blyvende, antwoordden naar vermoogen met hun Geſchut, en raakten dus te ſamen in zo hevig Gevecht, dat na twee en een half Uur ſlaans, de Vyanden genoodzaakt waren hunne Kabels te kappen, en met de Voor-Ebbe reddeloos af te dryven. De Ingezetenen hadden omtrent zes of zeven zo ligt als zwaar Gekwetſten van hunne kant. Hoeveel Volk eigenlyk de Vyand verlooren heeft kon men niet weeten; doch hun vreeslyk misbaar en gekerm, gaven genoegſaam te kennen, dat zy euvel te gaſt waren geweeſt: gelyk men ook kort naderhand veele Lyken, als mede Stukken van Maſten en Stengen in de Rivier op en neêr vond dryven.

Dingsdags 's morgens den 10[den] lagen de Vyanden, zonder Vlaggen, zeer ontredderd, beneeden de Fortreſſe, buiten bereik van het Geſchut, tegen den Wal gezet of gedreeven. Men zond eenige Chaloupen, met Musketiers voorzien, om in 's Vyands gezicht deszelfs gekapte en verlaatene Ankers op te viſſchen. Onderwyl werd aan ons Volk, door den geweldigen arbeid afgemat Verlof gegeeven om wat te gaan ruſten. En vermids de Seinſchooten, voor de zeven Hollandſche Schepen die in de Commewine lagen, om dezelven te verwittigen, dat alles in goeden ſtaat was, nog niet gegeeven waren, nam de Heer van Chatillon, terwyl het Volk, als even gezegd, wat uitruſtte, en niet by der hand was, op zich, die te doen loſſen met het Kanon op de Battery, die door zyn Edele in 't gevecht gecommandeerd was geweeſt. Edoch het Kanon, zo als hy met zynen Kamerdienaar de Kardoes voor de tweede Seinſchoot wilde aanzetten, by ongeluk te vroeg afgaande, werd gemelde Heer elendig en zeer gevaarlyk aan zyne Handen en Gezicht gekwetſt (*a*), 't geen de gantſche Colo-

(*a*) Zie Vaderlandſche Hiſtorie XVI. Deel, pag. 49.

Colonie hertelyk ſmertte, zo om de loffelyke hoedanigheden van zyn Perſoon, als om zyne onbezweeke dapperheid in de gedaane afweering der Franſchen betoond; doch van welke Kwetſuuren hy echter is herſteld.

Des avonds naderde weder het Bombardeer-Schip, en hieldt tot middernacht aan met het inwerpen van Bomben; maar zonder ſchade van eenig belang. Des woensdags zynde den 11den der voorſz. Maand, waren de Franſchen bezig met hunne Schepen te repareeren, en wederom in orde te brengen, om, zo men giſte, te vertrekken. Doch van hunne oogmerken onbewuſt, hieldt men geduurig een wakend oog, en zond men geſtaadig kleine Vaartuigen uit, om hunnen toeleg te beſpieden. Donderdag den 12den 's morgens waren de Franſchen afgezakt, en werden de Ingezetenen van hunne Brandwagt bericht, dat de Vyanden in den Mond van de Rivier Commewine lagen, om dezelve met hunne Schepen op te dryven.

Waarop de Coloniers beſlooten hunne vyf Koopvaardyſchepen, (dezelven met meerder Volk bemand en Ammunitie van Oorlog voorzien hebbende, neffens twee kleine Scheepjes, welke laatſten men ondertuſſchen tot Branders had klaar gemaakt) daar de Gouverneur van Scherpenhuizen zelfs op was, aan te brengen, en tot dicht by de Franſche Vloot te doen afdryven, ten einde, zo 't mogelyk was, hun voorneemen om de Rivier op te vaaren door 't gezicht dier Schepen te ſtuiten, en dien Stroom te beſchermen. Deeze Schepen tot omtrent een Kanon-ſchoot van de Franſche Schepen ten anker gekomen zynde en de Franſchen nog een andere Vloot van de Hollandſche Koopvaardyſchepen in de Rivier Suriname gewaar wordende, terwyl zy aldus zich als bezet en op een tweeſprong bevonden, zonder der Coloniers toeleg te weeten, hebben het gevolg daar van niet willen afwachten, maar zyn, tegens alle Zeemanſchap, by duiſtere nacht in verwarring de Rivier Suriname uitgedreeven, en gelukkig in Zee geraakt, zo dat de Coloniers hen niet meer vernamen.

De Vyand aldus afgeſlaagen zynde, was 'er een groote Vreugde by de aanweezende Schippers en Ingezetenen, welke laatſten daarop weder naar hunne Plantagiën zyn vertrokken, met belofte, na zo gewenſchten uitſlag, alles

alles te zullen toebrengen wat tot voortzetting van de Fortreſſe en hunne eige beſcherming noodig zoude zyn.

Kort daar na is één der gemelde Franſche Oorlogsſchepen met vier en twintig Stukken en honderd zeſtig Man, benevens verſcheide Capiteinen en andere Land-Officieren, (uitmaakende het Garnizoen van Cajenne, en weder naar Cajenne willende) beneeden de Rivier van Suriname, twee Maanden na dat zy de Colonie in maniere als vooren aangetaſt hadden, in het te rug zeilen naar Cajenne, op de Kuſt tuſſchen Copename en de Corentin komen te vervallen, zodaanig van honger en door moeilyke reize afgemat zynde, dat zy genoodzaakt waren zich te onderwerpen, en op goeddunken overtegeeven. Dewelke dan geherbergd, geſpysd en vervolgens naar de Franſchen Eilanden gezonden werden, onder beding en goede verzekering nochtans, dat zy de bovenverhaalde van de Colonie genoomene Bark, met alle de toebehooren van dien moeſten te rug geeven; en voorts dat zy zouden vernietigen en vergoeden zodaanige Brandſchattinge als zy voorheen in de Berbice hadden geeiſcht, en wy in de Beſchryving van die Colonie verhaald hebben (*a*).

De Heer van Scherpenhuizen, vervolgens op deszelfs verzoek van het Gouvernement ontſlagen, en door den Heer M^r^. Paul van der Veen op den 14^den^ May 1696. afgeloſt zynde, vertrok naar het Vaderland, met een Schip genaamd Brigdamme, toebehoorende de Weſtindiſche Compagnie, welk Schip op den 29^ſten^ Auguſtus deszelven Jaars, op de hoogte van 52 Graaden, beweſten het Canaal, door twee Franſche Kapers den eenen gemonteerd met veertien Stukken en honderd Man, en den anderen met twaalf Stukken, en twee Draaibaſſen en negentig Man, aangetaſt werd. Het Gevecht was ſcherp, en na zes Glazen, en tot den Avond geduurd te hebben, werden zy, door de duiſterheid, geſcheiden. Zy bleeven echter nog by het Fregat Brigdamme drie Dagen, als wanneer zylieden werden verſterkt met nog twee kloeke Kapers, den eenen van twintig Stukken en twee honderd Man, en den anderen van zeſtien Stukken en honderd en dertig Man, die dan alle vier gelykelyk op voorſz. Fregat aan-

(*a*) Zie onze Beſchryving van Berbice, pag. 298.

aankwamen; 't welk maar gemonteerd zynde met vier en twintig Stukken en zeſtig Man, waar van reeds tien zo dood als gekwetſt, en het Scheepsvolk weigerende verder tegen zo een Overmagt te ſlaan, was men genoodzaakt te ſtryken en zich over te geeven. De Gevangenen werden te *St. Malo* opgebragt, van waar het Volk naar *Dinant* in ſtricte Gevangenis werd gevoerd, terwyl ondertusſchen de Gouverneur van Scherpenhuizen, neffens zyn Secretaris en Huisbedienden, in een Herberg te St. Malo bewaard werd, tot dat men hen den volgenden Dag toeſtond, onder het opzigt van een Wagt, en daar na zonder iemand by hen te hebben, door de Stad te mogen gaan waar het hen beliefde, en vervolgens, onder Borgtogt, hen toegelaaten werd om naar *Rouan* te vertrekken, en aldaar de orders tot een Paspoort van den Koning van Vrankryk aftewachten. De Heer de *Gaſtines*, Commisſaris van de Marine, liet den Heer van Scherpenhuizen gedachte Paspoort op den 17^den^ October bezorgen, en ſchreef aan hem met een. „ Dat de Koning zyn Meeſter het voorſz. Paspoort aan hem gunde „ door gratie, ter oorzaake, dat hy zyne Onderdaanen, die in zyne han„ den gevallen waren, wel gehandeld had, doch dat hy anderszins reden „ zou hebben gehad, om, vermids het Cartel verbrooken was, hem tot „ eene uitwisſeling tegens anderen te houden (*a*). "

Op de komſt van den Heer van Scherpenhuizen in het Vaderland werd hy duidelyk gewaar het ongenoegen van de Societeit, over zyne Adminiſtratie en Gouvernement daar te Lande. Hem werden ter hand geſteld de *Punten en Articulen* (*b*) om zich daar op te verantwoorden, gelyk hy zulks gedaan heeft by een gedrukt *Bericht en Antwoord* (*c*), waar heen de Nieuwsgierigen worden geweezen.

Kort na het overlyden van den Heer van Sommelsdyk, preſenteerde deszelfs Douariere haare portie van Suriname, in den Jaare 1688, aan de

(*a*) Zie hetzelve breedvoerig in het meergemelde Raport van den Gouverneur van Scherpenhuizen.
(*b*) Gedrukt te Amſterdam, by de Weduwe Aart Dirkz. Ooſſaan, 1697.
(*c*) Idem.

de Societeit over te doen: doch die aanbieding werd, in 1689, afgeslaagen. Haar Edele vond goed gemelde haare portie in de Colonie vervolgens te stellen in de bescherming van William den Derden, Koning van Groot Brittanien: en gaf den 12[den] February 1692, kennisse aan Burgemeesteren van Amsterdam, dat zy voorsz. portie aan den gemelden Koning van Groot Brittanien had verkogt, die het zelve ook had aangenoomen, gelyk blykt by Resolutien van de Societeit in dato 25 October 1691, en 28 February 1692. Deeze Koop moet nogthans naderhand vernietigd zyn; doch op welke wyze zulks is toegegaan, is my niet gebleeken.

Intusschen was de Heer *Gennes* met eene Vloot, waar onder aanzienelyke en welbemande Schepen, van Rochelle, in den Jaare 1695, uitgezeild, en zich in 't laatst van 1696, te Cajenne bevindende, van meeninge de gemelde Colonie van Suriname te komen aantasten; *de Feroles*, Gouverneur van Cajenne, had zich, mede aangebooden, om zich derwaards in persoon met een gedeelte van zyn Garnizoen te begeeven: maar van eenige Indiaanen, die van Suriname naar Cajenne waren vertrokken, vernoomen hebbende, dat 'er twee zwaare Hollandsche Schepen van zeventig Stukken te Suriname gereed lagen om eerstdaags uittezeilen, werd de Onderneeming gestaakt, niet willende te doen hebben te gelyk tegens de Schepen en tegens de Sterkte (*a*). De Oorlog weder ontstaan zynde met de Franschen, nu nog nader onderricht van de aangelegenheid en bloei deezer Volkplanting, werd aan den Vlootvoogd *Jacques Cassard* toegestaan dezelve een bezoek te geeven, gelyk hy tweemaalen in vier maanden tyds, onder het Gouvernement van den Heer Johan de Goyer, heeft gedaan, de eerstemaal vruchteloos; maar de tweedemaal, op den 10[den] October 1712, voor de Rivier gekomen, dwong hy de Ingezetenen tot eene daadelyke en schielyke uitkeering van eene aanmerkelyke Brandschatting. Het zal, zo ik my vlye, den Leezeren, en vooral die in deeze Volkplanting

(*a*) Zie *Relation d'un voyage de la Mer du Sud, detroit de Magell: Brasil, Cajenne, & les Isles Antilles, par le Sieur Froger, in* 12. *Amsterdam.* 1715.

ting woonen of belang en Familien hebben, niet onaangenaam zyn hier te vinden, een Verhaal van 't geen in die tyden is voorgevallen; zullende in myn Bericht volgen het geen in een zeer naaukeurig Dag-Regifter aangeteekend is.

Op den 8[sten] Juny 1712, werd men, door twee Kanon-fchooten, gewaarfchouwd, dat twee Schepen onzen buiten-Poft gepaffeerd waren.

's Anderen daags zyn eenige Schippers naar buiten gezeild om te verneemen wat Schepen 'er kwamen, onderftellende, dat het van onze Natie waren. Aan den Mond der Rivier komende, zagen zy een Schip, en een Bark naderen die kort daar na zeil minderden, en met het begin der Vloed voor de Rivier ten Anker kwamen. Dit gaf terftond achterdocht van Vyandelyke Schepen, om dat het niet te onderftellen was, dat welgezinden met den Voorvloed, hen zo voordeelig om by den dag in de Rivier te komen, daar zouden ankeren. Waarom gemelde Schippers ten eerfte wederkeerden, en aan den Gouverneur kennis gaven van 't geen zy gezien hadden, en vermoedden. Dien zelfden Avond werden weder twee Schooten gehoort tot een Sein, dat 'er nog twee Schepen dien Dag de gedachte buiten-Poft voorby gezeild waren.

Schoon, op den 10[den] Juny, de Vloed dienftig was, en men een wakkere Koelte had, kwam 'er geen Schip op, maar men verftond uit Indiaanen, dat 'er een Schip en een Bark voor anker bleeven liggen. Dit alles gaf aan veelen zwaarmoedige gedachten. 's Nademiddags zouden de Commandeur De Rayneval, en eenige Heeren naar beneeden vaaren om de Hollandfche Schepen (zo zy meenden) te gemoet te gaan. Aan den Waterkant komende zagen zy een Scheepsboot gereed om te vertrekken, en verzochten den Stuurman, dat, terwyl hy vooruitging, en een Zeilboot had, zo ras hy kennis kreeg welke Schepen het waren, hy hen te gemoet zoude komen. Het Gezelfchap vertrok een half Uur laater, en beneeden komende, zagen zy de voorfz. Scheepsboot, de Zeilen neêr geftreeken, aan de zyde van 't Bofch op 't droog liggen. Verder vaarende kreegen zy het Schip en de Bark in 't gezicht, liggende beide aan de Mond der Rivier. Op hun naderen ligtte de Bark zyn Anker, en, onder een Engelfche Vlag, achter 't Schip, dat een Prince Vlag toonde, omzeilen-

de, ging, aan de andere zyde van 't Schip, wederom ten anker. Nog verder afroeijende vernamen die Heeren nog drie zwaare Schepen, om den hoek, in Zee liggen, en bemerkten, dat het op 't Schip, dat in de Rivier lag, krielde van Volk. Alle deeze omſtandigheden konden hen noch niet overtuigen, dat het Vyandelyke Schepen waren: zy verbeeldden zich, dat dit naaſte Schip een Slaafhaalder was, die veele Slaaven aanbragte, en ſpoedden des te meer om daar aan boord te komen; doch eindelyk deed een Schipper van onze Schepen, genaamd *Jean Thibeaud*, dien de Commandeur mede genoomen had, hen begrypen, dat 't ligten van 't anker van de Bark, en het verre van een ſtaan van de Maſten der drie Schepen, die buiten waren, gelyk ook 't maakzel van 't Schip en 't getal Volk daar op, vaſte tekens waren van Vyandelyke Schepen. Waarop men dan te rug keerde.

Ondertuſſchen, omtrent vier Uuren des nademiddags, bragt een Pontvoerder (*) aan den Gouverneur de tyding, dat de Franſchen zyn Vaartuig hadden genoomen, en hy het met een Corjaar, ter naauwer nood ontvlucht was. Welke tyding werd beveſtigd door eenen Planter, die naar Commewine vaarende, door een Neger, in 't Boſch ſtaande, was toegeroepen, dat de Franſchen aan den Mond waren, en een Vaartuig genoo-

(*) Men noemd *Pontvoerders*, die aldaar de Producten of Voortbrengſelen der Plantagiën van derwaards naar Paramaribo in de Schepen aanvoeren in Ponten, zynde lompe Vaartuigen met een Strô Dak, die van verre zich vertoonen als Strôhuizen, en zeer langzaam voort gaan. 'Er zyn Ponten daar men honderd Oxhoofden Suiker in laden kan, doch meeſt zyn ze wat kleiner van caliber. De gemelde Pontvoerders zyn aangeſteld en beëedigd, ook is 'er een Reglement of Inſtructie voor dezelven gemaakt, maar daar zyn 'er thans weinig en die 'er zyn kunnen daar van naaulyks of niet beſtaan, om dat van langzamerhand ingevoerd is, dat de Schippers die daar in lading liggen, hun eigen Ponten hebben, die zy met orders van de Planters opzenden met hun Scheepsvolk om de Producten af te haalen, die in hun Schepen geladen werden, en dan ook teffens alles wat de Planters op hun Plantagiën te zenden hebben inladen en opbrengen, 't geen een zeer groote en zeer moeilyke laſt voor 't Scheepsvolk is, alzo dat Pontroeijen, zo wel in de ongemeene Hitte in de Drooge tyd, als in den Regentyd nacht en dag zo als het Ty komt, een onverdraaglyk ja een doodelyk werk voor de Matroozen is, zodaanig dat ook de Schepen daarom zich van ten minſten drie, vier of vyf Man, na datze groot zyn, meer moeten voorzien.

genoomen hadden waar uit hy was ontſnapt. Kort daar na kwamen nog twee Vaartuigen die mede berichtten, dat 'er verſcheide Booten en Ponten genoomen en nog vervolgd werden door de Franſchen. De onſteltenis onder de Ingezetenen werd groot, en nog grooter door het kermen der Vrouwen, die jammerden en uitriepen, of 'er dan geen Alarm zou geſchooten werden, en door 't geſchreeuw en misbaar der Slaaven, zoekende naar Vaartuigen om de Vrouwen en Goederen in veiligheid te brengen.

'S Avonds ten zes Uuren kwamen de Raaden van Politie aan 't Gouvernement, daar de Schippers mede geroepen werden. Men beſloot die aan te zeggen, dat men het Roer van 't Schip van Capitein *Claas Kin*, dat op den Wal ſtond, aan 't voorſz. Schip weder moeſt brengen, om met dat Schip welbemand, 's anderen daags af te dryven. Ten acht Uuren werd den Burger-Officieren order gegeeven om de Burgers in de wâpens te doen komen, die alreeds gewapend waren.

De Commandeur en zyn Gezelſchap, in het te rugkeeren, voor den Mond van Commewine komende, zagen in die Rivier een groot getal Vaartuigen afzakken, welke zy beſchouwden voor Tentbooten en Ponten der Inwooners, doch verwonderd, dat 'er zo veelen op die plaats by malkander waren. De Franſchen waren eerſt van meeninge 't Fort Sommelsdyk aantevallen, maar van voorneemen veranderd, beſlooten zy Paramaribo en 't Fort Zeelandia te verraſſen en te overrompelen, gelyk daar na breeder zal werden verhaald. Voorſz. Gezelſchap, zag kort daarop, een Vaartuig onder 't Boſch van daan komen, 't welk men alzo het omtrent donker was, niet wel konde bekennen. Uit dat Vaartuig werden op de Tentboot verſcheide Snaphaan-ſchooten gedaan, zonder echter iemand te kwetzen. De Boot ſtak dwars af van 't Vyandelyk Vaartuig, en door 't ſnel roeijen der Negers raakte die buitenſchoots, werdende in voorſz. Vyandelyk Vaartuig een Lantaarn opgeſtooken waarſchynelyk tot een Sein voor hun Makkers. Door 't ſterk roeijen aan de overzyde van 't Fort Zeelandia geraakt zynde; werd door den Commandeur viermaal uit zyn Snaphaan geſchooten, om daar door voorſz Fort (zo 't noch niet ge-

waarſchouwd mogt zyn) te verwittigen, dat 'er Vyand in de Rivier was: doch is daar op geen acht genoomen.

Inmiddels had Mevrouw *Glimmer* des Commandeurs Schoonmoeder een Bootje met Slaaven uitgezonden, om te gaan zien of nu iets kon verneemen; 't welk ſchielyk wedergekeerd de tyding bragt, dat de gantſche Rivier vol met Franſche Vaartuigen was, en dat men aan de overzyde een Tentboot had hooren roeijen doch niet wiſt wie daar in was, ook was 't al anderhalf Uur donker geweeſt.

In 't overſteeken naar onze Schepen (die gemeenlyk voor Paramaribo, achter malkander, voor en achter vaſt liggen) werden de Commandeur en zyn Gezelſchap, nog een veel grooter Vaartuig, gepropt vol Volk, gewaar, dat hen van dichte by, doch zonder Schieten vervolgde; welk Vaartuig zy, ter naauwernood, zyn ontkomen, zynde het zelve, wanneer zy voor den boeg van ons voorſte Schip omroeiden, geen Steenwerp van hen af. Gemelde Commandeur riep daarop aan de Schepen: *Mannen, Mannen! Schiet daar op, het zyn Franſchen:* gelyk dat Schip en de andere onzer Schepen, (liggende toen tien op de Reede voor Paramaribo,) op de Vyanden ten eerſten ſchooten.

In dien tuſſchentyd was de Gevryde Corporaal *Hendrik van Eyk*, met nog acht of tien andere Burgers, langs den Waterkant over de Brug in den nieuwen Uitleg gerukt, zeggende, *order of geen order, die my lief heeft volgt my na*, en werd ſtraks daarop van meer andere gevolgd, waarlyk heel wel te pas: want een van onze Scheeps-Capiteinen, genaamd *Simon Lodder*, ziende een Vaartuig zeer na aan Land, riep *Burgers, Burgers daar komen zy, neemt waar, neemt waar.* Waarop gemelde weinige Burgers zich daar bevindende, zich met roepen en commandeeren aanſtellende als of zy ieder als Officier voor 't minſten eene Compagnie te beveelen had: 't geen van zo een gewenſchten uitſlag was, (daar by komende, dat de plaats daar de Franſchen trachtten te landen weeke Modder was) dat de Vyand is afgedeinsd. Hier was 't dat zy voorgenoomen hadden voet aan Land te zetten met omtrent zes honderd Man in elf Vaartuigen, zo als men uit de Gevangenen, die daarna ontſlagen werden, heeft verſtaan.

Des

Des avonds even na acht Uuren werd men weêr gewaarſchouwd door Seinſchooten van onzen Poſt, dat 'er dien dag nog vier Schepen daar voorby gezeild waren.

Een Uur laater werd men van het Fort Zeelandia eenige Vyandelyke Vaartuigen gewaar, trachtende daar aantelanden, en dat op eene plaats daar 't Fort geheel open lag, zynde meeſt alle de Paliſſaaden weg. De Capitein *Johannes Bley* aldaar ſtaande, liet drie Kanonnen met Scherp op de Vyanden losbranden met die uitwerkinge dat zy terſtond afdeinsden; zynde deeze Vaartuigen, met welken men ondernoomen had Zeelandia te verraſſen, (zo als men naderhand van de Gevangenen vernoomen heeft) twaalf in getal geweeſt met ongevaar zeven honderd Koppen bemand; die dan allen afweeken naar de overzyde van de Rivier, zynde de andere elf die het met byna zes honderd Man buiten by den nieuwen Uitleg onderſtaan hadden, daar ook aangekomen, alwaar zy allen voor Dreggen bleeven liggen, tot byna hoog water, vragende de een aan den anderen naar hun Opperhoofd Caſſard, die, zo het ſcheen vermiſt werd; doch werden hem ſchielyk, verre beneeden het Fortres, aan het opſteeken van twee Lantaarns, gewaar; wanneer alle de Dreggens te gelyk werden geligt, en zyn zy zo gezamenlyk in ſtilligheid naar beneeden gezakt.

's Nachts ten elf Uuren werden eerſt de Seinſchooten van allarm van de Fortreſſe Zeelandia gedaan, om de Ingezetenen in de Rivieren, in gevolge van 't Reglement, te waarſchouwen, om zich te wapenen en naar 't Fort te begeeven: over welk lang wachten om die Seinſchooten te doen niet weinig werd gemurmureerd.

Saturdag ogtend (den 11[den] Juny) kwam een gedeelte der Ingezetenen in de Rivieren woonachtig te Paramaribo aan, en werd 's avonds de Burgery aangezegd, dat een gedeelte derzelve zoude ſtaan aan den Waterkant op en over de Brug in den nieuwen Uitleg, en een gedeelte in twee Huizen geplaatſt in twee Achterſtraaten, die beide in de gemeene Weide uitkomen.

Daags daar aan werden langs den Waterkant door de Burgery, uit eige beweeging, eenige voordeelige plaatſen uitgezien, om eenig Geſchut te kunnen planten, en daar toe acht Stukken Kanon van de Schepen geleend, en begon men daar Batterytjes, met een ſoort van Borſtweering met

met Planken en Aarde tusschen beide, of van Vaten met Aarde gevuld, te maaken: waar mede zo yverig werd voortgevaaren, dat men 's anderen daags 's avonds die zo verre in staat had, dat met vry meer gerustheid de wagt werd gehouden.

's Maandags (den 13den Juny) vervoegde zich 's morgens de Burger-Capitein *Wynand de Vree* by de Heeren Gouverneur en Raaden, hen vertoonende, dat het eene goede zaak zou zyn, dat aan de Burger-Compagnien de plaatsen, aan den Waterkant daar ieder zoude waaken, werden aangeweezen, om de kleine magt niet te verdeelen, want dat zo men allen te samen by elkander zynde niet in staat was de Vyanden het landen te beletten, men veel minder in partyen gescheiden zynde, zoude uitrechten, wanneer zy eens voet aan Land en tyd om zich te rangeeren bekomen hadden: ook, dat het geen uitstel kon lyden die plaatsen aan te wyzen om dat de Werkjes daags te vooren onvoltooid gebleeven, nu stil stonden, wyl zy die dezelven vrywillig en met yver begonnen hadden, vermoeid waren, en gaarne zouden zien, dat zy door anderen werden geholpen; en dat die yver wederom ontstooken zoude werden wanneer zy hunne plaatsen wisten, waar zy, ingeval van aanval, zouden moeten staan, en een ieder gaarne zyne moeite toebrengen om zich zelf te helpen dekken. Waarop, op den middag, de plaatsen, na dat die door eenige Raaden bezigtigd waren, aan ieder Compagnie zyn aangeweezen, en is daarop 's nademiddags, ingevolge de verwachting, een ieder met yver aan 't werk gevallen. De Burger-Capitein J. Bouvet, die geen Vaten noch Planken kon krygen, liet met de Schop eene Borstweering by wyze als een Loopgraaf, om ras gedekt te zyn, opwerpen.

Na dat men op Dingsdag (14 Juny) verstond, dat de Vyanden hunne Ankers geligt, en de Rivier uitgezeild waren, werden de Burgers, by trommelslag, gewaarschouwd en aangezegd, des nademiddags, onder de wapenen, op 't Plyn voor 't Gouvernement te verschynen. Op deeze Waarschouwing vervoegden zich verscheiden by hunne Officieren, en verklaarden, dat zy voorgenoomen hadden, wanneer zy voor den Heer Gouverneur zouden staan, uitteroepen, dat zy geen *Hoofdgelden* noch *Modique Lasten* meer zouden betaalen, voor dat de Fortificatien in be-

teren

teren ſtaat gebragt, en zes honderd Man in de Colonie onderhouden werden: dat zy nu eerſt hadden gezien hoe weinig 'er toebehoorde om hen in de uiterſte elende en armoede te werpen, zich verder beklaagende over de weinige orders die omtrent alles geſteld waren. De Officieren voerden hen daarop te gemoet, dat zy wel konden begrypen, dat de Burgers redenen hadden zich te beklaagen, doch dat zulks niet behoorde te geſchieden door een algemeen geroep onder de wapenen, want dat zulks zou verdienen den naam van Muitery; behalve, dat zy door zodaanige manier van doen evenwel geen Redres hadden te wachten, terwyl hier te Lande niemand gevonden werd, die hen van 't betaalen der Hoofdgelden vermogt te verſchoonen: doch zo zy 't aan hen wilden laaten, zo namen dezelve Officieren aan deeze zaak naar hun vermogen te beleggen. Waar mede de Burgers genoegen namen, en is op 't Plyn de Burgery voor haare betoonde yver en wakkerheid bedankt, en alles ſtil afgeloopen.

Op den 16den Juny de meeſte aan Paramaribo tegenswoordig zynde Burger-Officieren by elkander gekomen, en redenkavelende over den weg, die men diende in te ſlaan, om tot den ſtaat van een goede verweering te geraaken, waren van begrip, dat de nood eiſchte aanſtonds de handen aan 't werk te ſtellen, en dat men daarom verlof van de Regeering behoorde te verzoeken om Retranchementen te maaken voor Paramaribo, om, in geval van vyandelyken aanval, niet weêr verpligt te zyn, met het klein handtje vol Volks bloot te ſtaan, en alzo buiten ſtaat het Vuur van den beſpringer, naar vermoeden tienmaal zo ſterk dan zy te kunnen verduuren: dat men vergoeding van den arbeid en Materiaalen van de Heeren Patroonen moeſte trachten te erlangen: dat men ook moeſt aanhouden, dat de Fortreſſe op 't ſpoedigſte, ten koſten van de Societeit, mogte werden in ſtaat gebragt; om, by voorraad, voor een gevreesden overval van de Franſche Eilanden bevryd te zyn: En dat men zich behoorde te vervoegen aan hun Hoog Mogende, en de Raaden van Politie te verzoeken zich te willen ſchikken, ten einde de Heeren Patroonen op nieuws mogten werden aangeſchreeven het XXVII. Articul van den Octroye in alle zyne deelen naartekomen, de Ingezetenen aldaar het verſchafte aan de Fortreſſe te vergoeden, en de zes honderd Man, waar voor, volgens zeggen,

de Subsidie of Onderstandpenningen aan de Societeit door den Staat werden goedgedaan, voltallig te houden, en verder alle inbreuken en grieven tegens 't Octroy te weeren.

's Anderen daags (17den Juny) op den middag kwam een Landspassaat van de Fortresse, aan de Logementen van den Gouverneur, Commandeur, en Capitein Bley, met een groote verbaastheid, boodschappen, dat 'er verscheidene Vaartuigen achter 't Fort opkwamen; en hem gevraagd werdende, hoe hy zo verbaast sprak, en wat voor soort van Vaartuigen het waren, antwoordde hy: *Ik weet het niet, houdt my niet op, ik moet nog verder gaan.* Dit bragt een ieder aan Paramaribo op de been, denkende of de Vyand zich zo lang met zyne kleine Vaartuigen hier of daar mogte verschoolen hebben tot dat men buiten zorg was, want men niet ligt kon gelooven, dat Cassard een Krygstogt op Suriname ondernoomen hebbende, om dat zulks by verrassing was mislukt, daar zo t'eenemaal van zoude afzien. De Militie werd geordonneerd naar 't Fort te gaan, en de Burgers ieder om 't zeerst liepen met hun Geweer naar den Waterkant, in een zeer harden Slagregen, die lang aanhield. Het was een vermaak aan te zien; hoe de Burgers de een den anderen aanmoedigden, en onderling aanbevoolen naar geen Kleederen te zien, maar alleen zorg te draagen, dat de Pan en Steen van hunne Snaphaanen droog bleeven, vraagende de een den anderen of hy wel van Kogels en Vuursteenen voorzien was hem die anders toereikende; anderen liepen om 't Kanon te laden: zy gehoorzaamden met een byzondere volvaardigheid aan den eersten Burger-Officier die maar sprak, zonder onderscheid van Compagnie te maaken; men zag een onderling vertrouwen op hun Gelaat uitblinken, en zy schooten van alle kanten, (niettegenstaande het ruuw Weer,) zo vaardig toe, dat de Schippers, die zich aan boord vervoegd hadden om in gereedheid te zyn, daar na tegen malkander zeiden: *Het was waarlyk of dat Volk naar een Bruiloft liep.*

Eindelyk vertoonden zich de Vaartuigen, die zo een rasse vrees hadden gegeeven, en men zag, dat het acht of tien Tentbooten waren, die uit de Rivier Commewine aankwamen met Burgers van Paramaribo, die zich gevallig, op den alarm, in die quartieren hadden bevonden en alzo

op

op 't Fort Sommelsdyk waren geweest. Dus die valsche alarm een aangenaam einde nam.

Den 22sten Juny werd een afgekondigden Dankdag gevierd, en werden de Raad, de Militaire Officieren, de tegenwoordig zynde Burgers, en de Schippers aan 't Gouvernement getracteerd, onder 't branden van drie Staaken met Piktonnen, en 't Schieten van negen Stukjes Kanon op 't Plyn geplant.

Eenige dagen daarna werd door de Burgers een Volmagt geteekend op hunne Officieren, om de versterking der Colonie te bevorderen die aan de zich daar bevindende Officieren uit Commewine vroegen of zy van gevoelen waren die zaaken nevens hen, en op eene en dezelfde, wyze uittevoeren: welke daar toe ook besloten alleen met dat onderscheid, dat daar de Planters en Inwooners van Suriname begeerden Retranchementen voor Paramaribo; die van Commewine arbeiden wilden, ten einde 't Fort Sommelsdyk in staat te brengen, als zynde dat hunne bescheidene plaats in geval van aanval. De Burgers van Commewine teekenden dan mede op hunne Officieren eene dergelyke Procuratie of Volmagt. By die Volmagten werden de Burger - Officieren benoemd, om uit naame en van wegens de Burgers, zo aan de Regeering daar te Lande als aan de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden zich te vervoegen, ten einde aldaar te erlangen, tot hunne gerustheid, de noodige verbeteringen der Fortressen, en hunne grieven tegens den inbreuk van den Octroye. In gevolge van welke Volmagten de Burger - Officieren aan de Gouverneur en Raaden van Politie overleverde een Smeekschrift, daar by zich beklaagende over den slechten staat der Fortressen, aanbiedende zich in staat van tegenweer te stellen en daar toe op te brengen zo de noodige Bouwstoffen, als arbeid van hunne Slaaven, mids dat de uitvoering van dat werk gelaaten zou werden aan zodaanige Persoonen als Gouverneur en Raaden daar toe zouden gelieven te verkiezen, die gehouden zouden zyn ten allen tyde reekening van 't geen opgebragt werd aan Gouverneur en Raaden, en Burgery te doen, om in tyd en wylen hunnen eisch, in geval van vergoeding, te kunnen begrooten: verzoekende wyders, dat meergemelde Gouverneur en Raaden wilden bezorgen, dat al het gebrek aan de jegenwoordige For-

treffen ten koste van de Societeit op 't spoedigsten werde vervuld; welke aanbieding van inmiddels optebrengen zy zeiden te doen, om dat alles wat by de Heeren van den Hove was aangewend, om de Societeit voormeld te beweegen tot versterking van haare Fortreffen tot nu toe vruchteloos was geweest, en dat zy niet langer konden zien, dat hunne Familiën en Goederen blootgesteld bleeven, niet alleen aan een overval of aanval van eenen geweldigen Vyand, maar zelfs aan de Verrassing van de geringste Zeeroover: en dat, wat aanbelangde om de vergoeding van de te doene kosten te erlangen, als mede te wegen te brengen, dat zy niet meer in zo eene gevaarlyke ongelegenheid werden gelaaten, zy Supplianten voorneemens waren zich deswegens op het allerootmoedigsten te wenden aan den Souverain, met bede, dat de Gouverneur en Raaden zich nevens de Supplianten wilden voegen, ten einde met meerderen nadruk de zaake, zo als die in der waarheid lag, mogt werden voorgedraagen, het Octroy in alle zyne deelen gehandhaafd, en alle inbreuken van Voorrechten by het zelve vergund mogten werden geweerd: werdende dit Verzoekschrift geteekend door de Officieren van Commewine, Cottica en Perica voor hun zelven en als Gemagtigden van hunne Burgery. Dat van de Capiteinen der drie Compagniën van de Rivier Suriname was geteekend, *W. de Vree*, *J. Bouvet*, *A. Schuyt*, *Abr. Schedyn*, *Jan Godin*, *Daniel Pichot*. *Joseph Brethon*, *C. van der Burgt*, en was van dezelfde inhoud met de verandering omtrent de Retranchementen, als vooren gezegd.

Wanneer de gemelde Burger-Capiteinen De Vree, Bouvet en Schuyt hun voorsz. Smeekschrift (op den 28[sten] Juny) bevoorens het zelve in 't Hof in te leveren, aan den Heer Gouverneur De Goyer lieten zien, gaf deeze hen te kennen, dat hy het adresseeren van de Ingezetenen aan den Souverain niet toestemde, en dat men geen reden had om over de Societeit te onvrede te zyn, maar in tegendeel, dat zo men van haar kant alles op 't naauwsten wilde neemen, zy nog al vry wat te eischen zoude hebben; edoch dat hy de Burgery geen ongelyk konde geeven, dat zekerheid zochte, want dat 'er die vast behoorde te weezen; maar dat de Officiers eens zouden nazien de *Retroacten* omtrent den opbouw van de For-

Fortresse Sommelsdyk, wanneer zy weeten zouden waar toe de Ingezetenen verpligt waren, en dan van geen vergoeding zouden spreeken; en dat zy zouden toezien wat zy deeden, of dergelyke in zien.

Izak Pinto, Capitein der Joodsche Burgery, die beloofd had zich te zullen gedraagen aan 't geen de Heeren De Vree, Bouvet en Schuit zouden doen, en voor zyne Natie zoude instaan, veranderde van besluit, en leverde een Request in geteekend door de Jooden onder zyne Compagnie, en door eenige weinige Christenen, biedende aan om aan de Fortressen te werken, of daar het Hof zou goedvinden te behooren, dus afziende van de Borstweeringen te maaken voor Paramaribo, gelyk die drie Capiteinen by hun Smeekschrift hadden aangebooden te formeeren onder de verdere Voorwaardens.

Wanneer de Burger-Officieren met leedweezen bemerkten, dat in zulken hachelyken tyd, by de Regeering zeer werd gedraald, om op hun Smeekschrift te neemen eene prompte Resolutie, zo hebben zy, op den 15den Augustus 1712, van hunne aanbiedingen afgezien, en by twee Vertoogen geprotesteerd van hun onschuld omtrent alle ongevallen die hen mogten overkomen.

Het Hof had aan die Officieren ook te kennen gegeeven zyn ongenoegen wegens eenige harde uitdrukkingen en Voorwaardens in hun Verzoekschrift gevonden, waarop zy zich hebben verantwoord.

Na de inlevering van de gemelde Vertoogen verkreegen de Burger-Capiteinen, op den 2den September, de Resolutie van den Hove in dato 27sten Augustus, luidende: „ Dat men, in opzigte van de Werken ge-
„ projecteerd te maaken aan Paramaribo, de Burger-Officieren van Para-
„ maribo, Thorarica en Para, goedgevonden had te authoriseeren, om,
„ onder opzigt van de Heeren *Paul Amsincq*, *Adr: Wiltens* en *Adr:*
„ *Cuylenburg*, als Commissarissen van den Hove, en verders van alle
„ de Leden die van tyd tot tyd daar zullen kunnen vaceeren, in gevolge
„ van haar verzoek te maaken de geconcipieerde Werken, volgens het
„ Plan door haar overgeleverd.

„ En in geval zy mogten vermeinen, vermids de Jooden en die ne-
„ vens dezelven geteikend hebben, onder haar niet contribueeren met

 „ het

„ het maaken van deeze Werken, te veel bezwaard te zyn, zal men haar „ de Werken, beginnende van het Huis van Ant: Desloges, en eindigen- „ de aan de Kreek ten einde van de nieuwe Uitlegging, als mede een „ goede Redout, in gevolge van haar overgeleverd Plan, by 't Pakhuis „ van de Edele Weſtindiſche Compagnie gemaakt hebbende niet verder „ preſſeeren: Welke Werken niet zullen koſten de helfte van 't geene „ het geheelé Plan zoude komen te bedraagen, zo men oordeeld.

„ En byaldien in de uitvoering van deeze Werken, de bovengemelde „ Officieren eenige obſtaculen mogten komen te ontmoeten, zullen de- „ zelven dieswegen vermogen te adreſſeeren aan den Heer Gouverneur, „ of de Heeren Commiſſariſſen uit deezen Hove, naar exigentie van Zaa- „ ken, die aan dezelven Officieren tot het uitvoeren van deeze Werken, „ des noods zynde, de ſterke hand zullen bieden.

„ Ende vermids deeze gereſolveerde nieuwe, te maakene Werken die- „ nen tot de gemeene Securiteit van alle Ingezetenen, zal het den Capitein „ en Lieutenant van de Joodſche Natie vryſtaan die te maakene Werken langs „ de Waterkant te inſpecteeren, zo dikwyls als het dezelven zal gelieven.

„ Ende wat het Schryven wegens het rembourſement, het zy aan de „ Edele Groot Achtbaaren Heeren Directeuren, of aan de Hoog Mogen- „ de Heeren Staaten Generaal, aangaat, dat dit is eene Zaak welker over- „ weeging en executie niet afhangden van de Ingezetenen, maar van de „ Heeren Gouverneur en Raaden, die daaromtrent zullen doen, zo als „ zy zullen vinden te behooren."

De Burger-Officieren verzochten op den 11[den] September, aan de gemelde Commiſſariſſen van den Hove een dag te willen benoemen, om by malkander te komen en de ſchikkingen tot de Werken te maaken, terwyl verſcheidene zaaken vooraf gereguleerd dienden te werden: welke Commiſſariſſen de byeenkomſt bepaalden op den 23[ſten] dito na het vertrek der toen gereed liggende Schepen.

By deeze gelegenheid ſchreeven de Gevolmagtigde Burger-Officieren aan hun Hoog Mogenden eenen zeer wydloopigen Brief, op den 17[den] September 1712, geteekend door *W. de Vree*, *Dan: van Milderd*, *Jacques Bouvet*, *Abr: Schuyt*, *J. Godin*, *C. van der Burght*, *J. Bre-*

J. Brethon, en *Andreas Ridderbach*: voegende daar by een omſtandig Verhaal van 't voorgevallene by de eerſte onderneeminge van Caſſard op deeze Colonie.

In gemelden Brief gaven die Burger-Officieren aan hun Hoog Mogende een ampel denkbeeld van de vruchtbaarheid, gelegenheid, en waarde deezer Volkplanting, en wat voordeel de Staat daar van genoot en nog genieten kon. Daar na beſchryven zy zeer uitvoerig den toeſtand der Fortificatien, en 't gebrek van al 't geen daar toe behoorde, en hoe de Ingezetenen van tyd tot tyd waren bezwaard met de levering van Materiaalen en Slaaven, om aan die Sterktes te beſteeden en te arbeiden, alles vruchteloos, en zonder tot dus verre eenige vergoeding van de Societeit te hebben genooten. Zy verzochten verder vergoeding van al 't geen zy voorheen opgebragt hadden, en van 't geen zy nu, uit eenen dringenden nood, aangebooden hadden op te brengen; als mede, dat de Heeren Patroonen daar toe mogten gebragt werden, dat zy de Verweering van dit Land, in alle zyne deelen, bezorgen: dat de Colonie van genoegſaam getal van Slaaven mogt werden voorzien: dat de Regeering daar te Lande *de novo* aanbevoolen werde, geen belaſtingen, onder wat voorwendzel het ook zouden zyn, buiten die in het IV. Art: van 't Octroy uitgedrukt ſtaan, op de Colonie te leggen, en verders alle inbreuken van gedachte Octroy kragtdaadig tegen te gaan, enz.

Alvoorens verder te gaan, zal 't niet ondienſtig zyn, als een aanhangſel, te melden wat men omtrent den eerſten Aanval van Caſſard, na zynen aftogt, uit eenige zyner Gevangenen, die door hem gerelaxeerd zyn, nader verſtaan heeft.

Volgens het verhaal van eenige Engelſchen, wier Barkentyn, omtrent *St. Jago*, ontnoomen was door 't Esquader van Caſſard, hadden de Franſchen, met hunne Schepen tot by de Rivier Marowine gekomen, verſcheide Barkaſſen, zynde platboomde Vaartuigen die zy toegeſteld mede bragten, opgeſlaagen, en dezelven wel bemand vooruit gezonden om onzen Buitenpoſt te ligten, zynde het hen bekend, waar onze Brandwagt lag, welke door 't Schieten uit 't Kanon het Fort Sommelsdyk, en dan dit weder 't Fort Zeelandia te Paramaribo waarſchouwde van het getal Schepen

die

die zy zagen passeeren. Doch de Redout of Blokhuis eenige Maanden te vooren dieper geplaats zynde, zagen zy op de gewoone plaats geen Huis of iets dergelyks, dus ze onverrichter zaake te rug moesten keeren: wanneer de Schepen de Kreek daar die Post ligt, stukswyze passeerden, om geen alarm te veroorzaaken, weetende Cassard de gelegenheid van gedachte Brandwagt, en dat 'er een order was, dat, zo 'er meer dan vyf Schepen te gelyk voorby zeilden, Seinschooten van alarm moesten werden gedaan, als zynde gemelde Cassard voorheen, in tyd van vrede, en nog in 't begin van 't Jaar 1702, te Suriname geweest, en met een Bootje door de gedachte Kreek van buiten ingekomen, zynde een klein Schip, 't welk hy toen ter tyd voerde, in de Marowine gestrand.

Op 't Schip, dat met de Bark vooruit gezonden was, (gelyk reeds te vooren is gemeld dat die eerst in de Rivier van Suriname gezien zyn,) had men het meeste Volk gescheept, en Cassard, die zich daar op ook begeeven had, was den 10den Juny 1712, 's morgens om drie Uuren, met drie en twintig zo Chaloupen als Barkassen, van 't Schip, in den Mond der Rivier Suriname liggende, afgevaaren naar de Rivier Commewine toe, zich rangeerende in de groote bogt aan de Linkerhand beneeden die Rivier, daar men by hem opbragt en Kostplanter, genaamd *Matthys Janszen van Sevenhuizen*, met zyn Vrouw en Kind, en eene Juffrouw *Godin*, die naar Paramaribo vaarende, in hun Tentboot, aan den Mond van Commewine reeds ten half zes genoomen waren. Zy werden door het Opperhoofd zeer beleefd ontvangen. Hy vroeg zeer omstandig hoe 't gelegen was met de Fortresse Sommelsdyk. Gemelde Sevenhuizen gaf het wat groot op, zeggende, dat daar honderd vyftig Man zich bevonden, en dat op de minste alarm, in korten tyd, wel twee duizend Burgers byeen konden zyn. Waarop Cassard begon te lagchen en hem toe voer: *Gy meend twintig of vyf en twintig Man: ik ben van gedachten het zelf te gaan zien, en dat met den aanstaanden Vloed.* Doch, na dat hy met de andere Officieren geraadpleegd had, werd besflooten 't Fort Zeelandia, als aan de Hoofdplaats liggende, eerst aan te tasten, onderstellende Cassard, dat wanneer hy meester werd van die Hoofdplaats, hy daarna Sommelsdyk wel bemagtigen zou, vertrouwende dat

dat hy alle de Vaartuigen genoomen had, die tydingen van zynen komſte konde brengen.

Tegens den avond zakten zy uit Commewine om naar Paramaribo op te vaaren. De Chirurgyn met de Verbanden en Medicamenten, ook de Prieſter, werden nevens de Gevangenen in de Tentboot geplaatſt, werdende daar op Franſche Roeijers gezet. Die de tweede Perſoon in commando was, had order om, met elf van gedachte Vaartuigen, vooruit te gaan om Paramaribo te verraſſen, en paſſeerde Zeelandia, en onze Schepen, (de Tentboot achteraanvolgende) met gedachten het voor de gemelde Schepen over te zetten, en alzo de Landing, by het vervallen Waterwerk, aan den Waterkant, te onderneemen. De eerſte Man, die aan Land wilde komen, zakte tot zyn middel toe in de Modder toeroepende aan de anderen, dat het landen op die plaats onmogelyk was, werdende hy met groote moeite weder in 't Vaartuig geholpen; waarna alle die Vaartuigen zyn afgeweeken naar de overzyde van de Rivier. Op dien tyd was 't dat de Burgers zo veel geroep maakten; en dat de Matroozen toen ook met een groot geſchreeuw bezig waren met het Roer aan het Schip van Capitein Claas Kin te Sleepen, (gelyk te vooren is verhaald) 't geen zulk een verward Geluid maakte, dat het aan die op 't Water waren, voorkwam als of 'er duizenden van Menſchen op de been waren, waarom de Prieſter ook aan de Gevangenen in de Boot vroeg, of dat altemaal Volk van de Stad was, en tot antwoord kreeg van ja.

Ondertuſſchen was 't, dat op Caſſard, die met de overige twaalf Vaartuigen ondernoomen had Zeelandia te overrompelen, van gemelde Fort drie Kanon-Schooten gedaan werden, waar door eenigen der Vyanden werden gedood en gekwetſt: hierop ſtakken die Vaartuigen mede naar de overzyde der Rivier, wanneer zy insgelyks door 't Kanon der Schepen eenig Volk verlooren. Alle die Vaartuigen by elkander over de Fortreſſe verzameld zynde, werd de Barkas, daar Caſſard met honderd vyftig Man in was, vermiſt. Hy, naar allen ſchyn, (ziende zyn Aanſlag mislukt, niet weetende hoe 't by de onzen geſteld was, en kennende de gelegenheid der plaatze) zal geſtooken zyn geweeſt in een Kreekje loopende beneeden langs het Fort heen achter het Gouvernement, en daar op dien

Tttt tyd,

tyd, zonder eenig tegenweer te ontmoeten voet aan Land gezet hebben, doch de andere Vaartuigen hem door den duister voorby vaarende, heeft hy geen gewag hoorende van die geene welke Paramaribo moesten verrassen, met de Manschap van zyn Vaartuig alleen niets durven onderstaan, maar is, na dat de Vloed meest verloopen was, in stilte naar beneeden afgezakt, alwaar hy, buiten schoots van 't Kanon van Zeelandia, Lantaarnen tot een Sein heeft opgestooken, gelyk alle de Vaartuigen toen mede afzakten, en op den Modderbank aan den Mond van Commewine gingen leggen tot 's anderen daags, zynde den 11den Juny, wanneer zy allen aan boord voeren van 't Fregat dat in de Rivier lag, met het welk men zeilde naar de andere groote Schepen, die wel vier Mylen buiten lagen, gaande Cassard over in zyn Schip van tachtig Stukken genaamd le Neptune. Alvoorens met het Fregat onder zeil te gaan was men overeen gekomen, dat Matthys Janszen, voor hem en de Vrouwen, die nevens hem gevangen waren, tot een Randzoen zoude geeven drie duizend Guldens, daar men eerst twintig duizend Guldens geëischt had; welke Vrouwen met de Tentboot naar Paramaribo gezonden werden, werdende op die Boot tot Roeyers gegeeven eenige Engelschen, die aldaar met twee Barken de Rivier inkomende, door de Franschen genoomen waren geweest. Gemelde Matthys Janszen werd als Ostagier op 't Schip van den Opperbevelhebber Cassard door twee Schildwagten bewaard. Alzo het Randzoen niet tydelyk werd gebragt, werd op den 13den dito 's morgens ten drie Uuren 't Anker geligt, en ging de Vloot onder zeil, het naar beneeden toewendende. Matthys Janszen, niet geneegen mede te vaaren, onderstond een Voetval voor den Generaal te doen, biddende dat men met een van de genoomen Barken, naar de Rivier toe mogte laveeren, verzekerende, dat zyn Randzoen nu in den mond zoude zyn, het geen hem Cassard toestond, en dus is hy, met die Bark, daar een Lieutenant, met in de dertig Man, gezet werd, de Rivier ingezeild en zag daar een Scheepsboot aankomen met het randzoen, 't welk ontvangen werdende, is de Ostagier ontslagen, die dan den 14den de tyding te Paramaribo bragt dat de Franschen vertrokken waren.

Een Franschman aldaar van *Cajenne* gedeserteerd, die zich eenigen tyd

geneerd

geneerd heeft met aan den Mond en in de verdere Rivieren te Viſſchen, heeft, by den Vyand geraakt, denzelven de gelegenheid deezer Volkplanting, zo verre hem bewuſt was, geopenbaard, en is met de gedachte Vloot weggezeild.

Na deeze uitweiding, keeren wy weder tot het verhaal der bewerkingen, die ondernoomen zouden werden, om de Colonie te beſchermen tegen verdere vyandelyke aanvallen.

De Burger-Officieren ten beſtemden tyde by den anderen gekoomen, maakten een Ontwerp wegens de te maakene Retranchementen. Zy huurden een Opzigter tot het voorſz. Werk, beſteeden het noodige Hout aan, lieten de vereiſchte Poſten kappen, kochten Planken tot de Schoeijing, en hadden uitgereekend, dat, tot het leggen van de Aarde Werken, omtrent een Maand diende gewerkt te werden met ruim twee honderd Slaaven, alle Mans, door de Planters te leveren; wyders werd overlegd, dat de Inwooners van Paramaribo, en die daar Huizen hebben, *pro rato*, zouden opbrengen de Penningen noodig tot den inkoop der vereiſchte Bouwſtoffen. Alle welke ſchikkingen door den Gouverneur en Commisſariſſen van den Hove van Politie goedgekeurd werdende, hebben die Officieren ieder in zyne Diviſie een order gezonden aan de Planters in de Rivieren, waar by zy konden zien wat en waar zy Slaaven moeſten leveren tot het voorgenoomen Werk, zynde die order op den eerſten October 1712 geteekend en voorts opgezonden.

Den 7[den] van de gemelde Maand October, begon men het werk met eenige gehuurde Slaaven, doch te laat: de Vyand was weder op de Surinaamſche Kuſt. Men kreeg op den 9[den] de Tyding dat 'er een Schip onze Brandwagt voorby gezeild was. 's Namiddags voer de Commandeur *de Rayneval* met zyn Boot naar den Mond der Rivier, gelyk de Commies *Carolus Schelkens*, de Adſiſtent *Sauvage*, en de Schipper *Steven van Lint* mede deeden, zynde de meeſte waarſchynelykheid, dat het zou zyn een Slaafhaalder welke verwacht werd. Zy kwamen 's avonds om tien Uuren aan Paramaribo weder te rug, en antwoordden aan de Burgers, die vroegen wat men gezien had, *'t is maar een Bark.* Capitein van Lint had echter aan zynen Stuurman belaſt, om zyn Schip klaar te

maaken, en order bekomen zyne Medebroeders ſtil te waarſchouwen. Ook werden de Wagten dien nacht verdubbeld.

Op den 10den daags daar aan werd de Burgery 's morgens voor vier Uuren opgeklopt om terſtond gewapend te gaan naar 't Huis van *Desloges* aan den Waterkant, waar de gewoonlyke Burgerwagt was, werdende gewaarſchouwd, dat de Franſchen weêr in de Rivier waren. Deeze Alarm werd gemaakt, om dat men beneeden de Fortreſſe eenige Snaphaan-Schooten had gehoord, en dat men meende ook Vaartuigen beſpeurd te hebben. Mede vernam men, dat het Gezelſchap, 't welk daags te vooren naar beneeden was gevaaren, meer gezien had dan één Bark. Ten half zes hoorde men verſcheidene Snaphaan-Schooten op *Meerzorg*, zynde de Plantagie van den Raadsheer Amſincq, liggende over 't Fort Zeelandia even om den hoek van de Rivier Suriname; en kort daar na, wanneer het volkomen dag was geworden, zag men zeven opene Vaartuigen vol Volks op voorſz. hoek liggen, zo dat men nu niet meer twyfelde of gemelde Plantagie was reeds door de Vyanden overvallen. Na herhaald verzoek van de Burgery aan den Gouverneur, werden van Zeelandia, ten zeven Uuren, twee Stukken Kanon afgeſchooten tot teken van alarm.

Caſſard had aan *Matthys Janszen van Sevenhuizen* verzekerd, dat hy binnen de vier Maanden de Colonie weder zoude komen bezoeken. Welke Burger verklaarde daar van aan den Gouverneur en Commandeur op zyn tyd kennis te hebben gegeeven. Doch weinig dacht men, dat die Generaal zyn woord zou gehouden hebben. Hy kwam den 10den October op de Rivier, met een Vloot van acht Oorlogs-Schepen, zeven Barken en dertig Barkaſſen; werdende die Schepen gecommandeerd als volgt, *le Neptune* van vier en zeventig Stukken Kanon door *Caſſard*; *le Temeraire* van zeſtig Stukkken door *Baudeville*; *le Rubis* van zes en vyftig door den Ridder *Beaudinacq* (of *Beaudinard*); *la Veſtale* van acht en veertig door *La Haye*; *la Parfaite* van acht en veertig door *Maillet*; *la Meduſe* van zes en dertig door *Dericourt*; *la Bienaimée* van acht door *Buty*; en *le St. François* van zes Stukken door *Braton*, ophebbende omtrent drie duizend Man, waar onder veele Granadiers en Flibuſtiers van de Eilanden *Martinique* en *Guadeloupe*.

De

De gemelde twee Alarm ſchooten, namen onze Schepen op als of die op de Vyandelyke Vaartuigen gedaan waren, welke op dien tyd wat genaderd waren en gelaat maakten als of ze wilden overkomen, en ſchooten derhalve verſcheide maalen daar op, zonder dezelven te kunnen bereiken. Doch de Vyanden weeken de Rivier op. Daarop werden toen eenige Sloepen, Periagues en Tentbooten, zo met Militie als vrywillige Burgers en Matroozen achter nagezonden, zich gelaatende als of zy de Vyanden kwamen aantaſtten, die hooger de Rivier op wegroeiden. Dit gaf gelegenheid aan een van onze Sloepen, om aan de Landingsplaats van de Plantagie Meerzorg aan te gaan, van waar zy den Heer Amſincq met zyne Vrouw en oudſte Dochtertje aan Paramaribo bragten, werdende het jongſte vermiſt. Deeze Heer vertelde, dat de Vyanden daar met het aanbreeken van den dag geland, en hy van het Bed opgeklopt met zyne Vrouw en Kinderen in 't hembd naar 't Boſch de vlucht genoomen had, hebbende geen tyd gehad zyn Kanon aan te ſteeken, of eenigen den minſten tegenweer te doen, als niet gewaarſchouwd zynde.

In de voornoemde zeven Vaartuigen waren drie honderd vyftig Man, onder 't Commando van *Dericourt* en *la Haye*, Capiteinen van de Oorlogſchepen *la Meduſe*, en *la Veſtale*, en van *Lamarre* Commandant der Flibuſtiers van de Eilanden, en waren 's nachts by vergiſſing voorby gevaaren op de volgende wyze:

Caſſard was met in de twintig Vaartuigen 's avonds de Rivier opgeroeid met gedachten Paramaribo te verraſſen, en had onderweeg een Corjaar met Indiaanen ontmoet, welke hy had laaten najaagen, doch niet kon achterhaalen, werdende met een door gemelde Indiaanen verſcheidene Snaphaan-ſchooten gedaan, zynde die welke men aan Paramaribo gehoord heeft. Caſſard zich ontdekt achtende, was aan de overzyde der Rivier blyven liggen om de Ebbe af te wachten en te rug te keeren. De gemelde zeven Vaartuigen, die order hadden om te volgen, voeren midden in de Rivier voorby zonder hun Opperhoofd of iemand van de zynen te verneemen, gelyk zy ook door de anderen mede niet gezien werden. Dit Volk geloovende toen, dat Caſſard 't Fort Zeelandia voorby was, beſloot zulks mede te doen, en was alzo aan Meerzorg gekomen, alwaar

zy ook geen van de Vaartuigen verneemende niet wiſten wat te denken. Eindelyk, in de verbeelding, dat Caſſard Paramaribo zonder ſchieten had verraſt, waren zy op de voorſz: Plantagie aan Land gegaan, en daar hun ſlag waargenomen en geplonderd hebbende weder afgezakt om te gaan zien hoe 't aan Paramaribo geſteld was, alwaar in de nieuwe Uitlegging een wit Vaandel geplant ziende, (zynde het oude Vaandel der Burgery) werden zy in hunne meening beveſtigd, en ſtaken derwaards over: doch wat nader komende begonnen zy te twyfelen, en keerden daarom te rug.

Midlerwyl verdeelde zich de Burgery, om de nieuwe Uitlegging te bezetten, achter de puntjes van Planken en opgevulde Vaten, by den voorigen Alarm opgeſlaagen, die nog ten deele overend ſtonden, zich zeer beklaagende, dat men niet eerder had mogen hand aan 't werk ſlaan, om Borſtweeringen te hebben, waar achter men met eenige geruſtheid den Vyand mogte verwachten.

's Achtermiddags met den Vloed kwamen eenige Vyandelyke Barken beneeden in 't gezigt van 't Fort ten Anker, wanneer men bezig was eenig Kanon, door de Burgers van onze Schippers verzocht, aan Land in de nieuwe Uitlegging, te brengen.

's Avonds kwam een Burger, genaamd *Scelto Remmers*, zynen dienſt den Gouverneur en Raaden, aanbieden, te weeten, om, met twee Slaaven in een Corjaar, aan de overzyde der Rivier te gaan liggen, en daar te wachten, tot dat de Vyandelyke Vaartuigen, 's nachts in 't voorby vaaren naar beneeden toe, voor het Kanon der Schepen zouden zyn, en dan door Blikvuuren te kennen geeven als het tyd was daar op te Kanonneeren; met verzoek, dat men als dan met ſchieten omtrent vyftig tellens zoude wachten, om hem tyd te geeven zich na het gedaane Sein in 't water te werpen, en in 't Boſch achter een Boom zich te dekken. De voorſlag werd zeer nuttig gevonden, doch alzo de geeiſchte Slaaven hem niet bezorgd werden bleef dit ſteeken; maar werd echter een Corjaar, met eenige uit de Militie gezonden in de bogt van Suriname, om, als zy die Vaartuigen zagen aankomen, twee Snaphaan-Schooten te geeven, zo als zy ook deeden omtrent acht Uuren in den avond. Waarop van de Schepen en vervolgens van 't Fort een buitengewoon Vuur werd gemaakt;

den-

denkende of onderſtellende, dat de Vyandelyke Vaartuigen repaſſeerden; maar deeze, het Sein der twee Snaphaan-ſchooten gezien en gehoord hebbende, waren aan den hoek blyven liggen tot tegen den dag toe, zynde toen in ſtilte voorby gevaaren, en dus door de onzen dien avond een groote menigte van Ammunitie vruchteloos verſchooten, en de Vyand, voor de trompen van byna honderd veertig Kanons, zonder ſchade gepaſſeerd.

Den 11den October kwam 'er met den dag een Franſch Vaartuig van beneeden, ophebbende een witte Vlag van vooren, en werd daar in *Appél* geſlaagen. Wanneer het al vry naby genaderd was, werd een Kanon daar op los gebrand, 't geen dat Vaartuig deed afhouden. Men zond naar 't zelve een Vaandrig met een Periague om te verneemen wat men begeerde; die kort daar na te rug kwam met een Franſch Officier, die hy alvoorens geblind had, en kreeg order aan de Klippen voor Paramaribo aan te gaan. Het Franſch Vaartuig bleef ondertuſſchen voor Dreg liggen. Gemelde Officier, in 't Huis (*) van den Heer Jacob Lemmers, dat leedig ſtond, geleid, leverde over eenen Brief door den Opperbevelhebber Caſſard aan den Gouverneur geſchreeven, waar in hy vroeg, of men geneegen was te handelen wegens eene Contributie, want dat hy met zyn magt in ſtaat was, om binnen drie Dagen, zich meeſter te maaken van 't gantſche Land: dat by weigering hy 't Fort en de Stad zoude bombardeeren en blokkeeren, enz. Toen dien Brief aan de Burger Capiteinen was medegedeeld, en hun gevoelen gevraagd, waren zy van gedachten, dat men geen de minſte Brandſchatting moeſt betaalen, om den luſt niet op te wekken van in 't kort nog eens te komen; dat het beter was, dat zy afbrandeden daar zy meeſter van konden werden, terwyl zy om de doven Koolen niet gekomen waren; doch dat men, om onze weinige magt, met ingetogenheid behoorde te antwoorden. Waarop de Regeering verklaarde van dezelfde meening te zyn, neemende de Ge-

(*) Het naaſte Huis van 't Fort Zeelandia, gelegen op den hoek aan den Waterkant, daar wyle de Heer Stube (laatſte Bezitter) een aanzienlyk Huis daar na heeft laaten timmeren.

Gouverneur aan in diergelyke bewoordingen als boven te zullen antwoorden. De Burger-Capiteinen gingen vervolgens ieder naar zyn Post toe, alwaar zy de Burgers tot eenen dapperen tegenweer aanmaanden, hen kennis geevende wat de Vyand eischte, en wat geantwoord werd: welke Burgers allen wel gemoed scheenen. Vervolgens plaatste men eenige Stukken Kanon van de Schepen langs Paramaribo, en kwamen de Ingezetenen uit de Rivier onderwyl toevloeijen.

Op denzelfden dag vluchtten meest alle de Vrouwen en Kinderen met pak en zak van Paramaribo; die, zo wel als die welke op de Plantagiën woonden, sedert door Bosschen, Kreeken, Moerassen, en dik en dun, onder geleide van een party Slaaven, in groote armoede, van de eene plaats naar de andere, zyn voortgetrokken, ter genaade van de zodaanigen, die om hun hardnekkigen fauten, van dag tot dag gekastyd werdende, somtyds maar naar gelegenheid hebben gewacht, om, Strafvry, hunne Meesteressen te kunnen van kant helpen, of wel uit wraakzucht slimmer te handelen.

Op den 12^den^ werd aan de Compagnie Burgers van Para- en Paulus-Kreeken belast om in de Fortresse Zeelandia te trekken, terwyl het Garnizoen te zwak was, om de noodige Posten te bezetten.

's Anderen daags 's morgens omtrent vyf Uuren werd men van beneeden een Schip onder zeil gewaar, dat naderhand by de anderen, die den 12^den^ by de Barken gekomen waren, ankerde. Des achtermiddags zag men nog twee Schepen opzeilen, op het oogenblik dat de Capitein van de Burgers van Para- en Paulus-Kreeken aan Gouverneur en Raaden bericht bragt, dat gemelde Burgers weigerden in 't Fort te trekken: zeggende, dat men hen als de andere Burgers zouden plaatsen om Paramaribo te beschermen, en niet om in de Citadel te gaan, en daar gebrek van alles te vinden: dat men in den voorigen Alarm alle de Burgers in de nieuwe Uitlegging had geplaatst, daar zy moesten bloot staan, en dat, nu men door arbeid en moeite zich daar eenigszins gedekt had, men hen daar van daan in de Fortresse wilde hebben. Gemelde Capitein, ziende voornoemde Schepen naderen, en 'er geen tyd van beraad zynde, stelde voor op eene voordeelige plaats met zyne Compagnie post te gaan vatten,

voe-

voegende daar by: *Daar zyn de Jooden, die met hunne Slaaven wel 150 Snaphaanen uitmaaken, en op de Post staan, welke my eergisteren met zeven Man was aanbevoolen te verweeren: de helfte van die Jooden zouden in 't Fort kunnen trekken.* Zulks geschiedde dan op order van de Regeering, en marcheerde de Compagnie van Para naar den Post die de Capitein des Dingsdags, op den hoek van de Kreek by 't vervallen Waterwerk had bezet. Doch werden de Burger-Officieren geroepen voor twee Raaden en den Raad Fiscaal, en werd hen aangezegd: dat indien de Regeering haar gezag wilde gebruiken zy eenigen der Onwilligen by den Kop zoude laaten vatten, maar dat dezelve liever den zachtsten weg wilde inslaan; en hen nogmaals ordonneerde, dat de Compagnie van Para in 't Fort zoude hebben te trekken. Waarop haare Capitein antwoordde: dat de Burgers niet konden gedwongen werden, om in een Fort te gaan, daar alles om zich te beschermen ontbrak, en alles in 't wild liep, en daar men geen plaats had om eenige rust te kunnen neemen, en het kwaad Weêr af te keeren. Een van die Heeren protesteerde toen voor God en de Waereld, dat zo de Fortresse door den Vyand werd bemagtigd, en daar door de Colonie ongelukkig was, de Regeering daar aan onschuldig zou zyn, maar dat men zulks de Burgers, die niet wilden gehoorzaamen, zoude wyten. De gemelde Capitein protesteerde daar tegens, zeggende: „ Myn Heeren, ik verklaare voor God en die 't verder aangaat, dat die geene oorzaak zyn van ons ongeluk, die de Burgers hebben willen overreeden, dat het Rebellie was, zich aan de Regeering te adresseeren om herstel nopens den slechten staat van verweering, en die hen belet hebben handen aan 't werk te slaan om Borstweeringen te maaken, welke, zo men hen niet opgehouden had, al in staat zouden zyn geweest: die dit gedwarsboomd hebben, die zyn schuldig aan 't ongeluk, dat de Colonie zoude mogen overkomen, en niet de Burgery ". Eindelyk, geen tyd van twisten, en de oneenigheid tusschen de Heeren Raaden en de Officieren van een kwaad gevolg zynde, kwam men overeen daar niets van te doen blyken.

's Avonds zond men twee Detachementen uit, naamelyk, een van twaalf Man naar Para, en een van tien Man naar de Paulus-Kreek, om,

was 't mogelyk, die Kreeken te beſchermen, en tot dien einde werden eenige Stukjes op de bekwaamſte plaatſen gelegd.

Ondertuſſchen waren de Franſchen, een Pad van beneeden door 't Boſch gemaakt hebbende, wederom meeſter van de Plantagie *Meerzorg* geworden, welke ſedert aan den Vyand voor hun Hoofdquartier heeft gediend, hebbende daar doorgaands niet minder dan drie honderd Man, onder Commando van den Heer *Des Sorgues*, gehouden.

Na eene Byeenkomſt tuſſchen de Burger - Capiteinen *De Vree*, *Bouvet*, en *Schuyt*, en de Scheeps Capiteinen *Jacques Giraudet*, *Cornelis Carſtenſz.*, *Steven van Lint*, *Corn: Thomaſz*, *Willem de Goyer*, en *Pieter Carſtenſz.*, deed Capitein *van Lint* op voorſtel van gemelde Burger - Officieren, aan den Hove van Politie eene voordeelige aanbieding onder eenige voorwaarden; welke goedgekeurd, en in eene Reſolutie van den Hove op den 14^den^ October, verwiſſeld, en op den 15^den^ geteekend werd: luidende die als volgt:

„ *Notulen van de Reſolutie by de*
„ *Heeren Gouverneur en preſente*
„ *Raaden van Politie van Suri-*
„ *name, met interventie van de ne-*
„ *vens genoemde Burger-Officieren.*

Vrydag den 14^den^ October 1712.

„ De Capitein *Steven van Lint*, voerende het Schip de Juffrouw „ Joh: Maria, ter Vergaderinge ontboden zynde, is aan hem voor- „ geſteld, of hy zyn Schip wel zou willen laaten gebruiken, om, van ge- „ noegſaame Manſchap voorzien, de Franſchen, die men bericht is, dat „ zich in grooten getale op de Plantagie van den Heer *Amſincq* onthou- „ den van daar te jaagen, ten einde aldaar poſt zoude mogen werden ge- „ vat. Daarop hy heeft geantwoord, dat hy daar toe gewillig was; dat „ hy daar ook over met zyn Volk geſprooken had, en dat hy dezelve „ mede daar toe gewillig had bevonden, indien de Heeren Gouverneur en „ Raaden, als mede de Burger - Officieren aan hem geliefden toeteſtaan de

„ vol

„ volgende Conditien, zonder dewelke hy het voor zyne Reders niet „ zoude kunnen verantwoorden, noch zyn Volk daar toe beweegen; zynde,

„ Dat indien het mogte komen te gebeuren, dat zyn Schip, op deeze „ onderneeming, genoomen werd of verongelukte, en dat de vyf andere „ Schepen, die tegenwoordig voor Paramaribo liggen, met haare Lading „ behouden in Holland komen te arriveeren, aan zyne Reders zoude „ werden goedgedaan, de waarde van 't Schip en ingeladen Goederen, „ bestaande in 95000 Steen en 70 Oxhoofden Kalk, en daarenboven „ zodaanige Vracht als het zelve Schip by behoude arrivement zoude heb- „ ben komen te verdienen, en dat daar uit aan alle het Scheepsvolk zul- „ len werden voldaan haare Maandgelden niet alleen die bereids verschee- „ nen zyn, maar ook mede die nog zouden komen te verschynen, tot „ den tyd van 't aankomen der andere Schepen in het Vaderland toe:

„ Dat, daarenboven indien het mogte komen te gebeuren, dat eenige „ van 't Scheepsvolk mogten werden gekwetst, aan dezelven zal werden „ betaald volgens het Reglement van het gemeene Land.

„ Welke Conditien gehoord zynde, zyn met eenpaarigheid van Stem- „ men die Conditien geaccepteerd, en is aan den Kapitein ***Steven van*** „ ***Lind***, voor zyne Reders en Scheepsvolk, het effect van dien volko- „ menlyk beloofd.

„ Aldus gepasseerd op de Fortresse Zeelandia den 15^den^ October 1712.

(*Was geteekend,*)

Aan de eene zyde,	Aan de andere zyde,
Joh: de Goyer,	*W. de Vree,*
F: A: de Rayneval,	*J. Bouvet,*
P: Amsincq,	*A: Schuyt,*
Adr: Wiltens,	*J: Godyn,*
S: Althusius.	*Jan Hatterman,*
Ter Ordonn: van de	*Daniel Pichot,*
Heeren Gouverneur	*Ab: Schedyn,*
en Raaden,	*J: Brethon.*

(*En was geteekend,*)

A: Kinkhuizen, Secr:

Vvvv 2 Capi-

Capitein *van Lint* maakte daarop zyn Schip klaar, en de Capiteinen van Thorarica en Para bezorgden, dat het Volk geſchikt om met hen aan boord te gaan, zich ook gereed maakte: doch had de zaak geen voortgang, om dat Gouverneur en Raaden zwaarigheid maakten zo een groot Schip en zo veel Volk afte zenden, alzo de vrees voor een aanval van de Franſche Schepen, door den hoogen Spring, werd vermeerderd.

Eenige Scheeps-Capiteinen van de Schepen hadden een Pont met Brandſtoffen klaar gemaakt, en die met hunne Sloepen aan de overzyde van de Rivier gebragt, om als 'er kleine Vaartuigen by nacht, onder begunſtiging van de Schaduwe van 't Boſch zouden willen paſſeeren, den brand daar in te ſteeken en alzo de Vaartuigen wanneer die 't Vuur voorby voeren te ontdekken; het geen ook met goed gevolg door twee of drie Soldaaten is verricht.

Even na 't ondergaan van de Maan werd van beneeden een Bomb geſchooten, die boven het eerſte Schip in 't water viel, en werden vervolgens nog acht geworpen, waar van eenige in Paramaribo vielen zonder de minſte ſchade te veroorzaaken. Omtrent welken tyd men het Vuur in den Pont zag opgaan, en werd daarop van 't Fort en de Schepen luſtig uit 't Kanon geſchooten, waar door de Vyanden, die met verſcheide kleine Vaartuigen opkwamen, genoodzaakt werden te rug te keeren.

's Anderen daags (den 15den October) werden wederom door de Scheeps-Capiteinen twee Ponten met brandvattende Stoffen, vervaardigd en ter voorige plaatze gebragt, en 's morgens (den 16den October) even voor 't aanbreeken van den dag, zag men weder het Vuur in de Pont opgaan, en kort naderhand achttien of twintig Vaartuigen, aan de overzyde voorby vaaren, waarop van 't Fort en van de Schepen zonder ophouden werd geſchooten, en hoorde men een gekerm, dat aanſtonds door 't roepen van *Avancez*, *Avancez*, voor de ooren der onzen werd bedekt. In dit paſſeeren brak den dag door, en men zag van beneeden één van des Vyands Schepen aankomen, dat weinig of geen Zeil byhebbende, door twee Barken werd voortgeſleept. Toen het op en aan van 't Fort was, werd van voorſz. Fort daar op geſchooten, doch in voegen, dat de meeſte Kogels voor 't Schip overvloogen Verder komende werd het van onze

Schee-

Schepen, en van de Batterytjes in de nieuwe Uitlegging wakker raak geschooten; doch het zwaarste Geschut maar zes- en vierponders zynde, is niettegenstaande den tegenstand dien de onze booden het Schip met de Barken gepasseerd, één van de laatsten echter genoeg te doen hebbende om het onder het Bosch op den Modder neêr te zetten, daar hy zonk; doch 's achtermiddags weder opgeholpen werd. De andere Bark zeilde voort naar de Barkassen die in de bogt voorby Paramaribo by elkander waren gaan liggen, en terstond rondom hem vergaderden, waarna de Bark met eenigen van die Vaartuigen, wederom naar 't Schip keerde, en het zelve opboegzeerden, tot af en aan de gedachte Plantagie *Meerzorg*. Dus verlooren de onzen de gemeenschap met de Plantagiën te Water, en bleeven alzo gebloqueerd, zonder echter, dat de Vyand nog lust betoonde, om de onzen voor de vuist te komen aantasten. *Dericourt*, die dit Schip commandeerde, heeft sedert verklaard, dat maar vier of vyf schooten van 't Fort hem geraakt hadden, niettegenstaande hy eenen geruimen tyd, als in eenen maalstroom, voor het zelve stil gelegen had; doch dat van onze Schepen, en andere Batteryen de Kogels als zaad in den Huid van 't Schip zaten, maar dat die, als te ligt, en 't Schip daar tegens bereid, niet doorgegaan waren.

Zo ras dit Schip voorby was gesleept, bemerkte men, dat dit in den moed der Burgeren, eenige ontroering had gebragt, tot groote leedweezen van die geenen die nog onvertzaagd waren. Om dien moed wederom stand te doen grypen, verzocht men van den Gouverneur eenige Stukken Kanon uit het Fort elders te mogen plaatsen: 't geen toegestaan werdende, begonnen de Burgers, de Matroozen en de Slaaven dezelven uittesleepen, en werden die op de voordeeligste plaatsen geposteerd, dat der Menschen yver en moed weder opbeurde.

Op den 17^{den} October, zynde Maandag bekwam men tyding, dat de Franschen zich op de Plantagie *Dykveld*, toebehoorende *Jan van Dyk*, hadden vertoond, zynde ongevaar een groot Uur van Paramaribo gelegen; en dat zy daar alles geroofd en vernield hadden. Waarop de Burger-Capiteinen *de Vree* en *Bouvet*, aan den Gouverneur en Raaden voorsloegen met een Detachement Burgers zich derwaards te begeeven, om

de Vyanden aldaar te betrappen of te verjaagen en hen verder te ſtuiten, ten einde de andere Plantagiën voor de Plondering te bevryden, en voorts daar door eenige afwending te maaken. Dit werd goedgekeurd, en die twee Heeren de Commiſſie opgedragen, met eene ſchriftelyke Inſtructie om de Ingezetenen te kunnen commandeeren tot het leveren van Slaaven en verdere benoodigdheden tot die onderneeming, werdende daar toe zeſtig Burgers uit de Diviſien van Thorarica en Para geſchikt, die des achtermiddags door gemelde Capiteinen naar den Vyand werden geleid.

's Anderen daags tegen den avond kwam één van deeze afgezondene Burgeren aan Paramaribo te rug, gelyk ook 's nachts nog eenige anderen, waar onder eenige Gekwetſten, berichtende, dat zy op de Plantagie *Tout-lui-faut* van *A: Desloges*, tegens de Franſchen geſlaagen hadden, en dat Capitein *de Vree*, nevens eenige anderen gevangen, en Capitein *Bouvet* en veele van ons Volk dood of zwaar gekwetſt waren. Dit laatſte werd anders bevonden, alzo de laatſtgenoemde Capitein, met nog eenigen van die Burgers aankwam, wanneer men verſtond, dat dit Gevecht zich op de volgende wyze had toegedraagen:

Op den 18den met den Dageraad was 't Detachement op *Dykveld* aangekomen en werden geen Vyanden gevonden. Doch, om dat daar nog veele Goederen waren gelaaten, alzo de Franſchen maar vyftien Man ſterk waren; dachten voornoemde Burgers, dat dezelven met grooter getal wederom zouden komen, dus werd ons Volk in een hinderlaag gelegd langs den Weg daar de Vyanden door moeſten komen. Na tot over den middag vergeefſch gewacht te hebben beſloot men over de Plantagie *Tout-lui-faut* naar Para toe te marcheeren, om uittevoeren 't geen den Capiteinen by Inſtructie was aanbevoolen, en werd alvoorens de Kreek van die Plantagie overal met Boomen verſperd.

Dichte by *Tout-lui-faut* komende, werden zy gewaar, dat die Plantagie door de Franſchen bezet was, en terwyl zy beraadſlaagden, hoe men den Vyand beſt zou aantaſten, werden de onzen door twee Franſchen, die uit de Molen naar 't Woonhuis gingen, gezien, die met een aan hun Volk toeriepen, *Alerte*, *Alerte*. Gemelde Burgers, nu ontdekt, beſlooten de Franſchen voor de vuiſt te gaan aantaſten; maar, uit het Boſch in

de

de opening komende, zagen zy wel ras, dat ze in hunne meening bedroogen waren, vindende de Vyanden, ongelyk ſterker in getal, bereids gerangeerd ſtaan, waarom zy zich in een drooge Sloot wierpen, die recht over de Franſchen was. De Vyand zond een Man, zonder Schietgeweer, meer dan halver weg naar de onzen toe, die met zyne handen wenkte als of hy met iemand ſpreeken wilde: waarop twee van de Burgers, ook zonder Geweer, daar na toe gingen. Doch dit was een ſtreek van den Vyand om tyd te hebben om ons Volk te beſpieden, gelyk zy wel haaſt bemerkten, dat het zonder orde of diſcipline was. Vier of vyf Franſchen kwamen met hun Geweer uit, en arreſteerden de gemelde twee Burgers, die zy mede namen en dezelven tuſſchen hen zodaanig plaatſten, dat men daar op niet kon ſchieten zonder de onze daar aan te waagen. Kort daarop kwamen de Franſchen met omtrent zeſtig Man op de onzen af, na dat zy eerſt een Officier met vyf en twintig Man langs den Boſchkant hadden gezonden, om alzo de zyde van de Gragt te winnen. Ons Volk gaf te vroeg, door malkander, zonder orde of Commando in acht te neemen, Vuur op de Vyanden; die, met eenen ſtyven tred naderende, eene ordentlyke decharge op de onzen deeden. Onze Slaaven liepen toen weg, en de meeſte Burgers namen mede de vlucht in 't Boſch, laatende den Capitein van Para met nog een anderen Burger in de Gragt ſtaan, daar zy gedwongen werden zich over te geeven aan de Vyanden, die hen na een Uur vertoevens naar *Meerzorg* hun Hoofdkwartier voerden. By deeze Onderneeming werden twee van de onzen gedood en zeven gekwetſt. De Franſchen hadden twee Dooden en vier Gekwetſten, voor zo verre men zeker wiſt, en onder de laatſten een Capitein van de Flibuſtiers, genaamd *Teſtas*.

Dien zelfden avond wierp de Vyand, op Paramaribo zes en dertig Bomben, waar van 'er een op het Borſtweeringtje van een Bolwerk van 't Steene Fortje neêrkwam, en een Indiaanſchen Jongen die daar te ſlaapen leide, doodſloeg.

De zaaken zo verre gekomen zynde, begonnen de Burgers met elkander ernſtig over den toeſtand der Colonie te ſpreeken, en overdenkende, dat de Vyand nu genoegſaam meeſter van de gantſche Rivier van Suriname was,

was, en zeer ongeruſt hoe het met hunne Vrouwen en Kinderen zouden gaan, die in de Boſſchen, in den uiterſten angſt, ter genaade der Slaaven, dwaalden, beſlooten eindelyk zich by Requeſt aan den Gouverneur, op den 19den October, te adreſſeeren, gelyk alle de Capiteinen van de daar liggende Schepen mede deeden, verzoekende eenpaarig: „ Dat het „ den Heer Gouverneur aan wien de beſcherming en handhaving van de „ Volkplanting toevertrouwd was, behaagen mogt hen bekend te maaken, „ wat middelen zyn Edele by der hand had, om den voortgang of vor„ dering die de Vyand, van dag tot dag, op hen maakte, te beletten, „ op dat de Burgery daar door aangemoedigd werde om in haaren pligt te „ volharden, met de hoop van een goed gevolg: dat zo zulke middelen „ aan de hand zyn, die ten ſpoedigſten mogten werden gebruikt: dat in „ geval zyn Edele genoodzaakt was te bekennen, dat alles ter uitvoerin„ ge dier middelen ontbreekte, dat zy als dan de Heeren Raaden ver„ zochten, ten allereerſten zodaanige middelen te beraamen, en werk„ ſtellig te maaken, om het Land, en de Burgery, die haar pligt en „ trouw getoond had, te bewaaren, en voor eene Bloedſtorting te behoe„ den, die onvermydelyk in 't geval te wachten ſtond. "

Dien zelfden avond werden weder vier en veertig Bomben van beneeden geworpen, zonder ſchade te veroorzaaken.

Na den Middag, op den 20ſten October, zag men om den hoek van Suriname, een Roeivaartuig aankomen, waar op Appél werd geſlaagen. Men zond een Sloep naar het zelve, dewelke te rug komende mede bragt den Adjudant van Caſſard; die by eenen tweeden Brief nogmaals eene Brandſchatting opeiſchte, dreigende anders alles in de Rivier te zullen afbranden, terwyl hy genoegſaam meeſter van gantſch Suriname en Para was, hebbende in die Rivier alle de Plantagiën nog verder dan der Jooden Savaane bezet, en, in Para, reeds tot op de Plantagie van de Weduwe *Drouillet* ingedrongen. De Paulus-Kreek was alleen voor den inval der Vyanden bevryd gebleeven, hebbende de Heer *Simon van Halewyn* op zyne Plantagie *'t Eiland* genaamd, beſlooten Batterytjes met 'er haaſt te doen opſlaan, en zeven Stukjes Kanon van de Plantagiën in die Kreek geplaatſt, hebbende dertien Blanken by zich.

Op

Op den eifch van den Vyand verzocht men ftilftand van Wapenen voor drie Dagen, om met de Raaden, die op 't Fort Sommelsdyk waren, te mogen fpreeken: dat toegeftaan werd, als mede de noodige Paspoorten om door de Vyandelyke Schepen beneeden liggende niet opgehouden te werden.

's Avonds omtrent acht Uuren kwam een Scheepsboot, met eene ftyve koelte, dicht langs het Fort opzeilen, en liep met dien vaart tusfchen het Fort en onze Schepen aan den Wal, dat haaft alarm veroorzaakte. Dit was de Boot van Capitein *Casper Keisbergen*, die met nog twee andere Hollandfche Schepen, gevoerd door *Pieter Verwer* en *Jan Schouten*, buiten ten anker gekomen waren, op het zien van 't groot Schip dat voor de Rivier lag, zynde het Franfch Oorlogsfchip *le Neptune*, dat om zyn grootte buiten had moeten blyven. Deeze Boot was, zonder gezien te werden, midden door de Franfche Schepen gepasfeerd, en is die Boot aanftonds naar buiten te rug gezonden, met een order van de Regeering aan die drie Capiteinen om op 't fpoedigfte weder in Zee te loopen. De Boot vertrok, en had het geluk zonder hinder aan boord te komen. Casfard vernoomen hebbende, dat 'er drie van onze Koopvaardyfchepen geankerd waren, zond een van zyne Fregatten van veertig Stukken naar beneeden om zich daar meefter van te maaken; maar het zelve raakte in het afdryven op den Modder vaft, en zyn onze Schepen gelukkig ontfnapt en naar Curaçao gezeild en aldaar behouden aangekomen.

Den 23^{ften} kwamen de Heeren Adr: Wiltens en Ab: Kinkhuizen van het Fort Sommelsdyk, werwaards zy den dag te vooren vertrokken waren om met de andere Raaden te fpreeken, aan Paramaribo te rug medebrengende den Raad Adr: Bloos.

's Nademiddags werden alle de Burgers, als mede alle onze Scheeps-Capiteinen en hunne Stuurlieden aan den Wal, byeengeroepen, wanneer de Gouverneur, in byzyn van de aanweezende Raaden, aan de Gemeente voorftelde den flechten Staat, waarin de Colonie was, en dat de Vyand Brandfchatting eifchte: dat als men daar toe kwam. ieder een naar zyn vermogen zoude moeten helpen: dat de Vyand alles zoude aanneemen

wat men kon geeven, Geld, Goud, Zilver, Suiker, Koopmanſchappen, ja tot oud Koper niet uitgezonderd; en dat alle Schulden zouden ſtil ſtaan, tot zelfs de Publieke Comptoiren toe, tot dat de Brandſchatting betaald was. Waarop de meeſten antwoordden te willen toebrengen, en anderen het overlieten aan Gouverneur en Raaden.

Op Maandag den 24^{ſten} voer men naar de Plantagie *Meerzorg* heen en weêr om met den Vyand, wegens de Brandſchatting te handelen, zynde daar toe afgevaardigd de Heeren *Amſincq*, *Wiltens*, *Bloos*, *Kinkhuizen*, *Bouvet* en *Denys*. Welk over en weêr vaaren geduurd heeft tot op den 27^{ſten} October, wanneer het Verdrag is getroffen zo als volgt:

„ Overeenkomſt gemaakt tuſſchen den Heer *Caſſard*, com-
„ mandeerende het Esquader van de Schepen des Konings van Vrank-
„ ryk, en de *Gedeputeerden van de Colonie van Suriname*, over de
„ Contributie by hem geëiſcht van dezelve Colonie, door zyne Oorlogs-
„ Schepen en andere Vaartuigen, die op deeze Rivier zyn, alles ter pre-
„ ſentie van den Heer *Le Vaſſeur*, Commiſſaris van de Marine voor 't
„ Intereſt van zyne Majeſteit.

Art. I.

„ Dat de voornoemde Inwooners zullen betaalen voor Contributie een
„ Jaar revenu, dat vaſtgeſteld is op vyftien duizend Oxhoofden Suiker,
„ waar van de Prys is gereguleerd tegens twaalf Duiten het Pond.

Art. II.

„ Dat de voornoemde betaaling zal geſchieden in contant Geld, zo
„ veel men zal kunnen bekomen, en Koopmanſchappen, die aan den-
„ zelven Heer *Caſſard* zullen gevallen volgens prys courant van dit Land,
„ die gereguleerd zal werden door twee Commiſſariſſen van wederzyden daar
„ toe te verkiezen, en dat het Supplement voldaan zal werden in Slaa-

„ ven

„ ven, Mans en Vrouwen, ten pryze van drie honderd vyftig Guldens
„ het Stuk.

Art. III.

„ Dat de voornoemde Inwooners gehouden zullen zyn de Contributie
„ te betaalen in den tyd van veertien Dagen; by manquement van dien
„ zullen zy verpligt zyn te leveren vyftien Vaten Meel, en twee duizend
„ Ponden Vleesch ieder Dag, en zo zy zich niet in staat bevonden het
„ zelve in 't geheel te leveren, zullen zy het montant van dien gehouden
„ zyn in Geld te voldoen.

Art. IV.

„ Beloovende de Heer *Cassard* geen nadeel aan de voornoemde Colo-
„ nie te zullen toebrengen, maar in tegendeel te zullen doen wedergeeven
„ aan de Eigenaars, die het zullen begeeren, alles dat genoomen is, voor
„ zo verre hy zulks in zyn magt heeft, en zal het geene hem gelaaten
„ werd, verstrekken in Reekening van afslag op de beloofde Contributie,
„ en wat de Koopmanschappen aangaat, ten pryze die zullen werden ge-
„ reguleerd in gevolge van 't tweede Articul.

Art. V.

„ Dat aanstonds na de teekening van deeze Overeenkomste het aan alle
„ de Ingezetenen vry zal staan, met hunne Boots en Slaaven onverhin-
„ derd door alle de Rivieren te reizen zonder door iemand daarin belet te
„ werden, om zich naar hunne Plantagiën te begeeven, daar bezit van te
„ neemen, hunne Slaaven doen wederkeeren, dezelven te doen werken,
„ zonder dat men daar omtrent eenig beletzel zal toebrengen, om in staat
„ te weezen, van aan deeze Contributie te kunnen voldoen.

Art. VI.

„ En zo ras de betaaling eenen aanvang zal genoomen hebben, zal hy „ zyn Fregat en andere Vaartuigen beneeden de Fortreffe Zeelandia doen „ retireeren, zonder zich een eenigen Poſt boven dezelve te behouden.

Art. VII.

„ Dat ook aanſtonds na de teekening de Gevangenen in vryheid zullen „ werden geſteld, zonder eenig Rantzoen te betaalen, als zynde begree- „ pen onder de generaale Contributie.

Art. VIII.

„ Dat hy belooft en zich verbindt, voor hem en allen die van zyn „ Esquader dependeeren, dat zy geen nieuwe Onderneeminge op deeze „ Colonie zullen doen, geduurende den tyd van een Jaar.

Art. IX.

„ Dat de Ingezetenen zullen verpligt zyn, te geeven twee Oſtagiers „ tot verzekering van de voldoening van deeze Overeenkomſt, te weeten „ een Officier van 't Garnizoen, en een Burger van aanzien.

Art. X.

„ Dat men aan het Esquader zal leveren alle noodzaakelykheden en ver- „ verſching, die men zoude kunnen benoodigd zyn, volgens prys cou- „ rant van den Lande, zo veel zulks mogelyk zal zyn.

Art. XI.

Art. XI.

„ Dat het vry zal ſtaan aan alle de Franſche Chaloupen, gemunieerd zyn-
„ de met een order van den Heer Caſſard, Water te gaan haalen in de
„ Rivier Suriname, zonder evenwel op eenige Plantagiën te mo-
„ gen komen.

Art. XII.

„ Dat tot acquit der volle betaaling der Contributie noodig zal zyn,
„ dat de Inwooners aan den Heer *Le Vaſſeur* Commiſſaris, ter hand
„ ſtellen alle de Recepiſſen, die zy zullen ontvangen hebben van de Ca-
„ piteinen der Schepen, in dewelken zy hunne Koopmanſchappen zul-
„ len hebben gelaaden; in de plaats van de welken haar ter hand zal wer-
„ den geſteld een quitantie gevidimeerd door den Franſchen Generaal.

Art. XIII.

„ Dat na de teekening deezes, alle de Troepen zich zullen retireeren
„ van de Poſten, die zy in de Rivier bezet hebben, mids dat men ook
„ trede tot betaaling van 't montant der Contributie, en daar een einde
„ van maakt zo ras zulks immers mogelyk zal zyn.

„ Hier van een dubbeld gemaakt, in het Leger op de Plantagie van
„ Amſincq, door ons ondergeſchreeven, den 27ſten October 1712.

(Was geteekend,)

Caſſard, vt. *Le Vaſſeur*, *P. Amſincq*, *Wilhem Pedy*,
Adr. Wiltens, *A. Kinkhuizen*.

Daags daar na (den 28sten) kwamen onze Gevangenen, die ontſlagen werden, aan Paramaribo. De Heeren *Cornelis Denys* en *Daniel Pichot* werden dien dag by de Heeren Gouverneur en Raaden ſchriftelyk gecommitteerd, om, ingevolge het tweede Articul van de Overeenkomſt, de Pryzen der Koopmanſchappen, met de Commiſſariſſen der Franſchen te reguleeren, en verder gemagtigd tot alle andere zaaken, die hen door de Regeering van tyd tot tyd zouden werden opgegeeven en gelaſt.

's Achtermiddags ten vyf Uuren verlieten de Vyanden de Plantagie *Meerzorg*, en paſſeerden met omtrent vyf en twintig Vaartuigen naar beneeden, en tegens den avond kwam het Schip en de twee Barken ook af, die wel gelaaden waren, hebbende ieder een Pont met Suiker achter aan. Het Schip raakte met den Stroom in de bogt boven onze Schepen aan den Grond, en is daar na met hulp van Roeivaartuigen daar af gebougſeerd, niet zonder nog meer dan eenmaal vaſt te raaken. Zoo dat als men in ſtaat was geweeſt den Vyand te verduuren, het een genoegſaame onmogelykheid voor de Franſchen zou zyn geweeſt, dat Schip ooit wederom te recht te brengen.

Saturdags, den 29^ſten^ kwamen de Franſche Commiſſariſſen, om met die van onze zyde wegens de Koopmanſchappen te handelen, aan Paramaribo, en maakte men, des anderen daags zynde Zondag, een begin, gaande by de Burgers rond, men nam de Goederen op, en tekende de pryzen aan, die, gelyk ook de Suikeren die gemaakt waren, van tyd tot tyd naar hunne Schepen zyn verzonden.

's Maandags den 7^den^ November kreeg men kondſchap, dat 'er een Slaafhaalder voor de Mot-Kreek was. Men was op middelen bedacht om de Negers aan die Poſt in ſtilte te loſſen, en die aan de Franſchen te leveren om de onzen te ſpaaren; maar de Schipper gewaarſchouwd zynde geweeſt, dat de Franſchen in de Rivier waren, ſtak in Zee, en is verder naar Curaçao voortgezeild.

Den 13^den^ daar aan volgende, werden de Schippers uit de Predikatie geroepen, om by den Heer Caſſard te komen, van wien zy Randzoenbrieven hebben gekreegen.

Een

Een van des Vyands Schepen van 60 Stukken, *le Temeraire* genaamd, raakte met een Travaatwind aan den Lagerwal, zo hoog op den Modder vast, dat men niet anders dacht, of het Schip zoude daar hebben moeten blyven zitten, gelyk de Vyanden ook al begonden te praaten van den brand daar in te steeken. Aan de Capiteinen *Giraudet* en *De Goyer* werd door 't Hof geordonneerd, om ieder een Stuurman daar na toe te zenden, en moesten alle de Schippers met elkander loten, wie twee zwaare Touwen zouden geeven, om het zelve van den grond te helpen; dat eindelyk na veele dagen arbeidens, met den verleenden bystand, gelukte, tot groot leedweezen van veelen die wel wenschten, dat de Vyand zo een kostelyk Schip had moeten laaten zitten, dat zyn voordeel op deeze Colonie behaald niet weinig zou verminderd hebben.

Den 6den December, 's avonds om zeven Uuren, vertrokken de twee Franschen Commissarissen *Le Vasseur* en *Seraphin* van Paramaribo, en met hen de Heer *Elias Chaine*, die als Gyzelaar voor de voldoening der Wisselbrieven medeging; en is daarop de Heer *Cassard* met deszelfs gantsche Vloot voor den dag al uit de Rivier gezeilt.

Wy laaten hier volgen de Reekening der Brandschattinge.

Gene-

Generaale Reekening der Brandſchattinge voor de Colonie van Suriname, Volgens de Overeenkomſt gemaakt met den Heer Caſſard den 27ſten October 1712.

Debet

Voor 15000 Oxhoofden Suiker a 650 ℔ netto het Oxhoofd à 1½ ſtuiver het ℔. .	f 731250:--:—
Voor onkoſten van 't Esquader na het verloop van den geſtelden tyd door het Verdrag gereguleerd met den Heer Caſſard voor eene Somme van. .	f 10350:—:—
Voor 16 Slaaven afgetrokken van de geheele quantiteit Negros-Slaaven die geleverd zyn à f 350. „	5600:—:—
Voor een Slaaf hier over in 't Credit gebragt voor f 350. en gekocht door den Heer Le Vaſſeur voor f 200 reſteerd voor verſchil. „	150:—:—
Transporteeren	f 747350:—:—

Credit

Voor Koopmanſchappen geleverd volgens Reekening van den Heer Le Vaſſeur. . . .		f 177124:17:—
Voor Zilverwerk of gemunt Geld. . . „		65926:13:—
Voor 750 Slaaven à f 350 ieder. „		262500:—:—
Voor 3033½ Oxh: Suiker volgens Recepiſſen ingetrokken;		
Voor 109 dito dito genoomen op de Plantagiën voor de Overeenkomſt in 's Konings Schepen;		
ſame 3142½ Oxhoofden à f 48:15. „		153196:17:—
Voor diverſe Effecten op de Plantagiën genoomen. „		4072:10:—
Voor diverſe Proviſien, als Tayer, Dram, enz. „		3232:19:—
Voor Proviſien geleverd aan 't Esquader, te weeten.		
in Blom (of Meel)	f 2706:16	
Kaas en Erwten.	„ 1118:12	
groot en klein Vee.	„ 3130:—	
„		6955:8:—
Transporteeren.		f 673009:4:—

Debet

Debet		Credit		
Transport van de andere zyde .	f 747350:—:—	Transport van de andere zyde. .		f 673009: 4:—
		Voor Koperwerk, zo Ketels als anders . .		9338:—:—
		Voor twee Kabeltouwen, een van 100, en een van 95 Vadem 12½ Dm. .		3000:—:—
		Voor roode Slaaven, of Indiaanen.		2300:—:—
		Voor zo veel betaald is door Juffw. Godyn voor haar Randzoen in de Maand Juny laatstleden. .		120:—:—
		Voor 22 Wisselbrieven same Holl: Geld.	f 37464:16:—	
		Augm: à 20 Pct. .	7493:—:—	
				44957:16:—
		Voor 300 Oxh: Suiker te leveren in 't Schip de François a f 48:15: .		14625:—:—
same Surin: Geld. (*)	f 747350:—:—	same Surin: Geld.		f 747350:—:—

Wy des Konings Raad, Commissaris der Marine, geëmbarqueerd op 't Esquader gecommandeerd door den Heer Cassard, certificeeren aan allen die het aangaan zal, ontvangen te hebben de Effecten in deeze Reekening vermeld, en dat alle dezelven gescheept zyn in de Schepen van zyne Majesteit.

Gedaan te Paramaribo deezen 6[den] December 1712.

En geteekend

Le Vasseur.

Onder en ter zyde stond

Gezien, *en geteekend*, Cassard.

Op

(*) Dat maakt omtrent zes honderd twee en twintig duizend acht honderd Guldens Hollandsch.

Op Woensdag den 26sten January 1713, werd aan Paramaribo een Placaat van Gouverneur en Raaden (op den 17^{den} van voorſz. Maand vaſtgeſteld) afgekondigd, ten einde een ieder zyn ſtaat hier te Lande zou hebben te inventariſeeren, en aan den Hove over te leveren, om daar uit de evenredigheid te vinden, van 't geen ieder in de Contributie zoude moeten draagen.

Kort daarop rees 'er tuſſchen de Regeering en de Ingezetenen eenige oneenigheid omtrent het onderzoek van die Inventariſſen, en de evenredigheid daar op te vinden, en wegens eenige andere punten, gelyk zy zich aan 't Hof van Politie by een ampel Bericht in 't begin van February 1713, uitten. Onder anderen zeggen zy daar:

„ Dat voor zo verre de aanvertrouwde Regeering aangaat, de Onder-
„ geſz. wel gewenſcht hadden, dezelve in gevolge van het Octroy was
„ waargenoomen, wanneer zy niet genoodzaakt zouden zyn geweeſt,
„ zich aan hun Hoog Mogende om redres te vervoegen, waar van een
„ van de voornaamſte redenen is geweeſt het opleggen van de Veſting-
„ werken ten onze koſten op te bouwen en te onderhouden, zonder ver-
„ goeding, ja zelfs zonder Reekening van het opgebragte, hoewel direct
„ ſtrydig tegens een ſpeciaale Conditie van 't Octroy aanloopende, echter
„ zonder het Conſent van hun Hoog Mogende veel min dat der Ingezetenen
„ tot het opleggen van zulke Laſten af te vergen, enz.

„ Gelyk men ook onder den naam van Modique Laſten (om 't zelve
„ alzo was 't mogelyk voor ons te verduiſteren) gemaakte Sterktes of
„ Buitenpoſten voor 't Garnizoen, en andere zaaken ons heeft doen be-
„ koſtigen, ſchoon hun Hoog Mogende by 't Octroy hebben gelieven te
„ reguleeren, waar toe die Penningen zouden moeten werden beſteed.

„ De Ondergeſz. vermeinen, dat alle Laſten, die men doed draagen,
„ zonder volmagt of toeſtemming van hun Hoog Mogende en daar men
„ der Ingezetenen verlof toe van nooden heeft vrywillige Opbrengingen
„ zyn, en gevolgelyk, dat alle die uit vrye wil opbrengd, ſchikking daar
„ over toekomt, en dienvolgende, mids deeze zaak zo preſſeerd, en hun
„ Hoog Mogende niet aanweezend zyn, zo vermeinen de Ondergeſz. het

„ met

„ met een eenpaarig verlof van de Geintereſſeerden behoord te werden
„ gereguleerd, en daar over gediſponeerd, enz.

„ Ook konnen de Ondergeſz. geen genoegen neemen, dat de verdeeling
„ op de Contributie door de Regeering alleen zoude werden gemaakt,
„ en daar na, daar van aan de Gecommitteerdens uit de Burgery viſie ge-
„ geeven, vermeinende, dat het reguleeren van die verdeeling geen zaak
„ is, die aan eenig Lid van deezen Ed: Hove als Regent behoord maar
„ wel als Geintereſſeerde, zynde het eene zaak van Reekening, waarom-
„ trent nog geen diſpût noch verſchil voorkomt, en gevolgelyk geen uit-
„ ſpraak van Rechters vereiſcht werd.

„ Verders zo konnen de Ondergeſz. niet geruſt zyn met de generaale
„ toezegging, dat op de Grieven, door den Hove zodaanige regard zal
„ genoomen werden, als bevonden zal werden te behooren, wyl haar zulks
„ in de voorige onzekerheid van redres laat, zo ten opzigte van de ſecuri-
„ teit, als de verbetering van 't geene tegens den Octroye is ingebroo-
„ ken; en alzo niet in ſtaat hunne Effecten naar gerechte waarde te
„ eſtimeeren; waaromme de Ondergeſz. verzoeken op het ſpoedigſten
„ alle de voorgeſtelde zwaarigheden mogen werden uit den weg geruimd: enz.

Waarop hunne verzoeken by Reſolutien van den Hove in datis 23 en 24 February 1713 zyn toegeſtaan. De eerſte luid:

„ Nademaal aan de Heeren Gouverneur en Raaden voorgekomen is,
„ dat aan verſcheide Ingezetenen deezer Colonie aangenaam zou zyn,
„ dat de gemaakte Inventariſſen overgeleverd werden aan Commiſſariſſen
„ uit de Burgery te verkiezen, om door dezelven te werden onderzocht,
„ of die zyn gemaakt met genoegſaame egaliteit, is goedgevonden en ver-
„ ſtaan, gevoeglykshalven in deeze geſteldheid destyds, en zonder ge-
„ volg voor 't toekomende, alle de reſpectiven Diviſiën deezer Colonie
„ te authoriſeeren, zo als dezelven geauthoriſeerd werden mids deezen,
„ om door de generaale Ingezetenen van ieder Diviſie twee Perſoonen van
„ de meeſtgegoedſten en bezadigſten te verkiezen, om aan alle dezelven ge-
„ zamenlyk door deezen Hove overgeleverd te werden de Inventariſſen van
„ alle de Ingezetenen deezer Colonie en andere Perſoonen die, in gevolge van
„ den Placaate van dato 17 January 1713, gehouden zyn Inventariſſen te maa-

„ ken, omme door de Gecommitteerdens te werden onderzocht, of die „ gemaakt zyn met de vereifchte egaliteit, en te reguleeren, ten overftaan „ van eenige Heeren uit deezen Hove daar toe te committeeren.

„ Welke Inventariffen, met bygevoegd bericht, door de gezamenlyke „ Commiffariffen aan deezen Hove zullen werden overgeleverd, omme „ door het zelve te werden goedgekeurd ofte anders befchikt, zo als be- „ vonden zal werden te behooren, en zal Extract van deeze Refolutie „ aan ieder Divifie werden gegeeven. "

Volgens de Refolutie van 24 February 1713, zyn aan hen deeze punten toegeftaan, in volgende manieren:

„ Eerftelyk, Dat de Inventariffen aan het Hof door de Ingezetenen „ zullen overgeleverd werden.

„ 2. Dat de Inventariffen zullen werden gefteld in handen van Com- „ miffariffen uit de Divifien der Chriftenen, omme ten overftaan van „ Heeren Commiffariffen uit den Hove, onderzocht en gereguleerd te „ werden, naar alle redelykheid en billykheid.

„ 3. Waarna die door gezamenlyke Commiffariffen aan den Hove van „ Politie zullen werden overgeleverd, om geapprobeerd of anders gere- „ dreffeerd te werden, na dat de Commiffariffen alvoorens daar over zul- „ len zyn gehoord.

„ 4. Dat verders alle poften, waar mede de Reekening van Contribu- „ tie by deezen Hove zal geoordeeld werden te moeten werden belaft, „ aan de bovengenoemde Commiffariffen uit de Ingezetenen zullen wer- „ den gecommuniceerd, om, des noods zynde, haare confideratien daar „ over te mogen zeggen, en vervolgens de Reekening by den Hove „ opgemaakt, en aan dezelven Commiffariffen daar van vifie gegee- „ ven werden.

„ 5. Dat wat het redres omtrent de Securiteit belangd, het Hof al be- „ reids bezig is, daaromtrent de noodige fchikkingen te maaken, en met „ de Ingezetenen wil beraamen om het zelve werkftellig te maaken.

„ 6. Zo de Ingezetenen in ftaat zyn Grieven aan te toonen contrarie „ aan 't Octroy, zal, in zo verre dezelven gefondeerd zullen gevonden „ werden, daar omtrent redres bezorgd werden, zo veel het hier te Lande „ doenlyk is.

„ En

„ En is verſtaan aan de reſpective Diviſien Extract van deeze Reſolu-
„ tie te geeven, om te dienen voor Appointement op haar Edele inge-
„ leverde Geſchriften hier geannexeerd."

Na het inleveren der meergenoemde Inventariſſen, werd een Omſlag van acht of tien ten honderd op het Capitaal der Ingezetenen gelegd. Niettegenſtaande deeze zwaare Contributie, zyn de onkoſten van 't toe-ruſten der Vloot aan de Onderneemers op verre na niet betaald, en de meeſten derzelven daar door geruineerd.

Wy hebben reeds hier vooren gezegd, dat de Burger-Officieren door de Ingezetenen gequalificeerd, zich aan hun Hoog Mogende by een breed-voerige Miſſive in dato 17 September 1712, hadden geaddreſſeerd, en daar aan hadden gevoegd een omſtandig Verhaal van het voorgevallene by den eerſten Aanval van Caſſard op deeze Colonie: verzoekende redres, en klaagende over de Edele Societeit, en tegens den Gouverneur en Raa-den van Politie: dat die de Colonie niet beſchermden, en dat alles dat daar toe zo veel doenlyk door de Ingezetenen gedaan en gefourneerd was, niet werd gebragt op Reekening van de Edele Societeit enz. Waar tegens Directeuren een wydloopig Vertoog tot wederlegginge van die klagten, aan hun Hoog Mogenden deeden inleveren. Waarop de Heeren Staaten Gene-raal, na dat de zaaken onderzocht, en naderhand Commiſſoriaal gemaakt, zelfs ook door de Heeren Gedeputeerdens van de Provincie van Holland en Weſtfrieſland, als daar in het meeſte belang hebbende, overgenoomen waren; by een Reſolutie van den 28ſten July 1713 goedvonden een Aan-ſchryving te doen aan Gouverneur en Raaden van Politie, in de Volkplan-ting van Suriname, om de Burger-Officieren aldaar, en die zy verders zou-den goedvinden, voor hen te beſcheiden, en aan dezelven uit naame van hun Hoog Mogende zouden aanzeggen en beveelen, dat zy proviſione-lyk, en tot hun Hoog Mogende nader order promptelyk zouden hebben te betaalen de Hoofdgelden en andere Laſten by den Octroye vaſtgeſteld; dat zy zich ook zouden hebben te onthouden van alle onbehoorlyke aparte Vergaderingen, maar de zaaken aldaar te laaten, en zich te onderwerpen aan het beſtuur van den Gouverneur en Raaden voornoemd, en derzelver orders in alles na te komen: op poene dat tegens de Overtreeders zoude

werden geprocedeerd by Corporeele apprehenſie of andere middelen van Rechten, of wel by politique uitzettinge of wegzendinge, als zy Gouverneur en Raaden volgens den Octroye en de gemeene Rechten zouden bevinden te behooren.

Ondertuſſchen hielden die redenen van ongenoegen niet op. Men klaagde uit Suriname, dat het ongeluk de Colonie, door de laatſte Onderneeming van Caſſard, overgekomen vooornaamelyk te wyten was, aan de ſlechte beſtiering hier te Lande. De Opgezetenen der Volkplanting beweerden, dat de Directeuren geen genoeſaame zorg hadden gedraagen, om de Veſtingwerken, in overeenkomſt van het Octroy, in behoorlyken Staat van tegenweer te ſtellen, en met Manſchap te bezetten. Overzulks verzochten zy, dat daarin, volgens het XXVII. Articul van den Octroye, door Directeuren ten ſpoedigſte mogte werden voorzien, met vervulling van 't geen 'er aan ontbreekte; voorts, dat zy mogten erlangen Rembourſement van die Penningen, die zy aan den Vyand genoodzaakt zyn geweeſt op te brengen, met vergoeding van alle koſten, en ſchaaden die zy door den Vyand hadden geleden. enz. De Directeuren verdedigden zich echter zo wel by de Algemeene Staaten, dat deeze oordeelden, dat zy ten onrechte beſchuldigd werden, als ook dat de Inval door den Vyand gedaan, niet kon werden toegeſchreeven aan Directeuren voornoemd, en gevolgelyk van hen niet kon werden gevorderd vergoeding van die Penningen die aan den Vyand, of anderszins zyn opgebragt. Ingevolge van het welke hun Hoog Mogende een Beſluit namen, den 28ſten December 1713, om Gouverneur en Raaden aan te ſchryven, dat zy de Ingezetenen en Coloniers aldaar uit naam van hun Hoog Mogende zouden aanzeggen, dat zy promptelyk zouden hebben op te volgen, en naar te komen den Inhoude van hun Hoog Mogende Reſolutie van den 28ſten July 1713, en uit krachte van dien, zouden hebben op te brengen en te voldoen alle achterſtallige Hoofdgelden, en andere Laſten aan Directeuren verſchuldigd: en zo haaſt doenlyk alle verdere achterſtallen van ingekochte en tot nog toe onbetaalde Slaaven; en verder geen de minſte inbreuk tegens den Octroye, nopende den invoer van Slaaven zullen hebben te onderneemen. Dat tot verſterking van de Colonie Gouverneur en Raaden van Suriname,

in ſerieuſe overweginge zullen hebben te neemen, of en hoe verre zullen kunnen werden gerenoveert, de reſolutien by haar genoomen op den 7den January 1692 en 13den May 1699 contineerende een ordonnantie, om by zeker getal Slaaven, eenen Blanken Dienaar te houden, en dat de Coloniers en Planters, zo wel in cas van alarm als anderszins ſtiptelyk zullen hebben te obedieeren aan de orders van de regeering daar te Lande. Wyders dat zy Raaden en Coloniers hunne Gemagtigden zouden hebben te qualificeeren, om ingeval zy meerder Beſcherminge zouden noodig hebben, of dienſtig achten, over die verdere en meerdere middelen van ſecuriteit van het Land aldaar, met de gemelde Directeuren te overleggen, als mede over het geen zy Raaden en Coloniers tot die hunne meerder ſecuriteit zouden hebben te contribueeren, en dat hun Hoog Mogende ten dien einde Gouverneur en Raaden qualificeerden, om met concurrentie en goedvinden van de gemelde Directeuren, als dan op te ſtellen alle zodaanige minſtdrukkende Laſten, als tot onderhoud van meerder Manſchap, en aanleg van verdere Fortificatien, buiten het Fort aan *Suriname*, zouden werden vereiſcht.

Het liep echter eenige Jaaren aan, eer men de verſterking dier Volkplanting werkſtellig maakte, wyl de Raaden en Coloniers zich omtrent het geen zy daar inne zoude draagen, niet hadden willen uitlaaten. Directeuren bevreesd, dat met langer Deliberatien en over en weder ſchryven de gelegenheid van zich by tyds in ſtaat van tegenweer te ſtellen zoude verloopen, en dat de Colonie by den eerſten opkomende Oorlog wederom groot gevaar zoude loopen, ja zelfs van t'eenemaal geruineerd te werden; lieten inmiddels hunne gedachten gaan, hoe, en op wat wyze de voorſz. Colonie op 't ſpoedigſte en onkoſtelykſte zoude kunnen werden verſterkt, en voor alle aanvallen, zo veel mogelyk, bewaard. Weshalve zy vervolgens, t'hunnen koſten derwaards hebben gezonden den Ingenieur Draak, ten einde hy, naar bezigtiging *in loco* genoomen te hebben, aan de Directeuren met zekerheid zoude kunnen berichten welke en hoedaanige Fortificatien tot verſterking van de voorſz. Colonie zoude werden vereiſcht, gelyk ook daar na is geſchied; hebbende de voornoemde Ingenieur Draak, na het verloop van acht Maanden, de Plans van de vereiſchte Veſtingwerken,

werken, aldaar by hem ontworpen, aan de Heeren Directeuren overgebragt, die dezelven ook voorts door den Directeur Generaal Des Rocques hebben doen nazien, door wien alle het ontworpene ook genoegsaam is goedgekeurd, uitgenoomen alleen, dat hy van begrip was, dat gemelde Vestingwerken eenigermaate grooter behoorden te werden gemaakt: werdende de kosten tot opbouwing van de nieuwe, en tot verbetering van de oude Fortificatien aldaar, begroot op omtrent acht honderd duizend Guldens.

Op den 8sten December 1733, werd eerst na menigvuldige Byeenkomsten en overleggingen tusschen de Directeuren der Societeit ter eenre, en de Gemagtigden van de Raaden van Politie en veele voornaame Ingezenen en Geinteresseerdens derzelver Colonie, ter andere zyde, ter versterking een Verdrag gesloten; de Articulen dier Overeenkomst zyn, den 19den December 1733, door hun Hoog Mogenden bevestigd, en in eene Resolutie der Algemeene Staaten veranderd. Volgens dezelve moest de Volkplanting Suriname, door het maaken en voltoojen der Vestingwerken, binnen den tyd van zeven Jaaren in volkomen staat van tegenweer gesteld werden, en tot dat einde waren de Directeurs verbonden de noodige Werklieden en Bouwstoffen derwaards te zenden; en de Gouverneur en Raaden van Politie in Suriname moesten een bekwaam getal van Slaaven bezorgen, tot het vervaardigen der vereischte noodwendigheden, en het arbeiden aan de Vestingwerken. Geduurende de gemelde zeven Jaaren, waren de Directeuren gehouden, twintig duizend Guldens jaarlyks tot het draagen der Kosten op te brengen. De Coloniers en Planters moesten daar toe, geduurende gelyke zeven Jaaren, ieder Jaar zestig duizend Guldens Hollands opbrengen; welke gevonden zouden werden op de respective Producten der Colonie, en door eene Belasting te leggen, op zulke Inwooners van Paramaribo en elders in de Colonie, die hun bestaan niet in het planten vonden. Waar over een byzondere Ontvanger zoude werden gesteld, die voor zyne Wedde een en een half ten honderd van 't geene hy ontvong, zoude genieten. De Directeuren zouden gehouden zyn, op hunne kosten, vier Compagniën geoefende Soldaaten, ieder Compagnie met de Officieren vyf en twintig Koppen sterk, mitsgaders het Geweer en Ammunite van Oorlog, in de Volkplanting te onderhouden. Eindelyk dat byaldien, door den

den tyd, eenige Goud- of Zilvermynen, in voorſz. Colonie werden ontdekt, een derdendeel, dat Directeuren, na aftrek der gedaane onkoſten, daar uit zouden genieten, door hen zou werden gebragt in de Caſſe der Modique Laſten, tot zo lang de Coloniers en Planters, of hunne Erfgenaamen voldaan zouden zyn van 't geene zy, uit krachte deezer Overeenkomſt, tot het maaken en verbeteren der Veſtingwerken, hadden opgebragt: enz. Alles onder verſcheidene Voorwaarden en bepaalingen breeder in voorſz. overeenkomſt te zien.

Intuſſchen was 'er een Verſchil ontſtaan tuſſchen gemelde Directeuren, en de Raaden van Politie en Ingezetenen van dezelve Colonie, over de begrooting der Huur van de Slaaven, dewelke gebruikt zyn geweeſt tot den opbouw van de gedachte Fortreſſe Amſterdam. Waarom hun Hoog Mogenden, by een Reſolutie van 13 November 1744, goedvonden, Gouverneur en Raaden voornoemd aan te ſchryven, dat zy, zo veel in hen was, dit ontſtaane Verſchil zouden hebben uit den weg te ruimen. Ten einde nu aan het verlangen van hun Hoog Mogende zoude kunnen werden voldaan, hebben voornoemde Directeuren der Societeit den Gouverneur Mauricius, by derzelver Miſſive van 19 Juny 1747, gevolmagtigd om over gemelde Diſpuut en meer andere Oneenigheden met de Raaden te contracteeren en handelen. Ingevolge van dien werd den 6den Maart 1748 tuſſchen voornoemde Gouverneur, als Gemagtigden der Heeren Directeuren ter Eenre; en de Raaden van Politie der Colonie van Suriname ter andere zyde; na verſcheidene Byeenkomſten en Onderhandelingen, in der minne, ten aanzien van den Gouverneur op goedkeuring van de Societeit, en ten aanzien van de Raaden van hun Hoog Mogende, een Verdrag geſlooten, van den volgenden Inhoud:

Art. I.

„ Dat voor betaalt en verreeckent zal werden gehouden, alle 't geene
„ de Edele *Societeit* aan haar zyde, en de Colonie ter andere zyde, mog-
„ te bevonden werden of ſuſtineeren te veel te hebben betaalt, of dat den
„ andere te weynig betaalt zoude hebben, en dat aldus beyde partyen zul-
„ len gereeckent werden volkoomen haar reſpective Quota in de ſucceſſive

„ Contributien, te hebben betaalt, en opgebragt, en dat over en weeder alle „ verſchillen die uyt hoofde van de oude Contributie voor de Fortres „ *Nieuw Amſterdam* mogte zyn ofte geweeſt zyn over Slaavenhuur, Am- „ munitie van Oorlog, gehoudentheid of ongehoudentheid in de prolon- „ gatie van gemelde contributie en zoo als in de boovengemelde ſenti- „ menten der Heeren Raaden breeder ſtaat uitgedrukt, of andere hoe ge- „ naamt geene uitgezondert, zullen werden gehouden voor verreeckent „ en afgedaan, zonder dat ooit of ooit een der beide contracteerende par- „ tyen tot des anders laſten uit de voorſz: hoofde iets 't geringſte zal of „ zullen mogen reeckenen ofte pretendeeren.

Art. II.

„ Dat van deezen dag af aan, op de oude Contributie voorgemelde „ Fortres *Nieuw Amſterdam*, geene Ordonnantien meer zullen getrocken „ worden, als voor goederen dewelcke op heeden reeds geleeverd zyn, „ waar onder gereeckent de gages, dewelcke op den eerſten deezer maand „ Maart zyn vervallen, (doch daar niet onder gereeckent zeecker reecke- „ ningh overgeleeverd door de Capitein *Bird* in den Jare 1743 en 1744. „ ter ſomma van drie duyſent vier hondert vyf en ſeeventigh vyf en drie „ en ſeeventigſte Gulden) maar wel 't hout van Lavelade en de Cingels „ van den Heer *Pallak* door den Heer *Tourton*, als door deezen Hove „ gecommitteerdt, voor gemelde Fortres gekogt: dat gemelde contributie „ tot den dagh van heeden zal werden geſlooten, en indien, na ontfangſt „ van 't uitſtaande, en betaalingen van de Schulden tot laſten gemelde „ Comptoir, ten voordeele van particuliere mogt bevonden werden te „ booven te koomen, 't zelve zal zyn en koomen ten voordeele 't Comp- „ toir der Modicque Laſten, dat daar en teegens ook, indien bevonden „ mogt werden te kort te koomen tot betaalinge van de nu zynde Schul- „ den 't manqueerende uyt de gemelde Caſſa der Modicque laſten zal wer- „ den geſuppleert en betaalt.

Art. III.

„ Dat de gemelde Fortres *Nieuw Amſterdam* met alle de Slaaven en

't geene

„ 't geene 'er verders toebehoordt, aan de Edele *Societeit* of aan de Heer „ Gouverneur zal overgegeeven, en door zyn Wel Edele uyt naame van de „ Edele *Societeit* overgenoomen worden, omme dezelve met alle den aan„ kleeven van dien voor nu en ten eeuwigen daage, ingevolge resolutie „ van haar Hoog Mogende, de dato 13 November 1744. tot laste van „ de Edele *Societeit* te houden en onderhouden te werden, zonder iets „ meerder tot opbouw of onderhoud van de Fortres, ingevolge den „ Octroye, van de Planters zullen afvorderen, maar dat de Edele *Socie-* „ *teit* alle 't zelve zal moeten houden tot haar lasten; dat by de gemelde „ overgaaf van gemelde Fortres, 't zy de gezaamentlyke Raaden of twee „ à drie uyt haar te nomineeren leeden, zullen adsisteeren, en oculaire „ inspectie neemen, of alles tot gemelde Fortres behoorende, behoor„ lyk word overgeleeverd en genoteert, alles op die voet, zoo als by de „ overgaave van de Colonie aan de Edele *Societeit*, door ende van wegens „ de Provintie van *Zeelandt* is gedaan.

Art. IV.

„ En alzoo geoordeelt werd de Fortres Sommelsdyck van geen nut of „ dienste van den Lande zal zyn, zoo ras de nu nog te maaken batteryen „ voltooit zyn, zoo werd van dezelve afgezien, om door den Lande „ niet meer onderhouden te werden, gelyk ook de Edele *Societeit* niet „ gerekent werd daar toe gehouden te zyn.

Art. V.

„ Dat alle de penningen dewelcke de nieuwe contributie, na aftrek van „ 't geene reeds van dezelve is uytgegeeven en ingekogt, en welcke pen„ ningen ondersteld worden ten minsten zullen beloopen circa *f* 100000. „ zullen overgeleevert, of ontfangen werden door ses Persoonen door den „ Hove, ingevolge voorstel van eenige voornaame Ingesetenen, by de „ aanbieding, om vrywilligh tot defensie deezer *Colonie* te willen contri„ bueeren, gedaan, zullen werden verkooren, en den Heer Gouverneur „ zullen aangenaam zyn, en zullen dezelve penningen werden geëmplo„ yeert tot verdere voltooijing der nieuwe Fortresse, 't maacken van de

„ Batteryen aan de Brandſpunt, de twee Batteryen aan de Rivier, de „ verdere noodige Fortificatie Wercken, zo als de Edele *Societeit* of den „ Heer Gouverneur zal noodigh oordeelen, en zal 't departement der „ gemelde ſes Perſoonen niet verder gaan, dan alleen om de betaalinge „ te doen, voor 't gunt ten voorſz: einde, word aangewendt of ontboo- „ den, op Ordonnantie van den Heer Gouverneur als meede om al 't noo- „ dige, dat door den Heer Gouverneur, haar zal werden opgegeeven, te „ doen bezorgen en uyt die penningen te betaalen; werdende 't voltooijen „ van dezelve Batteryen en onderhoud aan Welgemelde Heer Gouverneur „ overgegeeven op die voet als de Fortres *Nieuw Amſterdam* en breeder „ by Art. III. gemelt.

Art. VI.

„ Dat de 200 ſtux Slaaven die teegens primo April aanſtaande door „ de Burgers tot een Æquivalent, om zelfs in cas van allarm niet na de „ Fortres te gaan, moeten geleevert worden, aldaar zullen moeten blyven, „ ingevolge Reſolutie van dato 9 September 1747, voor een Jaar vaſt, „ en indien binnen 't Jaar geen vreede wort, dan zoo lange den Oorlogh „ en 't gevaar van Vyandlyke attacque zal duuren, na welcke aan de Eyge- „ naaren zullen werden gereſtitueerd, en welcke inmiddels tot 't maacken „ en voltooijen van gemelde Batteryen en verdere noodige Fortificatie „ werken zullen werden gebruyckt, alles ſoo als den Heer Gouverneur „ zal goedvinden, mits de gemelde Slaven tot geen andere emploije, dan „ alleen tot 's Lands wercken, ſullen werden gediverteert, waar op den „ Hove vry ſal ſtaan 't oog te houden als op Art. XI.

„ Dat daar en teegens door d'Edele *Societeit* mede, ſoo lange gemelde „ gevaar duurt, 't Guarniſoen, buyten 't Corps Artillerie, zal geaug- „ menteert werden met hondert Man, en wel yder Compagnie met 25 „ Man, ſoo dat yder Compagnie Infanterye als dan ſal moeten uytmaken „ hondert Man, en dus de vier Compagnien vier hondert Man, ten ein- „ de des te beeter de Fortreſſe en de te maakene Batteryen te kunnen be- „ ſetten, welcke 100 Man, welgemelde Edele *Societeit* met de eerſte „ Scheepen, ſoo ras moogelyk, ten haaren koſten alleen zal moeten zen-

„ den

„ den en onderhouden, doch in cas van vreede zal de Edele *Societeit* tot
„ haar dedomagement, de 100 Man, die haar Edele geduurende 't gevaar, boven 't in den Jaare 1733, getransigeerde getal van 300 Man
„ gehouden heeft, als dan moogen minder houden; en dus maar 200,
„ eeven soo veel tyd, als deeze vermeerdering zal geduurt hebben.

Art. VII.

„ Dat mitsdien, ten opzigte der Oorlogscheepen door deezen Hove
„ aan de Edele *Societeit* versogt, tot dekking deezer Colonie, van haar
„ Hoog Mogende te versoeken, op dien voet, als by Resolutie van deezen Hove en opgevolgde missive ten dien susjecte aan de welgemelde
„ Edele *Societeit* geschreven, de dato 5 July 1747. staat vermelt, als
„ nu zal werden aangeschreeven en versogt tot 't bekoomen van deselve
„ niets verders te doen en daar van af te zien, ten zy haar Edele Groot
„ Achtbaare dezelve konden obtineeren, zonder lasten der Colonie, waar
„ toe dezelve ootmoedigh versogt werden derselver goede Officien te willen contribueeren.

Art. VIII.

„ Dat omtrent 't dispuut over de ampten, voor deesen gestaan hebbende ter dispositie van Gouverneur en Raaden, ten opsigte 't ampt van Vendumeester, zoo verre 't netto provenue van 't zelve, na aftrek van alle
„ kosten, op dien voet zoo als 't nu door de Edele *Societeit* is gereguleerd, door de Raaden van Politie werd na gegeeven, ten voordeele van
„ de Edele *Societeit*, onder conditie dat 't zelve zal geaffecteert zyn, en
„ geëmploijeert werden, tot onderhoud der noodige Fortificatien met den
„ aankleeven van dien; dat mitsdien aan Gouverneur en Raaden jaarlyx
„ zal werden aangetoond, dat 't beloop van 't gemelde provenue daar aan
„ is geëmploijeerdt.

„ En ten opsigte der vergeevingh van 't selve, in cas van vacatuure in
„ 't toekoomende, dat daar over, als meede over de begeevingh van alle
„ andere ampten die tot de Oeconomie van deesen Hove gehoord, en voor
„ deesen ter dispositie van Gouverneur en Raaden hebben gestaan, door

„ Gouverneur en Raaden ſal werden geſchreeven, gelyk zy Raaden reeds
„ by haar Edele Groot Achtbaar hebben geinſteert, om wederom, gelyk
„ voor heen, de dispoſitie over de begeeving door Gouverneur en Raaden
„ geſaamentlyk te werden gedaan, en door den Gouverneur op de krag-
„ tigſte wyſe by de Edele *Societeit* ſal werden geinſteerd op 't gemelde
„ verſoek van de Raaden daar omtrent gedaan, by derzelver Miſſive de
„ dato 6 Maart 1747. en haar Ed Groot Achtbaare op 't nadrucklykſte
„ voor te ſtellen de opregte ſuivre Sentimenten van deezen Hove om de
„ harmonie tuſſchen de Edele *Societeit* en den Raad te herſtellen en ver-
„ meenen daar nu blycken van te geeven, en te verſoeken 't verſoek, by
„ gemelde miſſive door de Raaden gedaan, te conſenteeren, en wel prin-
„ cipaal dat van 't Vendumeeſters Ampt.

Art. IX.

„ Dat voor 't toekoomende de verdere noodige voltoojing der gemel-
„ de Batteryen en de noodige Fortificatien met den aankleeven van dien,
„ als meede 't onderhoud derſelver, van nu af aan zal zyn en blyven voor
„ reekening, van de Edele *Societeit*, ſoo als hier vooren by gemel-
„ de Reſolutie van haar Hoog Mogende de dato 13 November 1744.
„ en by Art. III. en V. ſtaat vermelt.

Art. X.

„ Dat indien de Edele *Societeit* buyten de hier voorengemelde 200
„ Slaven of, na dat die zoude kunnen weggenoomen zyn, eenige Slaa-
„ ven ten dienſte van de Lande mogte noodig hebben, deſelve door de
„ Ingeſetenen, ten koſten van de Edele *Societeit* zullen moeten geleevert
„ werden, en zulx teegens 12 ſtuyvers daags, alles op den ſelven voet als
„ te vooren zyn gecommandeert geweeſt, teegen 24 ſtuyvers; mits en
„ onder conditie dezelve door, of van weegens de Edele *Societeit* van
„ behoorlyke koſt zullen werden beſorgt, en tot geen andere wercken,
„ als ten dienſte van den Lande werden gebruykt dat ten dien einde in
„ ſulcken geval, 't noodige getal, na dat 't zelve aan Gouverneur en
„ Raaden zal zyn overgeleevert, op behoorlyke tyd door Gouverneur en
„ Raaden,

„ Raaden, of die in der tyd zullen zyn, van de Ingeſetenen, tegens gemelde dag geld, en onder gemelde conditien, zullen moeten werden „ gecommandeert en beſorgt die geleevert werden.

Art. XI.

„ En op dat de Raaden nu en in der tyd geruſt kunnen zyn, dat de „ Fortreſſen en Batteryen, met den aankleeven van dien, in een behoor- „ lycke ſtaat zyn, en zullen werden onderhouden, zal 't aan de Raaden, „ in der tyd, vry ſtaan, om, 't zy gezaamentlyk, of door een of meer „ leeden uyt hun te committeeren, na behoorlyke kennis geeving, aan „ den Heer Gouverneur of die in der tyd zal zyn, van den Staat van de „ gemelde Batteryen en Fortificatien, en den aankleeve van dien, oculaire „ inſpectie te moogen gaan neemen, of alles in ſtaat is en onderhouden „ werd, zo als 't behoort, om indien, onverhoopt zulx contraire bevon- „ den wordt, de Raaden hun daar na kunnen reguleeren.

Art. XII.

„ Werd deeſe minnelyke conventie of accoort aangegaan, aan de zyde „ van den Heer Gouverneur, op approbatie van de Edele *Societeit*, en „ aan de zyde der Heeren Raaden, onder goedgunſtige approbatie en „ guarantie van haar Hoog Mogende de Heeren Staaten Generaal der Ver- „ eenigde Nederlanden, omme welcke te verſoeken en obtineeren, de „ Heeren Directeuren der Edele *Societeit* by deeſen werden verſogt, en, „ des noods, op de kragtigſte wyſe onder verbant als na regten, gequalifi- „ ceert, als meede dat welgemelde haar Hooge Mogende in navolging, „ als omtrent de conventie, aangegaan tuſſchen de gemelde Edele *Socie-* „ *teit* en de gemagtigdens van de Raaden van Politie, in den Jaare 1733. „ deeze conventie meede gelieven te converteeren, in een reſolutie van „ haar Hoog Mogende; en indien onverhoopt de gemelde approbatie niet „ mogt volgen, dat als dan beyde partyen blyven in haar geheel, ſonder „ dat door dit minnelyk accoort, eenige de minſte illatie tot nadeel van „ een van beyde partyen zal moogen getrokken worden.

„ Op

„ Op alle welcke boovenstaande conditien den Heer Gouverneur ter
„ eenre en de Raaden van Politie deeser *Colonie*, ter andere zyde zyn
„ geconvenieert ende verdraagen, beloovende, in onse respective qualiteiten
„ de approbatie, zoo van de Edele *Societeit* als haar Hoog Mogende daar
„ op verleent zynde, de anderen reciproque 't effect daar van te zullen
„ laaten genieten, waar toe hy Heer Gouverneur in zyn qualiteit verbind
„ alle regten goederen en inkomsten van de Edele *Societeit*, en de Raaden
„ hunne Persoonen en goederen, en der respective Planters en Ingesete-
„ nen deser *Colonie*. Actum *Paramaribo* deesen 6 Maart 1748. (Was
„ geteekent) J. J. Mauritius, Dirk Guldensteeden, Hendrik Talbot Ju-
„ nior, J. A. Tourton, Ab. Lemmers, M. S. Pallak, J. D Cellier,
„ N. V. Enkhuysen, S. F. Tromer.

(Onderstond)

Accordeert (naar gedaane Collatie)
met zyn Orgineel.

(*En was geteekent*)

E. COMANS SCHERPINGH,

(Was geparapheert)

C. v. DYK, vt.

(Lagerstond)

Accordeert met 't voorsz. Register.

(*Was geteekend*,)

JAN DE LA BASSECOUR.

Welk

Welk Verdrag vervolgens, naamelyk den 16den January 1749, door hun Hoog Mogenden is bekrachtigd en in een Resolutie veranderd, waar by de Directeuren der Societeit, mitsgaders de Gouverneur en Raaden van Politie, als mede alle de Coloniers en Planters gelast en geordonneerd werden zich stiptelyk naar den Inhoude van dien te gedraagen: en verders zorge te draagen, dat het Octroy in allen deelen werde gehandhaafd.

't Is zeker, dat deeze Colonie zo door de gemelde Fortificatien als door den natuurlyken stand zeer ongemakkelyk aan te tasten moet zyn: En niet uitgehongerd kan werden om dat men nooit van Levensmiddelen gebrek heeft, zo aan Aardgewassen als Vee en Visch. Ja zelfs al had de Vyand de Sterktes ingenoomen zou hy nog bezwaarlyk meester van de gantsche Colonie werden; als men den Grond, pas voor pas verdeedigd. Overmids 'er thans altoos kloeke Schepen liggen, wel gemonteerd; zoude die mede in zulken geval zeer voordeelig kunnen geplaatst werden; waar toe ook een Resolutie van hun Hoog Mogenden, van den 17den July 1747 is strekkende, by welke aan Gouverneur en Raaden van de Volkplanting van Suriname de magt is gelaaten, om alle zodaanige Schippers, zo van Nederlandsche als Engelsche Schepen en Vaartuigen als zich aldaar ter Rheede bevinden te mogen ordonneeren en gelasten, en des noods dwingen by alzulke middelen als zy raadzaamst zouden oordeelen, om met zodaanig getal van Schepen, als noodig werd bevonden, te gaan leggen op zodaanige plaatse als hen by den Gouverneur afzonderlyk, of by Gouverneur en Raaden gezamenlyk zou werden bevoolen, en henlieden insgelyks zou werden gelast hunne Booten in maniere voorsz., op de Rivier te doen kruissen; zullende de schades, die dezelve Schepen of Booten daar door zoude kunnen overkomen, door Gouverneur en Raaden aldaar aan hen moeten werden vergoed. Zo daar by twee middelmaatige Schepen van Oorlog gevoegd waren zoude die onder en met de Fortificatien, een sterke Vloot kunnen afweeren; vooral als men goed gebruik van Brandvaartuigen maakte, en hen tegen of in den weg plaatste, vermidsze niet uit het Vaarwater durven zonder aan den Grond vast te raaken.

Alhoewel de Ingezetenen der Vereenigde Nederlanden alleen vryheid hebben, om op Suriname te handelen, en te vaaren, is 'er, op aan-

houdend verzoek der Opgezetenen van die Colonie, een kleine Vaart van de Engelſchen toegeſtaan, welke Vaartuigen, die meeſt allen uit Noord America komen, veel Spek, gezouten Vleeſch, Viſch, Meel en anderen Leeftogt, in de Colonie brengen, en daar tegen de Melaſſen, die zy tot het ſtooken van hunne Rum noodig hebben, van daar haalen: mids dat ieder Engelſch Vaartuig zes levende Paarden aanbrenge, en zo dezelve op reis (het geen al dikwyls komt te gebeuren) ſterven, als dan de koppen der doode Paarden vertoonen. Echter is te verwonderen, dat de nabuurige Plaatſen van onzen Staat, als St. Euſtacius, (van waar, in tyden van overvloed, zulks ondernoomen is) dit voorrecht niet mogen genieten zo wel als de Engelſchen; ook hebben die van Eſſequebo wel eens aangebooden Muilezels uit de Oronoque in Suriname te brengen; maar men heeft het niet willen aanneemen.

In Suriname mogen geen Slaaven gebragt werden, dan door de Weſtindiſche Maatſchappy, die alleen daar toe recht heeft. Doch in den Jaare 1730, werd, by de vernieuwing van haar Octroy, de Vaart en Slaavenhandel, op zekere Voorwaarden, opengeſteld voor iedereen, mids dat de Schepen, die vaaren willen en handelen op dat gedeelte van de Kuſt, 't welk tuſſchen Kaap Apollonia en Rio de la Volta is gelegen, aan zekere bepaalingen gehouden zyn; welke by de Vernieuwing van het Octroy der Compagnie, in den aanvang des Jaars 1762, weder zyn beveſtigd. De gemelde Maatſchappy heeft in Suriname, van 12 Auguſtus 1731 tot 24 Auguſtus 1738, aangevoerd met verſcheidene Schepen een getal van dertien duizend twaalf Stuks Slaaven: daar zy 'er, volgens het vernieuwde Octroy van 1730, Jaarlyks ten minſten vyf en twintig honderd Slaaven had moeten leveren bedraagende in zeven Jaaren een getal van tien duizend vyf honderd, en dus te kort vier en veertig honderd acht en tachtig Stuks. Vervolgens zyn van 1738 tot 1745, drie en zeſtig Schepen naar Guinea gezonden met Commiſſie van de Societeit van Suriname, om Slaaven in te handelen: en van 1746 tot 1747, vyftien Schepen ten zelfde einde. De Geſchillen, over den Slavenhandel vallende, werden door den Gouverneur en Raaden afgedaan. Doch de Weſtindiſche Compagnie kan

zich van derzelver Vonnissen, op den Hoogen Raad in Holland beroepen (*a*).

Al vroeg zyn veele Nederlandsche Huisgezinnen, en een goed getal van Fransche Vluchtelingen om den Godsdienst naar de Volkplanting toe getrokken, 't welk alles veel toegebragt heeft, om Suriname in eenen bloeijenden staat te stellen. De Ingezetenen begonnen zich toe te leggen op het teelen van Koffy, die 'er zeer wel slaagde; zo dat men 'er in 1724, de eerste Boompjes uit de Stads Tuin, herwaards van overgezonden heeft. Men wil, dat die Vrucht omtrent den Jaare 1720 of 1721, aldaar eerst is aangekweekt door zekeren Zilversmit, genaamd *Hansbach*, van Geboorte een Duitscher, die voorgaf, dat hy uit eenige Ponden Oostindische Koffy (die aldaar uit Holland voor Negotie, als de Thee gezonden werd, en toen aldaar vyf en zes Guldens 't Pond gold) eenige Boontjes had gevonden, die hem nog voorkwamen een weinig Sap te hebben; dat hy als een Liefhebber van de Chimie of Scheikunst, zekere Aarde wist te bereiden, zo krachtig, dat die de minste Teelsappen in beweeging moeste brengen; dat hy daar door een of meerder van die Boontjes aan 't groeijen had gekreegen, en eindelyk daar van Vruchten had bekomen, waar mede hy verder die Plant had voortgekweekt: doch anderen zeggen, dat 'er Koffyboompjes uit den Hortus Medicus van Amsterdam, aan den Gouverneur Paul van der Veen zyn gezonden, die eenige Boontjes hadden uitgeleverd, welke gemelde Hansbach had weeten naar zich te neemen: zeker is 't, dat hy de eerste is geweest, die deeze Boompjes in Manden heeft voortgebragt; waar van eenige anderen hebben weeten hun voordeel te maaken, en hy voor zich weinig of geen nut daar van heeft gehad, alzo hy sterk aan den Drank, en daar by zeer onverschillig omtrent geld en goed was (*b*).

Sedert heeft men, te Suriname, ook begonnen Caçao en Katoen te planten, dat wel opnam; zynde in 1733, de eerste Caçao, en in 1735, de eerste Katoen, van daar herwaards afgezonden, hier aangegeeven. Men

(*a*) Conditien tusschen de drie Leden. Art. VIII.
(*b*) Uit echte Berichten.

Men had lang geloofd, dat de Katoenteelt aldaar in Veengronden niet wel zoude uitvallen; maar de Ondervinding heeft het tegendeel geleerd. De eerste die het, in den Jaare 1752, ondernoomen heeft, is geweest de Raadsheer van Civiele Justitie, *Johannes Felix*; dien het ongeluk getroffen hebbende, dat hy een Stuk Land aan klein Matapica, ter aankweek had opgenoomen, 't welk gebrand of *Biribiri* Land was; de Koffy die hy daar in gezet had, op veele plaatzen zeer slecht tierende, besloot hy een proef te neemen, om, op die schraale plaatzen, Katoen tusschen de Koffy te zetten, 't geen zo wel slaagde, dat hy, in 't volgende Jaar, reeds drie of vier duizend Ponden afscheepte, en in het vierde Jaar, wel achttien of twintig duizend Pond, behalve veertig of vyftig duizend Ponden Koffy. Dit voorbeeld hebben meest al zyne buuren en ook verders anderen in de Colonie gevolgd (*a*). De Indigoplanting is 'er mede begonnen en ondernoomen door den Heer Ontvanger van Yever, met zekeren Fransch Officier, genaamd Destrades, die te St. Domingo geweest zynde, had opgemerkt hoe die aangekweekt en behandeld werd: de Tyd zal leeren wat daar van de uitslag zal zyn: echter kan men wel opmaaken, dat het, wanneer een weinig oplettenheid gebruikt werd, al mede een voordeelige Plant zoude weezen, ten minsten is zeker, zegt men, dat de Indigo aldaar zeer goed te maaken is, wyl gemelde Destrades veelvuldige proeven heeft gemaakt, die zeer schoon zyn uitgevallen.

Men had in vroeger tyd, te Suriname verscheidene Steenbakkeryën, wyl veele Planters by het aanleggen van Suiker-Molens en Gebouwen, (daar toe veel Steenen vereischt werd) diestyds niet alleen 't Hout zelfs daar toe plagten te kappen, te zaagen en gereed te maaken, maar ook de noodige Steenen, zelfs te bakken; waar door de kosten en uitgiften merkelyk minder kwamen te beloopen. Eenige Jaaren geleeden, zyn 'er nog Steenbakkeryën in Para en elders geweest, die zeer goeden Steen maakten: doch thans zyn die alle verlaaten, en sedert is ingevoerd, dat de Steenen op Chertepartyen uit Holland gezonden werden, om voor ieder duizend Steen in te laaden by herwaarts vracht vyf Oxhoofden Suiker, of

vyf

(*a*) Uit echte Berichten.

vyf en twintig honderd Ponden Koffyboonen; voor de Plavuizen dubbeld; en als de Schippers die aan hunne eigen order medebrengen, geevenze die voor Hollandſche prys met de koſten zonder Vracht, welke anders zes Guldens van 't duizend is, met beding van Lading naar evenredigheid. Men verwondert zich, dat van de Steenbakkeryën is afgezien, nademaal geoordeeld werd, dat het wel voordeel kan geeven, vermids men in de Colonie genoeg plaatſen heeft, daar goede Klei en Zand by elkander gevonden werdt, ook overvloed van Brandhout, en het zoet Water voor Deur; daar by, dat als men een paar Blanken heeft, men daar toe voor de reſt Slaaven kan gebruiken, die zekerlyk min koſtbaar uitkomen dan Daghuurders in Holland. Het eenigſte dat men hier tegens inbrengt is, dat 'er veel Hout toe gebruikt werd, en 't zelve thans wat verre te haalen is.

Ter meerder bevolking deezer Colonie, was in den Jaare 1729, reeds voorgeſlagen, om eenige Paltziſche Familiën derwaards over te voeren; gelyk daar toe ook, in 1734, een nader voorſtel uit de Colonie, door eenen Sprangenberg, werd gedaan, om eenige Moraviſche of Boheemſche Broeders, op zekere Voorwaarden, naar Suriname te zenden welk voorſtel niet aanneemlyk werd geoordeeld. Eindelyk beſlooten de Heeren Directeuren der Societeit, in 1747, by bekendmaakinge, eenige Boeren Huisgezinnen uit te nodigen, om, onder zekere bepaalingen, zich in de Bovenlanden deezer Volkplanting met der woon neder te zetten. Sommige Paltziſche namen zulks aan, en werden van de Regeering ook begunſtigd met Beeſten en noodige Gereedſchappen tot den Landbouw. Men hadze vervolgens aan den Oranje-Weg, die ſedert was aangelegd tot beteugeling der Wegloopers, en waar langs men, van afſtand tot afſtand Poſten en Wooningen meende aan te leggen, willen nederzetten; doch hun ſlecht gedrag heeft dit oogmerk niet beantwoord, zo dat zy meeſtendeels verloopen zyn. Eenigen tyd daar na werden eenige Zwitzerſche Familiën derwaards gezonden; waar van 'er twee, door wylen den Baron van Spörke, op het gemelde Oranje Pad zyn geplaatſt, en dezelve nevens Gereedſchappen, twee Slaaven, een Koe en eenige Schapen toegevoegd: die Lieden hadden na weinige Weeken voor omtrent twaalf honderd Guldens

dens aan Hout naar het Fort gezonden; waar door de Gouverneur was aangemoedigd geworden het overige dier ongelukkige Familiën mede op dat Pad te plaatſen.

In den Jaare 1742. werd door de Heer Wilhelm Hack en mede-geintereſſeerden een Compagnie opgericht tot het zoeken van Mynſtoffen en voordeelige Bergwerken, in de Volkplanting van Suriname; aan welken de Heeren Directeuren der Societeit het volgende Octroy verleenden, waar achter eenige Voorwaarden, op welke de Belanghebbende onderling zyn overeengekomen.

„ DE Directeuren van de Geoctroyeerde Societeit van Suriname in de „ Vereenigde Nederlanden, allen den geenen, die deeſen jegenwoor„ digen zullen ſien, ofte hooren leeſen, ſaluit; doen te weeten, dat de „ Heer *Wilhelm Hack*, ons heeft vertoont, dat Hy wel genegen zoude „ zyn, met eenige gecombineerde geintereſſeerdens onderſoeck te doen, „ in onſe Colonie van *Suriname* voornoemt naar Mineraal, Edelgeſteen„ tens, of andere handelbaare Stoffen en producten, ſoo als deſelve bo„ ven en onder de aarde in de gemelde Colonie zouden te vinden zyn; „ dan dewyl ſodanige ontdeckingen, niet als in de meeſte verre afgelegene „ Landen, met groote koſten, veel ſwarigheid, en oneyndige moeyte „ tot effect te brengen zal zyn, en het mitsdien onredelyk zoude zyn, „ dat wanneer de geintereſſeerdens ten haaren koſte den weg tot een of „ ander geluck gebaant hebben, niet privative van deeſe onderneeming „ zouden jouiſſeeren, maar daarinne door andere, tot haare onlydelyke „ præjudicie en nadeele werden getraverſeert, ſoo was Hy verſoeckende „ ons *Octroy*, omme met excluſie van andere in ſoodanige onderneeminge „ van een vaſte erffelyke, en eeuwigdurende poſſeſſie verſeeckert te werden, „ mitsgaders dat het Ons mogte behaagen, omme d'onderneemers te meer „ te encourageeren, haar te begunſtigen met ſodanige gratien, vrydommen, „ en immuniteiten als wy met de merite der ſaacke, en tot ſoulaas van de „ notabile koſten, die tot ſodanige wytuytgeſtreckte onderneemingen zul„ len moeten werden geimpendeert, zouden oordeelen overeen te koo„ men, welcke ſaacken by Ons rypelyk weeſende overwoogen, en genegen

„ negen weesende ter beede van den vertoonder, hem te favoriseeren,
„ soo ist, dat wy Hem hebben gegunt, geaccordeert ende geoctroyeert,
„ gunnen, accordeeren, ende Octroyeeren mits deesen, dat Hy met syne
„ geinteresseerdens over Onse Colonie van Suriname voorsz. ondersoeck
„ zal mogen doen, naar Mineraal, Edelgesteentens, of andere handel-
„ baare Stoffen en producten, soo als deselve boven en onder de aarde
„ in de gemelde Colonie te vinden zyn, en dat onder sodanige condities,
„ restrictien, faveuren, exemptien, ende vrydommen als hier navolgen-
„ de staan uytgedruckt.

Art. I.

„ De onderneemers zullen alomme door de gantse Colonie ondersoeck
„ mogen doen, na Mineraalen, Goud, Silver, Koper, Tin, Loot,
„ Edelgesteentens of andere profytgevende Stoffen, hoe deselve voorkoo-
„ men, ofte oock genaamt mogen zyn, soo op als onder d'aarde.

Art. II.

„ Geduurende de tyd van twaalf jaaren zullen d'onderneemers in deese
„ haare ondersoeckinge niet mogen werden geturbeert of ontrust door wie
„ het oock zoude mogen zyn, als aan haar permitteerende die tyd geduu-
„ rende alleen en met exclusie van alle andere, haare ondersoeckingen te
„ mogen pousseeren en voortsetten, dog deselve twaalf jaaren geëscouleert
„ weesende, reserveeren wy aan Ons de faculteit, omme oock aan andere
„ te verleenen Octroy, tot gelycke eyndens tendeerende, onder sodanige
„ restrictie nogtans van te blyven buyten de limiten van de jegenwoordige
„ onderneemers als in 't vervolg zal werden gesegt; ten welcken eynde
„ het den onderneemers vry zal staan sigh te addresseeren aan Ons ofte
„ aan Onsen Gouverneur in der tyd, ten fine aan haar lieden behoorlyke
„ warrand werde uytgegeven, omme haare ontdeckte Mynwercken met
„ een terrain van tien uuren eeuwig en erfelyk te besitten, en daar van
„ by cessie, en overdragt te mogen disponeeren, soo als men met vry en
„ allodiaal goed gewoon is te doen, blyvende dien onvermindert aan d'on-
„ derneemers gepermitteert op gelycke voet, als alle andere, haare ont-
„ deckin-

„ deckingen naar de hier vooren geſtipuleerde twaalf jaaren te achtervol-
„ gen en voorttefetten.

Art. III.

„ In het uytgeven der warrand zal den Gouverneur indertyd verdagt
„ moeten zyn, dat het Terrain van tien uuren in de rondte, aan d'on-
„ derneemers op de voet als in het voorgaande Articul is geſegt afteſtaan,
„ op geen ſeſtienhondert Rynlandſe Roeden zal mogen ſtooten of raacken
„ tegens eenige der uyterſte Limiten van de meeſt geëxtendeerſte en je-
„ genwoordige gecultiveert werdende Plantagien in onſe Colonie voorſz.

Art. IV.

„ Gelyk dan oock door d'onderneemers in agt zal moeten werden ge-
„ noomen, dat ten reguarde van het onderſoecken en ontdecken van
„ Vrugten en Gewaſſen boven de grond ſodanige ontdeckingen, en onder-
„ nemingen niet zullen mogen werden gedaan, als ten minſte drie uuren
„ buyten d'uyterſte Limiten van yder gecultiveerde Plantagie, ten eynde
„ de ſoo digt bygelegen, ende aangrenſende Landen, niet van haare Vrug-
„ ten, Boomen of Houtgewaſſen werden berooft, maar in 't vervolg al-
„ toos terrain genoeg overblyve, bequaam omme oock aan andere tot het
„ aanleggen van Plantagien te kunnen werden uytgegeven.

Art. V.

„ De Gouverneur van Suriname, en alle onſe onderhorige Officieren en
„ Bediendens aldaar, werden onſentweegen geordonneert en ernſtig gelaſt,
„ omme, ſoo veel in haar is, deeſe onderneeminge, niet alleen te begun-
„ ſtigen en op alle wyze te bevorderen, maar oock krachtdadiglyk tegens
„ een ygelyck, die tegens deeſe onſe conceſſie, en Octroy met de gevol-
„ gen en aankleeve van dien iets zoude willen onderneemen, te protegee-
„ ren en alomme de behulpſaame hand te bieden, en ten dien eynde aan
„ d'onderneemers ofte derſelver bediendens uyt Societeits Magaſynen, te-
„ gens æquitabele betalinge, laten volgen ſodanige materialen en behoeftens
„ als ſy zouden koomen te requireeren.

Art. VI.

Art. VI.

„ D'Onderneemers, of wel die geene die haarentweegen tot dit werck „ in Suriname zullen werden geëmployeert, zullen jouiſſeeren van alle ſulcke „ Vrydommen, Beneficien en Privilegien, als door haar Hoog Mogende „ by derſelver Octroy van den 23 September 1682. aan die van Suri- „ name zyn verleent.

Art. VII.

„ Tot meerder encouragement van deeſe onderneeminge, verbinden „ Wy Ons by deeſe, omme ten onſen koſte en buyten laſten van d'on- „ derneemers van tyd tot tyd na Suriname te doen tranſporteeren, en „ overvoeren alle ſodanige perſoonen als tot deeſe ontdeckingen en onder- „ neemingen werden vereyſcht, mits in 't geheel niet excedeerende het „ getal van vyf hondert perſoonen.

Art. VIII.

„ En ten eynde de bediendens van d'onderneemers in deeſe gedeckt „ zouden zyn tegens de inſultes der naturellen daar te lande, mitsgaders „ tegens de weggelopene Slaven en alle andere, die haar in de woeſtyne „ en wilderniſſen zouden willen infeſteeren, verbinden Wy Ons al verder „ by deeſe, omme haar, geduurende d'eerſte tien Jaaren haarer onder- „ neeminge, alomme te laten eſcorteeren door een onder-Officier, en tien „ a twintig Soldaten na vereyſch van ſaacken, ſonder meer; mits deſelve „ militaire, by d'onderneemers, boven haare ordinaire gages en randçoe- „ nen, die ſy van Ons zyn treckende, ten haaren koſte nog werden ge- „ gratificeert met ſodanige andere beneficien als d'onderneemers met haar „ zullen kunnen verſpreecken; zullende d'onderneemers ten haaren laſte „ moeten beſorgen, dat de gemelde randçoenen den Militaire werd op „ en nagevoert.

Art. IX.

„ Eyndelyck verſtaan Wy niet, dat uyt krachte van deeſe onſe con-

„ cessie of Octroy, d'onderneemers, ofte derselver bediendens zullen vermogen meerder hout te hacken of weg te haalen, als tot voortsettinge en maintien haarer onderneeminge nodig zal zyn, sonder dat haar gepermitteert zal weesen onder prætext van dien eenige Houtsageryen, omme het product derselve ten haaren profyte te verkoopen of verhandelen, opteregten, als wel expressselyk op de verbeurte van het verkogte ofte verhandelde hout, en een boete van een duysend guldens ten behoeve van 't Hospitaal aldaar, het selve aan haar verbiedende en interdiceerende by deesen.

Art. X.

„ Laastelyk zullen d'onderneemers by forme van recognitie voor deese onse concessie of Octroy gehouden zyn onse Societeit te laten jouisseeren van de afgiften ofte uytdeelingen van vyf portien in de hondert agt-en-twintig, waar uyt de inteeckeninge in het contract der onderneemers zal bestaan; dat is, dat Onse Societeit voor vyf vrye portien in het selve contract van inteeckeninge, sonder betaalinge van eenige inlaag zal werden geadmitteert, en na advenant van dien d'uytdeeling of afgiften genieten; en in cas d'onderneemers geraaden mogten vinden meer portien in haar contract inteneemen, zal na rato van dien, de vrye portien van onse Societeit op de voet van vyf in hondert acht-en-twintig insgelyx werden vermeerdert, en d'uytdeeling of afgifte daar na werden gereguleert, en ingerigt.

Art. XI.

„ En zal dit Octroy ingang neemen met den eersten Januarii 1743., dog indien de onderneemers met haare geinteresseerdens niet konden klaar raacken, en haar contract binnen drie Jaaren, niet tot stand brengen, zal dit Octroy vervallen zyn, en geconsidereert werden als nooyt gegeven; weshalven Wy ontbieden, ende versoecken, oock lasten en beveelen alle eenen ygelycken, die deese eenigsints aangaan mag, dat sy van dit Ons consent en Octroy, en van allen den inhoude van dien, oock de vryheeden en exemptien, invoegen en maniere boven verhaalt,

„ soo

„ ſoo wel d'onderneemers, als haare bediendens in Suriname, doen, laten „ en gedoogen ruſtelyk, vredelyck en volkomentlyk te genieten en te ge- „ bruycken ſonder aan deſelve, of hier tegens te doen of te laten geſchie- „ den eenig hinder, letſel of moeyeniſſe ter contrarie; want onſe ernſtige „ meeninge zulx is. Gegeven binnen Amſterdam onder het gewoone „ Zegel van Onſe Societeit, de paraphure van den Heere præſideerende „ in Onſe Vergaderinge ende Signature van onſen Secretaris op den 5 Sep- „ tember 1742.

(*Was geparapheert*)

G. CORVER vt.

Hebbende op 't ſpaitium gedrukt het Zegel van de Societeit in een rode Ouwel met een papiere Ruyt overdekt.

(*Onderſtond*)

Ter Ordonnantie van deſelve

(*Was geteeckent*)

JOAN. H. VAN MEEL.

„ En hoe ſeer gemelte Heeren Hack ten reguarde van de koſten wel „ gereſolveert waaren deeſe onderneeminge voor haar eyge privé reecke- „ ningen te entameeren, hebben ſy echter, conſidereerende de jalouſyen, „ die in cas van ſucces, daar uyt tegens haar zouden ontſtaan, liever ge- „ wilt dat alle d'Onderdaanen van deeſen Staat, ſonder onderſcheid, voor „ ſoo verre de hier onder te noemene portien zullen ſtrecken daar aan „ part en deel zouden hebben, en dienvolgende een ygelyk voor ſodanige „ portie als agter yders naam ſtaat uytgedrukt, daar toe geadmitteert mits- „ deeſen op conditien en maniere navolgende.

„ Conditien en Voorwaarden op
„ welke d'ondergeschreve met elkan-
„ der zyn overeen gekoomen, eenige
„ ontdeckingen van *Mineraalen*,
„ ende andere *Producten* op- en on-
„ der d'aarde in de Domaine van
„ d'Ed: Societeit van Suriname te
„ onderneemen.

Art. I.

„ DEwyl van de benaamingе der saacken, de begrippen en hoedanig-
„ heden derselver afhangen zal deese Societeit, genaamt werden *de*
„ *Geoctroyeerde Surinaamse Mineraal Compagnie.*

Art. II.

„ Het interest in deese Compagnie zal naar de loffelycke Duytse Berg-
„ wercks verdeelingen bestaan uyt 32 stammen, en yder stam uyt 4 kuxen,
„ maackende in 't geheel 128 kuxen of portien.

Art. III.

„ Het beloop of Capitaal van yder kuxe of portie werd gereguleert op
„ seven-hondert en vyftig guldens of op 300 Ryxdaalders.

Art. IV.

„ Voor d'eerste inlage zal by provisie niet meerder werden ingeroepen
„ als twee-hondert en vyftig guldens, te fourneeren binnen 8 of ten
„ langste 14 dagen, na dat dit contract voltrocken zal zyn; zullende de
„ resteerende 500: guldens na vereysch van saacken van tyd tot tyd
„ werden ingeroepen.

Art. V.

„ In cas by ondervindinge in 't vervolg bevonden mogte werden dat
„ het

„ het gefourneerde Capitaal van 750: guldens voor yder portie niet „ toeryckende zoude mogen zyn, omme deeze onderneminge met „ ernſt en kracht voorttezetten, zullen alle de geintereſſeerdens tegens „ ſeeckere bepaalde dag moeten werden geconvoceert omme onderling te „ delibereeren of zodanige tweede en verdere inlaag door de reſpective „ geintereſſeerdens zal moeten werden gedaan, dan wel dat men daar toe „ nieuwe intereſſanten zoude admitteeren en in cas by eenparigheyd of „ pluraliteit van ſtemmen verſtaan wierd, dat het nieuwe furniſſement zal „ moeten geſchieden door d'oude geintereſſeerdens, zullen dezelve daar „ oock aanſtonds aan moeten voldoen, op pœne zoo zulks binnen drie „ maanden niet was volbragt, des ſodanige Actie, of portie *de facto*, en „ zonder eenige verdere Inſinuatie of Procedures vervallen zal zyn aan „ deeze Compagnie en aan de verdere geintereſſeerdens; dog indien ver- „ ſtaan werd, dat men tot dat nieuwe furniſſement andere geintereſſeerdens „ zal admitteeren zullen d'oude geintereſſeerdens *præalablement* en voor- „ uyt moeten trecken uyt d'eerſt te doene uytdeelinge, vier percento jaar- „ lyks te bereeckenen van den dag haarer gefurneerde penningen tot de „ tyd van dit nieuwe furniſſement toe.

Art. VI.

„ Vyf deeſer portien zullen vry en zonder belaſtinge, mitsgaders zon- „ der betalinge van eenige inlage, of namalige inroepinge, ingevolge van „ het X Articul van het Octroy overgaan, en in eygendom beſeten wer- „ den by d'Edele Societeit van Suriname.

Art. VII.

„ Verders zal een gelyke vrye portie in eygendom werden overgegeven „ aan het Militair Hospitaal in Suriname om van de daar op vallende uit- „ deelinge te jouiſſeeren; als mede dat in cas van verhoopent geluckig „ Succes daar uyt ten allen tyden, ſigh liefdadig tegens de noodlydende „ geloofsgenooten, als mede tot behoudeniſſe derſelver Kercken en „ Schoolen hier te lande, als in Duytsland te bewyſen.

Art. VIII.

„ Aan de geinteresseerdens zal voor haare portie die zy in deeze Com-
„ pagnie zullen herideeren een gedrukte Copie deeses werden ter hand ge-
„ steld, nessens quitantie der ontfangene penningen in maniere navolgende.

Vermids de Heer

„ *in de Geoctroyeerde Surinaamse Mineraal Compagnie voor Stam*
„ *herideert, bekennen Wy ondergeschreve Bewindhebberen derselver*
„ *Compagnie, voor het furnissement uyt handen van welgem:*
„ *Heere te hebben ontfangen een somma*
„ *van*
„ *Actum Amsterdam den*

Art. IX.

„ En zullen aanstonds van de respective portien een behoorlyk regifter
„ of Transport-boek moeten werden geformeert en aan yder der geinte-
„ resseerdens een reekeninge werden gegeven, ten eynde in vervolg by
„ Transport, alienatie en Versterf de Successeur daar op te kunnen noteeren;
„ dog splitsingen van minder als een enkele portie zullen niet werden ge-
„ admitteert, waar naa de geinteresseerdens in cas van Versterf of alienatie
„ sigh zullen moeten reguleeren.

Art. X.

„ Geene Transporten nog overdragten deeser portien zullen valide zyn,
„ ten zy geregistreert op het boek der Compagnie, ten dien eynde te
„ formeeren als in het voorgaande Articul is gezegt, voor welke regiſtra-
„ tie van yder portie aan de Compagnie tot verval van extraordinaire
„ kosten zal werden betaalt telkenmaal 3 guldens; en in cas bevonden
„ mogte werden, dat zodanige Transporten zonder registratie by de Com-
„ pagnie als boven zoude mogen weezen gedaan, zal telcken maale door
„ de fraudateur verbeurt werden een somma van 50: guldens ten behoe-
„ ve van de Gereformeerde Diaconie binnen deeser Steede.

Art. XI.

Art. XI

„ Soo haaſt deeze volteekent zal zyn, zal deſelve op een behoor-
„ lyk Zegel, tegens royeeringe Onſer naamen op deeze, werden
„ overgeteeckent.

Art. XII.

„ Vervolgens zullen alle de geintereſſeerdens voor deeſe eerſte ryſe ge-
„ ſamentlyk ofte zo veel preſent zullen willen zyn, werden geconvoceert,
„ omme uyt deſelve te verkieſen vyf Bewindhebberen, zo veel mooge-
„ lyk uyt kundige en ervare Kooplieden beſtaande, welke Bewindheb-
„ beren zullen zyn haar leven lang geduurende, uytgenoomen by eenig
„ onverhoopt toeval, dat Hy zulks niet konde waarneemen, in welken
„ geval, wanneer Hy Jaar en dag niet in ſtaat is op de Vergaderinge te
„ compareeren, zal een ander aangeſteld werden als in het volgende Ar-
„ ticul by affterven werd geſegt.

Art. XIII.

„ By affterven van een derſelver zullen de Hoofdparticipanten werden
„ te ſaamen geroepen, omme het zy in Perſoon, het zy door haare ge-
„ magtigde, binnen vier weeken een nieuw Bewindhebber, in plaatſe van
„ d'Overleede, te verkieſen.

Art. XIV.

„ Voor Hoofd-participanten zal werden gehouden, die een ſtam of
„ vier portien Jaar en dag in deeſe Compagnie voor zyn eyge heeft
„ geherideert.

Art. XV.

„ Bewindhebberen zullen by continuatie en geduurende haar dienſt op
„ haar reekeninge moeten houden ten minſte een ſtam, en in 't vervolg
„ beſoigneeren op ſodanige Inſtructie, als haar door de geſamentlyke ge-
„ intereſſeerdens zal werden toegevoegt.

Art. XVI.

Art. XVI.

„ In cas van uytdeelinge zullen Bewindhebberen voor haar moeite ge„ nieten 10 percento van defelve uytdeelinge, onder haar in esguale „ portien te verdeelen, mits niet excedeerende een Somma van „ 10000. guldens.

Art. XVII.

„ De Minifters, Suppooften, de verdere Bediendens zullen door Be„ windhebberen werden aangefteld en naar mate van hun dienft werden „ gefalarieert en beloont.

Art. XVIII.

„ Alle Jaar voor pr^{mo}. July zal een nette balance op de Boeken der „ Compagnie werden geformeert, Hoofd-participanten geconvoceert en „ aan dezelve werden gedaan behoorlyke reeckeninge bewys en reliqua.

Art. XIX.

„ De Directie en Adminiftratie deefer Compagnie zal moeten gehou„ den werden binnen Amfterdam, zonder oyt van daar te mogen wer„ den verplaatft.

Art. XX.

„ By aldien in 't vervolg bevonde mogte werden dat aan deefe eenige „ meerdere extenfie of ampliatie behoorde te werden gegeven, zullen Hooft„ participanten werden geconvoceert, de reedenen van dien geproponeert, „ met de prefenten (gelyk in allen gevalle) werden gebefoigneert en met „ de meerderheid geconcludeert.

„ Tot naarkoominge deefes verbinden Wy voor Ons en onze Succes„ feuren, Onze perfoonen en ingeteekende portien in deefe Compagnie, „ defelve ftellende ten bedwang van alle rechten en rechteren, fpeciaal „ van den Ed: Hove van Holland, met verder overgifte dat op deeze „ zal mogen werden verfogt willige condemnatie by den Ed: Hogen Raade

„ in

„ in Holland, ten dien eynde daar toe onwederroepelyk conſtitueerende „ mits deeſen de twee eerſte Procureurs, voor welgem: Hogen Raade „ poſtuleerende, daar toe verſogt, ten dien effecte omme deſelve willige „ condemnatie te verſoecken ende daarinne te conſenteeren reſpectivelyk.

„ *Aldus gepaſſeert binnen Amſterdam den Sep-* „ *tember en eenige volgende dagen van den* „ *Jaare* 1742.

(*Was geteekend &c.*)

Ingevolge van dien hebben zy verſcheidene Mynwerkers derwaards gezonden, en by den Berg Victoria, alwaar hen, door de Societeit, een Streek Lands, van omtrent tien Mylen in den Omtrek, was geſchonken, beginnen te werken. Doch het ſchynt dat men daar mede, in deeze Volkplanting, even zo weinig gevorderd is, als met het ontdekken van Mynen en Mineraalen in de binnenlandſche deelen van de Colonie van Berbice en Eſſequebo, in vroeger tyd ondernoomen. Men heeft wel eenig Erts overgezonden; doch daar zo weinig goed in was, dat het de koſten niet kon opweegen. Vervolgens hebben zy daar eenige Koſtgronden en een Hout-Plantagie aangelegd; maar die Onderneeming heeft insgelyk aan de verwachting niet beantwoord.

Wy gaan thans over tot de ſtoutheid der Boſchnegeren, de Togten op hen ondernoomen, en het Verdrag van Vrede met hen ſedert gemaakt, waar van ik het voornaamſte zal beſchryven. De Saramecaanſche Negers *Marons* zyn oorſpronkelyk van de ten tyde der Engelſche weggeloopene Neger-Slaaven, en hebben, langs de Rivieren van Suriname, Sarameca en Copename, boven in de Boſchachtige Landſtreeken zich nedergezet, en aldaar een ſoort van Gemeenebeſt opgerecht: eenigen derzelven hadden reeds moed genoeg toen de Engelſchen nog in de bezitting van deeze Colonie waren, van zich in Para te verſchanſſen, onder een Opperhoofd *Jermes* genaamd, zynde een Cormantyn-Neger; van daar de bygelegene Plantagiën ontruſtende. Vervolgens zyn zy verſterkt door die geenen

welke by de Landing van Caſſard (in 1712) in het Boſch gevlucht zyn, en zich by dezelven gevoegd hebben; en eindelyk, van tyd tot tyd, door nieuwe Wegloopers van onze Plantagiën, vooral van de Jooden: waar door zy nog een gebrooke Portugeeſch onder hun Neger-Engelſche Taal voegen. Sommige die men Creoolen noemt, zyn van de eerſte herkomſtig, en de deugdzaamſte; welke in het Boſch gebooren en nooit Blanken gezien hadden. Dezelven onderſcheiden zich van de Zoutwater-Negers, dewelken Wegloopers zyn, die in Africa gebooren, en van daar naar onze Colonien zyn overgebragt.

Voor 't vangen van weggeloopene Negers heeft men al van overlang een Premie geſteld, die eerſt op vyf Guldens voor ieder Weglooper bepaald werd (*a*), en naderhand is verhoogt op drie honderd Ponden Suiker, zo daar expreſſelyk op gejaagd werd doch anders maar honderd Ponden (*b*); vervolgens is dezelve vermeerderd tot vyf en twintig Guldens, zo men hen binnen het Diſtrict der Rivieren kon betrappen, en vyftig Guldens voor die buiten op de Kuſt gevangen werden (*c*). In den Jaare 1717 werd Verlof gegeeven aan een ieder om Togten op Wegloopers te doen, een Premie van vyftien honderd gulden geſteld op de ontdekking der Claas- en Pedro- en zes honderd Guldens op de verdere Wegloopers-Dorpen en tien Guldens voor ieder Bewooner; welke Premie zoude behooren aan Perſoonen die buiten dienſt der Colonie zynde, op hunne eigene koſten een Togt doende, eenige der gezegde Dorpen mogten komen te ontdekken (*d*). Eenige Jaaren daarna werd vaſtgeſteld dat alle die geene die eenige Dorpen van Wegloopers ontdekte, zodaanig dat op dezelve met vrucht een Commando kon werden gedaan, voor Premie zouden genieten vyf honderd, duizend of vyftien honderd Guldens naar maate dat het Dorp zou bevonden worden; dat Slaaven eenige Dorpen ontdekkende of weetende, en die niet aangeevende, als Wegloopers aangemerkt, en indien dezelve Slaaven, of zelfs Wegloopers, zich zelven kwamen aangeeven, de Schuilhoeken

(*a*) Surinaamſch Placaat Boek. 7 July 1685.
(*b*) Idem. 10 July 1687.
(*c*) Idem. 8 Nov. 1698.
(*d*) Idem. 20 Febr. 1717: 18 May 1718.

ken of Dorpen bekend maakten, en aanweezen, zy niet alleen Vergiffenisse, maar, boven een Premie, de Vryheid zouden erlangen (*a*): daarentegen was by Placaat van 22 July 1721 de doodstraf tegens de Wegloopers vastgesteld.

Deeze Boschnegers, wier getal, voor weinige Jaaren, op vyf of zes duizend begroot werd, hebben zelfs geduurende onze bezittinge, veele moedwilligheden, moorden en rooveryen aangerecht. Omtrent den Jaare 1701 of 1702, werd te Para eene van der Kam, door hen, op zyn Plantagie vermoord; als mede in 1713, de Timmerman op de Plantagie van Govert Andriessen; gelyk zy ook in Tempati eenige Jaaren laater, de Plantagie van Bakker aanvielen, den Man doodelyk kwetsten, en, na de Vrouw deerlyk geslaagen te hebben, alles mede namen. Onder de Regeering van den Heer Temmink liepen die Negers de Plantagie van Ridderback, in Commewine, af, en voerden de Slaaven met alles wat ze 'er op vonden, met zich naar het Bosch. Men ontdekte ook, dat de Slaaven op deeze en geene Plantagie onder elkander een Collecte deeden, om Kruid te koopen, om een aanslag op de Blanken te waagen, en zyn daar over verscheidenen gestraft. Ten tyde van den Heer de Cheusses ruineerden de Wegloopers, zo in Para als in Tempati en in Peninica, verscheidene Plantagiën, en vermoordden niet alleen de Blanken, die zich daar op bevonden, maar ook eenigen van de Slaaven, neemende alles met zich, wat hunner gading was. Op den 28sten Juny des Jaars 1730, ondernamen zy, op de Plantagie *Berg en daal*, toebehoorende aan den toen regeerenden Heer Gouverneur C. H. de Cheusses, gelegen boven in Suriname, aan te vallen; 't geen op de volgende wyze toeging: terwyl op die Plantagie gemaalen werd, en meest al de Slaaven in 't Veld waren, om *Kain* of Suikerriet te kappen en dat naar den Molen te brengen; hadden de Wegloopers zich den geheelen morgen en mogelyk meer dagen bevoorens onthouden rondom de Gronden aan den Boschkant, van waar zy alles konden zien wat de Slaaven deeden. De Neger-Officier van gemelde Plantagie gewoon zynde altoos een Schietgeweer met zich

(*a*) Surinaamsch Placaat Boek. 24 April 1726: 7 December 1742.

zich naar het Veld te neemen, had het zelve juist daar laaten liggen; gelyk ook de meeste Slaaven terwyl zy het Riet droegen, hunne Kapmessen in Stompen van Boomen en elders neerleiden. Dit door de Wegloopers bemerkt, namen die hun slag waar, en vielen zy op de Slaaven aan, neemende alvoorens het gemelde Geweer en zo veel Kapmessen als zy goedvonden, weg. De Slaaven, die nu meestendeels ontwapend waren, zich dus overvallen ziende, zochten het met de vlugt te ontkomen, ondertusschen niet nalaatende zich met de Messen die ze nog overhadden, en met de Kainstokken zodaanig te weeren, dat 'er verscheidenen van de Aanranders gekwetst raakten. Een menigte dier Slaaven had de wyk genoomen in een Corjaar, die zo vol was, dat zy omsloeg, waar door een Negerin verdronk. Een andere Negerin, die vervolgd werd, sprong in 't Water, daar zy met het gedachte Geweer door een Weglooper geschooten werd in het gewrigt van den Linkerarm en in den Hals. Vyf Wyven, die in 't Veld gebleeven waren, en het niet konden ontvluchten, sleepten zy mede.

De Blanken van die Plantagie, die op hun Alarm toegeschooten waren, vonden onderweg de gevluchtene Slaaven, die zich hier en daar schuil hadden gehouden; en gaven sommigen van hen Geweeren andere Kapmessen. Dus gewapend toogen zy gezamenlyk naar de plaats daar de aanval geschied was: doch aldaar niemand vindende vervolgden zy de Wegloopers in 't Bosch. Gemelde Slaaven waren zo verwoed, dat zy, zonder naar de Blanken om te zien, reeds een Berg verder waren dan de Blanken toen zy de Wegloopers achterhaalden. Deeze verlieten daarop terstond de weggevoerde Wyven: maar de Slaaven daar mede niet te vreeden, vielen verder op de Negers aan; doch het ongeluk wilde, dat het toen sterk regende, waar door geen der Geweeren wilden afgaan; dus kreegen zy 'er maar een gevangen, dien zy voort met de Kolf van de Snaphaan doodsloegen. De Avond onderwyle vallende, bedienden zich de Wegloopers van dat voordeel, en koosen het haazenpad. Zy waren omtrent de veertig sterk geweest: en op de Plantagie waren byna zeventig weerbaare Mannen.

Van tyd tot tyd, hadden de Coloniers wel ondernoomen de Boschnegers

gers te vervolgen, gelyk onder de Burger Lieutenants Overſchelde en de Camps, en den Vaandrig C. A. van Vheelen in Cottica, en onder de Joodſe Lieutenants D. C. Naſſy en Iſaac Carilho in Rio Suriname is geſchied, doch de uitkomſt toonde, dat die Togten meeſt al niet ſlechts zyn geweeſt van weinig nut, maar ook, dat het voorſz. Geſpuis daar door des te ſtouter geworden, zyne poogingen heeft verdubbeld gehad. 't Is ligt te begrypen, dat die Togten den gewenſchten uitſlag hebben gemiſt wanneer men naargaat, dat, daar in oude tyden de Togtgangers meeſt eigenaars waren, dezelve ſedert veelal hebben beſtaan, of uit Plantagie-bedienden, die zich onwillig toonden, en zelfs niet zonder reden tegenſpraaken dat zy daar toe niet gehuurd waren, of uit Perſoonen die gehuurd werden en welke men voor een zekeren prys verbond, of de togt kort of lang duurde, waar door zy natuurlyk belang hebben, om den togt zo kort te maaken, als mogelyk is. Ten anderen, dat over een Troep van meerendeels dergelyke onwillige en van alle kanten zamengezochte Togtgangers die ſtipte orde en krygstucht niet gehouden kan werden, die tot het welgelukken van een zo ernſtige onderneeming noodig is, waar door dan ook gemeenlyk veroorzaakt werd, dat verre van hen te konnen noodzaaken om Poſt te blyven houden zy in tegendeel, zo ras 'er maar iets begon te ontbreeken, de Commandeerende Officieren dwongen om ontydig naar huis te keeren. Bovendien, dat om een togt, dikwyls uit verſcheidene verre van den anderen afgelegene Diviſien, te commandeeren, en al het noodige daar toe gereed te maaken, meer dan twee Maanden vereiſcht werden, en dat dus de Wegloopers, die in de Colonie haare Correspondentie hadden, lange van te vooren gewaarſchouwd waren dat de Togt komen zou, waar uit dan volgde, dat zy, of zich in ſtaat van tegenweer ſtelden, of dat men niet dan een leedig Neſt vondt.

Ook had de Burger Lieutenant Ab. Lemmers in April 1730 een tocht op dezelve in Cottica gedaan; en na wel zes en dertig Bergen overgetrokken te zyn was hy by een Wegloopers Dorp gekoomen, het welk hy aantaſte en na het zelve geruineert te hebben nog twee Dagen daar bleef ſtand houden, vervolgende de Weglopers tot aan een ſpruit van de Marowine, by deeze onderneeming maakte hy tot buit twaalf Zilvere Lepels en vier Snaphaanen,

krygende drie Wyven en twee Kinderen gevangen, welke hy benevens twee Koppen van geſchoote Negerinnen te Paramaribo opbragt, alwaar de drie Negerinnen werden Geradbraakt. Vervolgens werd de Joodſe Compagnie van David Cohen Naſſy benevens een Onder-Officier, elf Blanken en zes en dertig Negers derwaarts gezonden, om op dat Dorp Poſt te vatten, en de Neger Chocolaat hen voor Gids gedient hebbende, vry verklaart en met een Zilvere Armring, Hoed en roode Maurisbroek vereert.

De Heeren Directeuren van de Societeit zulks bevroedende, beſlooten een Aanſchryving te doen aan den Gouverneur, om, door de Militie, die Boſchnegeren met kracht te doen opzoeken, en, was 't mogelyk, geheel te dempen en uit te roeijen.

Midlerwyl werd, op Beſluit der Regeering van die Colonie, goedgevonden een groot Commando, onder de orders van den Burger-Capitein Willem Bedloo en den Militairen Vaandrig Auguſt Willem Swallenberg, naar Sarameca af te zenden. Het zelve vertrok van Paramaribo den 23ſten July 1730, langs de Rivier Sarameca, en kwam vyf dagen daar na ter beſtemder plaatſe aan een Kreek, daar de Wegloopers hunne Landingsplaats hadden. Vyftien Man werden gecommandeerd tot dekking van de Vaartuigen en Proviand; de overigen trokken het Boſch in tot ontdekking van het Wegloopers Dorp. Twee Indiaanen, die by de Vaartuigen gebleeven waren, gingen de Kreek op, om te viſſchen, daar zy twee Corjaaren met Wegloopers ontdekten. De Corporaal, die het bevel op de Poſt had, hier van onderricht, zond een Blanken, een Mulat en eenige gewapende Negers af, om te recognoſceeren. Deeze vonden de Wegloopers en ſchooten op dezelven, waar door twee van hen over boord raakten. Hierop verlieten zy hunne Corjaaren en koozen het Boſch aan de overzyde van die Kreek, en het zelve doortrekkende, poſteerden zy zich daar in vlak tegens over de voorſz. Poſt, alwaar zy zich zo bedekt hielden, dat niemand hen konde gewaar werden, ſchoon zy geen twintig Paſſen van de onzen af waren, en met Kogels geduurig op ons Volk ſchooten; die hen zulks telkens, op het blikken hunner Vuuren, wel beantwoorden, doch meeſt in het wilde. Deeze Schermutzeling duurde van 's morgens negen Uuren tot 's namiddags ten vier Uuren. De ge-

gemelde Corporaal met vier Man bleef alleen al dien tyd Poſt houden; hebbende de overigen zich voort, op 't hooren van Wegloopers, achter Boomen en Struiken verborgen.

De Capitein Bedloo van deeze Schermutſeling verwittigd, vond goed met al zyn Volk te rug te trekken; in welken aftogt ſomtyds hier en daar van achter een Boom op onze Slaaven, die ongewapend waren, geſchooten werd, zonder dat men een' Weglooper zien konde. Deeze weinige ſchooten veroorzaakten een groote verſlagenheid onder de Burgers, en 't was niet, dan met veel moeite, dat de Vaandrig Swallenberg hen met zyn Militairen weêrhield van terſtond hol over bol de vlucht te neemen. Deeze blooheid noodzaakte gemelden Capitein zyne Manſchappen en Proviſien voort weder in te ſcheepen, en naar Paramaribo te rug te keeren, alwaar hy, den 3 Auguſtus, onverrichter zaake aankwam.

Dus liep deeze Togt wederom vruchteloos af. De ſchade door de onzen op denzelven geleeden beſtond in een Militair, welke, door 't ſpringen van een Donderbus, twee Vingers verloor, en in twee andere gekwetſten.

Hierop beſloot men, ingevolge der Aanſchryving van de Heeren Directeuren, tegen deezen woeſten hoop een Onderneeming, alleen met Militairen, te doen. Ten dien einde werd de voornoemde Vaandrig Swallenberg met zeventig Soldaaten, voorzien met de noodige Slaaven en Proviand, op den 21ſten September van dat Jaar, naar Sarameca afgezonden. Hy ontdekte by 't aankomen, dat de Wegloopers aldaar in 't Boſch eene opening hadden gemaakt, daar zy drie onderſcheidene Dorpen bewoonden, en dat ze nog twee andere Gronden hadden aangelegd, die, zoo hy naderhand vernam, geſchikt waren voor de Slaaven van de Plantagiën van Alexander Drouilhet en Anthony de Loges, welke beide Plantagiën hun meening was binnen kort te overrompelen, en de Slaaven daar van weg te haalen. Een van die Dorpen, dat uit honderd Huizen beſtond, (van maakſel als onze Negerhuizen op de Plantagiën beſtaande uyt ronde of vierkante paalen, een verdieping hoog bedekt met Piet of Tasbladeren, zynde de wanden van geſpleeten Riet of Tashout gemaakt, en zonder eenige ordre geplaatſt) werd door hem zelfs met tien Militairen en

en vyf en twintig Slaaven aangetaſt en overweldigd, terwyl een Sergeant met gelyk getal Manſchap achter hetzelve om marcheerende, op het middelſte of groote Dorp van drie honderd Huizen aanviel, dat terſtond van de Negers werd verlaaten, gelyk mede het derde of kleinſte van veertig Huizen zo dra ons Volk zich daar vertoonde. Dit waren de Dorpen van *Claas*, gelegen aan de Zuidweſtzyde van Sarameca, tuſſchen het thans gemaakte Oranje Pad en klein Sarameca.

In deeze ontmoeting waren door de onzen gedood tien Negers en achttien gevangen, onder welke laatſten twee Mannen, vyf Vrouwen en elf Kinderen. De Overwinning zoude waarſchynelyk grooter geweeſt zyn byaldien de Vaandrig Swallenberg niet misleid was geworden door de Vrye Indiaanen, die hem voor Gidzen verzelden; welken zeiden, dat die Opening in 't Boſch ſlechts Koſtgrond was, en dat de Dorpen zelve nog wel twee dagreizens verder lagen. Dit gaf hem vermoeden, dat 'er mogelyk eenige Negers mogten zyn, om Koſt te haalen, derhalve hy een gedeelte van zyn Volk liet achter blyven, trekkende, zo als gezegd is, met de overigen vooruit, om gedachten Koſtgrond, zo ſtil mogelyk, te omſingelen; doch vond onverwacht die Dorpen, welke hy toen wel genoodzaakt was met zyn kleine magt aan te taſten. Ook was de onwilligheid van die Gidzen om verder den weg te wyzen, oorzaak, dat gemelde Vaandrig moeſt afzien van zyn oogmerk om nog een ander Dorp, dat een dag of twee van de voorgemelden af lag, te verraſſen. Dus kwam hy den 24ſten October met zyn Commando te Paramaribo te rug.

Den 9den November daar aan volgende werd weder een Togt ondernoomen onder het geleide van de Burger Officieren Jacob Hengeveld, Abraham Lemmers, en Cornelis Adriaan van Vheelen met vyftig Burgers en twee honderd Slaaven, ten einde het laaſtgenoemde Dorp te ontdekken en te vernielen. Dit Commando kwam den eerſten December te rug, berichtende: dat zy het gemelde Dorp van Wegloopers hadden ontdekt en bemagtigd, en aldaar gedood zeſtien Koppen en gevangen vier Mannen, twaalf Wyven en tien Kinderen, die zy medebragten: dat de aanval nog beter uitſlag zou gehad hebben, vermids men het Dorp 's nachts voor dat men begon, door den Burger Corporaal Kloegen met een van zyn Slaaven

wel

wel had laaten bespieden en de gelegenheid opneemen, om met of voor het aanbreeken van den dag de Wegloopers, terwyl deeze nog in hunne Huizen waren, te overvallen, gelyk ook tot dat einde gemelde Corporaal met twaalf Mulatten achter de Wooningen om was getrokken, om die tot aan het eind van het Dorp te bezetten, en een Sergeant met eenige Slaaven gelast zich voor aan te plaatsen en geen beweeging te maaken voor dat de overige Manschappen geposteerd waren: maar dat de yver den voornoemden Sergeant zo verre vervoerd had, dat hy, voor dat alles geschikt konde zyn tot een ordentlyke aanval, met den Snaphaan een van de Huizen opliep en de Negers daar uit haalde: dat daarop terstond een Alarm door het gantsche Dorp was ontstaan, en dat de Negers uit de verdere Wooningen ylings de vlucht hadden genoomen, behalve die geenen die door den Corporaal bezet werden gehouden: dat deeze bezette Negers zich daar in met Lanssen zodaanig te weer stelden, dat men geen kans zag hen 'er uit te krygen, en overzulks genoodzaakt was geweest die Huizen in brand te steeken, en dat dezelven half verbrand zynde eerst door de Negers waren verlaaten, die toen voorts door het Dak waren uitgesprongen. De onzen hadden, behalve een Slaaf, twee Blanken dood en nog twee, als mede eenige Slaaven gekwetst.

Den 16^{den} December deszelfden Jaars, zyn by Vonnisse van den Hove van Politie en Crimineele Justitie, elf Wegloopers, by de twee laatstgemelde Togten gevangen, te recht gesteld. Met dezelven is wat streng te werk gegaan, op hoop dat zulk een Voorbeeld een afschrik aan hunne Medepligtigen zoude geeven, en de geneigdheid onder de Slaaven tot wegloopen verminderen.

Het bovengemelde Vonnis was luidende als volgt:

„ Alzo de Heer Raad Fiscaal Adriaan Wiltens R: O: aan deezen
„ Edelen Hove te kennen gegeeven heeft, door de overgelegde Examinatie
„ en Vrywillige Confessie van de na te noemene gedetineerdens, dat
„ by denzelven klaarlyk was blykende de kwaade feiten van deeze Slaa-
„ ven, nu laatstelyk door de togten zo onder de Commando's van
„ den Militaire Vaandrig Zwallenberg, als die onder de Commando

 „ van

„ van de Burger Lieutenants Jacob Hengevelt en Abraham Lemmers,
„ en den Vaandrig Jacob Adriaan van Vheelen, alhier uit Sarameca van
„ het Wegloopers Dorp van Claas gevangen en opgebragt, waar uit aan
„ den Edelen Hove zoude blyken de kwaadaardigheid van dezelven zo te-
„ gens hunne Meesters, als tegens de Blanken in 't algemeen, als genoeg-
„ saam geconsteert heeft door haare Confessien, samenrotten en menig-
„ vuldige Moorden aan Blanken, als mede in het weghaalen van Slaa-
„ ven der Plantagiën, als door deeze Dorpen zyn geschied, als mede
„ door het persisteeren by haar kwaade en ruïneuse intentien, zo als
„ gebleeken is in 't wederstaan der togtgangers, als mede het ontvlug-
„ ten van dezelven in den eersten togt; 't welk zaaken zyn, die gantsch
„ ruineus voor de Ingezetenen deezer Landen zouden kunnen zyn, en
„ mede tot een kwaad exempel zouden kunnen strekken voor anderen
„ welmeenende Slaaven.

„ Waaromme zyn Edele R: O: was Concludeerende dat zy gedeti-
„ neerdens ingevolge de Placaaten de datis 15 November 1718 en
„ 22 July 1721, tot afschrik en exempel aller anderen, ieder in ge-
„ volgen hun geperpetreerde, volgens overgeleverde examinatien en
„ confessien blykende met de dood mogten werden gestraft.

„ ZO IS 'T, dat het Hof Crimineel geconsidereert hebbende al
„ het kwaad, dat deeze dorpen gedaan hebben, midsgaders ieder der
„ gedetineerden in haar particulier.

„ Doende recht uit naam en van wegens H. H. Mogende de Hee-
„ ren Staaten Generaal der vereenigde Nederlanden, onze wettige Sou-
„ verainen, als mede uit naam en van wegens haar Edele Groot Acht-
„ baare de Heeren Directeuren der Geoctroieerde Societeit van Suri-
„ name, als Patroonen en Eigenaars deezer Landen, Condemneert de
„ nagenoemden, omme gebragt te werden ter plaatse, daar men ge-
„ woon is Crimineele Justitie te administreeren, omme aldaar tot af-
„ schrik en exempel aller anderen metter dood, ingevolge meer- en
„ minderheid hunner kwaade feiten te werden gestraft.

„ Te weeten de Neger *Joosje*, om met een Ysren Haak door zyn
„ ribben geslaagen aan de Galg te werden opgehangen en aldaar te bly-

„ ven

„ ven tot dat 'er de dood na volgt, gestorven zynde de Kop te wer-
„ den afgekapt en alhier op een Staak, aan de Waterkant, te werden
„ gesteld en de romp ten prooi der Vogelen te blyven; en de Negros
„ *Wierai* en *Manbote*, omme aan een Paal te werden gebonden en
„ dezelven met klein vuur levendig tot assche verbrand, brandende in-
„ tusschentyd met gloeijende Tangen geneepen.

„ De Negerinnen *Lucretia*, *Ambia*, *Aga*, *Gomba*, *Marie* en
„ *Victoria* op een Kruis te werden geligd, om aldaar eerst allen le-
„ vendig geradbraakt, en na gedaane Executie de Koppen afgehakt, op
„ Staaken alhier, aan de Waterkant, gesteld: de Negerinnen *Diana*
„ en *Christina*, omme de Koppen met een byl te werden afgeslaagen
„ en alhier mede aan de Waterkant op Paalen te werden gesteld.

„ Aldus gedaan enz.

Tot verdere vervolging en ontdekking van de Wegloopers die zich aan de Rivier Sarameca onthielden, zond men, den 31sten Maart 1731, een Commando van zes en dertig Soldaaten, onder het bevel van den Vaandrig Louis George de Boisguignon verzeld van de Gereformeerde Officiers Alexander de la Vaux en Andries Wossink. Het zelve was den 11den April genaderd op een der *Claas* Dorpen, alwaar zy gevangen hebben twee Wegloopers, die daar gekomen waren om Kost te haalen. Deeze onderrichtten hen, dat zy, zo door de vervolging der Papa-Negers, die met hen in Vyandschap waren, als om dat de Mieren hun Kost hadden geruineerd, genoodzaakt waren geweest hun Dorp te verlaaten, en een ander aangelegd hadden, omtrent anderhalf Uur van dat, waar het Commando toen was. Hierop toog men derwaards heen. Den 13den April des avonds daar komende, werden vier Militairen en veertig Slaaven gecommandeerd om dien nacht het Dorp te omsingelen, en zo dra den dag aanbrak het in brand te steeken, wanneer al de geenen, die het van de Negers ontvluchten wilden, in hunne handen zouden hebben moeten vallen. Doch dit liep vruchteloos af, vermids een der Slaaven, die te slaapen lag met zyn Kruidtas om den Hals, door het aangaan van denzelven, veroorzaakt door Vuur uit een Pyp of iets anders, zwaar gekwetst werd en een groot ge-

fchreeuw maakte; hier door werden de onzen ontdekt; en wyl het in den nacht en duifter was, durfden de Militairen niets uitvoeren, als niet weetende of men Vriend of Vyand voor had. Dus men het hier by liet beruften.

Den 27^ften^ September van dat zelfde Jaar werd 'er wederom een Commando van veertig Militairen, onder het gezag van den Capitein Bley, verzeld met den Vaandrig Willem Mauritfz: Hanecroth, afgezonden naar boven Sarameca, om de omliggende Streeken der Wegloopers te beftooken en te ontruften. Het zelve voer langs de Rivier Suriname tot aan den eerften Val, van waar zy den weg over Land namen, het geen deeze en de volgende Togten ligter maakte dan de voorigen, toen men de Rivier Sarameca altoos gebruikte om daar van daan de Dorpen te zoeken. Zy kwamen den 23^ften^ October aan de Opening van 't Bofch, en omtrent anderhalf Uur verder, aan een andere opening, alwaar ongevaar tachtig Huizen geftaan hadden, die door de Wegloopers zelfs verbrand waren, en de Koft die daar was, bedorven. Dit Dorp mede gepaffeerd zynde, naderden zy twee en een half Uur hooger aan het *Creoolen*-Dorp, (liggende aan den Zuidooftkant van Suriname, vyftien Mylen boven de *Claas*-Dorpen) daar byna honderd en twintig Wooningen ftonden; de Koft die daar geplant was, was vyf of zes Maanden oud; doch op hun aankomft waren al de bewooners reeds in het Bofch gevlucht, hebbende hunne Huizen bevoorens ordentelyk geflooten. De Capitein Bley liet dat Dorp rondom bezetten, en den gantfchen nacht wagt houden. De Wegloopers maakten den geheelen nacht en eenige volgende een groot gefchreeuw en geraas dicht by de onzen, doch over dag konde men 'er geen te zien krygen. Waarom gemelde Capitein befloot naar Paramaribo te rug te keeren, hebbende alvoorens die Wooningen en Koftgronden geruineerd en verbrand. Slechts een Neger is by deeze togt van de Wegloopers gedood.

In den Jaare 1733, werd de Raad Thomas Piftorius met negentien Blanken en honderd vier Slaaven, onder welke laatften zich een en dertig met Snaphaanen gewapend bevonden, derwaards gezonden. Na wel veertig Bergen en zeftig Kreeken naar zyn zeggen gepaffeerd te zyn, kwam hy

hy aan één der Wegloopers Dorpen, naar deszelfs Opperhoofd, *Bongo* genaamd, dat hy vernielde, en na eenigen van die Negers doodgefchooten te hebben, keerde hy met twaalf Gevangenen weder te rug. Ook werd naderhand het Dorp *Pennenberg*, (liggende tusfchen Commewine en de Marowine) aldus genaamd naar de fcherpe Pennen, van twee Voeten en een half lang, waar mede de Wegloopers dit Dorp, als met Voetangels, bezet hadden, door de Burgers van boven Commewine verbrand, die veelen van hen doodden en gevangen namen.

Verfcheidene Togten zyn, van tyd tot tyd, met een wisfelvalligen uitflag, daar op uitgezonden; als onder Reinet, Nasfy, Visfer, van Gieske, van Metcher, Knoffel, van Daalen, Brouwer enz.; welke Togten, zo zy van geen gewenfcht gevolg waren, meerder kwaad dan goed toebragten; terwyl daar door de hoogmoed niet alleen der Wegloopers, maar zelfs van de Slaaven werd vermeerderd en hen de toepaden door de Bosfchen en tot de Marons werden bekend. Dit deed den Gouverneur Mauricius in zynen tyd den Voorflag doen, om een middel in het werk te ftellen, het welk niet alleen in verfcheidene nabuurige Franfche en Engelfche Gewesten, maar ook zelfs in Suriname met goed gevolg gebruikt is, naamelyk om te onderftaan of met de Wegloopers eenige Vrede, of eenige onderhandeling aan te gaan was, (gelyk de Heer van Sommelsdyk in zyn' tyd heeft gedaan met de Indiaanen en Copenaamfche Negers: en gelyk de Engelfchen in den Jaare 1739, wanneer het Eiland Jamaica in gelyk gevaar was gebragt als Suriname, door de ftoutheid der Wegloopers, een Vrede hebben gemaakt met de zogenaamde Capiteins dier weggeloopene Negers) om redenen dat een Togt nog zo voordeelig uitvallende, niet anders uit werken zou dan dat men eenige Dorpen vernielde, eenige derzelver bewooners doodde of gevangen kreeg, en dat al dat voordeel maar was voor eenige, ja fomtyds maar voor een of twee Jaaren, als wanneer zy weder even fterk in magt en dorpen waren aangegroeid, zo als voorheen meermaalen was gebleeken. Bovendien, dat men ook ondervond, dat al die Togten niet alleen onoverkomelyke zwaarigheden in hadden, maar, behalve dat, zeer koftbaar waren, wyl ieder Commando meer dan honderd dui-

duizend Guldens te ſtaan kwam, zo aan vergoeding van Slaaven en huur als anderszins, zonder dat door al die zwaare koſten, moeite en gevaaren, op verre na werd voldaan, aan het noodwendig oogmerk, om dat verderflyk geſpuis der Wegloopers of uit te roeijen, of zo verre te brengen dat zy niets nadeeligs konnen onderneemen. Dieshalve de Gouverneur oordeelde, dat zulks het beſte en voordeeligſte zoude kunnen geſchieden met een ontzachelyke Togt,en zelfs na de Verovering van een of meerder Dorpen, om, zo als men zegt, met den Degen in de Vuiſt, en zelfs na een groote nederlaag te hebben toegebragt, de Vrede te maaken. Ten dien einde werd eenpaarig goedgevonden den Capitein Lieutenant der Militie Carel Otto Creutz, als Commandeerenden Opper-Officier, met honderd Militairen, tegens de Wegloopers in Sarameca af te zenden, en hem de vereiſchte volmagt te geeven, om zich naar de volgende Voorwaarden, in geval van eenige Onderhandeling van Vreede, te reguleeren.

Art. I.

„ Zal hy na eenig voordeel op de Wegloopers het zy met vermeeſteren van een van hunne Dorpen, als anderszins te hebben behaald onderſtaan, of hy gelegenheid kan krygen haar te doen weeten, dat zy Blanken nu gekomen zyn, om te zien wat mågt de Negers hebben, en niet zullen ruſten, maar haar telkens vervolgen, en van daar niet zullen te rug trekken, ten waare zy genegen zyn met de Blanken in ruſt en vreden te leeven; en dan verders tenteeren en onderſtaan, om met haar in Onderhandelinge tot Vrede te komen, en ingeval hy geen voordeel behaalt, zal hy het volſtrekt niet mogen tenteeren.

Art. II.

„ De Wegloopers daar toe genegen zynde, zal hy met dezelve of eenige uit haar afgezondene daar over handelen, op de volgende Condities: Eerſtelyk, Dat zy Boſchnegers van den dag der Vredehandelinge af, mids zy ook geen Vyandlykheden pleegen, maar zich als Vrien- „ den

„ den gedragen, van de Regeering en alle Blanken zullen aangezien en er-
„ kend werden als Vrye Lieden.

Art. III.

„ Dat alle die geene van Slaaven, dewelke voor het laatst van het ge-
„ passeerde Jaar tot haar zyn overgeloopen, daar mede onder begreepen
„ zullen werden, doch ten opzigte der geene dewelke na die tyd tot haar
„ zullen zyn overgekomen terstond aan hem Commandeerend Officier
„ zullen moeten overgeleverd, en gerestitueerd werden, om dezelven na
„ hier te zenden, omme daar mede na goedvinden van de Regeering te
„ werden gehandeld. Doch indien de Boschslaaven daar toe absolut on-
„ geneegen mogten zyn; zodaanig dat hy Commandeerend Officier kon-
„ de bemerken het zelve de Onderhandeling zoude te niet maaken, hy
„ na lange daar op te hebben gestaan, daar omtrent Zeemanschap zal heb-
„ ben te gebruiken, en zo veel na geeven als hy bemerkt dat die Ver-
„ hindering kan wegneemen.

Art. IV.

„ Dat alle Vyandlykheeden zo wel van de Blanken als de Boschnegers
„ zullen eindigen.

Art. V.

„ Zo by aldien 't mogte gebeuren dat na de Vredehandeling, en sluiten
„ van dien, eenige Slaaven of Slaavinnen tot haar mogte komen overloo-
„ pen, zy Boschnegers verpligt zullen zyn, dezelven by de Blanken te
„ brengen en over te leveren, waar voor zy zullen genieten het geene een
„ Blanken voor 't vangen van een Weglooper geniet zynde vyftig Guldens
„ voor 't Stuk of ieder Slaaf of Slaavin die zy zullen brengen.

Art. VI.

„ Dat zy Boschnegers met haare Dorpen of Wooningen nooit nader
„ by

„ by zullen vermogen te komen als het Dorp of Wooninge daar Capitein „ Brouwer haar heeft verjaagd gehad, en zo zy reeds eenige Dorpen of „ Kostgronden beneedenwaards mogten hebben, die zullen hebben aan te „ wyzen, en binnen achttien Maanden naar deeze finale Vredehandelin- „ ge te verlaaten, op poene dat die na die tyd gevonden werden, als „ Vyandelyke Gronden of Gronden van weggeloopene Negers zullen aan- „ gezien en geconsidereerd werden.

Art. VII.

„ Dat echter aan haar vry zal staan om Jaarlyks, eens, in de Maand „ September, tot vyftig Stuks Mans en Vrouwen, zullende de Kinderen „ niet gereekend werden, met zodaanige Goederen als zy aan de Blanken „ zoude willen verruilen of verkoopen, af te komen en uit den haare af „ te zenden, mids het zelve alle zyn van de zodaanige dewelke in het „ Bosch zyn gebooren, of meer dan twintig Jaaren geleeden zyn wegge- „ loopen geweest, en zullen geen anderen daar mogen komen.

Art. VIII.

„ Dat zy, gelyk hier vooren gezegd, met hun Goederen zullen mo- „ gen komen aan de Mond van de Kreek Wanica aan de Rivier Sara- „ meca, en aldaar de geheele Maand van September zullen mogen bly- „ ven, als wanneer aldaar ook eenige Blanken zullen komen, en bren- „ gen zodaanige Goederen, als zy Boschnegers tot bewerking haarer Gron- „ den, en 't geene daar toe gehoord, als mede tot haar vermaak zullen „ noodig hebben om tegens de Goederen die zy als dan daar zullen wil- „ len brengen te verruilen of verkoopen, doch na de Maand September „ zullen zy daar van daan moeten vertrekken, op poene dat die geene „ die na den laatsten September daar gevonden werden als Vyanden zul- „ len werden geconsidereerd en aangemerkt.

Art. IX.

„ Dat indien by of omtrent haar nog eenige andere Dorpen van Weg-

„ loo-

„ loopers mogten zyn, met dewelke zy die deeze Vrede willen aannee-
„ men in Vriendschap leeven of Correspondentie houden, dezelve zullen
„ moeten aanwyzen, haar aanbieden, en trachten over te haalen om mede
„ in deeze onderhandeling te treeden, en dat wel binnen de tyd van drie
„ Maanden, als wanneer die mede onder deeze Onderhandeling zullen ge-
„ reekend werden, en het genot daar van genieten, doch die weigerende
„ deeze Vrede aan te neemen, of naderhand eenige andere Dorpen ont-
„ dekt werdende, en de Regeering oordeelende dezelve te vangen of te
„ verjaagen, zy gehouden of verpligt zullen zyn de Blanken daar inne
„ te adsisteeren, of helpen, als wanneer zy daar voor naar goedvinden
„ en redelykheid zullen werden beloond.

Art. X.

„ Dat zy zullen hebben op te geeven wie de Opperhoofden van hun
„ Dorp of Dorpen zyn, en by sterfgeval van een derzelver daar van aan-
„ stonds aan den Gouverneur kennisse moeten geeven, als mede wien zy
„ in de plaats hebben gekoozen.

Art. XI.

„ Indien zy 't een of ander van nooden hebben, of 't een of ander
„ verzoeken willen, haar vry zal staan twee of drie uit den haare af te
„ zenden, dewelke op haar aankomst aan Paramaribo terstond aan den
„ Heer Gouverneur zich zullen moeten adresseeren, zullende ten dien
„ einde aan haar een Stok met een Zilveren Knop tot een teken werden
„ gegeeven, om overal vry te konnen passeeren.

„ En werd verders goedgevonden vast te stellen, dat indien deeze On-
„ derhandeling wel uitviel, niemant van de Ingezetenen na de gestelde Markt
„ of de Mond van de Kreeek Wanica zouden mogen gaan noch zonder
„ noch met eenige Goederen, als met voorgaande kennisse, en naar al-
„ voorens de Lyste der Goederen te hebben vertoond, en daar toe ver-
„ lof te hebben bekomen.

Hierop vertrok, den 20sten September 1749, het gemelde Commando, onder het bevel van den Capitein Lieutenant C. O. Creutz verzeld van den

den Lieutenant A. C. Kulenkamp, en de Vaandrigs W. Herge, J. Koning en L. Nepveu, en had, geduurende eenige dagen een zeer moeilyke reis; wyl op fommige plaatfen der Rivier Sarameca, de Vaartuigen door naauwe Ondieptes over verfcheidene Banken moeften gefleept werden; zelfs floeg één derzelven met Volk en Goederen tuffchen de Klippen (door de fterke afwatering) om; doch de Blanken werden door de Negers gered en op de Klippen geborgen, en de Goederen meeftendeels opgevifcht door de Zwemmers, die men tuffchen de Klippen liet duiken, waar in zich een Soldaat, *Slingarde* genaamd, en de Gids *Doffou* zich byzonder wel kweeten, blyvende telkens zo lang onder Water, tot dat zy het een of ander uit de diepte opbragten.

Zy marcheerden vervolgens recht over den Top van een zwaaren Berg, welke aan de Rivierzyde by uitftek fteil was; en kwamen toen aan de Landingsplaats van het Loango Dorp, daar vier dagreizens van daan opwaards een Kreek is, en twee dagreizens van deeze de Wegloopers Dorpen lagen: den 2[den] November kwamen zy aan die Kreek, vindende onderweg rype Banannes en verfche Voetftappen naar beneeden, naar vermoede van een party, die het Commando meende in 't opvaaren te beletten, in de verwachting zynde dat het zelve te Water kwam; de Kreek was met een menigte van Boomen verfpart, over dewelken met veel moeite moeft geklommen werden: den 4[den] November op dezelfde wyze door de Kreek een zeer moeilyke marfch aangevangen, werd 's morgens om negen Uuren de Voorhoede geattaqueerd van achter eenige Boomen, zonder dat men iemand kon zien; echter werd daar op in den blinden gevuurd, terwyl het Commando in volle marfch bleef, dat zich vervolgens in vier of vyf Hoopen verdeelde, om dus van alle kanten in het Dorp te vallen en alles neêr te maaken: daar komende werd alles doorfnuffeld, en maar een of twee fchooten, door verborgene Negers op hen gedaan, die toen de vlugt in het Bofch namen, en een decharge achternakreegen. Geen Wegloopers daar meer vindende volgde het Commando den Vyand op het fpoor, en kwam een klein Uur geloopen hebbende, in een ander Dorp, dat zy meede innamen zonder Negers te ontdekken. De onzen waren door vermoeidheid en dorft heel afgemat, zo dat zy naaulyks meer voort konden.

Dan

Dan vermids men 't Pad vooruit zag, vroeg de Heer Creutz, wie nog verder gaan kon, en vrywillig was; waarop de Vaandrig Koning en de Cadets Bulouw en Fauſt zich met een goed Detachement aangeboden hebben. Deeze naar een weinig ruſtens, gingen met de Gidſen het Pad op, na anderhalf Uur gemarcheerd te hebben, ontdekten zy weder een groot Dorp, alwaar zy de Huizen ten getale van acht en veertig in brand ſtaken, en een menigte van Potten en Pannen, Katoen en Hoenders, datze daar vonden, vernielden, waarna zy te rug keerden. Ook werd inmiddels door den Vaandrig Nepveu met eenig Volk nog een Dorp ontdekt en ingenoomen; het zelve beſtond in twee en dertig Wooningen, en was met een ſchoonen Koſtgrond voorzien, dat alles verbrand en verwoeſt werd.

Het Commando weder op marſch gegaan zynde kwam eindelyk omtrent midden op een Berg, en werd in het hangen van denzelven geattaqueerd: de Vaandrig Herge werd doodgeſchooten, als mede een Neger gaande tuſſchen de twee voorgenoemde Cadets, en een Neger aan de hand gekwetſt. Men liet op de Negers, niettegenſtaande deeze zich ſchuil hielden, geduurig Vuur geeven; waarop zy met geſchreeuw weder weg vluchtten. De Vluchtelingen werden in het hangen en afgaan des Bergs achternagezet, alwaar zy de onzen weder op dezelfde wyze bejegenden, en zo het ſcheen hen den verderen voortgang wilden beletten; doch ſterk op hen werdende gevuurd, vluchtten zy weder achter de Boomen; evenwel geen van de onzen werden hier gekwetſt.

Vervolgens naderde men aan een Berg, alwaar de Wegloopers ſtand hielden, en door hun vreeslyk geſchreeuw genoegſaam deeden blyken genegen te zyn, om ons Volk het opkomen te betwiſten: maar deeze den Berg met een kleine draf oploopende, zonden een hagelbuy van Kogels en Lopertjes op hen af, en kwamen eindelyk in het Dorp, daar zy poſt vatteden. Dit Dorp was het laatſte dat vooruit was, volgens zeggen van de Gidſen, die ook verklaarden niet te weeten dat 'er meerder Paden of Dorpen te vinden waren, en dat zy vaſtſtelden dat de Wegloopers nu in het Wilde Boſch zoude zyn, alwaarze na giſſinge hunne Wyven en Kinderen reeds moeſten geborgen hebben. Waarop men het zelve Dorp, beſtaande in vier en tachtig kloeke Wooningen en bovendien van een zeer

grooten Koſtgrond voorzien, aan de Vlammen opofferde; gelyk mede nog een ander Dorp van hondert en dertig groote Huizen, daar dichte by, tusſchen twee Bergen in, gelegen, gedaan werd. Op het laaſtgemelde Dorp vondt men een ongemeen grooten Koſtgrond, en al de Huizen daar vol van hun Gereedſchap.

De Gids Dosſou midlerwyl naar de Boſchnegers uitgezonden zynde; kwam te rug met de goede tyding dat dezelven genegen waren met de Blanken Vrede te maaken, medebrengende witte Aarde en Boog en Pylen; vermoedelyk als de keuſe van Vrede of Oorlog: ook hadden zy hem laſt gegeeven aan den Heer Creutz te verzoeken, dat hy hen op een zekeren afſtand zoude naderen, alzo zy te bevreesd waren, om by de Blanken te komen. Hierop werd beſlooten om meerder vertrouwen te verwekken, den Corporaal Kwelke, die zich vrywillig aanbood, nefſens den gemelden Dosſou naar hen af te zenden. Hy berichtte by zyne te rugkomſt, dat hy van hen zeer wel was ontvangen, doch aanſtonds door meer dan veertig Negers omſingeld geworden, allen van uitgelezene Geweeren voorzien, hem betuigd hebbende, datze uit groote vreeze niet by de onzen hadden durven komen, maar zeer vriendelyk verzochten dat Creutz als Capitein onbevreesd by hen wilde komen, doch zonder Soldaaten; zendende een vereering van Casſave, Banannes en Peper. Creutz niet langer willende aarzelen begaf zich met Kulenkamp, Koning en Nepveu, nevens een Corporaal en dertig Negers derwaards: op de Vlaktes genaderd zond hy den Gids Dosſou vooruit om de Wegloopers te boodſchappen, dat hy zich daar bevond en zy hem daar konden ontmoeten, te weeten vyf of zes uit den haaren met veertig Schutters, die een Snaphaanſchoot ver van hem zoude achterblyven, en dat men dan elkander met of zonder Geweer zouden ontmoeten en ſpreeken. Doch zy durſden zulks alweder uit vreeze niet doen, verzoekende dat Creutz by hen mogt komen. Op welk bericht hy beſloot met de voornoemde Officieren gewapend by hen te gaan.

By hunne aankomſt ontvingen zy hem met het Geweer in de hand, zynde alle vreeslyk toegetakeld: men ſprak hem heel gemeenzaam toe; maar niettemin bleeven zy nog bevreesd, en keeken geduurig achterom

uit

uit om te zien of hunne Wagten en Spions (welken zy uitgezonden hadden om te verneemen of de onzen ook meerder gevolg by zich hadden) nog niet te rug kwamen, die eindelyk ten getale van veertig van alle hoeken kwamen aanzetten, zynde alle zeer ſchoone en meeſt Creoole Negers met Geweeren voorzien; de gemelde Officieren werden aanſtonds door hen omſingeld, dien toen met haar begonnen te Korſtwylen en te lagchen, om vertrouwen in haar te verwekken.

Eindelyk begon Creutz met het Opperhoofd *Adoe* genaamd (zynde een Creool), over de Vrede te ſpreeken, en de voorwaarden te maaken, die hy alle voort bewilligde, en zeide zeer verblyd te zyn dus verre met de Blanken gevorderd te zyn; alleenlyk ontkende hy eenige weggeloopene Negers by hem te hebben, die maar één Jaar daar waren geweeſt, zynde het volgens zyn zeggen alle oude Wegloopers van drie, vier, tien en meerder Jaaren, en dat de anderen meer voorwaards en op andere plaatſen waren.

Na dat men dit Opperhoofd de Conditien zo veel doenlyk nader had beduid en in het neger Engelſch uitgeleid; werd hem gevraagd of hy en zyn omſtaande Volk dezelve aannam, 't welke door hem en al de anderen met Ja beantwoord werd. Waarop hem dezelve in geſchrifte werden gegeeven, als mede de bovengenoemde Rotting onder beloften, dat zo zy trouw hun woord hielden, de Blanken hen ook nooit weder eenig kwaad zouden doen. Adoe gaf tot nadere beveſtiging een Pyl en Boog als mede een Mes; en verontſchuldigde zich nu niets beters te hebben, wyl al hun goed zeer verre weg in 't Boſch was geborgen; beloovende in 't vervolg alles tot voordeel van de Blanken te zullen doen.

Creutz begeerde van hem dat hy hem de Acouriërs (zynde Wilde Indiaaanen, en Bondgenooten van de Boſchnegers; woonende boven aan de hoofden der Rivieren, dichte by de Dorpen van de Indiaanen, met wie zy geſtaadig Oorlog voeren) zoude aanwyzen: maar hy zeide, dat deeze zyne Vrienden waren, en dat hy hen van nu aan mede in de Vrede aannam, neffens alle de andere Dorpen die daar waren, waar van geen een durfde weigeren, als hy het dus verſtond en goed vond. Voorts Creutz hem vraagende naar het Loango Dorp en ofze daar weder woonden, zeide hy van Ja: waarop Creutz hem te gemoet voerde daar na toe te willen

 gaan

gaan om te vechten; maar hy verzocht zulks niet te doen, zeggende het al mede zyn Volk te zyn; waar van 'er eenigen, mede voor den dag kwamen, en ook aanſtonds de Vrede aannamen. Eindelyk verzekerde Adoe in eenige dagen, alom te zullen laaten weeten dat het Vrede was met verbod aan geene Blanken het minſte kwaad te doen, en dat hy alle zyne Poſten en Wagten, die tot heel beneeden in Sarameca waren uit geſteld, zoude laaten binnen roepen. Buiten deezen Adoe was 'er geen ander recht Opperhoofd zo hy zeide, behalve nog een, Capitein Davi genaamd, welke door ouderdom niet meer bekwaam was. Men vernam van hem, dat de Neger die den Vaandrig Herges doodgeſchooten had, mede in de Salvo gebleeven, en eenen anderen de hand afgeſchooten was.

Gemelde Opperhoofd Adoe ernſtig verzoekende de afgebrande Wooningen weder op te mogen laaten maaken, werd zulks toegeſtaan: en voorts met hem vaſtgeſteld, dat de Vaartuigen die in 't vervolg naar hem en de zynen zouden gezonden werden een witte Vlag tot een teken zouden voeren.

Waar na het Commando is te rug getrokken, en den 11[den] December 1749, weder te Paramaribo is aangekomen.

Deeze Boſchnegers, waar mede men de Vrede gemaakt had, zyn omtrent zeſtien honderd ſterk geweeſt, doch geen gemeenſchap hebbende met anderen die nog beneeden lagen.

Men had reeds meermaal pooging gedaan om de Wegloopers beneeden by Sarameca te ontdekken, of die boven in Suriname zich bevonden te verdryven; doch te vergeefſch: wyl zy waren verdeeld in verſcheidene Dorpen, die van beneeden Sarameca tot aan de Marowine rondom in een wyde uitgeſtrektheid verſpreid zyn, daar zy zich in de ontoegangkelyke Bosſchen verſchoolen. Zo dat om voordeel op hen te behaalen 'er maar twee middelen over bleeven, of dat men Vrede met hen maakte, of dat men hen vervolgde met geduurige Togten, die op de Dorpen, welke ze vinden, blyven poſt houden, en altyd verder gaan.

Om echter een algemeene Vrede met allen te maaken oordeelde men dat gevaarlyk zou kunnen werden, zo ze zich ſamen verſtonden; om hen allen onder te brengen was de Magt toen ter tyd te klein; dus was het beſte, volgens

volgens begrip van den Heer Gouverneur Mauricius, hen te verdeelen, en, was 't mogelyk, tegen malkanderen op te hitzen: daar by met de geenen, die men door de Vrede afgescheiden had, de Vrede heilig te houden, en hen op alle wyze te streelen, en de anderen die buiten deeze Vrede waren, zonder quartier te vervolgen. Tot uitvoering van het laatste was gemelde Heer Mauricius van gevoelen, om met den Droogen tyd een Togt te doen op 't onbekende Dorp beneeden in Sarameca, en te gelyk een Togt van twee zyden, naamelyk uit Suriname en uit Tempati op de bekende Dorpen, en verder om de nieuwe bevredigden ook te hulpe te neemen, doch niet met de onzen te samen gevoegd, maar van een andere zyde. Maar veele Raaden en Planters stelden zich daar tegen en verwekten hevige twisten; waar door de zaak bleef steeken: ja zelfs oordeelden eenigen de gemaakte Vrede met de Saramecaanen als zeer schadelyk en bederflyk voor de Colonie, niet nalaatende dieswegen veel misnoegdheid te toonen.

Deeze Tweespalt tusschen den Gouverneur Mauricius en den Raad, was oorzaak dat de gemelde gemaakte Vrede met de Saramecaanen werd verbrooken: wyl onder die Negers een gerucht verspreid werd, dat de Blanken hen door een gewaande Vrede zochten te misleiden en hen onverwacht op het Lyf te vallen.

Inmiddels was besloten, den Heer Louis Nepveu, die onder Capitein Creutz de voorgaande Togt had bygewoond, en de Taal dier Negers verstond, met dertig Militairen in de Maand Augustus des Jaars 1750, met de beloofde Vereeringen hen toe te zenden. Doch door die Twist, en ter bespaaringe van onkosten, werd de Heer Picolet met twee Blanken, benevens eene Knelleke en nog een ander met twintig lastdraagende Negers derwaards met de Presenten gezonden. Eene *Zamzam*, Opperhoofd van het *Papa* Dorp, welke by het sluiten der Vrede niet tegenwoordig was geweest, overviel deeze Afgezondenen en vermoordde hen allen op één nacht: waar door het Vuur van Oorlog weder ontstoken werd, en eenige Jaaren duurde.

Het zal niet ondienstig zyn, dat wy nu eens den oorsprong van den Opstand der Tempati Negers wat naaukeuriger onderzoeken. De Plantagiën

giën aan de Kreek van dien naam gelegen, waren meeſt Hout-Plantagiën, daar het voornaamſte werk van de Negers was, de Boomen te vellen, en vierkant Hout en Planken te maaken. Deeze Negers hadden zich altoos trouw gedraagen, en moedig de invallen der Boſchnegers en Wegloopers geweerd; zelfs verſcheidene Togten tegen dezelven ondernomen, en als een Schutsmuur tegens hen verſtrekt. Zy hadden ruime Koſtgronden en groote Kweekeryën van Vee en Gevogelte; bovendien genooten zy den afval van het Hout: het was hen geoorloofd van tyd tot tyd twee, drie tot vier Stukken Hout naar Paramaribo te zenden en aldaar te verkoopen, hier door konden zy ruimer en rykelyker, dan de Negers welke beneeden aan de Rivier in de Suiker- of Koffytuinen werkten, beſtaan; waarom zy ook ongaarne van daar verplaatſt werden.

Echter vond de Heer Martin, Raad van Politie der Colonie, goed, tegens den raad zyner Vrienden, eenige van deeze Slaaven naar beneeden op zyne Plantagie te verplaatſen. Hier toe toonden zy zich ongenegen, hun Meeſter voor oogen ſtellende hoe veele Negers 'er al op de beneede Plantagiën door Vergif als anderszins, nu en dan, omgekomen waren. Doch zulks kon niet baaten. De Directeur Bruyere zeide aan den Heer Martin, dat hy zich over 't afbrengen van hen niet moeſte verlegen houden; dat hy hen wel zoude afbrengen, en dat hy alleen wel in ſtaat was zes Negers te binden, en in de Pont te ſmyten en beneeden te voeren; wyders aanraadende om aan ieder Militair, zo veel als 'er op de Plantagie op commando waren, een Touw te geeven, en de Slaaven dus te laaten wegſleepen. De Slaaven zulks ter ooren gekomen zynde en onderricht dat de Touwen reeds aan de Militairen verdeeld waren, beſlooten meeſt allen zich daar tegen te verzetten, en met geweld op de Plantagie te blyven; maar de Zoutwaternegers, als het meeſt verbitterd, daar mede niet te vrede en door de anderen niet te wederhouden zynde, vielen op den Directeur aan, die zy zwaar kwetſten en de Hand afhieuwen: de Vaandrig Hertsbergen, daar op Commando liggende, werd mede van hen gevaarlyk gewond; en twee Soldaaten doorſchooten: waarop zy zich gezamenlyk in het Boſch begaven. Omtrent veertien Dagen daar na werd een groot Commando, onder het geleide van den Capitein Jan Frederik Meyer, afge-

afgezonden om hen op te zoeken; welk hen ontdekte; doch door hen geslaagen en met verlies van dertig Man te rug gedreeven werd. Waarop de Capitein Lieutenant Reinet met tachtig Militairen werd afgevaardigd, die hen op een Berg geretrancheerd vond, aantastte, en verder boschwaards in dreef.

De Tempati Negers bestonden uit acht Dorpen, onder *Araby*, als Opperhoofd van het grootste, *Daniel Navo*, *Boston*, *Asary*, *Abram*, *Thoma*, *Coffy Janprada* en *Quaco*; liggende bewesten de Rivier Marowine, tusschen dezelve en de Kreek Jouka; zynde omtrent vyftien of zestienhonderd Koppen sterk, doch van Jaar tot Jaar door gebrek van Vrouwen verminderende.

De eerste Stichters deezer Dorpen waren eenige Negers van de Jooden en van de Heer Selmers; doch werden in 1749, zeer versterkt door die van den Heer Thoma, en vooral in den Jaare 1757, door omtrent hondert en vyftig weerbaare Slaaven die in Tempati, in de Maand van February, op de Plantagiën la Paix, Maagdenburg, Wolvega, Bleyenburg, Hermitage en Berenburg opstonden, dezelve afliepen, en zich in het Bosch begaaven; waar by zich van tyd tot tyd andere Wegloopers hebben gevoegd.

Zy werden genaamd de Negers achter Auka, een Joodsche Plantagie, in Suriname, wyl daar de Vrede met hen gemaakt werd; schoon hunne Dorpen wel drie en vyftig Mylen daar van af liggen.

By ieder aanval dien zy op de een of andere Plantagiën deeden, werden door hen telkens Brieven gestrooid, in 't Engelsch, door één van hen, genaamd *Boston*, geschreeven, doch zeer duister en kwalyk te ontknoopen: echter kon men daar uit hun begeerte tot Vrede klaar bemerken, verzoekende dat eenige der onzen ten dien einde by hen kwaamèn. Hierop zond men, in den Jaare 1758, de twee getrouwe Negers, Coffy en Charlestown, welke eerste voorheen toen hy nog Slaaf van den Heer Dandiran was, een groot Vriend van gemelden Boston was geweest, naar hen af, met Brieven van de Regeering en een Vereering, om de Vrede aan te bieden. Zy werden by 't aankomen door gemelden Boston by het Opperhoofd *Araby*, een schoon en wakker Karel in het Bosch gebooren, gebragt en zeer wel ontvangen toen zy boodschapten, dat zy met goed en

geen kwaad kwamen, en verstonden voorts, dat hy niet vreemd was om een Vrede met de onzen aan te gaan gelykerwys de Engelschen in Jamaica hadden gedaan; doch hy begeerde, dat men een of twee Blanken zoude zenden, om met hem nader te spreeken over de Vredes Voorwaarden, die voornaamelyk bestonden, dat men hen eenig Kruid, Lood, en Gereedschappen, volgens een daar van geformeerde Lyst zouden toezenden.

Waarop Gouverneur en Raaden eenpaarig goedvonden en beslooten, om met de voorsz. Boschnegers een bevrediging aan te gaan, en ten dien einde de bovengemelde twee Negers Coffy en Charlestown daar weder naar toe te zenden, benevens twee Blanken voorzien met behoorlyk berichtschrift dieswegens, met eenige Geschenken voor de Opperhoofden van dat Volk, die men, wanneer eenige Onderhandeling met hen plaats heeft, gewoonlyk laat vooraf gaan tot een bewys van de Welmeening.

Hier toe werden gecommitteerd, James Aber Crombie, oud Commissaris en J. Rudolph Zobre, Burger Capitein, die zich vrywillig aanbooden. Ter zelver tyd werden ieder der twee Negers vyftig Guldens vereerd om het noodige voor hunne reis te koopen, en verders hunne Vryheid geschonken, waar voor hunne Meesters ieder duizend Guldens werd betaald. Ook werd aan Crombie en Zobre ieder twee honderd vyftig Guldens voor derzelver uitrusting op de onderneeming toegelegd, neffens een Wedde, als zy zich wel van hunne Commissie zoude hebben gekweeten, van vyf honderd Guldens Jaarlyks, die erfelyk op hunne Vrouwen en Kinderen zoude vallen.

De voorgestelde Articulen van Verdrag met de Negers achter Auka waren van den volgenden inhoud:

Art. I.

„ Dat al het gepasseerde zal zyn en blyven vergeeten en vergeeven, en „ dat zy Boschnegers van den dag der vergunning deezes, mids zy ook „ geen Vyandlykheden pleegen, maar zich als Vrienden gedragen, van „ de Regeeringe en alle Blanken, zo wel zy als haare nakomelingen aan- „ gezien en erkent zullen werden als Vrye Lieden.

Art. II.

Art. II.

„ Dat alle Vyandlykheden zo wel van de Blanken, als de Boſchnegers
„ zullen eindigen voor Eeuwig.

Art. III.

„ Dat zy vry zullen blyven woonen ter plaatſe daar zy nu zyn, en al
„ het nodige Land aldaar in 't ronde, mids niet dichter als ten minſten
„ twee Dagen of tien Uuren gaans van eenige Plantagiën zyn; edoch zo
„ zy elders zich zouden willen ter neder ſtellen, het zy aan 't hoofd der
„ Rivieren, of anders, zullen zy gehouden zyn, daar van alvoorens Per-
„ miſſie te obtineeren van de Regeering deezer Landen, ook indien zy
„ eenig bouw Hout om te verkoopen zouden willen maaken aan de hoof-
„ den der Rivieren, mede na Coſtume locaal.

Art. IV.

„ Zo by aldien het mogte gebeuren, dat na de Pardon en Accoord,
„ en tekenen van dien, eenige Slaaven of Slaavinnen tot haar mogte ko-
„ men over te loopen, zy Boſchnegers verpligt zullen zyn, dezelven
„ zonder onderſcheid by de Blanken te brengen en over te leveren, waar
„ voor zy zullen genieten de premie in geld of waaren; volgens daar van
„ te maakene Accoord van tien tot vyftig Guldens Hollandſch voor ieder
„ Slaaf of Slaavinne die zy zullen brengen. Zy zullen om het meeſte ge-
„ mak, die gevangene aan de naaſte Blanken kunnen overgeeven, om die
„ aan de naaſte Raad of Burger Officier te bezorgen, waar voor hen dan
„ ilico de premie zal werden bezorgt.

Art. V.

„ Te zien of 'er ook ſedert, primo January deezes Jaars, of ten minſte
„ ſedert deeze onderhandeling Slaaven zyn overgeloopen, is 't mogelyk
„ die te doen uitgeeven, als ook de laatſte by haar overgeloopene Slaaven
„ van la Para, Juccomombo enz. En dat alle Negers die by haar zyn,
„ indien zy uit haar vrye wille weder by haar Meeſters willen retournee-

„ ren, zulks vry zullen mogen doen, met verzekering van volkome in-
„ demniteit en Pardon, aan de zyde van haar Meesters wegens het gepas-
„ seerde. (Doch zo het in deeze Articul gemeld, een obstacul mogt
„ zyn, waar door de onderhandeling niet zoude kunnen reusseeren, zal
„ daar van mogen afgezien werden, mids zy in 't vervolg belooven ten
„ minsten, dat zy absolutelyk geen Slaaven zullen ophouden).

Art. VI.

„ Dat zy Bevredigden en hun Opvolgers alle poogingen zullen doen,
„ om alle Slaaven, die na dato deezes wegloopen, als mede Vyandlyke
„ Indiaanen te vangen, en op te brengen, en, des noods, te dooden,
„ ten dien einde zy ook gehouden zullen zyn, en zich daar toe obligee-
„ ren, omme zo dra zy eenige advertentie krygen van den Heer Gouver-
„ neur, dat 'er Slaaven zyn weggeloopen, ten eersten daar op uit te gaan,
„ om die te zoeken en te achterhaalen, ook in gevalle van Rebellie of
„ onraad op eenige Plantagie of plaats in de Colonie, op het eerste ont-
„ bod van den Heer Gouverneur, of Gouverneur en Raaden hun Opper-
„ hoofden zullen zorgen, dat de gevraagde Manschappen van de haaren
„ ten eersten tot zyn orders geleverd werden, en in alles de Blanken na
„ hun beste en uiterste vermoogen ten nutte zyn, ook tegen andere Weg-
„ loopers om die uit te roeijen, vooral zo die de Blanken attaqueeren of
„ eenige hostiliteiten komen te doen, en wel nu voor eerst eenige te saam-
„ gerotte tusschen de Marowine en Cottica; werdende verstaan, dat de
„ vrye Indiaanen, die met ons in Vriendschap zyn, ook onder deeze
„ Accoord zyn begreepen, en dat zy die ongemolesteerd moeten laaten.

Art. VII.

„ Ook in geval de Colonie door buitenlandsche Vyanden werd aange-
„ tast, Zy en hunne Opvolgers, op de eerste waarschouwinge vertrek-
„ ken zullen na de plaats, die hen zal aangeweezen werden en den Vyand
„ te wederstaan, en zullen zy in dat geval aan de ordres van den Gou-
„ verneur of Bevelhebber en Chef onderworpen zyn.

„ Men moet hen doen begrypen, dat men met dit Articul niet anders

„ van

„ van hen vergt, als 't geen zy beloofd hebben, onder de benaaming van „ ons tegen de Franſchman te willen adſiſteeren. Waar en tegen de Blanken ook aanneemen, in cas zy door eenige Vyandlyke Negers of andere geattaqueerd mogten werden, wanneer zy zulks verzoeken, haar „ te adſiſteeren. (N B. Dit Articul niet aan te roeren, dan in cas van haar „ zyde zulks gevraagd werd).

Art. VIII.

„ Dat ten einde voorſz. altoos behalve de andere particuliere Capiteins zal „ zyn, Een oudſte of Commandeerende en Chef, waar aan dergelyken „ orders zullen komen, en die alles zal kunnen en moeten reguleeren, „ zullende van nu voortaan Capitein Araby zyn leeven lang zyn en blyve „ Commandeerende en Chef, en na zyn overlyden zal ten eerſten moeten kenniſſe gegeeven werden, wie hem opvolgt, om van de Regeering „ te werden geapprobeerd, die hem dan het Teken van Opperhoofdſchap „ zal geeven. (N B. zo men de opvolging kan reguleeren als te Jamaica „ Art. XV, was beter; dit kan geextendeerd werden).

Art. IX.

„ Indien zy het een of ander van nooden hebben, of het een en ander „ verzoeken willen, zal haar vryſtaan vyf of zes uit haare Dorpen af te „ zenden, dewelke op haar aankomſt aan Paramaribo immediaat aan den „ Heer Gouverneur zich zullen moeten adreſſeeren, zullende ten dien „ einde, de voornaamſte van hen een Stok met een Zilveren Knop, waar „ op het tegenswoordige Jaargetal zal ſtaan, tot een Teken gegeeven werden, om met de zyne vry te kunnen paſſeeren; welke Stokken by den „ Commandeerende en Chef zullen werden bewaard.

Art. X.

„ Zy zullen haare Producten, Vee, Goederen, Hout, enz. mogen „ afbrengen, doch telkens niet ſterker als tien of twaalf Perſoonen te gelyk, om aan Paramaribo of elders, daar het vaſtgeſteld werd, te koop „ te brengen, mids zich by haar aankomſt ten eerſte adreſſeeren by den

„ Heer Gouverneur, en van hun komſt, en 't geen zy te koop brengen, „ kenniſſe geevende.

Art. XI

„ Dat by aldien een Blanken eenig ongelyk doet aan haar, zy hun klag- „ ten zullen inbrengen aan den Heer Raad Fiscaal. En in gevalle zylie- „ den aan een Blanken eenig ongelyk doen, zo zullen zy zich on- „ derwerpen, en zodaanige beledigers, mede aan den Heer Raad Fis- „ caal aangeeven.

Art. XII.

„ Dat tot nakoming van dit alles by haar zullen blyven woonen eenge- „ noegſaam getal Blanken; en zy daarentegen altoos twaalf van haare „ Creoolen, Zoons van haar Capiteins of Aanzienlykſte zullen mede gee- „ ven en altoos laaten by de Blanken aan Paramaribo blyven, doch met „ verlof van die van Jaar tot Jaar te mogen verwiſſelen. (Dit kan tot „ twee toe gediminueerd werden; doch zo zy daar toe abſolut ongenegen „ mogte zyn, na lang daar op geſtaan te hebben, zal het ook kunnen „ nagegeeven werden.)

Art. XIII

„ Dat zy Boſchnegers nu in het vervolg niet meer zullen ter Dood oor- „ deelen, zonder kenniſſe van de Overheid alhier, zullende moeten de „ Deliquant aan Paramaribo aan de Reegeering nevens de klagte overgee- „ ven, als ze vermeenen de Dood ſchuldig te zyn, als zynde de opperſte „ Rechters, aan wien alleen over Dood, en Leeven te jugeeren compe- „ teert; alle andere Straffen werden aan haar overgelaaten. (Doch zo „ het veel obſtacul mogt veroorzaaken, maar te laaten onaangeroerd; dit „ kan geſteld werden als in 't Accoord van Jamaica Art. XII, en daarop „ moet zeer ſterk werden geinſteerd, en niet werden nagegeeven, dan „ in geval daar door de Onderhandeling abſolut zoude te niet loopen, „ haar echter doen begrypen, dat zy geen beter Conditien als die van

„ Jamaica

„ Jamaica kunnen pretendeeren; doch zo men 't nageeft, moet men ook „ daarentegen trachten andere voordeelige Articulen te bedingen.)

Art. XIV.

„ Dat zy Boſchnegeren een gangbaare Weg, van tyd tot tyd, na haar „ Dorpen zullen moeten maaken, om ſpoedig op en af te kunnen ko- „ men; en zo de Kreek, waar aan haare Dorpen gelegen zyn, haare „ uitloop op de een of de andere Rivier hebben, zy als dan gehouden „ zullen zyn, die vaarbaar te maaken.

De Inſtructie voor de twee Gecommitteerden Crombie en Zobre luidde dus:

„ Concept-Inſtructie voor de Hee- „ ren James Aber Crombie en Jacques „ Rudolph Zobre die naar de Boſchne- „ gers gezonden werden, ten einde de „ begonnen onderhandeling van Pardon „ en Accoord met dezelven te ſluiten. „ NB. alvoorens eenige Voorſlagen of „ Onderhandelinge van Accoord te be- „ ginnen, ſterk daar op aan te dringen, „ dat zy uit de haaren afzende, om de „ Articulen te reguleeren, invoege hier „ Art. VI. ſtaat gemeld; edoch zo zulks „ niet mogt reuſſeeren, zullen zy inge- „ volge deeze Inſtructie en bygevoegde „ Articulen daar toe overgaan.

Art. I.

„ Zy zullen zich ten eerſte moeten op reis begeeven met de twee te „ vooren afgezondene en geretourneerde Negers, genaamd Coffy en „ Charleſtown, die nu Vrylieden zyn;

Hun

„ Hun zullen ook medegegeeven werden de vaſtgeſtelde Goederen, om „ aan het voornaamſte Opperhoofd, en de verdere Capiteins te overhan- „ digen, en daar toe de noodige Laſtdraagers.

Art. II.

„ Zy zullen omtrent de route en het geene geobſerveerd moet wer- „ den, volgens afſpraak met de Boſchnegeren hen reguleeren na 't geene „ gemelde vrye Negers zullen indiqueeren, en derhalve dezelven byzon- „ derlyk als ook de Laſtdraagers wel en vriendelyk handelen.

Art. III.

„ By de Boſchnegers gekomen zynde, zullen zy hen bekend maaken, „ dat zy van den Gouverneur en Raaden zyn afgezonden, ten einde het „ voorſz. begonnen Accoord vaſt te ſtellen, en alles te reguleeren, en „ voorts de Goederen eerſt aan den voornaamſte Opperhoofd, en dan aan „ de verdere Capiteins overhandigen, echter alvoorens in acht neemende, „ of het om alle Jalouſie te vermyden, noodig zou zyn, aan het voor- „ naamſte Opperhoofd over te laaten, om de verdeeling te doen, of des- „ wegens eerſt met hem te ſpreeken, om te weeten wat het convena- „ belſte zal zyn.

Art. IV.

„ Zy zullen haar voorts zeggen, dat de Blanken de verdere by hun „ brief gevraagde Goederen, except het Kruid en Lood, accordeeren, „ dat men het alles wel zoude hebben gezonden, doch dat daar toe te „ veel Volk vereiſcht werd; dat, als nu de Zaaken volkomen geaccor- „ deerd en vaſt geſteld zullen zyn, de Blanken die Goederen op zekere „ convenable plaats aan het Hoofd der Rivieren, het zy in Tempati, „ Commewine, of Suriname zullen bezorgen, daar zy die kunnen ont- „ vangen en afhaalen, ten dien einde over de plaats en tyd te conveniee- „ ren, en dezelve vaſt te ſtellen.

Art. V.

„ Belangende het gevraagde Kruid, zullen zy trachten haar te doen „ begrypen, dat de Blanken daar in niet kunnen treeden, te meer „ om dat het onnoodig is, dat zy van Kruid voorzien werden, zo dra „ zy Vrede met de Blanken willen houden. Zy kunnen haar doen ver- „ ſtaan, dat wanneer in 't vervolg de Blanken haar tot eenige Expeditie „ of anders zouden willen gebruiken, die haar ook het noodige Kruid „ als dan wel zullen fourneeren.

„ En zo zy daarop mogten ſtaan, hen te verſtaan te geeven, dat zulks „ zeer kwalyk is, vermids de Blanken daar uit zouden moeten denken, „ dat zy niet van zints zyn, 't Accoord te houden, wyl zy dan geen „ Kruid noodig hebben, te meer, daar zy nog (al was 't niet heel veel) „ evenwel genoeg hebben voor 't geen, daar zy dat toe kunnen employee- „ ren, alzo 't pretext van te Jaagen niet ſuffiſant is, terwyl bekend is, „ dat zy met Pyl en Boog, het zetten van Trappen en Strikken en derge- „ lyke, gewoon zyn, hun Wild te vangen. En belangende het vangen „ van Negers die mogten komen weg te loopen, zy daar toe genoegſaam „ in ſtaat zyn, buiten Schietgeweer, en vooral nu voor eerſt daar zy nog „ voorzien zyn, zo veel in cas van abſolute noodzaakelykheid noodig „ mogt weezen, het welk echter zelden kan voorvallen; kunnende hen „ ook doen begrypen (als uit hun eige Motive, zonder den Gouverneur „ en Raaden eenigszins te verbinden) dat men daarop zo naauw niet zal „ zien, zo dra over en weder eenige tyd in goede vertrouwen is gehan- „ deld, behalve dat het Kruid, dat zy ten onze dienſte verbruiken zul- „ len, hen zal werden gefourneerd of goed gedaan.

Art. VI.

„ Hen werden medegegeeven Paſſen voor één tot zes ſtuks van de prin- „ cipaalſte Boſchnegers, ten einde vry hier te kunnen komen, om, des „ noodig, de Zaake nader vaſt te ſtellen, en by proviſie het goed vertrou- „ wen te Etabliſſeeren; zy zullen alles doen wat mogelyk is, om één of „ meer tot zes toe, van de principaalſte is 't doenlyk, te perſuadeeren,

„ om zich na herwaards te begeeven, om hun goed vertrouwen te toonen, „ en hier zelfs preuve van onze goede meeninge te ontvangen.

„ En in geval zy daar inne mogten difficulteeren, uit eenige vreeze, „ dat tot hunne geruſtheid beide of ten minſten één van hun beide ook „ de vrye Coffy en Charleſtown te preſenteeren daar te blyven, tot hun „ retour, echter obſerveerende, het beſte te zyn, dat ten minſten een „ van allen te rug komt.

„ Zo zy abſoluut aan Paramaribo niet wilden komen, zullen zy kun- „ nen voorſlaan op de Joode Savaane zich te vervoegen, alwaar den Raad „ of Gedeputeerde uit dezelve, of Perſoonen genoegſaam daar toe gequa- „ lificeerd, zullen komen, om aldaar met hen te handelen, of wel andere „ bekwaame Plaats mogen reguleeren.

Art. VII.

„ Zy moeten op de bekwaamſte wyze mogelyk haar voor oogen bren- „ gen, alle de voordeelen, die zy door dit Accoord zullen en kunnen ge- „ nieten, behalve de vryheid en geruſtheid voor hen en hun Kinderen „ en Nakomelingen, de Premiën als zy Slaaven opbrengen of andere dien- „ ſten doen; ook dat een ieder, die iets maakt of heeft, het zelve kan „ verkoopen, en daar voor alles bekomen: dat zy niet alleen Hangmat- „ ten, Paantjes, geſponnen Katoen, maar zelfs Katoen in Baalen en Ta- „ bak zouden kunnen maaken, om te verkoopen, allerlei Boſch-Olyen, „ Gommen, Corjaaren, Vogelwerk en dergelyke als de Indiaanen; ook „ door den Tyd, groot en klein Vee, zelfs ook Hout, zo zy 't willen „ maaken en afbrengen, ook Koffy, Cacao, Gember, Indigo en dergelyke.

„ NB. de Premiën te reguleeren, zo het Negers zyn, die zy door het „ uitzenden van Volk of Patrouilles vangen, niet behoorende tot Dorpen, „ twintig a vyf en twintig Guldens Hollandſch.

„ Die tot haar komen, of anders gevallig gevonden werden, tien a vyf- „ tien Guldens Hollandſch: doch, zo zy eenige Dorpen attaqueeren, en „ daar by gevangenen krygen, vyftig Guldens Hollandſch, en voor de

„ Dooden

,, Dooden voor ieder Rechterhand dertig a veertig Guldens, alles zo veel ,, minder doenlyk.

Art. VIII.

,, Zy zullen trachten te ondertaſten, of zy niet eenige van haare Kin- ,, deren by de Blanken zouden willen vertrouwen, als tot een Teken of ,, Verzekering van haar goede Meeninge, te verſtaan geevende, dat ,, de Blanken daar door geheel van haar goede Meeninge overtuigd ,, zouden werden.

,, Voorts zullen zy in 't maaken en ſluiten van 't Verdrag zich moeten ,, reguleeren na de bygaande Articulen, en verders alles met dexteriteit ,, ten meeſte nutte voor den Lande behandelen.

,, Hen werd mede gegeeven het Accoord van Jamaica, om daar zo veel ,, noodig reguard op te kunnen neemen in 't opmaaken van 't geconve- ,, nieerde, met belofte, dat alles nader zal werden geconfirmeerd by Gou- ,, verneur en Raaden.

,, Zy zullen vooral trachten hen te beweegen, om eenige van de haare ,, af te zenden, om de nader approbatie van den Gouverneur en Regee- ,, ring alhier op 't geconvenieerde af te haalen, en om het geen 'er nog ,, mogt aan manqueeren, en dat zy mogte begeeren te obtineeren.

,, Zo de Boſchnegers nog mogte ſuſtineeren, dat de Jooden apart met ,, haar voor de Savaane moeten handelen, haar te doen begrypen, dat de ,, Jooden onder de Ingezetenen behooren, en haar Quota van de Laſten ,, en ook van 't Geld tot het koopen van de geaccordeerde Goederen four- ,, neeren, ook in deeze Accoord reeds begreepen zyn, en niet afzonder- ,, lyk kunnen of mogen handelen; dat zy dus ook in alles egaal van al het ,, bedongene moeten jouiſſeeren, als behoorende onder de beſcherming ,, van die zelve Vaderlandſche Regeering daar wy onder behooren.

,, Omtrent de Escorte Militaire die zy mede krygen, in acht te nee- ,, men, vermids het wantrouwend humeur van de Negers bekend is, hen ,, tydig vooruit te laaten adverteeren, dat die kleine Escorte alleen is mede ,, genoomen, om haar lieden en het goed te dekken voor andere partyen ,, die hier of daar op den Weg mogten ontmoet werden.

Art. IX.

„ Ingevalle de Boſchnegers mogte opening geeven, dat zy in Vriend-
„ ſchap zyn met eenige andere Wegloopers, en uit dien hoofde dificul-
„ teerende om aan te neemen tegen dezelven zich te laaten gebruiken, zul-
„ len zy in dat Cas (doch anders niet) kunnen voorſlaan, zy Boſchne-
„ gers aan die hunne goede Vrienden voor te ſlaan, en hen daar toe over
„ te haalen, om mede in dit Accoord te treeden, en zich daar aan te ge-
„ draagen, en zo die dat niet wilde aanneemen, dat zy dan die Vriend-
„ ſchap zullen moeten verlaaten, en opzeggen, en hen door de Wape-
„ nen daar toe dwingen of helpen dwingen. "

De Gecommitteerden met een Onder-Officier en twaalf Soldaaten, benevens veertig Negers als Laſtdraagers, vertrokken van Paramaribo, en naderden den 30ſten September 1759, by de Boſchnegers, tot omtrent anderhalf Uur van hunne Voorpoſten, daar zy zich neêrſloegen: den volgenden dag werden de twee vrye Negers naar de Voorpoſten afgezonden: dan 't liep tot den 8ſten October aan, dat zich vier van de Boſchnegers aan hen vertoonden, die, toen ze de aankomſt der Gecommitteerden vernaamen, begeerden, dat dezelven twee van hen, met naame *Jacki* en *Adjaka*, omtrent twee ſchooten van de Legerplaats zouden komen afhaalen. Waarop Crombie (zynde Zobre zieklyk) alleen, zonder eenig Geweer, naar hen toeging, vindende hen zitten aan de overzyde van een Kreek, verzeld van den vrye Neger Coffy; zy waren op zyn aanſpraak ten uiterſte beducht en ontſteld; en een van hen reikte hem zyn bevende hand toe, zeggende al hakkelende en ſtamelende in het neger Engelſch *Dag Vriend, ſtel uw hart geruſt, vrees niet*; wanneer Crombie antwoordde, dat hy niet bang zoude zyn, alzo hy ten beſte kwam.

Vervolgens ging hy met hen naar het Camp; en na eenige Woordenwiſſeling, verklaarden zy onder anderen, dat het hen zeer lief zoude zyn, wanneer de Zaaken ten beſte werden geſchikt, en zy met de Blanken in goede vriendſchap konden leeven.

Men bepaalde nader dag wanneer hun Opperhoofd Araby zoude komen: intuſſchen kwamen de twee voornoemde Boſchnegers weder te rug,

ver-

verzeld met een menigte van hunne Bende; om het Goed te haalen dat voor hen geſchikt was, als mede om de Gecommitteerden in den Hangmat te draagen, ten einde naar de beſtemde plaats waar hunne medemakkers waren, te geleiden. De Gecommitteerden (die niet wilden gedraagen zyn) gingen met hen op weg en in ſtaatſie met de Vredevlag vooruit, terwyl door den Neger Adjaka, met hun gewoone Boſchhoorn, het Sein van derzelver aankomſt werd gegeeven, werdende van de Boſchnegers met ſlaande Trom en verder Krygsgeluid en een vliegend Wit Vaandel afgewacht.

Daar gekomen zynde, werd hen, onder een groot getal van Negers in allerlei afſchuwelyke optooizels en met geſchreeuw naar hunne gewoonte, het Opperhoofd Araby aangeweezen, die aan zyn Rechterhand twee Capiteinen en aan zyn Linkerhand een Capitein had geplaatſt. Waarop Crombie zyn aanſpraak deed, en hem opening van zyne laſtbrief gaf. Zy bedankten hem, zeggende dat 't wel was, en hem nader zoude ſpreeken.

Den Gecommitteerden werd een plaats tot hun Verblyf aangeweezen, en vervolgens door het Opperhoofd Araby met zyne verdere Officieren en onderhebbende verwellekoomd, zeggende *Oudi Mati, dag Vriend*; gelyk alle anderen van zyn gevolg: waarop Crombie hem by de hand vatte, en aan zyn rechter zyde plaatſte, als toen, naar een kort mondgeſprek, hem de Preſenten doende over geeven; over welken Araby min of meer vergenoegd ſcheen, laatende dezelven door zyn Negers ten eerſte vervoeren. Doch eenigen onder haar waren over de gezondene Goederen zeer te onvrede: want verſcheidene Opperhoofden verzeld van eenige hunner minder Officieren en een groot getal van 't Gemeen kwamen by de Gecommitteerden, wanneer de Capitein Quakoe hen in deezer voege aanſprak: „ Ik ben nooit van zints geweeſt om Vrede met de Blanken te maaken, „ en ben 't ook nog niet van zints; doch vermids de Zaak nu aldus is, „ dat de Blanken zelve by ons komen, zo zoude ik ſomtyds daar in wel „ toeſtemmen. " Een ander Neger, Boſton genaamd, ſprong zeer verwoed op Crombie toe, hebbende een Papier in de hand, zeggende: „ De „ kleinigheden op myn Lyſt ter neder geſteld, hebben de Blanken wel „ kunnen leezen, om daar van aan ons eenigen toe te zenden, maar

„ Kruid en Lood dat hebt gylieden niet willen leezen, en nu zult gy heden „ niet van den anderen ſcheiden, voor dat 't allemaal hier ter plaatſe is." Waarop een ander Officier antwoordde; „ haddenze maar twee Vaatjes „ gebragt;" het geen Boſton vervolgde, „ Ja waren 't maar twee Stoopen „ geweeſt, dan hadden wy hunne goede Intentie gezien, maar nu? Neen." Voorts gaf hy breed op, over de in Tempati beweezene dapperheid, dat hy tot driemaalen de Blanken aldaar hadde te ruggeſlagen, en dat indien hy hadde gewild, Tempati nog in zyn magt zoude zyn; en byaldien de Blanken hem weder wilden aantaſten, dat hyze met de zynen alwaarenze twee duizend, ſterk weder te rug zoude kloppen: dit zeggende, greep hy een Geweer, den Heer Crombie toevoegende: „ Zie daar ons ontbreekt niets, „ dat heb ik zelve gemaakt."

Vervolgens vatte een dier Opperhoofden, Quakoe, het woord op, zeggende: „ Hoe kunt gylieden zo raiſonneeren, wat kunnen deeze twee Blanken (meenende de Gecommitteerden) helpen dat zulks niet gezonden „ is, die zyn maar aan ons geſtuurd tot verrichtinge van hunne Zaaken; „ zy zullen ook weder geruſt naar huis gaan." Daarop zeide Boſton al wederom met een verheeve toon, aan Crombie, Gy zult zelve een Lyſt maaken, zo als ik die zal opgeeven: Crombie antwoordde, dat hy na Araby (die inmiddels was heen gegaan, om de zaaken af te maaken) zou wachten, en begaf zich in zyn Tent; daar een weinig vertoefd hebbende, kwam Boſton hem vraagen op een buiten gewoone brutaale wyze, of hy de Lyſt nog niet wilde ſchryven, en of hy hem voor zyn Jongen aanzag: ter zelver tyd kwam Araby in, en belaſtte den Heer Crombie een Lyſt der Goederen, volgens hun opgaaf, in 't Neger Engelſch, op te ſtellen, als mede een tweede van denzelfden inhoud, om aan hen door Gecommitteerden getekend over te geeven. Dat toen gedaan zynde, zeide de Heer Crombie, dat hy haar niet konde verzekeren, of 't Hof in alle deeze wel zoude toeſtemmen, vermids dit het zelve in een zeer nadeelig denkbeeld omtrent hun Boſchnegers zoude brengen, om tot een Verdrag van een algemeene Vrede zo een aanmerkelyk getal Oorlogsbehoeftes te vraagen: waarop zy hem antwoordden, dat wanneer men de thans hier by den anderen zynde magt van de Negers, buiten de geenen die nog Landwaards in waren, eens

eens aanzag, of dat voor ieder Perſoon niet maar een weinig zoude uitleveren: en dat zy geen Spiegels konde eeten, en aan één genoeg hadden, om zich allen daar in te bekyken.

Voorts werd hen gevraagd, met wat mogelykheid men deeze Goederen zouden kunnen overvoeren, aangezien dat alle deeze zo een formidable Laſt zouden uitmaaken, en hoeveel Slaaven dat men daar toe zoude noodig hebben, om dezelve ter beſtemde plaatſe te bezorgen, buiten en behalven de Koſt die voor de Slaaven ook moeſt gedraagen werden. Waar op de Capitein Quakoe antwoordde: „ Hoe of men daar nu zo veel zwaa-
„ righeid in konde maaken, te meer, om dat men deeze dingen zo me-
„ nigvuldige reiſen had moeten doen tot onderſteuning van zo veel ge-
„ duchte Commando's om hen te komen opzoeken, en die doch altoos
„ van weinig of geen nut waren geweeſt; en of 't vervoeren deezer Goe-
„ deren voor de laatſte reize tot het treffen en ſluiten van een eeuwige
„ Vrede met hen zulks niet wel waard zoude zyn.

Daarop Araby met zyne verdere Capiteinen op zyde treedende, en daar over geraadpleegt hebbende, zeide: dat zy te vreede waren, dat men dezelve zoude brengen tot aan hunne eerſte Cappewirrie, en dat zy daar een Magazyn zouden maaken, om dezelve te bergen: verders ſtonden zy den onzen een rond Jaar toe, om haar die goederen te bezorgen; van welken tyd haar twee Koorden met Knoopen zyn gegeeven, en zyn aanvang nam met den 14[den] October van dat zelve Jaar.

Voorts beloofden zy en zwoeren, geduurende dien tyd geen de minſte ſchade of nadeel aan de Blanken te zullen toebrengen, ja dat die Blanken ook alle Houtwaaren of Gebouwen, die zy in Tempati of elders mogten hebben, geruſt binnen dien tyd konden afhaalen, dat zy daar het minſte niet in hinderlyk zouden zyn.

De Heer Crombie verders met hen over verſcheidene zaaken in geſprek komende, vroeg onder anderen één hunner Officieren, of hy ook geen Negers in 't Boſch hadde? hy zeide van Neen, zo zeide de ander, dat is wonder, maar hernam hy; „ Gy Blanken ſlooft gy U niet wakker uit,
„ om zo een groot Capitaal als gy daar ziet (wyzende op die magt die
„ zich daar bevond) en nog tienmaal zo veel, thans buiten U gezicht,
„ zo

„ zo moedwillig van U te ſtooten en in 't Boſch te jaagen; hoe menig een „ is 'er onder U die daar nu niet om zucht en ſchreit, en daar ten uiterſte „ door benadeeld is, ja zelfs t'eenemaal daar door geruineerd; en wat zyn „ de redenen, immers de mishandelingen van de Blanken, en voornaame- „ lyk de onachtzaamheid en goed vertrouwen van veele Eigenaaren om- „ trent hunne Directeurs, die doorgaands zeer verbitterd en kwaadaartig „ op de Slaaven vallen. De een om dat ſomwylen een oud bekwaam Ne- „ ger, zyn werk door en door kundig zynde, aan zodaanigen wel eens zeid, „ Meeſter dat werk moet zo zyn, om dat hy ziet, dat die Directeur door „ zyne onkunde zyn Meeſter benadeeld; dan neemt zodaanige aanſtonds „ een pik tegens zo eenen arme Neger, dan is 't een Haantje, en ſteld „ hem voort by zyn Meeſter in een kwaad blaadje. Een ander drinkt zich „ den heelen dag vol, en dronken mishandelt ons naar zyn goedvinden, „ zoent onze Wyven, verwaarlooſt de Zieken, en wat dies meer is.

„ Daarom verzoeken wy U, om aan uw Gouverneur en Hof te zeg- „ gen, dat zy doch een waakzaam Oog daaromtrent gelieven te houden, „ indien zy geen meer Wegloopers willen maaken, en dat de Eigenaaren „ doch beter hun eigen goed bewaaken, en niet altoos aan de roekeloos- „ heid van een dronken of onkundig Directeur opdraagen.

Verder begon de Capitein Quakoe en zeide: „ Dat de Jooden God en „ hen te danken hadden, dat nu in deezen aanſtaanden tyd Zy en hun „ gantſche Joodſche Savaane niet vernield zouden werden, niet dat zy zich „ met hen zouden inlaaten om te vechten, maar dat zy hen voortaan zou- „ den verbranden, en dit zouden zy naar 't afloopen van eenige Planta- „ giën in 't voorbygaan hebben geoefend.

Waarop Crombie vragende, wat Plantagie dat zy doch zouden hebben afgeloopen, hem ongeveinsd zeiden, die van den Heer . . . . in Commewine; Corcabo, en daar by zeggende, dat voor al zo een Vrouw geen beheering over haar goed moeſt hebben: Killeſtyn Nova, de goede Vrede in Suriname, en Kortenduur in Perica; doch vermids de zaaken nu zo verre ten goede waren gekeerd, dat zy hun gegeeven woord niet zoude breeken, en zo de Blanken wel met hen wilden, dat zy van hunne zyde alle

blyken van hulpe en genegenheid zouden geeven, die men van hen zoude kunnen vergen.

De voornoemde Capitein Quakoe, voormaals Neger van Sara de la Para, verhaalde voorts op wat wyze hy met zyn onderhebbende Mannen een vroolyk Paaſchfeeſt met de Jooden zoude gehouden hebben, te weeten; zy zouden met hunne Brandſtoffen, die reeds klaar gemaakt waren, zich middernacht onder der Jooden Huizen begeeven hebben, wanneer zich aan weêrszyden van de Savaane vyftig Man zouden hebben verhoolen, ten einde, zo dra het te onderneemene zyn uitſlag begon te krygen, en de Jooden zich naar hun Vaartuig hadden begeeven, die vyftig Man aan weêrskanten wel gewapend hen allen zonder genade zouden omgebragt, en daar na de Plantagie Machanaim geruineerd en de Slaaven medegenoomen hebben. De reden waarom hy op zyne geweezene Meeſtereſſe zo vergramd was, was anders niet, zeide hy, dan om dat, naar zy hem veele Jaaren geplaagd, en hy haar echter veele voordeelen toegebragt had, zy tot belooning hem Neus en Ooren wilde afſnyden; zulks konde hy niet dulden, alzo hy begreep, dat zyn tronie daar min of meer door zoude geſchonden werden, waarom hy zulks niet wilde ondergaan, als hebbende het ſlecht figuur van zyne medemakkers, waar van 'er nog een by hen was, gezien, en zich hier door genoodzaakt vondt, om naar de Boſchnegers te vertrekken.

De Onderhandeling wegens de gemeene zaak nu ten einde gebragt zynde, lieten de Gecommitteerden het Opperhoofd Araby verwittigen, dat zy den 14^den^ October zouden vertrekken: waarop hy dien zelfden dag alle zyne Poſten, die vooruit waren, liet intrekken. Zy verzochten hem voorts, om eenigen van zyne bekwaamſte Perſoonen mede te geeven naar de Joode Savaane of Paramaribo, 'er by voegende dat gaarne twee van de Blanken zouden blyven: waarop Araby al lachende antwoordde en zeide:
„ zulks kan voor deeze reize niet geſchieden, doch zo de Blanken met
„ ons in een goed Verdrag komen willen, zal ik niet alleen van myne voor-
„ naamſte Lieden mede zenden, maar zelfs myn jongſten Zoon onder Uw
„ beſcherming mede geeven, om onder de Blanken te leeren. Zy kon-
„ den verzekerd zyn, dat hy altoos zoude zorgen voor hem en zyne na-

„ komelingen, dat de Boſchnegers met de Blanken in goede Vriendſchap „ zouden leeven, en het zelve met die van Sarameca (waar over men „ hem reeds geſprooken had) zouden trachten te bewerken, en dat de „ onzen niet moeſten denken, dat de Boſchnegers zo kwaad waren als „ zy werden uitgeroepen, maar dat al wat zy deeden niet dan uit nood-„ zaaklykheid geſchiedde. "

De onzen zich marſchvaardig gemaakt hebbende, verzochten Gecommitteerden Araby met zyn verdere Capiteinen afzonderlyk te mogen ſpreeken; wanneer zy zich ook terſtond met hen ter zyde begaven, en Crombie hen andermaal voorhield en vroeg of zy hun gegeeven woord niet zouden breeken omtrent het beloofde Jaar van ſtilſtand, en het uitkeeren der Slaaven die zy in dien tuſſchen tyd zouden komen te vangen, aan de onzen weder te geeven. Waarop Araby antwoordde, Aarde van de grond neemende, en naar zyn gewoone wyze zweerende, dat: „ Zo hy zyn „ Woord niet hield, God hem aanſtonds mogt dooden, en hy voortaan „ geen gezondheid of zegen mogte hebben, op 't welke alle de andere antwoordden: *Da ſo*, of amen. Vervolgens wilden Gecommitteerden van hen afſcheid neemen, wanneer Araby tegens hen zeide wacht wat; en tegens den Capitein Quakoe, ſpreekt met de Negers van die Heeren: wanneer terſtond hy Quakoe zyn donderende ſtem aldus liet hooren; „ Waar „ zyt gy Negers van de Blanken, komt hier ": Dezelve gekomen zynde, deed hy aan hen de volgende aanſpraak:

„ Gy zyt Slaaven; ik ben 't ook geweeſt, een Creool van uw Contré, „ van kindsbeen by de Blanken opgevoed; ik heb ook by die gelegenheid „ geleerd het goede en kwaade der Negers; ik weet dat onder dezelven „ veele Schelmen zyn, geneigd tot veel kwaad: Nu gaat gy met deeze „ Blanken weder naar hun Land, na dat gy hier veele dingen hebt gehoord „ en gezien wat 'er is geſchied; daarom ik waarſchouw U wel te zorgen „ dat gy noch aan Uwe Meeſters noch aan eenige Slaaven onwaarheden of ver-„ draaidheden vertelt, waar door onze goede voorneemens met de Blan-„ ken zoude kunnen vernietigd werden, want zo wy zulks ter ooren ko-„ men, dan zullen wy U levendig verbranden; gaat nu heen, en draagt „ zorge voor die Meeſters; paſt dien zieken Heer (Zobre) wel op; en

„ zo

„ zo gy van hen loopt, zullen wy U braaf afroſſen, en gebonden weder „ by hen brengen. "

Daarop hebben Gecommitteerden hen het witte Vaandel door den Sergeant Colerus laaten overbrengen, en het hunne ontvangen; voorts door Araby en alle zyne Capiteinen een eind weegs in 't Boſch geleid zynde, hebben zy aldaar afſcheid van hen genoomen en vaarwel gezegd, behalve vier hunner Officieren, die de onzen tot aan het voorige Camp, daar zy eenige dagen uitruſten, hebben uitgeleide gedaan, en daar mede van hen afſcheid genoomen, en hunnen Marſch vervolgd, zynde dus in 't begin van November behouden aan Paramaribo gekomen.

Het bepaalde Jaar van ſtilſtand verſcheenen zynde, werden vervolgens de Heeren Vieira en Colerus, door Gouverneur en Raaden, gecommitteerd, om het Vredes Verdrag, met de Boſchnegers achter Auka, verder op eenen vaſten voet te brengen: ten welken einde de noodige Preſenten derwaards zouden gezonden werden.

Alles in gereedheid gebragt zynde, zyn de Gecommitteerden den 18^den^ April 1761, met den Lieutenant Georgy, twee Tambours, twee Pypers en acht Gemeenen, als mede een en zeſtig Laſtdraagers in gezelſchap van zestien Boſchnegers, die hen ten dien einde waren komen afhaalen, van Paramaribo vertrokken. Naar eene moeilyke Reis gehad te hebben, naderden zy, den 8^ſten^ May, over een groote Kreek, klein Jouka genoemd, in hun Cappewirrie, alwaar veele Boſchnegers by hen kwamen: voorts gingen zy tot aan de Kreek groot Jouka, daar ze in een Corjaar ſtapten en overſtaken, marcheerende recht voort in Ceremonie met klinkend Spel en ſlaande Trom en Pypers in een ſchoon opengekapt Pad naar het Huis van het eerſte Opperhooft Pamo als zogenaamde Heer en Gouverneur van 't Land, dewelke vergezelſchapt was van de meeſte andere Opperhoofden. Hy bejegende en verwelkoomde hen zeer vriendelyk; en zy begroeten hem met eenige ſchooten. Van daar, naar een poos vertoevens, gingen zy naar Araby, die hen met Salvo's van zyn Volk en het roepen van hoezee, van Vrouwen en Meisjes, ontving, ontmoetende by hem dezelfde Opperhoofden die by Pamo geweeſt en reeds vooruit gegaan waren.

Vervolgens werd hen een Huis, dat redelyk wel geregeld was (gelyk men aanmerkte dat hunne meeste Wooningen waren, bestaande in een Verdieping van schoone vierkante Stylen en Balken met Palissaden omslagen en met bladeren gedekt; alle Vertrekken met een Voor- en Achterdeur voorzien; en de Grond of Vloer met een zekere Aarde zo vast gestampt en zo glad en hard dat 'er Water opvallende lange staan blyft eer het indringt), aangeweezen tot hun Verblyf, en voor 't zelve een Wagt gesteld, die 'er al dien tyd bleef post houden. Voorts werden zy van alle de Opperhoofden, beurtelings, ter Maaltyd onthaald, en dronken voor het eerst van hunne Drank, dien zy van Suikerriet maakten, en die byna als Cyder smaakte en redelyk wel te drinken was.

Onderwyle werd het Verdrag voortgezet, en de Articulen die in verschil waren gebleeven, niet zonder veel tegenspraak, meestendeels naar genoegen afgehandeld: waarop de Vrede den 22sten May is gevolgd. Eén der Opperhoofden, Boston, zeide, dat hy by God en de Waereld kon zweeren (zyn Rechterhand teffens opheffende) dat deeze Vrede niet alleen van de Creoolen of in de Colonie geboorene, maar ook van de Zoutwaternegers, zynde die uit Africa herwaards aangevoerd zyn, onverbreeklyk zou gehouden werden en naargekomen; en dat, voer hy voort, bezweere ik met onze Opperhoofden die alhier vergaderd zitten, naamelyk Pamo die het Land toebehoord, Araby die op Jouka woond, enz. En vervolgde hy, onze begeerte is, dat die geenen die van onze kant leugens of valsche geruchten komen uit te strooyen, mogten werden vastgehouden en hen daar van kennisse gegeeven werden; dat zy dan niet zoude nalaaten om alles toe te brengen wat tot een vaste en bestendige Vrede vereischt werd. Vervolgens zeide hy tot de voornoemde Opperhoofden, gylieden moet het nu bekrachtigen: waarop zy antwoorden, dat hun wil en begeerte was zo als Boston gezegd had.

De Gecommitteerden waren genoodzaakt geweest by het maaken van die Vrede, ieder een der aanzienlykste Negerinnen geduurende hun verblyf aldaar tot zich te neemen, om des te vaster van de Vrede verzekerd te zyn, en wyl ook hun vertrouwen op de Blanken daar door merkelyk zoude versterkt werden.

Na

Na dat dan tot dus verre alles afgehandeld was verzocht Boſton aan de Gecommitteerden, dat zy aan Gouverneur en Raaden geliefden te zeggen, dat de Vrede van hunne kant vaſt, beſtendig en onverbreekelyk gehouden zou werden; maar dat het Hof toch wilde voorzien tegens de kwaade regeeringe op de Plantagiën: want wanneer de een of andere Neger by hen mogte komen, die door geweld in 't Boſch was gejaagd gelyk den Blanken wel bekend was dat gebeurde; zou het hen zwaar vallen een diergelyken Neger boven alle kwellingen die hy van zynen Meeſter heeft uitgeſtaan, in handen van de Juſtitie te leveren: andere Negers die Kwaaddoeners, Doodſlaagers, of Vergiftigers mogten zyn, zouden zy, zonder de minſte twyfeling overleveren.

Voorts gaf het Opperhoofd Pamo één van zyne Zoonen aan de onzen tot Gyzelaar mede, die toen de te rugreize aannamen naar Paramaribo, en aldaar in 't begin van July 1761, zyn aangekomen.

In October van dat Jaar werd de Mayor Meyer derwaards gezonden om de Vrede volkomen te ſluiten, en de Geſchenken te overhandigen. Hy kwam bezyde een oud Dorp, het welk door den Burger Capitein de Moor, voorheen was ontdekt en vernield; en nam zyne Legerplaats met honderd zeſtig Soldaaten en vier honderd vyftig Slaaven aan den Weſtkant van een Kreek, die op dezelfde hoogte lag, en in de Marowine uitwaterde. Het Opperhoofd van de Boſchnegers, Araby had zich met zyn Volk aan de Zuid-Ooſtzyde van deeze Kreek nedergeſlagen.

De ordre hem, door Gouverneur en Raaden, medegegeeven, beſtond om met hen de Vrede te bekrachtigen, ingevolge de Articulen hem ter hand geſteld; en dat hy geene Preſenten zoude afgeeven alvoorens hy Gyzelaars in handen had.

De Negers weigerden Gyzelaars te geeven, en vroegen ſtoutelyk om de Preſenten; aanbiedende echter alvoorens den Eed van Vrede en getrouwheid te doen; maar dat het hen moeſt vryſtaan de Gyzelaars zelfs af te brengen; bedreigende anders de Magazynen van hem Mayor te zullen plunderen.

De Mayor beſloot hierop, niettegenſtaande de Capitein Reinet en Lieutenant Buiteling zich hier tegenſtelden, de Preſenten over te geeven.

Echter waren twee Raaden van Politie, benevens de Fiscaal en Secretaris gecommitteerd zich op de Plantagie Rama op te houden, ſchuins over Auka liggende, om by onvoorziene voorvallen, by der hand te zyn. Deeze den Mayor Meyer ziende te rug komen, met de helft van zyn Detachement, hebbende achtergelaaten den Capitein Reinet en Lieutenant Buiteling met verſcheidene Zieken, die drie Dagen daar na te Auka aankwamen; zeiden hem het arreſt aan; werdende de Fiscaal gelaſt zyn actie tegens hem te maaken. Doch by geluk hielden de Aukaanen hun woord, en bragten drie Gyzelaars af, die zy in handen van de gemelde Raaden van Politie ſtelden.

Zeſtien Capiteinen van de Negers hebben voorts het Verdrag geteekend, en men was verpligt, het zelve boven en behalve den gewoonlyken Eed, die by de Chriſtenen gebruikelyk is, te bekrachtigen, volgens de manier der Negeren: naamelyk, aan ieder der Partyën werd een opening in den Arm gemaakt, en het daar uit vloeijende Bloed in een Calabas, waar in Water en een weinig Aarde was, opgevangen; waarna de Chriſtenen, zo wel als de Negers, altemaal, van dit mengzel gedronken hebben. Vervolgens ſprak de Prieſter der Negeren den Vloek uit over allen, die dit Verdrag zouden breeken of overtreeden. De voornoemde Gecommitteerden van den Raad beveſtigden dit Verdrag te Auka, en namen met zich de gemelde drie Gyzelaars, die op het Fort twee Dagen hebben vertoefd en aldaar wel onthaald zyn. Na dien tyd hebben zy de Vrede wel onderhouden; en verſcheidene weggeloopene Negers, waar voor zy de vaſtgeſtelde belooning ontvongen, wederom gebragt.

De Vrede met de Tempati Negers achter Auka nu zyn beſlag hebbende, zocht men mede dezelve met de Saramecaanſche Negers te vernieuwen; ten welke einde Quakoe, de weggeloopene Neger van Sara de la Para een Jodin, als voorheen gezegd is, zynde een zogenaamde Capitein van de Negers en door hen Fiscaal genoemd, en om zyn verſtand dikwyls als Gezant aan de Blanken gezonden, aangenoomen had dezelve insgelyks te bezorgen: doch hy zulks niet willende of durvende onderneemen kwam daar niets van. Zy werd nogthans door het volgende geval bewerkt:

Zekere Saramecaanſche Neger, genaamd *Wili*, had tot Vrouw een Negerin

gerin, welke in haare Jongheid, omtrent elf of twaalf Jaaren oud, van een Joodſche Plantagie was geroofd. Deeze Wili in onmin met *Zamzam* geraakt, had verſcheidemaalen met hem een Kogel gewiſſeld, en begaf, om zich van hem te wreeken, (die altoos tegens de Vrede met de Blanken geweeſt was) op raad van zyn Vrouw, zich achter het Dorp van Zamzam om, met zyne drie Zoonen na de Negers van Auka, daar hy aan het Opperhoofd Boſton kenniſſe gaf van zyne genegenheid en die der andere Saramecaanſche Negers tot de Vrede; die zulks ten eerſten aan den Gouverneur liet weeten: waar toe Gouverneur en Raaden zeer genegen waren.

Waarop de Heer Louis Nepveu, op den 12den February 1762, zich aanbood, om de Saramecaanſche Negers, die zich by de bevredigde Boſchnegers van Auka ophielden, te gaan afhaalen.

Ten dien einde werd hy derwaards gezonden met laſt om ſlechts eenigen der voornaamſten en niet allen dezelven Negers aan Paramaribo te brengen, hoewel naderhand deeze laſt veranderd werd, en hy hen moeſt trachten te overreeden om allen derwaards te komen, doch zulks niet kunnende verkrygen dan een of twee van de hunnen als Gyzelaars mede te brengen, wanneer men de overigen, volgens hun aanbod, in de Maand Auguſtus by den Mond van de Sara-Kreek zoude afhaalen; echter moeſt hy aan hen geene Geweeren over geeven voor dat zy een' ſtilſtand van Wapenen tot de Maand Auguſtus hadden geſlooten.

Ingevolge van dien, ſloot hy een proviſioneel Beſtand, en bragt vier of vyf Saramecaanſche Boſchnegers mede in Paramaribo, die met Kleederen voorzien en eenige kleine Geſchenken gegeeven werden, behalve dat hen een Gulden daags voor Koſtgeld werd toegelegd.

Ondertuſſchen was, op den 21ſten Maart, beſlooten aan de Saramecaanders die zich op het Dorp Bongo Dottie ophielden, te vereeren, twee Jachtgeweeren, twee Stoopen Kruid te ſamen vyf of zes Pond, eenige Koraalen, twaalf Bylen, twaalf Kapmeſſen, vierentwintig Scheermeſſen en twee honderd Ellen aan Chamoiſen, Katoen en Dobbelſteen.

Vervolgens werd beſlooten gemelde Heer Nepveu weder derwaards te zenden, om een finaale Vrede met die Negers te ſluiten. Hy vertrok ten dien einde, in dat zelfde Jaar, met een klein Commando, en ſloeg zich,

den 17^{den} Augustus, neder een vierde Myls beneeden de Sara-Kreek, op een Eiland door de daar omloopende Kreeken geformeerd. Telkens werden eenigen na boven gezonden om te verneemen of 'er geen Negers van Sarameca afkwamen, 't Liep tot 31 Augustus aan dat men den Neger Wili (met welken achter Auka gehandeld was) eerst vernam, die eenige dagen daarna gevolgd werd van verscheidene Opperhoofden met omtrent twee honderd Man, meest allen gewapend met Snaphaanen, doch waar van maar vier of vyf geladen waren. Den 18^{den} September begon men met dezelven in onderhandeling te treeden tot 's anderendaags, als wanneer een Verdrag van Vrede met elf tegenwoordig zynde Opperhoofden of derzelver Representanten werd aangegaan, van den volgenden Inhoud.

Art. I.

„ De voorsz. Boschnegeren van „ boven Sarameca en Suriname zul- „ len met vergiffenisse van het ge- „ passeerde, erkend werden voor „ Vrye Lieden, mids zy immer of „ ooit meer eenige Vyandlykheden „ pleegen tegen de Blanken, of „ Christenen, of Jooden, ook Vrye „ Indiaanen hier inne begreepen.

„ Zyn te vrede, en belooven „ stiptelyk na te komen.

Art. II.

„ Alle haare Dorpen zullen zy „ moeten aanwyzen, en zo 'er Dor- „ pen zyn, 't zy van Negers of In- „ diaanen, die met hen in Vriend- „ schap leeven of Correspondentie „ hebben, zullen zy die aanwyzen „ en tot de Vrede overhaalen, of de- „ zelven helpen uitroeijen.

„ Zyn mede te vrede en neemen „ zulks aan.

Art. III.

Art. III.

„ Zy zullen blyven woonen daar „ zy nu zyn, en zo zy willen van „ Woonplaats veranderen, zullen zy „ daar van alvoorens kenniſſe moe- „ ten geeven, en daar op eerſt de „ Approbatie van de Regeering dee- „ zer Landen afwachten.

„ Beloven trouw zulks na te „ komen.

Art. IV.

„ Zy zullen opgeeven wie haar „ Opperhoofden zyn, en by affter- „ ven of veranderen eerſt kenniſſe „ moeten geeven wie in de plaats „ komt, om van de Regeering ge- „ approbeerd en erkend te werden.

„ Beloven als boven.

Art. V.

„ Zy zullen alle Slaaven die ſedert „ de Onderhandeling van Vrede, „ door de bezending van die achter „ Auka by haar begonnen, overle- „ veren zonder eenige achterhoudin- „ ge, of die zy komen te vangen, het „ geen zy zonder eenige onderzoek „ of Conniventie zullen doen, ten „ eerſten wel bewaaren en afzenden „ by den Heer Gouverneur en waar „ voor aan haar zal werden betaald „ van tien tot vyftig Guldens, naar „ maate de ver- of nabyheid der plaat- „ zen daar zy die zullen vangen, en

„ Als op Art. I, II, III en IV.

„ zullen die wederom gebragte Slaa-
„ ven, na welgevallen der Blanken,
„ met de Dood of anders na bevin-
„ ding gestraft werden: dat ten dien
„ einde niet zal mogen voorgewend
„ werden, dat de Slaaven die by hen
„ komen het hebben gedaan uit hoof-
„ de van mishandelinge van hunne
„ Meesters of anderen, dewyl de
„ Regeering hier alleen toekomt daar
„ over kennis te neemen, en de
„ kwaade Meesters te straffen.

Art. VI.

„ Zy zullen onder geen pretext
„ hoe genaamd eenige Slaaven by haar
„ mogen houden, met aanneeming
„ om alle en een ieder onder hen,
„ groot of klein, die zulks zouden
„ onderneemen, of deeze Vrede in
„ eenige maniere te Contravenieeren,
„ ten eersten tot de uitgaave te dwin-
„ gen en behoorlyk te straffen. Ook,
„ des noods, toestaan, in geval
„ zulks door eenig Opperhoofd mogt
„ gedaan werden en dat zy die niet
„ ten eersten en wel uiterlyk binnen
„ een Maand konde dwingen, dat de
„ Blanken by hen komen met een
„ Commando, om de zodaanige daar
„ toe te noodzaaken, en te straffen;
„ alzo de zulke die eenige Slaaven
„ verbergen, zullen gehouden wer-

„ Beloven als voren.

„ den

„ den als breekers van de Vrede en „ van haare Vryheid vervallen, in „ welke gevalle zy zich met de Blanken zullen moeten voegen en dezelven trouwelyk adfifteeren in „ allès.

Art. VII.

„ Zo dra zy van den Heer Gouverneur of de Regeeringe alhier „ kenniffe krygen van eenige defertie van Slaaven, zullen zy ten eersten daarop uitgaan om die te vangen en tegens de Premie invoege „ voorfz. uit te leveren.

„ Beloven als voren.

Art. VIII.

„ Zy zullen ook, in geval van „ Muitery der Slaaven, of van buitenlandfche Vyanden ten eerften „ daar van verwittigd zynde, alle adfiftentie doen, zullende hun Opperhoofden zorgen, dat in zo een „ geval de gevraagde Manfchappen „ geleverd werden ter Plaatze en onder de order van die geene die door „ den Heer Gouverneur of Gouverneur en Raaden zullen aangeweezen werden, en in alle voorvallende gelegenheid de Blanken te adfifteeren en ten meefte nutte te „ zyn. Ook, ingeval de Bofchnegeren onze Slaaven mogten op-

„ Idem.

„ houden of anders de Vrede mog- „ ten breeken en de Blanken over- „ last doen, zullen zy de Blanken „ adsisteeren om dezelven daar toe „ te dwingen.

Art. IX

„ In geval van noodzaaklykheid, „ zullen zy vyf of zes van de haaren „ mogen herwaards zenden, waar „ toe haar een Teken, om te kun- „ nen passeeren, zal gegeeven wer- „ den, welk zy ten eersten en direct „ by den Heer Gouverneur zullen „ adresseeren, zonder zich ergens „ buiten Permissie te mogen ophou- „ den, zonder dat 'er meerder ge- „ lyk zullen mogen komen, ten „ waare het noodig mogt zyn tot „ Escorteeringe van weggeloopene „ Slaaven, in welk geval aan haar „ prompt zal werden betaald en zon- „ der dat men gehouden zal zyn hen „ Kost of onderhoud te geeven.

„ Zyn te vrede zich te vervoegen, „ en de order van zyn Excell: en den „ Hove t'allen tyde te gehoorzaamen.

Art. X.

„ Zy zullen alle Jaaren tot vyftig „ in getal af komen aan de kant van „ Sarameca tot aan de Kreek Arwat- „ ticabo, of Wanica, of aan de kant „ van Suriname tot aan Victoria met „ alle soorten van Vee, Hout, Cor- „ jaaren, Katoen of andere Goede-

„ Zyn hier mede vergenoegd maar „ zeggen, dat zy de Rivier van Sara- „ meca zelden bevaaren of af komen „ zullen.

„ ren

„ ren aan Paramaribo of elders zullen, willen zenden, zullen zy niet ſterker dan acht of tien teſſens mogen af komen, en daar van als mede van haar Negotie of Goederen ten eerſten by haare aankomſt kenniſſe geeven aan den Heer Gouverneur Doch zullen des avonds naar acht Uuren niet mogen op Straat zyn, om niet voor Slaaven aangezien en moeilykheid te ontmoeten; gelyk zy ook alhier met geen Meſſen of Geweer langs Straat zullen mogen gaan.

„ Wegens na acht Uuren over Straat te gaan vraagen zy, dat zulks hen zo wel als aan de Aukaanen mag toegeſtaan werden; en verzoeken om een Teken van 't Land te mogen hebben, om onderſcheiden te werden van de andere Vrye Slaaven.

„ Zyn gewillig na te komen.

Art. XI.

„ Zy zullen gehouden zyn de Blanken alle reſpect te bewyzen, Even als andere vrygemaakte alhier. En in geval van verſchil met eenige Blanken, of dat hen eenig kwaad of moleſt werd aangedaan, zullen zy gehouden weezen hunne klagten te brengen by den Heer Gouverneur, die naar bevinding van zaaken, het zelve zal laaten onderzoeken en Recht wedervaaren; gelyk zy ook gehouden zullen zyn te ſtraffen alle de zodaanige onder hen, die eenig kwaad of moleſt komen te pleegen zelfs tot Doodſtraffen toe, en dezelven, des noods, overleveren,

„ vooral die iets komen te doen, „ tegens dit Verdrag ofte tot verbreeking der Vrede; gelyk ook de „ Blanken bevoegd zyn om allen, „ die van hen by de Blanken pexeeren, te vangen en te ſtraffen.

Art. XII.

„ Zy zullen nooit met die van „ achter Auka een byzondere Vrede „ buiten kennis van de Blanken maaken, noch dezelven in eenig geval hoe ook genaamd, tegens de „ Blanken adſiſtentie doen.

„ Beloven zulks in acht te neemen.

Art. XIII.

„ Tot beveſtiging van deeze Vrede werd haar toegelegd het geene „ zy gevraagd hebben, en hen geaccordeerd van Gereedſchappen „ als anderszins, volgens de Lyſt „ hier by gevoegd.

„ Waar tegens zy van hunne zyde tot meerdere verzekeringe zullen overleveren, vier Gyzelaars alle eige Kinderen van Opperhoofden. Gelyk zy ook deeze Vrede „ op de Solemneelſte wyze zullen „ moeten bezweeren, in welken Eed „ ook zal begreepen werden, dat de „ over te levere Gyzelaars wezenlyk „ eige Kinderen van Opperhoofden „ zyn, met de benaaminge derzel-

„ Zyn bereid de gevraagde Gyzelaars te geeven, en alles na te „ komen en te doen.

„ ven

„ ven, als mede by welke Vrouw „ die verwekt zyn; zullende alle de „ Opperhoofden die niet kunnen ko- „ men, de andere, die komen moe- „ ten magtigen om de Vrede te slui- „ ten en te beëdigen, die gehouden „ zullen zyn alle de naamen der Dor- „ pen en Opperhoofden op te gee- „ ven en ook te zweeren, dat 'er „ geen meer of andere zyn, ofte „ wel op te geeven welke niet mede „ in de Vrede treeden, die zy zul- „ len moeten daar toe dwingen, of „ uitroeijen, zullende de Gevange- „ nen die zy krygen, buiten onze „ weggeloopene Slaaven, aan ons „ mogen verkoopen.

„ Verklaaren en bevestigen het „ met hunne gewoonlyke Eed, geen „ meerder Dorpen en Opperhoof- „ den te hebben, dan zy reeds heb- „ ben opgegeeven.

Art. XIV.

„ Zy zullen gehouden zyn de „ Goederen die hen present zullen „ gegeeven werden van Victoria te „ haalen.

„ Zyn bereid zulks te doen als „ het anders niet kan zyn.

De Articulen van dit Verdrag werden door de voorsz. Opperhoofden van de Negers bevestigd twee Dagen daar aan, op de volgende wyze:

Zy namen Aarde en Water; en ieder Opperhoofd stelde een Kind of Jongeling voor zich, neemende God hier boven tot getuigen: vervolgens spraken zy met eenige Ceremoniën den Vloek uit over die geene, die ieder Articul van dit Verdrag zoude breeken of overtreeden: ondertusschen telkens een weinig van dat mengzel aan de gedachte Jongelingen te drinken geevende.

De Heer Nepveu verklaarde daar mede genoegen te neemen, en gaf hen

hen wyders te verstaan, dat 'er geen sterker teken en bevestiging konde zyn, dat de Blanken hen meenden de bedonge Vrede te laaten genieten, dan datze hen Kruid, Lood en Geweer geeven, alzo zy geen Luiden, daar men geen Vrede mede wil houden, daar mede voorzien. 't Welke zy ook toestemden, zonder het minste gewag te maaken van eenigen Ceremonieeelen Eed van onze zyde.

Vervolgens hebben zy aan gemelden Heer Nepveu overgeleverd vier Gyzelaars met naame *Darie*, *Corjo*, *Cimbia*, *Dosou*; echter verklaarden zy dat het geen eige Zoonen maar Nabestaanden van de Opperhoofden waren, en dat zy die tegens eige Kinderen zouden uitwisselen, wanneer zy de Rest der Goederen zouden komen afhaalen. Waarna de Presenten aan hen zyn overgegeeven, ook die voor de twee afweezende Opperhoofden der Dorpen Parake en Matjara, Zamzam en Christoffel, (welken met de andere overhoop lagen) indien zy in den Vrede wilde treeden, zullende anders daar toe door de overigen gedwongen worden. Doch zy vonden dat het vry weinig was naar maate zy sterk waren. Men stelde hen echter volkomen te vreeden met te zeggen, dat men nu eerst gekomen was om het Verdrag te sluiten, en dat deeze Goederen alleen om hen by voorraad te gerieven waren mede gezonden, doch dat het resteerende van dien hen zoude gegeeven worden, zo dra het uit Holland zoude zyn aangekomen.

De Dorpen en Opperhoofden van Sarameca door hen opgegeeven, waren als volgt:

Dorpen.	Opperhoofden.
Wannie.	Darie, Gouverneur.
La Motte.	La Motte.
Matawarri.	Coffy.
Acoro Kreekje.	Alitoo.
Jan Werie Kreekje.	Abram.
Attama Pandassie.	Attama, het 2[de] Opperhoofd.
Parake.	Zamzam.
Dousjoe Kreekje.	Quakoe.

Con-

Afbeelding der Touringas, volgens de tekening door de Societeit van Suriname aan de Hollandsche Maatschappy der Wetenschappen te Haerlem gezonden.

J. v. Schley, [illegible]

Congo Kreekje.	Primo.
Matayone.	Matthysje.
Awana.	Mufinga.
Touvinga.	Magondi, zynde eene Urbiene, Gouvernante der Touvingas.
Cabrialte.	Foelon.

De verdere Dorpen meer bovenwaards waren hen nog niet bekend, maar wel aan de Touvingas en de Acoeriers, die, volgens hun zeggen, daar geweeft waren, en nog meer andere Dorpen verre achter deeze hadden ontdekt, die zeer geregeld waren gebouwd, en waar de Negers alle gevlochten Hair hadden, dat om hun Hoofd was gebonden, en waar eenige van deeze Negers als *Caboegers* 'er uitzagen; men voegde hierby dat waar zy woonden alle Savaanes waren, vol Koebeeften, langs een zeer breed groot Water, (*) en dat ook aan de zyde van Sarameca Bergen waren, alle van witte Klip of Steen.

Aangaande de Touvingas of twee vinger Negers merkt men aan, dat het een Volk is, dat flechts twee dikke Vingeren aan Handen en Voeten had, op de wyze als een Kreeften fchaar, zo als in de nevensgaande Tekening blykt. Het Gewricht van de Hand is iets dikker dan dat van een middelmaatig Menfch, de Duim en Pink meer dan tweemaal zo dik als gewoonlyk, beftaande uit één Lid, zynde het bovenfte toegeboogen einde als een Stuk Vleefch, waar op een bewys van Nagel zit; de Palm van de Hand is niet met Gewrichten maar als aan malkander gegroeid, fchoon men de fcheiding eenigszints voelen kan. Sommigen hebben echter aan de Handen drie of vier mismaakte Vingers, gelyk in de Schildery van de eerfte Touvinga die aan Paramaribo kwam, en aan de Hollandfche Maatfchappy der Wetenfchappen te Haarlem, door de Heeren Directeuren der Societeit van Suriname, gezonden, blykt Doch volgens getuigenis van de Heeren

(*) De Heer Louis Nepveu is van gevoelen, dat dit breede Water *Parima*, moet zyn, wyl het Land van Parima, volgens de Kaart, zich die ftreek uitftrekt ten Ooften en Weften, en in de breedte ten Zuiden en Noorden.

Heeren Zee Capitein W. May en Louis Nepveu, als mede van een Neger die dezelven te Paramaribo gezien hebben, zyn 'er naderhand geweest, zo als in myn Plaat te zien is. Na het sluiten der Vrede met de Negers van Sarameca, gingen zy publicq door Paramaribo: zy zyn kloek van gestalte gaande een weinig bukkende; hun Aangezicht is langwerpig; in plaatse van een Baard hebben zy hier en daar een Vlok Wol aan de Kin: zy zyn grof van Spraak, spreekende meest Neger Portugeesch; doch de Tong buitengewoon dik hebbende zynze moeilyk te verstaan. Veelen oordeelen, dat het geen gantsch Geslacht of Volk is, maar alleenig een Familie, die of toevallig, of door een gebrek der Natuure dus mismaakt zyn. Dit Geslacht begint zeer te verminderen, ja zelve, mogelyk door vermenging met andere, sterk te verbasteren.

De meergenoemde Heer Louis Nepveu werd voor zyne aangewende vlyt en iever by den Hove toegelegd, behalve twaalf honderd Guldens voor zyn verschotten, een Jaarlyks Pensioen van vyf honderd Guldens, en door de Societeit vereerd met een Zilveren Vaas tot een Koffykan.

Naderhand werd de Vaandrig Dorig met de nog achtergeblevene Presenten naar Sarameca gezonden, om dezelven aan de Opperhoofden aldaar over te geeven. Doch door bovengemelden Zamzam ontmoet zynde en de Taal noch niet magtig, liet hy zich overhaalen, om hem de Goederen ter verdeeling in handen te geeven, welke de meeste onder zich sloeg, en het Opperhoofd Musinga t'eenemaal misdeelde.

Deeze Musinga, die de magtigste onder de Negers was, misnoegd zynde dat hem, volgens het Verdrag, geen Vereeringen waren gezonden, waar by kwam dat hem belet werd zyne Waaren Sarameca af te voeren en aan de Kreek Wanica ter Markt te brengen, het geen hem, als te ver van de Rivier Suriname afleggende, zeer nadeelig was, en waar over hy te vergeefsch zyn klagten te Paramaribo had verzocht in te brengen, wyl men hem den toegang geweigerd had: besloot met 'er daad eenige Plantagiën af te loopen en wel honderd vyftig Slaaven mede te voeren.

Hierop werd gemelde Vaandrig Dorig met honderd zestig Man tegens hem afgezonden; welken hy sloeg en vruchteloos deed te rug trekken.

Echter Vrede met de Blanken, die hy altoos genegen was geweest, zoe-

kende

kende te maaken, ſtelde hy zeſtien Slaaven aan die van Etja ter handen; waar voor hem ook de Premie van vyftig Guldens betaald werd. Vervolgens gemelden Dorig by zich ontboden hebbende ſtelde hy hem zynen misſlag en de reden zyns misnoegens voor oogen, en ſloot met hem toen de Vrede; geevende hem tevens acht en vyftig weggeloopene Slaaven wederom, met beloften van met het aanſtaande Drooge Saizoen de overigen te zullen af brengen.

Sedert de gemaakte Vrede met de voorheen gemelde Boſchnegers achter Auka en die van Sarameca, zyn 'er verſchiedene Slaaven, die het wegloopen nog onderſtaan hebben, te rug gebragt en geſtraft, waar door de Luſt tot die zamenrottingen vry wat is ingetoomd. Echter zyn 'er nog neſten buiten dien; als tuſſchen boven Cottica en de Marrewine, die verſcheidene invallen hebben gedaan, in Cottica en in de Mot-Kreek; ook een aanſlag geſmeed hebben met de Slaaven van Nacaracabo; die reeds zyn op weg geweeſt doch achterhaald en geſtraft. Zelfs achter Paramaribo in den hoek die de Lagerwal uitmaakt en tot aan Sarameca loopt, is een neſt al van lange Jaaren; daar Slaaven naar toe loopen, en daar men zeer dikwyls op uit heeft gezonden; doch vermidsze aldaar, aan den Zeekant, ontoegangkelyke plaatzen in de Mangroe en Moeras Landen hebben, daarze zich in verbergen, heeft menze noch niet kunnen uitroeijen: voorts zyn 'er veele zulke Schuilplaatzen, daar geduurig eenige Slaaven by elkander rotten en veel ſpels veroorzaaken.

Wat al gehaſpel de Regeering geſtaadig heeft met de bevredigde Negers om hen de gevangene Slaaven die ſedert het Verdrag weggeloopen en by hen gekomen zyn, te doen uitgeeven, en hoe zy telkens met het voorgeeven van anderen Conditien, vooral van meer Kruid en Lood te moeten of te willen hebben, voor den dag komen, en wat men al voor behendigheid moet gebruiken om die Vrede in ſtand te houden: kan hier niet wel omſtandig beſchreeven worden, alzo 't een geheel Boekdeel zou kunnen uitmaaken.

Wy hebben voorheen eenig gewag gemaakt van de Onluſten die, onder het Bewind van den Heer Gouverneur Mr. Jan Jacob Mauricius, te Suriname waren ontſtaan, tuſſchen de Regeering en eenige Ingezetenen of Eigenaars

naars der Plantagiën aldaar; welke van tyd tot tyd merkelyk de overhand hebben genoomen en heevig vervolgd zyn met klagte op klagte aan hun Hoog Mogenden; tot dat eindelyk wylen zyne Doorlugtigste Hoogheid, Willem den IV, Prins van Oranje, Erfstadhouder der Vereenigde Nederlanden, in 't laatst van Mey des Jaars 1750, door de Heeren Staaten Generaal gemagtigd werd, om de oorzaak van die Oneenigheden op te spooren, en de Volkplanting, ware 't mogelyk, door wegneeming dier Verschillen wederom in ruste te brengen. Hierop heeft wylen zyne Hoogheid, ter bescherming van de Colonie, derwaards gezonden een Regiment van zes honderd Man, geligt uit alle de Garnizoenen deezer Landen, onder den Heere Baron Spörke als Opperbevelhebber over de Troepen, en teffens eersten Commissaris met byvoeging van nog twee anderen, naamelyk de Heeren Bosschaart en de Swart Steenis, omme kennisse te neemen van de opgemelde klagten en zaaken aldaar, en na bevindinge de noodige schikkingen te maaken; welke ter herstellinge van de ruste aldaar hebben gemeend best te zyn, eenige Raaden van Politie en Crimineele Justitie, zonder gevolg en behoudens hunnen goeden Naam en Faam, van hunne Bedieningen te ontslaan, en anderen in derzelver plaats te benoemen; en vervolgens op gelyke voet den gemelden Heer Gouverneur, behoudens zyne Eer en Gagie, ter verantwoording naar het Vaderland op te zenden; zynde den voornoemden Baron Spörke bevoegd in zulken gevalle 't Gouvernement op zich te neemen: gelyk denzelven ook heeft gedaan, en daar in tot zyn dood, die niet lang daar na voorviel gecontinueerd, na een bekoomen Acte deswegens van de Heeren Directeuren der Colonie.

Tot het vinden der Onkosten die noodig waren tot het zenden van Commissarissen en Militie naar Suriname, werd by eene Resolutie van hun Hoog Mogenden van 23sten July 1750, een vaste voet en schikking gemaakt, naamelyk, dat in een Somma van honderd vyftig duizend Guldens, waar op de voorsz. Onkosten waren begroot, een vierde by de Societeit en drie vierde by de Eigenaars der Plantagiën, Ingezetenen en Naviganten zoude worden gedraagen, en dat dus de Societeit daar toe zoude opbrengen zeven en dertig duizend vyf honderd Guldens eens, en de Eigenaars, Ingezetenen en Naviganten honderd twaalf duizend vyf honderd Guldens mede

eens,

eens, blyvende de Tractementen en Soldyen van de Officieren en Militie voor Reekening van den Staat op den Voet, zo als dezelve wederzydſch betaald moeten worden.

Dat om de voorſz. drie vierde te vinden zou werden geheven voor de twee eerſtkomende Jaaren een Hoofdgeld van twee Gulden op ieder Hoofd, te betaalen alle half Jaaren de helft, naamelyk een Gulden, op te brengen by alle In- en Opgezetenen, zo Planters, Ambagtslieden, als Bedienden, niemand dan de Militie en die daar toe gehooren, daar van uitgezonderd, en dat het zelve Hoofdgeld by een iegelyk voor zich zelfs zou moeten werden betaald, en by de Meeſters voor de Slaaven.

Dat voorts de Reeders, of Schippers van de Nederlandſche en Engelſche Schepen en Vaartuigen, zouden betaalen na evenredigheid van derzelver grootte, te weeten van de Nederlandſche Schepen zes Guldens Hollandſch Geld, van ieder Laſt, drie Guldens op het uitgaan en drie Guldens op het inkomen, boven het gewoonlyk Laſtgeld, en zulks ook voor de twee eerſtkomende Jaaren, wel verſtaande; dat geduurende dien tyd geen hooger Vrachten zouden mogen werden bedongen dan voor den eerſten Mey 1750. genoten zyn geworden, en dat de heffinge van het voorſz. Hoofdgeld, en van de Laſtgelden op de Engelſche Vaartuigen zoude ingaan een Maand na den ontvangſt van gemelde hunne Hoog Mogende Reſolutie, en die van de Nederlandſche Schepen hier te Lande, met den eerſten Auguſtus des zelven Jaars. Wyders werd goedgevonden en verſtaan, dat de Ontvangſt van het voorſz. Hoofdgeld zou geſchieden door den Ontvanger der gewoonlyke Hoofdgelden van de Societeit, en dat de Ontvangſt van het Laſtgeld der Nederlandſche Schepen hier te Lande, gelyk mede van het Laſtgeld van de Engelſche Vaartuigen zou geſchieden door de Ontvangers van de Societeit, die de Ordinaris Laſtgelden invorderden, welke Ontvangers gehouden zouden zyn van tyd tot tyd, aan zyn Hoogheid over te zenden, een Lyſt van het beloop van hunne ontvangſten, met een reſtant Lyſt van 't geene nog moeſt inkomen, en vervolgens te houden een apart en ſeparaat Boek van Ontvangſt en Uitgaaf van dezelve, en na het einde van elk Jaar een dubbeld daar van aan zyn Hoogheid te laaten toekomen, om by Hoogſtdenzelven te werden nagezien en na bevindinge

geapprobeerd. En op dat geen van deeze Penningen tot andere einden werden uitgegeeven, werd zyne Hoogheid verzocht, te bezorgen, dat daar uit geen betaalingen, dan op deszelfs bevel mogten geschieden, en te effectueeren, dat de vyftig duizend Guldens uit het verhoogde Last- en Veilgeld opgeschooten, hoe eerder hoe beter en uiterlyk voor het verschynen van het tweede Jaar wederom mogten werden uitgekeerd. Voorts werd ook goedgevonden, dat in geval de Penningen met dien spoed, als by aanhouden zoude werden vereischt, uit de voorsz. heffingen niet zouden kunnen werden gevonden; de Directeuren van de Societeit na overleg en met goedvinden van zyne Hoogheid, zouden werden gevolmagtigd, zo als dezelven voor als dan gevolmagtigd werden, om de benoodigde Penningen daar toe te mogen opneemen, mids dat dezelve wederom uit het voorsz. Hoofd- en- Lastgeld, en uit het furnissement van de Societeit afgelost zouden moeten werden, en in zo verre eenige Penningen zouden mogen komen over te schieten uit de voorsz. Hoofd- en Lastgelden, dezelven zouden blyven verbonden voor de Cas tegen de Wegloopers, of anders daar van geschikt, zo als zyn Hoogheid na deszelfs hooge wysheid ten beste van de Colonie bevinden zou te behooren: gelyk mede aan de Directeuren van de Societeit een vierde zou werden uitgekeerd van het geene minder dan een Somme van honderd vyftig duizend Guldens zou werden uitgegeeven.

Welke voorsz. Last- en Hoofdgelden sedert nog voor één Jaar moesten opgebragt worden, volgens Resolutie van hun Hoog Mogenden, van den 23sten Juny 1752, om reden dat de toenmaalige toestand der Colonie vereischte, dat de gemelde Militie door wylen zyne Hoogheid derwaards gezonden, daar nog voor eenigen tyd moeste blyven.

Midlerwyl waren de twee andere Heeren Commissarissen naar het Vaderland te rug gekeerd, alwaar dezelven van hunne bevindinge en verrichtingen verslag hebben gedaan: gelyk ook de Heer Gouverneur Mauricius zyn verantwoording deed: waar na die zaaken en de aanklagte ten zynen lasten zyn gesteld ter onderzoek van den Hoogen Raad in Holland, die denzelven Heer Gouverneur Mauricius hebben zuiver en vry verklaard van alle de tegens hem ingebragte beschuldigingen, en voorts eenige Procedures aangevan-

gevangen tegen de voornaamſte aanvoerders van dat werk of derzelver uitvoerder: doch 't welke, met een ſchadelooshouding aan gemelden Heer Gouverneur, door een algemeene Vergiffenis, toenmaals is gedempt. Waarop de Heer Mauricius, in Auguſtus 1753, ter Vergadering van de Heeren Directeuren der Societeit van Suriname, zyn Ontſlag van het Gouverneurſchap dier Colonie heeft verzocht en bekomen. Die nader begeerte heeft de omſtandigheden deezer Onluſten na te ſpooren, wyzen wy naar de gedrukte Beſchuldigingen en Verantwoordingen van gedachten Heer Mauricius.

De zaaken verders opgedraagen zynde aan wylen haare Koninglyke Hoogheid, Mevrouwe de Princeſſe Gouvernante, zo werd, op Aanſchryving van Hoogſtdezelve, eene Verandering in de Regeering van Suriname gemaakt, en zyn alle de Raaden, uitgezonderd de Heer Stube, in voege als de voorigen van hunne Bedieningen ontſlaagen, en tot vervulling derzelven, voor deeze reize, en zonder gevolg voor het toekomende, uit de door Hoogſtgedachte Vrouwe Gouvernante met Directeuren van de Societeit en eenigen der voornaamſte Planters en Ingezetenen geformeerde Lyſte, negen nieuwe Raaden benoemd; wordende de Interims-Gouverneur gelaſt dezelven den Eed daar toe ſtaande af te neemen, en vervolgens met hen Zitting te houden.

Geduurende het Verblyf van meergemelde Heeren Commiſſariſſen te Suriname, waren aan hun Edele Mogende ook overgeleverd op naam der Planters en Ingezetenen, *Verzoekpunten van Redres*; waar van zy mede verſlag hebben gegeeven aan wylen haare Koninglyke Hoogheid, die daar op, na alvoorens het Bericht der Heeren Directeuren te hebben ingenoomen, Uitſpraak heeft gedaan; welke Uitſpraak door de Heeren Staaten Generaal, den 20ſten July des Jaars 1753, is goedgekeurd en bekrachtigd. En dewyl 't zelve een Richtſnoer in veelen opzichte, zo van Politie als Juſtitie, behelſt, zal 't niet ondienſtig zyn zulks alhier in te laſſen.

Ver-

„ *Verzoekpointen*, aan de Edele „ Mogende Heeren Commiſſariſſen „ van zyne Doorluchtige Hoogheid „ den Prince Erfſtadhouder overge- „ leverd, door de ondergeteekende „ Planters en Ingezetenen in de Co- „ lonie van Suriname, waar op by „ eene ootmoedige Requeſte, door „ dezelve Ondergeteekenden het „ noodige Redres verzocht is ge- „ worden.

Art. I.

„ Eerſtelyk verzoeken de onder- „ geſchreevenen dat de Edele Socie- „ teit deezer Colonie mag werden „ gerecommandeerd alle derzelver „ orders, de beſtieringe der gemel- „ de Colonie betreffende, directelyk „ mogen werden geaddreſſeerd en „ gecachetteerd overgebragt ter Ver- „ gaderinge van de Raaden van Poli- „ tie, omme aldaar geopend, gelee- „ zen en geregiſtreerd te worden; „ waar door de Harmonie tuſſchen „ de Heeren Gouverneurs en Raa- „ den op eene beſtendige Voet zal „ weezen gebragt; en de Raad de „ Eer genieten van met de orders „ van de Edele Societeit bekleed, „ geconſidereerd te werden, als die „ geene, aan dewelke, volgens het „ XX Art. van het Octroy, met en

„ *Uitſpraak* van haare Koning- „ lyke Hoogheid op de nevensſtaan- „ de Verzoekpointen.

Ad. Art. I.

„ In het verzoek in dit Artikel „ vervat kan niet werden getreeden „ als ſtrydende tegens Art. XXI. van „ het Octroy, waar by aan de Socie- „ teit is vry gelaaten haare orders te „ zenden aan het Hof direct of door „ het Canaal van den Gouverneur.

„ bene-

„ benevens den Gouverneur de Regeering der Colonie is gedemandeerd.

Art. II.

„ Dat aan de Heeren Gouverneurs mag werden bevoolen tot maintien van het Respect den Raad uit Art. XX. van gemelde Octroy vergund, en zo als hun Hoog Mogende de Resolutie van den 11den October 1684. wel expresselyk is behelzende, dat Zy Heeren Gouverneurs afzonderlyk en eigener Authoriteit geen Placaaten, Ordonnantien, Statuten, of dergelyks zullen mogen maaken, en publiceeren; maar dat alle dezelve, zonder eenige uitzonderinge, door Gouverneur en Raaden samen zullen werden gemaakt en gepubliceerd.

Ad. Art. II.

„ In dit Verzoek kan mede niet worden getreeden maar werd aan den Gouverneur de Magt gelaaten, om afzonderlyk Placaaten te publiceeren Conform de Resolutien van hun Hoog Mogende, van den 8sten Juny 1740 en 17den July 1747.

Art. III.

„ Dat mede aan gemelde Heeren Gouverneurs altyd op 't serieuste mag werden gerecommandeerd (op pœne van indignatie van hun Hoog Mogende en van zyne Doorluchtige Hoogheid te incurreeren) den Octroye in alle zyne leden en deelen punctueelyk te observeeren, en zich te onthouden,

Ad. Art. III.

„ Conform aan dit verzoek werd aan de Gouverneurs gerecommandeerd den Octroye stiptelyk te observeeren en zich van alle dispotique behandelingen, het zy over de Raaden van beide de Hoven of over de verdere Planters en Ingezetenen, te onthouden.

„ om toeleg te maaken, van op eene „ dispotique wyze, het zy over de „ Raaden van beide de Hoven hier „ te Lande, of wel over de verdere „ Planters en Ingezetenen te willen „ heerschen.

Art. IV.

„ Sedert een geruimen tyd en wel „ na het afsterven van den Comman- „ deur *Verboom* (die na voorgaan- „ de Nominatie van de Gemeen- „ te alhier tot Raad van Politie wer- „ de geëligeerd) hebben de Heeren „ Directeuren van de Edele Socie- „ teit altoos op het afsterven of we- „ der aanstellen van een Comman- „ deur, zich by Requeste aan hun „ Hoog Mogende geaddresseerd, ten „ einde de Commandeur mede Zit- „ ting in den Politiquen Raad zou- „ de obtineeren, en dan nog de eerste „ Raad te zyn, strydende dit tegens „ den Octroye, volgens het welke „ geen Commandeur tot Raad door „ de Edele Societeit aangesteld moet „ worden, maar alhier tien Persoo- „ nen, die altoos door de Gemeen- „ te moeten genomineerd, en door „ den Gouverneur geëligeerd wor- „ den; en 't spreekt van zelfs, dat „ de afhangkelykheid van een Com- „ mandeur aan de orders van de Edele

Ad. Art. IV.

„ Het eerste verzoek by dit Art. „ voorgesteld, raakende het Zitten „ van den Commandeur in den „ Raad, werd afgeweezen: het twee- „ de, als strydende tegens den „ Octroye, en daarenboven spectee- „ rende tot het particulier Huishou- „ den van de Societeit, werd aan „ dezelve gerenvoyeerd omme ten „ opzichte van de Electie van een „ haarer Bedienden tot Raad van „ Politie, haaren Gouverneur zo- „ nige orders te geeven, als dezel- „ ve ten welweezen der Colonie en „ haare Interessen zal oordeelen te „ behooren.

„ Socie-

J. v. Schley, del. et sculps.

AFBEELDING DER TOUVINGAS.

„ Societeit en van den Gouverneur, „ die de Eer heeft dezelve te repre- „ ſenteeren, een obſtacul moet zyn „ in een Raad, die zonder Vrees of „ dergelyke afhangkelykheid, maar „ alleen met Vrye Sentimenten be- „ zield moet zyn. Ook is men on- „ derricht, dat den tegenwoordigen „ Commandeur ſpeciaalyk belaſt is, „ in den Raad altoos des Gouver- „ neurs Stem of advys aan te klee- „ ven; waar door zodaanig Lid niet „ meer als Raad ten genoegen der „ Ingezetenen kan Vaceeren, en de „ Supplianten, derhalve, met alle „ Eerbied verzoeken, dat 'er nadruk- „ kelyke orders werden gegeeven dat „ voor 't toekomende geen Com- „ mandeurs meer in den Raad door „ de Edele Societeit geintroduceerd „ werden als Raad, maar alle Raa- „ den volgens Octroy, door de Ge- „ meente alhier genomineerd, en by „ den Gouverneur geëligeerd zullen „ worden.

„ Niets kunnende in tegendeel „ doen, dat ſedert het geval van den „ Heer *Verboom* de Edele Societeit „ in de poſſeſſie zou zyn geweeſt „ om haare Commandeurs tot Raa- „ den te nomineeren en eligeeren, „ alzo geen poſſeſſie kan geëtablis- „ ſeerd worden tegens den klaaren

„ letter van het Octroy, en een mis-
„ bruik of usurpatie, hoe oud die
„ ook mogte zyn, geen kracht van
„ wet kan geeven of toevoegen.

„ By dit Verzoek voegen de Sup-
„ plianten nog een dergelyk, dat ge-
„ ordonneerd mag werden, by Pu-
„ blicatie, aan alle de Ingezetenen,
„ dat voor het toekomende nooit of
„ ooit eenige Bediende van de Edele
„ Societeit, actueel in dienst zynde,
„ op de Nominatie van Raaden moge
„ werden gebragt, en aan de Hee-
„ ren Gouverneurs belast, geene van
„ die Bedienden te eligeeren, zo zy
„ mogten werden genomineerd, maar
„ in dergelyke gevallen de Nomina-
„ tie van geene waarde zal zyn, en
„ terstond een andere zal werden ge-
„ maakt. Dit om dat dezelve af-
„ hangkelykheid, die in den Persoon
„ van den Commandeur gevonden
„ word, mede in alle die Bedienden
„ resideert, gelyk men onlangs daar
„ van een groote blyk gehad heeft
„ in den Persoon van M. Freher,
„ die Ontvanger van de Edele Socie-
„ teit, en tevens Raad van Politie is:
„ hebbende gemelde Heer Freher
„ moeten royeeren een Geschrift
„ (dat zyn Edele in den Hove, als
„ Raad, ingelevert had) om 't effect
„ van de Dreigementen van den Heer

„ Gou-

„ Gouverneur Mauricius niet te beproeven, alzo gemelde Gouverneur aan zyn Edele had aangeschreeven of doen zeggen, dat zo zyn Edele dit niet royeerde hy Gouverneur eenen anderen Ontvanger by provisie zoude aanstellen, en hem suspendeeren; van alle 't welke U Edele Mogende geïnformeerd zyn.

Art. V.

„ Dat alle Memorien, Requesten en verdere Verzoekschriften, zo Politicq, Crimineel als Civiel mogen ingeleverd worden in de Respective Hoven en niet afzonderlyk aan den Heere Gouverneur, op dat de Raad van alles mede kennisse moge hebben en ter voorkominge van de nadeelige consequentien die daar uit zouden kunnen vloeijen.

Ad. Art. V.

„ Dit werd afgeweezen.

Art. VI.

„ Dat byzonderlyk aan de Gouverneurs in der tyd mag worden geordonneerd, punctueelyk ter executie te leggen, 't geen by den Raad, door de meerderheid van Stemmen zal zyn geresolveerd (volgens het XX. Articul van den Octroye) zonder daar inne direct

Ad. Art. VI.

„ Conform dit verzoek werden de Gouverneurs geordonneerd volgens Art. XX. van het Octroy, punctueelyk te executeeren de Resolutien van den Raad zonder daar inne veranderinge te maaken, of die executie uit te stellen.

„ eenige

„ eenige Veranderinge te maaken,
„ of die executie uit te ftellen.

Art. VII.

„ Dat voortaan gelyk voor deezen, alle de Raaden van beide de Hoven, de Fiscaalen en de Secretariffen van gemelde Hoven, mitsgaders hunne Bedienden, den Eed by den aanvang hunner Bedieningen in den vollen Raad van Policie in handen van den Heer Gouverneur zullen afleggen, of ten minften ten overftaan van twee Raaden van voorfz. Hove van Policie.

Art. VIII.

„ Dat geordonneerd mag worden, dat alle de Crimineele Procedures door den Raad-Fiscaal altoos moeten werden ingericht volgens de Wetten, Inftructien, en manier van procedeeren voor den Hove van Holland in gebruik, en dat aan hem Raad-Fiscaal (en aan alle Fiscaalen in der tyd) geen Authorifatie moge verleend, noch op order van de Edele Societeit (die zelfs verftaan heeft alhier geen Judicatuure noch in het Civiel noch in het Crimineel te hebben) noch door den Gouverneur en Raaden famen, en dat wel maar

Ad. Art. VII.

„ Word vaftgefteld, dat voortaan door de Raaden van beide de Hoven, de Fiscaalen en de Secretariffen van gemelde Hoven mitsgaders Bedienden den Eed by den aanvang hunner Bedieninge in handen van den Gouverneur zal moeten werden afgelegd, ten overftaan van twee Raaden van den Hove van Policie.

Ad. Art. VIII.

„ De manier van procedeeren voor den Hove van Holland gebruikelyk in het Crimineele zal mede in Suriname in trein gebragt worden.

„ in

„ in Zaaken daar Zy 't in gemoede
„ noodig zullen oordeelen, in con-
„ formité van het recht en practycq.

„ Item, dat in Actien van Geld-
„ boeten, Contraventien Handvech-
„ teryën of andere Calanges van die
„ natuur, daar de Fiscaal voordeel
„ van trekt, zyn Edele zonder Aut-
„ horisatie, op zyn eigen risico en
„ uit zyn eige privé beurse (gelyk
„ zulks altyd voor deezen door de
„ Fiscaals is geobserveerd) zal moe-
„ ten procedeeren, vermids de Inge-
„ zetenen met smerte nog dagelyks
„ zien en ondervinden, dat door die
„ ligt verkreegen Authorisatien zeer
„ ligtvaardige ja eerroovende Proce-
„ dures worden aangelegt, waar
„ van de onkosten aan de Cassa der
„ Modique Lasten zeer ondraagelyk
„ vallen, en 't Geld der Ingezetenen
„ op zo een wys ter verdedidinge
„ van hunne Eer en goede Naam
„ word verspild.

Art. IX

„ Alzo 't Fiscalaat niet opge-
„ recht en geëtablisseerd is, om
„ eenige Leden ten kosten van 't
„ Gemeen te verryken, maar op dat
„ de Colonie door de Administra-
„ tie van een goede Justitie mogte
„ groeijen en bloeijen; ten anderen

Ad. Art. IX.

„ Den Raad-Fiscaal werd geor-
„ donneerd zich stiptelyk naar zyne
„ Instructie te gedraagen.

„ dat

„ dat aan den Fiscaal tot maintien
„ en Luister van dat Ampt, zes
„ duizend Guldens jaarlyks zyn toe-
„ gelegd uit 's Lands Cassa, en dat
„ de Fiscaals, wel vigileerende, vee-
„ le voordeelen wegens Contraven-
„ tien, Boetes als anderszins kun-
„ nen genieten: Zo smeeken de
„ Supplianten, dat UEdele Mogen-
„ de de goedheid gelieven te hebben
„ van te beveelen, dat de Fiscaals,
„ en de Secretarissen van beide de
„ Hoven, niet anders in Reekening
„ mogen brengen, dan het geen hun
„ door Gouverneur en Raaden in-
„ gevolge Resolutie A°. 1704 en
„ 1714. toegelegd is, zonder ver-
„ der iets te genieten, *het zy voor*
„ *'t neemen van Informatien, het*
„ *staan over de Executien, of*
„ *andere Zaaken, die haar Edele*
„ *Amptshalven, gehouden zyn te*
„ *doen.* Alzo aan UEdele Mogen-
„ de uit de Reekeningen van de
„ Weduwe van den Fiscaal Köhl
„ kan blyken, welke importante
„ sommen van den Lande geeischt
„ worden, uit hoofde van informa-
„ tien enz: ten tyde de Ingezetenen
„ wegens de bewuste Vertoog en
„ Procuratie werden onderdrukt:
„ De Supplianten smeeken dat UE-
„ dele Mogende die Reekeningen

„ ge-

„ gelieven te eifchen, zo als die ten „ Hove ingeleverd zyn, op dat UEdele Mogende kunnen zien hoe 's „ Lands Penningen geemployeerd „ worden.

„ By deeze gelegenheid neemen „ de Supplianten mede de vryheid „ te verzoeken, dat aan de Fiscaals „ voor 't toekomende zeer ferieufelyk mag werden gerecommandeerd, „ omme volgens hun Inftructie en „ 't Recht, geene zaaken te compofeeren of onder de hand af te „ maaken, dan met kennis en goedvinding van den Hove, op pœne „ van geftraft te worden naar Rechten en Merites.

Art. X.

„ Dat het Ampt van Raad-Fiscaal komende te vaceeren, *ad* „ *Interim* zal werden waargenoomen (gelyk in vroeger tyd altoos „ is gefchied) door den Oudften „ of volgende Raad van Policie in „ Rang, except den Heer Commandant (om reden op Art: IV.) en „ niet meer na de willekeurige verkiezinge van den Gouverneur of „ door hem zelfs gelyk de Heer „ Gouverneur Mauricius heeft gefuftineerd, en ook eenige daagen „ 't Fiscalaat zelfs heeft geexcer-

Ad. Art. X.

„ Dit Verzoek werd gedeclineerd „ als ftrydende tegens het Octroy, „ volgens welke de Gouverneur de „ difpofitie heeft van alle Vaceerende Ampten op Approbatie der „ Edele Societeit; doch werd teffens vaftgefteld, dat het Ampt van „ Raad-Fiscaal *ad Interim* door „ den Gouverneur zelfs niet zal mogen werden waargenoomen of ge„ excerceerd.

„ ceerd. Zaaken van zeer bedroef-
„ de gevolgen in gevalle in practyk
„ bleeven.

Art. XI.

„ Dat aan de Edele Societeit mogt „ werden gerecommandeerd altoos „ habiele Advocaaten ten minſten be- „ kwaame Perſoonen te benoemen „ tot het Ampt van Fiscaal en tot „ Secretariſſen van de Hoven, alzo „ de Juſtitie anders niet in de orde „ kan werden geadminiſtreerd, en „ de Secretariſſen mede alle Notari- „ aale Actes moeten paſſeeren, en „ de Beſoignes en Reſolutien van „ beide de Hoven moeten bywoo- „ nen.

Ad. Art. XI.

„ De Recommandatie zal, inge- „ volge dit verzoek, werden ge- „ daan.

Art. XII.

„ Dat de Jooden hier te Lande „ mogen werden verſtaan geen be- „ trekking te hebben in 't formeeren „ van Nominatie der Raaden van Po- „ licie; ſteunende deeze zeer eer- „ biedige beede op de volgende Re- „ denen.

„ Ten 1[ſten] Om dat onder geen „ Chriſten Mogendheden toegelaaten „ of geduld word, dat Jooden in „ Regeerings-zaaken zich mogen in- „ laaten, laat ſtaan tot een Nomina- „ tie van Raaden en Rechters; noch

Ad. Art. XII.

„ In dit verzoek kan niet werden „ getreeden; doch dat de Privilegien „ der Joodſche Natie zullen werden „ nagezien en geexamineerd.

„ min-

„ minder van onder haar Rechtbanken te mogen oprechten een Acte van Judicatuure; 't geen hier (tot groote verwarringe en disputen onder die Natie) geschied, en dat op prætense Privilegiën, die nooit door den Souverain (aan wien, onder correctie, alleen competeerd dergelyke te verleenen) maar alleen door de Societeit zyn geapprobeerd: schoon evenwel uit de gantsche Collectie van hunne prætense Privilegiën dergelyke niet gevonden word.

„ Ten 2^den Zy bieden hunne stemmen aan den Gouverneur, of de zelve worden hun door beloften of dreigementen afgeperst, 't geen verscheide maalen opentlyk en vooral onder dit Gouvernement gebleeken is, en is ook een der voornaamste oorzaaken van den Tweespalt en Haat onder die Natie.

„ En ten 3^den, wanneer 'er een Nominatie van Raaden moet geschieden, werd hunne Gemeente door haare prætense Regenten als gedwongen, om af te komen aan Paramaribo, zynde de Hoofdplaats, onder dewelke Gemeente zich bevinden veele schaamele, fugitive en Banqueroutiers, die drie dagen

,, voor en drie dagen na de Nomi-
,, natie, haar Siberiën mogen ver-
,, laaten en komen jouïsseeren van
,, zeker prætens Recht, onder wel-
,, ke tyd zy van alle vervolging, dag-
,, vaarding, Exploicten, Executien,
,, apprehensien, gyzeling enz: be-
,, vryd zyn. Welke Vrydom om
,, geene andere reden word ver-
,, gund, dan om meester van de
,, stemmen te weezen.

Art. XIII.

,, Dat beide de Hoven mag wer-
,, den geinjungeerd:
,, Ten 1. Alle Zaaken difiniti-
,, velyk af te maaken, en niet te
,, laaten liggen om alvoorens advy-
,, sen uit den Vaderlande te verzoe-
,, ken, ten zy in gewigtige zaaken,
,, en met instantien om de advysen,
,, ten spoedigsten te bekomen en
,, vooral de Zittingen niet af te bree-
,, ken, voor en al eer alle Arresten
,, en Interdictien gedecideerd zullen
,, zyn.
,, Ten 2. In irreparable zaaken
,, ten definitive, daar van gerevi-
,, deerd word, de Gecondemneer-
,, dens niet te dwingen daar aan te
,, voldoen.

Ad. Art. XIII. en XIV.

,, Deeze twee Articulen werden
,, gerenvoyeerd aan de Justitie in
,, Suriname.

Art. XIV.

Art. XIV.

„ Dat inzonderheid de Raaden
" van Civiele Justitie, die als Com-
" missarissen ter Rolle zullen fun-
" geeren, zo lang zy in de Com-
" missie zullen zyn, op eerste ver-
" zoek zullen gelieven te assisteeren,
" by het dirigeeren van de Execu-
" tien zonder aanzien van Persoo-
" nen; alzo door weigering van zulks
" te doen, op voorwendsel dat de
" Gecondemneerden goede of bloed-
" vrienden zyn, somtyds door der-
" gelyke uitstellen merkelyke schade
" aan de Impetranten van Executie
" werden toegebragt en door de
" Gecondemneerden frauduleuse
" loopjes geoefend kunnen worden.

Art. XV.

„ Dat vastgesteld mag worden,
" dat niemand tot Raaden, tot Com-
" missarissen van Kleine Zaaken, tot
" Burger-Officieren, Weesmeesteren
" enz: zullen mogen werden voor-
" geslagen noch geadmitteerd, ten
" zy bereikt hebben den Ouderdom
" van vyf en twintig Jaaren en ook
" ten minsten twee Jaaren in de Co-
" lonie zyn geweest, en van aan-
" zien, goed gedrag en bekwaam-
" heid zyn, en voorts bevoorens

Ad Art. XV.

„ Werd vastgesteld; dat den Eed
„ van Zuivering voortaan zal moe-
„ ten werden gedaan en dit Articul
„ voor 't overige gerenvoyeerd aan
„ Gouverneur en Raaden.

" hunne Ampten te aanvaarden, on-
" der Solemneele Eede te verklaa-
" ren, in den Raad, dat zy geen
" Geld of Geldswaarde gegeeven of
" beloofd hebben, namaals te gee-
" ven of andere Vergelding hoe ge-
" naamd, direct of indirect, op wat
" manier het ook zy voor het ver-
" krygen hunner Ampten.

Art. XVI.

„ Dat de Secretarissen van de
„ Hoven den Eed doende als op
„ Art: VII. mogen werden ontheft van
„ den privaten Eed aan den Gou-
„ verneur gedaan; gelyk mede van
„ de orders haar door den Gouver-
„ neur Anno 1746 geinjungeerd,
„ dat zy op de orders van de Raa-
„ den geen Notulen zullen hebben
„ te houden of te boek te stellen
„ wanneer de Gouverneur daar niet
„ present zoude zyn, in tegendeel,
„ dat haar mag worden geordonneerd
„ by absentie van den Heer Gouver-
„ neur in den Raad te assisteeren en
„ te notuleeren, alle het geene de
„ presente Leeden in zaaken van
„ acceleratie door 't oudste Lid
„ geconvoceerd zal weezen geresol-
„ veerd, op dat de Justitie en wel-
„ zyn der Ingezetenen niet alleen
„ aan de presentie van den Gouver-
„ neur

Ad. Atr. XVI.

„ In dit verzoek kan niet werden
„ getreeden, moetende daaromtrent
„ in acht genoomen werden de præs-
„ criptien van het Octroy.

„ neur mogte weezen geaccrocheerd,
„ nochte ook komen te lyden:zynde
„ dit nedrig verzoek conform de
„ oude ufantien, maar dat noodzaa-
„ kelyk gebruik mede onder het
„ Gouvernement van den Heer Mau-
„ ricius, nevens alle goede orde en
„ harmonie gerenverfeerd.

„ Dat vervolgens in voorfz, ge-
„ bruik voortaan geen provifien van
„ Juftitie verleend mogen werden,
„ door den Heer Gouverneur afzon-
„ derlyk, dan na voorgaande advys
„ van de prefente Heeren Raaden,
„ en na ingekomen bericht van de
„ daar in belang hebbende Party of
„ Partyën, zo in het Crimineel en
„ Politicq als Civiel, en dat in zaa-
„ ken daar *periculum in mora* is,
„ de provifien van Juftitie in ab-
„ fentie van den Heer Gouverneur,
„ door den oudften prefenten geno-
„ mineerden Raad, na ingenoomen
„ advys van de prefente Leden van
„ dien Raad, daar de zaake compe-
„ tent is, verleend zullen worden.

Art. XVII.

„ Dat het aan een Raad vry mag
„ ftaan 't een of 't ander waardig in
„ deliberatie te werden gebragt, den
„ Hove te communiceeren en in de
„ Notulen te doen infereeren, ge-

Ad. Art. XVII.

„ Dit verzoek werd gedeclineerd
„ doch vaftgefteld, dat de Gouver-
„ neur verzocht zynde iets te pro-
„ poneeren, en zulks niet doende
„ het recht van klagte aan de Edele
„ lyk

„ lyk dat altoos gebruikelyk is ge-
„ weest, en dat den Heer Gouver-
„ neur gehouden mag weezen, dee-
„ ze zaak als dan, zo ras doenelyk
„ op 't tapyt, of in overweeging te
„ brengen.

„ Societeit en vervolgens recours
„ aan hun Hoog Mogenden, con-
„ form de Resolutie van 23 Au-
„ gustus 1738, zal vry staan.

Art. XVIII.

„ Dat beide de Hoven, als mede
„ de Commissarissen van Kleine Zaa-
„ ken, hunne Zittingen beginnen en
„ houden in de tyden en maanden
„ vastgesteld en bepaald by Regle-
„ menten van den gecombineerde
„ Raad, en niet na het welgevallen
„ van den Heer Gouverneur ver-
„ schooven worden, waar door de
„ Ingezetenen, verre boven aan de
„ Rivieren woonende, aan Parama-
„ ribo zich begeevende tot voort-
„ zettingen hunner Processen of ee-
„ nige verzoeken aan de Hoven te
„ doen, verpligt zyn te rug te kee-
„ ren of hier by hun verblyf zwaare
„ onkosten te ondergaan, en hun-
„ ne Plantagiën à l'abandon te laa-
„ ten

Ad. Art. XVIII.

„ Dit word gerenvoyeerd aan
„ Gouverneur en Raaden.

Art. XIX.

„ Dat de Raaden in de Zitting
„ van hun Hof, zich van Paramari-
„ bo niet zullen begeeven op pre-
„ text van Commissien waar te gaan

Ad. Art. XIX.

„ Werd vastgesteld, dat geen
„ Raad, geduurende de Zitting van
„ het Hof, van het Fort zal mogen
„ gaan, dan na bekomen permissie
„ nee-

,, neemen, maar zulks uitgesteld zal ,, worden tot na de Zitting ten waare ,, in zaaken daar haast by is, dat in ,, den Hove moet werden onder- ,, zocht.

,, van den President.

Art. XX.

,, Dat Secretarissen van alle de hier ,, zynde Rechtbanken geordonneerd ,, mogen worden, Copyën Authen- ,, ticq te leveren van alle Sententien ,, en Uitspraaken, drie dagen na het ,, teekenen derzelver, op zekere ,, Boete, in geval van nalaatigheid, ,, van dag tot dag te verbeuren, ten ,, behoeven der armen van Para- ,, maribo.

Ad. Art. XX.

,, Dit word gerenvoyeerd aan ,, Gouverneur en Raaden.

Art. XXI.

,, De Supplianten bidden ook met ,, de vereischte onderdaanigheid, dat ,, de Secretaryën van de twee Ho- ,, ven ieder apart mag werden gehou- ,, den; dat ieder van dien zyne by- ,, zondere Klerken, Copiïsten enz. ,, hebben, ter voorkominge van alle ,, verwarringe, en dat de Secretaryën- ,, gasten wanneer men Stukken in 't ,, Civiel eischt, niet telkens ten ant- ,, woord geeven, *het is myn werk* ,, *niet, ik ben voor den Hove van* ,, *Policie.* Waar door de Ingezete- ,, nen continueel van Herodes na

Ad. Art. XXI. XXII en XXIII.

,, Deeze Articulen werden gelaa- ,, ten aan de directie van de Societeit, ,, om daar inne met overleg van ,, Gouverneur en Raaden te voor- ,, zien.

„ Pilatus gezonden worden, en
„ somtyds Maanden lang na hunne
„ Stukken moeten loopen vraagen
„ dikwyls nog vergeefsch.

Art. XXII.

„ Dat aan Secretarissen en hunne
„ Klerken op groote pœne verboden
„ mag werden eenige origineele of
„ authentique Stukken ten haaren
„ huizen te transporteeren, om alle
„ onheilen te voorkomen, die daar
„ uit kunnen proflueeren, zo door
„ achteloosheid als anderszins, ge-
„ lyk als brand en iets dergelyks, waar
„ door gewigtige Stukken komen
„ weg te raaken, die somtyds de
„ Ruine van gantsche Familiën met
„ zich zoude sleepen.

Art. XXIII.

„ Dat niemand ter Secretarye,
„ tot Klerken mogen werden aange-
„ noomen onder de vyfentwintig Jaa-
„ ren, en tot Copiïsten niet onder
„ de twintig Jaaren; alzo de Jongens
„ die thans geemployeerd worden,
„ meer om het Speelen denken, dan
„ om hun pligt.

„ Item, dat geen Jooden geem-
„ ployeerd mogen worden ter Secre-
„ tarye, het zy om te copieeren, het
„ zy om boodschappen te doen.

Art. XXIV.

Art. XXIV.

„ Aangezien Secretarissen, het „ zy door hunne slechte directie, „ het zy om dat zy geen Klerken „ of Copiïsten genoeg houden, de „ Menschen altoos honderdmaalen „ laaten loopen eer zy Copyën of „ andere Stukken van de Secretary „ kunnen krygen: dat het gepermiteerd mag zyn, dat hier te Lande Notarissen mogen zyn, ten gemakke en gerief der Ingezetenen, „ gelyk het voor deezen mede zo „ geweest is.

Ad. Art. XXIV.

„ In dit verzoek werd gedificulteerd; doch werd teffens aan Gouverneur en Raaden gerecommandeerd zodaanige orders te stellen „ dat de Ingezetenen niet werden „ opgehouden.

Art. XXV.

„ Het behaagd UEd. Mogende „ beide Hoven te gelasten, dat zy „ samen of ieder afzonderlyk een „ Reglement Formeeren wegens de „ Leges en Emolumenten van de „ Secretary: want daar niet meer volgens oude Reglementen of Resolutien maar na het welgevallen der „ Secretarissen of hunne Suppoosten „ gerekent word.

Ad. Art. XXV.

„ Aan beide de Hoven word gerecommandeerd, een Reglement „ wegens de Leges en Emolumenten „ van de Secretary te formeeren.

Art. XXVI.

„ Item het Salaris der Practizyns „ op den ouden of ten minsten op „ een redelyken Voet te willen doen „ brengen om de Ingezetenen niet

Ad. Art. XXVI.

„ Dit word gerenvoyeerd aan de „ Hoven in Suriname, met recommandatie van daar op alle mogelyke „ attentie te hebben.

 „ te

„ te onderdrukken, en de Practizyns
„ Ryk te maaken.

Art. XXVII.

„ UEd. Mogende gelieven mede
„ den Exploicteur te gelasten, zon-
„ der aanzien van Persoonen, de
„ Exploicten en Executien ten zynen
„ behoorlyken tyden te volbrengen,
„ en niet naar zyn welgevallen te diri-
„ geeren, en voorts punctueel op te
„ volgen het Reglement by den ge-
„ combineerden Raad gemaakt.

Art. XXVIII.

„ Item den Exploicteur te willen
„ verbieden geen Wissels of Pennin-
„ gen in zyne Casse berustende te
„ employeeren tot zyn eigen baat,
„ maar dat zelve in natura mogen bly-
„ ven, zo en in dier voegen als de-
„ zelven zyn gefurneerd geworden.

Art. XXIX.

„ Den Exploicteur werd mede
„ op ordre van UEdele Mogende
„ verboden, by de Verkoopingen
„ by Executie geene Conditien van
„ dien eigener authoriteit te fabri-
„ ceeren, en op te stellen, maar die
„ voor te draagen aan den Raad of
„ Raaden, die by dezelve zullen assi-
„ steeren, en alles met Concurren-

Ad. Art. XXVII. XXVIII en XXIX.

„ Deezen verzoeken werden ge-
„ accordeerd.

„ tie

„ tie van de Impetranten van Executie, en vooral niet conditioneeren „ *in Contanten te moeten betaalen* „ dan preciefelyk *zo veel Contanten* „ *als wezenlyk noodig zullen zyn* „ *ter voldoeninge der Exploicten* „ *en Vacatien, enz:*; dewyl dergelyke Voorwaardens den Verkooper en den Kooper merkelyk bezwaaren, aangezien de groote fchaarsheid van Contanten of Geld-Specien hier te Lande.

Art. XXX.

„ De Supplianten laaten wyders „ aan 't hoogwys oordeel en capaciteit van U Edele Mogende of den „ tegenwoordige Exploicteur *Aubin* „ *Nepveu* in zyn Relaafen eenig geloof in Rechten kan meriteeren „ zo lang hy zich niet expurgeere en „ zuivere van de horrible *Crimina*; „ daar mede hy openlyk voor de „ gantfche Waereld befchuldigd geweeft is, en of 't den *ad Interim* „ Raad-Fiscaal gepermiteerd mag „ zyn, zodaanigen Perfoon te employeeren, om zyne Schriftuuren „ op te ftellen, en in de geheimen „ van dat zeer delicaat Ampt te doen „ treeden, in plaats van zyn werk „ te maaken, omme te indageeren

Ad. Art. XXX

„ Dit Articul is vervallen, dewyl „ de Exploicteur Nepveu, op zyn „ verzoek, is gedemitteerd.

 „ en

„ en onderzoeken wat van die Crimina zy.

Art. XXXI.

„ Dat aan den Kerkenraad mag „ werden gerecommandeerd te zorgen, dat de Predikanten zich Godvruchtig gedragen en byzonderlyk „ zich wachten van op den Predikstoel of daar buiten zich in te laaten in Dispuuten, die tot ongeluk „ van de Colonie sedert lange hebben gedraafd.

„ Geen Proponenten den Stoel „ te doen beklimmen, voor dat men „ uit hunne Atteſtatien zal onderricht zyn van hun goed gedrag, „ wandel en handel, en voorts omtrent de Electie der Leden zich te „ gedraagen aan de Kerke Ordeninge.

Ad. Art. XXXI.

„ Dit werd gerenvoyeerd aan de „ directie der Edele Societeit.

Art. XXXII.

„ Dat by den Hove van Policie „ niemand zal werden aangeſteld tot „ Weesmeeſter, als die hier bekend „ zal zyn als bekwaam, om zyn eige „ Goederen te adminiſtreeren, en „ geen Weesmeeſter blyven, die „ geene wiens Goederen by Executie verkocht, en daar door Insolvent werde. Vide hierby Art. XV.

Ad. Art. XXXII en XXXIII.

„ Aan de Hoven werd gerecommandeerd daar op reflectie te „ maaken.

Art. XXXIII.

Art. XXXIII.

„ Dat niemand als Procureur of „ Solliciteur mag werden geadmitteerd, dan de zulke, die bekend „ zyn voor Menſchen van goed gedrag, en die van de Practycq weeten, maar niet de zulke die geen „ woord daar van verſtaan, en door „ hunne onkunde de zaaken kunnen „ verwarren en doen verlieſen, mede „ Art. XV. hier te pas.

Art. XXXIV.

„ De Supplianten ſmeeken met „ alle nadruk en ſubmiſſie, dat alle „ de Publicque Ampten in de Co- „ lonie tot de Policie en Juſtitie behoorende en waar van de Emolumenten genooten worden van de „ Planters en Ingezetenen (het Fiſcalaat en het Secretariaat van beide „ de Hoven alleen uitgezonderd) op „ Reglementen van Gouverneur en „ Raaden mogen werden vervuld „ door verkiezing van Gouverneur „ en Raaden van Policie of van Gouverneur en Raaden van Civiele „ Juſtitie, voor zo verre hun Rechtbank mogte concerneeren.

Ad. Art. XXXIV.

„ Omtrent de begeeving der Ampten in dit Articul vermeld, zal men „ zich reguleeren na het Art. XXI. „ van het Octroy en Art. VII. en „ XVIII. van de Inſtructie door „ hun Hoog Mogenden aan den „ Gouverneur gegeeven.

Art. XXXV.

„ Dat voor 't toekomende den

Ad. Art. XXXV.

„ Dit word gerejicieerd.

„ Ven-

„ Vendumeester by Gouverneur en „ Raaden mag werden aangesteld, „ op een vast Tractement en alle de „ Emolumenten van de Venduen „ mogen gebragt werden in 's Lands „ Cassa tot soulaas van de zwaare on- „ kosten, die 't Land moet doen; „ en op dat U Ed. Mogende mogen „ begrypen hoe important dit point „ zy, bidden de Supplianten dat den „ Vendumeester mag werden gelast „ aan U Ed. Mogende te suppeditee- „ ren en over te leggen de Reeke- „ ningen van dat Comptoir sedert „ drie of vier Jaaren.

Art. XXXVI.

„ Alzo de Vendumeester het „ Recht van parate Executie heeft, „ dat hem mag werden gelast alle „ Kooppenningen precies zes Wee- „ ken na den Verkoopdag, aan de „ Verkoopers te doen erlangen, op „ pœne dat de Verkoopers hem „ paratelyk executeeren en hy gehou- „ den zy, te vergoeden alle de scha- „ de, die door zyn nalaatigheid ver- „ oorzaakt mogte werden. Hier op „ werd geinsteerd alzo de Negotie der „ Slaaven van dag tot dag bezwaard „ word met de continueele uitstel- „ lingen van den Vendumeester, en

Ad. Art. XXXVI.

„ Aan Gouverneur en Raaden „ word geordonneerd, op approba- „ tie van de Societeit een nader Re- „ glement, wegens de Betaalingen „ der Kooppenningen door den Ven- „ dumeester, te maaken.

„ dat

„ dat de Daggelden, Victualiën enz.
„ ten laſten der Rheeders vallen.

Art. XXXVII.

„ Alzo de Keurmeeſters der Suikeren, die in den beginne en by den aanleg der Colonie aangeſteld zyn geworden, omme de Suikeren te keuren, daar mede men den een en den andere betaalde in plaatze van Geld, en nu alle Betaalingen geſchieden in Wiſſels of Contanten en de Ingezetenen van dag tot dag door de Keurmeeſters geplaagd worden, en die Menſchen alleen tot overlaſt en onnoodige onkoſten der Planters zyn, ja ter groote belemmering der Navigatie, terwyl men geen ongekeurde Suikeren mag Scheepen, en de Keurmeeſters verzuimende op zyn tyd te keuren, de Suikeren moeten blyven ſtaan en de Schippers opgehouden werden: Zo bidden de Supplianten dat voortaan geen Keurmeeſters meer mogen weezen, maar dat een ieder Planter vry zal ſtaan, zyne Suikeren ongekeurd af te Scheepen (mids aan de Schippers blyken geevende dat de Edele Societeit voldaan is) konnende gemelde Edele Societeit zo veele Keurmeeſters aanſtellen,

Ad. Art. XXXVII.

„ Dit word gerejicieerd.

„ als dienſtig zullen oordeelen, om „ de Suikeren Jaarlyks aan haar Edele „ voor de Hoofdgelden in betaaling „ gegeeven wordende, te keuren, „ op dat haar Edele daar omtrent niet „ te kort gedaan mag werden.

Art. XXXVIII.

„ Dat de Brieven van deeze Co- „ lonie na den Vaderlande in geen „ beſlooten Zak mogen gaan, maar „ dat voortaan ieder Schipper, vry „ en onbelemmerd, de Brieven der „ Ingezetenen mede mag neemen, en „ in een Haven, door Storm of „ Vreeze voor den Vyand, inloo- „ pende hy, des raadzaam en plig- „ telyk oordeelende, dezelven over „ Land na de addreſſen kunnen ex- „ pedieeren daar zy weezen moeten; „ hebbende de Ingezetenen, in den „ laatſten Oorlog met Vrankryk, on- „ noemelyke ſchade geleeden, ter „ zaake de Schippers in Engeland in- „ geloopen, de Brieven aldaar op- „ gehouden hebben, en de Corres- „ pondenten toen geen advys van „ de Ingezetenen konnende krygen, „ dan wanneer 't te laat was.

Ad. Art. XXXVIII.

„ Omtrent het behandelen der „ Brieven, zal by proviſie het te- „ genwoordige gebruik ſtand grypen.

Art. XXXIX.

„ Dat de Burgery hier te Lande „ op den Voet van die van Amſter-

Ad. Art. XXXIX.

„ Dit werd gelaaten en geren- „ voyeerd aan de Juſtitie te Suriname.

„ dam

„ dam mag gesteld en niet meer gebruikt, als Dievenlyders, of onder de Militaire discipline gebragt worden: noch ook een gezeeten Burger op enkele aanklagten, zonder bewys, wegens geringe disputen, Injurien, of andere zaaken daar Geldboetes op staan *de facto*, zonder form van proces, met geweld, uit de Straaten en Huizen met Schouten en Soldaaten te ligten en op 't Fortres te plakken: alle welke ongehoorde en wreede behandelingen met geen ander inzigt in 't werk kunnen werden gesteld, dan om de Burgers Vrees aan te jaagen, Geld uit de Beurs te kloppen, en langzamerhand onder 't Juk van de dispotique macht te gewennen en eindelyk te doen bukken.

Art. XL.

„ De Supplianten bidden en smeeken, dat het UEdele Mogende behaage te verklaaren, dat de *Politique Uitzetting* of *Ostracismus* hier geen plaats heeft, alzo zodaanige politique Correctien voor de Colonie gantsch Ruineus zyn, en de Gouverneurs altoos dit middel zouden employeeren, tegens alle die geene, die niet

Ad: Art. XL.

„ Wegens de Politique Uitzettinge door haar Hoog Mogende gerequireerd zynde, het Advys van 's Lands Advocaaten en naderhand dat van den Hoogen Raad, zal haar Hoog Mogende Resolutie daar op moeten werden afgewacht.

„ blindelings zoude willen opvolgen, „ en met lacheteit ſtreelen. De „ Supplianten neemen de vryheid „ omtrent deeze zeer importante „ Stoffe te refereeren aan 't gunt aan „ hun Hoog Mogende en nu laatſt „ aan U Edele Mogende uit „ naam en van wegens Mevrouw „ Viſſer voor gedraagen is; zynde „ haar Man de Slagtoffer geweeſt van „ den Haat en Wraakzucht van den „ Gouverneur Mauricius en een be- „ droefd Exempel hoe hard en ge- „ vaarlyk het is iemand uit de Colo- „ nie te verzenden.

Art. XLI.

„ Dat het Placaat van Gouver- „ neur en Raaden van Policie, in „ dato 26 February 1750, om- „ trent het houden van zeker getal „ Blanken op de Plantagiën, mag „ werden gealtereerd en gemitigeerd, „ dat men maar een Blanken zal hou- „ den voor ieder vyftig Slaaven, dus „ twee voor die honderd, en drie „ voor die twee honderd heeft, zon- „ der meer; den Eigenaar en zyn „ Zoons boven de zeſtien Jaaren daar „ onder begreepen.

Ad. Art. XLI.

„ Dit Articul is vervallen door „ de Meſures tot Augmentatie der „ Troepen in de Colonie geconcer- „ neerd.

Art. XLII.

„ Dat men aan niemand tegen

Ad. Art. XLII.

„ Dit werd aan de Juſtitie in Su-

„ zyn

„ zyn Zin meer dan een laſtig Ampt „ te gelyk zal opdraagen, vervolgens „ dat de Boetes, by Placaaten on- „ langs daar omtrent vaſt geſteld, „ mogen werden geaboleerd, ver- „ mids door politique inzigten men „ zich tegens iemand willende wree- „ ken, en tegens hem niets kunnen- „ de uitvinden, hem zouden trach- „ ten te chagrineeren, met opſtape- „ lingen van Eer, doch teffens zeer „ laſtige en fatigante ampten, by het „ waarneemen, van dewelke men „ zyn eige zaaken moet verzuimen „ en verwaarloozen, dus zyn eige „ Ruine bevorderen; hebbende met „ leedweezen tot onze ſchade ge- „ leerd, dat de heerſchzucht en de „ Staatkundige wraak veele onder- „ aardſche wegen hebben, om zich „ te oefenen, en om haar verder- „ velyk oogmerk te bereiken, en „ dus een ieder met de Vos mag „ zeggen, *Veſtigia me terrent enz.*

„ riname gelaaten, ſtaande de weg „ van klagten aan de Societeit open.

Art. XLIII.

„ Dat altoos alle lucrative Amp- „ ten en Officiën door de Perſoonen „ zelve moeten waargenoomen en „ bediend worden maar niet gelyk „ nu het Secretariaat van de Wees- „ kamer, dat thans door een Jood „ word bediend, en het keuren van

Ad. Art. XLIII.

„ De waarneeminge der Ampten „ in Perſoon werd hier mede vaſt- „ geſteld.

„ het Beeſtiaal, door een anderen „ meede waargenoomen werd, zynde Hinckeldy, en Philip Eekhard, „ Directeuren by den Heer Gouverneur, en dus zelfs niet kunnen „ vaceeren tot de Ampten daar mede „ zy gebeneficeerd zyn. De Supplianten laaten over ter conſideratie van U Edele Mogende of het „ niet goed zoude zyn, dat de Keurmeeſter van 't Beeſtiaal en den „ Officier van 's Lands Grond, onder de Subordinatie, van de Gemeene Weide werden geſteld.

Art. XLIV.

„ Dat aan den Ontvanger van de „ Caſſa tegen de Wegloopers een „ vaſt Tractement mag werden gegeeven, ten minſten zyne Proviſie voor 't toekomende op geringer Percento's mag werden gereguleerd.

Art. XLV.

„ Dat aan Paramaribo geen meer „ Dramſtylderyën mogen opgerecht „ worden, alzo de Suiker-planters „ (die conſiderable Laſten moeten „ draagen) daar door zeer benadeeld „ worden.

Ad. Art. XLIV en XLV.

„ Beide deeze Articulen werden „ gerenvoyeerd aan de Hoven in „ Suriname.

Art. XLVI.

„ En alzo de ondervinding geleerd heeft; dat in deeze Colonie „ by oogluiking of anderszins een „ groot getal Blanken zich geneeren „ met Smokkelaryen, *quasi* onder „ de naam van Vette Waariers; doch „ onder die naam de Slaaven aanlokken, aan dezelven Dram verkoopen en by haar permitteeren te „ Speelen, en wat dies meer is; werd „ onderdaaniglyk gebeeden, dat dezelve mogen werden afgefchaft „ voor altoos, en de Vette Waariers „ Winkels, alleen ten getale van „ zes, en niet meer aan goede bekende Ingezetenen gepermitteerd, „ onder preftatie van Eede, dat zy „ geen Dram, Genever, Wyn, Bier „ of andere Liqueuren hoe genaamd, „ geen uitgezonderd aan Blanken of „ Slaaven zullen verkoopen, of „ fchenken, veel minder te Tappen, „ of permitteeren ten haaren huize „ te fpeelen, op pœne van aan den „ Lyve geftraft en voor altoos uit de „ Colonie gebannen te worden.

Ad. Art. XLVI.

„ Dit werd gerenvoyeerd aan het „ Hof van Policie met recommandatie van daar op reflectie te „ neemen.

Art. XLVII.

„ Dat met de vereifchte attentie „ en acceleratie onderzoek mag werden gedaan omtrent de vier of vyf

Ad. Art. XLVII en XLVIII.

„ Deeze Articulen werden aan een „ zyde gefteld.

„ laatfte

„ laatste Togten tegens de Wegloo-
„ pers, vermids door het mislukken
„ derzelven veele schade en verlies
„ aan den Lande is toegebragt, zo
„ door zwaare onkosten, die gedaan
„ zyn, als door de wreede mishan-
„ delingen, als mede door 't achter-
„ uitblyven van een groot getal Slaa-
„ ven; waar van de gantsche Colo-
„ nie weergalmd en schreeuwd: doch
„ inzonderheid omtrent de Togten
„ van den Burger-Capitein Maure,
„ en de Militaire Officiers Creutz
„ en Calvi; deeze zaaken blyven
„ traineeren, de Getuigens sterven,
„ of repatrieeren, gelyk men onder-
„ richt is, dat 'er veele Militairen
„ die op de Togt van Calvi mede
„ geweest zyn, hun Pasporten geob-
„ tineerd hebben, en reeds na den
„ Vaderlande vertrokken zyn.

Art. XLVIII.

„ Alzo het Erf by de Kerk aan
„ Paramaribo toebehoorende de In-
„ gezetenen, gedestineerd, om met
„ 'er tyd de Lyken te begraaven of
„ omme ten nutte van den Lande
„ daar op Gebouwen te timmmeren,
„ door den Gouverneur Mauricius
„ voor zyn Edele Beminde aan den
„ Raad verzocht, en door de Raa-
„ den door een overmaatige Com-

„ plai-

" plaisance aan zyn Edele toegestaan " is, ten merkelyke prejuditie van " het Gemeen: bidden de Supplian- " ten dat voorsz. Erf dat ruim tien " duizend Guldens waardig is, aan " den Lande mag werden gerestituëerd, of dat de waarde daar van " door den gemelden Heer Gouver- " neur mag werden betaald in 's Lands " Casse.

Art. XLIX.

„ Dat de geprojecteerde Vrede „ met onze weggeloopene Slaaven, „ zich ophoudende aan de Rivier „ Sarameca, als zeer pernicieus en „ ruineus voor de Colonie mag ver- „ klaard worden nul en van geen „ waarde, neen maar, dat alle mo- „ gelyke middelen mogen werden „ aangewend om dat Gespuis, zo „ veel doenlyk, te vervolgen, ver- „ nielen of verjaagen, zodaanig dat „ men daar voor niet meer te vree- „ zen kan hebben, en voorts dat de „ Edele Societeit geconstringeerd „ mag werden, alle ten minsten drie „ vierde van de onkosten daar toe te „ fourneeren, en te draagen, zyn- „ de deeze haare verpligtinge qua- „ dreerende met het XXVII. Ar- „ ticul van den Octroye, volgens „ 't welke de gantsche defensie van

Ad. Art. XLIX en L.

„ Beide deeze Articulen zyn door „ de geprojecteerde schikkingen ver- „ vallen.

„ de Colonie aan gemelde Societeit „ is aanbevoolen.

Art. L.

„ Dat gemerkt de Tweespalt in „ den Hove van Policie, U Edele „ Mogende de goedheid gelieven te „ hebben zodaanige Leden van dien „ Raad af te danken die U Edele „ Mogende zullen bevinden aldaar „ van ondienst of tot nadeel van 't „ gemeene welzyn te weezen, welk „ verzoek door eenige van die Raa- „ den zelfs by U Edele Mogende „ geappuyeerd is.

Art. LI.

„ Dat na U Edele Mogende het „ Hof van Politie gereformeerd zul- „ len hebben, het U Edele Mogen- „ de behaagen mag den Raad als „ dan te beveelen voor de Coloniers „ by den Souverain te verzoeken „ relief tegens de Conventie van 6 „ Maart 1748, aangegaan tusschen „ de Edele Societeit en de Raaden „ van Policie, waarop Sub-en ob- „ reptivelyk by hun Hoog Mogen- „ de approbatie is verkreegen: alzo „ de Colonie daar door over de helf- „ te beleedigd en bezwaard is: en „ verders de Heeren Raaden te wil- „ len gelasten daar omtrent, volgens

Ad Art. LI.

„ De Conventie van 6. Maart „ 1748. door haar Hoog Mogende „ geapprobeerd zal aanstonds stand „ grypen.

„ Eed

„ Eed en pligt, het Intereſt der Colonie te behartigen, en, des noods, omtrent deeze en dergelyke zaaken in te neemen, het advys van de voornaamſte Ingezetenen, onder dewelke verſcheidene zyn die meriteeren geconſuleerd te werden, al zynze geen Raaden of Officianten: alles in conformité van de oude gebruiken, en volgens de begeerte van den Souverain en van de Edele Societeit zelve.

Art. LII

„ Laatſtelyk, dat terwyl de Regeering van den Heer Gouverneur Mr. Jan Jacob Mauricius, ſedert den beginne af, zeer ongelukkig en voor de Colonie zeer nadeelig is geweeſt, en dat 'er ſedert lange, zo veel klagten tegens zyn Edele zyn ingebragt, en dagelyks nog accumuleeren, de Supplianten voor 't beſluit de vryheid neemen te verzoeken, ja met de allernadrukkelykſte inſtantie te ſmeeken, dat UEdele Mogende gelieven den gemelden Heer Gouverneur Mauricius af te danken, na den Vaderland ten allerſpoedigſten te verzenden, en dat een ander Perſoon in zyn Edele plaats mag werden aangeſteld; waar door de ruſt,

Ad. Art. LII.

„ Dit is vervallen.

„ vrede en harmonie herleeven zul-
„ len, en alle dispuuten aan een zyde
„ gesteld zynde, een ieder zich een
„ glorie zal maaken van deeze im-
„ portante Colonie uit te werken.

„ Imploreerende op alle vooren-
„ staande Pointen een favorabel redres
„ en de attentie en intercessie van
„ U Edele Mogende."

Suriname den 23 Maart 1753.

Doch wy moeten in 't voorbygaan aanmerken, dat over 't verstand van deeze Punten sedert veelmaalen Twisten zyn gevallen, en meest alle dezelven en anderen weder levendig gemaakt. Na de voorverhaalde versterking van zes honderd Man Militie, onder het bevel van den Baron Spörke gezonden, hadden Directeuren der Societeit, tot meerder veiligheid van deeze Volkplanting, nog een Compagnie Artilleristen sterk zes en vyftig Koppen derwaards gezonden, welke zy zelfs betaalden en onderhielden, en die eerlang door nog zes Compagniën, ieder van honderd Man, stonden gevolgd te worden, volgens een Overeenkomst, tusschen welgemelde Heeren Directeuren en de voornaamste Belanghebbenden in die Colonie, gemaakt, voor het aangaan der Vrede met de Boschnegeren. Niettegenstaande zulks, wanneer men in den Jaare 1763 tyding ontvangen had van de Verwoestingen die door de muitende Slaaven in de Volkplanting de Berbice waren aangerecht, werden Directeuren bewoogen, uit aanmerking van den gevaarlyken toestand van Suriname, naar andere Middelen om te zien. Zy bevonden, dat in de meeste deelen der Volkplanting, wel dertig Slaaven zo Mans als Vrouwen, tegen éénen Blanken waren; t' eenemaal strydende met de Resolutie, in den Jaare 1699 genoomen, waarby het getal op éénen Blanken by de twintig Slaaven was vastgesteld voor de Planters.

Dit

Dit deed gemelde Heeren zich wenden tot hun Hoog Mogenden, de Heeren Staaten Generaal, met verzoek, dat Zy een Bevel geliefden te geeven aan Gouverneur en Raaden, in Suriname, om zonder uitſtel, den Inhoud der gemelde Reſolutie ter uitvoering te doen brengen; zelfs aanbiedende een ontheffing van het Hoofdgeld van de meerder Blanken, dienvolgens door de Planters te houden, voor den tyd van tien Jaaren.

Het behaagde hun Hoog Mogende, in December 1763, om het gemelde Bevel, in overeenkomſt met het voorſz. Verzoek te doen; met die verandering alleen, dat, in de plaatſe der Boete van duizend Ponden Suiker, welke by gezegde Reſolutie geſteld was, een Boete van vyf honderd Guldens zou moeten betaald worden.

Zo dra de Belanghebbers in deeze Volkplanting hier van verwittigd waren lieten zy, door drie hunne Gemagtigden te Amſterdam woonachtig, in Maart 1764, aan hun Hoog Mogende een Smeekſchrift inleveren, dat geſtaafd was met een uitvoerig Vertoog, waar by zy beweerden, dat aan hen geen nieuwe Laſten mogten opgelegd worden, dan door Gouverneur en Raaden, volgens de Voorwaarden, op welken de Volkplanting, in den Jaare 1682, aan de Weſtindiſche Compagnie was overgegaan: dat zy ook meenden ongehouden te zyn tot het voorgewende meerder getal van Blanken, op de Plantagiën, zich beroepende op de Reſolutie, welke in February des Jaars 1750, door den Gouverneur Mauricius was genomen; waar in gezegd werd, dat het houden van veele Blanken op een Plantagie veele Twiſten en Ongeregeldheden verwekte: weshalve de Planters, volgens die Reſolutie, volſtaan konden, met éénen Blanken by veertig Slaaven; twee, by meer dan veertig tot zeventig; drie, boven de zeventig, tot honderd; vier boven de honderd, en dan verder voor ieder vyftig Slaaven één Blanken meer, op ieder Plantagie, te houden: dat zy die vermeerdering van het getal der Blanken aanmerkten als een drukkenden Laſt, welke tot ondergang van de Volkplanting zou moeten ſtrekken: voorts, dat het hen voorkwam dat de Colonie thans, zo door de Vrede met de Boſchnegers, als door de gemelde vermeerdering der Militie, in genoegſaame ſtaat van zekerheid geſteld was.

Dit Smeekſchrift werd gevolgd van een nader dat voorgemelde Gemagtigden,

 tigden,

tigden, in May 1764, aan de Heeren Staaten Generaal deeden inleveren, verzoekende om opſchorting van de order by de gemelde Reſolutie, van December 1763, gegeeven, tot zo lang, tot dat die Zaak, by nadere overweeging, tot beſliſſing zou zyn gebragt. Dit by hun Hoog Mogende toegeſtaan zynde, is, ingevolge van dien, de verzochte Aanſchryving aan de Regeering van Suriname gedaan.

Inmiddels had de Societeit een Reekening doen opmaaken wegens de Achterſtallen der Subſidie-Penningen van een Man van ieder Compagnie, op den Staat van Oorlog gebragt, tot beſcherming van de Volkplanting Suriname, die de Provincie van Utrecht, ſedert de overdragt van de Volkplanting aan de meergemelde Societeit van Suriname, heeft onbetaald gelaaten; bedraagende eene ſomme van omtrent vyf Tonnen Gouds; welke Reekening, in de Maand Juny des Jaars 1762, door de Directeuren der Societeit, aan de Staaten der gemelde Provincie ter betaalinge werd ingeleverd, neffens een breedvoerig Vertoog, tot ſtaaving van hunnen eiſch (*a*).

Waar tegens Utrecht beweerde, geenszins tot die Betaaling verpligt te zyn, als zynde de gedachte Subſidie alleenlyk toegeſtaan aan de Weſtindiſche Compagnie, en niet ten behoeve der Societeit van Suriname, welkers oprechting buiten haare toeſtemming was geſchied. Waar van eindelyk het gevolg was, dat, volgens eene Reſolutie van hunne Edel Mogenden, van 16 Maart 1763, aan Directeuren hun Eiſch werd ontzegd (*b*).

Vermids de ſchaarsheid van Muntspeciën in deeze Volkplanting, hadden Gouverneur en Raaden reeds in den Jaare 1684. by Placaat het Hollandſch en Spaanſch Geld op vyf en twintig ten honderd verhoogt (*c*); doch naderhand naamelyk in 1695. veranderd in plaats van vyf en twintig op twintigd ten honderd (*d*) op welken voet het ſederd is gebleeven.

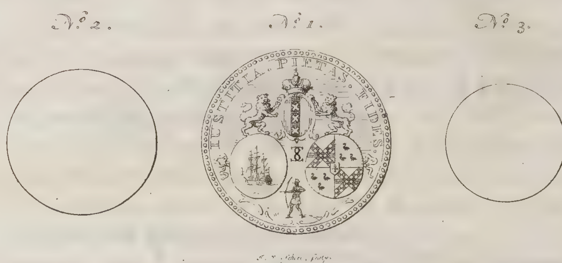
Insgelyks moeten ingevolge het Placaat van 7 December 1722. alle Schulden, na het Placaat van 12 September 1695 gemaakt, voldaan worden

(*a*) Zie Nederlandſche Jaarboeken, July 1762. bl. 493. enz.
(*b*) Zie Nederlandſche Jaarboeken, April 1763. bladz 281. enz.
(*c*) Surinaams Placaatboek.
(*d*) Idem.

den in Geld of Wiſſel tegens twintig ten honderd, ten waare anders bedongen is; als mede dat voortaan in alle Koop- en Verkoopingen zal moeten bedongen worden of de betaalingen zullen geſchieden in Geld en geen Wiſſel of in Wiſſel en geen Geld, by mangel van welke de Kooper kan volſtaan in Geld of Wiſſel à twintig ten honderd, evenwel met dien verſtande dat de Verkooper ongehouden is, eenige Wiſſels aan te neemen door den Kooper getrokken, ingeval één van zyne Wiſſels met proteſt is gekeerd; ook kan hy weigeren Wiſſels van Perſoonèn welkers Wiſſels eenige tyd voorheen met proteſt in de Colonie zyn te rug gekoomen. Men rekende in vroeger tyd voor herwiſſel vyf en twintig ten honderd. Maar volgens Placaat van 16 February 1738. werd by Gouverneur en Raaden verſtaan, dat van alle Wiſſels die na dien tyd getrokken, verzonden, of met Proteſt retourneeren niet meerder voor Herwiſſel zou gerekend of by den Hove van Civile Juſtitie toegelegd worden dan acht in plaats van vyf en twintig ten honderd: (*a*) doch dit Placaat is den 12^den^ December 1739. ingevolge de begeerte van de Heeren Directeuren der Societeit, begreepen in hunne Miſſive van 4 February deszelven Jaars ingetrokken, met bekendmaaking dat de Herwiſſel weder zou zyn als van ouds vyf en twintig ten honderd; gelyk dezelve als nog dus gerekend word (*b*). Vervolgens is om de voorgemelde ſchaarsheid in den Jaare 1763 of 1764. by Gouverneur en Raaden goedgevonden Kaarten Geld te maaken, waarop het Wapen van het Land, dat is het Zegel, en by de eerſte maaking ter ſomma van honderd duizend Guldens, de Handtekening van twee Raaden van Politie naamelyk de Heeren Rom en Dandiran met de nommer van 1 af geſteld is; doch deeze maaking is op verſcheidene tyden met drie honderd duizend Guldens vermeerderd en naderhand alleen met de tekening van den Ontvanger der Modique Laſten J. Boom, insgelyk genommert van 1 af, uitgegeeven zynde dus in het geheel voor viermaal honderd duizend Guldens gemaakt, zo van de waarde van één Gulden, een Ryksdaaler of vyftig ſtuyvers Hollandſch, als van Tien Guldens waar van wy in het volgende plaatje een aftekening geeven.

Dit

(*a*) Surinaams Placaatboek.
(*b*) Idem.

Dit Geld moet een ieder in de Colonie ontvangen in betaaling, maar de Schippers en anderen, die vertrekken, kunnen het voor Wissel op het gemelde Comptoir verruilen, van waar deeze Munt weder ter betaaling der Bedienden en andere zaaken werden gebruikt: van dit Kaartengeld trekt het Land acht ten honderd Interest van die geenen die het zelve hebben opgenoomen: de Ontvanger van dat Comptoir, (die door Gouverneur en Raaden op approbatie van de Heeren Directeuren der Societeit word aangesteld) moet hier van Jaarlyks by de eerste Zitting in January met opene deuren Reekening en verandwoording aan den Gouverneur en Raaden doen: in het Jaar 1768. heeft men aldaar op bevel van de Regeering door het gedachte Comptoir voor honderd duizend Guldens van dit Geld ingeruild en verbrand; en men zegd dat zulks Jaarlyks zal geschieden om deeze Munt uyt de Waereld te maaken.

Wy kunnen niet afzyn den Lezer kennisse te geeven van zekere oude Pretensie of Eisch van eenen Jeronimus Clifford, die sedert eenige Jaaren, vooral in Engeland, veel gerucht gemaakt heeft.

Deeze Jeronimus Clifford was een Zoon van Andreas Clifford, Planter in Suriname, wanneer deeze Colonie, in den Jaare 1667, door den Commandeur Crynsse op de Engelschen werd veroverd. Hy is vervolgens, naamelyk in 't Jaar 1683, getrouwd met Dorothea Matson; waar door

hy

hy Eigenaar werd van zekere Plantagie in Cottica, genaamd Corcabo; welke nog in weezen is, gelegen by de Kerk.

Hy geeft dan voor van voorneemens te zyn geweest in het volgende Jaar zich ter woon naar Jamaica te begeeven: waar tegens de Gouverneur van Suriname zich zou gekant hebben, en onder verscheiden' beuzelachtige oorzaaken, zyne Goederen in beslag hebben genoomen: dat hy (Clifford) zich tegens deeze behandelingen had beroepen op den Hove van Holland, en dat hy, om die redenen, was verweezen geworden om zeven Jaaren op de Fortresse Sommelsdyk in gevangenisse te blyven; als mede in een Boete van honderd vyftig duizend Ponden Suiker, en in de Kosten en Misen van Justitie: doch, vervolgens Voorschryving van den Heer Eduard Steede, Gouverneur van de Barbados, en den Colonel Kendal aan het Engelsche Hof gekreegen hebbende, vonden hun Hoog Mogenden, op verzoek van zyn Groot Brittannische Majesteit, goed, op den 16^den^ October 1694, den Gouverneur van Scherpenhuizen aan te schryven, om gemelden Jeronimus Clifford met zyne Goederen ongemolesteerd van Suriname te laaten vertrekken: gelyk ook, op den 4^den^ May 1695, hy uit de Gevangenisse is ontslagen: maar alvoorens te vertrekken vorderde hy een somme van vier millioenen vier honderd vier en negentig duizend drie honderd Ponden Suiker tot een Stuiver het Pond, of twee honderd vier en twintig duizend zeven honderd vyftien Guldens, ter vergoedinge van geledene Schaden: doch de Gouverneur weigerde hem deeze Reekening te voldoen, en zyne Goederen uit den Arreste te ontslaan.

Waarop hy in Holland gekomen zich vervoegde by Directeuren van de Societeit van Suriname, en vervolgens by hun Hoog Mogenden, verzoekende Revisie van zyn Vonnisse; het welk werd afgeslagen. Dit deed hem zich wenden tot het Hof en Ministerie van Engeland, met Verzoek, dat Zy geliefden te verleenen Brieven van Represaille tegens de Onderdaanen van Holland, om op dezelven te verhaalen zyne schaden, die hy toen begrootte, behalve de overgaaf van zyne Plantagie Corcabo, op dertien duizend vyf honderd veertien Ponden elf Schellingen en acht Grooten Sterlings, met de Intereffen van dien (*a*). Waar over van den Jaare 1700

(*a*) The Dutch Displayed. London 1766.

1700 af, tot nog in den Jaare 1762. verscheidene Memorien aan hun Hoog Mogenden zyn overgegeeven.

Zie hier het verhaal volgens opgaave van gemelden Jeronimus Clifford, of zyn recht verkreegen hebbende. Daarentegen blykt het, dat gemelde J. Clifford willende uit de Colonie van Suriname vertrekken, door zyne Schuldeischers Arrest op deszelfs Goederen is gelegd; en hy verweezen werd om alvoorens het verschuldigde te betaalen. Tegens welk Vonnis hy niet alleen heftiglyk uitvoer maar twee Verzoekschriften aan Gouverneur en Raaden inleverde, vervuld met oproerige uitdrukkingen en sterke beledigingen gepaard met dreigementen. Waarop de Fiscaal goedvond een Crimineelen Eisch tegens hem in te leveren: gelyk hy dan ook in de voorgemelde gevangenisse en boete werd verweezen: gelyk hier onder blykt.

„ De Fiscaal Provinciaal geëxamineerd hebbende beide de Requesten „ gepresenteerd aan den Gouverneur en Raaden van Politie, op den „ 6den September 1691, die dezelve in zyne handen gesteld hebben, ten „ einde zyne Actie tegens Jeronimus Clifford te institueeren; en overwoo- „ gen hebbende de Considaratien van de Heeren Raaden, bevind het eerste „ Request vol onwaarheden, en voornaamelyk ingericht om den Raad te „ misleiden, en Wanorde te veroorzaaken; en dat het andere veele drei- „ gementen en beledigingen tegens de Regeering inhoudt; die deeze zaak, „ zo als dezelve in der daad is, van zulke kwaade gevolgen bevind, en „ de misdryven van dien aart, datze zonder een zwaare straffe, niet gepar- „ donneerd kunnen worden, uit hoofde dat het voor geen kleine misdaad „ is te achten zyne Rechters te bedriegen, misleiden, en te hoonen, als „ of de Gouverneur en Raaden hem geen recht gedaan hadden, zo als de- „ zelven in gemoede verpligt en gehouden zyn te doen. Bovendien, dat „ de Gevangene in zyn tweede Request, op *een verachtelyke en onbe- „ taamelyke wyze den Raad behandeld*; nademaal een ieder verpligt is, „ zyne Rechters met alle eerbied en onderdaanigheid te behandelen; 't „ welk anderszins een misdaad is, strekkende tot omwenteling van deeze „ Regeering, dewelke zonder eerbied en onderdaanigheid voor dezelve, niet „ kan bestaan, in zo verre dat deeze hoedaanigheden onafscheidbaar zyn, „ en hy die de eene aanrand de andere kwetst: en dat de Gevangene der-

„ gelyke

„ gelyke zaaken voorheen meermaalen heeft werkſtellig gemaakt, als mede „ van zyne kwaadgezindheid voor de Regeering genoegſaame blyken wa- „ ren, uitwyzens de Extracten uit de Regiſters ter Secretary beruſtende, „ ten deezen geannexeerd: dat het, niettegenſtaande de Gouverneur en „ Raaden, naar het adminiſtreeren van Juſtitie verwacht hadden dat de „ Gevangene zich beter zoude gedraagen, te meer, daar zulk een gena- „ dig Vonnis, op den 5den Auguſtus 1689. tegens hem was uitgeſproo- „ ken, nogthans bleek, dat dit alles niets op hem heeft kunnen uitwer- „ ken; maar hy in tegendeel zich aan verdere buitenſpoorigheden heeft „ overgegeeven; gelyk hier van zyn laatſte Requeſt een nieuw bewys op- „ leverde, daar in, na voorafgaande oneerbiedige uitdrukkingen, onder „ anderen de Gouverneur bedreigende, *dat hy aldien dit Gerechtshof „ hem langer gevangen hield, hy genoodzaakt zoude zyn zulke mid- „ middelen tot zyn ontſlag te gebruiken als hy te raade zoude worden:* „ en wanneer de Gevangene op den 4den deezer verſcheen, om zyne „ misdaaden, en den Eiſch van den Fiscaal Provinciaal te hooren en zich „ te verantwoorden, hy Gevangene allen Eerbied heeft verlooren dien hy „ verſchuldigd was aan den Gouverneur, als repreſenteerende, ingevolge „ zyne Commiſſie, de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Ver- „ eenigde Nederlanden, zyne Britanniſche Majeſteit hunne Stadhouder, en „ de Heeren Directeuren der Societeit van Suriname, de Eigenaars van „ deeze Colonie; en heeft hy voorts, in de tegenwoordigheid van alle „ de Omſtanders die zyn Pleidooy aanhoorden, den Gouverneur beſchul- „ digd van onrechtvaardigheid in de voorgaande Procedures tegens hem „ gehouden, en ook gezegd, dat hy alleen tegens den Gouverneur en „ Henry Macintosh proteſteerde, daar by blyvende perſiſteeren, als blyk- „ te uit de Aantekeningen door den Secretaris daar van gehouden; heb- „ bende de Gevangene dieſtyds verſcheiden kwaataartige, vuile, en beu- „ zelachtige zeggingen gebruikt, te lang om hier herhaald te worden. Alle „ welke Misdaaden, en zeggingen aan den Gouverneur, opentlyk voor „ het Volk, van een onrechtvaardig Vonnis tegens hem uitgeſprooken te „ hebben, zaaken van zulk groot belang zyn, waar uit blykt, dat de Gevan- „ gene een Oproermaaker en Verſtoorder van de Publieke Ruſt is; welke

„ een Land van goede Justitie niet kunnen noch mogen worden geleeden,
„ maar anderen ten Exempel rigoureuslyk werden gestraft; om welke redenen
„ de Fiscaal Provinciaal concludeerd, dat de Gevangene als een Muitemaaker
„ en Verstoorder van de Publieke Rust, gebragt zal worden op de Plaats van
„ Executie, en aldaar met de Koorde gestraft worden dat 'er de dood na
„ volgd, confisqueerende alle zyne Goederen ten behoeven van den Fiscaal,
„ en verders gecondemneerd worden in de Kosten en Misen van Justitie.

„ Het Hof Crimineel gezien en geëxamineerd hebbende den Inhoud
„ van de voorgemelde Eischen tegens de gevangen Jeronimus Clifford,
„ en in aanmerking genoomen hebbende de Debatten, Stukken, Beschul-
„ digingen, en alles wat deeze Zaak concerneerd, bevind dat de Eisch
„ van de Fiscaal Provinciaal in alle zyne deelen gegrond is; doch meerder
„ genegen tot Genade dan Rigeur van Justitie, Recht doende in Naame
„ van de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Neder-
„ landen, van zyne Majesteit den Koning van Engeland, als mede van de
„ Heeren Directeuren van Suriname onze Heeren en Eigenaars van deeze
„ Colonie, condemneeren de gevangen Jeronimus Clifford, om geduuren-
„ de zeven eerstkomende achtereenvolgende Jaaren gevangen te zitten in
„ het Fort Sommelsdyk, als mede in eene Boete van honderd vyftig dui-
„ zend Ponden Suiker, te appliceeren als volgt, zestig duizend Ponden
„ daar van ten behoeven van de Fiscaal Provinciaal, vyftig duizend Pon-
„ den voor den Armen, en veertig duizend Ponden tot het bouwen van
„ een Gevangenis; als mede in de Kosten en Misen van den Processe.

Actum Paramaribo den 9^den^ January 1692.

Schoon ik my, zo veel mogelyk, van Aanmerkingen zoek te onthouden, ben ik echter genoodzaakt den Lezer onder het oog te brengen of de Eischen van gemelden Clifford billyk, of eenigszins waarschynlyk zyn: is het te denken dat de Gouverneur hem zoude geweigerd hebben om de Colonie met zyne Effecten te verlaaten daar zulks van tyd tot tyd, aan de nog daar gebleevene Engelschen werd vergund (schoon de bepaalde tyd van beraad verloopen was)? dewyl de Gouverneur, zo als wy hier voor gezegd hebben, in den Jaare 1669. had doen publiceeren, dat alle Engelschen

ſchen die genegen mogten zyn van daar te vertrekken, zich binnen zes Maanden na den dag der afkondiging zoude moeten declareeren, en hen nog zes Maanden werden toegeſtaan tot het verkoopen van hunne Goederen; dat zelf by onverkoopbaarheid hunner Slaaven, de Gouverneur dezelven zoude moeten overneemen zo als die verkocht waren ſedert het laatſte inruimen van het Kaſteel.

Waarop ook de Heeren Cranfield, Dukenfield en Brand naar Suriname werden afgevaardigd wegens de Kroon van Engeland, om de Engelſche Ingezetenen van Suriname naar Jamaica over te brengen: gelyk zy daar ook met twaalf honderd Zielen, zo Blanken als Negers, aankwamen (*a*). Zo als ook nog, in 1678, eenige Joodſche Familiën van daar verzochten te vertrekken, beſtaande in drie honderd twee en twintig Koppen.

Is het ook te denken dat de Raad van Politie, beſtaande meeſt uit Planters, tegens een hunner Medeingezetenen, ten gelieſte van den Gouverneur, een Vonnis zoude ſlaan waar door zy en hunne Goederen na welgevallen van den Fiscaal zoude kunnen werden mishandeld. Om nu van de echtheid van de begrooting der Schades, te mogen oordeelen is my bericht, dat zyn gantſche Eigendom in de Colonie, beſtaande in de Plantagie Corcabo ter dier tyd verkocht is voor dertig duizend Guldens: als mede dat ten bewyze zyner wraakzucht tegens de Societeit, hy, by uiterſten wille, getracht heeft, deeze zyne Pretenſie aan verſcheidene Mogendheden over te doen; die zulks allen van den hand hebben geweezen: ja de weldenkende Engelſchen zyn zelf van de onrechtmaatigheid zyner Eiſchen overtuigd geweeſt; dewyl zyne Pretenſiën voor weinige Ponden Sterlings zyn verkocht geworden.

Maar om weder tot het voorgevallene in Suriname overtegaan. Het gebeurde in den Jaare 1733. dat drie Franſche Deſerteurs in deeze Colonie aankwamen, de wil hebbende zich verder naar de Berbice te begeeven; welke door drie Indiaanen werden overvallen en vermoort: de Fiscaal hier van bericht deed de Indiaanen in hechtenis neemen, en niettegenſtaande zy uit de Gevangeniſſe ontſnapten, werden dezelve achterhaald en vervolgens onthoofd.

De

(*a*) Harris 's Voyages.

De Stad Paramaribo werd, op den 18den April 1763, tegen middernacht, met een zwaaren Brand bezocht, waar door, in korten tyd, acht of tien ſchoone Huizen vernield werden, 't geen mogelyk zo ver niet zoude gegaan zyn, waren de noodige Gereedſchappen, tot Brandbluſſchinge, by de hand geweeſt; dus men genoodzaakt was, om den voortgang der Vlamme te beletten, de naaſt gelegene Huizen omver te haalen.

Op den 24ſten van Herfſtmaand des Jaars 1764, werden 'er zeven Misdaadigers (welke zich mede ſchuldig hadden gemaakt aan het afloopen van het, in May 1763, uit Texel gevaaren Ooſtindiſch Schip *Nyenburg*, gevoerd door Jacob Ketel, voor de Kamer Hoorn, met welke Bodem zy op de Reede van Cajenne aangekomen, aldaar, op de blyken van onraad, door den Franſchen Gouverneur in verzekering genoomen, en vervolgens, op Verzoek van hunne Hoog Mogenden, weder uitgeleverd zynde, te Suriname gebragt werden) volgens uitdrukkelyk bevel van gemelde hunne Hoog Mogende van den 10den February 1764, voor den Hove van Politie en Juſtitie van Suriname te recht geſteld, en ter dood veroordeeld; hebbende de achtſte, die een Smit van zyn handwerk was, zich zo ver weeten te ontſchuldigen, dat hy ſlechts tot een Geeſſeling onder de Galg werd verweezen. Des morgens om zeven Uuren, werden zy door eenig Krygsvolk van het Fort afgehaald. De Secretaris, na dat hy een kort Verhaal van de gantſche Muitery gedaan had, las hunne Vonniſſen voor, waar by zekere *Ihle*, die als Generaal Adjudant onder de Muitelingen geweeſt was, veroordeeld werd om onthoofd, en de zes anderen om gehangen te werden. De uitvoering is aan boord van het Schip Nyenburg, voor Paramaribo liggende, geſchied op een Schavot, dat op zyde van het zelve gemaakt was, ruſtende op Balken, uit de Geſchutpoorten geſtooken; zynde op het zelve een Blok en een Galg geplaatſt. Het Gebed, door den Lutherſchen Predikant, hier toe verzocht, wyl de Gereformeerde Predikant Doesburg, uit weemoedigheid, zich verontſchuldigd had, gedaan zynde, ſtond gemelde *Ihle*, met de grootſte bedaardheid, op het boord leunende, ruim drie Minuuten lang, den toeſtel te beſchouwen; vervolgens ter ſtraffe geleid, werd hem het Hoofd met een Byl afgeſlaagen, zynde de zes anderen aan de Fokke Raa gehangen; waarna de Smit gegeeſſeld

geeſſeld

geeſſeld werd. De zes Lichaamen bleeven tot 's avonds zes Uuren hangen, wanneer zy afgenoomen, naar den Wal gebragt, en aldaar door den Scherprechter de Hoofden afgekapt, en met dat van *Ihle* op een Paal, met een Dwarsbalk, ter langte van ruim acht Voeten, als een ſoort van Kruis, op zeven Yzeren Pennen gezet werden: over die Koppen heeft men een Kooy van Traalie-Werk, ter langte van de Dwarsbalk gemaakt, om dezelven voor de Roofvogels te beſchutten. Dit Kruis was aan den Rivierkant, dicht by de Scheepswerf, in 't gezicht der Reede, opgericht. De zeven Rompen zyn vervolgens in een Kuil onder de Galg begraaven.

Ik heb reeds voorheen aangehaald hoe de Cormantynſche Overloopers, die zo in Berbice als Demerary gevangen waren, van daar in Paramaribo overgebragt, en den 20ſten July 1764. door den Krygsraad gevonnisd zyn. (*a*).

In den Jaare 1765. is te Suriname groote beweeging gemaakt, door een Vrye Negerin, Eliſabeth Samſon genaamd, die wel dertig of veertig duizend Guldens inkomen van haare Plantagie had. 't Geval was, dat zy zich aangeboden had om in Ondertrouw aangetekend te worden met eenen Blanken, het geen haar geweigerd werd: zy vervoegde zich aan de Heeren Directeuren van de Societeit; die wel begreepen, dat men het niet wel kon beletten, echter de zaak niet volkomen beſliſten: dewyl Gouverneur en Raaden, de kwaade gevolgen der Huwelyken van Blanken met Zwarten in de Colonie breedvoerig hadden aangetoond: vervolgens vervoegde zich de gemelde Eliſabeth Samſon by Requeſte aan Hun Hoog Mogenden, welke geen wettige redenen vonden dit Huwelyk te beletten, om dat zy een Chriſten en Vry was; waarop zy, de eerſte overleeden zynde met eenen *Zubli* is getrouwt.

Op den 21ſten October 1766, 's morgens omtrent quartier over vyf uuren voelde men hier, zo als in de beſchryving onzer nabuurige Volkplantingen gemeld heb, een zwaare Aardbeving van een golvende beweeging, ſtrekkende van het Ooſten naar het Weſten, voorgegaan van een ſterk loeyend onderaards gedruiſch, de Ooſterkimmen ter halver Lucht waren

(*a*) Vide bladz. 510.

ren van een vuur roode kleur, hier door werd wel groote ſchrik, doch weinig ſchade veroorzaakt (alzo de meeſte Gebouwen van Hout zyn) alleenig borſten eenige Kelders en gemetſelde Sluyſen op de Plantagiën: geduurende drie achter een volgende dagen voelde men van tyd tot tyd ligte ſchuddingen, doch welke niet by de eerſtgenoemde kwamen. Op den 29ſten daar aan volgende werd daar over een Dank en Bedendag gehouden.

Dewyl, gelyk wy reeds voorheen gezegd hebben, de laage Landen in deeze Volkplantinge meeſt beſtaan uyt Veen en Moerige Gronden voor het grootſte gedeelte met zwaare Boſſchen bezet en eenige met zogenaamde Biribiri of Bieſen bewaſſen, zynde door de groote hette de Boſſchen met afgevallene en gedroogde blaaden vervult, welke door de minſte vonken vuurvatten, is ligtelyk te begrypen welke ſchriklyke verwoeſtingen hier door ſomtyds kunnen aangerecht worden; deeze onheilen worden dikwils veroorzaakt door de Indiaanen en de Schuilders, welke van hunne Plantagiën gevlucht zich meeſten tyds dicht by of achter dezelven ophouden, om daar hun koſt te zoeken; en hun eeten gereedmaakende, het vuur niet wel uitdooven.

Dus gebeurde het weder in den Jaare 1769. in den droogen tyd, dat de Boſſchen aan den Zeekant by de Kreek Metapica en in verſcheide andere oorden van de Colonie in brand geraakten, deeze brand was zo ſterk dat dezelve wel vier of vyf weeken duurde en de vlam woedde tot de Dammen van de Plantagiën toe, ja is zelfs op eenige tot in de Koffy Stukken overgeſlaagen, niet tegenſtaande de Negers van verſcheidene Plantagiën dezelve met alle macht door het delven van trenſen trachtten te keeren en eindelyk nog gelukkig de verdere beplantingen behielden: wanneer de Zeewind waaide, kon men door den zwaaren rook welke als een dikke Miſt was, in Paramaribo geen roede verzien; ja verſcheidene kleine Vaartuigen roeiden tegens malkanderen, en men wiſt op de Rivier niet werwaards men heen voer, des nachts kon men verre in Zee de vlam, zwaaren rook en ſtank gewaar worden, het geen een ſchrikkelyk gezicht veroorzaakte: deze brand ſloeg over tot in de Boſſchen van Canje en Berbice, en van daar tot boven aan de Rivier van Demerary; ja in Eſſequebo werd een groot gedeelte van het Leguaan Eiland en Wockenama door de vlammen

men verteert het zy dat deeze brand door de Indiaanen of door de droogte veroorzaakt werd.

Tot voortzetting van den Scheepsbouw in het Vaderland, werd den 20sten February 1767. by de Algemeene Staaten goedgevonden en verstaan, dat van nu voortaan de Vaart na en van Suriname niet anders zal mogen gedaan worden, dan met Schepen en Vaartuigen gemaakt en gebouwd onder het Rechtsgebied van deezen Staat, binnen deeze Landen uitgeruſt en met inlandſche Victualy op haare uitreize voorzien; welke voorſz. Schepen en Vaartuigen, hier te Landen uit te vaaren, weder, zonder ergens anders in Europa te loſſen, zouden moeten inkomen, op pœne van zes duizend Guldens ten behoeven van het Militaire Hospitaal in Suriname. Doch deeze Reſolutie werd, op den 11den April van dat Jaar, geampliëerd dat, naamelyk die Schepen welke voor dato van eerſtgemelde Reſolutie, op die Colonie hadden gevaaren, zouden worden gehouden als genaturaliſeerd en in deeze Landen aangebouwd.

In deeze Volkplanting, heeft men doorgaands een zuivere Lucht; de Hitte is 'er ook zo onverdraaglyk niet, als in de Spaanſche Weſtindiën, om dat de Lucht minder met Dampen is bezet, die door den Wind geſtaadig worden verdreeven. De Winden hebben hier veelal deel aan den Ooſt-Paſſaad-Wind, die tuſſchen de Keerkringen regeert; 's morgens, om tien of elf Uuren, verheft zich meeſt derzelver kracht, en duurt tot tegen den Avond, maar is meeſtentyds gematigd. Ondertuſſchen ontſtaat 'er ſomtyds, byzonderlyk in de Regen-Saizoenen, een ſoort van Rukwinden, aldaar Travado's genaamd, die dikwyls wel een klein half Uur duuren. De Land- en Zee-Winden zyn 'er niet regelmaatig, gelyk in de Ooſtindiën. Wanneer de Wind twee of drie Streeken van het Noorden heeft, zo als meeſt altoos gebeurt; kan men hem een Zee-Wind noemen, en dus ook een Landwind als hy merkelyk van 't Zuiden heeft. Deeze Landwind meeſt over Moeraſſig Land, met zwaare Boſſchagiën bezet, heen komende, word op verre na zo warm niet bevonden dan die van over Zandige Vlaktes. De Nachten zyn 'er koel, door de menigte van Dampen, die zich dan verdikken, en in de Lucht blyven hangen, ſomtyds wel tot acht Uuren 's morgens, om dat aldaar de Zon nooit zo vroeg op-

gaat, als in Europa: want de ligging van deeze Landſtreek, zo naby den Evenaar tuſſchen de vyf en zes Graaden Noorder Breedte, maakt, dat 'er Nacht en Dag, het geheele Jaar door, omtrent even lang zyn.

Men heeft ook te Suriname, zo als in de overige Weſtindiën, een Regen-Saizoen, dat in 't voorſte van het Jaar begint, en in Maart of April wel het ſterkſte is; na de Maand July volgt het Drooge Saizoen, tot aan December aanhoudende. Doorgaands rekent men, dat 'er een kleine Drooge tyd is, geduurende January en February; de groote Regentyd van Maart tot half Auguſtus, wanneer de groote Drooge tyd, dien men de Zomer noemt, aanvang neemt, zynde September en October de heetſte Maanden van 't Jaar. Daarop volgt de kleine Regentyd, in November en December. Voorheen was meer ſtaat op de Saizoenen te maaken, dan nu; waar van men de oorzaak aan het uitroeijen der Boſſchen toeſchryft.

De zaaken der Societeit worden, hier te Lande, beſtierd, door zo veel Directeuren als ieder der drie Leden goedvind ten zynen koſten aan te ſtellen; elk Lid benoemd doorgaands twee drie of vier Directeuren, welker Stemmen ('t zy 'er meêr of minder Repreſentanten van ieder Lid gezonden worden) echter te ſamen voor een derde gerekend worden, zo dat 'er in 't geheel niet meer dan drie Stemmen zyn, uitmaakende het Collegie van Directeuren van de Geoctroyeerde Societeit van Suriname, waar in de Stad Amſterdam altoos Voorzitting heeft (*a*). Schoon, volgens het XI. Articul der Conditien van Inlaating, was bedongen, dat de Gemagtigdens met volle magt alle zaaken der Societeit zouden beſtieren en deswegen beſluiten, zonder rugſpraak te behoeven te houden met hunne Principaalen, ſchynt hier omtrent eenig Verſchil ontſtaan te zyn; wyl ik vind, dat Bewindhebberen van de Weſtindiſche Compagnie, volgens een Reſolutie van de Vergadering van Tienen, van den 14den October 1730, in de Societeit *cum plena* zullen zitten.

Omtrent den eigendom deezer Colonie is in dit Jaar eenige verandering voorgevallen; dewyl het huis van Sommelsdyk voorſloeg haar aandeel in de Societeit aan de Stad van Amſterdam over te dragen; waarop Burgemee-

(*a*) Volgens Reſolutie van 24 Auguſtus 1683.

meesteren, by Resolutie van de Vroedschap op den 15den Maart 1770. daar toe gemachtigt op den 19den April daar aan volgende het koop contract slooten en dat aandeel overnamen voor de somma van zevenmaal honderd duizend guldens in drie termynen te betaalen, het welk hen ook op den volgenden dag werd opgedragen, zynde ter dier tyd de eerste betaling gedaan: vervolgens is ingevolge het III Articul van de Conventie onder de Leden van de Societeit aan de Præsidiale kamer van de Westindische Compagnie in Zeeland de helft van deezen aankoop aangebooden; waar over zekerlyk by de eerst te houdene Vergadering van Tienen nader besluit zal genoomen worden.

Wy laaten hier volgen een Naamlyst der Heeren Directeuren, sedert de oprechting van het Genootschap van Suriname welke daarin uitdruklyk zyn gecommitteert schoon eertyds alle Bewindhebberen in die Vergadering werden toegelaaten.

Wegens de Stad Amsterdam.

1683.	Coenraad van Klenk,	Schepen en Raad.
	Gilles Sautyn,	———
	Cornelis Valkenier,	———
1684. Mr.	Jacob Boreel,	Hoofd Officier.
1689.	Jan de Vries,	Burgemeester.
	Daniel Bernard,	Schepen en Raad.
1690. Mr.	Adriaan Backer,	———
	Jan van Oosterwyk,	Raad.
1698.	François de Vicq,	Burgemeester.
1700. Mr.	Willem Buys,	Pensionaris.
1701.	Cornelis Calkoen,	Schepen en Raad.
1705.	Cornelis Graafland,	Schepen.
1708. Mr.	Wigbold Slicher,	Schepen, Raad en Hoofd-Officier.
1711. Mr.	Abraham van Haringcarspel,	Schepen.
1712.	Egidius van den Bemden,	Schepen, Burgemeester en Bewindhebber der O. I. Comp.
1726. Mr.	Harmen Hendrik van de Poll,	Schepen, Raad, Colonel en Burgemeester.

1730.	Mr. Jan Trip, Heer van Berkenrode.	Burgemeeſter en Bewindhebber der O. I. Comp.
1733.	Mr. Cornelis Trip, Heer van oud en nieuw Goudriaan, Langerak enz.,	Schepen en Burgemeeſter.
1738.	Mr. Gerrit Corver, Heer van Velſen,	Burgemeeſter.
	Mr. Andries Munter,	Schepen.
	Mr. Lucas Trip Cornelisz.,	———
1750.	Mr. Gerrit Hooofd Gerritsz.,	———
	Mr. Gerard Kuyſten van Hoeſen,	———
	Mr. Cornelis Hop.	
1758.	Mr. Joachim Rendorp,	Schepen.
1763.	Mr. Willem Ferdinand Mogge van Haamſtede,	———
1770.	Mr. Jan van de Poll Pieterſz.,	

Wegens de Weſtindiſche Compagnie.

1683. Mr. Iſaac van Heuvel.
Mr. Cornelis Keizer.
Paulus Godin.
1687. Mr. François de Vicq.
1689. Mr. Ferdinand van Collen.
Mr. Albertus Geelvinck.
1692. Hendrik van Baerle.
1694. Mr. Cornelis Bors van Waveren.
1695. Mr. Jacob Hinlopen de Jonge.
1699. Mr. Cornelis Munter.
1700. Mr. Jan Baptiſt Hochepied.
1706. Mr. Johan Althuſius, Advocaat der W. I. Comp.
1708. Willem Boreel.
1709. Mr. Gerrit Hoofd.

1710. Mr. Ferdinand van Collen de Jonge.
1718. Mr. Jacob Karſſeboom.
Jan van Beuningen.
1721. Mr. Nicolaas Sautyn.
1722. Philip Hack.
1728. Mr. Jan de la Baſſecour, Advocaat der W. I. Comp.
1730. Willem Backer Dirkſz.
1733. Mr. Cornelis Hop.
1737. Mr. Jan van Loon.
1743. Frederik Berewout.
1748. Mr. Gerrit de Graaf, Vryheer van Zuid Polsbroek, Purmerland en Ilpendam.
1753. Mr. Boudewyn van Collen.
Mr. Salomon Dedel.
Dr. Willem Roëll.
1761. Mr. Bernardus de Willem.
1764. Mr. Jacob de Peterſen.
1769. Mr. Jacob Hop.

Wegens den Huize van Sommelsdyk.

1680. Mr. Cornelis van Aarſſen van Sommelsdyk, Heer van Sommelsdyk, Platen, Bommel, Spyck enz.
Philippo van Hulten.
1696. Mr. Harmanus Amya.
George Clifford.
1700. Mr. Meynard Trooye.
1701. Mr. Godefrid Weſſem de Sint Amant.
Johan Tourton.
Mr. Jeronimus Ranſt.
1708. Mr. Paul van der Veen.
1723. Pieter Willem van Gelder.
Willem Hendrik Piek, Heer van Brakel en Soelen.
1733. Mr. Jan Caſper Hartſinck.

1744. François Cornelis van Aarssen, Heer van Sommelsdyk enz.
1750. Mr. Jan Ploos van Amstel.
1761. Daniel Adriaan le Leu de Wilhem, Heer van Besoyen.

Secretarissen.

1683. Stephanus Pelgrom.
1700. Mr. Jan Willem van Meel, (aan zyn Schoonvader Pelgrom geadjungeerd).
1704. Denzelven tot actueel Secretaris nevens zyn Schoonvader.
1713. Denzelven alleen.
1726. Mr. Joan Hubert van Meel.
1769. Mr. Jan Cornelis van der Hoop.

Directeuren hebben éénen Secretaris, verscheidene Boekhouders en andere Bedienden in hunnen dienst, en houden hunne Vergaderingen, den eersten Woensdag in ieder maand, en 's Winters tweemaalen 's Maands, te Amsterdam, op het Westindische Binnenhuis; in een daar toe vervaardigd Vertrek, waar by een goede Secretary gevoegd is. Schoon die van Amsterdam op den 3den November 1688. aan booden, om de Besoignes te houden op het Stadhuis, en dat de aan te stellene Bedienden zoude zyn en blyven ten kosten van de Stad. De Boeken der Societeit moeten, alle Jaaren, ten minsten binnen de eerste zes Maanden na het einde van 't Jaar, gesloten worden (*a*). Gemelde Heeren Directeuren stellen aan de Gouverneurs, doch moeten deeze door de Algemeene Staaten van welke zy hunnen Lastbrief ontfangen goedgekeurd werden, in wier handen zy ook den Eed van getouwigheid, zo wel als in die der Societeit, moeten afleggen. In de Volkplanting zelve word de regeering waargenoomen door eenen Gouverneur en bygevoegde Raaden.

De Gouverneur is het Hoofd der Politique en Militaire Vergaderingen, en heeft zelfs magt van Pardon te geeven. In gewigtige zaaken, is hy gehouden den Raad van Politie by een te roepen, in welken hy voorzit,

zo

(*a*) Conditien tusschen de drie Leden. Art. XVI. p: m: 39.

zo wel als in den Raad van Juſtitie. Ook beroept hy wanneer 't vereiſcht word, een Krygsraad, beſtaande uit Militaire Officieren, over de zaaken van den dienſt en overtredingen van de Militairen; doch over de gemeene of *Communia delicta*, dat is wanneerze buiten dienſt zaaken begaan, of aan Burgers eenige ongelegenheid toebrengen, moeten de Militaire Officieren, zo wel als de Gemeenen, voor den gewoonlyken Rechter, dat is 't Hof van Politie en Crimineele Juſtitie, in Lyfſtraffelyke, en voor 't Hof van Civiele Juſtitie in Civiele of Geldzaaken te recht ſtaan: waar over echter nog al nu en dan twiſten vallen; wyl de Militaire Officieren meenen, dat die onderwerping, en te rechtſtellinge voor den Burger Rechter hen zeer benadeelt, en het Point d'honneur of 't Punt van eere, die hen dient te verheffen en tot den Dienſt aan te moedigen, (wyl de Gagiën zeer klein zyn) zeer verkleint; willende zy liever door een Krygsraad van gedélégueerde of geſtelde Rechters geoordeeld worden. De Gouverneur moet ook zorg draagen voor de beveiliging der Volkplanting; doch in geval dezelve vyandelyk word aangevallen, vergadert hy den grooten Krygsraad, die uit den Bevelhebber, alle de Opper-Officieren en zo veele Leden van den Politiken Raad, als 'er Officieren in den Krygsraad zyn, beſtaat; waaromtrent gereguleerd is, dat een Politique en een Militair beurtelings zitten: in deeze Raadsvergadering zit de Gouverneur voor. Eindelyk is hy gehouden den Hervormden Godsdienſt in Suriname te beſchermen en voort te planten. De Gouverneur heeft eenen Geheimſchryver, die door de Societeit betaald word, en, behalve eenen Klerk, nog Copiïſten.

Over de Magt van de Societeit, en van den Gouverneur vallen dikwyls veele twiſten en zelden paſſeert 'er iets zonder tegenſtand; de Raaden begrypen, dat aan hen de regeering met en nevens den Gouverneur toekomt; en deeze begrypt veeltyds, dat aan hem met 't hoogſte gezag de regeering is toegelaaten, mids dat hy, in zaaken van aanbelang, van den Raad advis inneemt; ook dat hy in geval van nood en daar 't vertoeven ſchadelyk kan zyn, ſchoon van gewigt, wel order kan ſtellen.

De grootſte Steen des aanſtoots is de begeeving van de huishoudelyke Ampten, die (althans zedert de regeering van den Heer van Sommelsdyk

als

als Gouverneur) ten minsten gedeeltelyk by Gouverneur en Raaden zyn begeeven, telkens op voorstelling van de Gouverneurs; schoon by derselver Instructie wel uitdrukkelyk gesteld was, dat de begeeving van alle Ampten by den Gouverneur by voorraad op goedkeuring van de Societeit moest gedaan worden, gelyk het zelve ook by voorgemelde punten van redres bleef vastgesteld: ook zyn de grootste ampten (het Vendumeesterschap uitgezondert) als het Fiscalaat de Secretariaaten en de Bedieningen van de Societeit zelve altoos door den Gouverneur zo lang begeeven tot dat de wil der Directeuren daar omtrent gebleeken was. 't Is zeker dat de verdere Ampten in den beginne van de Colonie van weinig belang waren, en dat de Gouverneurs met den Raad over de Ampten beschikkende geene andere aanstellingen ten principaale te wachten hadden, waar door zulks meest ongemerkt is doorgegaan; doch door den aangroei der Colonie de Ampten van meerder belang geworden zynde, hebben de Heeren Directeuren van de Societeit daar op zelve aanmerking genoomen.

Placaaten en Ordonnantien worden meest afgekondigd op Naam van den Gouverneur en de Raaden, ook somtyds van den Gouverneur alleen, en ook wel met advys van de Raaden, schoon daar over mede al vry veel naaryver en dikwyls krakeel valt, alzo de Raaden beweeren, dat alles op Naam van Gouverneur en Raaden moet gesteld worden, en niet door den Gouverneur alleen of afzonderlyk, noch ookzelfs niet door den Gouverneur op advys van de Raaden. Daar tegen aan de zyde van den Gouverneur beweerd word, dat dezelve, volgens het XX. Articul van den Octroye, alle konden en behoorden gesteld en gepubliceerd te worden door en op naam van den Gouverneur, en wanneer hy daar over met het Hof heeft beslooten by meerderheid van Stemmen, als dan, daar in alleen behoefd gesteld *met Advis van 't Hof.*

Ingevolge het voorheen gemelde Besluit van de Heeren Staaten Generaal is deswegens gereguleerd, dat aan den Gouverneur de magt gelaaten word, om afzonderlyk Placaaten te publiceeren conform de voorige Resolutien van hun Hoog Mogenden, van 8 Juny 1740. en 17 July 1747, waar by onder anderen gezegd word, dat alle Resolutien, Placaaten en Ordonnantien zo verre het Huishoudelyke aldaar aangaan en verder niet, by voorraad genoomen

noomen en gemaakt zouden worden op toeſtemming van de Heeren Directeuren der Societeit, zo als 't zelve is ſpruitende uit het XXI. Articul van den Octroye.

Alle Ordonnantien en Placaaten die aldaar van tyd tot tyd gemaakt en vermenigvuldigd waren, zo dat daar uit eenige verwarring ſcheen te kunnen ontſtaan, zyn in den Jaare 1761 naargezien, de noodige vernieuwd met Abrogatie, of vernietiging van alle anderen.

Het Hof van Politie en Crimineele Juſtitie beſtaat in dertien Perſoonen, te weeten den Gouverneur, en den Commandeur of Bevelhebber over de Sterktes en het Krygsvolk, die als eerſte Raad by de Societeit aangeſteld en by den Souverain beveſtigd word, en negen Raaden, één Raad-Fiscaal, die geen Stem heeft maar zyn advys geeft zo 't gevraagd word, en één' Secretaris. Volgens het XVIII. Articul van meergemelde Octroy, moeten die Raadsheeren uit de aanzienlykſten, verſtandigſten en moderaatſten onder de Coloniers, voor hun leeven lang beroepen, en by derzelver affterving of vertrek tot vervulling weder anderen verkooren worden. By verſcheide Reſolutien aldaar genoomen, worden tot het benoemen der Raaden van Politie niet toegelaaten dan die gehuisd en gehoofd zyn, op een Verbeurte van drie honderd Guldens. Voor deezen, was, by Reſolutie van Gouverneur en Raaden, van den 18^den^ July 1719, vaſtgeſteld, dat de Adminiſtrateurs en Directeurs van buitenlandſche Meeſters mede konden benoemen, te weeten, de zodaanigen die gemagtigd waren op te brengen tot de buitengewoone Impoſitien die het Hof in voorvallende zaaken genoodzaakt zou zyn op te leggen en te heffen: maar nu werden zy daar toe niet toegelaaten. Schoon de Jooden aldaar neffens de andere bevoegde Ingezetenen het recht hebben hunne Stemmen tot die benoeming te geeven, wyl dezelve al mede in een redelyk groot getal van de eerſte Bewooners der Colonie geweeſt zyn en onder de Engelſche Regeering veele Privilegien bekomen hebben, welke door den Generaal Lichtenberg en anderen daarop volgende Gouverneurs nog vermeerdert zyn (gelyk de vrye oefening hunner Godsdienſt, verſcheidene voorrechten hen vergunt in de Joodſe Savaane, alwaar zy hunne woonin-

gen en intrek op hunne Feestdagen en Hoogtyden hebben, vermogende als dan niet gerechtelyk aangesprooken nog geexsecuteert worden alwaar zy ook een afzonderlyke rechtbank hebben welke vonnis wyst tot *f* 600. toe: als mede het recht van uitzetting uit de Colonie over de Leden hunner Gemeente, ingeval onder hun oproerige Persoonen, of waar van vreeze voor Schandaal is, gevonden worden; zynde de Gouverneur gehouden het zelve op hun verzoek ter uitvoer te doen brengen) het welk sommigen tegens den borst stuit wyze gemeenlyk, (zo zy zeggen) de benoeming van den Heer Gouverneur volgen. De geene, die tot Raad van Politie benoemd en verkooren is, het Ampt niet willende aanvaarden, moet een Boete van vyf duizend Guldens Hollandsch aan de Cassa der Modique Lasten betaalen. Het Hof van Politie is, gelyk hier vooren reeds aangemerkt is, door den Heer van Sommelsdyk in den Jaare 1684. opgerecht. De Raaden, die door den Gouverneur uit een dubbel getal van Persoonen verkoozen worden, leggen den Eed af in handen van den Gouverneur, in byzyn van twee Leden en van den Secretaris van voorsz. Hof. Op het overlyden van Heeren Gouverneurs, werd voor deezen, in gevolge het Reglement van de Societeit, van den 4den October 1709, het Gouvernement ad Interim waargenoomen by den Commandeur en twee Raaden van Politie; doch op vertoon der Raaden, dat zulks hen lastig viel, hebben Directeuren van de Societeit by derzelver Resolutie van 23 February 1733, daar in anders voorzien, naamelyk, dat het Interims Gouvernement zou waargenoomen worden door den Commandeur, en by afsterven van denzelven, door den oudsten Hoofd-Officier van het Garnizoen tot Lieutenant toe; doch niet verder, en by overlyden van alle dezelven dat het Gouvernement als dan zoude moeten overgaan aan den Raad Fiscaal en vervolgens aan de wederzydsche Ontfangers de een den anderen opvolgende. Het geval gebeurde op 't overlyden van den Heer C. E. H. de Cheusses, als wanneer de voorsz. Resolutie van de Societeit, van 23 February 1733, in den Hove van Politie besloten is gebragt door den Commandeur J. F C. de Vries, en aldaar geopend, geleezen en in de Notulen van den Raad op 2den February 1734. gesteld: vervolgens het Gouvernement door gemelden Heer De Vries aanvaard, als Commandeur. Doch de Heer

Heer Gouverneur Alexander de Cheusses kort na zyn Edele komst aldaar overlydende in de maand February 1735, en weinig tyds daar na de Commandeur de Vries insgelyk gestorven zynde, weigerden de Raaden den Capitein Bley als oudsten Hoofd-Officier van de Societeits Militie in den Raad toe te laaten; welke Capitein aan den Hove protesteerde tegens alle zodaanige Vergaderingen, dewelken de Raaden van Politie wegens des Lands en der Ingezetenen belang en alle andere Zaaken, waar in hy als voorzittend Lid in denzelven Hove behoort gekend te zyn, buiten kennis van hem, zullen komen te beleggen en houden, protesteerende wyders tegens alle gevolgen welke in tyd en wyle uit deezen zullen komen te ontstaan; zynde gemelde Protest van den 10den Maart 1735. Hun Hoog Mogende, by derzelver Resolutie van den 2den Augustus 1735, hebben vervolgens de Societeit gerechtigd om ordre op de Interims Regeering te stellen. Volgens meergemelde Resolutie van de Societeit, van den 23sten February 1733, moest de Commandeur, of de oudste Officier van de Militie, tot zyn privaten Raad tot zich neemen den Raad-Fiscaal, den Ontvanger der inkomende en uitgaande Rechten, en den oudsten Hoofd-Officier van de Militie, en in dien privaten Raad alles overwogen werden, dat vervolgens in den Hove van Politie in beraad moest werden gebragt, blyvende het bestuur van het Gouvernement, zo in 't politique als huishoudelyke met betrekking tot de zaaken van de Societeit, byzonderlyk hem Commandeur met zyn privaten Raad aanbevoolen: doch in zaaken van Finantie en uitgaven van Penningen mogt hy Commandeur niets besluiten dan met eenpaarigheid van Stemmen, en speciaal met volkomen toestemming van gemelden Ontvanger, die daarenboven in zyn byzonder daar voor aansprakelyk zou zyn. Ook werd daar by aan den Commandeur aldaar het gezag en magt gegeeven om Zitting te hebben en te presideeren in het Hof van Civiele Justitie, en de zaaken aldaar te schikken gelyk een Gouverneur zou doen; als mede, dat aan den Commandeur, geduurende het Interim, alle Eer, een Gouverneur verschuldigd, moest werden beweezen. De Commandeur van de Schepper, den Gouverneur Ray overleden zynde, wilde, in gevolge voorsz. Resolutie, in den Hove van Civiele Justitie voorzitten; doch de Raaden van dat Hof begeerden hem niet toetelaaten; dus hy, by een Notificatie van den eersten No-

November 1737, aan de Gemeente bekend maakte, dat hy genoodzaakt was tegens gemelde Raaden, hunne Vergaderingen, midsgaders het uitgeeven van Citatien en 't verleenen van provisie van Justitie, uitdrukkelyk te protesteeren, als mede tegens de minachting door hen aan de bevelen van de Societeit, en voorts tegens alle zodaanige schade en verlies 't welk aan de Op- en Ingezetenen door deeze hunne Stremming van Justitie reeds was overgekomen, en nog mogte overkomen. Daar tegens lieten de Raaden van Civiele Justitie afgaan een Tegen-bekendmaaking, inhoudende reden waarom zy den Commandeur tot President niet hebben willen aanneemen, en erkennen: verklaarende dat zy nooit weigerig zyn geweest de Justitie te handhaaven en te administreeren, met protestatie tegens de Stremming der Justitie, en dat zy tot welzyn der Gemeente (zonder gevolg) met den Commandeur zitting zouden neemen, alles onder hooge betuiging, en zonder van hun gevoelen en recht af te stappen. Na den dood van den Baron Sporke reezen 'er ook groote twisten wie intusschen het Gouvernement op zich zoude neemen, volgens een geheim Besluit by de Societeit van Suriname genoomen, ingeval van overlyden van den Gouverneur, was daar in gedoodverwd de Commandeur in der tyd: waar tegens zich aanzette de Baron Verschuur tweede der Militie tot versterking gezonden, welke met geweld zich in het gezag indrong. De Directeuren hier van verwittigd bragten hunne klachten dieswegens in by de Princesse Gouvernante, welke onmidddelyk order stelde dat de Heer Verschuur zich van diergelyke zou onthouden, en dien geenen dien van Societeits wegen het Gouvernement was bevoolen zou ontzien: gelyk dienvolgens de Commandeur Wigbold Crommelin het interims Gouvernement op zich nam, wordende vervolgens in Maart 1754. de Heer Albert Pieter van der Meer tot Gouverneur der Colonie aangesteld. Na het overlyden van den gemelden Gouverneur van der Meer, in Augustus 1756. voorgevallen, en den Commandeur Crommelin een Rys naar het Vaderland zynde gaan doen, werd het Gouvernement pro interim volgens beslotene orders van de Societeit ten Hove geopend, opgedragen aan den Heer Fiscaal J. Nepveu, welke het Gouvernement overgaf aan den gemelden Heer Crommelin, die kort na die gebeurtenis en dat wel in December van dat Jaar aldaar te rug

aan-

aankwam. Het Hof van Politie vond daar zwaarigheid in, en erkende den Commandeur Crommelin niet als Interims-Gouverneur voor den 21sten January 1757, als wanneer men Brieven en bevelen van de Heeren Directeuren ontving gedagtekend 18 November 1756, meldende dat zo de zaaken zo geschikt waren by de Heeren Crommelin en J. Nepveu, hun Edele Groot Achtbaare als dan die Schikking mede toestemden.

Het Hof van Civiele Justitie is, volgens het XXIV. Articul van 't Octroy, door den Gouverneur van Scherpenhuizen op den 18den April 1689. geformeerd, wordende uit een getal van twaalf Persoonen, door 't Hof van Politie benoemd, zes door den Gouverneur verkoozen. De Burgerlyke zaaken worden voor deezen Raad, daar de Gouverneur, en by zyn Edele onpasselykheid of afweezen, de oudste Raad voorzit, afgedaan; gelyk men aan dezelve appelleert van de Vonnissen van Commissarissen van Kleine Zaaken, hooger loopende dan de Somma van honderd tot twee honderd vyftig Guldens. De Raaden en Rechters, zo omtrent het Crimineel als Civiel, moeten in 't beslechten der zaaken opvolgen de Wetten en gebruiken van de Provincie van Holland. Van de Vonnissen van beide de Hoven kan men by de Algemeene Staaten *Rivisie* verzoeken. By een Notificatie van den 21sten Augustus 1744, is aan de Ingezetenen aldaar bekend gemaakt, dat het Hof aan hun Hoog Mogenden verzocht heeft derzelver beveelen omtrent den tyd om de Rivisie voorttezetten, en dat het zelve inmiddels goedgevonden heeft te willekeuren, dat van nu voortaan de Revident gehouden zal zyn binnen den tyd van twee Jaaren uiterlyk de Rivisie te vervolgen op pœne van Desertie, tot tyd en wylen andere Resolutien van hun Hoog Mogende daaromtrent mogten weezen ingekomen. Welke Resolutie of beveelen van den Souverain noch niet ontvangen zynde, gedraagd men zich by voorraad aan de Notificatie voorsz. Volgens de Mandamenten van Revisie van hun Hoog Mogende werden te Suriname de Stukken der Processen, volgens Inventaris, ten overstaan van twee Raadsheeren, geadsisteerd door den Secretaris, geëvangeliseerd, en door gemelde Secretaris aan hun Hoog Mogende overgezonden, die dezelven aan den Hoogen Raade ter onderzoek over geeven, en werden aldaar nog nader geinstrueerd en beschreeven, wor-

dende by denzelven een *Dictum* van Sententie geformeerd, 't welk de Souverain in deszelfs Vonnis veranderd (*a*).

De Raaden van Politie en Justitie moeten die Bedieningen waarneemen zonder daar voor eenige Weddes of Vergeldingen te genieten, maar alleen uit liefde ten beste van 't Gemeen. Zy moeten allen, by plegtigen Eede, verklaaren, dat zy het Octroy, door de Algemeene Staaten, aan de Volkplanting vergund, in alle opzigten zullen handhaaven, en zich, in alle andere zaaken, naar de beveelen schikken, die hen van tyd tot tyd door de Heeren Directeuren toegezonden worden (*b*).

Het getal der Raaden van het Hof van Civiele Justitie by 't XXIV. Articul van 't Octroy op zes bepaald, is by 't aangroeijen der Processen of Pleitzaaken, met den aanvang van 't Jaar 1744, op verzoek der Leden, en volgens aanschryvens van de Heeren Directeuren vermeerderd met vier Leden; dus voorsz. Hof nu bestaat uit den Gouverneur en tien Raaden, wordende de Raad-Fiscaal, even als in den Hove van Politie toegelaaten, en deszelfs advys somwylen gevraagd. Hier zit mede een Secretaris. In de beraadslaging van beide de Hoven werd met de meeste Stemmen beslooten; doch in geval de Stemmen steeken, werd het gevoelen van den Gouverneur gevolgd, die anders slechts met de anderen gelyk stemt. De Raaden van Justitie hebben de Bediening geduurende vier Jaaren, en gaan af naar maate hun tyd om is, als wanneer in de plaats der afgaanden, anderen by 't Hof van Politie benoemd en uit het dubbel getal door den Gouverneur verkooren werden; gelyk die benoeming en verkiezing mede geschied op het overlyden of vertrek der Raaden uit de Colonie: zynde in 't XXIV. Articul van 't Octroy door de gewoonte eenige verandering ingevoerd, zodaanig dat de verwisseling niet juist geschied van de helfte, maar dan van een, dan twee, en dan drie die dan afgaan, na dat zy ieder vier Jaaren uitgediend hebben; en zyn die aangesteld worden, zo wel als die in plaatse van die gestorven, of vertrokken zyn, alle verpligt de vier Jaaren uit te dienen. De Raaden moeten mede, volgens het XXIII. Articul

(*a*) Zie van Zurk Cod: Bat: in voc: Appel § 86. in not.
(*b*) Art. XXI. van 't Octroy.

cul voorſz.: uit de aanzienlykſten en verſtandigſten, 't zy uit het midden van den Politiquen Raad, 't zy uit de Coloniers of Planters verkooren werden. De Raaden van Politie zyn van meerder rang en aanzien dan de Raaden van Civiele Juſtitie, en in beide die Collegien hebben de Leden die eerſt in bediening zyn gekomen de Voorzitting en Rang boven hunne Medeleden, met dit onderſcheid echter, dat in 't Hof van Civiele Juſtitie de Raaden van Politie die daar toe mogten werden beroepen, altyd, uit achting, de Voorzitting en Voorrang zullen hebben, volgens het XXV. Articul van 't Octroy.

Tuſſchen beide de Hoven zyn 'er van tyd tot tyd eenige onluſten voorgevallen, beweerende onder anderen de Raaden van Civiele Juſtitie, dat de Politique Raad in hun Judicature of Rechterampt waren getreden, alzo de Politique Rechters vaceerden by de Verkoopingen, by 't verleenen van Tranſporten en Hypotheequen, by 't uitvoeren der Vonniſſen van 't Hof van Civiele Juſtitie, en in 't verleenen van alle proviſien van Juſtitie, en in meer anderen Burgerlyke zaaken. De Raaden van Politie bragten daar tegens in de oude gewoonte, en vonden, dat het Hof van Civiele Juſtitie zich te verre inliet omtrent het Gebied Politicq en Crimineel, en dat het zelve voor hunnen Rechtbank de Plyters of Practiſyns opleide Straffen en zwaare Boeten, zonder kennis en toelaating van 't Hof Politicq. Hun Hoog Mogenden, in derzelver Reſolutie van Juny 1740, hebben hun ongenoegen te kennen gegeeven nopens de Wanorde die zy hadden beſpeurd ingeſloopen te zyn, en hebben by die Reſolutie verklaard hoe verre de Judicature van beide de Hoven konden gaan, en verſtaan, dat ieder in 't zyne evenveel te zeggen hadden, en alleen den Rang, volgens Octroy, den Raad van Politie toekwam. Sedert zyn 'er eenige Punten van Verſchil uit den weg geruimd. Het Hof van Politie ſtelt aan de Burger-Officieren, de Voogden en Curateurs over onbekwaame Luiden, de Commiſſariſſen van Kleine Zaaken, de Weesmeeſters, en andere kleine Bedienden. Het blyft nog behouden het ſtaan over de Verkoopingen. De proviſien van Juſtitie worden door den Gouverneur, als Voorzitter, getekend en verleend met *Committimus* of Dagbeteekening aan dat Hof daar de Zaak behoord. De Executie der Vonniſſen word geſchikt ten overſtaan van de

Raaden van 't Hof by 't welk de Vonnissen zyn geslagen. De Transporten en Hypotheecquen worden verleend ten overstaan van de Raaden van Civiele Justitie, die ook aanstellen de Sequesters in Insolventen en andere Boedels op verzoek van Crediteuren of Debiteuren. Nog zyn 'er verscheidene zaaken die tusschen de twee Hoven voor als nog niet zyn beslist.

Ik heb reeds gezegd, dat de Raad-Fiscaal, als een adviserend-Lid, in den Politicquen en Civielen Raad, Zitting neemd. Ten tyde der Zeeuwsche Regeering aldaar, was, zo ik wel verstaan heb, een Maarschalk, die als Officier der Justitie fungeerde. Waarschynelyk is de eerste Fiscaal die sedert de oprechting der Societeit benoemd is, geweest den Heer Glimmer, en na hem de Heer Pieter Muenix; welke laatste in functie was in den Jaare 1688; gelyk, in dien zelven tyd, de Heer Gilles Muenix Raad van Politie was: en dat wel in de omstandigheden van den Moord van den Heer Gouverneur van Sommelsdyk.

De Raad-Fiscaal moet, volgens zyn Instructie, naaukeurig letten, dat de beveelen van den Souverain, waar onder mede de generaale Articul-Brief van de Westindische Compagnie werd verstaan begreepen te zyn, midsgaders de orders van Gouverneur en Raaden worden in acht genoomen en opgevolgd. Hy is ook gehouden, in alle zaaken, daar in verzocht zal worden, den Gouverneur en de beide Hoven van Justitie van zyn advis te dienen, en in 't uiten van het zelve geen andere aanmerking te maaken dan op 't gunt recht en billyk is, en met de orders en den dienst van den Staat, van de Colonie en van de Societeit overeenkomt, omme waar aan te kunnen voldoen, hy niet zal vermogen in iemands zaaken, vallende voor de voorsz. Hoven, te consulteeren, adviseeren, of dienen. Voorts is hy verpligt 't Recht van de Hooge Overheid alomme waartenee-men, over de gantsche Colonie, zo te Water als te Land.

Voor eenige Jaaren hebben de Heeren Directeuren van de Societeit goedgevonden, een tweeden Raad-Fiscaal aan te stellen, met last omme in geval van ziekte of afweezen van den eersten Raad-Fiscaal te fungeeren; zynde daar toe aangesteld de Heer Jan Nepveu, toenmaals Secretaris. Na 't overlyden van den Raad-Fiscaal de Heer Mr. George Curtius, denzel-

ven

ven Heer Nepveu tot eerste Raad-Fiscaal bevorderd zynde, hebben opgemelde Heeren Directeuren, tot tweede Raad-Fiscaal gecommitteerd de Heer Bernard Texier, toen ter tyd reeds Fiscaal Militair. Doch over die Aanstelling hebben de Raaden van Politie en Crimineele Justitie zich al mede bezwaard gevonden, als zynde een Nieuwigheid, en alle vermeerdering van Ampten, voor den Raad, die de vergeeving niet heeft, onaangenaam, voornaamelyk de opgemelde; alzo die tweede Raad-Fiscaal, fungeerende in plaats van den eersten, ook de Zitting boven de Raaden heeft.

In vroeger tyd, had de Raad-Fiscaal geen vast Tractement, maar buiten de helft of derde der boeten en breuken die men ten zynen behoeven, volgens Placaaten, Ordonnantien enz:, verbeurde, was aan hem toegevoegd het Exploicteurs Comptoir der Colonie 't geen door twee, of drie Substituten werd waargenoomen, 't welk (toen het daar van gescheiden werd) al sedert veele Jaaren achttien of twintig duizend Guldens hadt opgebragt, en diende om dien geenen die het eerstgemelde aanzienlyk Ampt waarnam, in staat te stellen om naar zyn Rang te kunnen leeven. Doch alzo by verscheidene gelegenheden ondervonden werd, dat het Fiscalaat en het Exploicteurs-ampt niet wel samen voegden, en dat daaromtrent al meenigmaalen verschillen waren voorgevallen, is eindelyk, op overgifte van de Heeren Directeuren, in den Jaare 1745, dat Ampt van het Fiscalaat gescheiden, wordende de Voordeelen en Inkomen van dat Comptoir in de Cassa der Modique Lasten gebragt: waar uit Jaarlyks aan den Raad-Fiscaal, voor 't afstaan van 't Exploicteurs-ampt werd toegelegd een vast Tractement van zes duizend Guldens Surinaamsch of vyf duizend Guldens Hollandsch Courant Geld, ieder Maand een twaalfde te ontvangen: waar mede de Heer van Werve, toenmaals Raad-Fiscaal en Exploicteur, genoegen nam, zynde zyne Opvolgers sedert op die Voorwaardes, volgens derzelver Instructien, by de Societeit aangenoomen: waar door alle de onhebbelykheden die men van tyd tot tyd ontmoette in de samenvoeging van twee zulke verschillende Ampten, uit den weg geruimd werden. Den Raad-Fiscaal werd nog toegevoegd een Schout en twee Dienaars van de Justitie, welke mede uit 's Lands Cassa ten Comptoire van de Modique

Laſten betaald worden. Tuſſchen de Raaden en den Raad-Fiscaal is 'er nog wegens den Rang een Verſchil, begrypende de Raaden, dat de Raad-Fiscaal den Rang aan het jongſte Lid moet afſtaan, en naaſt den Secretaris in de Hoven zitten; doch alzo de Fiscaals al van ouds in 't Hof van Politie aan de Linkerhand, en in 't Hof van Civiele Juſtitie aan de Rechterhand van den Gouverneur geplaatſt zyn geweeſt, beweeren zy, door een lang bezit tot de Voorzitting gerechtigd te zyn. Voor deezen werd, by het affterven van een Fiscaal, dat Ampt, by voorraad, door Gouverneur en Raaden aan het oudſte Lid van het Hof van Politie opgedraagen, welke dan zich zeer natuurlyk naaſt den Gouverneur geplaatſt vond als oudſten Raad; waar uit men dan niet beſluiten kan, dat alle de volgende Raad-Fiscaals by de Societeit aangeſteld de Voorzitting zouden moeten hebben, gelyk by hunne Inſtructie zulks mede aan hen niet is toegeſtaan. De zaak nog onbeſliſt blyvende achtervolgen de Raad-Fiscaals in de voorzitting. De Raad-Fiscaal moet ook fungeeren in den Militairen Krygsraad, en aldaar Zitting hebben immediaat naaſt den Gouverneur, of deszelfs plaats bekleedende, zodaanig als de wederzydſche Raad-Fiscaalen gewoon zyn in het Hof van Politie Zitting te hebben; en ſchoon daar niet uitdrukkelyk gemeld word, neemt hy kennis over alle Militaire Misdryven en Misbruiken, en handelt omtrent dezelven gelyk hy doet omtrent alle zaaken en misdaaden betrekkelyk tot den Politiquen Raad, alleenlyk beſluitende volgens het Militaire Recht.

De tweede Raad-Fiscaal trekt niets dan zyn Salariſſen en Boetes in zaaken daar in hy ageert; doch de eerſten Raad-Fiscaal keert, by Verdrag, zekere Somme uit voor 't waarneemen van 't Militaire Fiscaalaat.

De voorſz. Heeren Directeuren hebben ook den eerſten Raad-Fiscaal Nepveu voornoemd, aangeſteld gehad tot Contrarolleur, onder den naam van Boekhouder Generaal, om alle Boeken en Rekeningen der Beampten te onderzoeken, 't geen dezelve, op zyn verzoek, heeft afgeſtaan aan den tweeden Raad-Fiscaal, die daar voor twaalf honderd Guldens Jaarlyks geniet, behalve voor een Adſiſtent die hy moet gebruiken, vier honderd Guldens Hollandſch. Deeze Boekhouder Generaal heeft ook de Schouwing over de Societeits Koſt- en Houtgronden.

Na

Na de voorsz. overgaave der Voordeelen van 't Exploicteurschap, is by de beide Hoven een Reglement ontworpen en toegestaan, naar het welk den Exploicteur zich moet gedraagen; gemelde Ampt word met den tytel van *Eersten Exploicteur*, gelyk alle andere Ampten, door den Gouverneur by voorraad begeeven, tot dat 'er, van wegen de Directeurs, ander bevel kome: hy trekt twee duizend Guldens, 's Jaars, Tractement, en heeft twee Substituten, die, op zyn voordraagen, by den Gouverneur worden aangesteld, genietende ieder een Wedde van vyf honderd Guldens Hollandsch, zynde de schikking over die Weddes aan Gouverneur en Raaden overgelaaten.

De Exploicteur is gehouden van de Inkomsten van 't zelve Ampt alle drie Maanden rekenschap aan 't Hof van Politie te doen, en aan dat van Civiele Justitie van de Penningen gesprooten van de Goederen by Executie verkocht; welke Collegien daar over toezicht hebben, en ook verscheidene Resolutien tot zekerheid van dien hebben genoomen.

De twee Secretarissen zyn ten dienste van beide Hoven, doch gemeenlyk zit de oudste in bediening in 't Hof van Politie, en neemt de zaaken in 't byzonder waar welke aan dat Hof betrekkelyk zyn; de andere fungeert in 't Hof van Civiele Justitie, en schynt het meeste aan de Civiele Zaaken te zyn verknocht. Zy verleenen alle Notariaale Instrumenten, en hebben in hunnen dienst eenen Boekhouder, twee actueele en drie provisioneele gezwoore Klerken, die in hunne afwezenheid of ziekte in de Hoven vaceeren en de Publicque Actes passeeren, met dit onderscheid echter dat de provisioneele Klerken niet anders passeeren dan zekere Actes van minder belang als Volmagten enz. De eerste of oudste Secretaris trekt drie, en de andere twee Vyfden der Voordeelen van de Secretary. Wy hebben reeds aangemerkt, dat de Gouverneur eenen byzonderen Geheimschryver heeft, die door de Directeurs betaald word.

Men heeft te Paramaribo ook eene Kamer van kleine Zaaken, of het *Subalterne Collegie* genaamd, het welk, op den 10den July 1691, by Gouverneur en Raaden is opgerecht, het zelve heeft ook opzicht over de Gemeene Weide, het aanplanten en aanvullen der Lemisjes Boomen, tot ververfching der Zeevaarende; als mede het schoonmaaken der Straaten,

en het onderhouden van de Kaay aan de Waterzyde van Paramaribo. Het heeft verſcheide Reglementen waar naar zich te ſchikken, als onder anderen een van 30 Juny 1708, en een van 3 February 1736, by welke laatſte ingetrokken werd de Reſolutie van den gemelden Raad, van den 4den September 1684, waar by de Raaden, ieder in zyn Deviſie, gemagtigd waren uitſpraak te doen over Geſchillen, ter Somme van vyf en twintig Guldens Hollandſch; gelyk mede alle voorgaande Reglementen, aan dat Collegie gegeeven, ingetrokken werden. Volgens voorſz. Reglement van 1736, was 't getal der Commiſſariſſen bepaald op zes Leden, en eenen Oud-Raad van de Civiele Juſtitie, als Voorzitter; welke Oud-Raad voorzit in Pleitzaaken en Geſchillen der Ingezetenen daar gehoorende: maar niet in zaaken raakende de Gemeene Weide, midsgaders Huis- en Vee-Laſten, welke aan Commiſſariſſen, buiten hem, overgelaaten werden, aan wie dan ook toegeſtaan werd daar omtrent byzonder te vergaderen. By dit Collegie werd gevonnisd tot dertig Guldens toe, zonder form van Proces op verhoor van Partyën, 't zy in perſoon, of by iemand die zy goedvinden van haarent wegen te zenden. Naderhand is het zelve vermeerderd van vyftig tot honderd Guldens; en zyn 'er vaſte Soliciteurs aangeſteld. Sedert zyn de zaaken van honderd tot twee honderd vyftig Guldens Hollandſch mede aan dat Collegie gebragt; maar wyzen by Arreſt tot honderd Guldens, en is Appél aan 't Hof Civiel toegeſtaan, mids tuſſchen de honderd Guldens en honderd Ryksdaalers bepaald: doch om 's Lands-Secretary niet te benadeelen, wanneer over Geſchillen, welke de Waarde van honderd Guldens te boven gaan, gehandeld word, zit in die Vergadering een gezwooren Klerk, die voor reekening van de Secretary alles aldaar waarneemt. In vervolg van tyd is verſtaan, dat het Collegie zou beſtaan uit een Oud-Raad Vice-Preſident en tien Leden, die den tytel voeren van *Edele Achtbaare Heeren*; hebbende onder zich een Secretaris. Zy worden aangeſteld, zo reeds gezegd is, by Gouverneur en Raaden, aan wie zy verantwoordelyk zyn, voor zo verre aangaat de Gemeene Weide, en 't Laſtgeld van Huizen en Vee, en moeten afgaan vier Jaaren na hun aanſtelling, even gelyk de Raaden van Juſtitie. Zy vergaderen over de Pleitzaaken wanneer het Hof van Politie zit, en dus

dus viermaalen 's Jaars, als, in February, May, Augustus en December. Tusschen de Commissarissen van Kleine Zaaken en de Capiteinen der Burgerye is tot heden toe altoos verschil geweest wegens den Rang; 't geen noch niet is beslist.

De Commissarissen van de oude en nieuwe Wees- en onbeheerde Boedels-Kamer, zyn maar twee in getal, hebbende ook een Secretaris, Boekhouder en Cassier, benevens een gezwooren Klerk. De Ingezetenen moeten aan Weestmeesteren Extract of Affchrift overhandigen van alle de Uiterste Willen waar uit men dezelven uitgeslooten heeft. Een Weduwnaar of Weduwe Kinderen hebbende en willende ten tweeden Huwelyk treeden, moet alvoorens aan de Kinderen bewys doen, en het zelve ter goedkeuring van Weesmeesteren over leveren, en als dan vertoonen aan Heeren Commissarissen van 't Hof van Politie ten welkers overstaan de Huwelykse Aantekeningen geschieden. Een Bediende op een Plantagie zonder Testament overleden, moet deszelfs Boedeltje in een of meerder Kisten verzegeld ter Weeskamer bezorgd worden door de Planters of derzelver Representanten. De Weesmeesteren moeten voor den aanvang hunner Bediening Borg stellen ten genoegen van den Politiquen Raad, en fungeeren geduurende vier Jaaren.

Men heeft, in deeze Volkplanting, ook verscheidene publique Comptoiren, als dat van de inkomende en uitgaande Rechten op de Koopwaaren, en van de Hoofdgelden, voor de Societeit van Suriname; het Comptoir van de Verkoopingen, en dat van de Modique Lasten. De Societeit benoemd de Ontvangers der drie eersten, die door dezelve ook gesalarieerd zyn, maar de Ontvanger der Modique Lasten word door Gouverneur en Raaden aangesteld, gelyk hy ook aan 't Hof Jaarlyks Rekenschap moet geeven, als mede aan de Gemeente, in 't volle Hof.

Aan 't Comptoir der Inkomende en Uitgaande Rechten betaald men drie Guldens voor ieder last dat een Schip groot is, voor uitgaan, en gelyke drie Guldens voor inkomen, wegens het Lastgeld van de Schepen: en twee en een half ten honderd van alle Goederen, die uitgevoerd werden, volgens Articul IV. van 't Octroy. Om nu de twee en een half ten honderd op de Suikeren die verzonden werden te vinden, is by Gouverneur

en Raaden, op den 6[den] Maart 1693, by Placaat, aan de Ingezetenen belaſt de Suiker-Vaten van Inlandſch Hout te maaken de Duigen lang twee en veertig en op den Bodem vier en twintig Duimen over 't kruis, met een bekwaame Buik, welgebonden, hegt en ſterk; welke Vaten kunnen houden, wanneer de Suiker wel droog is, acht honderd Ponden, na aftrek der Tarra, geſteld op honderd Ponden. Welk Placaat op den 16[den] May 1760. is vernieuwd geworden. Men heeft in den beginne der Colonie de Suiker, waar mede de Ingezetenen malkander betaalden, bereekend op een Stuiver, dus het Vat of Oxhoofd op veertig Guldens, waar van, van dien tyd af, de Planters een Gulden per Vat of Oxhoofd voor uitgaande Recht hebben betaald.

Aan 't Comptoir der Societeits Hoofdgelden moet ieder Jaarlyks, in de Maand January, of uiterlyk in February, aan den Ontvanger, onder aanbieding van Eed, opgeeven het getal der Blanken in zyn dienſt, en van alle de Slaaven die hy heeft, met onderſcheid van zo veel boven twaalf, en zo veel tuſſchen de drie en twaalf Jaaren: volgens dien opgaaf betaalen de Suikerplanters, het Jaar daar na, voor ieder Hoofd boven de twaalf Jaaren vyftig Ponden Suiker, en voor de andere vyf en twintig Ponden, wordende de Kinderen onder de drie Jaaren niet gereekend. De andere Planters en Ingezetenen betaalen in plaats van de Suiker een Stuiver voor ieder Pond, dus de groote vyftig, en de kleine vyf en twintig Stuivers per Hoofd. Van deeze Belaſting zyn de nieuwe Coloniers en hunne Slaaven vry voor de tien eerſte Jaaren, ingevolge het III. Articul van den Octroye. De voorſz. Jaarlykſe opgaaven moeten ſtiptelyk alle Jaaren geſchieden, en het getal der Hoofden boven de twaalf Jaaren oud overeenkomen met het getal het welk ook alle Jaaren een iegelyk aan den Burger-Capitein van zyn Deviſie moet opgeeven. De nalaatige Ingezetenen werden geſtraft met dubbel te betaalen, ten voordeele van de Caſſa der Modique Laſten.

Aan 't Comptoir der Verkoopingen betaalt men vyf ten honderd van de Goederen, die men koopt; doch wat betreft de Slaaven, die uit Africa in deeze Volkplanting aangebragt, en door den Ontvanger van de Verkoopingen, op verzoek der Schippers, by openbaare opveilinge, verkocht worden, daar van betaalen de Koopers niet meer dan twee en een half

ten honderd, waar van een ten honderd voor de Modique Laſten afgaat, volgens Notificatie van Gouverneur en Raaden, van 22 July 1741. De Inkomſten van dit Comptoir, na aftrek der daar oploopende onkoſten, daar onder gerekend het vaſt Tractement van den Ontvanger, ſtrekken (ingevolge zekere Overeenkomſt tuſſchen de Societeit en de Raaden van Politie, in Maart 1748, geſlooten) om de Societeit te verligten in de onkoſten die dezelve moet doen tot onderhoud der Fortificatien. Die Inkomſten zyn niet gering, want men zes Dagen in de Week Verkoopingen aldaar heeft, ja dikwyls twee Verkoopingen, de eene 's morgens de andere 's nademiddags. Wanneer dit Comptoir opgericht is, is my niet gebleeken, doch in January 1693. werd al by Placaat van Gouverneur en Raaden geordonneerd, dat de Vendumeeſter de Verkoopers prompt volgens conditien moet betaalen, en dat hy een Lyſt van de Goederen, met conditien van de verkoopingen eenige dagen te vooren in de Rivieren moet zenden.

Het Comptoir der Caſſa van de Modique Laſten, werd, ingevolge het XXIX. Articul van 't Octroy, opgerecht, tot ontvangſt der kleine en modique Laſten, tot verval van de noodige koſten van de wederzydſche Collegien van de Raaden en Rechters, midsgaders tot onderhoud van Kerkendienſt, Schoolmeeſters, en dergelyke. Het zelve moet al vroeg in den beginne der Colonie geformeerd zyn geweeſt: altoos werd 'er by een Placaat van 31 September 1688 gelaſt aan de Herbergiers, en die drooge gaſtery houden hunne Verlof-brieven te vertoonen, ten behoeve van de modique Laſten. De Schippers moeten vierentwintig Uuren na hun aankomſt met hun Schip voor Paramaribo, aan den Ontvanger overleveren een Lyſt der natte Waaren in hunne Schepen gelaaden, en zy benevens de Stuurlieden daar op den Eed afleggen, dat by hun weeten niets verzweegen is, volgens Notificatie van 11 May 1742. De Ingezetenen betaalen zekere Impoſt van die Waaren. Ook word door de Herbergiers betaald voor den grooten tap, aan den Waterkant, zes honderd Guldens, en voor de kleine, binnen Paramaribo, vier honder Guldens: waar van de helft aan 't Hospitaal en de weder helft aan de modique Laſten komt, wordende de Tap-brieven, of die

die Privelegien by den Gouverneur verleend; ook komt aan 't zelve Comptoir een derde van de meeste Boetes. Voorheen werd meest alle Jaaren daarenboven een Heffing gedaan over de gantsche Colonie tot bezorging van dat Comptoir, alzo de kosten der Tochten tegen de weggeloopene Slaaven, daar uit werden betaald; doch 't welk geen plaats meer heeft sedert de oprechting van de Cas tegen de Wegloopers. De Ontvanger, die een Adsistent heeft, moet Jaarlyks in den Raad van Politie met opene deuren zyne Verantwoording doen.

Tot betaalinge van de Militie, ten lasten van de Colonie, is ook een Comptoir opgerecht, onder den naam van *Cassa tegen de Wegloopers*, alwaar alle Amptenaaren, Winkeliers, Renteniers, Planters enz. verplicht zyn onder Eede te verklaaren de zuivere Winsten die zy het gantsche Jaar gemaakt hebben, en daar van vier ten honderd Jaarlyks te betaalen; zonder te reekenen nog een buitengewoon Hoofdgeld, zo van Blanken als van de Slaaven, boven de twaalf Jaaren oud. De Ontvanger van dit Comptoir, die een Bedienden onder zich heeft, geniet zes ten honderd van alle Ontvangsten. Hy doet Jaarlyks zyn Reekening in de Raadkamer met opene deuren; waarna nog twee Persoonen by Gouverneur en Raaden uit de aanzienlykste Coloniers worden gekooren om die Reekeningen nate zien en daar van bericht te doen.

Buiten die en meer andere Ontvangers zyn, in deeze Volkplanting, nog verscheidene publique Officianten, als een Klerk ter Secretary van 't Gouvernement, Commiesen van de Magazynen, enz, vier Keurmeesters der Suikeren en een Rooymeester van de Melassie - Vaten, als mede een Meeter van de Engelsche Vaartuigen. Men heeft 'er twee Afslagers der Verkoopingen. Ook zyn 'er twee Deurwaarders der Gerechtshoven; twee gezwoorene Landmeeters, drie Houtmeeters en een Keurmeester van het Beestiaal. Men vind 'er een beëedigden Weger op 's Lands Waage, en andere Bedienden. De Burger Officieren zyn meest alle gezwooren Priseurs der Plantagien ieder in zyne Divisie.

In de gantsche Volkplanting van Suriname zyn drie Hervormde Kerken, de éène te Paramaribo, die van de Nederduitschen en van de Franschen gebruikt word; de andere op de Hoek van Cottica en Perica, en de derde in

dien boven-Verdeeling van Commewine, welke Kerk als bouvallig afgebrooken is, zullende een andere werden opgebouwd: inmiddels werd 'er in 't Huis geſchikt voor den Predikant van tyd tot tyd gepredikt. Daar zyn te Paramaribo drie Nederduitſche en een Franſche Predikanten. Zy formeeren onder hen een Kerkenraad, daar zy beurteling voorzitten. Zy laaten daar in toe de Ouderlingen en Diakenen van beide de Gemeentes, hebbende de Diakenen daar ook ieder zyn Stem. In de Rivieren heeft ieder Kerk zyn Kerkenraad. De Ingezetenen onderhouden op hunne koſten de Kerken, Predikanten, Voorleezers en Koſters. De Predikanten genieten, boven de vrye Wooning en eenige Slaaven tot hun dienſt, eene Jaarlykſe Wedde van twaalf honderd Guldens ieder. Hunne Weduwen werd Jaarlyks toegelegd vier honderd Guldens. Eens 's Jaars, in de Maand February, komen alle de Predikanten en Ouderlingen aan de Hoofdplaats Paramaribo byeen, om den Staat en de behoeften der Kerken en Gemeenten te overweegen. In deeze Byeenkomſt, bekend onder den naam van *Conventus Deputatorum*, ingericht onder 't Gouvernement van den Heer Scherpenhuizen, zitten twee Raaden van Politie, als *Commiſſariſſen Politiecq*. De Kerkenraaden en Conventus houden Correſpondentie met de Claſſis van Amſterdam.

Wy hebben reeds aangemerkt, dat de Lutherſchen, in den Jaare 1744, met toelaating van de Societeit en onder begunſtiging van een Recognitie van vyf honderd Guldens, ten behoeve van 't Hospitaal Jaarlyks te betaalen, een Steene Kerk hebben opgebouwd, welke door een Predikant bediend werd. De Heer Joh. Phaff is de eerſte Leeraar van de Lutherſche Gemeente aldaar geweeſt.

De Gereformeerden onderhouden drie Schoolmeeſters, die, buiten hun Tractement, vrye Wooning hebben.

De Ingezetenen van Suriname zyn verdeeld in elf Burger-Compagniën, die onderſcheiden Diviſiën uitmaaken, hebbende ieder Compagnie een Capitein, Lieutenant, Onder-Lieutenant en Vaandrig, benevens een Casſier en een Schryver. Te Paramaribo zyn 'er drie Compagniën. De andere behooren in de Rivieren en Kreeken daar onder liggende; daar is dan een Compagnie in de beneden- en een in de boven-Diviſie der Rivier

Commewine, een in de beneden- en een in de boven-Divisie der Rivier Cottica, een in de Matapika-Kreek, een in de Rivier Suriname; welke Divisie nog den naam draagt van Thorarica; een in de Para-Kreek, en de Joodsche Divisie. De Planters in de andere Kreeken en Spruiten, behooren onder den Capitein van de Rivier daar die Kreeken en Spruiten uitwateren, zo verre die Divisie zich uitstrekt.

De Divisiën zyn anders, om nog duidelyker te spreeken, op de volgende wyze geschikt. De beneden-Divisie van Commewine begint aan 't Fort Amsterdam, tot aan de doorsnyding dicht by 't Fort Sommelsdyk, waar onder dan behooren de Plantagiën gelegen aan de Rechterhand in 't opvaaren van die Rivier, en alle die van de Orelyne- en Commetuana-Kreeken. De boven-Divisie begint aan gemelde doorsnyding, tot heel boven, bevattende alle de Plantagiën aan beide zyden dier Rivier, en alle die liggen in de Kreeken Caramakka, Cassawinica, Peninika, Tempati, Sarva, enz. De beneden-Divisie van Cottica begint aan de Redout Leiden, tot aan de zamenvloeijing van Cottica en Perica, aan de Kerk, behelzende alle de Plantagiën die aan de Rivier Commewine, aan de Linkerhand in 't opvaaren, en voorts alle die aan beide de Oevers van Cottica gelegen zyn, als mede daar onder begreepen de Parmanka-Kreek. De boven-Divisie begint aan de Kerk, en daar onder behooren alle de Plantagiën gelegen in Cottica en Perica en onderhoorige Kreeken. De Divisie van Matapika behelst alle de Plantagiën die daar en in deszelfs Spruiten of mindere Kreeken liggen. De Divisie Suriname of Thorarica begint aan de Fortresse Amsterdam, en bevat alle Plantagiën die aan beide de Oevers van die Rivier, en voor de Kreeken daar in uitloopende als de Paulus-Kreek, Surino enz:, tot zo hoog de Rivier Suriname loopt of immers bebouwd werd, gelegen zyn. De Divisie van de Para-Kreek behelst de Plantagiën daarin gelegen, gelyk ook die liggen aan de Coropine-, Tawaricoeroe-en andere Spruiten, tot heel boven in dezelven.

De Burger-Officieren worden door Gouverneur en Raaden aangesteld. Men moet aan hen Jaarlyks, onder Eeds-aanbieding, opgeeven het getal der Blanken, en Slaaven boven de twaalf Jaaren die men in zyn dienst op de Plantagie heeft, als mede de Merken van de Slaaven, ten einde zy in

de

de Rivieren zouden kennen de Meesters der Slaaven die, wegloopende, gevangen en by hen gebragt werden. Ieder Compagnie heeft een Krygsraad, genaamd de *Laage Burger-Krygsraad*, bestaande uit den Capitein, Lieutenants, Vaandrig en de Sergeanten. *De Hooge Burger-Krygsraad* bestaat uit den Gouverneur, de Raaden van Politie, de Capiteinen en Lieutenants der Burgeren deezer Colonie, en in afweezen van de Capiteinen en Lieutenants, de Vaandrigs der Compagniën, volgens een Resolutie van Gouverneur en Raaden, van den 3den Juny 1689. Van welken Hoogen Burger-Krygsraad, zo 't schynt, tegenswoordig geen gewag meer gemaakt word. De Burger-Capiteinen moeten in 't Hof van Politie, in 't begin van ieder Jaar, overleveren de Lysten der opgegeeven Blanken en Slaaven: waar naar het Hof en gemelde Capiteinen zich reguleeren in de uitschryving van gecommandeerde Blanken en Slaaven tot alle de te doene onderneemingen. De Burger-Officieren hebben hun Reglement waar naar zich te gedraagen, welke veranderd word of eenige Punten van dien, naar tydsomstandigheid.

De Krygsmagt die te Suriname gehouden werd, bestaat uit twee Bataillons ieder van zes Compagniën, ieder Compagnie van honderd Man. De Gouverneur is Colonel, en Capitein van de eerste Compagnie van het eerste Bataillon; de Bevelhebber der Bezettingen is Colonel Commandant, en Capitein van de eerste Compagnie van het tweede Bataillon. Buiten dien is 'er een Compagnie Artilleristen van zes en vyftig Koppen. Het onderhoud van het Krygsvolk bekostigen Directeuren van de Societeit voor de eene helft, en de Ingezetenen van de Colonie voor de andere helft.

De Commandant of Bevelhebber maakt, nevens de Lieutenants-Colonels, Majoors, en verdere Officieren tot de Vaandrigs ingeslooten, den *Kleinen Militairen Krygsraad* uit. De Raad-Fiscaal zit daar mede als Auditeur, volgens deszelfs Instructie. De Militairen zyn verspreid op verscheide Posten in de Rivieren, en op de Fortressen Amsterdam en Sommelsdyk als mede op de twee Redouten. Aan de Rivieren Marowine, Corentyn en Copename heeft men ook buiten-Posten. De Societeit onderhoud een Bark tot een Uitlegger, waar op een Capitein en mindere Bedienden gesteld zyn. Zy heeft te Paramaribo een Hospitaal voor de

Militie: waar toe verscheide Bedienden, als een Boekhouder en Cassier, een Medicinæ-Doctor, een Chirurgyn Major, en een Binnenvader, die door Directeuren betaald worden. De Societeit betaald nog een Boekhouder van 't Garnizoen.

Wy zullen nu als in de voorgaande beschryvingen onzer Coloniën laaten volgen een Lyst van de Gouverneurs die deeze Colonie sedert den Jaare 1683 achtervolgens geregeerd hebben; als mede de Naamen der geenen die aldaar als Commandeurs, Raad-Fiscaals en Secretarissen hebben gefungeerd.

Gouverneurs Generaal.

Cornelis van Aarssen van Sommelsdyk, aangesteld 20 July 1683, overleden 19 July 1688.

Jan van Scherpenhuizen, aangesteld 20 December 1688, Demissie bekomen 1695.

Mr. Paul van der Veen, aangesteld 20 October 1695, Demissie 1706.

Mr. Willem de Goyer, aangesteld 23 October 1706, overleden 1715.

Johan Mahony, aangesteld 22 January 1716, overleden 1717.

Jan Coetier, aangesteld 2 Maart 1718, overleden 1721.

Hendrik Temmink, aangesteld 1 October 1721, overleden 1727.

Carel Emilius Hendrik de Cheusses, aangesteld 26 July 1728, overleden 1734.

Jacob Alexander Henry de Cheusses, aangesteld 9 July 1734, overleden 1735.

Jan Ray, aangesteld 6 July 1735, overleden 1737.

Gerard van de Schepper, aangesteld 11 September 1737, Demissie 1 November 1741.

Mr. Jan Jacob Mauricius, aangesteld 7 February 1742, Demissie 1753.

Baron Spörke, provisioneel aangesteld 10 April 1751, overleden 7 September 1752.

Wigbold Crommelin (ad Interim.)

Pieter

Pieter Albregt van der Meer, aangeſteld 6 Maart 1754, overleden September 1756.

Wigbold Crommelin, aangeſteld 2 Maart 1757, Demiſſie 27 October 1769.

Jan Nepveu, aangeſteld 27 October 1769.

Commandeurs.

Laurens Verboom, aangeſteld 1684, overleden 25 July 1688.

Abraham van Vredenburg, aangeſteld 3 September 1688, Repat. 1703.

Francois Anthony de Raineval, aangeſteld 3 November 1703, Demiſſie 3 October 1725.

Johannes Bley, aangeſteld 3 October 1725. Emeritus 16 September 1728. overleden 8 Maart 1731.

Johan Francois Cornelis de Vries, aangeſteld 12 April 1730, overleden 4 Maart 1735.

Gerard van de Schepper, aangeſteld 6 July 1735, Gouverneur geworden 11 September 1737.

Marcellus Brouwer, aangeſteld 4 December 1737, overleden 13 December 1742.

Philippe Chambrier, aangeſteld 30 Mey 1742, Demiſſie 30 December 1746.

Jan Louis Larcher van Kenenburg, aangeſteld 22 October 1746, overleden 10 May 1748.

Wigbold Crommelin aangeſteld 9 October 1748, Gouverneur geworden 2 Maart 1757.

Charles Egon de Langes de Beauveſen aangeſteld 4 May 1757.

Raaden - Fiscaals.

1683. C. Glimmmer.
1683. P. Muenix.
1702. H. Muilman.

1703. C. de Hubert.
1708. Samuel Althusius.
1727. Adriaan Wiltens.
1735. Mr. Willem Gerard van Meel.
1741. Mr. Jacobus Halewyn van Werven.
1746. Mr. Nicolaas Anthony Kohl.
1749. Jacob van Baerle.
Jan Bavius de Vries (provisioneel aangesteld.)
1749. Mr. Samuel Paulus Pichot, door Commissarissen van wylen zyn Doorluchtige Hoogheid aangesteld; doch nooit by de Societeit erkent.
1751. Mr. George Curtius.
1754. Jan Nepveu, Tweede Raad-Fiscaal en Fiscaal van de Krygsraad.
1761. Jan Nepveu, Eerste Raad-Fiscaal.
1764. Bernard Texier, Tweede Raad-Fiscaal.

Secretarissen.

1684. Marcus Broa.
1688. Adriaan de Graaf.
1703. Abraham Kinkhuizen.
1717. N. Strauch, en Abraham Grommee. } beide aangesteld.
1717. Willem van der Waayen.
1726. Abraham Bols.
1726. Pieter Brandt.
1734. Willem Gerard van Meel (werd Raad-Fiscaal.)
1735. Ephraim Comans Scherping.
1737. Cornelis Graafland Jacobsz.
1746. Jacob van Baerle (werd Raad-Fiscaal).
1749. Mr. Jacob Frederik du Fay.
1751. Jan Nepveu, (werd Raad-Fiscaal).
1755. Mr. Willem van Stamhorst de Jonge.

1757. Mr. Antony Voerst van Aversberg.
1759. Mr. Francois Ewoud Becker.
1764. Mr. Amadeus Constantinus Valencyn.
1768. Albert de Milly.

Ik zal my niet inlaaten in eene naaukeurige beschryving der Plantagiën, noch der wyze van aanleggen, noch der aanteeling van Suiker, Coffy, Cacao en Cottoen, zynde buiten het Schrynwerkers hout, de voornaamste voortbrengselen deezer Gewesten, wyl zulks zeer breedvoerig en met alle naaukeurigheid is beschreeven in den *Tegenwoordigen Staat aller Volkeren* waarom ik dit voorbygaande den Lezer liever nog een naaukeurig bericht der Slaaven op onze Colonien gebruikt wordende zal trachten mede te deelen.

VYF-

VYF EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Beſchryving der Slaaven.

De Slaaven. die tot Bebouwing der Plantagiën en verdere dienſten der Coloniſten worden gebruikt, zyn voor het grootſte gedeelte herkomſtig uit Guinee, (een groot Landſchap, in 't Noordweſten van Africa; dat ten Noorden aan Nigritie, ten Ooſten aan Abiſſinie, en ten Zuiden aan het Land der Kaffers grenſt; wordende verdeeld in Opper- en Neder-Guinee,) en worden door de Slaafhaalders naar America gevoerd, en aldaar aan de Spanjaarden en Portugeezen verhandeld, of in de Nederlandſche Volkplantingen aangebragt. Men heeft 'er ook bovendien eenige Indiaanen, Roode Slaaven genaamd, die op de Rivieren der Amazoonen en de Oronoque, van de Portugeezen en Spanjaarden, en Landwaards in, van de Indiaanen, door de Handelaars, by ons Chriſten Zwervers geheeten, worden gekocht of ingeruild, en voorts ter verkoop naar Eſſequebo, Suriname en de Berbice overgevoerd; doch als zy ingebragt zyn, moet de Zwerver, alvoorens hy dezelven vermag te verkoopen, onder Eede verklaaren, dat het ingeruilde Slaaven zyn, van onvrye Natiën, en dus in geen Verbond met ons ſtaande: want by de gemaakte Vrede met de Caraïben, Warouwen, en Arowakken is bedongen, (gelyk reeds is aangemerkt) dat alle die van gemelde drie Natiën zyn, niet in Slaaverny mogen gebragt worden; ten zy zy een Manſlag hebben begaan; in welk geval dezelven, op aanklagte van den beledigde party, door den Gouverneur, tot Slaaven verweezen worden. Voorts worden de aangebragte Slaaven bevoorens door een Tolk ondervraagd van welke Natie zy zyn, en bevonden wordende verkoopbaar te zyn, ter Secretary van 't Gouvernement geregiſtreerd; moetende de Kooper voor ieder Hoofd betaalen zekere Erkentenis; zonder welke Regiſtratie de Slaaf, wegloopende en weder gevangen wordende, niet mag geſtraft, veel min in Slaaverny gehouden worden.

De Roode Slaaven zyn van een tederer gesteldheid dan de Negers, en niet zo wel in staat om zwaaren arbeid in de brandende Zon te verrichten: waarom zy meest tot Huiswerk en ligter bezigheden gebruikt worden.

Nog hebben wy tot Slaaven, die in onze Volkplantingen uit Slaaven gebooren worden, *Creoolen* genaamd, die men voor de beste en trouwste Lyfeigenen houdt: men noemtze Creoolen om hen te onderscheiden van de *Zoutwater Negers*, welken naam men toeëigent aan alle Slaaven die van Africa ingevoerd worden.

De Negers worden in Guinee, sedert het openstellen der Vaart en Slaavenhandel op de Africaansche Kusten, door Schepen van byzondere Handelaars, die hunne Recognitie aan de Westindische Maatschappy betaalen, ingeruild zo op de boven Kust, als van de Bevelhebbers der Sterktes; en verder in onze Colonien aangebragt. Men betaalde voor deezen een vastgestelden prys voor een Neger: doch de pryzen reizen en daalen nu, naar maate van den overvloed of het gebrek der Slaaven en Slaavenhandelaars; zynde de Vrouwen een vierde of een vyfde beter koop dan de Mannen. Deeze betaaling geschied in Koopmanschappen, die daar te Lande getrokken zyn, als Staven Yzer, Yzerwerk, Kruid, Kogels, Linnen en andere Waaren, ook voornaamelyk Boesis, zynde zekere Hoorntjes, by ons *Cauris* genaamd, die van de Maldivische Eilanden, door de Oostindische Compagnie, in Europa worden gebragt, en in Guinee voor Geld verstrekken: doch deeze Boesis zyn 'er thans genoegsaam buiten gebruik, uitgezonderd aan de Fortresse Acra, en by de Portugeesche Schepen, daar het niemand geoorloofd is handel mede te dryven, dan den Directeur Generaal alleen.

Dit ongelukkig Volk nu, word op verscheidenerlei wyze in Slaaverny gebragt: voor eerst worden de geene die in den Oorlog (welke dikwyls tusschen de Vorsten der kleine Heerschappyën, waarin Guinee verdeeld is, ontstaat) tot Krygsgevangenen worden gemaakt, zo Mannen, Vrouwen als Kinderen verkocht tot Slaaven. Ten anderen worden 'er door hun Koningjes of Overheden wegens Schuld of eenig Misdryf tot Slaaverny gedoemd, en dus verliest niet alleen de Schuldenaar of Misdaadige zyne Vryheid, maar menigmaal zyn geheele Huisgezin en allen die aan hem ver-

maagtſchapt zyn. Voorts zyn het Slaaven die uit Slaaven gebooren worden, of aan hunne Koningjes vereerd zyn; ook zyn veelen eerſt al eenigen tyd in Africa Slaaven van zwarte Meeſters geweeſt. Bovendien is 'er in tyd van volle Vrede niets gemeener, dan dat de Negers van eene Natie die van eene andere ſteelen en aan de Europeaanen leveren. Deeze Geſtoolenen maaken wel verre het grootſte getal der Slaaven uit; en worden meeſt gerooft door zwarte Slaavenhandelaars, *Caboceërs* genaamd, die hier van een Koſtwinning maaken, en zulks op heimelyken laſt van hunne Koningjes uitvoeren, door welke zy worden uitgezonden om een zeker getal van Slaaven te leveren, waar toe de gemelde Koningjes zich aan de Europeaanen by Contract verbonden hebben: dan gaan zy dezelven by hunne Gebuuren, ja dikwerf by hunne eigene Inwooners des nachts op een diefachtige wyze opligten en rooven, en binden de geenen die ze krygen, zo Mannen als Vrouwen, aan handen en voeten vaſt, en ſtoppen daarenboven hen een Prop in den mond; maar de Kinderen ſteekenze in een Zak, en voeren hen dus weg: doch dit is een gevaarlyke Onderneeming: want ſomtyds vinden die Menſchen - Roovers zulk een ſterken wederſtand, dat zy zelven overweldigd worden; wanneer zy hun Dieſſtal met den Dood, of met verlies hunner Vryheid moeten boeten, in welk laatſte geval, zy voor Slaaven worden verkocht, zonder dat de Koning zich hunner in 't minſte aantrekt; maar zich ontſchuldigt, als ware dit buiten zyn bevel geſchied; ja menigmaal tot Straf der Misdaad, die hy zelf gebooden heeft, hen ter Slaavernye ten zynen voordeele doemt. Er zyn ook Voorbeelden, zo men zegt, dat Kinderen hunne Ouders verkocht hebben, om aan hun Goed te komen. Als mede, dat een Man (die zo veel Vrouwen heeft als hy onderhouden of krygen kan) 'er altemets eenige verſpeelt, of tot Onderpand voor Schuld geeft, als wanneerze op den vervaltyd niet geloſt zynde, verkocht worden, of den Pandhouder eigen blyven; even zo handeld hy ook met zyne Kinderen, ja dat meer is, met zich zelven. Men verhaalt ook dat de Negers, indien 'er Hongersnood ontſtaat, zich zelf aan elkander verkoopen, om Leeftogt te hebben. Zo veelerlei manieren zyn 'er, op welken de rampſpoedige Negers, ſomtyds, uit een bloeijenden ſtaat gedompeld worden in de hardſte Slaaverny.

Zo

Zo dra die Negers in Guinee als Slaaven gevoerd zyn, laat men hen den gantſchen dag in de vrye Lucht op het Plein van 't Hoofdkaſteel; alwaar zy gewaſſchen worden, zich met Oly beſmeeren, eeten en zich vertreeden kunnen naar hun welgevallen tot na Zonnen ondergang; wanneer zy allen in een ry geſchaard en door de Bomba's geſteld, in een Caſie gebragt en aldaar bewaard worden tot dat de Zon weder opkomt, wordende dan als vooren los gelaaten, tot dat zy eindelyk by den Directeur Generaal en Raad-Fiscaal (aan wien alleen de Slaavenhandel aan D'Elmina is toegeſtaan) worden gebragt, alwaar zy dan naakt, zo wel Mannen als Vrouwen, door de Capiteinen of Slaavenhaalders naaukeurig bezien, en de Piece d'India of leverbaaren van de Bonkjes (in onze Colonien Makkaroens genaamd) of onleverbaaren geſcheiden worden, onder welke laatſtgenoemden men telt die boven de vyf en dertig Jaaren oud, verminkt, of aan eenige Ziektes onderhevig zyn, ook die gryze Hairen hebben, of eenige Tanden miſſen. De leverbaare Slaaven worden met een gloeijend Yzer op den Arm met het Merk van den Kooper getekend, omze te onderſcheiden uit de gebreklyken, die men gewoonlyk voor Rum aan de Nieuw Engelandsvaarders verkoopt: op dat de goede niet tegens de minderen verruild worden. Onderwyle krygen zy goede Negerkoſt die wel gekookt, gebakken of gebraaden is; ook geeft men hen dagelyks vars of nieuw gebakken Brood, 't welk gemaakt word van witte of roode Millio, of Maïz; zo lang, tot 'er Scheepsgelegenheid ter verzending is; wanneer men ze zonder andere Kleeding dan de Paantjes die zy gewoon zyn te draagen, naar boord brengt, tot drie honderd of drie honderd vyftig in een Schip, daar de Mannen, van de Vrouwen geſcheiden, geboeyd en in een byzonder Verblyf geplaatſt worden; doch, zo als men denken kan, zeer dicht op malkanderen, het geen ſomtyds wel beſmettelyke Ziektes en veele Dooden veroorzaakt.

Driemaal des daags worden zy met redelyke goede Spyze verzorgd; en van tyd tot tyd laat men eenigen boven komen, om zich te verluchten; wanneer de Wagten met Scherp geladen, en verdubbeld worden.

Niettegenſtaande de Scherpe Wagt, en dat de groote Negros Slaaven, in het overvoeren op de Schepen, met voet boeijen voorzien worden;

loopen ze echter somwyle het Schip af, dooden de Equipagie, en zetten het Schip op Strand: waar van verscheiden' Voorbeelden zo by ons, als by de Engelschen en andere Natiën voorhanden zyn. 't Is zeker dat die Elende op de Schepen, gevoegd by het verdriet van uit hun Land gevoerd te worden (alzo zy nog altyd hoop behouden waar ze ook op de Kust zyn om weder by de hunnen te komen) en bovendien de gedachten waar in sommigen, en vooral die wat diep uit het Land komen, zyn, dat zy in een veel erger Slaaverny zullen geraaken, of ook wel datze gegeeten zullen worden, hen tot dusdaanige wanhoopige en vertwyfelde Onderneeming doet overgaan.

Aan onze Volkplantingen gekomen zynde, worden zy op nieuws door een Chirurgyn onderzocht, die alle hunne Ledemaaten zorgvuldiglyk bezichtigd; vervolgens wordenze in 't openbaar aan den meestbiedende verkocht, en door de Koopers met hun Merk het zy op de Armen of op de Borst gebrandtekend; moetende de Vendumeesters voor de betaaling van dezelven aan de Schippers Borge blyven.

De Negers zyn van natuure allen Afgodendienaars; doch daar is geen Land of Dorp, ja byna geen Geslacht onder hen, dat niet in Geloof en Godsdienst verschilt, schoon zy dezelve in onze Coloniën weinig of niet oefenen. Sommigen hunner verbeelden zich dat de Menschen door een groote Spin, dien zy *Anansié* noemen, zyn geschapen: anderen dat God, by hen *Jan Compaan* genaamd, en voor een goed Man gehouden, zwarten en blanken Menschen te gelyk heeft voortgebragt; dat de Zwarten hadden verkooren de gaave en bezitting van het Goud, en de Blanken die der Kunsten en Wetenschappen: waarom de eerstgemelden de laatstgenoemden ten eeuwigen dagen moeten dienen: anderen, dat de Menschen uit Holen, Putten enz. zyn voortgekomen, alzo zy nog dergelyken Klip aan Zee, dicht by het Fort Acra in Guinee, aantoonen.

Hun Opperwezen, gelyk gezegd is, noemen zy *Jan Compaan*; hunne mindere Goden, Heiligdommen en Offerhanden, *Fetiches*, met welken zy ook hunne Eeden en bezweeringen betekenen.

Deezen Jan Compaan hebben zy haare Geboortedagen toegeweid: ieder van hen heeft zyne byzondere verbodene Spyzen, daar hy zich van onthoudt;

houdt; welke onthouding op hunne Kinderen overgaat. Doch de Strandnegers zyn thans beſchaafder, en willen ook wel bekennen dat het God is, die alle dingen geſchapen heeft en regeert. Ook weeten zy wel, dat zy, als geringe en zondige Schepſels, geen toegang tot dien God kunnen hebben; waarom zy, Hem iets willende verzoeken, zulks, door hunne Fetiche Paapen, aan hunnen Propheet *Benjan*, welke zyn Verblyf aan de Rivier die naar hem genoemd is, heeft, laaten uitvoeren, die hunne begeerte dan aan God te kennen geeft, en van het Antwoord van dien God aan de gemelde Paapen verſlag doet; voor welke moeite zy den Benjan telkens Vereeringen, die hy eiſcht, en welke door de Fetiche Paapen des nachts weggehaald en onder malkander verdeeld worden, geeven moeten.

Het is genoegſaam niet op te maaken wat eigenlyk hun gevoelen is wegens de Ziele, 't Lighaam, en de Opſtandinge na den dood; de eene heeft 'er deeze en de andere geene denkbeelden van, doorgaans zeer weinig daar op peinzende, wylze in dit Leven ſchynen te denken, tot geen ander Oogmerk geſchapen te zyn, dan tot voldoening der Vleeſchelyke Luſten. Onderwyzingen hebben zy gantſch niet; al wat hen deswegens in geheugenis blyft, beſtaat in Vertellingen van Geeſten en gedaanteverwiſſelingen van Menſchen en Beeſten, die zy evenwel maar als bedachte Vertellingen erkennen; nogthans ſchynt het dat zy eenig denkbeeld hebben, dat 'er by den Menſch zodaanig iets is, dat met den dood niet vergaat, vermids zy omtrent de afgeſtorvene zeer bygeloovig zyn, meenende dat zy, of hunne Spooken komen waaren, en hen goed of kwaad toebrengen; doch die Verbeelding is zeer ſtoffelyk; alzo zy dezelven, om hen te bevredigen, van tyd tot tyd Spys en Drank, toevoegen. Sommigen onder haar gelooven de Zielverhuizing, en dat zo ras als iemand overleden is, hy weder in zyn Land komt: doch de minſten weeten van Straf of Belooning na dit Leven; echter gelooven eenigen, dat die geene, die hunne Godsdienſt-pligten wel hebben waargenoomen, door hunnen Afgod in een aangenaame Landſtreek zullen worden verplaatſt, achter de Bergen; maar dat de kwaaden in zekere Rivier zullen worden geſmoord.

Schoon de Negers in onze Volkplantingen zich met weinige Plegtigheden ophouden, en geen openbaaren Godsdienſt pleegen, dewyl zy zeggen, dat

God een goed Man is, en zy Hem uit dien hoofde geen dienst bewyzen; vreezen zy echter zeer den Duivel, by hen *Douwey*, *of Bossum* genaamd, die hen, zo zy voorgeeven, veel kwaat doet; des zy hem aanbidden, op dat hy haar niet beschadige.

Het ophangen is voor hen geen straf, wyl zy gelooven dan gaaf en ongeschonden in hun Land op te staan; maar voor het onthoofden en radbraaken zyn zy zeer bevreesd, zich verbeeldende dat zy dan verminkt zullen opstaan en niet in staat zyn hun werk te verrichten.

Zy hebben onder hen verscheiden oude Toveressen en Toveraars; de Mans noemenze *Gran Tata* of *Grootvader*, en de Vrouwen *Gran Mama* of *Grootmoeder*. Deeze *Tata's*, of *Mama's* zyn ook de *Loekemans*, dat is *Zienders*, die met zekere Wichelaary omgaan, welke de eene op deeze en de andere op geene wyze voor de Negers in 't werk stelt; die om alles wat 'er voorkomt by hen komen en tot het laatste dat zy bezitten te berde brengen, om te weeten wat hen, de hunnen of anderen over 't hoofd hangt, en 't kwaade af te weeren; waar toe dan vry wat geeischt word. Ook maaken die Loekemans allerlei betoverde Touwen met Knoopen, die om 't Lyf of aan Handen en Voeten gedraagen worden; 't eene om Vergiftiging, Ziektes en Ongemakken te ontgaan; 't andere om geliefd te worden; om sterk in 't vechten te weezen; om niet geslaagen te worden enz., dat alles rykelyk betaald word, vooral in gevallen van eene Ziekte, ook omtrent hunne Minnehandelingen, het vertrouwen van hun Meester of Meesteresse en wat het ook anders zyn mag. Gemelde Zienders zyn ook gemeenlyk hun zogenaamde Doctooren, die Kruiden of Remediën geeven voor Ziektes en Kwaalen: nimmer zal zodaanig een of ook een ander die iets ter geneezing aan iemand geeft zulks doen, alvooren hy, van den geenen die 't aangaat, Geld (om, zo zy zeggen, zekere werkingen te doen) heeft bekomen, eischende bovendien dikwyls de beste Kleederen van den Lyder, onder voorwendzel van die werkingen.

Alle deeze Plegtigheden van Toveryën houden zy voor de Blanken zeer bedekt; en niet dan door geheime navorschingen kan men daar iets van te weeten krygen: 't slimste is, dat de meesten van die Oude gevleeschte Duivels

Duivels wanneerze de onnoozelen veel hebben wysgemaakt van de kracht van haar Toverkonſt, zo om liefde of genegenheid te verwekken als anderszins, dan wel eens een Poedertje bereiden om die geen daar het op gemunt is, in te geeven, ook wel om zulken die zich beklaagen dat hun middelen zonder gevolg zyn uit den weg te ruimen. Evenwel is het aanmerkelyk dat 'er weinig Voorbeelden zyn, dat ze Blanken vergift bybrengen, althans zo verre bekend is geworden.

De Negers die met Vergif omgaan, zullen het doorgaands eerſt trachten te bekomen om zich te wreeken wegens eenig ongelyk; maar nog meer om een ander die hen in den weg is, van kant te helpen, of uit jaloezy omtrent de Vrouwlui of wel ook over den voorrang van meerder gunſt en aanzien, 't zy by de Meeſters of in 't algemeen op de Plantagiën: gelyk het ook meeſt onder de voornaamſte Slaaven gevonden word; en alsze daar eerſt eenig gebruik van gemaakt hebben, dan gaan ze daar mede voort om de geringſte reden, ja ook zonder oorzaak helpenze eenigen van kant; dikwyls gebruiken zy het om hun Meeſter kwaad te doen, of onder te houden, niet alleen als hy hen te ſtraf behandelt, maar ook als hy goed is, op dat hy ryk wordende niet naar 't Vaderland of van hen zal gaan. Als de zulken gevat zynde, aan 't bekennen komen zyn het gemeenlyk gantſche Lyſten vol van Slaaven die zy met Vergif hebben doen omkomen. Veelerhande ſoorten van Vergift gebruiken zy: ſomtyds doet het heel ſchielyk en met een overval zyn werking; ſomtyds na eenige dagen met de Koorts; ſomtyds met den Bloedloop, waar van men te Suriname een Voorbeeld gezien heeft van twee Negers die het gebruikt hadden, en daar over gevangen zynde, een Stukje witachtig Hout aanweezen, waar van zy een weinig afgeſchraapt onder de Nagels in een Soopje doende vallen, aan die het inkreeg in twee Uuren den Bloedloop veroorzaakten, en in twee dagen den Dood: om een proef te neemen of het waar was, wierd het aan een van hen dus gegeeven; en het had ook dezelde uitwerking: doch, zo zy bekenden, gebruikenze het op die wyze niet, dan wanneer zy het niet anders kunnen doen, om dat het dus te ligt gemerkt kan worden; maar, volgens hun zeggen, leidenze het te trekken in een Calabas met Koorn en Water, en gaven dan van dat Aftrekſel te drinken, wanneer het zo ſchie-

lyk

lyk niet werkte, en den dood met den zevenden of negenden dag eerst tot gevolg had: deeze beide Negers hadden een Lyst van meer dan twintig Stuks die ze dus vergeeven hadden.

Zy zyn ook aan allerlei Toverkonst en Bygeloovigheden vast: zy beelden zich vastelyk in, dat ze op veelerhande wyze kunnen betoverd worden; en die Loekemans maaken hen alles wys watze willen, om onder hen gevreesd en geëerd te worden, ook geeven zy voor de Vergiftigers te kunnen uitvinden, door haar Toverkonst. De befaamde *Quasje* te Suriname, die zo onder hen, als onder de Indiaanen, voor een grooten Loekeman te boek staat; heeft dikwyls goede diensten daar mede gedaan; schoon hy by de voornaamste Blanken wel wil weeten, dat het maar beuzelingen zyn; doch die zoo grooten indruk op het gemoed van de Zwarten maaken, dat hy 'er alles door kan ontdekken. Als men hem op een Plantagie brengt daar vermoeden is van vergift, gaat hy daar niet of hy heeft het al te vooren uitgevorscht, wyl geen Slaaf noch Slaavin iets voor hem durft verbergen, weetende dus wie daar voor gehouden word; als hy 'er dan gemeenlyk na veel uitstellens komt, en vernacht heeft, laat hy voort alle de Slaaven, een voor een, voor hem passeeren, terwyl hy een bos met Vogelvederen in een Glas doet rond draayen; daar ieder Slaaf voor hem stil blyft staan, en door hem bezichtigd word; en als de Man die het weezen zal, komt, dan mist het niet of zodaanig een Jaagt het Hart zichtbaar, en die bekend het ook zo dra hy hem in de oogen ziende maar toespreekt; doch 't hapert ook wel eens met stoute Knaapen die van 't loopje weeten; dan heet het, die van de kunst weet beschaamt zyn meester niet.

De Negers zyn geheel zwart, hoewel van de eene Landaart meerder dan van de andere; zy hebben zwart, gekruld, wollig Hair, dat ongemeen fyn is, gelyk de Negers in 't algemeen: heldere bruine Oogen, platte Neusen, dikke Lippen en zeer witte Tanden. Men ziet 'er zelden, die dubbelde Leden hebben, gebogheld zyn of kreupel, ten zy door toevallige Ongelukken. 'T zyn meerendeels forse, sterke en welgemaakte Karels, gehard tegens alle vermoeijing des Lichaams en Ongemakken van het Weer. Ook zyn 'er sommigen van hen van Verstand niet onbedeeld. Doch de meesten zyn tevens zeer luy, bedrieglyk, wreed, genegen tot Dief-

Diefstal, den Drank en de Vrouwen; (maar als men goeden aantreft en en hen wel behandelt, voornaamelyk de Creoolen of Ingeboorenen, zeer getrouw voor hunne Meesters) minneyverig over hunne Vrouwen; doch zy stooren zich niet wat geschied is, eer zy haar tot wyf genoomen hebben; ook houden de Mans zich zelden by een Vrouw maar hebben gaarne hier en daar andere, of bywyven even als in haar Land, doch wylze de magt niet hebben, om hunne Wyven te beletten het zelfde te doen, gaan die ook denzelfden gang; echter alsze te samen Kinderen krygen, blyvenze gemeenlyk by elkanderen. Geen Ouders zullen ooit zich met hunne Kinderen, of Kleinkinderen vermengen; maar ligtelyk zullenze (schoon zy het voor onbehoorlyk houden) verscheiden Zusters met of na elkanderen neemen. Zy zyn zeer wraakgierig, inzonderheid als men hen onschuldig straft, het geen zy niet ligt vergeeten wanneer zy ook nooit om Vergiffenis verzoeken; schoon zy schuldig gestraft wordende, zulks gewillig doen. Voor het overige zyn zy moorddaadig en bloeddorstig, gelyk in den laasten Opstand in Berbice gebleeken is. Met dit alles zyn zy zeer lafhartig, waar van men Voorbeelden aldaar heeft gezien, ja zelfs zoo dat twee of drie gewapende Indiaanen tien of twaalf van de hunnen op de vlucht gedreeven hebben. Midlerwyl schynen zy weinig Vreeze te hebben voor den Dood, 't welk doorstraalt in de gerustheid, waar mede zy dien ondergaan, al wordenze door 't Gerecht ter dood gebragt: in Slaaverny zynde, zullen zy ook somtyds, uit wanhoop, Klei eeten, waar van zy kwynen en elendig sterven.

Hunne Verlustigingen bestaan in zeker Spel met Hoorntjes, daar zy mede speelen, op de wyze als met Dobbelsteenen, waar van de even of oneven liggende de Winst of Verlies van het Spel uitmaaken.

Zy zyn groote Liefhebbers van zingen: maar hun Muziek is onaangenaam, en het Geluid niet streelende. Hunne Muziek-Instrumenten zyn weinig en zeer eenvoudig, bestaande in een soort van Guitar, genaamd *Banja*, gemaakt van een halve Calabas met een greep ter langte van twee Voeten voorzien, en met Leer bekleed, waar op een Kam met vier Snaaren is gesteld, daar zy met hunne Vingeren op speelen: ook hebben zy *Trommels* van tweederlei grootte, zynde de grootste van drie of vier Voe-

ten lang en vyftien of zeftien Duimen over 't kruis wyd, en de kleinfte, dien zy *Baboula* noemen, van dezelfde langte en byna half zo wyd; dezelven zyn gemaakt van twee ftrooken Hout, Hoepelswyze, doch van een ongelyke holte, boven over welken heen een Bokke- of Schaapsvel, daar het Hair of de Wol is afgefchraapt, gefpannen is, maar de andere eindes open: zy fpeelen op dezelve met vier Vingeren; dienende de kleine alleen om geraas te maaken, zonder eenige Maat, en de groote voor Bas om de Maat te flaan. In hun Land hebben zy ten minften twintig en meer foorten van Trommels, waar in hunne grootfte glorie beftaat: en doordien zy zich op dezelven kunnen doen verftaan, en door dien weg elkander dikwyls fchelden en allerlei ongerymdheden zeggen, zo is dit veeltyds oorzaak van oneenigheden; waar van 't gevolg is, dat zy handgemeen worden, en dan meenig een om hals raakt.

Zy zyn ook groote Liefhebbers van Danfen: doch hunne Danfen beftaan meeft in zodaanige Poftuuren en beweegingen te maaken die volftrekt tegen de Zedigheid en Eerbaarheid ftrydig zyn. De Danfers by voorbeeld, ftaan op twee ryën, de Mannen aan de eene de Vrouwen aan de andere zyde, houdende de Handen en Armen, als de geene die by ons met Caftignetten danfen. Dan fcheidt een Danfer zich van ieder Linie af, en naderd, al danfende, zodaanig een Perfoon, van de andere Linie, als hem of haar behaagt, op den afftand van twee of drie Voeten, en keert weder in cadans te rug, tot dat het geluid van de Trommels hen waarfchouwd van elkander te naderen en zich famen te voegen, wanneerze met de Dyen en Buiken tegen elkander ftooten; te weeten de Mans tegen de Vrouwen. Daarop gaan zy te rug, en hervatten wel dra die zelfde beweegingen, vlechten hunne Armen door malkander, draayen op deeze wyze twee of driemaal om, maaken veele onkuifche gebaarden, en kuffen zich. Vervolgens naderen de twee Ryën elkander, en fpeelen dus haare rol. Deeze Danfen, gelyk men ziet, zyn zeer wulps en dertel; maar de andere beweegingen, die men niet, zonder in de zaak kundig te zyn, befpeurt, zyn het nog ongelyk meerder.

Men heeft omtrent dat Baljaaren en Danfen doorgaands zorgelyke moeilykheid gehad, om de ongeregeldheden die daar by voorvielen, en om dat,

dat, behalve die welke alleen uit een drift tot die Uitſpanningen te ſamen kwamen, anderen dikwyls kwaade oogmerken ſmeeden, en dezelve ook aan de zulke, die daar van anders geen denkbeeld of gedachten hadden, inboezemden.

Aan Paramaribo is het meer dan eens gantſch verbooden geweeſt, en zwaare Straffen voor die daarby gekreegen werden geſteld; doch de ondervinding heeft geleerd dat zulks vruchteloos is, en al ſtond 'er de dood op zou het in hen, mogelyk, de luſt daar toe maar vergrooten, wylze op verre afgelegene plaatzen, by nacht, loopen, om dat pleizier te genieten: als men dan al ontdekte waar zulks geſchiedde, en dat men eenig Volk afzond, omze te overvallen, warenze doch zelden te bekomen, alzo ze Wagten uitſtelden die hen tydig kennis geeven, wanneer ieder een goed heenkomen zou zoeken, in de Heggen of Boſſchen; en zoo 'er al eenige gevangen werden en ſtrenglyk met een Spaanſche Bok, rondom Paramaribo, geſtraft, kon dit echter geen afſchrik genoeg geeven om het hen te doen nalaaten, maar verwekte in tegendeel een zeer groote Verbittering in het Gemoed van dat Volk, doordien het hen een overmaat van Tiranny toeſcheen die Uitſpanningen geheel te willen weeren, te meer wyl het by hen, omtrent hunne Dooden, voor een Godvruchtig Werk word gehouden, dat zy vaſt meenen niet te mogen verzuimen, zonder den Haat en alle Ongemakken van hun afgeſtorvene Naaſtbeſtaanden op den hals te haalen. Om dat deeze verborgene Byeenkomſten nog gevaarlyker konden zyn, heeft men een anderen weg willen inſlaan, met een Ordonnantie te publiceeren, waar by een ieder Ingezetene zoude mogen toeſtaan, aan zyn Slaaf op zyn Erf aan Paramaribo te danſen, na de Banja, of ander zachtluidend Inſtrument, tot 's avonds te tien Uuren, en ook buiten Paramaribo te baljaaren, daar de Meeſter zelfs, of een Blanken van zynent wegen moeſt tegenwoordig zyn; mids den Raad-Fiscaal daar van kenniſſe gegeeven, en het zelve by hem toegeſtaan zou zyn; dat is na bevinding van tyd en omſtandigheden, en dat het niet te dikwyls of te kort op malkanderen geſchiede, als wanneer ook een van deszelfs Schouten het opzigt daar op moeſt houden, om alle kwaade voorneemens, en ongeregeldheden te voorkomen. Doch die Ordonnantie is ook al weder ingetrokken, om dat men beſpeurde dat de

Slaaven, in meenigte, na die Pleyën of Baljaaren liepen, meeſt den Nacht door.

Ten tyde van den Gouverneur Temmink werd nu en dan de Slaaven aan Paramaribo toegeſtaan, op het Plein, voor het Gouvernement, door aanleg van de Societeits Slaaven, te mogen Baljaaren en te Danſen; 't welk hen om de Eere, vergenoeging gaf, en eigenlyk dus toegelaaten werd om hen des te beter in 't oog en in toom te houden; de meeſte Planters ſtaan het nu en dan op hunne Plantagiën toe, om de Slaaven niet al te baloorig te maaken; doch men dient by die gelegenheid goede orders te ſtellen en wel acht te geeven, alzo de Slaaven van anderen niet alleen in de Buurt, maar zelfs twee en drie Uuren verre komen loopen om daar by te weezen; ſchoon zulks ook verbooden is, by Placaat of Ordonnantie; en zy gevaar loopen van onderwegen gevangen te worden, als ook van hunnen Meeſter, als die het te weeten komt, zwaar geſtraft te worden.

Ieder Slaaf word door zyn Meeſter een Wyf gegeeven, die hen ook, zo zy niet overeenkomen, weder ontſlaat, en aan een ander uithuwelykt. De Bruiloft word, zonder veel plegtigheid, ſlechts met een Vles Kilthum (zynde een ſoort van Brandewyn van Suiker geſtookt) gevierd.

De Negerinnen hebben veel eerbied voor hunne Mannen, en zullen zelden te gelyk met hem eeten, vooral op Feeſtdagen; maar ſtaan om hem te bedienen, niet eerder eetende voor dat de Man gedaan heeft en zulks gebiedt.

De Vrouwen draagen en Baaren doorgaands zeer gemakkelyk, en zullen niet ligt, geduurende zy 't Kind zuigen, by den Man komen, immers wordt het by haar voor zeer kwaad en ſchandelyk gehouden; geduurende dien tyd mag de Man ook vry een andere Vrouw bezigen. Zy geeven voor, dat de Kinderen de Voeten gebrooken worden als de zogende Vrouw by den Man gaat: waar door ze verſtaan dat het Kind daar door verzwakt en ziekelyk word.

De Vrouwen gaan, onmiddelyk na haare Verloſſinge, naar de Rivier, of eenig Water, waſſchende zich zelf en het Kind; daar uit komende draagen zy het Kind op den Rug in een Lap van Oſnabrugs Linnen, haar, door haar Meeſter, daar toe geſchonken; en gaan even vlytig als te vooren

ren aan haar dagelyks Werk. De Kinderen eenige Weeken oud zynde, leggen zy, ongezwagteld, op den Grond, daar deeze zich zelven moeten redden, voortkruipen, en voorts leeren loopen, 't geen zy gemeenlyk al vroeg doen; ook zynze doorgaands zeer wel gemaakt; nimmer vindt men 'er onder die ſcheef of mank zyn, ten waare het door een val of ander ongeluk bykomt. Zy geeven de kleine Kinderen, behalve de Borſt, dagelyks de Buik zo vol Water als 't maar kan; de wyze op welke zy zulks doen is erbarmelyk om aan te zien voor die geenen die het ongewoon zyn: de Moeder neemt het Kind op, of tuſſchen haar Kniën, en heeft een groote Calabas met Water by haar ſtaan, daar zy geduurig met de Palm van de Hand 't Water uitneemt, en het zelve 't Kind (dat aan de eindes van de Kniën wat laag met 't Hoofd ligt) in de Mond en Keel giet, dat, hoe 't ſparteld of ſchreid, zo lang moet zwelgen, tot dat het dik is; dan waſſchenze het geheel met koud Water, en neemen het Kind op, ligten het onderſte boven by ieder Been, en voorts by ieder Arm. Zy onderwyzen hen van jongs af, in het loopen en zwemmen, waar in zy groote meeſters zyn; en wennen hen van hunne tedere Jaaren aan den arbeid, waar toe zy ſchynen gebooren te zyn; zo dat zy tot ryper ouderdom gekomen, zeer fluks en ſterk worden, en tot alle ongemakken gehard.

Wanneer een van hen ſterft, bedryven hunne Medeſlaaven een groot misbaar, ſlaande op den Trommel, ten teken dat een der hunnen is overleeden, terwyl anderen het Graf maaken. Dan wordt de Doode neffens zyn nieuwſte of beſte Goed (en zo het Vrouwen zyn, de Bloedſteenen en Kraalen) in de Kiſt gedaan, en op de Schouderen van acht Mannen naar het Graf gedraagen, wordende gevolgd door des Overledenen naaſte Vrienden met groot geſchreeuw. Het Lyk ter Aarde beſteld zynde, werdt de Kiſt bedekt met wit Linnen of Salempouris indien zy het hebben; voorts ſchenkt de Bomba of Meeſterknegt aan ieder der aanweezenden een Wieda, zynde een Kop van Calabas gemaakt, of Glaasje Kilthum, waar van een ieder eenige droppelen op de Kiſt of het Lichaam giet, zeggende: *Winje mooy*, dat is Vaarwel, *gy zyt naar een gelukkige Plaats gegaan*; *blyft maar ſtil liggen*; *'er zyn meer anderen voor u gegaan, die gy daar zult vinden:* vervolgens worden de oude Calabaſſen en Potten

ten van den Overledenen op het Graf aan ſtukken geſlaagen; ook neemt de naaſte Maagſchap een Haan, en ſnyden hem boven het Graf den Kop af; waarna zy gezamenlyk met het overige van den Haan, naar des Overledene Wooning te rug keeren, daar zy het met Ryſt kooken, en dan voor de Deur brengen. Dan komt 'er een van de oudſte Naaſtbeſtaanden, ſtrooit 'er een weinig van voor de gezegde Deur, en deelt het overblyvende aan de arme Luiden of Kinderen uit. Aan Paramaribo mag geen Slaaf begraaven worden, alvoorens daar van, by Billet, aan den Raad-Fiscaal kenniſſe is gegeeven; ook mogen zy aldaar op de te rugkomſt van de Begraavenis (ten zy zy daar toe vryheid hebben gekreegen) niet zingen of baljaaren, waar tegen zo wel als op de pragtige Kiſten en andere overdaadigheden, ſcherpe Ordonnantien gemaakt zyn.

Als de Nabeſtaanden van den afgeſtorvenen daar toe verlof kunnen bekomen van hun Meeſter, dan komen eenige andere, geduurende acht of tien Dagen, alle Avonden tot middernacht by hen zitten; welken tyd zy doorbrengen met drinken, ſpeelen en zich vrolyk te maaken. Deeze acht of tien Dagen verſtreeken zynde gaan zy des morgens om vyf Uuren het Graf bezoeken, met zich neemende eenige Speceryën, gekookt Hoender- en Schapenvleeſch, Ryſt en Erwten, als mede een Vles met Kilthum en een Vles met Water, van welke Spyze en Drank zy een gedeelte op dat en het naaſtgelegene Graf offeren, zeggende tegen den Dooden: „ Gy „ weet, wy hebben nu zo lang vrolyk geweeſt, waar van gy getuigen kunt „ zyn, want gy, alhoewel gy dood zyt, klaarder ziet, dan wy kunnen „ zien (zich verbeeldende dat de Geeſt of Jorka van den Overledene daar „ tegenwoordig is) voorts hem aanbeveelen voor haar te bidden, dat zy „ wel mogen blyven; dat de Blanken hen niet plaagen, en dat de Kinde- „ ren hunne Ouders mogen overleeven, op dat die dus niet mogen dwaa- „ len: hem eindelyk beloovende van over een Jaar nog eens weer te ko- „ men, om hem te bedanken." Die tyd gekomen zynde, begeeven de naaſte Vrienden zich derwaards, ter volvoeringe van hunne beloften; en richten vervolgens een Gaſtmaal aan, waar mede de Rouw een einde neemt. Zo dra een van de Maagſchap komt te ſterven, leggen de Naaſtbeſtaanden hunne Sieraaden af, en ſcheeren het Hoofd kaal.

De Slaaven en Slaavinnen gaan genoegſaam naakt, behalve dat de Mans alleen een Musquite Broek of een Paantje, en de Vrouwen een korte Rok van Osnabrugs Linnen draagen; doch op groote Feeſten als Paaſch - Pinxſter - en Kersdagen (wanneer hunne Meeſters hen op den tweeden en derden Dag met Kilthum, Tabak en Pypen onthaalen) ſchikken de Vrouwen zich op met gebloemd Katoene of Salempouri Rokken, en een Zyde Halsdoek aan de rechterzyde af hangende; en de Mans met bonte Hembden en geſtreepte Musquite Broeken: ſommige Planters geeven ook hunne Slaaven een Hoed tegen het branden van de Zon. Voorts beſchilderen zy hun Aangezicht en halve Lyf met Laan, een blaauwachtige Verwe, die negen Dagen ſtand houdt tegens de heete Zonneſtraalen en het ſteeken van Ongedierte.

De Negers zyn aan weinige Ziektes onderhevig; nogthans zyn veelen behebt met zekere Kwaalen, die lang aanhouden, en waar van men dentyd van de geneezing niet kan bepaalen. Onder de voornaamſten werd geteld de *Jaas* of *Jawes*, een leelyke Plaag, die meeſt alle nieuwe Slaaven aantaſt, en waar van men het niet voor ongelukkig rekend als de helft 'er van in leeven blyft. Deeze Ziekte ſlaat uit met booze Zweeren, 't zy groote of kleine; de laatſte zitten heel dicht, en zyn de gevaarlykſte. Zy worden geneezen, door de gewoonlyke Decoctums van Pokhout, Salſeparille, Saſſefras en Bardana, met een Vingerhoed vol van den Æthiops Mineralis; 't welk dezelve doet uitſlaan, en dan in dertig Dagen opdroogd; doch als het gebruikt word voor dat ze ryp zyn (dat gezien kan worden, naamelyk, als ze hoog oploopen, ſpekachtig zyn en veretteren; dat doorgaands na de zes of acht Maanden voorkomt) dan komenze weêr te voorſchyn; maar zo zwaar niet. Door zich in beweeging te houden, doch buiten Koude en Regen; en de rype Knobbels met Sap van doorgeſneeden Limmetjes en wat ſyn gewreeven Smitskoolen te beſtryken, komen de Slaaven ook wel ſomtyds tot herſtelling. De Pompoenen worden van hen daar toe wel gegeeten, of ook wel de Wortels derzelver Plant gekookt om te drinken.

Niet minder gevaarlyk, en die voor beſmettelyk geacht word, is, die de Slaaven *Boaſie* noemen. Eerſt ſlaatze uitmet geele Vlakken, en loopt lang-

langzaamerhand op over 't ganſch Gezicht en Lichaam, verdoovende 't Vleeſch op die plaatſen zodaanig dat het gevoelloos is; eindelyk valt het weg, vooral de Vingers van de Handen en de Toonen van de Voeten: zo dat die ongelukkigen 'er op 't laatſt elendig uitzien, zeer hobbelig en opgeloopen, voornaamelyk de Ooren, Neus enz.; en evenwel leevenze 'er lang mede. Er zyn twee of meer ſoorten van; dat de drooge genoemd word, is, zo men zegt, geneesbaar; doch voor de natte heeft men nog geen Behoedmiddel gevonden. Die daar mede behebt zyn, zondert men in aparte Hutjes verre van de Slaaven af, om de gemeenſchap, zo veel mogelyk te beletten.

De Kinderpokjes, die de Slaaf-Schepen dikwyls aanbrengen, graſſeeren mede nu en dan, en ſleepen een goed deel Slaaven weg: zo als nog in de Jaaren 1763 en 1764 gebeurd is. Echter zyn daaromtrent goede Ordonnantien gemaakt, ter in achtneeming by 't aankomen der Scheepen, zynde den Schipper, Stuurman, en Chirurgyn gehouden den Eed te doen, dat 'er geen Pokjes, Bloedloop, Bluskoortſen, of andere beſmettelyke Ziektes in 't Schip onder 't Volk graſſeeren; ook word 'er onderzoek gedaan op 't Schip door den Chirugyn Major, die na examen van alle de Slaaven, bericht doet aan den Gouverneur van zyn bevindinge, alvoorens de Gouverneur verlof tot het opkomen verleend: ingeval 'er eenige grasſeerende Ziekte op is, worden de noodige maatregelen genoomen, om het zelve zo lang buiten te laaten, tot de Ziektes over zyn.

Voorts zyn veele Neger-Slaaven met de *Musquite* of Beenworm (die de dikte van een Penneſchagt heeft en een Duim lang is, rosachtig of donker bruin van Kleur, veel gelykende naar een Ruſp) gekweld, groeijende onder de Huid, tuſſchen Vel en Vleeſch, gemeenlyk aan de Beenen en Dyën dicht aan de Knie. Men gevoelt dezelve eerſt met jeukte, daar naderhand een Puistje uitkomt; 't geen van tyd tot tyd grooter word: zo dra men deeze Gezwelletjes doorſteekt en uitperſt, vind men dit Beeſtje in het Vocht zwemmen: men trekt het 'er uit met een geſpleeten Houtje, het Vel wat drukkende; wordende de Wond met Aſch en Oly van Tabak gewaſſchen. Veelen zyn onderworpen aan die Guineeſche Wormen, welke in de Hals, Rug, Armen en Beenen zitten, in het lang, of in malkan-

der

der gerold; dit Ongedierte ('t welk somtyds wel zes of meerder Ellen langte heeft en zeer slap platachtig buigsaam als een dikke Draad is) ontdekt zich, alvoorens het door de Huid breekt, door een Gezwel op de plaats daar de Kop of Staart is: gemeenlyk laat men die Gezwellen van zelfs doorbreeken; en als de Wurm uitkomt, windt men denzelven voorzigtig op een klein rond Stokje, tot dat het stuit: dit herhaalt men dagelyks, tot de Wurm 'er uit is, want zo de Wurm afbreekt veroorzaakt zulks een pynlyke zweering of verrotting, en het ongemak komt op andere plaatsen weder uitbreeken: men wryft de Wond met de Assche van Tabak. Ook zyn zy dikwyls met Venuskwaalen, Koortsen, Bloedloop en Pleurissen geplaagd; om van de Schurft en veelerlei Huidziekten, die meest onzindelyk Volk aantasten, niet te spreeken. Voor het overige leeven deeze Menschen vry gezond; doch bereiken zelden een hoogen Ouderdom, het geen veelal aan het Klimaat, zwaaren arbeid en groote buitenspoorigheden, zo van Vrouwen als sterken Drank, kan toegeschreeven worden.

Zy hebben hunne Hutten op de Plantagiën gemeenlyk van Hout gemaakt met een Deur, zonder Vensters omtrent dertig Voeten lang en vyftien Voeten breed, met Tas- of Pitebladen bedekt. In 't midden is de Vuurplaats; zo dat de Rook de Deur moet uittrekken: rondom het zelve liggen zy op twee of drie Planken, eenigszins boven den Grond verheven. Een Mat van Tasbladen gevlochten, die zy daar op uitspreiden, verstrekt hen voor Matras, en tevens voor Lakens en Dekens: Peulen of Hoofdkussens hebben zy geen kennis aan, of het moest slechts een Blok zyn, dat zy daar toe gebruiken. De Meubelen belemmeren hen weinig, alzo die alleenlyk uit eenige Yzeren en Aarden Potten en Pannen, Calabassen, Banken en andere Kleinigheden bestaan; ook hebben zy eenige Houten Gereedschappen, om hunne Tuinen te bearbeiden. De Wooningen staan op een ry; en ieder Huisgezin heeft zyn byzondere Hut en Kosttuinen, daar zy Jammes, Patates, Manioc, Maïz, Bananes, Cassave, Tabak en Spaansche Peper zaaijen, tot hun onderhoudt: want hunne Meesters geeven hen niet dan Saturdags avonds een of anderhalf Pond Vleesch, een weinig Gort, Erwten of Paardeboonen: men schenkt hen ook nu en dan

wel een Soopje Kilthum; ook wel wat korte Pypen en Tabak. Voorheen plagten de Slaaven op eenige Plantagiën wel Varkens te mogen kweeken; doch dat is, niet zonder veel moeite en verdrietelykheden daarvan geleden te hebben, meeſt overal afgeſchaft om dat die Beeſten zeer koſt vernielende zyn, en alsze uitkomen alles bederven. Echter is doorgaands in gebruik, dat men de Slaaven toeſtaat Hoenders en Endvogels te kweeken, waar in de meeſten zeer zorgvuldig zyn; waar van zy eenig Geld maaken, om daar voor 't een of ander voor zich, of voor hun Vrouwen te koopen. Saturdag nademiddags en Zondags, dat hunne Vrytyden zyn, moeten zy hunne Tuinen bewerken, en den overigen tyd brengen zy in vrolykheid door. Des nachts worden op de meeſte Plantagiën, door de Bomba of Meeſterknegt, de Deuren der Negerhutten geſlooten, op dat zy niet zouden gaan zwerven.

Indien de Slaaven wegloopen of anderszins misdoen, worden zy ſtrengelyk door de Bomba gegeeſſeld met een Zweep van Pita, en de raauwe Huid vervolgens met Pekel, Limoenſap en Piment of Spaanſche Peper gewreeven, welke pyn hen niet uit wreedheid maar alleen om het verderf te beletten word aangedaan. Ook ſtraft men hen veeltyds met een (zo genaamde) Spaanſche Bok, dat is de Handen te ſamen gebonden, de Kniën daar door geſtooken, en dan een Stok tuſſchen de opening der Kniën en der te ſaam gebonden Handen door, die vaſt in de Grond gaat, waar aanze dan als een rond liggen, en dus met Goyave of Tamarinde Garden op de Billen geſlagen worden; de eene zyde door zynde, wordenze gekeerd en ook de andere zyde door geſlagen: eenigen gebruiken daar toe Hoepelſtokken; doch dat is gevaarlyk, alzo de Slaaven zeer dikwyls daar van komen te ſterven; die kaſtyding word veelmaals als een Publicque Straffe, rondom Paramaribo, op alle hoeken van de Straaten geoefend, op aanklagte van den Meeſter, die, zulks begeerende, een Schriftelyk Verhaal van 't wanbedryf van de Slaaf in handen van den Raad-Fiscaal moet ſtellen, om na bevinding daar in te kunnen handelen (des noods) met kenniſſe van twee Raaden, die (alle Zittingen) ter onderzoek gecommitteerd worden. Doch de Doodſtraf is de Meeſters niet toegeſtaan, maar als de Slaaven zulks verdienen, moeten zy aan die van den

Gerechte overgegeeven worden. Volgens een Reſolutie den 8ſten December 1686. te Suriname genoomen, is bepaald, dat Negers, door de Juſtitie geſtraft wordende, doch niet om Moord, aan de Eigenaars, uit de Caſſe der Modique Laſten zullen vergoed worden.

Dewyl de Slaaven het talrykſte deel der Ingezetenen van Suriname zyn, en het veel kwaad kan uitwerken, dat men hen al te veel toelaat; zo heeft men aldaar, van tyd tot tyd, ſcherpe Placaaten en Ordonnantien gemaakt, om ze in toom te houden. Onder andere is hen verboden de Rivieren op en neder te vaaren, zonder Schriftelyk Verlof van hun Meeſters, mogende zy ook geen Corjaaren in eigendom hebben; met geen Stokken, Zwaarden of Knuppels langs de Straaten gaan; gelyk ook niet met Meſſen met Yzere holle hegten, die men hen vermag af te neemen; des avonds mogenze na acht Uuren niet op Straat gaan, zonder een brandende Kaars in een Lantaarn, en niet laater dan negen Uuren by malkanderen ſtaan praaten, loopen of baljaaren; by Nacht en ontyden zich niet op beſlooten Erven begeeven, of breuken aan dezelve doen, noch ſteelen en rooven; naar Zons ondergang niet in de Savaanen of buiten Paramaribo gaan, onder voorwendzel van Begraaveniſſe, Baljaaren als anderszins, met waarſchouwing, dat de Patrouilles de Slaaven mogen ſchieten die op deszelfs roepen niet blyven ſtaan: voorts is aan de Ingezetenen gelaſt geen Kruid of Lood aan Slaaven te verkoopen, met geen Verlof Briefje van hun Meeſters voorzien zynde, zonder welk Schriftelyk Verlof aan dezelve mede geen Waaren of Koopmanſchappen mogen verkocht worden; ook vermag niemand met hen voor Aardvruchten, Hout enz., niet te handelen, noch van hen Goederen en Koopmanſchappen voor Geld te koopen buiten de Markt; byzonderlyk is mede aan een ieder verboden van geen Slaaven, met Boot en Ponten voor hun Meeſters aan Paramaribo komende, in huis by Avond of ontyden toe te laaten, veel min op te houden of te verbergen, maar zulke Slaaven ten huizen hunner Meeſters of in hunne Vaartuigen moeten blyven.

De Gemanumitteerden of Slaaven die Vryheid gegeeven word, genieten 't zelfde Recht als de Vrygeboornen. In den Jaare 1733 is voor dezelven een Reglement gemaakt; waar by zy gelaſt worden, geene de minſte

 ſtout-

ſtoutheid, moedwil of eenige feitelykheden aan eenige Blanken te doen, noch gedoogen, dat door die Slaaven word gedaan, maar in tegendeel, dat zy aan alle Blanken, alle ontzag, eerbied als anderszins moeten bewyzen, met uitdrukkelyke waarſchouwing, dat ſchoon zy in alle andere zaaken egaal recht genieten met Vrygeboornen, zy echter in zulken geval aangemerkt zullen worden als de zulken die het onwaardeerlyke Pand van Vryheid aan Blanken verſchuldigd zyn. De Blanken daarentegen zyn gehouden, van gemelde Reglement geen misbruik te maaken; dewyl hen wel vry ſtaat, om wannneer een Vrygemaakte ergens in misdoet, daar over te klaagen aan de Overigheid, doch gantſch niet om zich zelven te rechten; gelyk hen ook ten ſcherpſte verbooden werd uit baldaadigheid een Vrygemaakte Slaaf te mishandelen, op ſtraffe van anderszins, als verſtoorders van de gemeene Ruſte, geſtraft te zullen worden.

De Slaaven moeten in behoorlyke onderwerping gehouden en met ſtrengheid behandelt worden, zonder zich met hen in eenige gemeenzaamheid in te laaten: maar hun pligt wel waarneemende moet men hen ſomtyds wat Kilthum of andere Snuiſteryen vereeren. Men moet met groote voorzigtigheid vermyden hen het noodige te onthouden, hunne Wyven te verleiden; of onſchuldig te ſtraffen, het welk hen tot Wanhoop en dikwyls gevaarlyke beſluiten doet overgaan; waar van men niet weinige Voorbeelden zoude kunnen aantoonen.

Wy hoopen dat het aan onze Lezeren niet onaangenaam zal zyn, inzonderheid voor hen die daar belang by hebben, dat wy een korte beſchryving geeven van de onderſcheidene ſoorten, verſchillende Aart en Merktekenen deezer Volken, waar door zy afzonderlyk te kennen zyn; ſchoon op alle de Merken der Negers niet veel ſtaat is te maaken, wyl de zwarte Slaavenhandelaars dezelve dikwyls veranderen, om hun voordeel te doen, en op die wyze een ſlecht ſoort van Negers voor goede aanplakken.

De *Ardras*-Slaaven, die men ook wel *Dongos* noemt (gelyk alle de Slaaven die eenige geſneede tekens hebben, in 't gemeen Dongos genaamd worden) worden te Juda (by ons Fida geheeten) en Ardra aangebragt uit een zekere Landſtreek wel vyftig Mylen ten Noordooſten Ardra afgelegen; doch zyn niet van de beſte ſoort. In Slaaverny gebooren en tot

den

den Akkerbouw opgetrokken zynde, valt hen de dienſtbaarheid niet zwaar; en wanneer zy wel behandeld worden, kan men 'er goede dienſt van hebben. De Mans, zo wel als de Vrouwen en Kinderen hebben, tot een Merkteken, eenige ſneedjes op de Wangen, maar die Slaaven van de Grooten in haar Land zyn, hebben zulks rondom het Voorhoofd.

De *Nago*-Slaaven verſchillen weinig van de voorgenoemden, en zyn mede goed voor den arbeid: deeze hebben op hun Voorhoofd lange Streepen of Kerven, welkers ſamenvoeging een plompe gelykenis van eenige Gediertes wil verbeelden.

De *Mallais*-Slaaven, dus genaamd naar de Mallais, een zeker Volk, dat hen te Fida, Ardra en Jaquin ter Markt brengt, komen van zeer verre, ſomtyds wel drie Maanden onderweg zynde, eerze aan den Zeekant naderen: het is een ſterk Volk, bekwaam om den zwaarſten arbeid te verrichten, welke zy, wel gehandeld wordende, ook gewillig zullen doen; waarom dezelven doorgaands op hoogen prys gehouden, en zonder ſchroom gekocht worden, wyl het onverſchillig is hoedaanig hunne Merktekenen zyn, mids niet hebbende die van de Tebou- en Guiamba Slaaven.

Niet minder acht men de *Aqueras*-Negers, die voor hunne Meeſters zeer getrouw zyn: zy zyn te kennen aan eenige Sneeden op de Rug en Borſt, in de gedaante van Haagdiſſen en Slangen.

Daarentegen zyn de *Tebou*-Slaaven van het allerſlechtſte ſoort, tot niets deugende, ten zy men hen, tien of twaalf Jaaren oud zynde, kan bekomen wanneerze tot huisdienſt of ligter werk kunnen opgeleid worden. Zy hebben lange Sneeden op de Wangen, Borſt en Buik.

De *Foin*-Slaaven onderkent men door verſchiedene Schrabben aan de ſlaapen des hoofds. 't Is een ſlecht Volk, blôhartig, luy en van een diefachtigen aart, vol zotte inbeeldingen, en die ligtelyk, door Klei te eeten of andere middelen, zich zelven om 't leeven brengen.

De *Guiamba*-Slaaven komen ten opzigte van geaartheid en neiging genoegſaam met de twee laaſtgenoemde ſoorten overeen, zynde even als de Tebou-Slaaven getekend.

De Negers van *Fida* en *Jaquin* zyn diefachtige Natiën, maar anders

zeer werkzaam en getrouw voor hunne Meesters: op de Wangen hebben zy verscheidene Stippen als of het tekenen van Kinderziekte waren.

De *Ayois*-Negers, die strydbaar, kloek en onderneemende zyn, en tevens den arbeid beminnen, welke zy beter dan eenige andere Natie verdragen, zyn te kennen aan de lange Sneeden, strekkende van de Oogen tot de Ooren. Zy zyn de Schrik van alle de Negers: en geen bekommering voor hun Leeven hebbende verachten zy de grootste gevaaren, zich niet kreunende aan de gevolgen hunner buitenspoorigste Onderneemingen, en dus zo veel meer te vreezen als zy ongemakkelyk te bevredigen zyn.

De volgende Slaaven hebben hunnen naam van de Comptoiren daar zy ingeruild worden; als, de Negers van *Goeree*, die voor de beste worden gehouden, zynde zeer zwart, sterk, oprecht en trouw: zy hebben op de Slaapen van het hoofd drie Sneeden, drie Vingeren breed.

De Negers van *Sierra Leona* mede zeer zwart en sterk, en goed voor het gebruik; hebbende op het Voorhoofd vier Sneeden.

De Negers van *Cabo Monte*, schoon zo zwart noch zo sterk niet, zyn echter goede Slaaven, en hebben op ieder Wang een Sneede gaande van de Slaap van het hoofd na de Kin: deeze zyn zeer vrolyk van aart.

De Negers van *Kaap La Hoe*, op de Goudkust, zyn niet minder als de voorgenoemde geacht, dewyl de meeste Negers die na Suriname en verdere Colonien gebragt worden, aldaar, als zynde de grootste Handelplaats, ingekocht worden, voornaamelyk van onze Natie. Zy zyn over het gantsche Lyf getekend met figuuren van Vogelen en Gediertes, en hebben meest om hun Nek een groote roode Zeeschulp hangen, welke zo veel als haar Fetiche is: het zyn meestendeels sterke wel gespierde Karels; hoog van statuur; doch zo zwart niet. Men merkt aan, dat de zwartste Negers in 't gemeen de sterkste zyn.

De eigenlyke *Delmina*-Negers zyn alle in het Crom (of Dorp) van D'Elmina geboren en onverkoopbaar, ten zy ze tegens de Wetten van 't Land gezondigd hebben. Maar de meeste Slaaven die aan St. George D'Elmina verkocht worden, komen uit Asiantyn of het Hantasche, Fantynsche, Alguirasche, Wassasche en Akimsche. De Mans zo wel als de Vrouwen, zyn gemerkt over de Wangen en Borsten met verscheidene Sneeden, waar

van

van het Lidteken wel een Vinger breed uitgroeid. Onder dezelven vindt men veel oude gryze Slaaven, die de Handelaars gewoon zyn het Hair met Houtskool te ſmeeren, om dat zwart te maaken.

De *Annamaboe*-Negers. doorgaands *Fantynen* genaamd, behoorende onder de Engelſchen, zyn welgemaakt en een Volk van goed Beleid, wordende voor de beſte Negers op de geheele Kuſt, zo tot Plantagiewerk als anderszins, gehouden; op hun Voorhoofd zyn veel Stippels geſtooken en met Kruid ingebrand. Onder de Fantynen worden mede gevonden *Akimſche* en *Aſiantynen:* men kan tuſſchen deeze drie verſchillende Natiën geen onderſcheid beſpeuren, dan alleen aan de Spraak; ook zyn de Aſiantynen fyner van gebeente dan de Fantynen en Akimſche; doch, buiten dat voor gemelde, zoude het moeilyk zyn, die te onderſcheiden.

(De Aſiantynen zyn, ſedert de dood van hunne Koning, dat thans byna dertig Jaaren is; met de Waſſaſche in een geſtaadigen Oorlog: de Gevangenen die zy bekomen worden aan de Strand-Negers van weêrskanten overgeleverd om te verkoopen, die ze dan aan onze Forten aldaar brengen, en een beding maaken met de onzen over derzelver Prys en den Prys der Goederen, die zy in ruiling daar voor neemen, als hebbende daar door hun beſtaan, zo wel van de geenen die ze hen overleveren als van het Goed dat zy daar afhouden.)

De *Acra*-Negers zyn kloeke, ſterke en goede Slaaven, doch zeer duur. Zy behooren onder de Deenen; maar onze Natie en de Engelſchen hebben het gezag over de geenen die onder hun Forten behooren.

Men vindt 'er nog *Abo* en *Papa*-Negers, daar het zeer wel mede is om te gaan, mids men hen wel behandele: de laatſtgenoemden hebben zeker Vergif onder de Nagels zitten, daar zy behendig iemand mede weeten te vergiftigen, waar van men altoos kwynende blyſt.

De *Cormantyn*-Negers zyn van een goede Inborſt, doch kunnen geen leed verdraagen, of gedoogen dat men hen zonder reden ſtraft. Indien dit laatſte gebeurt, neemen zy een Snaphaan of Mes om zich van hun Beledigen te wreeken, en wanneer hen zulks mislukt, ſnyden zy zich zelfs, uit miſtrooſtigheid, dikwyls den Keel af. Het is een welgemaakt en zeer werk-

werkzaam Volk, welk door geen tekens hoegenaamd, te kennen is, dan alleen aan een zeer fyn en git zwart Vel.

De *Loango*- of *Goango*-Negers zyn van het flechtfte foort, en, zo verhaald wordt, Menfchen-Eeters, doodende by het Huwlyk hunner Koningjes, één van hunne eigene Natie, waar van zy een Gaftmaal bereiden. Deeze hebben de Tanden als Snoekftanden gefcherpt; zo dat zy iemand een Vinger kunnen afbyten. Zy zyn, wegens hun wreede en verraderlyke aart, by de andere Negers gevreesd en gehaat. Wegloopende, onthouden zy zich meeft in de Boffchen, eetende, zo gezegd wordt, alle Ongediertes, als Haagdiffen, Slangen, Padden enz.

Voorts hoe Ooftelyker en Zuidelyker hoe flechter de Negers vallen. Daar integendeel die aan de Noord-Weftkuft, voor de befte foort gehouden worden.

EINDE.

BYVOEGSEL.

Na dat reeds een groot gedeelte van myn Werk was afgedrukt, zyn my nog de volgende Stukken ter hand gekomen, welke ik goedgevonden heb als een Byvoegſel hier nevens te voegen, als by de Ontdekkingen der Nederlanders; op pagina 111. onder aan, het volgende.

(*a*) De Nederlanders, uitgeput door de voorgaande Oorlogen met Engeland en Vrankryk, oordeelden dienſtig nieuwe Volkplantingen aan te leggen, ten einde eigene Handelplaatſen op te richten, het Gebied van den Staat uit te breiden, en arme en berooide Opgezetenen te verligten en een' ſtaat van Beſtaan te geeven. Waarom, op den 20ſten July 1675, werd beſlooten, wederom de Vaſte Kuſt van Guiana te bezoeken, en aan de Rivier Oyapoco of Wiapoco op nieuws een Colonie te veſtigen. Ik zal my niet inlaaten over de Verſchillen hier omtrent, tuſſchen Rotterdam, Noord-Holland en Amſterdam ontſtaan, maar alleenlyk zeggen dat het Beſtuur van deeze Onderneeming werd opgedraagen aan de Edele Mogende Heeren Gecommitteerde Raaden van de Admiraliteit te Amſterdam; welke tot het in bezit neemen dier Landſtreek den Capitein de Fyn en vyf en twintig Militairen aannaamen, om, met eenige Planters, zich neêr te ſlaan op de Rivier Wiapoco aan den Berg Caribote; en een gelyk getal Militie om zich te veſtigen op de Rivier Arowari of Ouanari: dewyl men niet twyfelde of de Commandeur Binkes zoude de Franſchen uit die Geweſten verdreeven hebben: voorts tot overbrenging van het benoodigde nog zes Schepen inhuurende. Ondertuſſchen werd Johannes Price a Apricius, Predikant der Engelſche Gemeente te 's Gravenhage, tot Gouverneur van de Colonie op Wiapoco by Kaap Oranje aangeſteld, hebbende zyn Eed, voor welgemelde Collegie, op den 3den December 1676, afgelegt.

Tot beſtiering dier Volkplanting werden verders benoemd Herman Hartman van de Woude tot Lid van den Hoogen Raad, daar gemelde Gouver-

(*a*) Zie zeker Tractaatje, genaamd *Verlooren Arbeid* of klaar en kortbondig Vertoog van de Colonie in de Landſtreeke van Guiana, aan de Vaſte Kuſt van America, op de Rivier Wiapoco. Gedrukt voor den Autheur (G. de Myſt) te Amſterdam by Pieter Timmers.

verneur de Voorzitting zou hebben; en Patrick Suttic tot Secretaris van dit Collegie; als mede eenige Raaden van Justitie, en Petrus Tesschenmaaker tot hunne Secretaris; Albertus van der Veen tot Commissaris Generaal; Gerardus de Myst tot Fiscaal; Wernerus Tesschenmaaker tot Predikant, en eenige mindere Bedienden. En de volgende provisioneele Ordre op den 3^den^ December 1676. beraamd en vastgesteld.

„ Dat tot een generaale narichtinge van de gemeene Ingezetenen in de-„ zelve Colonie, aan haar word gegeeven de Resolutie van de Heeren „ Staaten van Holland en Westvriesland, in dato den 20sten July 1676. „ vervattende de Conditien die aan dezelve toegestaan zyn, daar naar de „ voorsz. Ingezetenen haar zullen hebben te reguleeren:

„ En door de Collegien tot bestellinge van de Regeering van Politie, „ Justitie, en anderszins geordonneerd, en nog te ordonneeren, beraamd „ worden de bekwaamste Orders, om den inhoud van de voorsz. Resolu-„ tie te konnen executeeren.

„ By welke Resolutie eerstelyk komende de aanstellinge van den Hoogen „ Raad, ook aan dezelve word gedefereerd de Hooge Regeering in de „ voorsz. Colonie concerneerende de Politie in het gemeen, die zich zal „ extendeeren over de administratie van de Finantien, onder de Directie „ van een Commissaris Generaal, en zyn Contrarolleur, geassisteerd met „ haar Commiesen, daar van dat welgemelde Heeren Raaden ter Admira-„ liteit aan haar reserveeren de verkiesing en aanstelling van de persoonen „ zonder dat ten reguarde van de zelve, aan de Hoofd-principaalen van „ de Colonie verstaan geobligeerd te zullen zyn.

„ Laatende aan den voornoemden Hoogen Raad in cas van Overlyden van „ een van de voorschreeve persoonen, de voorzorge om provisioneel de „ vaceerende plaatsen ten dienste van 't Land en Colonie te doen waar-„ neemen, ter tyd dat daar op hier te Lande gedisponeerd zal zyn.

„ En zullen in den voornoemden Hoogen Raad worden afgedaan alle „ zaaken by pluraliteit van Stemmen, die in cas dat komen te steeken, „ de conclusie zal zyn aan de zyde van de President, die in alle Delibe-„ ratien vooruit zal adviseeren.

„ En jegenwoordig de qualiteit van Gouverneur by de Heeren Staaten

„ van

„ van Holland, op ſpeciaale Commiſſie van zyn Hoogheid gedefereerd we„ zende, aan de Preſident van den Hoogen Raad, zullen alle Depeches „ worden geadreſſeerd aan den gemelden Gouverneur, en Hooge Raaden „ van de Colonie, die ook aanſtonds op den ontvang, op tyden van or„ dinaris vergadering zullen werden geleezen, en daar op naar vereiſch „ van zaaken gediſponeerd.

„ Daar toe niet en zal mogen worden gecapteerd een extraordinaire „ convocate, maar in dezelve eenige zaaken gereſolveerd wordende, het „ van wat natuur die zouden mogen zyn gelyk extraordinaris toevallen, „ tot zodaanige convocatie gelegenheid zouden konnen geeven, zullen de „ zaaken die van het minſte gevolg zyn, by de naaſte ordinaris vergade„ ring moeten worden geapprobeerd.

„ De By- eenkomſten van den Hoogen Raad zullen worden geſteld op „ ordinaris dagen, en bekwaame Uuren, wanneer dat met de preſente „ Raaden zal worden gebeſoigneerd, ten byweezen van den Secretaris, „ die van alle voorvallende Zaaken, Requeſten van eenige importantie en „ inkomende Brieven, notule houden zal, en de reſolutien die daar op „ genoomen zullen worden, extendeeren, daar van dat ſucceſſivelyk met „ de Schepen die naar deeze Landen zullen vertrekken, aan ons Copy „ toezenden zal, ten einde dat wy daar uit kenniſſe konnen hebben, van „ de zaaken die zullen paſſeeren.

„ En zullen alle Depeches, beneffens de Notulen en de Reſolutien, „ bevoorens dat die uitgegeeven worden, in den Raad worden gereſumeerd, „ om gearreſteerd weezende door den Gouverneur, als Preſident, gepa„ rapheerd en by den Secretaris ter Ordonantie van den Hoogen Raad „ geteekend worden.

„ Den voornoemden Secretaris zal alle partyen diſtinctelyk expedieeren; „ en voor zyn depeche gelden niet meerder mogen vorderen, dan de „ Lyſte die daar op door den Hoogen Raad zal worden gearreſteerd, is „ medebrengende.

„ En op dat door de abſentie van de Leden van den Hoogen Raad, „ gecauſeerd door de afgelegenheid van haare Wooningen, geen preju„ dicie aan de Directie van zaaken worde gegeeven, zullen dezelven haar

„ ordinaris Verblyf moeten hebben, ter plaatſe daar de Reſidentie van den
„ Hoogen Raad met gemeen conſent zal vaſtgeſteld worden.

„ Tot alle zaaken accidentelyk voorkomende die aan de Authoriteit en
„ Zorge van den Hoogen Raad zyn gedefereerd, zal den Gouverneur
„ mogen proviſioneelyk Ordre te ſtellen, welke zo lange zyn effect zal
„ hebben, tot dat de tyd zal toelaaten, daar over de Vergadering te con-
„ voceeren, om naar de voorgeſtelde Ordre, daar op gereſolveerd te
„ worden.

„ Aan ieder van de Leden, van den Hoogen Raad in 't particulier word
„ gelaaten de vryheid, om in de Vergadering te proponeeren 't geen zul-
„ len dienſtig oordeelen, daar op dat by den Gouverneur ofte Preſident
„ omvraag gedaan zal moeten worden.

„ En zullen ſpeciaalyk bezorgen, dat ten reguarde van den Godsdienſt
„ geen andere zaaken worden ingevoerd dan die overeenkomen met de
„ Ordres gebruikelyk met de Gereformeerde Kerke deezer Landen, en
„ op alle voorvallende zaaken haar Kerkelyke Correſpondentie doen hou-
„ den met onze communicatie, met de Claſſis reſideerende binnen de
„ Stad van Amſterdam.

„ Zullen ook bezorgen, dat onder de Directie en verantwoordinge van
„ den Commiſſaris Generaal, en den Contrarolleur geaſſiſteerd met haar
„ noodige Commieſen worden geſteld de Magazynen, bereids opgerecht
„ en nog op te rechten.

„ Dat ook alle Publicque Middelen ten naauſten zullen worden gebe-
„ neficeerd, het zy by Collecte of Verpachting, naar de natuur van de
„ zelve zo als die beſt zullen konnen worden ingezameld, ten profyte van
„ hun Edele Groot Mogende en de Colonie, daar op den Hoogen Raad
„ zal toonen het Advys van den Commiſſaris Generaal en den Contrarol-
„ leur, en haar advyſen, beneffens de extentie van haar beſoignes aan
„ ons overzenden.

„ Den Commiſſaris Generaal en Contrarolleur zullen van maand tot
„ maand aan den Hoogen Raad overleveren een Borderel van den Ont-
„ vang en Uitgaaf.

„ En Jaarlyks haare Reekening over geeven, die zo haaſt door haar

„ is

„ is gepresenteerd, zal moeten worden opgenoomen en geslooten, en „ by een dubbeld zo als geslooten is, herwaard worden gezonden, om „ door ons geexamineerd te konnen worden.

„ Den voorschreeven Commissaris Generaal en zal niemand mogen cre- „ diteeren voor reekening van hun Edele Mogende of de Colonie, als „ voor zyn eigen risico, om alle kwaade schulden voor te komen.

„ En zullen by hem geen betaalingen mogen worden gedaan dan op „ Ordonnantie van drie Leden uit den Hoogen Raad getekend, welke Or- „ donnantie zal moeten worden gedepecheerd op een tyd van ordinaris „ vergadering.

„ Alle zaaken van belasting voor de Cassa die den Commissaris Gene- „ raal tot zyn eigen ontlasting zoude willen bybrengen, zullen door den „ Contrarolleur moeten werden geverifieerd.

„ En van rechten van Depeches, die by den Hoogen Raad worden „ geconsenteerd, aan den Commissaris en Contrarolleur, zullen die te „ samen profiteeren, naamelyk den Commissaris Generaal drie vyfde ge- „ deelten, en den Contrarolleur twee, zonder dat by haar de Lyste daar „ van zal mogen worden geexecedeerd, op pœne van Cassatie.

„ Zullen ook moeten cautie stellen voor de getrouwigheid van haar „ administratie, of aanwyzing doen van haar Effecten by Verband naar „ proportie van de importantie van haar administratie.

„ En eindelyk by den Hoogen Raad buiten de poincten hier bevoorens „ bevat, tot narichtinge werden beraamd, zodaanige Ordres, als naar tyds „ gelegenheid zullen goedvinden.

„ De Justitie zal worden geadministreerd op den Voet by hun Edele „ Groot Mogende ter neder gesteld, en om daar van de langwyligheid van „ de Proceduren voor te komen zullen ter eerster instantie, by Appél en „ ook by Revisie de zaaken in questie mondeling worden voorgedraagen „ by Eisch, Antwoord, Replicq en Duplicq, en daar op de stukken by „ Partyen te Procedeeren, aanstonds naar de gedaane Duplicq overgeleid, „ op dewelke dat Recht gedaan zal worden, zo mogelyk nog dezelve „ Sessie, anderszins de naastvolgende.

„ En in zaaken daar partyen niet present en zyn zal tegens de Non-

„ comparanten worden geprocedeerd by defaut van acht dagen tot acht, „ en op de vierde Citatie worden geadmiteerd te dienen van Intendit.

„ Zullende by den Secretaris van den Raad van Justitie worden gehou- „ den een Rolle van de Proceduren, die aldaar voorvallen zullen, als „ mede van alle Besoignes die in denzelven Raad zullen passeeren.

„ Dewelke dat zal resideeren in dezelve plaats met den Hoogen Raad, „ en haar zal reguleeren in het straffen van Delicten naar de Politique Or- „ donnantie binnen de Provincie van Holland en West-Vriesland gebrui- „ kelyk zynde.

„ Welke Ordonnantie ook zal dienen tot Instructie voor den Fiscaal, „ om volgens dezelve zyn Crimineele Conclusien te formeeren, en in „ Civiele zaaken naar de Ordonnantien die aldaar by den Hoogen Raad, „ en by haare Authorisatie door de Magistraaten van de Steeden zullen „ worden gemaakt.

„ Zonder dat den voornoemden Fiscaal zal mogen composeeren of on- „ der de hand eenige zaaken afdoen, maar die alle brengen ter decisie van „ den Raad van Justitie.

„ Die in cas van Confiscatie een zesde zal mogen adjudiceeren aan den „ voornoemden Fiscaal, een zesde aan den Denunciateur, en de overige „ vier zesde ten profyte van de Provincie van Holland en West-Vriesland, „ en de Colonie, daar van dat door den Commissaris Generaal en de Con- „ trarolleur buiten haar ordinaris administratie een separaate reekening ge- „ houden zal worden, zullende de onkosten gevallen op de geconfisqueer- „ de goederen van het geheele provenu moeten werden afgetrokken.

„ En zal den voornoemden Fiscaal bezorgen de Executie van alle poli- „ ticque Ordonnantien zyn bedryf concerneerende, als mede van alle Sen- „ tien, ook vigileeren tegens alle Defraudatien en non Observantie van „ den ophef van de publicque middelen, en hem naar voorval van „ zaaken, daar over addresseeren of aan den Hoogen Raad of Raad „ van Justitie.

„ De Hooge Regeering van de voorsz. Colonie by hun Edele Groot „ Mogende zynde gedefereerd aan den Hoogen Raad zal ook den Gou- „ verneur, als President van den zelven Raad, zyn het Chef en Opper-

„ hoofd

„ hoofd van de Militie, zo wel van de geene die uit de Ingezetenen „ van de Colonie zal worden geformeerd als die op Soldyen word on- „ derhouden.

„ En alle Ampten en Employen die daar onder zullen komen te vacee- „ ren voor zo veel als de Militie zal zyn uit de Ingezetenen, ſtaan ter „ Collatie van den Gouverneur Hoogen Raad en de Colonellen van de „ zelve, die daar toe zullen aanſtellen van de bekwaamſte en gequalificeerſte „ van de voorſz. Ingezetenen, zo als by pluraliteit van Stemmen zul- „ len oordeelen.

„ Die ook met een gemeen overleg zullen beraamen alle Ordres die- „ nende tot oprechting en onderhouding van een goede gediſciplineerde „ Militie, die in ſtaat zal konnen zyn om alle geweld af te weeren.

„ En buiten de voorſz. Ordres, zullen door den Hoogen Raad op „ ons welbehaagen alle zaaken daar uit deflueerende worden gereguleerd.

„ Actum ter Vergadering van de Heeren Raaden ter Admiraliteit tot „ Amſterdam den 3^{den} December Anno 1676.

(*Was geteekend*)

N. TEN HOVE.

(*Laager ſtond*)

Ter ordonnantie van dezelve.

D. DE WILDT.

Den 14^{den} December deszelven Jaaars liepen deeze zes Schepen in Zee, aan boord hebbende drie honderd vyftig Zielen, onder geleide van den Commandeur Thomas Tobiaſſen: en kwamen tot aan Cabo de Finiſterre, van waar zy naar de Kaap Verdiſche Eilanden ſtevenden en na zich tien Dagen ververſcht te hebben, hunnen koers vervolgden. Den 2^{den} February 1677. zagen zy Land, het welk zy bevonden de Kuſten aan de Rivier Wiapoco te zyn. Zy voeren deezen Rivier op, en landden, op den

den 4^{den} dier Maand, aan den Berg Caribote, op twee of drie Vadem Water: doch deezen Berg zeer hoog en ſteil bevindende en de Grond rood en Steenachtig zynde, beſlooten zy, de Rivier hooger op te vaaren en aan een uitſteekenden Hoek, omtrent vier Mylen de Rivier op van den Berg Caribote, die den Weſthoek van de Rivier Wiapoco maakt, gelyk den Ooſthoek van Kaap Orange, aan een Baai, wel een half Myl wyd, zich neder te ſlaan, en de Hoofdplaats hunner Volkplanting te veſtigen. Alhier vonden zy ook den Grond veel bruiner en vetter dan aan Caribote.

Vervolgens, naamelyk den 18^{den} February, werden nog Johannes Pimpelfort en Gerardus de Myſt tot Hooge Raaden verkooren, en Albertus van der Veer en Barnhart Wulfinck tot Raaden van Juſtitie, behalve eenige Burger-Officieren. Men begon de Stad te verſterken, en twee rechte Liniën, ter langte van vyftien Roeden, werden gemaakt met een Punt in het Land, en twee halve Punten aan wederzyden aan den Rivierkant, beneſſens eenige kleine halve Maanen, om de Liniën te beſtryken; hebbende men ſlechts twee zyden te verſterken, naamelyk de Ooſt- en Noordzyde aan den Landkant, alzo de Stad aan de Zuid- en Weſtzyde door de Rivier beſproeid werd. Aan deeze Veſting gaf men den naam van *Orange*; breeder blykende uit den volgenden Brief aan de Admiraliteit geſchreeven den 15^{den} Maart 1677.

„ Om uw Edele Mogende plichtſchuldige en waarachtige advertentie te „ geven van ons voorſpoedig en geluckig arrivement, onſe Staet, Conditie, en Conſtitutie, van Land, en Plaats, ſoo hebben nodich geoordeelt uyt onſer aller naam deſe aan uw Edele Mogende te addreſſeren. „ Wat aangaat onſe Reyſe, en 't geen continuerende deſelve van dag tot „ dag op de Schepen of in de Vloot is voorgevallen, referere om kortheyt tottet bygaande Journaal by onſen Fiſcaal de Myſt, op 't Wapen „ van Amſterdam Admiraal van de Vloot zelfs gehouden. De Conditie „ en Staet van onſe Magaſynen, Militie, mitsgaders de Principalen, en „ Vrye Coloniers, ſullen uw Edele Mogende kunnen verſtaen uyt de „ Miſſive van den Gouverneur en de Commiſſaris Generael. Waar dat „ onſe Schepen op den 4^{den} February in de Rivier Wiapoca by den Berg „ Caribote, ten Anker quamen, hebben ons met alle ſpoed aan Landt

„ bege-

" begeven, om bequame gelegentheyt te verkiesen tot onse Stadt en Sterck-
" ten, gelyck daar toe hebben gevonden een seer voordelige en van natuyren
" sterke plaatse leggende omtrent vier mylen de Rivier op van den Berg
" Caribote die de Weste hoek van de mont van de Riviere maakt, gelyk
" de Oost-hoek van Cabo d'Orange, en drie mylen boven Caribote,
" zynde een uythoek gelegen aan een seer schoone Bay, daar vier kleyne
" Eylandtjes haar verthoonen, en de Schepen kunnen ankeren op vier a
" vyf vadem Water, ende leggen alsoo aan onse Wal om sonder Boot ofte
" kleyn vaartuig te konnen lossen, doch de Rivier is over al soo diep niet;
" maar onse Capiteyns hebben eenparich verklaart, dat in cas sy hadden
" geweeten, met haar komste de gelegentheit van de Rivier, als die nu
" dagelyks bevinden, dat alle met de Schepen hier voor de Stadt aan de
" Wal souden hebben komen ankeren, ende alwaart dat de Schepen met
" laag water aan de gront raakten, daar en is geen pericul want het is een
" sachte gront en 't vloyt wel zes voet, soo dat gemackelyk de Schepen
" die X, XI, ja XII voeten diep gaan, met de vloet op en met de ebbe
" weder af kunnen komen, de gront van onse Stadt leit met gemeen Ty
" XXV voet boven water, en maakt de Riviere door de geseyde uithoek
" (die anders ontrent een half myl wyt is) op minder als een quartier,
" soo dat met ons Canon die genoegsaam kunnen sluiten, en alsoo onse
" Plantagies hooger op sullen maken, hebben daar geen vyanden te ver-
" wachten, dat een groot voordeel is. De Wal beneden aan de Rivier
" rontom Klipachtig en quaat op te komen, doch boven een seer vette
" aarde boven bruyn, een voet diep wat rosachtig en seer vruchtbaar,
" om daar van een proef te nemen, hebben hier op een kleyne plaats ge-
" sayt, Boonen, Erreten, Milie, Tabak, Kool, Salade, en meer andere
" Moes en Tuyn-kruiden, die alle binnen de vier dagen schoon boven
" de aarde stonden, en noch seer wel wassen, soo dat wy alle wensche-
" lyke teykenen zien om goede Plantagiën te maken, en een considerabele
" en Vaste Colonie te bouwen, ten dienste van den Staat en herstellinge
" van de afvallende Negocie en Commercie in Hollant. Aangaande de
" vruchten zyn hier seer verscheyden doch niet op alle plaatsen. Hier vallen

Bbbbbb ,, Ama-

„ Amanaffen, Bananes, Baccoves, Accajouw, Orange, Limoen, Suy-
„ kerriet, en een foorte van Pruymen, de Indianen planten Tabak, Ca-
„ toen, Caffavi. Wy hebben ook gevonden Orleans Verwe of Roekou,
„ een foorte van fwarte Verwe, eenige Gummen, zeer mooy welrieken-
„ de, hart en vaft Hout, Sakerdaan, Groen Ebben, en root Sandel-
„ hout. Wilt en Gevogelte in groote menichte, van Papegayen, Perkie-
„ ten, Raven, Ganfen, Entvogels, en veel meer andere foorten aardig
„ gecouleert. Ook veel Vis, die hier deurgaans fyn feer groot, vet en
„ delicaat. Wy zouden van alles breder kunnen advifeeren, doch heb-
„ ben tot noch toe geen tyt gehadt alles te konnen onderfoeken dewyl
„ continuerende de leg en losdagen van de Schepen continueel fyn be-
„ fich geweeft mettet landen en beforgen van de Schepen en preferveren
„ van de goederen, onfe plaatfe voor de Stadt te openen en eenige pro-
„ vifioneele Hutten op te flaan, en zyn nu foo verre geavanceert, dat
„ de Stad aan Marckt, Straaten en Puyen is afgedeelt, de Erven afge-
„ meten en beginnen nu vafte Wooningen te bouwen, wy zyn hier tot
„ ons ongeluk in de regentyt aangekomen dat ons wat incommodeert, in
„ 't preferveren in de drooge waaren, en in 't verbranden van de Boomen,
„ doch naar 't zeggen van de Indianen fal 't in weinich dagen ophouden,
„ ook is den regen niet foo geftadig als in Hollant wort uytgeftroyt, want
„ wy hebben fommige dagen gehadt dattet ganfch niet, andere weinig
„ heeft geregent, en is vorders de Lucht doorgaans feer getempert, en
„ niet zo werm als in Hollant wel hadden ingebeelt, want des Somers in
„ Hollant dikwils veel heeter is, als tegenwoordig hier, ook heeft men
„ hier deurgaans een friffen windt, foo dattet hier zeer vermakelyk is te
„ woonen, en heel plaifant de Rivier te bevaren, zynde aan wederzyden
„ zoo dicht met Bomen bewaffen als de befte plantagien in Hollant zoude
„ konnen zyn. De Indianen komen ons dagelyks bezoeken, en betoo-
„ nen ons groote vrindtfchap, foo dat met haar in goede alliantie fullen
„ kunnen leven, fchynen van feer goeden aart, fullen niemant eenig leet
„ doen, daar zyn verfcheydemalen Volk met haar uit geweeft, met twee
„ a drie ook een alleen, die wel van haar wierden getracteert, en alle te
„ vrunt-

„ vruntschap bewesen, en op haar tyt wederom gebracht, zy hebben ook „ versocht om by ons te komen woonen, en een los Tentje aan 't water „ op gemaakt; daarse somtyts met X a XII. Persoonen komen slapen en „ gaan 's daags Visschen. Zy hebben ons een Zeekoe gebracht daar 't „ Volk van de gansche Colonie mede konde spysen: ook Ree, en Var- „ kens, en Packen en Acotjes dat een delicaat Wilt is, de Visch brengense „ ons al gebraden en konnen van haar kopen om de waardye van een a een „ en een halve stuyver, en die soo groot is als een halve Cabeljauw, zoo „ dattet blykt dat die in groote abundantie zullen hebben, hebben ons ook „ gepresenteert te helpen onse huysen bouwen, doch zy zyn luy ende „ haar werk wat langwylich, soo dat van haar niet veel dienst te gemoet „ sien, doch 't is ons genoegh dat zy ons toegedaan zyn, zy zeggen dat „ *Cajana* Frans is, en dat ons Volk van dito France van *Aperwacca* „ zyn weg gehaalt, of zulks waar is weet men niet. Aangaande *Arowary* „ wetende mede niet dat Duytsen zyn, en gelyk by 't Journaal blykt heb- „ ben wy daar niet kunnen komen, alzoo lager waren vervallen, zoo dat „ wy daar geen kuntschap noch hebben kunnen bekomen, gelyk ook niet „ van *Suringname*, *Tabago*, en andere plaatsen, dit is zoo veel tot „ noch konnen adviseren, want geen gelegentheit hebben gehadt yemand „ op kondtschap uit te zenden, als alleenlyk eenige Mylen de Rivier op, „ die getuigen boven veel hoog en goet Land gevonden te hebben, en „ wie contrarie adviseert dat zal zyn Bootsvolk door onkunde, of Knegts „ die liever willen Meester zyn en andere commanderen als van andere ge- „ commandeert te worden. Zullen dan hier mede besluiten blyvende ver- „ plicht uw Edele Mogende namaals breder te schryven, wy zullen onder- „ tusschen Godt Almachtich bidden ten einde uw Edele Mogende „ wil verleenen een voorspoedige directie en een goeden yver tot „ maintue van onze Colonie en voortsettinge van de zelve, en uw „ Edele Mogentheden en respective familien langdurige gesontheit tot „ zaligheit.

„ Actum op de Rivier *Wiapoca* in de Stadt Orange den 25sten Maart
„ Anno 1677.

(Onderstond)

Joh. Apricius,
Johan Pimpelfort,
Bermhart Wulfingh,
Albertus van der Veer,
Wernerus Techemaker,
Jacobus Rabby,
Matheus Boreel,
Guillem Teschenmaker,
Isaac van Driel,
Johannes Hadenbroek,
Franciscus Allert,
Johannes van der Woude,
Jacobus van Ryn,
Jan Coperman voor de Wede. van Louwies Gobauw,
G. de Myst.

Doch naaulyks was deeze Volkplanting geformeerd of de onderlinge Twist bestond derzelver fundamenten om verre te werpen. De Ingezetenen richtten een' Gemeenen Raad op, aan welkers hoofd de Predikant Teschenmaker als Voorzitter was, ondernaamen die van den Hoogen Raad Wetten voor te schryven en alles naar hun zin en wil te schikken, weigerende alle gehoorzaamheid aan den Gouverneur en Raaden; ja de stoutheid sloeg over tot de Knegten, welke onder hen een soort van Regeering opstelden, en weigerden hand aan het werk te slaan tot de Fortificatien, ofte eenige Burger Wagten waar te neemen; waar door de versterkingen der Stad onvoltooid bleeven.

Waarop

Waarop Gouverneur en Raaden besloten een Fortres te maaken, en deezen aanbesteedden aan de Militairen en Vrywillige Dienstknegten.

De Oneenigheden reezen dermaaten dat men niet zonder reden begon te duchten, dat zulks tot een Bloedbad zoude uitbarsten; wyl veelen zich niet ontzagen te bedreigen zich onder de Franschen te willen begeeven. 't Welke Gouverneur en de Hooge Raaden deedt besluiten den Gemeenen Raad en Gemeente te ontwapenen. Dit werd den volgenden Morgen met aanbreeken van den dag ter uitvoer gebragt zonder grooten wederstand te ontmoeten, wyl verscheidene Hoofden der Misnoegden, Landwaards in, een Reisje waren gaan doen.

Nog werd het ongeduld meerder aangespoord door het gebrek aan Leeftocht dat in de Colonie was.

Inmiddels deserteerden acht Knegts van den Heer van der Woude, welke Fransche Overloopers zynde, door hem te Amsterdam waren aangenoomen. Drie van dezelven werden van de Indiaanen achterhaald, en verontschuldigden zich zo veel zy konden, verhaalende van hunne Makkers daar toe gedwongen geweest te zyn, die naar Cajenne gevlucht waren, voornemens zynde met eenige Franschen wederom te komen, om ons Fort te overmeesteren. Echter werd een van de meest schuldigsten strengelyk gegeesseld en alle drie verweezen, een zekeren tyd, op Water en Brood, voor de Stad en aan het Magazyn te werken.

Midlerwyl werd den 18den Juny 1677. een Bark aan den Gouverneur van Suriname, met eenige Brieven aan de Principaalen in Nederland afgezonden, met verzoek om deeze Volkplanting met eenige Levensmiddelen te voorzien. Tot beveiliging der Ingezetenen werden verscheidene Wetten gemaakt; en een Constabel over veele bedreeven Dieveryen gearquebuseerd, in plaatze van met de Koorde gestraft, zo als zyne Sententie luidde.

De arbeid aan de Fortresse ging wakker voort; zo dat dezelve binnen den tyd van drie Dagen in staat van tegenweer zoude gebragt zyn; wanneer de Heer de Lezy, Gouverneur van Cajenne, [de zelfde die door den Commandeur Binkes, in den Jaare 1676, gevangen naar Amsterdam was opgezonden en, op den 9den September 1676, uit de Gevangenis van

 de

de Admiraliteit had weeten te ontſnappen (*a*)] met elf Cano's of Periages en omtrent honderd vyftig Man, onze Bezitting kwam aantaſten. Hy landde aan den Berg Comaribo, overviel de Indiaanen, en hakte hunne Cano's in den grond, om alle kondſchap te beletten, Hy nam hier twee Dienſtknegten van den Schoolmeeſter Hardenbroek gevangen, die hy door beloften bewoog hunne Landsgenooten te verraaden, en hem omſtandig bericht van onze Colonie en der Fortreſſe te geeven. Hierop naderde hy tot aan Caribote, daar hy den Zoon van den Raad Wulfinck verraſte; die hem, noch door belofte noch dreigementen, eenige opening wilde geeven, waarop hy hem gevangen medevoerde. Hy kwam des avonds omtrent een half Myl van het Fort, en ſtapte met het gros van zyn Volk aan Land, onder het geleide van een der voornoemde Dienſtknegten, die hem voor Gids diende; een van de grootſte Periages wel bemand, zoude, onder het beleid van den Mayor de Ferole, het Fort, te Water, zien te naderen, onder geleide van den anderen Knegt.

Doch om de lichte Maan niet durvende naderen hieldt hy zich aan de overzyde van de Rivier onder de Schaduwe van 't Geboomte, tot dat de Maan onder was, wanneer hy met zyne Periage het Fort bereikte, en voet aan Land zette. De Schildwagt geraas hoorende riep: wie daar. Waarop de Verraader antwoordde: Hardenbroeks Knegt. De Schildwagt hem aan zyn ſtem kennende liet de Periage aan den Wal komen. Waarop terſtond twee of drie Soldaaten op den Schildwagt losbranden, en hem door de Dyën Schooten; zo dat hy in onmagt nederviel.

Deeze onverwachte Schooten wekte de Ingezetenen onzacht op: doch alvoorens iemand by der hand was, ſtond de Vyand reeds in orde in 't midden van het Fort, daar niemand dan de Fiscaal en de Commiſſaris met zyn Huisgezin zich in bevond; zynde om de beknopte gehuisdheid de meeſte Dienſtknegten buiten het Fort. De Schildwagt aan de Landzyde uitgezet, liep terſtond naar de Hoofdwagt, by de Wooning van den Gouverneur, welke met acht of tien Man toen op de Hoofdwagt zynde zich

(*a*) Zie Notulen van de Admiraliteit 10 Sept. 1676.

zich naar het Fort begaf, gelaſtende den Corporaal in aller yl de overige Militie byeen te rukken, en hem te volgen. Doch deeze aan het Fort komende ſmeeten het Geweer neder en vluchtten in het Boſch. De Gouverneur zich alleen ziende vliegt wanhoopig met de Degen in de Vuiſt het Fort in; daar hy met vyf Wonden gekwetſt neder viel, en drie of vier Uuren naderhand overleed. De Fiscaal, op wien tweemaal gevuurd was het Geweer weigerende, werd gevangen genoomen. De Ingezetenen onkundig van het getal der Vyanden, namen de vlucht. Midlerwyl rukte de Gouverneur de Lezy uit het Boſch aan. Een Dienſtmaagd werd alleen doodgeſchooten; en een Knegt, behalve de gemelde Schildwagt, gekwetſt. Alles werd door de Franſchen geplonderd. Eenige weinigen die uit viſſchen waren geweeſt, ontkwamen het met de Chaloup naar Suriname: de overigen werden des anderen daags door den Gouverneur naar Cajenne gevoerd, laatende het gebied aan den Mayor de Ferole met laſt alles te verbranden wat gebouwd en beplant was, en zo haaſt een Brigantyn van Cajenne zou aangekomen zyn, 't Geſchut, Krygsbehoeften, Leeftocht en het Volk derwaards te volgen.

De Gevangenen werden op Cajenne ſlecht behandeld: veelen kwamen van ongemak te ſterven: anderen werden naar Martenique gevoerd; daar zy den 18den November 1677. aankwamen. Zo dat deeze Colonie binnen den tyd van negen Maanden begonnen en weder te niet gegaan is.

Pagina 223. Regel 15. na de woorden *Kamer Zeeland.* Zo als uit het nevenſtaande Proviſioneel Contract blykt, het welk in de Vergadering van Negentienen op den 12den September 1659. werd overgeleverd.

„ *Provi-*

„ *Provisioneel* Contract en Condi-
„ tien aangegaan tusschen de Bewind-
„ hebberen der Geoctroyeerde West-
„ indische Compagnie ter Kamer Zee-
„ land ter eener zyde: en de Edele
„ Achtbaare Heeren Burgemeesteren
„ en Regeerders der Steeden Middel-
„ burg, Vlissingen en Veere ter an-
„ dere zyde.

Art. I.

„ De Westindische Compagnie zal approbeeren ook zo veel in haar is „ direct doen sorteeren dit Accoord en 't Reglement waar op de „ voorsz. Steeden benevens onze Commissarissen uit de voornoemde Be- „ windhebberen, de Colonie op de Vaste Wilde Kust, tusschen tien Graaden, „ zullen, etabliseeren en planten, en dat in Conformité van de Vryheden „ en exemptien by de Vergadering van Negentienen reeds gemaakt, ofte „ nog te maaken.

Art. II.

„ Aan de voorsz. Steeden, als Stichters en Coloniers van de voorsz. „ Kuste, zullen hun Hoog Mogenden en de Compagnie accordeeren en „ toestaan hooge, middele en laage Jurisdictien, omme te beter de gere- „ quireerde authoriteit by de haare te maintineeren.

Art. III.

„ De Jurisdictie voorsz. zullen de Steeden voorsz. bezitten by forma „ van Leen, stellende tot dien einde successivelyk een persoon daar op „ het Leen geconfereert zal werden met betaaling van zekere Heergewaaden.

Art. IV.

„ Blyvende niet te min de Souverainiteit en hooge Overheid met alle „ het

„ het geene daar aan dependeerd, aan hun Hoog Mogende en de Com-
„ pagnie, voor zo verre dezelve by het Octroy daar toe is gerechtigd.

Art. V.

„ En dewyl de Regeering van de voorſz. Steeden niet hebben eenig in-
„ zicht om haare Authoriteit uit te zetten buitenſlands, maar haar inzicht
„ alleen hebbende tot voortzetting van de Commercie en haar Tol van de
„ Weſtindiſche Compagnie die zoo veel aan den Staat deezer Landen heeft
„ gemeriteerd, zo zoude de voorſz. Regeerders te vreden zyn met dezel-
„ ve Conditien als de Stad Amſterdam met de Bewindhebberen aldaar we-
„ gens Nieuw Nederland hebben gemaakt, dat is zo de Compagnie gene-
„ gen mogt zyn binnen de eerſte tien Jaaren, ofte eenige Jaaren daar na
„ de verſchoten Penningen te rembourſeeren met ſimpele Intereſten tegen
„ vyf ten honderd in het Jaar, uit de Compagnies ofte deezes Kamers
„ Middelen, in zulken gevallen alles te ſtellen en over te geeven aan de
„ Compagnie, ofte deezen Kamer, mids dezelve zoude gehouden blyven
„ te preſteeren aan de Coloniers de Conditien, tuſſchen Commiſſariſſen
„ uit de reſpective Steeden en de Bewindhebberen met dezelve Coloniers
„ gemaakt.

Art. VI.

„ Ondertuſſchen verbinden de voorſz. Bewindhebberen aan de voorſz.
„ Steeden, met Conſent en authoriteit van de Hoofdparticipanten alhier
„ in dato. . . . . . . uit het netto provenue ofte overſchot der Orange
„ Verwen, op de Wilde Kuſt voor deeze Kamer vallende, een ſomma van
„ twee honderd vyftig Ponden Vlaamſch Jaarlyks zonder meer, en dat op
„ reekening van de vervallende Intereſten van het Capitaal dat by de voorſz.
„ Steeden verſchoten zal werden, en voor de reſteerende Intereſten en
„ Capitaal verbinden wy het inkomen dat te verwachten ſtaat uit de Vruch-
„ ten van der contracteerende Coloniers en Landeryën.

 Aldus

„ Aldus gedaan ter goeder trouwe binnen Middelburg den 24[ften] De-
„ cember 1657.

(Was Ondertekent)

Johan van Foubergen,
Cornelis Arent Werdorp,
Gerrit Gyffeling,
Johan Kien de Jonge,
Pieter Morthamer,
Johan van der Merct,
Johan Luycx.

Insgelyks werden ter zelver tyd de volgende

„ *Vryheden* onder *Exemptien*
„ door de ***Bewindhebberen*** van de
„ Geoctroyeerde Weftindifche Com-
„ pagnie ter Vergadering van de Ne-
„ gentienen geaccordeerd en toege-
„ ftaan aan *David Naffy* en Mede-
„ ftanders, als Patroon ofte Patroo-
„ nen van een Colonie op 't Eiland
„ Cajana ofte andere Plaatfen aan de
„ Wilde Kuft van Weftindiën, by
„ haar op te rechten.

Art. I.

„ De voorfz. David Naffy en Medeftanders werden geconfenteerd en
„ toegeftaan een Colonie op te rechten van vier of vyf Mylen Land op
„ het Eiland ofte Rivieren van Cajana, beftaande in zo veel Landeryen
„ als door de Coloniers zullen werden gecultiveerd, mids blyvende zo
„ verre

„ verre van de Colonie op Cajana dat zy de Ingezetenen van dien aldaar „ niet hinderlyk en zyn, en zal dezelve gehouden zyn de voorsz. Colo- „ nie te bepotiveeren ende bezetten in den tyd van vier eerstkomende „ Jaaren, aanvang neemende ten langsten op Primo September 1660. „ op pœne indien zulks op en binnen dien tyd niet en komt te geschie- „ den, dat als dan de ongecultiveerde, onbearbeide, onbewoonde, of „ onbeheerde Landen wederom zullen vervallen aan de Compagnie, „ om by tyd en wyle daar mede zodaanig te handelen als haar goed- „ dunken zal.

Art. II.

„ En zullen de gemelde David Nassy en zyne Medestanders hebben „ en genieten de Jurisdictie over de Baayen die in zyne op te rechtene Co- „ lonie bevonden werden, en de helfte van de Rivieren die aan beide „ zyde van de gemelde Colonie daar van hy nadere aanwyzinge zal doen, „ gelegen zyn; mids dat de Compagnie voor haar, en die aldaar uit haa- „ ren naam zouden mogen verschynen de Vrye Vaart en Negotie in de „ gemelde Baayen, en op de voorsz. Rivieren zo wel als de op en neder „ vaart aan haar is behoudende.

Art. III.

„ Werd den gemelden David Nassy en zyne Medestanders ook toegelaa- „ ten de Vrye en alodiaale eigendom ten eeuwige dagen van de voorsz. „ Colonie met de appendentien en de dependentien van dien, voor zo veel „ hem daar van en zyne Medestanders in dien tyd van vier Jaaren zal zyn „ bevolkt, bearbeid, beheerd, aangeweesen en gecultiveerd, en zullen dien- „ volgende dezelve daar van vermogen te disponeeren voor altoos by Testa- „ ment, Contract, Verbintenis ofte anderszins, zo men hier van zyne „ vrye eigen Goederen vermag te doen, zonder dat nogthans zodaanig „ Testament, of Contract plaats zal hebben indien de Colonie daar door „ van deezen Staat en Compagnie zouden werden afgesneeden en aan an- „ dere Landen gebragt.

 Art. IV.

Art. IV.

„ En zal de meergemelde Colonie mede werden geaccordeerd en toe-
„ geſtaan hooge, middele en laage Jurisdictie, die waargenoomen zal wor-
„ den in manieren als in Articul XIV. werd uitgedrukt.

Art. V.

„ En zal de voorſz. Colonie by hem David Naſſy en zyne Medeſtan-
„ ders bezeeten worden by form van leen, ſtellende ten dien einde ſuffi-
„ cantelyk een Perſoon ofte meer Perſoonen daar op het leen geconfereerd
„ zal werden, met betaaling van zekere Heergewaaden, ter waarde van
„ zeſtig Guldens.

Art. VI.

„ Blyvende niet te min de Souverainiteit en de hooge Overigheid met
„ al het geene daar aan dependeerd, aan hun Hoog Mogende en de Com-
„ pagnie, voor zo verre dezelve by het Octroy daar toe is gerechtigd.

Art. VII.

„ Ook zullen de Jooden genieten zodaanige vryheid van Conſcientie,
„ met publique excercitie, Synagoge en Schoole, gelyk by hen lieden ge-
„ bruikelyk is in de Stad van Amſterdam, volgens de Leere van hunne
„ Ouderlingen, zonder eenige verhinderinge, zo in 't Diſtrict van deeze
„ Colonie als in alle andere Plaatſen van onze Domeinen, en dat met alle
„ exemptien en vryheden die onze ingeboorne Burgers genieten; want wy
„ hen lieden voor zodaanig houden; en de voorſz. Patroon, en zyne
„ Medeſtanders zullen gehouden zyn te conſerveeren de voorſz. vryheid
„ van Conſcientie onder alle hunne Coloniers van wat natie dezelve zou-
„ den mogen zyn, en dat met de excercitie en de publique oefeningen
„ van de Gereformeerde Religie, als alhier te Landen is geſchiedende.

Art. VIII.

„ De Compagnie ſtaat aan den voornoemden David Naſſy en zyne Mede-
„ ſtan-

„ ftanders toe, Vrydom van Thienden voor den tyd van twintig Jaaren, van „ dewelke hy aan zyne Coloniers zal vermogen te geeven zo veele Jaaren „ Vrydom, als hem geraade dunken zal, als mede Vrydom van Hoofd- „ geld en andere Schattingen, dewelke na de expiratie van de tien Jaaren, „ tot de twintig Jaaren toe, zullen ontvangen worden, zal gebruikt wor- „ den, tot verval van de Gemeene Laften, opbouwing van gemeene „ Werken, ofte Fortificatien aldaar, en zal na de expiratie van de twin- „ tig Jaaren 't een, en 't ander zo Thiende als Hoofdgeld komen ten be- „ hoeve van de Compagnie.

Art. IX.

„ Iemand van deeze Coloniers, het zy door hem zelfs ofte iemand in „ haaren dienft zynde, komende te ontdekken eenige Mineraalen van „ Goud, Zilver of Criftalle Gefteenten, Marmoren, Salpeter, ook Parel „ Viffcheryën van hoedaanige natuur dezelve zoude mogen weefen, zul- „ len zy die als eigen voor hen mogen bezitten, ende behouden, zonder „ daar van eenige Laften of Recognitien te betaalen binnen den tyd van „ tien Jaaren, maar naar verloop van dezelve tien Jaaren, zullen zy ge- „ houden zyn, een tiende part aan de Compagnie te betaalen van het „ geene daar van zal komen te procedeeren.

Art. X.

„ De Coloniers in 't generaal zullen voor den tyd van tien achtereen- „ volgende Jaaren, ook vry zyn van des Compagnies gerechtigheid van „ al zodaanige Goederen, als ten dienfte van de Landbouw, 't bearbei- „ den van Mineraalen, 's Menfchen onderhoudt, opbouwing van Huizen, „ Logien, Viffcheryën, en diergelyke zaaken van nooden zyn en van hier „ derwaards zullen gebragt worden.

Art. XI.

„ Gelyk deeze ook voor den tyd van vyf Jaaren zullen vry zyn van „ 's Compagnies gerechtigheid, van Gommen, Verwen, Balfemen, Ge- „ waffen, en andere Waaren geene uitgezonderd die in haare Colonie val-

 „ len,

„ len, en door haar induſtrie gevonden, uitgewerkt en hier te Lan-
„ den gebragt zullen worden, en zullen naar dien tyd daar van aan de
„ Compagnie niet meer betaalen voor Recognitie als by andere worden be-
„ taald die daar omtrent gelegen zyn, daar de Compagnie poſſeſſie heeft.

Art. XII.

„ De Coloniers zullen met haare eigene, gehuurde, bevrachte ofte wel
„ der Compagnies Schepen, indien eenige bygeval daar mogte komen, ver-
„ mogen haare Goederen alhier te Landen te transſporteeren, en zullen
„ gehouden zyn haare Equipagie naar de voorſz. Colonie ook alhier te
„ Landen, ter plaatſen daar eenige Kameren zyn, te doen, en ten dien
„ einde dat voor zy beginnen te laaden, ten Comptoire aangeeven de
„ grootte, monteeringe, en bemanninge van haare Schepen; ook ligten
„ een behoorlyke Commiſſie van de Compagnie volgens en in conformi-
„ teit van het gebruik van de Compagnie, en gelyk by alle anderen, vaa-
„ rende in de Limiten van des Compagnies Octroy, werd gedaan. Word
„ mede toegeſtaan aan een ieder aldaar zodaanig Vaartuig tot haar gebruik
„ te houden als zy lieden zullen goeddunken.

Art. XIII.

„ De Coloniers zullen vermogen, zo de gelegenheid van de Colonie
„ zulks mogte toeſtaan, aldaar op te rechten allerhande Viſſcheryën zo
„ van gedroogde als gezouten Viſch; en zelve voor den tyd van twintig
„ Jaaren vermogen te brengen in de Weſtindiſche Eilanden, Spanjen, de
„ Straat, en elders, des dat zy lieden niet en zullen vermogen van daar
„ onder dat dekzel weg te voeren eenige Mineraalen, Gewaſſen en wat
„ zulks ook zoude mogen weezen, op pœne indien contrarie bevonden
„ word, dat de Verzenders derzelve, ten behoeven van de Compagnie,
„ zullen verbeuren de waarde van al dien, behalve dat de Goederen zo
„ die achterhaald en gevonden worden, ook verbeurd zullen zyn, ten
„ behoeven als vooren.

Art. XIV.

„ De Compagnie zal in de voorſz. Colonie ſtellen een Schout om de Juſti-
„ tie

„ tie en Politie aldaar waar te neemen, mids dat de Colonie zodaanig zynde,
„ dat in dezelve particuliere Raaden of Rechters zouden dienen geſteld te
„ worden, dat als dan de Patroon of Patroonen verdubbeld getal uit de
„ bekwaamſte Perſoonen die in de Colonie woonen, zynde Nederlandſche
„ Chriſtenen en van de waare Gereformeerde Religie, zullen vermogen te
„ nomineeren, op dat de Schout, ofte wel den geene daar aan de Com-
„ pagnie 't oppercommando zal hebben gedefereerd, daar uit de Plaats
„ mag ſtellen.

Art. XV.

„ Alle Zaaken, Verſchillen en Delicten zullen by de voornoemde Rech-
„ ters werden getermineerd en de Vonniſſen geexecuteerd, behoudelyk
„ nogthans zodaanige Vonniſſen kwamen te excedeeren de Somme van
„ vyf honderd Guldens; dat van de gemelde Gerechten zal mogen wer-
„ den geappelleerd aan zodaanige Collegien als daar te Landen tot het op-
„ pergezag door hun Hoog Mogenden en de Compagnie zullen werden ge-
„ committeerd.

Art. XVI.

„ En zullen de voornoemde Coloniers omtrent den Handel der Slaa-
„ ven, voor zo veel zy zullen van nooden hebben voor haare Colonie,
„ zulke en zodaanige Vryheden genieten als na deezen door de Vergade-
„ ring van Negentienen op 't zelve Vaarwater zal worden beraamd, tot
„ accomodatie van dezelve en altyt niet minder worden getaxeerd, als de
„ Coloniers ſorteerende onder de Colonie van de Kamer van Zeeland on-
„ der Eſſequebo.

Art. XVII.

„ Zullen zy lieden ook door de Compagnie verzorgd worden met zo-
„ daanig getal Slaaven als aldaar Succeſſivelyk zullen van nooden weezen,
„ op order en reglement by de Vergadering der Negentienen gemaakt, ofte
„ nog te maaaken; doch de Slaaven die by de Coloniers in Zee zouden
„ mogen verovert werden, zullen dezelve gebragt worden in deeze Colo-

„ nie,

„ nie, ter vrydom van dien te mogen vervoeren ter plaatzen daar 't haar
„ gelieven zal, mids betaalende voor Tol aan de Compagnie tien Guldens
„ per Slaaf; met dat beding, dat de vierde part van de veroverde Slaaven
„ aldaar aan Land zullen moeten verblyven, tot behoef van de Colonie
„ of de Wilde Kust.

Art. XVIII.

„ De Compagnie zal vermogen na de expiratie van de eerste tien Jaaren,
„ aldaar te houden of te stellen een Ontvanger van des Compagnies ge-
„ rechtigheden, welke de Opperhoofden van de Colonie en die van de
„ Gerechten aldaar gehouden zullen zyn, de behulpelyke hand te bie-
„ den, en maintineeren, in het vorderen van des Compagnies gerechtig-
„ heden.

„ Aldus gedaan en gearresteerd by de Bewindhebberen van de Kamer
„ van Amsterdam, op den 12den September 1659.

Pagina 256. Regel 4. Het meergemelde Bericht van 9 Juny 1769. op den 12den July des zelven Jaars ter vergadering van Staaten van Holland ingebragt zynde; werd by hun Edele Groot Mogenden op den 26sten January 1770. goedgevonden en verstaan, dat by aldien, binnen den tyd van drie Maanden, uiterlyk, geen voldoende Resolutie by de Bondgenooten, nopens de openstelling van de voorsz. Vaart en Handel, op meergemelde Rivieren, genoomen zou zyn; van dien dag voor als dan, bleef vastgesteld, dat terstond, daar aan, door hun Edele Groot Mogende, afzonderlyk aan het Gouvernement van Essequebo zou werden aangeschreeven dat Hoogstdezelve de Aanschryving van Bewindhebberen van de Westindische Compagnie ter Kamer Zeeland aan den Directeur van Essequebo gedaan, *om geen Schepen komende uit de Havenen deezer Landen, die niet voorzien zyn met een Hout- of Zoutbrief afgegeeven by de Kamer Zeeland, op Essequebo of annexe Rivieren te admitteeren om te laden of te lossen*, als t'eenemaal strydig tegen het Octroy van hun Hoog Mogenden,

houden

houden voor nul en van geener waarde; en derhalve verwachten, dat alle Schepen, dewelke voortaan aan de Rivieren van Esſequebo en Demerary, met kennis en goedvinden, of uit hoofde van de Voorrechten van de Generaale Weſtindiſche Compagnie deezer Landen, uit eenige van de Havenen van deezen Staat, ſchoon met geen Hout- en Zout-brief van Zeeland voorzien, arriveeren, aldaar op den zelfden Voet, als de laatſtgemelden zullen worden toegelaaten: en dat hun Edele Groot Mogende, in geval van onverwachten tegenſtand van het voornoemde Gouvernement, of anderszins, de Ingezetenen van hunne Provincie, tegen alle wederſtreeving zouden beſchermen, zo en in dier voegen, als Hoogſtdezelve zouden oordeelen te behooren:

En dat, daarenboven, van deeze Openſtellinge van den voorſz. Vaart en Handel, ten voordeele van de Ingezetenen der Provincie van Holland, binnen dezelve, als dan, de noodige Publicatie zou worden gedaan.

Van welk laatſte point copie door de Heeren van de Ridderſchap en de Gedeputeerden der Steeden Haarlem, Delft, Gouda, Gornichem, Alkmaar en verdere Leden verzogt zynde, om nader te examineeren en de intentie van de Heeren hunne Principaalen te verſtaan, en ingekomen zynde, is hetzelve met een kleine verandering goedgekeurd.

Vervolgens werd de Reſolutie van Staaten van Holland van den 26ſten January op den 29ſten derzelver maand ter Vergadering van hun Hoog Mogende ingebragt, verder inhoudende, dat Zy nooit zouden kunnen gedoogen, gelyk zy ook niet van de Staaten der overige Provinciën verwachten, dat het Verſchil over de Vrye Vaart en Handel op meergemelde Rivieren, aan een Gerechtshof, hoe onpartydig het ook zoude mogen weezen, overgebragt, of wel aan de Uitſpraak van eenige Leden uit een of meer Hoven van Juſtitie uit deeze verëende Provinciën, of wel van zodaanige andere kundige en onpartydige Leden van Regeering of Rechtsgeleerden, als daar toe door zyn Doorluchtige Hoogheid den Heere Prince Erfſtadhouder zouden worden gekooren, geſteld werde, als ſtrydig met de Souvereiniteit van hun Edele Groot Mogenden, midsgaders de wezenlykſte belangens van 's Lands Ingezetenen, met betrekking tot de Vaart op de gedachte Colo-

 niën,

niën; gelyk dit alles verder uit de omſtandigheden van zaaken door hun Edele Groot Mogenden grondig getoond en aangedrongen word.

Deeze Reſolutie ter Generaliteit overgenoomen zynde, zonden Staaten van Zeeland, aan hun Hoog Mogenden een Brief van den 19^{den} Maart daar aan volgende, om tot beantwoording van gemelde Reſolutie te dienen. Waarin zy nader trachten te betoogen de billykheid van hun gedrag aangaande de Eſſequeboſche en Demerariſche Geſchillen, als niet ſchroomende de zaak ter beſliſſing van een onpartydig Gerechtshof te laaten, en verder, na vertoog der hachelyke gevolgen, die uit opgenoemde Reſolutie te wachten ſtonden, aanhoudende, dat Staaten van Holland de Provincie van Zeeland niet *via facti* van het haare zouden ontzetten en de vrye overweeging der Bondgenooten over gemelde zaak vruchteloos maaken, betuigende eindelyk, dat, door het affnyden van het voorſz. nog genoegſaam éénig middel van beſtaan hunner Ingezetenen, gemelde Provincie in de gemeene Laſten niet zoude kunnen draagen, en dus geheel onnut aan het Bondgenootſchap worden gemaakt.

Hierop lieten Staaten van Holland den 6^{den} April een Antwoord op gemelde Miſſive, aan Staaten van Zeeland afgaan, te kennen geevende, dat zy ſtandvaſtig bleeven by het bevoorens gedeclareerde, naamelyk, dat het voorſz. Geſchil geen voorwerp van een Rechterlyke uitſpraak kan uitleeveren dewyl in tegendeel de zaak van zodaanige klaarblykelykheid was, dat het eenvoudige voorſtel daar van de geheele Waereld moet overtuigen, dat, als gezamenlyke Bondgenooten de Weſtindiſche Compagnie geoctroyeerd hebben, om op de Landen, Kuſten en Plaatſen, by de Octroyen uitgedrukt, met uitſluiting van alle anderen te mogen Vaaren en Handelen, en dat de voorſz. Compagnie het van haar belang geoordeeld heeft, om de Vaart en Handel op eenige van die Plaatſen open te ſtellen, alle de Ingezetenen van deezen Staat, zonder onderſcheid, als tot het zelfde Lichaam behoorende, bevoegd zyn om van die openſtelling gebruik te maaken. Dat hun Edele Groot Mogende zich vervolgens genoodzaakt vonden, niet alleen by Hunne voorſz. Reſolutie te volharden, maar aan Staaten van Zeeland ook te gelyk kenniſſe te moeten geeven, dat, zo hier op by hun Edele Mogende binnen den tyd van drie Maanden, geen voldoende

doende Resolutie genoomen werde, of dat de zaak door de eene of andere minnelyke Schikking niet bemiddeld kon worden, Hoogstdezelve in het werk zouden stellen het geen zy by derzelver Resolutie van den 26sten January 1770. verklaard hadden. Voorts hielden hun Edele Groot Mogenden zich overtuigd, dat door het openstellen van de Vaart op Essequebo en Demerary, niet alleen geen middel van bestaan aan de Ingezetenen van Zeeland zou worden afgesneeden, maar dat in tegendeel daar door verscheidene andere, zo voor het Algemeen, voor de Westindische Compagnie, en voor de Coloniën van Essequebo en Demerary, als inzonderheid voor de Zeeuwsche Ingezetenen zouden geopend worden, om aan dezelve een gedeelte van dien Handel vooraf te verzekeren.

De Heeren Gedeputeerden der zes andere Provinciën, naamelyk van Gelderland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overyssel en Stad en Lande, bragten den 10den May, den 2den en 18den April, 27sten Maart, 12den en 24sten April 1770. hunne respective Resolutien ter Vergadering van hun Hoog Mogenden in, op het Bericht van den 9den Juny 1769, midsgaders op hun Edele Groot Mogende Resolutie van den 26sten January 1770, en die van hun Hoog Mogenden van den 29sten derzelve Maand daar op gevolgd, beide betreffende de Vaart op Essequebo en Demerary, alle ter Generaliteit commissoriaal gemaakt met Gecommitteerden van de Westindische Compagnie. Gelderland was van gevoelen dat men het Verschil, door een onderlinge toegeevenheid moest trachten te ontruimen, en eenmaal uit den weg neemen: voorts, dat wanneer tusschen de Provinciën van Holland en Zeeland echter nog eenige stoot mogt overblyven, de Heeren Staaten van dezelven den Heere Erfstadhouder zouden behooren te verzoeken, tot het effenen van zodaanige verschillen, deszelfs goede en veelvermogende diensten te willen aanwenden: edoch, in geval, onverhooptelyk, dit alles van geen uitwerking mogt weezen, hun Edele Mogende van begrip waren, dat als dan door de Provinciën van Holland en Zeeland, Hooggemelde zyne Doorluchtigste Hoogheid diende te worden verzocht de Bemiddeling en Uitspraak van die Verschillen op zich te willen neemen, in hoope en vertrouwen, dat deeze weg, als overeenkomstig de Unie, en in aanzien van de tegenwoordige gesteldheid van de Republicq, de natuurlykste

en eenvoudigste zynde, dan ook by de meergemelde Provinciën zou worden ingeslaagen: en byaldien dit al meede vruchteloos mogte weezen, willen hun Edele Mogende, die betuigden van met alle onzydigheid, en alleen tot bewaaring van de eenigheid tusschen de respective Provinciën, hun gedachten in deezen verklaard te hebben, op het ernstigste hebben geprotesteerd van onschuldig te willen gehouden worden aan de nadeelige gevolgen, welke tot laste van de eene of andere hier uit te duchten waren. Zeeland beriep zich nogmaals op al het geene zy reeds te vooren tot staaving haarer eisch had bygebragt; doch echter ten blyke dat men niets onbeproefd wilde laaten, om waare het mogelyk, by minnelyke schikkinge, deeze zaak zo gewigtig voor Zeeland, te vinden, men gaarne het nader gevoelen van Holland zoude inwachten, en zo dat aan Staaten van Zeeland voldoende voorkwam, als dan zich niet ontrekken zouden, om in nadere overweeging te neemen, of den weg van minnelyke schikkinge, boven dien van een gerechtelyke uitspraak, voor de belangens van hunne Ingezetenen verkiefelyk zoude zyn: niet schroomende hunne zaak ter beslissing van een onzydig Gerechtshof te laaten: eindelyk, dat byaldien de Staaten van Holland by derzelver voorheen genoomen Besluit mogten blyven volharden, Staaten van Zeeland het zelve zouden moeten aanmerken als eenen klaarblykelyken indragt tegens de gronden van de Unie; en dat, hoogstdezelven met meerder recht dan de Staaten van Holland, zich genoodzaakt zouden vinden daar tegen in dat onverhoopt geval, zodaanige maatregelen te neemen, als men met het recht en de belangens van de Ingezetenen hunner Provincie en den aart en het gewigt der zaake overeenkomstig zou oordeelen. Utrecht gaf in bedenken, of de Resolutie der Staaten van Holland op den 29[sten] January, ter Generaliteit ingebragt, en gelyke Resolutie van Staaten van Zeeland by derzelver Missive van den 19[den] Maart vervat, zouden kunnen worden gesteld in handen van de Heeren Gedeputeerden tot de zaaken van de Westindische Compagnie, die reeds voorheen deeze zaak behandeld, en daarop den 9[den] Juny 1769. hebben uitgebragt het Bericht waar toe de twee voorsz. Resolutien betrekking hebben, met verzoek van voornoemde zaak als nog eens te willen aanvatten om middelen van vereeniging te beraamen, en voor te slaan en te trachten op zo eene wyze dit

Verschil

Verſchil tot onderling genoegen te vereffenen, of indien zulks onverhoopt, niet kon worden gevonden, als dan hun Hoog Mogende op de geheele zaak te dienen van derzelver conſideratien en advys, volgens welk dit Verſchil door hun Hoog Mogenden zoude behooren te worden beſlecht. Vrieſland volmagtigde zyn Gecommitteerden ter Generaliteit om deeze zaak met de Gecommitteerden van Holland en de overige Bondgenooten in te ſchikken, te reguleeren en af te doen. Overyſſel vermeende, dat deeze zaak aan een Rechterlyk Onderzoek en Uitſpraak kon worden Overgelaaten, zonder dat de Souvereine Rechten van hun Hoog Mogenden daar door eenige inbreuk zouden lyden of in de Waagſchaal geſteld worden, en het zelve allezins aan hun Edele Mogenden als het billykſte en heilzaamſte middel van afkomſt voorkwam, en daarom ook geen zwaarigheid vonden, dat voor hun Provinciaal Advys te uiten en te verklaaren, dat de zaak in verſchil zoude behooren te worden verbleeven aan een onpartydig Hof van Juſtitie binnen de Geunieerde Provinciën, om daarin te beſliſſen, zo als na reehten en in goede Juſtitie zoude vinden te behooren: doch zo de andere Bondgenooten, onverhoopt, daar in van Ridderſchap en Steeden mogten verſchillen en met de Provincie van Holland overeen ſtemmen, behielden hun Edele Mogende aan zich, om als dan op de voorſz. zaak zich nader te verklaaren, zo als zy na den aart der zaaken zouden oordeelen te behooren. En Stad en Lande verklaarde van gedachten te zyn, dat Staaten van Holland derzelver Gedeputeerden ter Vergadering van hun Hoog Mogenden dienden te volmagtigen, om met de overige Bondgenooten aanzoek te doen, om de ontſtaane Verſchillen door middel van een gevoegzaam vergelyk te ontruimen: voorts by onverhoopte miſlukking deeze zaak met Gedeputeerden der overige Provinciën zodaanig te helpen reguleeren, ſchikken en finaal aftedoen, als zy zouden oordeelen te behooren.

Waarop by hun Edele Groot Mogenden is goedgevonden en verſtaan, dat de voorſz. Reſolutien, zouden worden onderzocht door de Heeren van de Ridderſchap en verdere hun Edele Groot Mogende Gecommitteerden tot de zaaken van de Weſtindiſche Compagnie, ten einde de Vergadering daarop te dienen van derzelver bericht.

Den 22[sten] May 1770. werd ter Vergadering der Algemeene Staaten ingebragt eene Propositie van de Staaten van Zeeland, waar by deeze verzochten aan de Bondgenooten ter voorkoming van alle feitelyke onderneemingen, met welke de Provincie van Holland hen had bedreigt, dat de zaak tot eene formeele en finale decisie mogt worden gebragt: zich verder beklagende over het gehoudene gedrag van Holland ter verdrukking van hunnen handel en over de superieure en ironique styl by Holland gebruikt; dat het Verschil tusschen Bewindhebberen ter Kamer Amsterdam en Hoofdparticipanten van Zeeland op een andere wyze wordt voorgesteld, dan in het raport van de Heeren hun Hoog Mogende Commissarissen op den 9[den] Juny des voorledenen Jaars was uitgebragt: naamelyk „ of de successive Octroyen „ aan de Westindische Compagnie verleend, dezelve bevoegd zoude maa„ ken om de Vaart en Handel op Essequebo en Demerary open te stellen"? daar het wezentlyk voorstel van gemelde raport behelsde „ of de Ingezete„ nen van deeze Provincie, uitkragte te van eene by hun gepretendeerde pri„ mitive occupatie en het daarop gevolgd bekend Contract van den „ Jaare 1670. mitsgaders op fundament van eene gesustineerde ongestoor„ de possessie, het recht hebben en bevoegd zyn, om privativelyk en „ met seclusie van alle anderen, de Westindische Compagnie alleen uit„ gezondert, te mogen navigeeren handelen en traffiqueeren op de Colonie „ Essequebo, Demerary en onderhoorige Rivieren, met alle gevolgen en „ aankleeven van dien " dat by het raport van 9 Juny 1769. de Heeren Commissarissen hadden geoordeelt dat dit Verschil of door eene uitspraak van hun Hoog Mogenden zelve, of door eene rechterlyke decisie, aan welk beide welgemelde Heeren Commissarissen oordeelden deeze materie te weezen susceptibel, echter zo het hen voorkwam aan het laatstgemelde den voorrang geevende, behoorde te worden beslist.

Dat de Provincie van Holland, alvorens nog een van de andere Bondgenooten zich hadde verklaard, konde goedvinden aan de andere Provinciën niet alleen de wet voor te schryven, welke van die beide alternativen zy moesten omhelsen, met verklaaring dat zy het tweede alternatief nooit zouden gedoogen; maar ook een bepaalden tyd vast te stellen binnen welken door hun Hoog Mogenden eene uitspraak moest worden gedaan, of dat zy anders

anders in hun voordeel, door een feitelyke openſtelling van de betwiſte Vaart, dit geſchil zouden eindigen, ja dat ten blyke van dit voorneemen reeds over eenigen tyd, binnen twee Hollandſche Steeden, aanſtal was gedaan tot het uitruſten van verſcheidene Scheepen naar de Colonie van Eſſequebo en Demerary; waarſchynlyk niet zonder verzekering dat de openſtelling van die Vaart wel haaſt zoude volgen.

Dat door deeze behandeling de banden van eenigheid en vriendſchap zouden losgemaakt worden en deeze verongelykte Provincie, die zich uitgeput had ten behoeve van een Bondgenootſchap, waar van zy, in tegenoverſtelling van de laſten, weinig voordeel genoot, zoude kunnen koomen tot het beſluit om zodanige verbintenis op te zeggen: zich door eige middelen ſtaande te houden en haare verligting te zoeken in het afleggen van zwaare Schulden, waarin zy zich ten behoeve van het Bondgenootſchap heeft moeten inwikkelen.

Voorts voegde zy 'er by, dat derhalve niet billyker kan zyn, dan dat de Provincie van Zeeland bedreigd wordende van feitelyk en ſtrydende met de gronden van Unie, van het haare te zullen berooft worden, haar Contingent zo lang agterhoude tot zy vaſte verzekering zal hebben bekoomen, dat het gedreigde niet zal worden in het werk geſteld en de zaak niet buiten haar geheel gebragt werde: ſchoon de Heeren Staaten van Holland by hunne Miſſive tragten te doen voor komen of hunne Reſolutie niet anders zoude ſtrekken, dan tot reciprocatie der Reſolutie van 11 September 1750, waar by tegen den duidelyken inhoud van een Octroy aanſchryving zoude zyn gedaan, waar door derzelver Ingezetenen alleen zouden genieten zodanige voordeelen, als waar van de Ingezetenen van alle de Provinciën gezamentlyk moeten jouiſſeeren; welke ſluitreden echter verviel, als men in het oog hield dat de Ingezetenen van Zeeland lang te vooren waren geweeſt in de privative Vaart op gemelde Colonie en dat de wettigheid of onbeſtaanbaarheid dier Reſolutie, hangende ter deliberatie van hun Hoog Mogende, door de Provincie van Holland, als belang hebbende party niet kan worden gedecideerd.

Dat derhalve de Provincie van Zeeland aan wie het behoud of verlies der Vaart en Handel op de Colonie van Eſſequebo en Demerary zo veel geleegen

geleegen ligt, dat het wel of qualyk vaaren der Ingezetenen en de ſteun haarer kwynende Financie daar van af hing, deeze nog eenige overgeblevene tak van Commercie *via facti* zig niet ongevoelig zoude laaten beneemen, of zo als men zegt den ſlag af wagten, en zich lydelyk onderwerpen aan het willekeurig goedvinden van een haarer Bondgenooten.

Dat zy derhalven hun Hoog Mogenden op het ernſtigſte verzochten de Provincie van Holland alle feitelykheid te ontraaden en zo deeze zich daar aan niet wilde gedragen, dat hun Hoog Mogenden den Directeur en Raaden dier Colonie gelieven aan te ſchryven, geen ander Scheepen dan met Hout- en Zout-brieven van Zeeland te admitteeren, of aldaar te laten loſſen of laden, ter weeringe van verwarring, tweedragt, en verdere nadeelige gevolgen, met bekendmaking dat indien Holland in haare onrechtmatige handelwyze voortging en de Bondgenooten het zelve aanzaagen, de Provincie niet minder Souverein zynde, tot haar leedweezen zoude moeten overgaan tot maatregelen waar van zy anderszins gantſch vervreemd zoude zyn.

Vervolgens werd op den 11den derzelver Maand ter Vergadering der Algemeene Staaten uitgebragt het raport van Hun Hoog Mogende Gedeputeerdens tot de zaaken van de Weſtindiſche Compagnie, behelzende, dat zy in Conferentie waren geweeſt met Gecommitteerde Bewindhebberen van de Weſtindiſche Compagnie ter Kamer Amſterdam en Gecommitteerde Hoofdparticipanten derzelve Compagnie ter Kamer Zeeland, om als nog te onderſtaan of by middel van eenige ſchikking de zweevende geſchillen over de vaart en handel op de Colonie van Eſſequebo en Demerary konden worden uit den weg geruimd.

Dat gemelde Bewindhebberen hadden verklaard, wel geneegen te zyn om alle inſchiklykheid te gebruiken, doch geen andere voorſlagen wiſten te doen, dan welke in een memorie vervat en gevoegd agter de Reſolutie van de Provincie van Holland op den 29ſten January 1770. ter Generaliteit ingebragt, doch dat zy geneegen waren alle andere voorſtellen te hooren. Dat de Gecommitteerde Hoofdparticipanten verklaarden door de Staaten hunner Provincie gelaſt te zyn, om alle propoſitien zo van Hun Hoog Mogende Gedeputeerden, als Bewindhebberen te aanhooren en ter deliberatie van den Staat te brengen; doch van haare zyde geen nieuwe voorſlagen te doen, en

vooral

vooral van de handt te wyzen die geene welke by voorgemelde Resolutie van Holland waren opgegeeven.

Dat zy Heeren Gecommitteerden hadden voorgesteld, om het plan by het advis van Holland opgegeeven tot een Grondslag te leggen; en vervolgens in onderhandeling te treeden om een meerdere proportie dan twee negende parten in de Vaart op die Coloniën aan de Ingezetenen van Zeeland toe te staan; of wel zo deeze voorslag van de hand geweezen werd, de vaart op die Colonie onbepaald open te zetten: mids dat alle uitvragten en retouren zouden gaan uit en naar de Provincie van Zeeland.

Welke beide voorstellen door Hoofdparticipanten waren afgekeurd en tegens het laatste door Bewindhebberen veele zwarigheden werden ingebragt. Derhalve dat zy Gecommitteerden, onaangezien alle hunne gedaane moeite, in de onmogelykheid waren gesteld om deeze zaak by middel van schikking af te doen, en genoodzaakt waren geworden de conferentien af te breeken: waar van zy hun Hoog Mogende kennisse gaven; waarop dezelve voor het uitgebragte raport werden bedankt, en verder verzocht ten spoedigste de Resolutien de respective Provinciën op het subject der verschillen over deeze Coloniën ter Generaliteit ingebragt, te willen onderzoeken, en daar op hun Hoog Mogende te dienen van derzelver consideratien en advis.

Ingevolge van deeze Resolutie bragten gemelde Heeren Gedeputeerden tot de zaaken van de Westindische Compagnie op den 14den Juny deezes Jaars een raport uit, waar by zy Heeren Gedeputeerden de verdeeldheid van de gevoelens der respective Bondgenooten onder het oog bragten, als mede de zwaarigheden die zich opdeeden om dit verschil te stellen ter beslissing of van Hun Hoog Mogenden zelve, of van een onpartydig Gerechtshof: dat zy derhalven van Advis zouden zyn, dat zyn Doorluchtige Hoogheid de Heere Prince Erfstadhouder door hun Hoog Mogenden behoorde te worden verzocht, om deeze zaak metden aankleeve van dien, door zyne hooge uitspraak te termineeren, of wel daaromtrent zodanige schikkingen te beraamen, als Zyne Hoogheid tot afkomst van zaaken na zyne hooge wysheid dienstig en gevoeglyk zoude oordeelen: en dat inmiddels de Provinciën van Holland en Zeeland zouden worden verzocht de zaaken te laaten in dien

 staat,

ſtaat, als dezelve zich thans bevinden ter weeringe van verdere onaangenaamheden en diſcrepantien.

Waarop hun Hoog Mogende den 17den Auguſtus beſlooten aan zyne Hoogheid te defereeren de Arbitragie en Deciſie over de verſchillen raakende de Navigatie en Handel op de Colonie van Eſſequebo en Demerary, welke dan ook op den 21ſten derzelver maand by miſſive aan haar Hoog Mogenden kennis gaf, den Laſt deezer Uitſpraak en Deciſie op zich te zullen neemen, als overtuigd van de hooge noodzaaklykheid, dat de finaale afdoening der voorſz. verſchillen ten ſpoedigſte werden bevorderd, en ten dien einde daags te vooren aan Staaten van Zeeland en Holland daar van kennis had gegeeven, met verzoek, indien zulks noodig mogte agten binnen den tyd van zes weeken, zodanige Memorien of Deductien ter deezer materie dienende ter hand te ſtellen.

Eindelyk werd ter Vergadering van hun Hoog Mogenden op den 15den October 1770. ingelevert een miſſive van zyne Doorluchtige Hoogheid ten zelven dage geſchreeven, inhoudende dat, dewyl haar Hoog Mogende by derzelver Reſolutie van den 17den Auguſtus deezes Jaars goedgevonden hadden aan hoogſtgemelde Zyne Hoogheid te defereeren de arbitrage en deciſie over de differenten raakende de Colonie van Eſſequebo en Demerary, en Zyn Hoogheid de laſt hem opgedragen, hoe ongaarne ook, egter, ter beantwoording aan het vertrouwen door haar Hoog Mogende en de gezamentlyke Bondgenoten in hem geſteld, en ter betragtinge van de pligten Zyn Hoogheid ook ten deezen incumbeerende, met betamelyke bereidwilligheid hadde aanvaard, hoogſtdezelve niet getardeerd had van terſtond eene preparatoire voorzieninge te doen waar door in ſtaat konde geraken, om met zoo veel ſpoed, als den aart deezer gewigtige en importante Zaak eenigzints toeliet aan het verlangen van Haar Hoog Mogenden te voldoen.

Dat ten dien einde by hoogſtdeszelfs Miſſives van den 20ſten derzelver maand aan de Heeren Staaten van Holland en Weſtvrieſland, als mede aan de Heeren Staaten van Zeeland, een kort termyn, uiterlyk van zes weeken, gefixeert hebbende, binnen welken Zyne Hoogheid zoude inwagten

zoda-

zodanige Memorien of Deductien, als tot nadere adstructie van het wederzyds gesustineerde zouden mogen strekken, en na verloop van welke tyd hoogstdezelve deeze geheele Zaak voor voldongen zoude houden. Zyn Hoogheid daags daar aan ontfangen hadde een rescriptie van de Heeren Staaten der eerstgemelde Provincie, waar by aan hoogstgedagte Zyne Hoogheid hadden gedeclareerd, dat in verbeelding waren dat haar gesustineerde nopens het recht van vrye vaart en handel op de gemelde Colonie by Resolutie van den 29sten January laatstleden, ter Vergaderinge van Haar Hoog Mogenden ingebragt zo klaar en convincant te hebben geadstrueerd en betoogd, dat overbodig oordeelen Zyne Hoogheid met verdere memorien of deductien te incommodeeren.

En van weegens de Heeren Staaten van Zeeland, hoogstdezelve op den 2den deezer lopende maand een missive was geworden, by welke gemelde Heeren Staaten, onder een niet min ernstig declaratoir van hun uiterste vertrouwen op de gefundeerdheid van het gesustineerde Recht van privative vaart en handel voor hunne Ingezetenen op de voorsz. Colonie, noch ten overvloede eene Memorie tot Succinte recapitulatie der argumenten in de anterieure Schriftuuren vervat aan Zyne Hoogheid hadden geëxhibeert en overgezonden.

Dat die Zaak alzo geinstrueert en voldongen zynde hoogstgedachte Zyne Hoogheid gaarne hadde gewenscht, ingevolge het eerste Lid der delatie van Haar Hoog Mogenden hoogstdeszelfs goede Officie tot applaneering der ontstaane differenten, door middel van het een of ander gepast expedient te kunnen adhibeeren, dan het geen Zyn Hoogheid, aangaande de sentimenten en dispositien van de beide hooge partyen ten vollen bekend was, daar toe geene de minste hoope geevende, terwyl ook het Object van twee zo zeer geopposeerde, en tegens elkanderen regtdraads strydende Sustenuen, als was die van de privativie en exclusive vaart der Ingezetenen van Zeeland op de gemelde Colonie, aan de eene, en die van de vrye en algemeene vaart voor de gezamentlyke Ingezetenen van de Republicq aan de andere zyde, geen gevoeglyk temperament of conciliatoir scheen te admitteeren, Zyn Hoogheid vermeend hadde, hem niet te kunnen

houden buiten de voor hem onaangenaame noodzaakelykheid om dat hoofdverschil door eene peremtoire decisie te moeten termineeren.

Dat het vervolgens was, na eene zeer rype overweeging dat Zyne Hoogheid met zo veel bedaartheid als onzydigheid, de merites van de wederzydsche Sustenuen naaukeurig pondeerende, geoordeeld hadde tot een grondslag van Hoogstdeszelfs deliberatien te moeten leggen, deeze onwrikbaare waarheid, dat het Recht tot de privative Vaart en Handel op eene Colonie die over en weder erkend werd onder de Souvereiniteit van het Bondgenootschap gezamentlyk te behooren, door geen Lid van hetzelve afzonderlyk en met uitsluiting der verdere Leden, anders, dan uit kragte van een Wet, Privilegie of Concessie van haar Hoog Mogenden wettiglyk verkreegen en deugdelyk geexcerceert konde worden. Dat op die grond voortgaande en het gesustineerde der Heeren Staaten van Zeeland inziende, Zyne Hoogheid betuigende was, dat hem geene zodanige Wet, Privilegie of Concessie was voorgekomen, waar by het recht van privative of exclusive Navigatie en Commercie aan de Ingezetenen van die Provincie vergund of toegekend zoude zyn; terwyl hoogstgedagte Zyne Hoogheid het zo verre van daar gevonden had, dat het Octroy, door Haar Hoog Mogenden in den Jaare 1674. aan de Generaale Westindische Compagnie der Vereenigde Nederlanden verleend, en seedert successivelyk geprolongeert, of eenige anterieure dispositie van haar Hoog Mogenden als namelyk de ratificatie van 11 April 1670. deeze Colonie concerneerende, het gesustineerde Recht van privative vaart en handel, in het minste zoude begunstigen of de aanschryving by de Heeren Staaten van Zeeland den 11den September 1750. aan het Gouvernement der gemelde Colonie gearresteert, eenigzints zoude kunnen wettigen; dat daarentegens de klaare letter en expresse text van hetzelve Octroy, de gefundeerdheid van de Sustenue der Heeren Staaten van Holland en Westvriesland zoo wel, als de volstrekte nulliteit van die gedaane aanschryving, ten duidelykste evinceerde.

Dat derhalven hoogstgedagte Zyne Hoogheid die het maintien der hooge Rechten van haar Hoog Mogenden en de handhaving der fundamen-

damenteele Wetten van den Staat onder hoogstdeszelfs allergewigtigste en dierbaarste pligten moeste stellen, zyn besluit op de voorsz. geindigiteerde gronden inrigtende, na rype deliberatie goedgevonden hadde, vermogens de authorisatie door Haar Hoog Mogenden in naam van de gezamentlyke Bondgenooten, op hem verleend, by weege van uitspraak te verstaan, en te verklaaren, zoo als zyne Hoogheid was doende.

Dat aan alle de Ingezetenen deezer Republicq competeerde het recht, om op de Colonie van Essequebo en Demerary, vry en onverhinderd te mogen Vaaren en Handelen, ingevolge van de Concessien, daar toe door de Generaale Westindische Compagnie deezer Landen, uit kragte van haar verkreegen Octroy, te verleenen, en dat dienvolgende de aanschryvinge door Bewindhebberen van de Westindische Compagnie ter Kamer Zeeland aan het Gouvernement van de Colonie gedaan, *om geene Schepen komende uit de Havenen deezer Landen die niet voorzien zyn met een Hout- of Zout-brief, afgegeeven by de Kamer Zeeland, op Essequebo of annexe Rivieren te admitteeren, om te laaden of te lossen*, behoorde te worden geannulleerd en gesteld buiten effect.

Dat hoogstgedagte Zyne Hoogheid daarmede deeze geheele zaak zoude kunnen houden voor afgedaan. Edoch in overweeging genoomen hebbende het heilzaam oogmerk van de zoo ampele delatie, die Haar Hoog Mogende met betrekking tot de gemelde differenten aan hoogstdezelve hadden gelieven te doen, welke delatie zich tot het onderwerp van eene juridique decisie geenszins bepaalde; en tessens het oog vestigende op het gewigt en de billykheid der redenen en motiven daar voor militeerende, dat aan de Ingezetenen van de Provincie van Zeeland een convenabel en reedelyk aandeel in de vrye Vaart en Handel op de Colonie van Essequebo en Demerary werde geassecureert; Zyn Hoogheid dienstig geoordeeld hadde, het volkomen effect en de volle executie van hoogstdeszelfs voorenstaande uitspraak te suspendeeren en op te schorten, ter tyd toe, dat de middelen en maatregulen, welke tot vaste verzekering van zoodanig aandeel, voor en ten behoeven van de Ingezetenen van Zeeland op

de beſte wyze, zouden kunnen ſtrekken, door zyn Hoogheid zouden weezen beraamd, en hoogſtgedagte Zyn Hoogheid, zyne intentie desaangaande aan Haar Hoog Mogenden nader zoude hebben verklaard. Dan dat dewyl het overleg van die middelen, eenige meerder tyd kwam te vereiſſchen, en de Ingezetenen der overige Provinciën inmiddels niet langer gepriveerd behoorden te blyven van de excercitie van hun inconteſtabel recht van Vaart en Handel, op de voorſz. Colonie, zyn Hoogheid verder had goedgevonden te permitteeren, zo als was permitteerende by de voorſz. Miſſive, dat by proviſie en tot nader order een getal van drie Scheepen uit andere havenen van de Republicq buiten die van Zeeland, en niet voorzien met een Hout- of Zout-brief, afgegeeven by de Kamer van Zeeland, naar de Colonie van Eſſequebo zal mogen worden afgezonden: Verzoekende Zyne Hoogheid, ten dien einde, dat door haar Hoog Mogenden by aanſchryving zo aan hoogſtdeszelfs Repreſentant en Bewindhebberen van de Generaale Geoctroyeerde Weſtindiſche Compagnie ter Kamer Amſterdam, als aan Directeur en Raaden van de gemelde Colonie de nodige orders mogen worden geſteld.

Waarop gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verſtaan, dat Zyn Hoogheid voor deszelfs yver en moeiten in deezen genomen, en voor het formeeren van de voorſz. arbitrage en deciſie by Miſſive zal worden bedankt, en dat Copie van de voorſz. arbitrage en deciſie gezonden zal worden aan Repreſentant en Bewindhebberen van de Weſtindiſche Compagnie ter Kamer Amſterdam en aan Hoofdparticipanten van dezelve Compagnie ter Kamer Zeeland om te ſtrekken tot derzelver narigtinge en yder zoo veel haar aangaat, haar daar na exactelyk te reguleeren.

Dat voorts den Directeur en Raaden van de Colonie Eſſequebo zal worden aangeſchreeven by proviſie een getal van drie Schepen uit andere Havenen van de Republicq buiten die van Zeeland, en niet voorzien met een Hout- of Zout-brief, afgegeeven by de Kamer van Zeeland, in de voorſz. Colonie te admitteeren.

Pagina 265. Regel 20. Ten dien einde zond de Gouverneur Storm van 's Gravenzande, in den Jaare 1769. ter nader ontdekking der binnelanden en Criſtal Mynen, eenen Gerrit Janſſen, Poſthouder op Arinda, de Rivier Eſſequebo op, en van daar langs de Rivier Ruponowini, tot by de Rivier de Maho toe: deeze vond de beide Boorden van de Maho bewoond door een zeer wilde Natie, genaamd Wapiſſanes, welke, eenige Jaaren geleeden, drie van onze Inwooners, die zo verre waren doorgedrongen, hadden vermoord.

Hy werd wel van hen ontvangen en gevraagd naar de reden van zyne komſt: waarop hy antwoordde, om Vriendſchap met hen te maaken, en eenigen Handel met hen te doen; verzoekende ten dien einde hun Opperhoofd te ſpreeken: zy toonden zich hier toe bereid, en bragten hem by hun Opperhoofd, welke hem met groote deſtigheid ontving, ſtaande al het Volk gewapend met Boog en Pylen; en wien hy eenige Snuiſteryen vereerde: hy zag een menigte Snaphaanen onder hen, en ſchonk hen een Vles Buskruid, waar aan zy groot gebrek hadden.

Hierop werd de Vriendſchap gemaakt en hem toegelaaten vryelyk te mogen gaan waar hy wilde; doch niet om de Rivier de Maho over te ſteeken; dewyl zy voorgaaven, dat de Bewooners dier Boorden zeer kwaadaartig waren en hem mogelyk zouden vermoorden.

Het gedachte Opperhoofd onderrichtte hem, dat 'er zes of zeven Heuvelen waren, die alleen uit Zand en Criſtal beſtonden, waar van zy hem zo veel aanboden als hy begeerde; doch verbooden hem derwaards te gaan, of in den grond te graaven, laatende hem ten dien einde altoos door drie of vier Jonge Indiaanen verzellen.

Deeze Heuvelen waren gelegen in een groote Savaan zo verre het oog ſtrekte; en in dezelven waren veele Plekken, waar groente noch gras op groeide: die Gronden waren, in den droogen tyd, allen morgen bedekt als met een witte ryp; het welk de Indiaanen inzamelden, en als Zout gebruikten, en het geen naderhand bevonden is natuurlyke Salpeter te zyn. Hy verhaalde verders getrokken te zyn door een groot welriekend Boſch

dat hem zeer aangenaam en ſchoon voorkwam, medebrengende eenige monſters van het Criſtal en de Salpeter, wanneer hy, na eene Reis van zes Maanden, wyl hy, door de droogte en ondiepte der Rivieren, zo lang was opgehouden, weder op Arinda aankwam.

Naderhand zond Gerrit Janſſen zynen Bylegger derwaards met eenige Goederen die zy geeiſcht hadden; welke het voorſchreevene bekrachtigde, zeggende by de Heuvelen geweeſt te zyn, en vyf of zes in getal waren, zonder eenige andere Rotſen of Bergen daar omtrent te zien. De Indiaanen braken verſcheidene ſtukken van het Criſtal af, die zy hem mede gaven; doch wilden hem niet toeſtaan om in de Aarde te graaven.

B L A D W Y Z E R.

A.

B.

Nassau

deeling

D.

E.

F.

G.

H.

Kry-

L.

M.

N.

N.

O.

P.

Q.

R.

Witte-

PRIVI-

PRIVILEGIE.

DE STAATEN VAN HOLLAND ENDE WEST-VRIESLAND, doen te weeten; alzo ONS te kennen is Gegeeven by *Gerrit Tielenburg* Burger en Boekverkooper binnen Amsterdam, Dat hy Suppliant seedert eenigen tyd magtig was geworden zeeker werk tot titul voerende *Beschryving van Guiana of de Wilde-Kust in Zuid-America, vervattende eene Aardrykskundige en Historische Beschryvinge des Lands, der Zeeden en Gewoontes der Inwooners; der Dieren, Vogels, Visschen, Boomen en Gewassen, als mede de eerste Ontdekking dier Kusten, de Bezittingen der Spanjaarden, Franschen en Portugeezen aldaar; en voornamelyk eene nauwkeurige beschryving van de Volkplantingen der Nederlanderen, als, Essequebo, Demerary, Berbice, Suriname en onderhoorige Rivieren; benevens eene Verhandeling over de Aart en Gewoontes der Neger-Slaaven;* alles uit geloofwaardige Schryvers en echte Berichten opgesteld door *Mr. Jan Jacob Hartsinck*, vercierd met nodige Kaarten en Gezichten in het Koper gebragt door den vermaarden *J. van der Schley*: En alzoo hy Suppliant genegen was het zelve Werk in de Hollandsche, Fransche en Hoogduitsche Talen te doen drukken, en reeds daar toe groote Kosten hadde aangewend en beducht was, dat baatzuchtige Menschen het zelve werk in 't geheel of ten deelen mogten na drukken of elders, nagedrukt zynde binnen deeze Landen in te voeren, te verhandelen en te debiteeren, waar door hy Suppliant important Schade zoude komen te lyden, gemeend hadde, zich ootmoedelyk te moeten keeren tot ONS, met needrig verzoek dat het ONS mogte behagen aan den Suppliant of zyne Rechtverkrygende te verleenen Octroy, om geduurende Vyftien agter een volgende Jaaren het voorsz. werk in het Nederduitsch, Fransch en Hoogduitsch in zodanige Formaaten als hy Supplant te raade zoude worden, alleen en met Seclusie van alle anderen te mogen drukken, verhandelen, en debiteeren; en tegens de overtreeders van dien te Statueeren, zodanige boetens en pœnaliteiten als WY zouden vinden te behooren: ZOO IS 'T, dat WY de zaake ende het voorsz verzoek overgemerkt hebbende, ende genegen wezende ter beede van den Suppliant, uit ONZE regte wetenschap, Souveraine Magt ende Authoriteit, denzelven Suppliant geconsenteerd geaccordeerd ende geoctroyeerd hebben, consenteeren, accordeeren ende Octroyeeren hem by deezen, dat hy geduurende den tyd van vyftien eerst agtereenvolgende Jaaren het voorsz. Boek in diervoegen als zulks by den Suppliant is verzogt en hier voren uitgedrukt Staat, binnen den voorsz. ONZEN Lande alleen zal mogen drukken, doen drukken, uitgeeven en verkoopen; Verbiedende daaromme alle ende eenen jegelyken hetzelve Boek in 't geheel ofte ten deelen te drukken, naar te drukken te doen naardrukken, te verhandelen ofte verkopen, ofte elders naargedrukt binnen denzelven ONZEN Lande te brengen, uit te geeven, ofte verhandelen en verkopen, op verbeurte van alle de naargedrukte ingebragte verhandelde ofte verkogte exemplaaren ende een boete van drie duizend Guldens daarenboven te verbeuren, te appliceeren een derde part voor den Officier die de Calange doen zal, een derde part voor den Armen der plaatse daar het Casus voorvallen zal en het resteerende derde part voor den Suppliant, ende dit telkens zoo meenigmaal als dezelven zullen werden agterhaald. Met deeze restrictie nogthans dat aan zodanige die Beschryvingen, Gezichten, en Kaarten van Suriname en de andere Colonien, hebben uitgegeeven, en daar van het recht van Copy zyn bezittende, de Vryheid gelaten word, om dezelve met zodanige vermeerderingen en verbeeteringen 't eeniger tyd uit te geeven als zy zullen goedvinden, zonder daar in door dit verleende Privilegie eenigzins gestoord of verhinderd te worden: Alles indien verstande, dat Wy den Suppliant met dezen ONZEN Octroye alleen willende gratificeeren tot verhoeding van zyne Schaade door het naardrukken van het voorsz. Boek, daar door in geenigen deele verstaan den innehouden van dien te authoriseeren of te advoueeren, ende veel min hetzelve onder ONZE protectie ende bescherminge eenig meerder Credit, aanzien ofte reputatie te geeven, nemaar, den Suppliant in cas daarinne iets onbehoorlyks zoude influeeren, alle hetzelve tot zynen Laste zal gehouden wezen te verantwoorden, tot dien einde wel expresselyk begeerende, dat by aldien hy dezen ONZEN Octroye voor hetzelve Boek zal willen stellen, daar van geene geabbreviëerde of gecontraheerde mentie zal mogen maken, nemaar gehouden wezen hetzelve Octroy in 't geheel en zonder eenige Omissie daar voor te drukken of te doen drukken: Ende dat hy gehouden zal zyn een exemplaar van het voorsz Boek op groot Papier, gebonden en welgeconditioneerd te brengen in de Bibliotheek van ONZE Universiteit te Leyden binnen den tyd van Zes weeken, na dat hy Suppliant hetzelve Boek zal hebben beginnen uittegeeven, op een boete van zes honderd Guldens na expiratie der voorsz. zes weeken by den Suppliant te verbeuren ten behoeve van de Nederduitsche Armen van de plaatse alwaar de Suppliant woond, en voorts op pœne van met 'er daad versteeken te zyn van het effect van deeze Octroye; dat ook den Suppliant schoon by het ingaan van dit Octroy een Exemplaar geleeverd hebbende aan de voorsz. ONZE Bibliotheek by zo verre hy geduurende den tyd van dit Octroy hetzelve Boek zoude willen herdrukken met eenige Observatien, nooten vermeerderingen, veranderingen, correctien of anders hoegenaamd of ook in een ander form at gehouden zal zyn wederom een ander exemplaar van hetzelve Boek geconditioneerd als voren te brengen in de voorsz. Bibliotheek binnen denzelven tyd en op de boeten en pœnaliteit als voorsz: Ende ten einde de Suppliant dezen onzen Consente ende Octroye moge genieten als naar behooren, Lasten WY alle ende eenen iegelyk dien het aangaan mag, dat zy den Suppliant van den inhouden van deezen doen, laten en gedoogen, rustelyk, Vredelyk ende volkomentlyk genieten ende gebruiken cesseerende alle belet ter contrarie. Gegeven in den Haage Onder ONZEN groten Zegele hier aan doen hangen, den agt en twintigsten Maart in 't Jaar onzes Heeren en Zaligmakers Duizend zevenhonderd Seeventig.

(was geparapheert)

P. STEYN.

Ter Ordonnantie van de Staaten

(Was getekend)

C. CLOTTERBOOKE.

Aan den Suppliant zyn nevens dit Octroy ter hand gesteld by extract authenticq Haar Edele Groot Mogende Resolutiën van den 28sten Juny 1715 en 30 April 1728, ten einde om zich daar naar te reguleeren.

D R U K F O U T E N.

Bladz.	Reg.		
6.	27.	Kouron	Lees Kourou
20.	32.	Branliaanen	Brasiliaanen
25.	25.	De *Caſſyry*	De *Caſſyry* en *Maby*
34.	31.	*wie hem*	*wie hen.*
37.	24.	loelopende	toelopende
40.	20.	loop	loopt
57.	6.	zeer groot goed voeſzel	zeer goed voedſel
63.	19.	ſchoon, 't midden	ſchoon, in 't midden
65.	1.	zal in niet	zal ik niet
72.	30.	veel al met de Molukkos	veel al met die der Molukkos
94.	18.	*Water-Haas*	*Water-Konyn*
97.	25.	Moederaſſige	Moeraſſige
109.	23.	uit de Karſſen	uit de Kaſſen
110.	3.	rype Babanas	rype Bananas
111.	28.	In moet	Ik moet
112.	11.	dezelve bepaalen	dezelve te bepaalen
121.	11.	Oronoque boven	Oronoque en boven
126.	9.	Oroque.	Oronoque
129.	25.	waar by	waar hy
170.	8.	hunne Eieren	haare Eieren
178.	6.	*Comopy*	*Camopy*
198.	20.	ongeſlyk	ongelooflyk
210.	16.	drie honderd zeventig Man	drie en zeventig Man
——	29,	Jan Handrikſe	Jan Hendrikſe
211.	10.	zes veertig Man	zes en veertig Man
228.	16.	1649	1749
229.	31.	Toubeurte	Tourbeurte
235,	7.	met inlaaten	niet inlaaten
248.	25.	daar gevolgde	daarop gevolgde
311.	28.	men van de	van de
343.	26.	Navigitie	Navigatie
384.	31.	genoegſaam alleen	genoegſaam alle
410.	7.	aan hen te tug	aan hen te rug
464.	22.	geeven, wel van	geeven, of wel van
509.	13	's Gravenſande,	's Gravenzande gezonden
564	11.	der toebenodigde,	der daar toe benodigde
566.	10.	is een regelmaatige	is een onregelmaatige
581.	23.	met zoet water	met zoet Water voorzien
585	16.	van de Serkte.	van de Sterkte
587.	25,	op den 18den October	op den 13den October
693.	3.	dergelyke inzien.	dergelyke in zin
696.	19.	opbragt en Koſtplanter	opbragt een Koſtplanter
698.	28.	daar een Lieutenant	waarin een Lieutenant
820	20.	zonige orders.	zodanige orders
891.	1.	dien boven.	in de boven
917.	24.	niet te handelen	te handelen

